

6

108499

JATAKATTHAVANNANA

BY

V. FAUSBØLL.

-63-

THE
JĀTAKA

TOGETHER WITH ITS COMMENTARY

BEING

TALES OF THE ANTERIOR BIRTHS

OF

GOTAMA BUDDHA.

Rare - 6

FOR THE FIRST TIME EDITED IN THE ORIGINAL PĀLI

BY

V. FAUSBÖLL

VOL. IV.

LONDON.
TRÜBNER & CO.

STRASSBURG.
KARL J. TRÜBNER.

KOPENHAGEN.
H. HAGERUP.

1887.

[All Rights Reserved.]

Rare-6

✓ RMIC LIBRARY	
Acc. No	108499
Class No	29.4.3
Date	23.8.80
St. f	Ch
Class.	Rg
Cat.	8
Bk. Card	✓
Checked	Rg

Presented by
Dr. R C Maunula

PRINTED BY NILSEN & LYDICHE, KOPENHAGEN.

TO
COLONEL D U N C A N
• LATE BRITISH RESIDENT AT MANDALAY
AND
THE REV. Ś Ū B H Ū T I
BUDDHIST PRIEST IN CĒYLON

WITHOUT WHOSE MATERIAL ASSISTANCE IN PROVIDING ME WITH
MANUSCRIPT I SHOULD NOT HAVE BEEN ABLE TO EDIT THE JĀTAKA

THIS VOLUME IS MOST RESPECTFULLY INSCRIBED.

PRELIMINARY REMARKS 5.

My MSS. for this volume have been the same as for the former: C^k C^a B^d and occasionally B^a, and further B^f from p. 1 to p. 242.

I have, it is true, in 1885 from Prince Devawongse, Minister of Foreign Affairs to the King of Siam, received a Pāli-Siamese MS. containing part of the Jātaka, but that does not go farther than to the Macchajātaka, vol. II^a p. 178 of the printed text.

This Siamese MS. begins, differently from C, in the following way¹:

NAMO etc.

Vanditvā sirasā seṭṭham
Buddham appatipuggalam
ñeyyasāgaram uttiṇṇam
tiṇṇam saṁsārasāgaram |
Tatheva paramam santam
gambhiram duddhasam aṇum
bhavābhavakaram suddham
Dhammam saddhammapūjitam |
Tatheva panagham Saṅgham
asaṅga saṅgham uttamam
uttama dakkhiṇeyyanam
santindriyam anāsavam |
Takanatassa etassa paṇāmena visesato
ratanattaye visese navisesādare name |

Dhirātidhiraḍḍhehi āgamaṇṇūhi viṇṇūhi apādānatthakatham bhante
kātaḍḍhan ti visesato punappanādareneva yācito ham yasassati tasmā-
ham sāpadānassa sesato dīpissa Piṭakattaye yathā Pālinayeneva
atthasaṁvannaṇam bhu subham

¹ Being unable to correct the text in all instances, I prefer giving it as it stands in the Codex.

Kena kattha kadā c' etaṃ
 bhāsitaṃ dhammaṃ uttamam
 kimattha bhāsitaṃ c' etaṃ
 etaṃ vatvā vidhiṃ tato
 Nidānakosallatthaṃ ca
 sukhattahapadhāraṇā
 tasmā tantaṃ vidhiṃ patvā
 pubbāparavisesataṃ
 Purāṇasihaḷabhāsāya
 Porāṇaṭṭhakathāyaṃ ca
 ṭhapitaṃ taṃ na sādheti
 sādhiṇaṃ taccitticitaṃ
 Tasmā tam upanissāya
 Porāṇaṭṭhakathāyaṃ
 vivaḷḷetvā viruddhatthe
 visesatthappakāsayāṃ
 visesavaṇṇanaṃ seṭṭhaṃ
 karissāṃ' atthavaṇṇanaṃ ti

ca paṭiññātata¹ | Sā paṇāyamamadānassatthavaṇṇanā dūrenidānaṃ etc.

But looking at the various readings of different Jātakas of the MS., I find that it agrees with C in as many instances as with B, besides having several readings of its own.

Therefore, if we are to judge from this MS. alone, there really appear to be three different redactions of the canonical Buddhist writings, a Cingalese, a Burmese and a Siamese (C.B.S.), the last of which takes up, it seems, an intermediate position between the two former.

Kopenhagen, April 3, 1887.

---

¹ The previous passage is in the Codex written out in one without any punctuation and without the verses being marked.

ABBREVIATIONS.

1. A. = atīte.
B. or Bo. = Bodhisatto.
Bh. = Bhagavā.
D. = Dasabalo.
G. = Gotamo.
M. = Mahāsatto.
R. = rajjam.
S. = Satthā.
T. = Tathāgato.
V. = viharanto.
  2. A. ā. = atītaṃ āhari.
A. B. = atīte Bārāṇasiyaṃ.
A. k. = ārabba kathesi.
  3. Dh. k. s. = dhammasabhāyaṃ kathaṃ samuṭṭhāpesuṃ.
E. k. s. = etarahi kathāya sannisinā.
S. J. v. = Satthā Jetavane viharanto.
  4. S. p. j. s. = saccāni pakāsetvā jātakaṃ samodhānesi.
  5. A. B. Br. r. k. = Atīte Bārāṇasiyaṃ Brahmadaṭṭe rajjam
kārente.
  6. S. i. d. ā. j. s. = Satthā imaṃ desanaṃ āharitvā jātakaṃ
samodhānesi.
  7. I. d. ā. s. p. j. s. = imaṃ desanaṃ āharitvā saccāni pakā-
setvā jātakaṃ samodhānesi.
-

CORRECTIONS AND ADDITIONS.

- Page • 4 l. 35 read Ck Bf.
 — 5 l. 36 read ¹¹ Cks and ¹⁴ Cks
 — 15 l. 29 add: 4. Cfr. Morris, B. & C. p. 74.
 — 22 l. 28 add: 5. Cfr. Morris, B. & C. p. 86.
 — 27 l. 32 add: 6. Cfr. Morris, B. & C. p. 99.
 — 43 l. ¶6 read yañce.
 — 47 l. 24 dele , , .
 — 54 l. 22 read aññāra.
 — 62 l. 26 read r k. Bodhisatto.
 — 71 l. 18 add: (Cfr III ³¹³₁₀₋₁₁).
 — 71 l. 24 add: (Cfr. Milindap. p. 402).
 — 71 l. 31 read ruddho
 — 100 l. 32 add: 3. Cfr. Morris, B. & C. p. 89.
 — 101 l. 23 read (III ²⁹₄).
 • — 107 l. 16 read tñyam eva
 — 109 l. 1 read jññatarāstti
 — 119 l. 30 add: 6. Cfr. Morris B. & C. p. 92.
 — 236 l. 32 add: 7. Cfr. Morris, B. & C. p. 73.
 — 286 l. 22 read ramaññya.
 — 320 l. 14 all three MSS. posemi for pesemi?
 — 320 l. 33 read Pischel for Morris.
 — 371 l. 20 add: (Cfr ³⁶²₂₅).
 — 375 l. 25 add: 1. Cfr. Morris, B. & C. p. 88.
 — 398 l. 6 add: (Cfr. Samyutta-Nikāya ed. by L. Feer p. 2).
 — 413 l. 3 read jīvitapariṇcāgañ.
 — 494 l. 31 add after ¹⁰: so Bā for -pariyayañ.

- Vol. III. Preliminary Remarks after Rangoon add: (Bf).
 — 24 l. 1 add: (Cfr Milinda p. 172).
 — 32 l. 28 add: (Cfr. Milinda p. 220).
 — • 98 l. 25 read Poṭṭhapāḍā.
 — 109 l. 11 add: (Cfr. supra p. 24 l. 22).
 • — 120 l. 23 add: (Cfr. II ³⁶²₈).

Vol. III. 157 l. 8 read *osiñcañ*

- 185 l. 6 read *pādena*
- 196 l. 10 add (Cfr. *Suttanipāta* v. 253 etc)
- 223 l. 15 read *appapañño*.
- 254 l. 23 read *āharitvā*
- 264 l. 22 read *sirīsayanā*
- 281 l. 5 read *gaṇhitukāmā*.
- 305 l. 16 add: (Cfr. *Saṃyutta* p. 204 -205)
- 331 l. 6 add: (Cfr. II $\begin{smallmatrix} 51 & 52 \\ 23 & 6 \end{smallmatrix}$).
- 347 l. 32 read *B/-sambha-*
- 371 l. 25 read *ruyha*.
- 411 l. 6 read *silasamvuto*.
- 450 l. 21 read *mamēdañi* (cfr. p. 446 l. 12) or *mamā-y-idam*.
- 471 l. 20 add: (Cfr. *Saṃyutta* p. 31).
- 472 l. 10 etc. add: (Cfr. *Saṃyutta* p. 20—22).

X. DASANIPĀTA.

1. Catudvārajātaka.

Catudvāramidaṃ nagaran ti. Idam S. J. v. ekam dub-
bacaṃ¹ ā. k. Paccuppannavatthum Navanipātassa paṭhamajātaka
vitthāritam eva. idha paṇa S. taṃ bhikkhum „saccaṃ kira tvam dub- 5
baco“ ti pucchitvā „saccaṃ bhante“ ti vutte „pubbe pi tvam bhik-
khu dubbacatāya paṇḍitānaṃ vacanaṃ akatvā khuracakkaṃ āsāde-
sīti“² vātvā atītaṃ āhari:

Atīte Kassapa dasabalassa kāle Bārāṇasiyaṃ asīti-
koṭṭivibhavassa seṭṭhino⁴ putto Mittavindako nāma ahosi. 10
Tassa mātāpitāro sotāpannā ahesum, so pana dussilo assaddho.
Atha naṃ aparabhāge pitari kālakate⁵ mātā kuṭumbaṃ vicā-
rentī āha: „tāta tayā dullabhamanussattam⁶ laḍḍham, dānaṃ
dehi, siṃhaṃ rakkha⁷, uposathakammaṃ kara“, dhammaṃ supā-
hiti“. „Amma na mayhaṃ dānādīhi attho, mā maṃ kiñci 15
avaca, ahaṃ yathākammaṃ gamissāmīti“ evaṃ vadantam⁸ pi
naṃ ekadivasaṃ puṇṇamuposathadivase mātā āha: „tāta, ajja
abhiṭṭakkhito mahāuposathadivaso, ajja uposathaṃ samādiyitvā
vihāraṃ gantvā sabbarattīṃ dhammaṃ sutvā ehi, ahaṃ te
sahassaṃ dāssāmīti“. So „sādhū“⁹ ti dhanalobhena uposathaṃ 20
samādiyitvā bhuttapātarāso vihāraṃ gantvā divasaṃ vitināmetvā
rattīṃ yathā ekam pi dhammapadaṃ kaṇṇaṃ na paharati tathā

¹ B^a dubbacabhikkhum. ² B^a adds bhikkhu. ³ C^{ks} -do-, B^a āhasesīti, B^a
bhārasīti. ⁴ B^a adds eko. ⁵ B^a kalaṅka-. ⁶ B^a -bhāṇma-. ⁷ B^a -khābi
⁸ B^a karohi. ⁹ B^a caran-.

ekasmiṃ padese nipajjitvā niddaṃ okkamitvā punadivase pāto
 va mukhaṃ dhovitvā gehaṃ gantvā nisīdi. Mātā paṇ'assa
 „ajja me putto dhammaṃ sutvā pāto va dhammakathikatheraṃ'
 ādāya āgamissatīti“ yāgum² khādaniyaṃ bhojaniyaṃ paṭiyāde-
 5 tvā āsanaṃ paññāpetvā³ tassāgamaṇaṃ⁴ paṭimāneṇṭi⁵ taṃ eka-
 kaṃ āgataṃ disvā „tāta dhammakathiko kena nānīto“⁶ ti vatvā
 „na mayhaṃ dhammakathiken“⁷ attho⁸ ti vutte⁹ „tena hi yā-
 gum⁹ pivā“¹⁰ 'ti āha. So „tumbhehi mayhaṃ sahassaṃ paṭi-
 sutam, taṃ tāva me detha, pacchā pivissāmi“¹¹ āha. „Piva tāta,
 10 pacchā¹⁰ gaṇhissasīti“. „Gahetvā va pivissāmi“¹². Ath' assa
 mātā sahassabhaṇḍikaṃ purato ṭhapesi. So yāgum⁹ pivitvā
 sahassabhaṇḍikaṃ gahetvā vohāraṃ karonto nacirass' eva
 vīsaṃ¹¹ sataśahassaṃ uppādesi. Ath' assa etad ahoṣi: „nāvaṃ
 upaṭṭhapetvā¹² vohāraṃ karissāmi“¹³. So nāvaṃ upaṭṭhapetvā¹⁴
 15 „amma ahaṃ nāvāya vohāraṃ karissāmi“¹⁵ āha. Atha naṃ
 mātā „tvaṃ tāta ekaputtako, imasmiṃ ghare dhanam pi ba-
 huṃ¹⁶, samuddo anekādīnava, mā gamīti“¹⁷ vāresi. So „ahaṃ
 gamissāmi“ eva, na sakkā maṃ vāretuṃ¹⁸ ti vatvā „ahaṃ¹⁴ tāta
 vāressāmi“¹⁹ mātaraṃ hatthe gahito¹⁵ hatthaṃ vissajjāpetvā
 20 mātaraṃ paharitvā pātetvā antaraṃ katvā gantvā¹⁶ nāvāya sam-
 uddaṃ pakkhāndi. Nāvā sattame divase Mittavindakaṃ nissāya
 samuddapitṭhe niccalā atṭhāsi. Kālakappaṇisalākā vārīyamānā¹⁷
 Mittavindakass' eva hatthe tikkhattuṃ pati. Ath' assa uḷum-
 pain¹⁸ datvā „imaṃ ekaṃ nissāya bahū¹⁹ mā vinassantū“²⁰ 'ti
 25 taṃ samudde²⁰ khipiṃsu, tāvad eva nāvā javena samuddaṃ²¹
 pakkhāndi. So pi uḷumpe²² nipajjitvā ekaṃ dīpaṃ²³ pāpuṇi.
 Tattha phaḷikavimāne²⁴ catasso petiyo addasa. Tā sattāhaṃ

¹ B^d -katheram. ² C^k -gu. ³ B^d pañña-. ⁴ B^d tassa āg-. ⁵ B^d paṭimāntena
⁶ C^k tena āni-, B^d kena nānīto, C^b Ba kena ā-. ⁷ B^d -na. ⁸ C^k -o. ⁹ B^d
 -gum. ¹⁰ B^d adda te dassāmi. ¹¹ B^d viśaśahassāḍḍhikam, B^e viśaśahassāḍḍhika.
¹² B^d upaṭṭha-, C^k utthā-. ¹³ B^d -hu, C^e -huṃ corr. to hu. ¹⁴ B^d abantaṃ.
¹⁵ B^d adūs pl. ¹⁶ B^d omits ga-. ¹⁷ all three MSS. -salākāṃ, C^e vīpiya-, B^d cāriya-
 māno, B^e kariyamāno. ¹⁸ C^e ulu- corr. to uḷu-, B^d ulu-. ¹⁹ C^k -u. ²⁰ B^d -dda-
 piṭhe. ²¹ B^d mahāsa-. ²² B^d ulu-. ²³ B^d dipakaṃ, C^e ekadipakaṃ. ²⁴ C^e hā -li-.

dukkhaṃ anubhavanti sattāhaṃ sukhāṃ. So tāhi saddhiṃ
 dibbasampattiṃ anubhavi. Atha naṃ tā' dukkhānubhavanat-
 thāya gacchamānā „sāmi, mayaṃ sattame divase āgamissāma,
 yāva mayaṃ āgacchāma tāva anukkaṇṭhamāno idh' eva vasā"
 'ti vatvā agamaṃsu. So taṇhāvasiko hutvā tasmiṃ yeva pha-
 lake nipajjitvā puna samuddapiṭṭhena gacchanto aparaṃ pi
 dīpaṃ² patvā tattha rajatavimāne aṭṭha petiyo disvā eten' eva
 upāyena aparasmiṃ dīpake maṇivimāne soḷasa aparasmiṃ³ kana-
 kavimāne dvattiṃsa petiyo disvā tāhi saddhiṃ dibbasampattiṃ
 anubhavitvā tāsāṃ pi dukkhaṃ anubhavitum gatakāle puna
 samuddapiṭṭhena gacchanto ekaṃ pākāraparikkhittaṃ catudvā-
 raṃ⁴ nagaraṃ⁵ addasa, ussadanirayo⁶ kira so bahunnaṃ⁷ nerayi-
 kasattānaṃ kammakaraṇānubhavanatṭhānaṃ⁸, Mittavindakassa
 pana alaṃkatapaṭiyattaṃ nagaraṃ viya hutvā upaṭṭhāsi. So
 „imaṃ nagaraṃ pavisitvā rājā bhavissāmi⁹“ cintetvā pavisitvā
 khuracakkaṃ ukkhipitvā¹⁰ paccamānaṃ nerayikasattaṃ addasa,
 ath' assa taṃ¹¹ tassa sīse khuracakkaṃ padumaṃ¹² hutvā upaṭ-
 ṭhāsi, ure pañcaṅgikabandhanaṃ¹³ uracchadapasādhanaṃ hutvā
 sarīrato galantaṃ¹⁴ lohitaṃ lohitacandanavilepanaṃ¹⁵ hutvā
 paridevanasaddo madhuragītasaddo¹⁶ hutvā upaṭṭhāsi. So tassa
 santikaṃ gantvā „bho purisa ciraṃ tayā padumaṃ dhāritaṃ,
 dehi me etan¹⁷“ ti āha. „Samma, na-y-idaṃ padumaṃ, khura-
 cakkaṃ¹⁸ etan¹⁹“ ti. „Tvāṃ mayhaṃ adātukāmatāya evaṃ vada-
 sīti“. Nerayikasatto ciutesi: „mayhaṃ kammaṃ khīṇaṃ
 bhavissati, imināpi mayā viya mātaraṃ paharitvā āgatenā bha-
 vitabbaṃ, dassāmi 'ssa khuracakkaṃ“ ti. Atha naṃ „ehi bho,
 gaṇha imaṃ padumaṃ²⁰“ ti vatva khuracakkaṃ tassa sīse khipi.
 taṃ tassa matthakam²¹ piṃsamānaṃ²² bhassi. Tasmiṃ khaṇe

¹ B^d adds tattha. ² B^d dipakam. ³ B^d adds dipake. ⁴ B^d - ra. ⁵ B^d - ram.

⁶ C^k - dā-. ⁷ B^d - hūnaṃ ⁸ C^k - bhāvaṭṭhā-. ⁹ B^d adds sīse. ¹⁰ C^k naṃ.

¹¹ B^d omits taṃ. ¹² B^d adds viya. ¹³ B^d - kaṇḍa-. ¹⁴ B^d gal-. ¹⁵ B^d omits

lohita, and adds viya. ¹⁶ B^d - rasarogi-, and adds viya. ¹⁷ C^k - kam ¹⁸ B^d

imaṃ, omitting pa-. ¹⁹ C^k - kaṃ. ²⁰ C^k piṃsamānaṃ, B^d khipamaṇaṃ.

Mittavindako tassa khuracakkabhāvaṃ nātvā „tava khuracakkaṃ gaṇha, tava khuracakkaṃ gaṇhā“ 'ti vedanāmatto¹ paridevi. Itaro antaradhāyi. Tadā Bodhisatto² mahantena parivārena ussadacārikam caramāno taṃ ṭhānaṃ pāpuṇi. Mittavindako
 5 taṃ ulloketvā³ „sāmi devarāja, idaṃ maṃ⁴ cakkaṃ saṇhakara-
 ṇī⁵ viya tilāni piṇṣamānaṃ⁶ otarati, kin nu kho mayā pāpaṃ
 katan⁷“ ti pucchanto dve gāthā abhāsi:

1. Catudvāram idaṃ nagaraṃ āyasaṃ dāḥapākāraṃ⁸,
 oruddhapatiruddho⁹ 'sini, kiṃ pāpaṃ pakatam mayā. 1.

10 2. Sabbe apihitā¹⁰ dvārā, oruddho 'sini yathā dvijo,
 kimādhikaraṇaṃ yakkha cakkābhinihato ahaṃ ti. 2.

Tattha dāḥapākāraṃ ti thirapākāraṃ, dāḥatoranaṃ ti pī pātho, thira-
 dvāraṃ ti attho, oruddhapatiruddhosmīti ānto katvā samantā pākāreṇa
 ruddho, palāyanaṭṭhānaṃ na paññeyati, kiṃ pāpaṃ pakatam¹¹ ti kin nu kho
 15 mayā pāpakammaṃ katan, apihitā ti thakitā, yathā dvijo¹² ti pañjare
 pakkhitto sakuno viya, kimādhikaraṇaṃ ti¹³ kiṃ kāranaṃ, cakkābhinihato
 ti cakkena abhinihato.

Ath' assa devarāja¹⁴ kāranaṃ kathetum¹⁵ cha gāthā abhāsi:

3. Laddhā satasahassāni atirekāni vīsati

20 anukampakānaṃ nātinaṃ vacanaṃ samma nākari. 3.

4. Lamghī samuddaṃ pakkhandi sāgaraṃ appasiddhikaṃ,
 catūhi¹⁶ aṭṭh' ajjhagamaṃ aṭṭhāhi pi ca¹⁷ soḷasa (= III p. 207.) 4.

5. Soḷasāhi¹⁸ ca battiṃsa¹⁹, atriccho²⁰ cakkam āsado,
 icchāhatassa poṣassa cakkaṃ bhamati matthake. 5.

25 6. Uparivisālaṃ duppuraṃ icchāvisaṭṭagāminin²¹
 ye va²² taṃ anugijjhanti te honti cakkadhārino. 6.

7. Bahum²³ bhaṇḍaṃ apahāya²⁴ maggaṃ appaṭivekkhiya
 yesaṃ c'etaṃ asaṃkhātā²⁵ te honti cakkadhārino. 7.

¹ Bā - patto, B² - nani patto. ² Bā adds rukkhadevatā hutva. ³ Bā olo-. ⁴ Bā
 imani in the place of idaṃ maṃ. ⁵ C² Bā - ni. ⁶ C² piṇṣaṇa-, Bā sīsamānaṃ.
⁷ Bā paka-. ⁸ C² dāḥatoranaṃ. ⁹ Bā - paṭi-. ¹⁰ C² hi pi-. ¹¹ C² Bā dijo.
¹² Bā adds kiṃ adbhikaraṇaṃ. ¹³ Bā omits de-. ¹⁴ Bā adds devaputto. ¹⁵ Bā
 -tubhi. ¹⁶ C² ca omittig pi, C² catu omittig pi, Bā aṭṭhāsi vāpi, B² attha pi
 vā ca, B² aṭṭhāhi sā ca. ¹⁷ C² -sāpi, C² -sāri, Bā -sābhi. ¹⁸ C² -sā. ¹⁹ C²
 -ccha, C² -cchaṇ. ²⁰ C² -nī, C² -ni, Bā visaragāmini. ²¹ C² omits va. ²² Bā
 u. ²³ C² avhāya, B² vahāya, Bā ca ohāya, B² bahubhaṇḍa ca ohāya. ²⁴ C² -kha-.

8. Kammañ samekkhe vipulañ ca bhogañ,
icchañ na seveyya anattasamhitāñ¹,
kareyya vākyāñ anukampakānañ,
tañ tādisañ nātivatteyya cakkān ti.

8.

Tattha laddhā satasahassāni² atīrekañi vīsati ti tvañ uposathāñ 5
katvā mātu santikā sahasaṃ gahetvā vohārañ karonto satasahassañ³ ca atīre-
kañi vīsati labhivā, nākarīti tena dhanena atuṭṭho nāvāya samuddaṃ pavisanto
samudde ādinavañ⁴ kathetvā mātara vāriyamāno pi anukampakānañ nātināñ
samma vacanañ⁵ nākari⁶, sotāpannañ mātaraṃ paharivā antaraṃ katvā nik-
khanto yevāsīti dipeti, laṃghīti nāvañ ullamghanasamattāñ⁷(?), pakkhandīti 10
pakkhanto si, appasiddhikañ⁸ ti mandasiddhiñ⁹ vinā sabahulam, catūhi⁹
atṭhā¹⁰ ti atha nañi nissāya tṭhāya nāvāya phalakañi datvā samudde khitto
pi¹¹ tvañ mātarañ nissāya ekadivasañ katassa uposathakamassa nissan-
dena phalikaṃvīmāne catasso itthiyo labhivā tato rajatavīmāne aṭṭha maṇivīmāne
solasa kanakavīmāne dvattimāsa adhiḡato si¹², atri ccho¹³ cakkamāsado ti 15
atha tvañ yathā laddhena asantuttho atra uttaritarañ labhissāmīti evaṃ laddhañ
laddhañ atikkamanalobhasaṃkhātāya¹⁴ atri chāya samannāgatattā atri ccho¹⁵
pāpappuggalo tassa uposathakamassa khīnattā dvattimāsa itthiyo atikkamitvā
imañi petanagarañ āgantvā tassa mātupahārādānaakusalassa nissandena idañ
cakkāñ sampatto si, atri cchan ti pi pāṭho, atra atra icchamāno ti¹⁶ attho, 20
atricchā ti pi pāṭho, atri chāya¹⁷ ti attho, bhamaṭīti tassa te icchāhatassa
posassa idañ cakkāñ matthakañi nipinisaṃānañ¹⁸ idāñi kumbhakārakacakkāñ¹⁹
viya matthake bhamaṭīti attho, ye va²⁰ tañ anugijjhanti tanhā nām²¹ esa
gacchanti uparūpañi viśālā hoti samuddo viya ca²¹ duppūrā rūpādisu tassa tassa
icchanā icchāya viśaḡgāminī²², tañ evarūpañi tanhañ ye anugijjhanti giddhā²³ 25
gathitā hutvā punappuna²⁴ allīyanti, te honti cakkadhārino ti te evaṃ
paccantā²⁵ khuracakkāñi dhārenti, bahun²⁶ bhaṇḍan ti mātāpīṭtunnañ²⁷
santakañi bahun²⁶ dhanāñi ohāya, maggan ti²⁸ gantabbāñi appasiddhikañi
samuddamaggañi apaccavekkhitvā, yathā tvañ paṭipanno evaṃ evaṃ aññesaṃ pi
yesaṃ c'etañi asaṃkhātāñ²⁹ avimañisitañ²⁹ yathā³¹ tvañ tath' eva taṇhāva-
sikā³² hutvā dhanāñi pahāya³³ gamanamaggañi anavekkhitvā paṭipanna³⁴ cak-
kadhārino honti, kammam samekkhe ti tasmā paṇḍito puriso attano³⁵
kattabbaṃkammañi³⁶ sadosaṃ nu kho niddosaṃ ti samekkheyya paccavekkheyya,

¹ Bḍ atthasāñhi-. ² Cks -na. ³ Bḍ -ssāni. ⁴ Bḍ -vañca. ⁵ C* samma-corr. to sarca-, Bḍ sammā-. ⁶ C* na-. ⁷ Cks -yañ. ⁸ Bḍ ddbani. ⁹ Bḍ -tubbhī. 10 Bḍ ḡ. 11 Cks tañ. 12 Bḍ sīti. 13 Cks -cchāñ. 14 C* -nakalābhāsaiñ-. 15 Cks -ā. 16 Cks add pi. 17 Ck -c'hā. 18 Bḍ omits ni. 19 Cḍ -kāraca-. 20 Cks omit va. 21 Ck omits ca. 22 Bḍ viśara-. 23 Bḍ gijjhā. 24 Bḍ -nañ. 25 Bḍ iccbantā. 26 Bḍ -u. 27 Bḍ -tūnañ. 28 Cks maggañi gacchanti. 29 Bḍ -kha-. 30 Cks ye. Bḍ vo. 31 Ck tathā, C* ta or na. 32 Cks -ko. 33 Bḍ ohā-. 34 Bḍ pati-. 35 Bḍ -nā. 36 Bḍ -bbanika-.

vipulañca bhogan ti attano dhammaladdhañ dhanarāsīm pi avekkheyya,
nātivatteyyā 'ti tañ tādisañ puggalañ idaṃ cakkhañ na ativatteyya¹
nāvathareyya², nātivatteti pi pāṇho, nāvatharatiti attho.

Taṃ sutvā Mittavindako „iminā devaputtena inayā kata-

5 kammañ tatvato³ nātañ, ayañ mayhañ paccanapamāṇam pi
jānissati, pucchāmi⁴ nan⁵ ti cintetvā navamañ gātham āha:

9. Kiva cirañ nu me yakkha cakkhañ sirasi⁶ ṭhassati,
kati vassasahassāni, tam me akkhāhi pucchito ti. 9.
Ath' assa kathento Mahāsatto dasamañ gātham āha:

10. 10. Atisaro accasaro Mittavinda, suṇohi me:
cakkhañ tesirasi-m-⁷ āviddhañ, na tañ jīvañ pamokkhasīti. 10

Tattha atisarīti pi atisaro, atisarissatīti pi atisaro⁸, accasaro ti tass'
eva vevacanāni, idaṃ vuttan hoti: ambho Mittavindaka⁷ suṇāhi⁸ mama vacanāni,
tvañ hi atidārūṇassa kammassa katattā atisaro, tassa pana na saṅkā vassagaṇa-
15 nāya vipāko paññāpetun ti⁹ aparimāṇaṃ atimahantañ vipākadukkhañ sarissasi¹⁰
paṭipajjissasīti¹¹ pi atisaro, tena te ettakāni vassasahassāniti vuttuñ na sakko-
mīti, sirasimāviddhan ti yañ pana te idaṃ cakkhañ sirasi¹² āviddhañ
kumbhakāracakkam¹³ iva¹⁴ bhamati¹⁵, na tañ jīvañ pamokkhasīti¹⁶ tañ¹⁷
tvañ yāva te kammavipāko na khyati tāva jīvamāno na mokkhasi¹⁸, kammavi-
20 pāke pana khīṇe idaṃ cakkhañ paḥaya yathākammañ gamissasīti.

Idaṃ vatvā devaputto attano ṭhānañ¹⁹ eva gato, itaro pi
mahādukkhañ paṭipajji.

S. i. d. ā. j. s.: „Tadā Mittavindako²⁰ dubbacabhiṅṅhu ahosi,
devarājā²¹ aham evā²² ti. Catudvārajātakaṃ²³.

Kaṇho vatāyaṃ puriso ti. Idaṃ S. Kapilavatthum
nissāya²⁴ Nigrodhārāme viharanto sitapātukammaṃ ā. k. Tadā kira S.

¹ Cks nāti-. ² Cks nātivatteyya. ³ Bā tatthato, B^o tathato? ⁴ Bā pucchis-
sāmi. ⁵ Cks sirasimīti. ⁶ Bā tattha atisaro ti atipsarīti pi atisaro atisariss-
atīti pi atisaro. ⁷ Bā -da. ⁸ Bā -yo-. ⁹ Bā vipākañ vattanti. ¹⁰ Cks
parisse-. ¹¹ Ck -paṭjassīti, Bā patipaccissasīti. ¹² Bā sirasimīti. ¹³ Ck -rañ
ca-, C^o -rañ ca- corr. to -raça-. ¹⁴ Cks add ca. ¹⁵ Cks add ṭhañ. ¹⁶ Cks -si¹⁷
¹⁷ Bā omits tañ. ¹⁸ Bā pamo-. ¹⁹ Bā devaṭṭha-. ²⁰ Bā adds ayañ. ²¹ Bā
adds pana. ²² Bā adds paṭhamāni. ²³ Bā upani-.

sāyaṇhasamaye Nigrodhārāme bhikkhusaṃghaparivuto jaṃghāvihāraṃ¹
 anucaṃkamanto aññatarasmiṃ padese sitaṃ pātvākāsi. Anandathero²
 „ko nu kho hetu ko paccayo Bhagavato sitassa pātukammāya, na³
 ahetu Tathāgatā sitaṃ pātukaronti, pucchissāmi tāvā“⁴ 'ti añjalim⁵
 paggayha sitakaraṇaṃ pucchi. Ath' assa S. „bhūtapubbaṃ Ananda 5
 Kaṇho nāma isi ahosi, so imasmiṃ bhūmippadese⁶ viḥāsi jhāyī jhānarato,
 tassa silatejena Sakkabhavanaṃ kampitī“⁷ sitakaraṇaṃ vatvā tassa
 vatthuno apākaṭattā⁸ therena yācito a. ā.:

* A. B. Br. r. k. Bārāṇasīyaṃ⁹ asītikoṭṭivibhavana aput-
 takena brāhmaṇena sīlaṃ samādiyitvā putte patthite Bodhisatto 10
 tassa brāhmaṇīyā kucchismiṃ nibbatti, kālavannattā pan'
 assa nāmagahaṇadivase Kaṇhakumāro ti nāmaṃ akaṃsu. So
 soḷasavassakāle maṇipaṭimā¹⁰ viya sobhaggappatto¹¹ hutvā pitarā
 sippuggahaṇatthāya pesito Takkasilāya¹² sabbasippāni ugga-
 hetvā paccāgañchi¹³. Atha naṃ pitā anurūpena dārena saṃ- 15
 yojesi. So aparabhāge mātāpitunnaṃ¹⁴ sabbaissariyaṃ paṭipajji.
 Ath' ekadivasaṃ ratanaḷoṭṭhāgārāni viloketvā varapallaṃka-
 majjhagato suvaṇṇapaṭṭaṃ¹⁵ āharāpetvā „ettakaṃ dhanam
 asukena¹⁶ uppāditaṃ ettakaṃ asukena“¹⁷ 'ti pubbañāṭhi su-
 vaṇṇapaṭṭe¹⁸ likhitāni akkharāni disvā cintesī: „yehi imaṃ 20
 dhanam uppāditaṃ te na paññāyanti, dhanam eva paññāyati,
 eko pi idaṃ¹⁹ gahetvā gato n' atthi, na kho paṇa sakkā dhanam
 bhaṇḍikaṃ bandhitvā paralokaṃ netum, pañcasādhāraṇabhāvena²⁰
 hi¹⁶ asāraṇassa dhanassa¹⁷ dānaṃ sāro, bahurogasādhāraṇabhāvena
 asāraṇassa kāyassa silavantesu abhivādanādikammaṃ sāro, anic- 25
 catābhibhūtassa asāraṇassa jīvitassa aniccādivasena vipassanāyogo
 sāro, tasmā asārehi bhogehi sārāgahaṇatthaṃ dānaṃ dassāmīti“
 so āsanā utṭhāya²⁰ rañño santikaṃ gantvā rājānaṃ āpu-
 chitvā mahādānaṃ pavattesi. Yāva sattamā divasā dhanam

¹ Bā -gha-. ² Bā -datthe-. ³ Bā tana. ⁴ Bā -liṃ. ⁵ Bā -mipa-. ⁶ Cs apa-,
 Ck apākaṭattā, B' apaka-. ⁷ Bā adds ekena. ⁸ Bā -pati-. ⁹ Bā sobhaggayasag-
 gapatto. ¹⁰ Bā -yaṃ. ¹¹ Bā -gacchi. ¹² Bā -tūnaṃ. ¹³ Bā -pattam. ¹⁴ Bā
 adds nāma. ¹⁵ Bā -patte. ¹⁶ Bā adds dhanam. ¹⁷ Bā pañcannaṃ verānaṃ
 sū- ¹⁸ Bā omits hi ¹⁹ Bā asāradussadha-. ²⁰ Bā vu-.

aparikkhiyamānaṃ¹ disvā „kiṃ me dhanena, yāva maṃ jāra
 nābhībhavati tāvad eva pabbajitvā abhiññā ca samāpattiyo ca²
 nibbattetvā brahmalokaparāyano bhavissāmīti“³ cīntetvā gehe
 sabbadvārā⁴ i vivarāpetvā „dinnam űeva⁵ harantū“⁶ ti asuci viya
 5 jigucchanto vatthukāme pahāya mahājanassa rodantassa paridevan-
 tassa nagarā nikkhamitvā Himavantapadesaṃ pavisitvā īsipab-
 bajjaṃ pabbajitvā attano vasanatthāya ramanīyaṃ bhūmibhāgaṃ
 olokento imaṃ thānaṃ patvā „idha vasissāmīti“⁷ ekaṃ inda-
 vāruṇikarukkhaṃ⁸ gocaragāmaṃ katvā adhiṭṭhāya tass⁹ eva
 10 rukkhassa mūle vihāsi, gāmantasenāsaṇaṃ pahāya ārañña-
 ahoṣi, paṇṇasālaṃ akatvā rukkhamaḷiko ahoṣi abbhokāsiko
 nesajjiko, sace¹⁰ nipajjitukāmo¹¹ bhūmiyaṃ yeva nipajjati, dan-
 tamusaliko¹² hutvā anaggipakkam eva khādati, thusaparikkhit-
 taṃ kiñci na khādati, ekadivase ekavāraṃ eva khādati,
 15 ekāsaniko ahoṣi. Khamāya¹³ paṭhaviāpatejavāyusamo¹⁴ hutvā ete
 ettake dhutagūṇe samādāya vatti¹⁵. Imasmiṃ kira jātake Bodhi-
 satto paramappiccho¹⁶ ahoṣi. So nacirass¹⁷ eva abhiññā ca samā-
 pattiyo ca nibbattetvā jhānakīḷikaṃ¹⁸ kilanto tatth¹⁹ eva vasati,
 phalāphalattham pi aññattha na gacchati, rukkhassa phalitakāle
 20 phalaṃ khādati, pupphitakāle pupphaṃ khādati²⁰, sapattakāle²¹
 pattāni²² khādati, nippattakāle²³ papaṭikaṃ²⁴ khādati²⁵. Evaṃ
 paramasantuṭṭho hutvā imasmiṃ thāne ciraṃ vasi. So eka-
 divasaṃ pi²⁶ pubbaṇhasamaye tassa rukkhassa pakkāni²⁷ gaṇ-
 hanto pana loluppacārena uṭṭhāya aññasmim padese na gaṇhāti²⁸.
 25 Yathānisinno va hatthaṃ pasāretvā hatthappamāṇe thāne²⁹ thitāni
 phalāni samharati, tesu pi manāpāmanāpaṃ avicinitvā sampatta-
 sampattam eva gaṇhi. Evaṃ paramasantuṭṭhassa tassa silatejena
 Sakkassa Paṇḍukambasasilāsaṇaṃ uṇhākāraṃ dasseci. Taṃ
 kira Sakkassa āyukkhayena vā uṇhaṃ hoti puññakkhayena vā

¹ Ck -kkhi-, Bđ -kkha-. ² Bđ yeva. ³ Bđ adds pi. ⁴ Bđ nipajjati. ⁵ Bđ -la-.

⁶ Bđ chamā-. ⁷ Bđ -pamo, Bđ -yuparamo ⁸ Bđ vasati. ⁹ Ck -mapariccho.

¹⁰ Bđ -kīlāni ¹¹ Ck omī khā-. ¹² Bđ omīts sa. ¹³ Bđ -ttaṇi. ¹⁴ Ck Bđ nipa-.

¹⁵ Bđ pappati-. ¹⁶ Bđ -saṃ, omīting pi. ¹⁷ Bđ adds phalāni gaṇhi. ¹⁸ Bđ gaṇhabhī.

¹⁹ Ck hatthampamāṇe thāne, Bđ hatthappasādaṭṭhāne.

aññasmiṃ vā mahānubhāvasatte¹ taṃ ṭhānaṃ patthente² dhammi-
kānaṃ vā mahiddhiyasamaṇabrāhmaṇānaṃ³ silatejena⁴ uṇhaṃ
ahosi. Sakko „ko nu kho maṃ⁵ cāvetukāmo“ ti āvajjitvā
imasmim padese vane⁶ vasantaṃ Kaṇhaṃ isiṃ rukkha-
phalāni uccinantāṃ disvā cintesi: „ayāṃ isi ghoratapo⁷
parimāritindriyo⁸, imaṃ dhammakathāya sihanādaṃ nadāpetvā⁹
sukhakarāṇaṃ sutvā varena¹⁰ santappetvā imassa rukkhaṃ
dhuvaphalaṃ katvā āgamissāmīti“ so mahantenānubhāvena
siṅhaṃ otaritvā tasmiṃ rukkhamūle tassa piṭṭhipasse ṭhatvā
„attano avaṇṇe kathite kujjhissati nu kho no“ ti vīmaṃsanto¹⁰
paṭthamaṃ gātham āha:

1. Kaṇho vatāyaṃ puriso, kaṇhaṃ bhuñjati bhojanaṃ
kaṇhe bhūmipadesasmiṃ¹⁰, na mayhaṃ manaso piyo ti. 11.

Tattha kaṇhaṃ¹¹ ti kālavanṇaṃ¹², rukkhalphalabhojanatāya kaṇho¹³. 15

Kaṇho tassa¹⁴ vacanaṃ sutvā „ko mu kho mayā saddhiṃ
kathetīti¹⁵“ dibbacakkhunā upadhārento „Sakko“ ti ṇatvā ani-
vattitvā¹⁶ anoloketvā va dutiyaṃ gātham āha:

2. Na kaṇho tacasā hoti, antosāro hi brāhmaṇo,
yasmiṃ pāpāni kammāni sa ve kaṇho Sujampatīti. 12. 20

Tattha tacasā ti tacena kaṇho nāma na hotīti attho, antosāro ti
abbhantare silasamādhīpaññāvimuttiñāṇadassanaṣārehi samannāgato, evarūpo
hi bāhita-pāpattā brāhmaṇo nāma hotī, sa ve ti yasmiṃ pana pāpāni¹⁷ kam-
māni so yathā katthaci kule¹⁸ jāto yena kenaci sarīraṇṇena samannāgato pi
kāloko va. 25

Evaṃ ca pana vatvā imesaṃ sattānaṃ kaṇhabhāvakarāni
pāpakammāni ekavidhādīhi bhedehi vitthāretvā sabbāni pi tāni
garahitvā¹⁹ silādayo guṇe pasamsitvā ākāse candaṃ utthāpento

¹ Ck -ve-, C^o -ve-, B^o -vasattehi. ² B^o adds na vā. ³ B^o -ddhikasa-. ⁴ C^o
adds tadā silatejena, B^o dānatejena vā. ⁵ Ck^o omit vā. ⁶ B^o adds ṭhānā. ⁷
B^o omits vane. ⁸ B^o paramajitindriyo. ⁹ Ck^o sukāraṇaṃ suvarena, B^o sukha-
kāraṇaṃ sāvetvā varena. ¹⁰ B^o -mippa-. ¹¹ B^o -ho. ¹² B^o -no. ¹³ B^o bhojananti
rūkkhalphalabhojanāni in the place of rukkha- - - ¹⁴ B^o isi sakkassa. ¹⁵ Ck^o
-theti, C^o -theti corr. to -thetīti. ¹⁶ Ck^o ni-. ¹⁷ B^o pāpakāni. ¹⁸ B^o -lesu. ¹⁹
B^o -hetvā.

viya Sakkassa dhammaṃ desesi'. Sakko tassa dhammakathāṃ
sutvā pamudito somanassajāto Mahāsattaṃ vareṇa nimantento
tatiyaṃ gātham āha:

a. Etasmiṃ te sulapite patirūpe² subhāsīte

5 varaṃ brāhmaṇa te dammi yaṃ kiñci manasā icchasi³ti. 13.

Tattha etasmiṃ ti yaṃ idāni tayā sabbaññū-Buddhena viya sulapitaṃ
tasmiṃ sulapite tumhākaṃ eva ca anucchavikkatā patirūpe²; subhāsīte, yaṃ
kiñci³ti yaṃ yaṃ³ kiñci manasā icchasi sabbāṃ te taṃ varaṃ taṃ⁴ icchitāṃ
patthitāṃ dammitti attho.

15 Taṃ sutvā Mahāsatto cintesi: „ayaṃ 'kin nu kho attano
avaṇṇe kathite kujjhissati no' ti maṃ vīmaṃsanto mayhaṃ
chavivannaṃ ca bhojanaṃ ca vasanaṭṭhānaṃ ca gaṇahitvā' idāni
mayhaṃ akuddhabhāvaṃ nātvā paṇaṇaṇitto varaṃ deti, maṃ
kho pan' esa 'Sakkissariya-Brahmissariyānaṃ atthāya brah-
15 macariyaṃ caratiti' pi maññeyya, tatr' assa nikkamābhāvat-
thaṃ⁶ 'mayham paresu kodho vā doso vā mā uppajjatu parasam-
pattiyaṃ lobho vā paresu sineho vā mā uppajjatu majjhato
va bhaveyyan' ti ime mayā cattāro vare gaheṭṭum vaṭṭatiti⁷“ so
tassa nikkamābhāvatthāya cattāro vare gaṇhanto catuttham
20 gātham āha:

4. Varaṃ ce me ado Sakka sabbabhūtānaṃ issara

sunikkodhaṃ suniddosaṃ nillobhaṃ vattim' attano

nisneham abhikaṃkhāmi, ete me caturo vare ti. 14.

Tattha varaṃce me ado ti sacce taṃ mayhaṃ varaṃ adāsi, sunik-
25 kodhaṃ ti akujjhanavasena suṭṭhunikkodhaṃ, suniddosaṃ ti adussanavasena
suṭṭhuniddosaṃ, nillobhaṃ ti parasampattisu suṭṭhunillobhaṃ, vattimattano⁷
ti evarūpaṃ attano pavattiṃ, nisnehan ti puttadhītādisu saviññānakesu dha-
dhaññādisu vā avīññānakesu attano santakesu pi⁸ nisnehaṃ apagatallobhaṃ,
abhikaṃkhāmi⁹ti evarūpaṃ imehi catuṅgehi⁹ samannāgataṃ attano vuttiṃ
30 abhikaṃkhāmi, ete me caturo vare ti ete nikkodhādike caturo mayhaṃ vare
dehīti vadati, kiṃ pan' esa na jānāti yathā na sakkā Sakkassa santikā¹⁰ va-
raṃ¹¹ gaheṭvā va¹² me¹³ kodhādayo haritun ti: no na jānāti, Sakke¹⁴ pana va-

¹ Bd -ti. ² Bd paṭi-. ³ Bd omits one yaṃ. ⁴ Bd omits taṃ. ⁵ Bd -he-. ⁶ R²
nikkhaṇṇa-. ⁷ Bd² vu-. ⁸ C² ca. ⁹ Bd catuṅga-. ¹⁰ Bd -ke. ¹¹ Bd taṃ. ¹²
Bd vareṇa. ¹³ C² meme, Bd omits me. ¹⁴ Bd adds kho.

rañ dadante¹ na gaṇhāmiti vacanañ na yuttan ti ca tassa ca nikkamkhābhā-
vatthāya² gaṇhi.

Tato Sakko cintesi: „Kaṇhapaṇḍito varam gaṇhanto ati-
viya anavajjavare³ gaṇhi, etesu varesu guṇadosaṃ etam eva
pucchissāmiti“. Atha naṃ pucchanto pañcamañ gātham āha: 5

5. Kin nu kodhe va⁴ dose vā lobhe snehe va⁵ brāhmaṇa
ādinavañ sampassasi⁶, tam me akkhāhi pucchito ti. 15.

Tass' artho: brāhmaṇa kin nu tvaṃ kodhe vā dose vā lobhe vā snehe
vā ādinavañ passasi⁷, tañ tava me pucchito akkhāhi, na hi mayaṃ tattha ādinavañ
paññamā⁸ ti

10

Atha Naṃ Mahāsatto „tena hi suṇāhīti“ vatvā catasso
gāthā abhāsi:

6. Appo hutvā bahu⁹ hoti vaḍḍhat' eso⁹ akhantijo,
āsaṅgi bahupāyāso, tasmā kodhañ na rocaye. 16.

7. Duṭṭhassa paṭhamā¹⁰ vācā parāmāso¹¹ anantarā
tato paṇi tato daṇḍo satthassa paramā gati,
doso kodhasamutṭhāno, tasmā dosaṃ na rocaye. 17.

15

8. Ālopasahasākārā nikatī vañcanāni ca
dissanti lobhadhammesu, tasmā lobhañ na rocaye. 18.

9. Snehasaṅgathitā ganthā senti manomayā puthu,
te bhusaṃ upatāpentī, tasmā snehañ na rocaye ti. 19.

20

Tattha akhantijo ti yo¹² anadhivāsikajāṭikassa akhantito jāto¹³ kodho
paṭhamañ paritto hutvā bahu hoti aparāparañ vaḍḍhati tassa vaḍḍhanabhāvo
Khantivādijāṭakena c'eva Culladhammapāḷajāṭakena ca vaññetabbo, api ca Tissā-
maccassa p' ettha¹⁴ bhariyañ ādin katvā sabbañ sajanasaparijanāni māretvā
pacchā attano māritavatthuni kathetabbāni, āsaṅgīti āsaṅgakarāṇo¹⁵, yassa
uppaṇṇajati taṃ āsattañ lagitañ¹⁶ karoti taṃ vatthuni vissajjtvā gantunī na deti
nivattitvā nivattitvā¹⁷ akkosanādīni kareti, bahu pāyāso ti bahunā kāyikacetasika-
dukkhasaṃkhātena upāyāsena kīlmathena samannāgato, kodhañ nissāya hi kodha-
vasena ariyādīsu katavītikkamā diṭṭhadhamme c'eva samparāye ca vadhabandhana- 30

¹ Bā dente. ² Bā -kha-. ³ Bā -jje-. ⁴ Bāf vā. ⁵ Bā ca. ⁶ Cks -passi Bf
ādinava tvaṃ passasi. ⁷ Cks passi. ⁸ Ck Bā -ū. ⁹ Bā vaḍḍhateso, Cks vaḍḍheteso. ¹⁰
Bā pharusā. ¹¹ Cks para-. ¹² Bā so. ¹³ Ck joto, Bā omits jāto. ¹⁴ Bā cettha.
¹⁵ Bā āsaṅgisabhāvakarāṇo. ¹⁶ Bā laggi-. ¹⁷ Bā only one nīl.

vippaṭṭisārādīni¹ c'ev a pañcavinibandhanakammakaranādīni² ca bahūni dukkhāni
 anubhavantīti kodho bahupāyāso nāma, tasmā ti yasmā esa evaṃ anekādīnava³
 tasmā kodhañi na rocemi, duṭṭhassa⁴ 'ti kodhanalakkhanena⁵ kodhena kujjhit-
 vā aparabhāge dussanakkhanena dosena duṭṭhassa paṭhamāni tāva are dāsa
 5 pessa⁶ 'ti⁷ pharusavācā niccharati⁸, vācāya antarā ākaḍḍhanavikaḍḍhanavasena
 hatthaparāmāso tato anantari upakkamanavasena paṇi pavattati, tato daṇḍo⁹,
 daṇḍappahūre¹⁰ atikkamitvā¹¹ pana ekatodhāraubhatodhārasa satthassa¹² paramā
 gati¹³ sabbapariyantū satthanipphatti¹⁴ hoti. yadā hi satthena paraṇi jivitā
 voropetvā pacchā ten' eva satthena attānaṇi jivitā voropeti tadā doso matthakani
 10 patto hoti, doso kodhasamutṭhāno ti yathā anambilaṇi takkaṇi vā kañjikaṇi¹⁵
 vā paṭijāmavasena parivattitvā ambilaṇi hoti tam ekajātikam pi samānaṇi an-
 bilaṇi anambilaṇi ti nānā vuccati tathā¹⁶ pubbakāle kodho pariṇamitvā aparā-
 bhāge doso hoti, so akusalamūlatta ekajātiko pi samāno kodho doso ti nānā
 vuccati, yathā ca anambilaṇi ambilaṇi evaṃ so pi kodhato samutṭhānti kodha-
 15 samutṭhāno, tasmā ti yasmā evaṃ anekādīnava doso tasmā dosasū pi na rocemi,
 ālopaśahasākārā¹⁷ ti divādivass'eva¹⁸ gāman, paharitvā vilumpānāni¹⁹ ca āvudham
 sarīre ṭhapetvā idāni²⁰ nāma me dehiti sahasākārā²¹ ca²², nikati vañcauṇi
 cū²³ 'ti patirūpakani²⁴ dassetvā parassa haranaṇi nikati nāma, sā asuvannam eva
 suvannaṇi ti kūṭakahāpanāni²⁵ ca kahāpano ti datvā parasantakagahane²⁶
 20 datṭhabbā, patibhūnavasena pana upāyakusalatāya parasantakagahaṇaṇi vañcanaṇi²⁷
 nāma, tass' evaṃ pavatti datṭhabbā: eko kira ujujātiko gāmikapuriso araṇṇato
 sasakani ānetvā nadītīre ṭhapetvā nahāyitum otari, ath' eko dhutto taṇi sasakani
 sise katvā nahāyitum otitūno, itaro uttaritvā sasakani apassanto ito c' ito ca
 vilokesi²⁸, tam enaṃ dhutto kim²⁹ vilokesīti vatvā imasmim me³⁰ thāne
 25 sasako ṭhapito taṇi na passāmīti vutte andhabāla³¹ na tvaṇi³² jānāsi sasakā
 nāma nadītīre ṭhapitū palāyanti passa³³ ahaṇi attano sasakani sise ṭhapetvā va
 nahāyāmīti, so appatibhānatāya evaṃ bhavissatīti pakkāmi, ekakahāpanena
 migapotakani gahetvā puna taṇi datvā dvikahāpanakagghanakassa³⁴, migassa
 gahitvatthuṇi p' ettha³⁵ karhetabbam, dissanti lobhadhammesū³⁶ 'ti Sakka³⁷
 30 ime alobhādayo pāpadhammā lobhasabhāvesu³⁸ lobhābhībhutesu sattesū dissanti,
 na hi aluddhā evarūpāni kammāni karonti, evaṃ lobho anekādīnava, tasmā lo-
 bham pi na rocemi, snehasaṃgathitā ganthā ti ārammanesu allīyanalak-
 khaṇena snehena saṃgathitā³⁹ punappuna uppādasena⁴⁰ gathitā suttana

¹ Bā -bandhavipatti-. ² Bā pañcavidhabandhana-. ³ Bā kujjhana-. ⁴ Bā ado-
 sanū passa ti in the place of are-. ⁵ Bā nicchāreti. ⁶ Bā omits daṇḍo, ⁷ Bā
 -rena. ⁸ Bā upakka-. ⁹ Bā paraṇi māreti in the place of pa-. ¹⁰ Bā nip-
 phutti ¹¹ Bā kañjikaṇi. ¹² Ck² tadā ¹³ Bā -vaseva. ¹⁴ Bā vilumpamānāni.
¹⁵ Ck² idan. ¹⁶ Bā va. ¹⁷ Bā paṭi-. ¹⁸ Bā -ne, omitting ca kahāpano, ¹⁹
 Bā -nena. ²⁰ Bā -nan. ²¹ Ck² olo-. ²² Bā kimbo. ²³ Bā omits me. ²⁴ Ck²
 -le. ²⁵ Ck² adds na. ²⁶ Bā -yantīti passa, Ck² -yanti tassa. ²⁷ Bā paḍḍha-.
²⁸ Bā adds dipetvā. ²⁹ Ck² omits sakka ³⁰ Bā -venasu- ³¹ Bā -itvā. ³² Bā
 -danava-.

pupphāni viya baddhā nānappakāresu ārammaṇesu pavattamānā abhijjhākāyaganthā,
 • senti maṇo mayā puthū ti te¹ puthusu ārammaṇesu uppannā suvaṇṇādīhi
 nibbattāni suvaṇṇādīmayāni ābharaṇādīni² viya manena nibbattatā manomayā
 abhijjhākāyaganthā tesu ārammaṇesu senti anusenti, te bhusaṃ upatāpentīti
 te evaṃ³ anusayitā balavatāpaṇi janentā⁴ bhusaṃ upatāpentī atikilamenti, tesāṃ
 pana bhusaṃ upatāpane 'sallaviddho va ruppattitī' gāthāya vatthum 'piyajātikā kho
 gāhapatī' sokapariadevadukkhadomanassupāyāsā piyappabbutikā⁵ 'piyatojāyate'
 pemato jāyate⁶ soko⁷ ti ādīni suttāni ca āharitabbāni, api ca Maṅgalabodhisattassa⁸
 dārake datvā balavasokena hadayaṃ phali, Vessantarabodhisattassa mahantaṃ
 domgassaṃ udapādi, evaṃ pūritapāramīnaṃ mahāsattānaṃ p' ete⁹ upatāpaṇi
 karonti¹⁰ yeva, ayaṃ snehe ādīnavo, tasmā sneham pi na rocemīti.

Sakko pañhavissajjanaṃ¹⁰ sutvā „Kaṇhapaṇḍita, tayā ime
 pañhā Buddhalīhāya sādhuṃ kathitā, atīviya tuṭṭho 'smi te,
 aparam pi¹¹ varaṃ gaṇhāhīti“ vatvā dasamaṃ gātham āha:

10. Etasmiṃ¹² te sulapite patirūpe subhāsīte
 varaṃ brāhmaṇa te dammi yaṃ kiñci manas' icchasīti. 20.
 Tato Bodhisatto anantaraṃ gātham āha:

11. Varaṃ¹³ ce me ādo Sakka sabbaḥhūtānaṃ issara
 araṇṇe me viharato niccaṃ ekavihārino
 ābādha na¹⁴ uppajjeyyūṃ antarāyakaṛā bhusā ti. 21. 20

Tattha antarāyakaṛā¹⁵ ti imassa¹⁶ tapokammassa antarāyakaṛakā¹⁷.

Taṃ sutvā Sakko „Kaṇhapaṇḍito varaṃ gaṇhanto na
 āmisasāṇṇissitā¹⁸ gaṇhāti¹⁹, tapokammanissitā eva gaṇhā-
 tīti¹⁹. „cintetvā bhiyyosomattāya pasanno aparam pi varaṃ
 dadamāno itaraṃ gātham āha: 25

12. Etasmiṃ te sulapite patirūpe subhāsīte
 varaṃ brāhmaṇa te dammi yaṃ kiñci manas' icchasīti. 22.

B. pi varagahaṇāpadesena²⁰ dhammaṃ desento osānagātham
 āha:

¹ Bā tesu. ² Bā -nāni. ³ Ck's etaṃ. ⁴ Bā balavantaṇjanentā. ⁵ C's sujāyate
⁶ Bā omits pe- jā-, and adds soko me bho jāyate. ⁷ Bā suma-. ⁸ Bā pemari
⁹ Bā karoti. ¹⁰ Ck -he-, Bā -hā-. ¹¹ Bā -raṃ, omitting pi. ¹² Bā -ini. ¹³
 Ck's -raṇ. ¹⁴ Bā mā. ¹⁵ Bā adde bhusā. ¹⁶ Bā adds me. ¹⁷ C's -karā corr.
 to -kārā, Bā -karā. ¹⁸ Bā adds varaṃ. ¹⁹ Bā -ha-. ²⁰ Ck varagahana-, Bā
 varāṅgahana-, C's varagahana-.

13. Varāṃ ce me ado Sakka sabbabhūtānam issara (Milindap. p. 384.)
na mano vā sarīraṃ vā maṃkate¹ Sakka kassaci
kadāci upahaññetha, etaṃ Sakka varaṃ vare² ti. 23.

Tattha mano vā ti manodvārāṃ vā, sarīraṃ vā ti kāyadvārāṃ vā,
5 vacīdvārāṃ pi³ etesaṃ gahanena gahitaṃ evā 'ti⁴ veditabbāṃ, maṃkate⁴ ti
mama kāraṇā, upahaññethā⁵ 'ti upaghātāṃ⁶ āpajjeyya aparissuddhaṃ assa,
idaṃ vuttam hoti: Sakka devarāja, mama kāraṇā maṃ nissāya mama anattā-
kāmatāya kassaci sattassa kismīci⁷ kāle idaṃ tividhaṃ pi⁸ kammadvārāṃ na⁹
upahaññetha¹⁰, pānātipātādīhi dasahi akusalakammāpathehi vimuttam, aparissud-
10 dham eva bhaveyyā 'ti.

Iti M. chasu pi thānesu varaṃ gaṇhanto nekkhammanis-
sitam eva gaṇhi, jānāti c' esa sarīraṃ¹¹ nāma vyādhidhammaṃ,
na taṃ sakkā Sakkena avyādhidhammaṃ¹² kātuṃ, sattānaṃ
hi¹¹ tīsu dvāresu parisuddhabhāvo na śakkāyatto va¹⁴, evaṃ
15 sante pi tassa dhāmmadesanattānaṃ ime vare gaṇhi. Sakko
pi taṃ rukkhaṃ dhuvaphalaṃ¹⁵ katvā Mahāsattaṃ vanditvā
sirasi añjalim¹⁶ patiṭṭhapetvā „āroga¹⁷ idh' eva vasathā“ 'ti
vatvā sakatṭhānam gato. B. pi aparihīnājjhāno brahmalokūpago
ahosi.

- 90 S. i. d. ā. „Ananda pubbe mayā nivutthabhūmippadeso v' eso¹⁸“
ti vatvā j. s.: „Tadā Sakko Anuruddho ahoṣi, Kaṇhapaṇḍito¹⁹ aham
evā“ 'ti. Kaṇhajātakam²⁰.

3. Catuposathikajātaka.

- Yc kopaneyyo ti. Idaṃ Catuposathikajātakam Puṇṇakajātake
25 āvibhavissatīti²¹. Catuposathikajātakam²².

¹ Cks maṃkato, Bd maṃkute. ² Cks -raṇi vā. ³ Cks eva, omitting ti. ⁴ Cks maṃkato, Bd maṃkute. ⁵ Cks -haññethā. ⁶ Bd adds mā. ⁷ Ck -sml, C -smiceī cōrr. to -smici, Bd -smiṇvi. ⁸ Cks -dhañhi. ⁹ Bd omits na. ¹⁰ Cks -haññetha, Bd -haññethā ti. ¹¹ Bd -raṇ. ¹² Bd -dhikadha-. ¹³ Bd -nañca, omitting hi. ¹⁴ Bd na sakkā sakkena attānaṃ sakko va. ¹⁵ Bd madurapha-. ¹⁶ Cks -līm, Bd li. ¹⁷ Bd C s a-. ¹⁸ Cks eso. ¹⁹ Bd adds paṇa. ²⁰ Bd adds 'dutyasā. ²¹ Cks -ssati. ²² Bd adds tattham.

4. Saṃkhajātaka.

Bahussuṭo ti. Idam S. J. v. sabbaparikkhārādānaṃ
 ā. k. Sāvattiyaṃ kir' eko upāsako Tathāgatassa dhammadesanaṃ
 sutvā pasannacitto svātanāya nimantetvā attano gharadvāre maṇḍapaṃ
 kāretvā alaṃkaritvā punadvase¹ kālaṃ ārocāpesi. S. pañcasatabhikkhu-
 parivāro² tattha gantvā paññattavarāsane³ nisīdi. Upāsako⁴ Buddha- 5
 pamukkhassa bhikkhusaṃghassa mahādānaṃ datvā „puna svātanāyā“
 'ti evaṃ sattāhaṃ nimantetvā mahādānaṃ pavattetvā sattame divase
 sabbāparikkhārādānaṃ adāsi. Tam⁵ pana dadamāno upāhanadānaṃ
 ussannaṃ katvā adāsi. Dasabalassa ḍinno upāhanasaṃghāto⁶ sahas-
 sagghanako ahoṣi, dvinnāṃ aggasāvākānaṃ⁷ pañcasataggha nakā. 10
 sesānaṃ⁸ pañcannaṃ bhikkhusatānaṃ satagghanakā⁹ ti. Iti so sabba-
 parikkhā radānaṃ datvā attano parisāya saddhiṃ Bhagavato santike
 nisīdi. Ath' assa S. madhurena sarena auumodanaṃ karonto „upāsaka,
 ulāraṇte“ sabbaparikkhārādānaṃ, attamano hohi, pubbe anuppanne Buddhē
 paccekabuddhassa ekaṃ upāhanasaṃghātaṃ datvā nāvāya bhinnāya 15
 appatitṭhe samudde¹⁰ upāhanadānaṇissandena¹¹ patitṭhaṃ labhiṃsu,
 tvaṃ pana Buddha-pamukhassa saṃghassa¹² sabbaparikkhārādānaṃ
 adāsi, tassa te upāhanadānaṃ¹³ kasmā patitṭhā na¹⁴ bhavissatitī“
 vatvā tena yācito a. ā.:

A. ayaṃ Bārāṇasī Molinī nāma ahoṣi. Molinīnagare 20
 Brahmaḍatte rajjaṃ kārente Saṃkko nāma brāhmaṇo
 aḍḍho mahaddhano¹⁵ catusu nagaradvāresu nagaramajjhe nive-
 sanadvāre¹⁶ ti chasu ṭhānesu dānasālā¹⁷ kāretvā devasikaṃ
 cha satasahassāni vissajjento¹⁸ kapaṇiddhikānaṃ¹⁹ mahādānaṃ
 pavattesi. So ekadivasaṃ cintesi: „ahaṃ gehe dhane khīṇe 25
 dānaṃ dātuṃ na sakkhissāmi, aparikkhīṇe yeva dhane nāvāya
 Suvannaḥbhūmiṃ gantvā dhanāṃ āharissāmīti“ so nāvāṃ bandhā-
 petvā bhaṇḍassa pūretvā²⁰ puttadāraṃ āmantetvā „yāvāhaṃ“²¹

¹ Bḍ adds tathāgatassa. ² Bḍ -bhikkhusata-. ³ Bḍ -tte-. ⁴ Bḍ adds saputtadāra-
 pariṇāno, ⁵ Bḍ tam. ⁶ Bḍ -to. ⁷ Cks dinnāni, and omī agga, Bḍ dvi-. ⁸ Bḍ -ni-.
⁹ Ck -ranto, Cs -ranto corr. to- rante, Bḍ -raṇi te. ¹⁰ Bḍ mahāsa-. ¹¹ Bḍ
 -dānassa ni-. ¹² Bḍ bhikkusa-. ¹³ Cḍ -dānassaphalaṃ. ¹⁴ Bḍ na patitṭhā. ¹⁵
 Bḍ adds mahābhogo pahūtavittapakaraṇo pahūtaḍḍhanadhaṇḍasuvannaṇarajato. ¹⁶
 Bḍ adds cā. ¹⁷ Bḍ -lāyo. ¹⁸ Bḍ -etvā. ¹⁹ Bḍ -kāḍinaṃ. ²⁰ Bḍ pūrāpetvā.
²¹ Bḍ yāva a.-

āgacchāmi tāva me dānaṃ anupacchindantā¹ pavatteyyāthā²
 'ti vatvā dāsakammakaraparivuto chattaṃ ādāya upāhanaṃ
 āruyha majjhantikasamaye paṭṭanagāmābhimukho pāyāsi. Tasmiṃ
 khaṇe Gandhamādane eko paccekabuddho āvajjitvā³ dhanā-
 5 haraṇatthāya gacchantam disvā „mahāpuriso dhanam āharitum
 gacchati, bhavissati nu kho assa samudde antarāyo no“ ti
 āvajjitvā „bhavissatīti“ nātvā „esa maṃ disvā chattaṃ ca
 upāhanaṃ ca mayhaṃ datvā upāhanadānanissandena⁴ sṇudde
 bhinnāya nāvāya paṭiṭṭhaṃ lēbhissati, karissāmi 'ssa' anuggahan⁵
 10 ti“ ākāsenāgantvā tassāvidūre otarivā caṇḍavātātape aṅgāra-
 santharasadisam uṇhavalukam maddanto tassābhimukho⁶
 āgañchi⁶. So tam disvā va „puññakkhettaṃ me āgataṃ, ajja
 mayā ettha bijaṃ⁷ ropetum vaṭṭatīti“ tuṭṭhacitto vegena tam⁸
 upasaṃkannitvā vanditvā „bhante mayhaṃ anuggahathāya⁹
 15 thokaṃ maggā okkamma imaṃ rukkhamūlaṃ upagacchathā“
 'ti vatvā tasmiṃ rukkhamūlaṃ¹⁰ upasaṃkamante¹¹ rukkhamūle
 vālukaṃ ussāpetvā uttarāsamaṃ paññāpetvā¹² paccekabuddhaṃ
 nisīdāpetvā vāsitarissāvitenā udakena pāde dhovitvā gandha-
 telena makkhetvā attano upāhanā omuñcitvā puñchitvā¹³
 20 gandhatelena makkhetvā tassa paṭimuñcitvā¹⁴ „bhante imā
 upāhanā āruyha chattaṃ matthake katvā gacchathā“ 'ti chat-
 tupāhanaṃ¹⁵ adāsi. So tassānuggahathāya¹⁶ tam¹⁷ gahetvā
 pasādasamvaddhanatthaṃ¹⁷ passantass' ev' assa uppatitvā Gan-
 dhamādanam evāgamāsi¹⁸. B. pi tam disvā ativiya pasannacitto
 25 paṭṭanaṃ gantvā nāvaṃ abhirūhi. Ath' assa mahāsamuddaṃ
 paṭipannassa sattame divase nāvā vivaram adāsi, udakaṃ
 ussiñcitum nāsakkhiṃsu. Mahājano maraṇabhayaabhīto attano
 attano devatā namassitvā mahāviraṇaṃ viravī. M. ekaṃ

¹ C^s -cchindāntā, B^d -cchinditvā. ² B^d -jje-. ³ B^d -dānassa ni-. ⁴ C^s ssam.
 C^s ss ⁵ B^d tassa a-. ⁶ B^k āgacchi. ⁷ B^d dānabijaṃ. ⁸ C^s nañ, B^d omite tam.
⁹ B^d -hanatthāya ¹⁰ B^d -le. ¹¹ B^d -saṃkamante. ¹² B^d paññā-, ¹³ B^d pucchi-.
¹⁴ B^d pati- ¹⁵ B^d -ttaṃ upā-. ¹⁶ B^d tassa a-. ¹⁷ C^s pā-, B^d vadḍha-. ¹⁸ B^d eva a-.

upaṭṭhākaṃ gaheṭvā sakalasarīraṃ telena makkhetvā sappinā
 *saddhiṃ sakkharacunṇaṃ yāvadatthaṃ khāditvā tam pi' khā-
 dāpetvā tena 'saddhiṃ kūpakayaṭṭhimatthakaṃ āruyha „imāya
 disāya ambhākaṃ nagaraṃ“ ti disaṃ vavatthapetvā maccha-
 kacchapaparipanthato attānaṃ mocento tena' saddhiṃ usabha- 5
 mattaṃ atikkamitvā pati. Mahājano vināsaṃ pāpuṇi. M. pana
 upaṭṭhākena saddhiṃ samuddaṃ taritum ārabhi. Tassa taran-
 tass' eva satta³ divasā gatā⁴. So tasmim pi kāle loṇodakena
 mukhaṃ vikkhāletvā uposathiko aḥosi yeva. Tada pana catūhi
 lokapālehi Maṇimekhalā nāma devatā⁵ „sace“⁶ nāvāya bhinnāya 10
 tisaraṇagatā⁷ vā sīlasampannā vā mātāpitidevatā vā⁸ manussā
 dukkhappattā⁹ honti te rakkheyyāsīti“ samudde ārakkhatthāya⁹
 ṭhapitā hoti. Sā attāno issariyena sattāhaṃ pamajjitvā sat-
 tame divase samuddaṃ oloketi sīlācārayuttaṃ¹⁰ Saṃkhabrah-
 manaṃ disvā „imassa sattamo“¹¹ divaso¹¹ samudde patitassa, 15
 sace amarissa¹² ativiya gārayhā¹³ abhavissaṃ“ ti¹⁴ saṃviggā-
 mānasā¹⁵ ekaṃ suvaṇṇapātīm nānaggarasassa¹⁶ dibbabbhojana-
 pūretvā vātavegena tattha gantvā tassa purato ākāse ṭhatvā
 „brāhmaṇa tvaṃ sattāhaṃ nirāhāro, imaṃ dibbabbhojanaṃ
 bhuñjā“¹⁷ ti¹⁷ āha. So taṃ oloketvā¹⁸ „apanehi tava bhattaṃ, 20
 ahaṃ uposathiko“ ti¹⁹. Ath' assa upaṭṭhāko pacchato āgac-
 chanto devataṃ adisvā saddam eva sutvā „ayam brāhmaṇo
 pakatisukhumālo sattāhaṃ nirāhāratāya dukkhito maraṇabhaya-
 vilapati maññe, assāsissāmi²⁰ na“ ti cintetvā paṭhamāṃ gāthāṃ
 āha:

1. Bahussuto sutadhammo si Saṃkha,

25

ditṭhā tayā samaṇabrāhmaṇā ca,

¹ Ck hi. ² Bd upaṭṭhākena. ³ Ck tassa, Bd sattamo. ⁴ Bd divaso jāto. ⁵ Bd devadhitā. ⁶ Bd has added samudde. ⁷ Bd -nāma-. ⁸ Bd -pitu devatā vā tathā corr. to -pitupaṭṭhāka vā tathā. ⁹ Bd -kkhanatthaya. ¹⁰ Bd -rasaṃyu-. ¹¹ Ck -e. ¹² Bd sace so marissati. ¹³ Bd -reyhaṃ me. ¹⁴ Bd bhavissati ti. ¹⁵ Bd -mānahadayaṃ butvā. ¹⁶ Bd -rasa. ¹⁷ Ck jati, C' -jāni corr. to -jāti? ¹⁸ Bd ullo-. ¹⁹ [B] adds āha. ²⁰ so all three MSS.

ath' akkhane dassayase vilāpaṃ,
añño nu ko te paṭimantako¹ mayā ti. 24.

Tattha sutadhammo ti dhammo pi tayā dhammikasamaṇabrāhmaṇānaṃ
santike suto. diṭṭhā ti tesāṃ paccaye dadantena veyyāvaccāṃ karontena
5 dhammikasamaṇabrāhmaṇā tayā diṭṭhā, evaṃ akaronto hi passanto pi te na
passati yeva, athakkhane ti atha akkhane sallapantassa kassaci abhāvena
vacanassa anokāse, dassayase ti ahaṃ uposathiko ti vadanto vilāpaṃ
dassesi², paṭimantako¹ ti mayā añño ko tava paṭimantako¹ pativacanadāyako¹,
kīṃkāraṇā evaṃ vippalapasīti

10 So tassa vacanaṃ sutvā „imassa sā³ devatā na paññāyati
maññe“ ti cintetvā „samma nāhaṃ maraṇassa bhāyāmi, atthi
pana me añño paṭimantako“ ti vatvā dutiyaṃ gātham āha:

2. Subbhu subhā⁴ suppaṭimuttakambu

paggayha sovaṇṇamayāya pātiyā

13 bhuñjassu bhattaṃ iti maṃ vadeti,

saddhā cittaṃ tam ahaṃ no ti brūmi⁵. 25.

Tattha subbhū⁶ ti subhamukhā³, subhā ti pasādika uttamarūpadhanā,
suppaṭimuttakambū⁷ ti patimuttasuvanālakūṇā, paggayhā⁸ ti suvaṇṇa-
pātiya bhattaṃ gahetvā ukkhipitvā, saddhā cittaṃ ti saddha c'eva⁹ tūttacitta¹⁰
20 ca⁷, saddhaṃ⁸ cittaṃ⁹ ti pi pāho, tass' attho: saddhaṃ¹⁰ ti saddahantaṃ¹¹, cit-
tan ti tūttacittam, tamahaṃ no tīti¹² tam ahaṃ¹³ devataṃ uposathikatta
patikkhipanto no ti brūmi¹⁴, na vippalapāmi samma¹⁵ ti.

Ath' assa so tatiyaṃ gātham āha:

3. Etādisaṃ brāhmaṇa disva yakkhaṃ

25 puccheyya poso sukham āsāno¹⁶,

utthehi, naṃ¹⁷ pañjalik' ābhupucchā:

devī nu si¹⁸ tvam uda mānusi nū¹⁹ ti. 16.

Tattha sukhamāśāno¹⁶ ti etādisaṃ yakkhaṃ disvā attano sukhaṃ
āśīnsanto paṇḍito puriso amhūkaṃ sukhaṃ bhavissati na bhavissatīti puccheyya.
30 utthehi itī udakato utthānākaraṃ dassento utthaha¹⁹, pañjalikābhupucchā²⁰ ti²⁰

¹ Bā pati-. ² C' -ti. ³ Bā omits sā. ⁴ Bf subbhā subhā, Bā subhamukhā in the place of s. ⁵ so Ck* for -muka? Bā tattha subhamukha ti. ⁶ Bā veca. ⁷ Ck ti. ⁸ Ck Bā -saddha ⁹ Ck citta ¹⁰ Ck Bā saddhā ¹¹ Ck saddhahatthaṃ. ¹² Ck devataṃ no tīti tamahaṃ devataṃ no tīti in the place of tamahaṃ notīti. ¹³ subbhū - - - ¹⁴ tamahaṃ wanting in C*. ¹⁵ Bā -mīti. ¹⁶ Bā āsamāno, Bf āśīsamāno. ¹⁷ Ck taṃ. ¹⁸ Ck si. ¹⁹ Bā āsamāno. ²⁰ Bā utthehi taṃ. ²¹ Bā adds sa.

pañjaliko hutvā abhipucchā, uda mānusi nū 'ti udāhu mahiddhikā siddhatapā'
mānusi tvaṇ ti.

B. „yuttaṃ kathesīti“ taṃ pucchanto catutthaṃ gātham āha :

4. Yaṃ tvaṃ sukheṇābhisamekkhase maṃ²

bhuñjassu bhattaṃ iti maṃ vadesi

5

* pucchāmi taṃ nāri mahānubhāve :

devī nu si³ tvaṃ uda mānusi nū 'ti. 27.

Tattha yaṃ tvaṇ ti yasmā tvaṃ sukheṇa maṃ abhisamekkhase piyacak-
khūhi oḷkesi, pucchāmi taṇ ti 'tena kāraṇena taṃ pucchāmi

Tato devatā dve gāthā abhāsi :

10

5. Devī ahaṃ Saṃkha mahānubhāvā

idhāgatā sāgaravārimajjhe⁴

anukampikā no ca paduṭṭhacittā,

tav' eva⁵ atthāya idhāgatāsmi⁶. 28.

6. Idh' annapānāni sayanāsanaṇ ca

15

yānāni nānā vividhāni⁷ Saṃkha

sabbassa ty-āhaṃ paṭipādayāmi⁸

yaṃ kiñci tuyhaṃ manasābhipatthitan ti. 29.

Tattha idhā 'ti imasmiṃ samudde, nānā vividhānī⁹ bahūni ca
anekappakārāni ca batthiyānaassayānādāni atthi, sabbassa tyāhaṇ ti tassa¹⁰ 20
annapānādāno sabbassa sāmikāni katvā taṇ te annapānādāni paṭipādayāmi dadāmi,
yaṃ kiñci aṇṇam pi yaṃ kiñci tava manasā icchitaṃ sabbam te dammiti.

Taṃ sutvā M. „ayaṃ devatā¹¹ samuddapiṭṭhe mayhaṃ
'idaṇ c' 'idaṇ ca dammiti' vadati, kiṇ nu kho esā¹² mayā katena
puññakammena dātukāma udāhu attano balena, pucchissāmi¹³ 25
tāva naṇ¹⁴ ti cintetvā pucchanto sattamaṃ gātham āha :

7. Yaṃ kiñci yitthaṃ va¹⁵ hutaṃ va¹⁶ mayhaṃ

sabbassa no issarā tvaṃ sugatte¹⁷,

sussoni subbhuru¹⁸ vilākamajjhe

* kissa me kammaṃ ayaṃ vipāko ti. 30.

30

¹ Bd si tvaṇ aha. ² Cks tvaṇ. ³ Cks si. ⁴ Bd sālapādīmajjhe. ⁵ Cks tameva,
Bd tatheva, Bf bhaveva. ⁶ Cks -gatosmiṃ, Bd -gatāsmiṃ. ⁷ Bd vidhā-, Bf nā
vidhā-. ⁸ Cks -ma, Bf -dessāmi. ⁹ all three MSS. vidhā-. ¹⁰ Bd tassa. ¹¹
Bd devadhītā. ¹² Cks esa. ¹³ Ck omits va, C^s has ba, Bdsf ca. ¹⁴ Bdsf ca. ¹⁵
Bd sabbatte. ¹⁶ Bd subbhamusu, Bf subbhamu.

Tattha yitthan ti dānavasena yajitāni. hutāni ti āhunapāhunavāsena dinnāni, sabbassa no issarā tvaṇ ti tassa amhākaṃ puññakammassa sabbassa tvaṇ issarā, imassa ayaṇi vipāko imassa ayaṇi¹ ti janitunī, samatthā ti attho, sūssonitī sundarānūlakkhane, subbhurū 'ti² sundarabhamuke, suvilakka-
5 majjhe³ ti suṭṭhuvaggitatanumajjhe. kīssa me ti⁴ mayā katakammesu katara-
kammassāyaṇi⁵ vipāko yenāhaṃ appatitthe samudde patitthani labhāmiti.

Taṇi sutvā devatā „ayaṃ brāhmaṇo yaṃ⁶ kusalakammaṃ kataṃ taṃ maṃ⁷ 'na jānātīti' saññāya⁸ pucchati maññe, kathessāmi dāni 'ssā⁹ 'ti kathenti¹⁰ atthamaṃ gātham āha:

- 10 8. Ghamme pathe brāhmaṇa ekabhikkhūni
ugghatthapādaṇi¹⁰ tasitam kilantaṃ
paṭipādayi Saṃkha upāhanāhi¹¹,
sā¹² dakkhiṇā kāmāduhā t'v' ajjā 'ti. 31.

Tattha ekabhikkhūni ti taṃ paccekabuddhaṃ sandhāyāha, ugghatthapādaṇi¹³ ti ubhavadukāya ghatthapadaṇi¹⁴, tasitaṃ ti pipasitaṃ, paṭipādayiṃti
15 paṭipadesi yojesi¹⁵. kāmāduha ti sabbakāmadāyikā

M. etaṃ¹⁶ sutvā¹⁷ „evarūpe pi nāma appatitthe mahāsamudde mayā dinnāni upāhanadānaṃ mama sabbakāmadadaṇi jātaṃ, aho sudinnaṃ me paccekabuddhassa dānaṃ¹⁸ ti tuṭṭha-
20 citto navamaṇi gātham āha:

9. Sā hotu nāvā phalākūpapannā
anavassutā erakavātayuttā.
aññassa yāpassa na h' atthi bhūmi,
ajj' eva maṃ Moliniṃ pāpayassū 'ti. 32.

25 Tass' attho. devate evaṃ sante mayhaṃ ekaṃ nāvāni māpehi, khuddikāni¹⁹ pana ekadonikāni²⁰ nāvāni mā²⁰ māpehi. yaṃ pana māpesi²¹ sā hotu nāvā bahubhi susibbitehi²² phalakehi upapannā udakapavesanābhāvena²³ anavassutā erakena

¹ Cks miṣṣāyaṇi ² Bdf subbhāmuti. ³ read: -bhamu, kesu: vi-? ⁴ Cks add kīssa. ⁵ Bdf -massa ayaṇi ⁶ Bdf yante. ⁷ Bdf kammam. ⁸ Bdf paññāyā. ⁹ all three MSS. -ti ¹⁰ Bdf -tta-. B/ ugghatthitapa-. ¹¹ Bdf -nāni. ¹² Bdf dasa ¹³ Bdf -ā. ¹⁴ Ck ghaṭṭa-, Bdf ghatthitapa-. ¹⁵ Bdf yojesiṃti attho, Cks add na mama sabbakāmadadaṇi jātaṃ ¹⁶ C' taṇi ¹⁷ Bdf taṇi sutvā mahāsatto. ¹⁸ Bdf -dāna-. ¹⁹ Bdf -kappamānaṃ. ²⁰ all three MSS. omit mā. ²¹ Bdf -peṇassasi. ²² Cks -siddhi-. ²³ Bdf -nassābh-.

sammā gahetvā gacchantena¹ vātena yuttā, thapetvā hi nāvān² aññassa yānassa³ ettha bhūmi n' atthi, tāya pana nāvāya⁴ mañ' ajj' eva Molinīnagarān pāpayā⁵ 'ti.

Devatā⁶ tassa vacanam' sutvā tuṭṭhacittā sattaratanamayān nāvān māpesi, sā dīghato aṭṭhausabhā ahosi, vitthārato catu-sabhā⁷, gambhīrato vīsatiyattṭhikā, tassā indanīlamayā tayo⁸ kūpakā, sovaṇṇamayāni yottāni, rajatamayāni⁹ sītāni, sovaṇṇamayān' eva⁹ phiyārittāni¹⁰ ahesum. Devatā tam nāvān sattana-ni¹¹ ratanānañ pūretvā brāhmaṇān ālingitvā alanikatanāvāya āropesi, upattṭhākañ pan' assa nā olokesi, brāhmaṇo attanā katakalyāṇato tassa pattin adāsi, so anumodi, tadā devatā tam¹¹ 10
ālingitvā nāvāya patiṭṭhāpesi. Atha nañ nāvān Molinī-nagarān netvā brāhmaṇassa ghare dhanān patiṭṭhāpetvā attano vasanattṭhānam eva agāmāsi.

Satthā abhisambuddho hutvā

1. Sā tattha vittā¹² sumanā patitā
nāvān sucittān abhinimminivā¹³
ādāya Saṃkhañ purisena saddhīm
upānayi nagarān sādhumman ti 33.

15

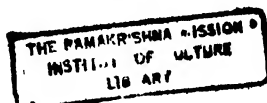
imañ osānagātham abhāsi.

Tattha sā ti bhikkhave sā devatā tattha samuddamajhe tassa vacanān 20
sutva vittisaṃkhātāya piṭṭiyā samannāgatattā vittā¹⁴, sumanā ti¹⁵ sunda-
ramanā¹⁶ pāmujjena patitacitta hutvā citrañ¹⁷ nāvān nimminivā¹⁸ tam¹⁹
brahmaṇān paricūrakena²⁰ saddhīm ādāya sādhummanān atiramanīyān nagarān
upānayi.

Brāhmaṇo pi yāvajīvañ aparimitadhanān²¹ gehaṃ ajjhā- 25
vasanto dānañ datvā sīlañ rakkhitvā āyupariyosāne²² sapariso
devanagarān pūresi²³.

¹ Cks -tenā. ² Cks nāvā, Bā dibbanāvān. ³ Cks omit yānassa. ⁴ Bā nāvāya
corr. to dibbanā-. ⁵ Bā pāpayassu. ⁶ Bā devatā corr. to devadhītā. ⁷ Cks
catuttha us-. ⁸ Cks -yā. ⁹ Bā -yāni ea. ¹⁰ Cks piyā-. ¹¹ Bā nañ. ¹² Ck
vittā, Bā tuṭṭhacitta in the place of tattha vittā. ¹³ Ck -nimminivā. ¹⁴ Bā
cittā corr. to tuṭṭhacittā. ¹⁵ Bā has added sumanā ti, Cks omit them. ¹⁶ Ck
sundaramanā, Bā sundaramanāsā. ¹⁷ Bā vicitra. ¹⁸ Ck nimminivā. ¹⁹ Bā omits
tam. ²⁰ Bā -rik-. ²¹ Bā amita-. ²² Bā jīvita-. ²³ Bā paripū-.

108499

S. i. d. ā. saccāni pakāsetvā j. s. (Saccapariyosāne upāsako sotāpattiphale patitṭhahī): „Tadā devatā¹ Uppalavannā ahoṣi, puriso² Ānando, Saṃkhabrahmaṇo aham evā“ ‘ti. Saṃkhajātakaṃ³.

5. Cullabodhi-jātaka.

- 5 Yo te imaṃ visālakkhin ti. Idaṃ S. J. v. ekaṃ kodha-
nam ā. k. So kira bhikkhu niyyānikasāsane pabbajitvāpi kodhaṃ
niggahetuṃ nāsakkhi, kodhano ahoṣi upāyāsabahulo, appam pi vutto
samāno abhisajji kuppi vyāpajji patitṭhiyi⁴. S. tassa kodhanabhāvaṃ⁵
suvā pakkosāpetvā „saccaṃ kira tvaṃ kodhano“⁶, ti⁷ pucchitvā
10 „saccaṃ bhante“ ti vutte „bhikkhu, kodho nāma vāretabbo, evarūpo
hi idhaloke ca paraloke ca anattakārako nāma n’ atthi“⁸, tvaṃ⁹ nikkod-
dhassa Sambuddhassa sāsane pabbajitvā kasmā kujjhasi. porāṇakapaṇḍitā
bāhiraāsane pabbajitvāpi kodhaṃ na karimsu“ ‘ti vatvā a. ā.:

- A. B. Br. r. k. aññatarasmiṃ Kāsinigame¹⁰ eko brāhmaṇo
15 adḍho mahaddhano mahābhogo aputtako ahoṣi, tassa brāhmaṇi
puttaṃ patthesi. Tadā Bodhisatto Brahmaloḍḍha cavitvā tassa
brāhmaṇi¹¹ kucchiyaṃ nibbatti, tassa nāmagahaṇadivāse
Bodhikumāro ti nāmaṃ karimsu. Tassa vayappattakāle Takka-
silaṃ gantvā sabbasippāni uggahetvā paccāgatassa aniccha-
20 mānass’ eva mātāpitāro samajātikakulā¹² kumārikaṃ ānesuṃ.
Sāpi Brahmaloḍḍha cutā va uttamarūpadharā devaccharapaṭibhāgā.
Tesaṃ anicchamānānaṃ nēva aññamaññaṃ āvāhavihāraṃ karimsu.
Ubhinnaṃ pi¹³ pana tesaṃ kilesasamudācāro nāma na bhūtapubbo,
saṃrāgavasena¹⁴ aññamaññaṃ olokanā nāma nāhoṣi¹⁵, su-
25 pinena¹⁶ pi nehi¹⁷ methunadhammo nāma na diṭṭhapubbo, evaṃ
parisuddhasilā, ahesuṃ. Athāparabhāge M. mātāpitūsu kālaka-
tesu¹⁸ tesaṃ sarīrakiccaṃ katvā taṃ pakkosivā „bhāde tvaṃ

¹ B^d devata corr. to devadhita ² B^d upābhākaṇu-. ³ B^d adds catuttham. ⁴ C^k -tṭhiyi, B^d patiṭṭhasi, B^s patiṭṭhayi. ⁵ C^k kodhabhā-. ⁶ B^d has added āi. ⁷ B^d adds taṃ. ⁸ B^d has crossed out nāma natthi. ⁹ C^k omits tvaṃ. ¹⁰ B^d kāsikani-. ¹¹ B^d tassa, omitting brāhmaṇi. ¹² C^k -ka- corr. to -kā-. ¹³ B^d samānājātikā-. ¹⁴ B^d -nam, omitting pi. ¹⁵ B^d sarā-. ¹⁶ C^k nahosi. ¹⁷ B^d -ine-. ¹⁸ B^d kālām-.

imam asitikoṭidhanam gahetvā sukhena jīvāhīti¹ āha¹. „Tvam
 pana ayyaputtā“² ti. „Mayham dhanena kiccaṃ n' atthi, Hima-
 vantapadesam pavisitvā pabbajitvā attano patitṭham karissāmīti“.
 „Kim pana ayyaputta pabbajjā nāma purisānam yeva³ vaṭṭatīti“.
 „Itthīnam pi vaṭṭati bhadde“⁴ ti. „Tena hi aham tayā chaḍḍi- 5
 takhelapiṇḍam⁵ na gaṇhissāmi⁶, mayham pi dhanena kiccaṃ
 n' atthi, aham pi pabbajissāmīti“⁷. „Sādhu bhadde“⁸ ti. Ubho
 pi⁹ mahādānam datvā nikkhamitvā ramaṇīye bhūmibhāge assa-
 mam katvā pabbajitvā uñchāphalāphalehi¹⁰ yāpento⁷ tattha
 dasamattāni samvaccharāni vasiṃsu, jhānam pana nesam na 10
 tāva uppajjaṭi. Te tattha pabbajjāsukhen¹¹ eva dasasamvaccharam
 vasitvā loṇambilasevanatthāya janapadacārikam¹² carantā anu-
 pubbena Bārāṇasim pātvā rājuyyāne vasiṃsu. Ath' ekadivasam
 rājā uyyānapalām paṇṇākaram ādāya āgataṃ disvā „uyyāna-
 kilikam¹³ kiṭṭhāma, uyyānam sodhelīti“¹⁴ vatvā tena sodhitasajji- 20
 tam¹⁰ uyyānam mahantena parivārena agamāsi. Tasmiṃ khape
 te ubho pi janā uyyānassa ekasmiṃ passe pabbajjāsukhena
 vītināmentā nisinnā honti. Atha rājā uyyāne vicaranto te ubho
 nisinnake disvā paramapāsādikaṃ uttamarūpadharāṃ parib-
 bājikaṃ¹¹ olokeno paṭibaddhacitto ahosi. So kilesavasena 25
 kampanto „pucchissāmi tāva 'ayam paribbājikā imassa kim
 hotīti“¹². Bodhisattaṃ upasamkamitvā „pabbajita ayam te parib-
 bājikā kim hotīti“¹³ pucchi. „Mahārāja, kiñci na hoti, kevalam
 ekapabbajjāya pabbajitā, api¹² kho pana me gihikāle pāda-
 paricārikā ahositi“¹⁴. Tam sutvā rājā „ayam kir' etassa kiñci 30
 na hoti, api¹² kho pana gihikāle pādaparcārikā kir' assa ahosi,
 sace panāham imam issariyabalena gahetvā gaccheyyam kin
 nu kho ēsa karissati, parigaṇhāmi¹³ tāva nan¹⁴ ti¹⁴ cintetvā
 upasamkamitvā paṭhamam gātham āha:

¹ B^d has added kham karissatha tumhe, and scratched out tvam; so reads B^s
 also. ² B^d -naññeva. ³ C^k chaḍḍhi-. ⁴ C^k -mīti. ⁵ B^d has added jānā,
⁶ C^s uccāpha-. ⁷ B^s uccācariyāyam pha-, B^s uñchāriyā pha-. ⁷ so all three MSS.
⁸ B^d -kañ. ⁹ B^d -kilāni. ¹⁰ B^d susodhitam sus-. ¹¹ C^k add disvā. ¹² B^d
 add ca ¹³ B^d parigaṇhissāmi ¹⁴ C^k tāvanti.

1. Yo te imam visālakkhiṃ piyaṃ sammillabhāsiniṃ¹
ādāya balā gaccheyya kin nu kayirāsi brāhmaṇā² 'ti. 34.

Tattha sammillabhāsiniṃ¹ ti mandahasitabhāsiniṃ², balā gaccheyya
'ti balakkārena ādāya gaccheyya, kin nu kayirāsīti tassa tvaṃ brāhmaṇa kiṃ
5 kareyyāsīti.

Ath' assa kathaṃ sutvā M. dutiyaṃ gātham aha:

2. Uppajja³ me na mucceyya na me mucceyya jīvato⁴
rajaṃ va vipulā vuṭṭhi khippam eva nivāraye ti. 35.

Tass' attho: mahāraja sace imam gahetvā gacchante kiñci mama adbhā-
10 tare kopā uppajjeyya so me anto uppajjitva na mucceyya jāvāhaṃ jīvāmi tava
me na mucceyya, nāssa anto ghaṇasannivesena⁵ paṭiṭṭhatuṃ dasāmi, atha kho
yathā uppannaṃ rajaṃ vipulā meghavutthi kh'ppam nivārayati⁶ tatha khippam
eva tam⁷ mettābhāvanaya niggaḥetva vāressāmi.

Evam M. sīhanādaṃ nadi. Rājā paṇ' assa kathaṃ sutvāpi
15 andhabālātāya paṭibaddhaṃ attano cittaṃ nivāretuṃ asakkonto
aññatarāṃ amaccaṃ āṇāpesi: „imam paribbājikaṃ rājanive-
sanaṃ nehīti“. So „sādhū“ 'ti paṭisunitvā „adhammo loke vattati,
ayuttan“ ti ādini vatvā paridevamānaṃ nēva naṃ ādāya pāyāsi.
B. tassā paridevanasaddaṃ sutvā ekavāraṃ oloketvā puna na
20 olokesi. Tam rodantiṃ paridevantiṃ rājanivesanaṃ eva nayimsu.
So pi Bārāṇasirājā uyyāne papañcaṃ akatvā va siḥhaṃ gha-
raṃ⁸ gantvā taṃ paribbājikaṃ pakkosāpetvā mahanteṇa yasena
nimantesi. Sā⁹ yasassāguṇaṃ¹⁰ pabbajjāy' eva¹¹ ca guṇaṃ
kathesi. Rājā kenaci pariyāyena tassā manaṃ alabhanto taṃ
25 ekasmiṃ gabbhe karitvā cintesi: „ayaṃ paribbajjikā¹² evarūpaṃ
yasaṃ na icchatī, so pi tāpaso evarūpaṃ mātugāmam gahetvā gac-
chante¹³ kujjhītvā olokitaṃ pi na akāsi, pabbajjitā kho pana
bahumāyā honti, kiñci payojetvā anattam pi me 'kareyya,

¹ Bd-f saṃmillabhāsī-. ² Ck mandanāhasitabhāsīnī, C^a manāhasitabhāsīnī, Bd mandahasīnī. ³ Cs -jjā? Bd-f -jje. ⁴ Ck^a jīvi- ⁵ Bd antogharassannivāsena.
⁶ Ck^a -yati, Bd -reti. ⁷ Bd naṃ. ⁸ Bd gharāṃ corr. to taraṃ. ⁹ Bd add pana. ¹⁰ Bd^a yasassa ag-. ¹¹ Bd -jjāya eva ¹² Bd adda silavatī kalyāṇadhammā.
¹³ Bd -to. ¹⁴ Bd -mīti.

vacchāmi tāva, jānāmi¹⁴ 'kiñ karonto nisinno'¹⁵ ti saññhātum asak-
konto uyyānaṃ agamāsi. B. pi cīvaram sībanto¹ nisīdi. Rājā
mandaparivāro² va padasaddaṃ akaronto saṇikam upasaṃkami. B.
rājānaṃ anoloketvā cīvaram eva sibbi. Rājā „ayaṃ kujjhivā mayā
saddhiṃ na kathetīti³“ maññamāno „ayaṃ kūṭatāpaso 'kopassa'⁴ 5
uppajjitum na dassāmi, uppanne⁵ pi naṃ khippam eva niggaheṣṣā-
mīti' paṭhamam eva gajjitvā idāni kodhen' eva thaddho⁶ hutvā
mayā saddhiṃ na sallapatīti⁷“ saññāya tatiyaṃ gātham āha:

a. Yan nu pubbe vikatthittho⁷ baḷamhi va⁸ apassito⁹

sv-ājja¹⁰ tuṇhikkhako¹¹ dāni saṃghāṭim sībham acchasīti. 36. 10

Tattha baḷamhi va⁸ apassito⁹ ti balanissito viya hutvā tuṇhikkhako¹²
ti kiñci avadanto, sībham acchasīti sībanto acchasi

Tam sutvā M. „ayaṃ rājā 'kodhavasena maṃ nālapatīti'
maññati¹³, kathessāmi dāni 'ssa uppannassa kodhassa vasaṃ
agatabhāvan'¹⁴ ti cintetvā catutthaṃ gātham āha: 15

4. Uppajji me, na mucceṭṭha, na me mucceyya¹⁵ jīvato,
rajaṃ va vipulā vuṭṭhi khippaṃ eva nivārayin¹⁶ ti. 37.

Tass' attho: mahārāja uppajji¹⁷ me, na na¹⁸ uppajji, na pana me muc-
ceṭṭha, nāssa paṭṭhayitvā¹⁹ hadaye thātum adasiṃ, iti so mama jīvato na muc-
ceṭṭh' eva, rajaṃ va vipulā vuṭṭhi viya khippam eva na nivārayin ti. 20

Tam sutvā rājā „kin nu kho esa kopam eva sandhāya
vadati udāhu aññaṃ kiñci sippaṃ²⁰ sandhāya kathesīti²¹, puc-
chissāmi tāva naṃ²² ti cintetvā pucchanto pañcamaṃ gātham
āha:

5. Kin te uppajji no²² mucce, kin te no²³ mucce jīvato, 25
rajaṃ va vipulā vuṭṭhi katamaṃ tvaṃ nivārayiti. 38.

¹ B² sībanto. ² C² mānāpari-, C² manapa- corr. to mānāpa-, B² manta-, B² manda-. ³ B² sallapasīti. ⁴ B² kodhassa. ⁵ B² -nam. ⁶ B² baddho ⁷ C² B² -kattittho, C² -katthittho corr. to -katthito, B² kattittho. ⁸ C² ca, B² baḷamhi. ⁹ C² -no. ¹⁰ B² svajja. ¹¹ C² -ikkako, B² ikkato, B² -ikato? R² -ikabho. ¹² C² ikkako, C² -ikkako corr. to -ikkhako, B² -ikkato. ¹³ B² maññeti. ¹⁴ C² apagāṭa-. ¹⁵ B² mucceṭṭha, ¹⁶ B² -yi. ¹⁷ C² -jja. ¹⁸ B² omits one na. ¹⁹ so C²; B² paṭṭhayitvā. ²⁰ C² omits sippaṃ. ²¹ C² kathesīti. ²² C² na. ²³ C² na, B² nā

Tattha kin te uppajji no¹ muccīti kin tava uppajji c' eva na ca mucci.

Tam sutvā B. „mahārāja, evaṃ kodho² anekādīnavo³ mahā-
vināsadāyako, eko mama uppajji uppannaṃ ca tam⁴ mettā-
5 bhāvanāya nivāresin“ ti kodhe ādinavaṃ kathento

6. Yamhi jāte na passati ajāte sādhu passati
so me uppajji no¹ mucci kodho dummedhagocaro. 39.

7. Yena jātena nandanti amittā dukkhamesino
so me uppajji no mucci kodho dummedhagocaro. 40.

10 8. Yasmiṃ ca jāyamānasmiṃ sadatthaṃ nāvabujjhati
so me uppajji no mucci kodho dummedhagocaro. 41.

9. Yenābhībhūto kusalaṃ jāhāti
parakkare vipulaṃ cāpi atthaṃ
sa bhīmaseno balavā pamaddī

15 kodho mahārāja na me anuccatha. 42.

10. Kaṭṭhasmiṃ manthamānasmiṃ¹ pāvako nāma jāyati,
tam eva kaṭṭhaṃ dāhati⁶ yasmā so jāyate gini. 43.

11. Evaṃ mandassa posassa bālassa-m-avijānato⁷
sārambhā jāyate kodho, so pi ten' eva dāyhati⁶. 44.

20 12. Aggīva tiṇakaṭṭhasmiṃ kodho yassa⁸ pavaḍḍhati (Grimblot, 7
nīhiyati taṣṣa yaso kālapakkhe va candimā. 45. [S. P. p. 299.]

13. Anedho⁹ dhūmaketu va kodho yass' upasammati,
āpūrati tassa yaso sukkapakkhe va candimā ti 46.

ime gāthā āha.

25 Tattha na passatīti attatthaṃ pi na passati pag eva paratthaṃ, sādhu
passatīti attatthaparatthaṃ¹⁰ ubhayatthaṃ¹¹ sādhu passati, dummedhagocaro
ti uppaññānaṃ āharabhūto¹², dukkhamesino ti dukkhaṃ icchantaṃ, sadatthaṃ
ti attano atthabhūtaṃ atthato c' eva dhammato ca vaḍḍhiṃ¹³, parakkare ti
vipulaṃ pi atthaṃ uppannaṃ parato kareti, apanetha na me iminā attho ti
30 vadati, sa bhīmaseno ti so bhīmāya bhayaṇanīyā mahatīyā kilesa-

¹ Cks na ² Cks omit kodho. ³ Bd bahuādīnavo. ⁴ Bd naṃ. ⁵ Bd mētha-, Bf madda-
nā-. ⁶ Bdf da-. ⁷ Bdf omit m. ⁸ Ck yassu, C² yassū. ⁹ Bd anidho, Bf aniddho.
¹⁰ Cks -ttha. ¹¹ Cks -tthe. ¹² Bds ādhāra-, Bd adda karoti. ¹³ Ck -i, C² -i, Bd buddhi.

senaya samannāgato¹, pamaddhī attano balavabhāvena² ulāre pi satte gahetvā
 attano vase karaṇena maddanasamattho, na me amuccathā 'ti mama santikā
 mokkhaṃ na labhi³, hadaye vā pana me khīraṃ⁴ viya muhuttaṃ dadhibhāvena
 na patitthiyyatthā⁵ 'ti attho, katthasmiṃ manthamānasmiṃ⁶ ti aranisahite
 mathiyamāne⁷, matthamanasmiṃ ti pi pātho, yasmā ti yato katthā jāyati tam⁸
 eva dahati, gijjīti aggi, bālassamavijānato ti bālassa avijānantassa, sāram-
 bhā jāyate ti ahaṃ tvaṃ ti ākaḍḍhanavikaḍḍhanam karontassa kāraṇuttariya-
 lakkaṇasārambhā⁹ aranimatthanāya¹⁰ viya pavako kodho jāyati, so pi tenevā 'ti so
 pi bālo ten' eva kodhena kattham viya agginā jayhati¹¹, anedho¹² dhūmaketu
 vā 'ti¹³ arandhano aggi viya, tassā 'ti tassa adhiyāsanaḥkantiyā samannāgatassa¹⁴
 puggalassa sukkapakkhe¹⁵ cando viya laddho yaso aparāparāṃ āpūraṭi.

Rājā M-ssa dhammakathaṃ sutvā tuṭṭho ekaṃ amaccaṃ
 ānāpetvā¹⁶ paribbājikaṃ ānāpetvā¹⁷ „bhante nikkodhatāpasa¹⁸,
 ubho pi tumhe pabbajjāsukhena vītināmentā idh' eva uyyāne
 vasatha, ahaṃ vo dhammikaṃ¹⁹ rakkhāvaraṇaguttiṃ²⁰ karissāmī-
 ti“ vatvā khamāpetvā vanditvā pakkāmi. Te ubho pi tatth'
 eva vasiṃsu. Aparabhāge paribbājikā kalam akāsi. B. tassā
 kālakatāya Himavantaṃ pavisitvā abhiññā ca samāpattiyo ca
 nibbattetvā²¹ brahmavahāre bhāvetvā²² Brahmaloḥka-parāyano
 ahosi.

29

S. i. d. ā. saccāni pakāsetvā j. s. (Saccapariyosāne kodhano
 bhikkhu anāgāmiphale patitṭhahi): „Tadā paribbājikā Rāhulamātā
 ahosi, rājā Anando, paribbājako ahaṃ evā“ 'ti. Culla bodhi-
 jātakaṃ.

6. Kaṇhadīpāyanajātaka.

Sattāhamevāhaṇaṃ ti. Idam S. J. v. ekaṃ²³ ukkaṇṭhita-
 bhikkhuṃ ā. k. Vatthuṃ Kusajātake āvibhavissati. S. tam
 bhikkhuṃ „saccaṃ kira tvaṃ²⁴ ukkaṇṭhito“²⁵ ti pucchitvā „saccaṃ“

¹ B^d has added balavā. ² B^d balabhā-. ³ B^d patitṭhahitthā ⁴ B^d matha-
 hanasmiṃ? ⁵ B^d matthi-. ⁶ B^d ka-, C^{ks} -bho. ⁷ C^k araññiṃ-, C^o araññiṃ-. ⁸ B^d
 da-. ⁹ B^d anādhō. ¹⁰ C^{ks} add va ¹¹ C^k ānā-. ¹² B^d āharāpetvā. ¹³
 B^d adds te ¹⁴ B^d -ka. ¹⁵ B^d -caraṇa-. ¹⁶ B^d adds cattāro. ¹⁷ B^d omits
 ekaṃ. ¹⁸ B^d adds bhikkhu. ¹⁹ B^d adds eī

ti vutte „bhikkhu porāṇakapaṇḍitā anuppanne Buddhhe bāhirakapah-
bajjam pabbajitvā atirekapaṇṇāsavassāni anabhiratā brahmacariyaṃ
carantā hirottappabhedabbayena attano ukkaṇṭhitabhāvaṃ kassaci na
kathesuṃ, tvaṃ kasmā evarūpe niyyānikasāsane pabbajitvā mādisassa
5 garuno Buddhassa sammukhe thatvā catuparisaṃmajje ukkaṇṭhita-
bhāvaṃ āvikarosi, kimatthaṃ attano hirottappaṃ na rakkhassīti“
vatvā a. ā.:

A. Vamsaratthe¹ Kosambiyam Kosambiko nāma rājā
rajjam kāresi. Tadā aññatarasmiṃ nigame dve brāhmaṇā
10 asitikoṭidhanavibhavā aññamaññaṃ piyasahāyakā kāmesu
dosam disvā mahādānaṃ pavattetvā ubho pi kāme pahāya
mahājanassa rodantassa paridevantassa² nikkhamitvā Hima-
vantapadese assamapadaṃ katvā pabbajitvā uñchācariyāya³
vanamūlaphalāphalena yāpentā⁴ paṇṇāsavassam⁵ vasiṃsu, jhānaṃ
15 uppādetuṃ nāsakkhiṃsu⁶. Te paṇṇāsavassaccayena lonambilase-
vanatthāya janapadaṃ carantā Kāsirattham⁷ pāpuṃsu.
Tatr⁸ ekasmiṃ⁹ nigamagāme¹⁰ Dīpāyanatāpasassa gihisahāyo¹¹
Maṇḍavyo¹² nāma atthi. Te ubho pi tassa santikaṃ aga-
maṃsu. So te disvā va attamano¹³ paṇṇasālaṃ karetvā ubho
20 pi catūhi paccayehi upaṭṭhahi. Te tattha tīni cattāri vassāni
vasitvā taṃ āpucchitvā cārikaṃ carantā Bārāṇasīṃ patvā Ati-
muttakasasāne¹⁴ vasiṃsu. Tattha Dīpāyano yathābhīraṇtaṃ
viharitvā puna tass¹⁵ eva sahāyakassa santikaṃ gato. Maṇḍavya-
tāpasas¹⁶ tatth¹⁷ eva vasi. Ath¹⁸ ekadivasaṃ eko coro antonagare
25 corikaṃ katvā dhanarāsīṃ¹⁹ ādāya nikkhamanto „coro“ ti ñatvā
paṭibuddhehi gharasāmihehi c²⁰ eva ārakkhamanussehi ca anu-
baddho²¹ niddhamanena nikkhamitvā vegena susānaṃ pavisitvā
tāpasassa paṇṇasāladvāre bhaṇḍikaṃ chaḍḍetvā²² paḷāyi. Dhana-
sāmikā²³ bhaṇḍikaṃ disvā „are dutṭhajaṭila tvaṃ rattim corikaṃ

¹ B¹ vamsaratthe, B² vamsika-. ² B¹ -tasseva. ³ C¹ B¹ uechā-. ⁴ C¹ -to. ⁵ B¹ -ssāni. ⁶ B¹ na-. ⁷ B¹ kāsikara-. ⁸ B¹ samipā-. ⁹ B¹ tatra tasmiṃ. ¹⁰ B¹ nigame. ¹¹ C¹ gihī-, B¹ hīhi-. ¹² C¹ maṇḍabba, C¹ B¹ -byo. ¹³ C¹ attano. ¹⁴ C¹ -kam-, B¹ adhimuttika-? ¹⁵ B¹ -bya-. ¹⁶ C¹ dhanasāpaṇi, B¹ dhanasa-
ram. ¹⁷ B¹ -landhanto. ¹⁸ C¹ chaḍḍhe-. ¹⁹ B¹ manussā

katva divā tāpasarūpena carasīti¹ tajjetvā pothetvā taṁ ādāya
 netvā rañño dassayim̐su. Rājā anupaparikkhitvā va „gacchatha,
 naṁ sūle uttāsethā“² ti āha. Taṁ susānaṁ netvā khadira-
 sūlaṁ³ āropayim̐su. Tāpasassa sarīre sūlaṁ na pavisati. Tato
 nimbasūlaṁ āharim̐su, taṁ pi na pavisati. Ayasūlaṁ⁴ āharim̐su, 5
 taṁ pi na pavisati. Tāpaso „kin nu kho me pubbakamman“⁵
 ti olokesi. Ath' assa jātissaraññaṇaṁ uppajji, tena pubbakam-
 maṁ⁶ olokeno addasa⁷. Kiṁ pan' assa pubbakamman ti:
 Koviḷārasūle makkhikāvedhanaṁ⁸. So kira purimabhava vad-
 dhakiputto⁹ hutvā pitu rukkhatacchanatṭhānaṁ gantvā ekaṁ 10
 makkhikaṁ gahetvā koviḷārasakalikāya¹⁰ sūle viya¹¹ vijjhi. Taṁ
 eṇaṁ pāpaṁ¹² imaṁ ṭhānaṁ patvā gaṇhi. So¹³ „na sakkā ito
 pāpā¹⁴ muccitun“ ti ātvā rājapurise āha: „sace maṁ sūle
 uttāsetukāṁ“ attha¹⁵ koviḷārasūlaṁ āharathā¹⁶ ti. Te tatthā
 katvā taṁ sūle uttāsetvā ārakkhaṁ datvā pakkamim̐su. Ārak- 15
 khikā paṭicchannā hutvā tassa santikaṁ āgacchante olokenti.
 Tadā Dīpāyano „ciradiṭṭho¹⁷ me sahāyo“ ti Maṇḍavyassa¹⁸ san-
 tikaṁ āgacchanto „sūle uttāsito“ ti taṁ divasaṁ ñeva antarā-
 magge sutvā taṁ ṭhānaṁ gantvā ekamantaṁ ṭhito „kiṁ samma
 kāraṇaṁ sīti“ pucchitvā „akāraṇaṁ mhi“¹⁹ vutte „attano mano- 20
 padosaṁ rakkhituṁ sakkhi na sakkhīti“ pucchj. „Samma yehi
 ahaṁ gahito n'eva tesāṁ na rañño upari mayhaṁ manopadoso
 atthīti“²⁰. „Evaṁ sante tādisassa silavato chāyā mayhaṁ sukhā“
 ti vatvā Dīpāyano sūlaṁ nissāya nisīdi²¹. Ath' assa sarīre
 Maṇḍavyassa sarīrato lohitabindūni patim̐su, tāni suvaṇṇavappa- 25
 sarīre²² patitapatitāni sukkhitvā kālakāni sampajjim̐su, tato paṭ-
 ṭhāya ca so Kanhadīpāyano nāma ahosi. So sabbarattim̐ tatth' eva
 nisīdi. Rājadivase ārakkhapurisā gantvā taṁ pavattim̐ rañño
 ārocesum̐. Rājā „anisāmetvā va²³ me katan“ ti vegena tattha

¹ Bds -le   ² Bd tato aya-.   ³ Ck -si   ⁴ Cks -vedanam.   ⁵ Ck -kī-   ⁶ Bs
 -salākaya?   ⁷ Bd omits viya   ⁸ Bds pāpakamman.   ⁹ Bd adds taṁ.   ¹⁰ Bd adds
 mayā.   ¹¹ Bd -kāmāttha.   ¹² Bd ciram-.   ¹³ Bd -byassa.   ¹⁴ Bd -dati.   ¹⁵ Bd
 -vanhe-.   ¹⁶ Bd omits va.

gantvā „pabbajita kasmā sūlaṃ nissāya nisinno sīti“ Dīpāyanān
 pucchi. „Mahārāja imaṃ tāpasam rakkhanto nisinno 'smi',
 kiṃ pana tvaṃ imassa kārakabhāvaṃ vā akārakabhāvaṃ vā
 ñatvā evaṃ karosīti?“. So kammassa asodhitabhāvaṃ ācikkhi.
 5 Ath' assa so „mahārāja raññā nāma nisammakārīnā bhavittabbaṃ,
 'alaso gihi³ bhogakāmo' na sādhu“ 'ti ādīni vatvā dham-
 man desesi. Rājā Maṇḍavyassa niddosabhāvaṃ ñatvā „sūlaṃ
 harathā“ 'ti ānāpesi. Sūlaṃ harantā haritum na sakkhimsu.
 Maṇḍavyo āha: „mahārāja, ahaṃ pubbe katakammadosena eva-
 10 rūpaṃ ayasam⁵ patto, mama sarīrato sūlaṃ haritum na sakkā,
 sace pi mayhaṃ jīvitam dātukāmo kakacaṃ⁶ āharāpetvā imani
 sūlaṃ cammasamaṃ⁷ chindāpehīti“. Rājā tathā karesi. Anta-
 sarīre sūlo anto yeva ahosi. Tadā kira so sukhumaṃ sakalika-
 hīraṃ⁸ gahetvā makkhikāya vaccamaggaṃ⁹ pavesesi, taṃ tassā
 15 antosarīre yeva ahosi, sā tena kāraṇena amaritvā attano āyuk-
 khayen' eva mari, tasmā ayam pi na mato ti. Rājā tāpase vanditvā
 khamāpetvā ubho pi uyyāne vasāpento paṭijaggi. Tato paṭṭhāya
 Maṇḍavyo¹⁰ Āṇimaṇḍavyo nāma jāto. So rājānaṃ upanissāya
 tattli' eva vasi. Dīpāyano pana tassa vaṇaṃ¹¹ phāsukaṃ katvā
 20 attano gihisahāya-Maṇḍavyassa santikaṃ eva gato. Taṃ paṇṇa-
 sūlaṃ pavisantaṃ disvā sahāyassa ārocesuṃ¹². So sutvā¹³ tuṭṭha-
 citto saputtadāro bahuṃ gandhamālatelaphāṇitādiṃ ācāya taṃ
 paṇṇasālaṃ gantvā Dīpāyanaṃ vanditvā pāde dhovitvā¹⁴ nakkhetvā
 pānakam pāyetvā Āṇimaṇḍavyassa pavattiṃ suṇanto nisīdi. Ath'
 25 assa putto Yaññadattakumāro nāma caṃkamanakoṭṭiyaṃ bheṇḍu-
 kena¹⁵ kiḷi. Tatra c' ekasmiṃ vammike āsīviso vasati. Kumārassa
 bhūmiyaṃ pahaṭabheṇḍuko¹⁶ gantvā vammikabile āsīvisassa mat-
 thake pati. So ajānanto bile hatthani pavesesi. Atha¹⁷ naṃ kuddho
 āsīviso hatthe ḍasi, so visavegamucchito¹⁷ tattli' eva pati. Ath' assa

¹ B^d -smīti. ² B^d karesīti. ³ C^s gihi, B^d gihi. ⁴ C^s repeat kamo, B^d alaso
 gihi gāmahogini, cfr. III p. 151. ⁵ B^d bhayaṇisaṃ. ⁶ C^k cakataṃ corr. to kakacaṃ,
 C^k khamam? corr. to kakacaṃ. ⁷ C^k cammaṃ sa-. ⁸ B^d -kaṭṭhā hiraṇṇa. ⁹ B^d vecca-
¹⁰ C^s omīti maṇḍavyo. ¹¹ C^k vaṇaṃ. C^s vaṇam corr. to vaṇaṃ. ¹² B^d
 disvā eko puriso sahāyakassa ārocesi. ¹³ B^d adda va. ¹⁴ B^d adda telena. ¹⁵ B^d
 geṇ-. ¹⁶ B^d -geṇ-. ¹⁷ B^d -geṇa mu.

mātāpitaro sappena daṭṭhabhāvaṃ¹ ñatvā kumāraṃ² ukkhipitvā
 āpasassa santikaṃ ānetvā pādamūle nipajjāpetvā „bhante,
 pabbajitā nāma³ osadhaṃ vā parittaṃ vā jānanti, puttakaṃ no
 nirogaṃ⁴ karoṭhā“ ‘ti āhaṃsu‘. „Ahaṃ osadhaṃ na jānāmi,
 nāhaṃ vejjakammaṃ karissāmīti“. „Pabbajito ti⁵ tena hi bhante
 imasmiṃ kumārake mettaṃ katvā saccakiriyaṃ karoṭhā“ ‘ti⁶.
 Tāpaso „sādhu saccakiriyaṃ karissāmīti“ vatvā Yaññadattassa
 sīse haṭṭhaṃ ṭhapetvā paṭhamam gātham āha: 108499

1. Sattāhaṃ evāhaṃ pasannacitto (= Morris, Cariyāp. p. 100)

puññatthiko acariṃ⁷ brahmacariyaṃ, 10

athāparaṃ yaṃ caritaṃ mama-y-idaṃ⁸

vassāni paññāsa samādhikāni

akāmakā vā hi ahaṃ carāmi,

etena saccena suvatthi hotu,

hataṃ visaṃ jīvatu Yaññadatto ti. 47. 15

Tattha athāparaṃ yaṃ caritaṃ tiatha tasmā⁹ sattāhā¹⁰ uttari yaṃ¹¹
 brahmacariyacaraṇaṃ, akāmakā vā hīti pabbajjaṃ aniechanto yeva, etena
 saccena suvatthi hotū ‘ti sace atirekapaññāsa vassāni anabhirativāsaṃ¹²
 vassāntena mayā kassaci añjānāpitabhāvo saccam etena saccena Yaññadattakuma-
 rassa sotthi¹³ hotu jīvitaṃ paṭilabhatū ‘ti. 20

Saha saccakiriya Yaññadattassa thanappadesato¹⁴ uddhaṃ
 visaṃ bhassitvā paṭhaviṃ pāvisi. Kumāro akkhini ummiletvā
 mātāpitaro oloketvā „amma“ ‘ti vatvā parivattitvā nipajji. Ath’
 assa pitaraṃ Kaṇhadīpāyano āha: „mayā tāva mama balaṃ
 kataṃ, tvam pi attano balaṃ karoṭhīti“. So „aham pi¹⁵ saccam
 karissāmīti“ puttassa ure haṭṭhaṃ ṭhapetvā dutiyaṃ gātham
 āha:

2. Yasmā dānaṃ n’ abhinandiṃ¹⁶ kadāci

disvānāhaṃ atithiṃ vāsakāle

¹ B^d ṭṭha-. ² B^d -rakam. ³ all three MSS. ni-. ⁴ B^d ti āha taṃ sutvā
 tapaso āha. ⁵ B^d onlits pabbajito ti. ⁶ B^d adds vutte. ⁷ C^k acariyaṃ, B^d
 acari. ⁸ C^k mama-, B/ mama idaṃ. ⁹ B^d tasmā. ¹⁰ C^s -ha. ¹¹ B^d adds
 mama. ¹² B^p -tataṃ vā-. ¹³ B^s adds bhāvo. ¹⁴ B^d vinappa-. ¹⁵ B^d pi ahaṃ.
¹⁶ C^s B^d nābhinandi.

na cāpi me appiyatam¹ avedun²
bahussutā samanabrāhmaṇā³ ca
akāmako vā hi ahaṃ dadāmi,
etena saccena suvatthi hotu,

5 hataṃ viṣaṃ, jīvatu Yaññadatto ti. 48.

Tattha vāsakāle ti vasanattāya gehaṃ agatakāle. na cāpi me appiyatam¹
avedun ti bahussutāpi pana samanabrāhmaṇā ayaṃ n'eva dānaṃ abhinandati
na amhe ti imaṃ mama appiyabbhavaṃ n'eva jānissu, ahaṃ² hi te piyacakkuhi
yeva olokemīti dīpeti, etena saccenā³ ti sace ahaṃ dānaṃ dadāmi⁴ na pi⁵
10 vipākāni asaddahitvā attano anicc'āya dhammi anicchanabhavaṃ ca⁶ mama pare
na⁷ jānanti etena saccena suvatthi hotu⁸ ti attho.

Evam tena⁹ saccakiriyāya katāya kaṭṭho uddham viṣaṃ¹⁰
bhassitvā paṭhavim pāvisi. Kumāro utthāya nisīdi, thātun
pana na sakkoti. Ath' assa pitā mātāhaṃ aha: „bhadda mayā
15 attano balaṃ kataṃ, tvaṃ dāni¹¹ saccakiriyāṃ katvā puttassa
utthāya¹² gamanabhavaṃ karohīti¹³. Sā¹⁴ „atthi mayhaṃ ekaṃ¹⁵
saccāni, tava pana santike kathetun na sakkomīti¹⁶. „Bhad-
de yathātathā me puttāni ārogaṃ¹⁷ karohīti¹⁸. Sā „sādhū¹⁹ ti
sampaṭicchitvā saccāṃ karonti tatiyaṃ gātham āha:

20 1. Āsiviso²⁰ tāta pahūtatejo
yo taṃ aḍatthi²¹ patarā²² udicca,
tasmā ca²³ me appiyatāya ajja
pitari²⁴ ca te n' atthi koci viseso,
etena -pe- Yaññadatto ti. 49.

25 Tattha tātā²⁵ ti puttāni alapati, pahūtatejo²⁶ ti balaviseso, patara ti
padarā²⁷, ayam eva vā pāṭho, udicca²⁸ ti uddham nātva²⁹ vammikabilato
utthito³⁰ ti attho, pitari ca³¹ te ti te pitari³², atthakathāyaṃ pana ayam
eva vā pāṭho, idaṃ vuttaṃ hoti: tāta Yaññadatta asmiṃ ca āsivise tava ca

¹ Cks -ta. ² Bā ahaṃ. ³ Bā omits pi. ⁴ Cks anicchitabhā-, Bā anicchanabhavaṃ, omitting ca. ⁵ Bā neva in the place of pare na. ⁶ Bā e tena. ⁷ Bā ālāni.

⁸ Ck vu-. ⁹ Bā adds pi. ¹⁰ Ck eka Bā ekañca. ¹¹ Bā sakkāti. ¹² Bā ar-.

¹³ Cks as-. ¹⁴ Bā aḍassā virālā aḍacchi, Bā aḍassi. ¹⁵ Bā satarā, Bā bilārū. ¹⁶

Bā va. ¹⁷ Ck -ni. ¹⁸ Bā bahura-. ¹⁹ Bā vigujā ti vivarā satarā ti satasarasā.

Bā vilārū ti vivarā. ²⁰ so Cks for thatvā? Bā uddharitvā in the place of u, n.

²¹ Bā utthāyā. ²² Ck -rī, Bā omits ca. ²³ Bā pitari va te, Bā pitari ca tava.

pitari appiyabbhāvena mayham koci vīseso n' atthi, tañ ca pana appiyabbhāvaṃ
 tṭhapetvā ajja mayā koci¹ jānāpitapubbo nāma n' atthi, sace etaṃ saccaṃ etena
 saccena tava sotthi² hotu³.

Saha saccakiriyāya sabbaṃ viśaṃ bhassitvā paṭhaviṃ pāvīsi,
 Yaññadatto nibbisena sarīrena utṭhāya kiḷitum āradhho. Evaṃ⁵
 putte utṭhite Maṇḍavyo Dipāyanassa ajjhāsayaṃ pucchanto
 catuttham gātham āha:

Santā dantā yeva paribbajanti
 aññatra Kaṇhā anakāmarūpā,
 Dipāyana kissa jigucchamāno
 akāmako carasi brahmacariyaṃ ti. 50.

Tass' attho: ye keci⁴ khattiyādayo kāme pahāya idhaloke pabbajanti te
 aññatra Kaṇhā bhavantaṃ Kaṇhaṃ tṭhapetvā aññe akāmarūpā nāma n' atthi,
 sabbe jhānabhāvanāya⁶ kilesānaṃ samitattā santā tīni⁷ dvārāni yathā nibbisevanāni
 honti tathā tesāni damitattā dantā hutvā abhiratā va⁸ brahmacariyaṃ caranti,¹⁵
 tvaṃ pana bhaṇte Dipāyana kiṃkāraṇa tapaṃ jigucchamāno akāmako hutvā
 brahmacariyaṃ carasi, kasmā puna agāraṃ eva na ajjhasvīti.

Ath' assa so kāraṇaṃ kathento pañcamaṃ gātham āha:

1. 'Saddhāya nikkhamma punaṃ nivatto,
 so elamūgo va⁹ bālo¹⁰ vatāyaṃ',
 etassa vādassa jigucchamāno
 akāmako carāmi brahmacariyaṃ
 viññūpasatthaṃ ca¹¹ sataṃ ca¹² ṭhānaṃ,
 evaṃ p' ahaṃ¹³ puññakaro bhavāmi¹⁴ ti. 51.

Tass' attho: Kaṇho kammaṃ ca phalaṃ ca saddahitvā tūva mahantaṃ¹⁵
 vibhavaṃ pahāya agārā nikkhamitvā yaṃ pajahi puna tadattham eva nivatto, so
 ayaṃ lālamukho vata¹⁶ gāmadārako viya¹⁷ bālo¹⁸ vatā¹⁹ 'ti imaṃ²⁰ vādaṃ jiguc-
 chamāno ahaṃ attano hirottappabhedabbhayaena aniccamāno pi brahmacariyaṃ
 carāmi²¹, kiñca²² bhiyyo: pabbajjapūññaṃ ca nāma²³ etaṃ viññūhi Buddhadīhi
 pasatthaṃ²⁴ teṣaṃ nēva²⁵ ca²⁶ sataṃ nivāsanaṭṭhānaṃ, evaṃ²⁷ imināpi kāra-
 nena ahaṃ puññakaro bhavāmi, assumukho pi rudamāno brahmacariyaṃ carāmi
 yevā²⁸ 'ti.

¹ Ck¹ kenaci. ² B² hotū ti. ³ B³ adds pi. ⁴ B⁴ cakkhādini. ⁵ B⁵ abhiramitvā ca. ⁶
 Ck⁶ ca, B⁷ omits va. ⁷ Ck⁷ B⁸ bālo, B⁹ selo, C¹⁰ bāle. ⁸ B⁸ viññūppasatthaṃ va. ⁹ B⁹
 va. ¹⁰ B¹⁰ evamahaiṃ, B¹¹ evamā puñña-. ¹¹ B¹¹ te. ¹² B¹² adds ca. ¹³ B¹³ ba. ¹⁴ B¹⁴
 idaṃ. ¹⁵ Ck¹⁵ carasi. ¹⁶ Ck¹⁶ kiñci. ¹⁷ B¹⁷ -satthaṃ. ¹⁸ B¹⁸ yeva. ¹⁹ B¹⁹ va. ²⁰ Ck²⁰ adds pahāmi.

Evañ so attano ajjhāsayañ kathetvā puna Maṇḍavyaṃ
pucchanto chaṭṭhaṃ gātham āha:

6. Samaṇe tuvaṃ¹ brāhmaṇe addhike² ca
santappayāsi annapānena³ bhikkhuṃ,
5 opānabhūtaṃ va gharaṃ tavā-y-idaṃ⁴
annena pānena upetarūpaṃ,
atha kissa vādassa jigucchamāno
akāmaḥ dānaṃ imaṃ⁵ dadāsi. 52.

Tattha bhikkhuṃ ti bhikkhaṃ carantānaṃ⁶ bhikkhaṃ ca sampādetvā
15 dadāsi⁷(-?) , opānabhūtaṃ vā 'ti catumahūpathe⁸ katasādhāraṇā⁹ pokkha-
raṇī viya.

Tato ca¹⁰ Maṇḍavyo attano ajjhāsayañ kathento sattamaṃ
gātham āha:

7. Pitaro ca¹¹ me āsu¹² pitāmahā ca¹³
15 saddhā, ahū¹⁴ dānapatī vadaññū,
taṃ kullavattaṃ¹⁵ anuvattamāno
'māhaṃ kule antimagandhino ahuṃ'
etassa vādassa jigucchamāno
akāmaḥ dānaṃ imaṃ dadāmi. 53.

20 Tattha āsū¹⁵ 'ti padassa saddhā ti iminā sambandho, saddhā ahesun ti
attho, ahū ti saddhā hutvā¹⁶ uttari dānajeṭṭhako c' eva detha karoṭhā ti vutta-
vacanassa¹⁷ atthajānanakā ca ahesun, taṃ kullavattaṃ¹⁸ ti taṃ kulavattaṃ¹⁹,
atthakathayā²⁰ pana ayaṃ eva vā pāṭho, māhaṃ kule antimāgandhino
ahun ti ahaṃ attano kule sabbapacchimako c' eva kulapalāpo²¹ ca mā assan²²
25 ti sallakkhetvā etaṃ kulantimo kulapalāpo²³ ti vādaṃ jigucchamāno ahaṃ
anicehamāno pi idaṃ dānaṃ dadāmi ti dīpeti.

Evañ ca pana vatvā Maṇḍavyo attano bhariyaṃ pucchanto²⁴
atthamaṃ gātham āha:

¹ Ck^s tvaṃ. ² Bā andhi-. ³ so Bf; Bā annapānehi, Ck^s annapānena. ⁴ Ck^s tava-, Bā tava sariraṃ, Bf tava-idaṃ. ⁵ Bā idaṃ. ⁶ Bā bhikkhaṃ ca varadantānaṃ.
⁷ Bā dadāsi. ⁸ Bā cā-. ⁹ Ck^s katha-, C^s katha- corr. to kata-, Bā khata-.
¹⁰ Bā omits ca. ¹¹ Bā va. ¹² Bā āsu. ¹³ all four MSS. -u. ¹⁴ Bā kulavattaṃ.
¹⁵ Ck^s ahū. ¹⁶ Bā adds tato. ¹⁷ Bā vuttanayena va-. ¹⁸ Bā kulavattaṃ. ¹⁹ Ck^s kulla-.
²⁰ Bā -yam. ²¹ Bā -paiāso. ²² Bā assun. ²³ Ck^s kulantimā -, Bā etaṃ kulaṃ antimo kulapalāso. ²⁴ Bā phucchamāno.

8. Dahariṃ kumāriṃ asamatthapaññaṃ

yan t' ānayaṃ nātikulā sugatte

na vāpi¹ me appiyataṃ² avedi

aññaṃtrā kāmā paricārayanti³,

atha kena vaṇṇena mayā te⁴ bhoti

5

samvāsadhammo ahu evarūpo ti. 54.

Tattha asamatthapaññaṃ ti kuṭumbaṃ vicāretuṃ appatibalaapaññaṃ⁵
atitaruṃ, ñeva samānaṃ, yaṃ tāna yin ti yan taṃ ānayaṃ, yaṃ⁶ ahaṃ daharaṃ
eva samānaṃ taṃ nātikulato ānesiṃ ti vuttaṃ hoti, aññaṃtrā kāmā pari-
cārayanti⁷ ettakaṃ kālāṃ vinā kāmēna anicchāya maṃ paricārayantāpi attano¹⁰
appiyabhāvaṃ pi maṃ na jānāpēsi, saṃpiyāyamānārūpā va⁸ maṃ paricāri⁹,
kena vaṇṇena⁴ ti kena kāraṇena, bhoti¹ taṃ ālapati, evarūpo ti āsivisa-
saññaṃpatikūlabhāvena¹⁰ mayā saddhiṃ tava samvāsadhammo evarūpo piyasaṃ-
vāso viya kathāṃ jāto ti.

Ath' assa sā kathenti navamaṃ gātham āha:

15

9. Ārā dūre na idha¹¹ kadāci atthi

paramparā nāma kule imasmiṃ,

taṃ kullavattaṃ¹² anuvattamānā

'māhaṃ kule antimagandhinī ahuṃ'

etassa vādassa jigucchamānā

20

akāmikā baddha¹³ carāmi¹⁴ tuyhan ti. 55.

Tattha ārā dūre ti aññaṃamāññavevacanaṃ, atidūre ti vā¹⁵ dassenti¹⁶
evam āha, idha¹¹ ti nipātamattaṃ, na kadāci¹⁷ attho, paramparā ti purisa-
paramparā, idaṃ vuttaṃ hoti: sāmi¹⁷, imasmiṃ amhākaṃ nātikule dūrato paṭṭhāya
yāva sattamā¹⁸ kulaparivattā¹⁹ purisa-paramparā nāma n' atthi, ektithiyāpi sāmikāṃ
chaḍḍetvā añño puriso gahitapubbo¹⁹ nāma n' atthi, taṃ kullavattaṃ²⁰
ti²¹ ahaṃ pi taṃ kulavattaṃ kulapamehiṃ anuvattamānā attano kule pacchimikā
palāpabhūtā²² mā assaṃ²³ ti sallakkhetvā etaṃ kulantimā kulagandhinī²⁴ vādaṃ
jigucchamānā akāmikāpi²⁵ tuyhaṃ baddha²⁶ carāmi, veyyavaccakārikā padacārikā²⁷
jāt' amhiti²⁸.

30

¹ Ck^o cāpi ²⁰ Ck^o Bf -tā. ³ Ck^o -ti, B^d parivārayantā, Bf -cārayantā. ⁴ B^d bi.

⁵ Ck^o apaṭi-. ⁶ B^d ānayaṃssam. ⁷ B^d -yantāti. ⁸ B^d ya. ⁹ Ck^o -ra. ¹⁰ B^d -tikku. ¹¹ B^d yidha. ¹² B^d kulavattaṃ. ¹³ C^o baṇḍa, B^d paṭha, Bf patta.

¹⁴ B^d varami. ¹⁵ B^d add taṃ. ¹⁶ Ck^o dasseti, B^d dassenti. ¹⁷ B^d add idha.

¹⁸ B^d -vattā. ¹⁹ Ck^o amhāṃ purisaṃ gahitapubba, C^o amhāṃ purisaṃ gahitapubba.

²⁰ Ck^o B^d kula-. ²¹ B^d hi hoti. ²² B^d palāla-, B^d palāsa-. ²³ B^d assun. ²⁴

Ck^o -dhīṇi, C^o -dhīni. ²⁵ B^d -kāsi. ²⁶ C^o baṇḍa, B^d paṭha. ²⁷ B^d padacārikā-

²⁸ B^d -tasmīti.

Evañ ca pana vatvā „mayā sāmikassa santike abbāsita-pub-
baṃ¹ guyhaṃ bhāsitaṃ, kujjheyya pi² me ayaṃ, amhākaṃ kulū-
pakatāpasassa sammukhā³ yeva naṃ khamāpessāmīti“ cintetvā
khamāpentī dasamaṃ gātham āha:

- 5   10. Maṇḍavya bhāsissaṃ abhāsaneyyaṃ,
            taṃ khamyataṃ puttahetu mam' ajja,
            puttapemā na idha par' atthi⁴ kiñci,
            so no ayaṃ jīvati Yaññadatto ti. 56.

Tattha taṃ khamyatan ti taṃ khamyatu⁵, puttahetu mama jñā⁶ ti⁶
10   mama bhāsitaṃ ajja imassa puttassa hetu khamiyatu⁷, so no ayaṃ ti yassa
            puttassa kāraṇā mayā etaṃ bhāsitaṃ so no putto jīvati, imassa jīvitālabhen'eva⁸
            me khamā sāmī. ajja paṭṭhāya tava vasavattinīnaṃ⁹ bhavissāmīti.

- Atha naṃ Maṇḍavyo „utthehi bhādde, khamāmi te, ito
pana paṭṭhāya mā pharusacittā ahoṣi, ahaṃ¹⁰ te appiyaṃ na
15   karissāmīti“ āha. B. pi Maṇḍavyaṃ āha: „āvuso tayā dussaṃ-
            gharaṃ dhanāṃ saṃgharitvā kammaṃ ca phalaṃ ca asaddahitvā
            dānaṃ dentena ayuttaṃ kataṃ, ito paṭṭhāya dānāni saddahitvā
            dadeyyāsīti“. So „sādhū“ ti sampaticchitvā¹¹ B-aṃ āha:
            „bhante tayā¹² amhākaṃ dakkhiṇeyyabhāve ṭhatvā anabhiratena¹³
20   brahmacariyaṃ carantena¹⁴ ayuttaṃ kataṃ, ito paṭṭhāya dāni¹⁵
            yathā tayi katā kāra mahapphalā honti evaṃ cittaṃ pasādetvā
            suddhacitto jhānābhirato hutvā brāhmacariyaṃ carā¹⁶ ti. Te
            M-aṃ vanditvā utthāya agamaṃsu. Tato paṭṭhāya bhariyā
            sāmike sasnehā¹⁷ ahoṣi, Maṇḍavyo pasannacitto saddhāya dānaṃ
25   adāsi, B. anabhiratiṃ vinodetvā jhānābhiññaṃ uppādetvā Brahma-
            loka-parāyano ahoṣi.

S. i. d. ā. saccāmi pakāsetvā j. s. (Saccapariyosāne ukkaṇ-
ṭhito¹⁸ sotāpattiphale patiṭṭhāhi): „Tadā Maṇḍavyo āvando ahoṣi,

¹ Bā -sitabbam. ² C^o kujjheyanapi, C^o kujjhe pi, Bā kujjheyyāsi, B^o jiguccheyyāsi. ³ Bā^o -khe. ⁴ Bā panatthi, B^o paritti. ⁵ Bā khamyapiyyatu. ⁶ Bā^o add taṃ. ⁷ C^o khamiyatu, Bā khamiyyatu. ⁸ C^o -lābhova. ⁹ Bā^o vasavattinī. ¹⁰ Bā ahampi. ¹¹ Bā^o add maṇḍabyo. ¹² C^o yadā. ¹³ Bā^o add hutvā, B^o has-rato hutvā. ¹⁴ B^o -nto. ¹⁵ Bā id-. ¹⁶ Bā carāhi. ¹⁷ Bā sneho. ¹⁸ Bā^o adda bhikkhu.

bhariyā Visākhā, putto Rāhulo, Aṇimaṇḍavyo Sāriputto, Kaṇhadipāyano
aḥam evā" 'ti. Kaṇhadipāyanajātakaṃ.

7. Nigrodhajātaka.

Na vāhametaṃ jānāmi. Idam S. Veḷuvane v. Devadattam
ā. k. Ekadivasam hi¹ tena „āvuso Devadatta, S. tava bahūpakāro, 5
tvam hi Satthāraṃ nissāya pabbajjāṃ labhi, upasampadam labhi,
Tepitakaṃ Buddhavacanāṃ uggaṇhi, jhānaṃ uppādesi, lābhasakkāro
pi te Dasabalass' eva santako" ti bhikkhūhi vuttena² tiṇasalākāṃ
ukkhapitvā „ettakam pi samaṇena Gotamena mayhaṃ katagupaṃ³ na
passāmi" vutte dhammasabhāyaṃ kathaṃ samuṭṭhāpesuṃ. S. āgantvā 10
„katha nu 'ttha bhikkhave etarahi kathāya sannisinā" ti pucchitvā
„imāya nāma" 'ti vutte „na bhikkhave idān' eva pubbe pi Devadatto
akataññū mittadūbhi yevā"⁴ 'ti vatvā a. ā.:

Atīte Rājagahe Magadhamahārājā nāma rajjāṃ kāresi.
Tadā Rājagahaseṭṭhi attano puttassa janapadaseṭṭhino dhītaraṃ 15
ānesi. Sā vaṃjhā ahosi. Ath' assā aparabhāge sakkāro pari-
hāyi. „Amhakaṃ puttassa gehe vaṃjhitthiyā vasantiyā kathaṃ
kulāvaṃso vaḍḍhissatī" yathā sā⁵ suṇāti evam pi kathaṃ
samuṭṭhāpenti. Sā tam sutvā „hotu, gabbhinīlāyaṃ katvā ete
vañcessāmi" cintetvā attano atthacārikaṃ dhātīm⁶ „amma 20
gabbhiniyo nāma kiñca kiñca karontī" gabbhinipari-
hāraṃ pucchitvā sutvā utukālaṃ⁷ paṭicchadetvā ambilādirucikā⁸
hutvā hatthapādānaṃ uddhumāyanakāle hatthapādapiṭṭhiyo
koṭṭhāpetvā⁹ bahalā¹⁰ kāresi, divase divase pi pilotikāveṭhanena¹¹
udaravaḍḍhanaṃ vaḍḍhesi¹², thanamukhāni kālāni¹³ kāresi, 25
sarīrakiccaṃ karontī pi aññatra tassā¹⁴ dhātīyā aññesaṃ sam-
mukhe¹⁵ na karoti. Sāmiko pi 'ssā gabbhaparihāraṃ adāsi.
Evaṃ¹⁶ nava māse vasitvā „idāni janapade pitu gharaṃ gaṇtvā
vijāyissāmi" sassusasure āpucchitvā rathaṃ abhiruyha mahantena

¹ B^d add bhikkhū. ² B^d vutte. ³ B^d katham-. ⁴ B^d omits yevā. ⁵ C^k sādhu.

⁶ B^d dhātī āha. ⁷ B^d utukāle. ⁸ B^d -diniru-. ⁹ B^d koṭṭā-. ¹⁰ B^d pahalāṃ

¹¹ B^d adds ca. ¹² B^d dassesi. ¹³ B^d kālākāni. ¹⁴ C^k tassa, B^d tayā. ¹⁵

B^d aññe pi sammukkhathāne. ¹⁶ C^k eva.

parivārena Rājagahā nikkhamitvā maggaṃ paṭipajji. Tassā
 pana purato purato eko sattho gacchati, sattheva vasitvā gataṭ-
 ṭhānaṃ esā pātaraśakāle pāpuṇāti. Ath' ekadivasam tasmim
 satthe ekā duggatitthi rattim ekasmin nigrodharukkhamūle
 5 puttam vijāyitvā pāto¹ satthe gacchante „ahaṃ vinā satthena
 gantum na sakkhissāmi², sakkā kho pana jīvantiyā puttam
 labhituṃ“ ti nigrodhamūle³ jalābuṇ⁴ c' eva gabbhama-
 laṇ ca attharitvā puttam chaḍḍetvā agamāsi⁵. Dārakāssāpi
 devatā rakkham gaṇhimsu⁶, so hi na yo vā so vā, B. yeva⁷
 10 pana tadā tādisaṃ paṭisandhim gaṇhi. Itarā pātaraśakāle
 taṃ ṭhānaṃ patvā „sarīrakiccaṃ karissāmiti⁸“ tāya dhātīyā
 saddhim nigrodhamūlam⁹ gatā suvaṇṇavaṇṇam dārakaṃ disvā
 „amma nipphannaṃ no kiccaṃ“ ti pilōtika¹⁰ apanetvā ucchaṇ-
 gapadesaṃ lohiteṇa ca¹¹ gabbhamalena ca¹² makkhetvā attano
 15 gabbhavuṭṭhānabhāvaṃ ārocesi. Tāvad eva naṃ sāniyā parik-
 khipitvā haṭṭhatuṭṭho parijano Rājagahaṃ paṇṇam pesesi. Ath'
 aasā sassusasurā „vijātakālato paṭṭhāya pitu kule kiṃ karissati,
 idh' eva āgacchatū“ ti pesayimsu. Sā paṭinivattitvā Rājaga-
 ham eva pāvisi. Tatra naṃ sampaṭicchitvā dārakassa nāmaṃ
 20 karontā nigrodhamūle jātattā Nigrodhakumāro ti nāmaṃ karimsu.
 Taṃ divasaṃ ēeva seṭṭhisuṇisāpi¹³ vijāyanatthāya kulagharaṃ
 āgacchanti¹⁴ antarāmagge ekissā rukkhasākhāya hetthā puttam
 vijāyi, tassa Sākhakumāro ti nāmaṃ karimsu. Taṃ divasaṃ
 ēeva seṭṭhim nissāya vasantassa tuṇṇakārassa¹⁵ bhariyāpi pilo-
 25 tikantare puttam vijāyi, tassa Pottiko¹⁶ ti nāmaṃ karimsu.
 Mahāseṭṭhi ubho pi te dārake „Nigrodhakumārassa jātadivase¹⁷
 jātā“ ti ānāpetvā¹⁸ ten' eva saddhim samvaḍḍhesi. Te ekato
 vaḍḍhitvā vayappattā Takkaṣilaṃ gantvā sippaṃ uggaṇ-
 himsu. Ubho pi seṭṭhiputtā ācariyassa dve sahaṇṇāni adamsu.

¹ Bā adds va. ² Bā mīti, C^s -mīti corr. to -mī. ³ C^s -mūlajāle. ⁴ C^k jalā-
 mukhaṇ, C^s jalābuṇ, Bā jalapuṇ. ⁵ C^k Bā āg-. ⁶ Bā adds so. ⁷ Bā -le. ⁸ Bā
 -kāyo. ⁹ Bā -teneva. ¹⁰ C^s omīti ca. ¹¹ Bā anussē-. ¹² Bā gacchaṇṭi. ¹³
 Bā tuṇṇakārakassa ¹⁴ C^s potta-, Bā potthi-. ¹⁵ Bā -saṇṇēva. ¹⁶ Bā āharāpetvā.

Nigrodhakumāro Pottikassa attano santike sippaṃ paṭṭhapesi. Te nipphannasippā ācariyaṃ āpucchitvā nikkhantā „je napada-cārittaṃ jānissāmā“¹ 'ti anupubbena Bārāṇasim patvā ekasmiṃ devakule² nipajjimsu. Tadā Bārāṇasirañño kālakatassa sattamo divaso. „Sve phussarathaṃ yojessāmā“³ 'ti nagare bheriṃ⁵ carāpesuṃ. Tesu pi sahāyesu rukkhamūle nipajjitvā niddāyan-tesu Pottiko paccūsakāle utthāya Nigrodhakumārassa pāde parinajjanto nisīdi⁴. Tasmim rukkhe vutthakukkuteṣu⁴ uparikukkuṭo heṭṭhākukkuṭassa sārīre vaccaṃ pātesi. Atha naṃ⁵ so „ken' etaṃ pātitaṃ“ ti āha⁶. „Samma, mā kujjhi, mayā¹⁰ ajānantena pātitaṃ“ ti⁷. „Are tvaṃ mama sarīraṃ attano vaccaṭṭhānaṃ⁸ maññasi⁹, mama paṇāṇaṃ na jānāsīti“. Atha naṃ itaro¹⁰: „are tvaṃ 'ajānantena me katan' ti vutte pi kujjhasi¹¹ yeva, kiṃ pana te paṇāṇaṃ“ ti āha. „Yo¹² maṃ māretvā maṃsaṃ khādasi¹³ so¹⁴ pāto va sahaṃsaṃ labhati¹⁵,¹⁵ kasmā¹⁶ ahaṃ mānaṃ na karissāmi¹⁷“. Atha naṃ itaro āha: „are ettakamattena tvaṃ mānaṃ karosi, maṃ pana māretvā yo thūlamamaṃsaṃ khādasi so pāto va rājā hoti, yo majjhimamaṃsaṃ khādasi so senāpati hoti, yo aṭṭhinissitaṃ¹⁷ khādasi so bhaṇḍāgāriko hotīti“ āha. Pottiko tesam kathaṃ sutvā „kin²⁰ no sahaṃsena, rajjam eva varan“ ti saṇikaṃ rukkhāṃ abhirūhitvā uparisaṃyitakukkuṭaṃ¹⁸ gahetvā māretvā aṅgārakesu¹⁹ pacitvā thūlamamaṃsaṃ Nigrodhassa adāsi majjhimamaṃsaṃ Sākhassa aṭṭhimamaṃsaṃ attanā khādi, khāditvā ca pana „samma Nigrodha tvaṃ ajja rājā bhavissasi, samma Sākha tvaṃ senā-²⁵ pati bhavissasi, ahaṃ pana bhaṇḍāgāriko“ ti vatvā „kathaṃ jānāsīti“ puṭṭho taṃ pavattiṃ ārocesi. Te tato²⁰ pi pātārāsa-velāya Bārāṇasim pavisitvā ekassa brāhmaṇassa gehe sappi-sakkharāyuttaṃ pāyāsaṃ²¹ bhuñjitvā nagarā nikkhamitvā

¹ Bā - carikaṃ carissāmā. ² Bā rukkhāmūle. ³ Bā nisinno hoti. ⁴ C° vutta-, Bā dvisu nivutta-. ⁵ Bā adds itaro. ⁶ C° ahaṃ. ⁷ Bā adds āha. ⁸ C° vaccaṇaṭṭhā-. Bā vaccaṭṭhā-. ⁹ Bā adds kiṃ. ¹⁰ Bā adds āha. ¹¹ C° kujjhi-. ¹² Bā adds pana. ¹³ Bā khādeti. ¹⁴ C° omit so. ¹⁵ Bā labhissati. ¹⁶ Bā tasmā. ¹⁷ Bā adds maṃsaṃ, cfr. vol. II ⁴¹²/₄. ¹⁸ Bā -taṃ ku-. ¹⁹ Bā -re. ²⁰ Bā tayo. ²¹ Bā pātārāsaṃ.

- uyyānaṃ pavisiṃsu¹. Nigrodhakumāro silāpatte nipajji, itare
 dve bahi nipajjiṃsu. Tasmim samaye pañca rājakakudha-
 bhaṇḍāni anto t̥hapetvā phussarathaṃ vissajjesum. Tassa
 vittharakathā Mahājanakajātaka āvibhavissati. Phussaratho
 5 uyyānaṃ gantvā nivattitvā ārohanasajjo hutvā at̥thāsi. Purohito
 „uyyāne puññavātā sattena bhavitabban“ ti uyyānaṃ pavisitvā
 kumāraṃ disvā pādato² sātakaṃ apānetvā pādesu lakkhaṇāni
 upadhāretvā “tiṭṭhatu Bārāṇasīrajjaṃ³, sakala-Jambudīpassa
 pi⁴ rājā bhavitum yutto“ ti sabbatālāvacare⁵ paggaṇhāpesi.
 10 Nigrodhakumāro pabujjhitvā mukhato sātakaṃ apānetvā
 mahājanaṃ oloketvā parivattitvā⁶ nipanno thokaṃ vitināmetvā
 silāpatte pallaṃkena nisīdi. Atha naṃ purohito jānuna⁷ paṭi-
 ṭṭhāya „rajjaṃ te deva pāpupātīti“ vtvā „sādhū“ ti vutte
 tatth⁸ eva ratanarāsinihi t̥hapetvā abhisiñci. So rajjaṃ patvā
 15 Sākhassa senāpatit̥ṭhānaṃ datvā mahantena sakkārena nagaraṃ
 pāvīsi. Pottīyo pi tehi⁹ saddhiṃ nēva agamāsi¹⁰. Tato pat̥ṭhāya
 M. Bārāṇasiyaṃ dhammena rajjaṃ kāresi. So ekadivasam
 mātāpitunnaṃ saritvā Sākhaṃ āha: „samma, na sakka
 mātāpitūhi vinā vattitum, mahantena parivārena gantvā mātā-
 20 pitaro no ānehīti“. Sākho¹¹ „na me tattha kammaṃ at̥thīti“
 paṭikkhipi. Tāto Pottikaṃ ānāpesi. So „sādhū“ ti tattha
 gantvā Nigrodhassa mātāpitaro „putto vo¹² rajje paṭit̥ṭhito,
 etha gacchāma“ ti āha. Te „atthi no tāta vibhavamattā¹³,
 alaṃ tattha gamānenā“ ti paṭikkhipiṃsu. Sākhassāpi mātā-
 25 pitaro avoca, te pi na icchiṃsu, attano mātāpitaro avoca,
 „mayam¹⁴ tunnakammena¹⁵ jīvissāma, alaṃ“ ti paṭikkhipiṃsu.
 So tesam manam alabhitvā Bārāṇasim eva paccāgantvā¹⁶, „senā-
 patissa ghare maggakilamathaṃ vinodetvā paccā Nigrodham
 passissāmīti“ cintetvā tassa nivesanadvāraṃ gantvā „sahāyo

¹ Bā pā-. ² Bā pādantato. ³ Bā -sīyaṃ rajjaṃ. ⁴ Bā adhipati in the place of pi. ⁵ Ck -tālāvacare, Bā sabbatūriyāni. ⁶ Ck -vattetvā. ⁷ Bā jānuna, Ck jānuna. ⁸ Ck omit tehi. ⁹ Ck āg-. ¹⁰ Bā adds sāmi. ¹¹ Ck vā, Bā te. ¹² Bā -mattani. ¹³ Bā add tāta. ¹⁴ Bā tunnakāraṇakammena. ¹⁵ Bā paccāhāg

kira te Pottiyo nāma āgato' ti senāpatissa ārocethā¹ "ti
 dovārikam āha. So tathā akāsi². Sākho pana „ayaṃ³ mayhaṃ
 rajjaṃ adatvā sahāyassa Nigrodhassa adāsīti⁴“ tasmiṃ veram
 bandhi, so taṃ kathaṃ sutvā va kuddho āgantvā „ko imassa
 sahāyo, ummattako dāsiputto, gaṇhatha tan⁵“ ti vatvā hattha- 5
 pādajānukapparehi koṭṭhāpetvā⁶ gīvāya⁷ gāhāpetvā nīharāpesi.
 So cintesi: „Sākho mama santikā senāpatiṭṭhānaṃ labhivā
 akataññū mittadūbhī⁸ maṃ koṭṭetvā⁹ nīharāpesi, Nigrodho
 pana paṇḍito kataññū sappuriso, tass' eva santikaṃ gamissā-
 mīti¹⁰“ so rājadvāraṃ gantvā¹¹ „Pottiyo kira nāma te sahāyo 10
 dvāre ṭhito¹²“ ti rañño ārocāpesi. Rājā pakkosāpetvā taṃ
 āgacchantam disvā āsanā vutṭhāya paccuggantvā paṭisanthā-
 raṃ katvā massukaṇṭamādīni kārāpetvā sābbābharanapati-
 maṇḍitena paribhuttanānaggarasabhojanena¹³ tena saddhiṃ
 sukhanisino mātāpitunnaṃ pavattiṃ pucchitvā anāgama- 15
 bhāvaṃ suṇi. Sākho pi „Pottiyo maṃ rañño santike pari-
 bhindeyyā 'ti, mayi pana gate kiñci vattum na sakkhissatīti¹⁴
 tatth' eva agāmasi. Pottiyo tassa santike yeva rājānaṃ
 āmantetvā „deva ahaṃ maggakilanto 'Sākhassa gehaṃ gantvā
 vissamitvā idhāgamissāmīti' āgamiṃ¹⁵, atha maṃ Sākho 20
 'nāhaṃ¹⁶ jānāmīti' vatvā koṭṭhāpetvā¹⁷ gīvāya¹⁸ gāhāpetvā
 nīharāpeṣīti saddaheyyāsi tvaṃ etan¹⁹“ ti vatvā tisso gāthā
 abhāsi:

1. Na vāham etaṃ jānāmi ko vāyaṃ kassa vā ti vā
 yathā Sākho vadī¹⁶ evaṃ Nigrodha kin ti maññasi. 57. 25
2. Tato galavinītena purisā niddhāpayimsu¹⁷ maṃ
 datvā mukhapahārāni Sākhassa vacanaṃkarā. 58.
3. Etādisaṃ dummatinā akataññūna¹⁸ dubbhinā
 • kataṃ anariyaṃ¹⁹ Sākhena sakhinā te janādhipā 'ti. 59.

¹ Bā -cehi. ² Bā adds so cintesi. ³ Ck^a ahaṃ, Bā omits ayaṃ. ⁴ Bā nan. ⁵ Bā koṭṭā-
 • Bā -yaṃ. ⁶ Ck^a -dubhi, Bā dubbhi. ⁷ Bā koṭṭāpe-. ⁸ Bā adds deva. ⁹ Ck^a -rasapari-
 bho-. ¹⁰ C^a -mi, Bā idhāgamīti. ¹¹ Bā add taṃ. ¹² Bā koṭṭā-. ¹³ Bā -yaṃ. ¹⁴ Ck^a
 evaṃ. ¹⁵ Bā yadi, Bf carī. ¹⁶ Bā niddā-. ¹⁷ Bā -nā. ¹⁸ Bā anariyaṃ.

Tattha kinti maññasīti yathā maññ Sākho avadi¹ kiñ tvam pi evaṃ²
eva maññasi udāhu aññathā³ maññasi, maññ Sākho evaṃ vadeyyā⁴ 'ti⁵ saddahasī⁶
tam⁷ na saddahasīti, galavīnītenā⁸ 'ti galaggahena, dubbhīnā⁹ ti mittadub-
bhīnā.

- 5 Tam sutvā Nigrodho catasso gāthā abhāsi:
4. Na vāham etaṃ jānāmi na pi me koci saṃsati
yam me tvam⁶ samma akkhāsi Sākhena katanam⁷ katanam. 60.
5. Sakhīnam sājīvakaro mama Sākhassa c' ūbhayaṃ,
tvam no 's' issariyaṃ dātā manussesu mahantatam⁸;
10 tay' amhā labbhītā iddhi⁹, ettha me n' atthi saṃsayo. 61.
6. Yathāpi bijaṃ aggismiṃ dayhāti na virūhati
evaṃ katanam asappurise nassati na virūhati. 62.
7. Kataññumbi ca¹⁰ posamhi silavante ariyavuttine
sukhette viya bījāni katanam tamhi na nassatīti. 63.

- 15 Tattha⁹ saṃsati¹⁰ ācikkhati, katanam katan ti ākaḍḍhanavikaḍḍ-
ḍhanapothanakottaṇasamkhātā¹¹ katanam¹² katan ti attho, sakhīnam sājīva-
karo ti samma Pottiya tvam saḥṣyakānam sājīvakaro¹³ jivikāya uppādetā¹⁴,
mama Sākhassa cūbhayaṃ ti mayhañ ca Sākhassa ca ubhinnaṃ pi sakhīnam
ti attho, tvam no issariyaṃ ti tvam no aśi issariyaṃ dātā¹⁵, tava santikā
20 amhehi imaṃ laddhaṃ¹⁶, mahantatan ti mahantabhāvaṃ

Evaṃ¹⁷ pana¹⁸ ettakam kathente Nigrodhe Sākho tatth'
eva atthāsi. Atha nañ rājā „Sākha imaṃ Pottikam sañjānā-
sīti“ pucchi. So tuṇhi ahosi. Ath' assa rājānam¹⁹ āpāpento²⁰
atthamaṃ gātham āha:

- 25 8. Imañ ca jammaṃ nekatikam asappurisacintakam²¹
hauantu Sākhāṃ sattihi²², nāssa icchāmi jīvitān ti. 64.

Tattha jammaṃ ti lāmakam, nekatikaṃ ti vañcakanam²³.

Tam sutvā Pottiko „mā esa bālo mañ nissāya nassatū“
'ti cintetvā navamaṃ gātham āha:

¹ B⁴ acari. ² B⁴ yathā. ³ B⁴ si. ⁴ B⁴ me. ⁵ C⁴ tam. ⁶ B⁴ katanam na, B⁴
kaḍḍhanam, C⁴ katanam. ⁷ so C⁴; B⁴ B⁴ labbhītā iddhi. ⁸ B⁴ va. ⁹ B⁴ add me. ¹⁰
B⁴ add mañ. ¹¹ C⁴ -kodhana sañ-. ¹² B⁴ katanam na. ¹³ B⁴ su-. ¹⁴ C⁴ -to, B⁴
-devā. ¹⁵ all three MSS. āsi, C⁴ -yadātā. ¹⁶ B⁴ imaṃ sampatti amhehi laddhaṃ. ¹⁷ B⁴
evañca. ¹⁸ B⁴ adds vatvā. ¹⁹ C⁴ rājānam, B⁴ rājadaṇḍam. ²⁰ C⁴ ānū-. ²¹ C⁴ cittaṃkam,
B⁴ cintitān. ²² C⁴ sattihi? C⁴ sattihi, B⁴ sattihi? ²³ B⁴ vañcanikam.

9. Khamyat' assa mahārāja, pāṇā duppaṭṭānaya,
khama deva asappurisassa, nāssa icchām' ahaṃ vadhan ti. 65.

Tattha khamyatassā 'ti khamyatan' assa, etassa asappurisassa khamathā
'ti attho, duppaṭṭānaya ti matassa nāma pāṇaṃ paṭṭānetum² na
sakkā.

5

Rājā tassa vacanaṃ sutvā Sākhassa khami, senāpatiṭṭhānam
pi Pottiyassa³ dātukāmo āsi⁴, so pana na icchi. Ath' assa
sabbāsenīnaṃ⁵ vicāraṇārahaṃ bhaṇḍāgārikatṭhānaṃ nāma
adāsi. Pubbe⁶ kir' etaṃ ṭhānantaraṃ nāhosi; tato paṭṭhāya
jātāṃ⁷. Aparabhāge Pottikabhaṇḍāgāriko⁸ puttadhītāhi vaḍ- 10
ḍhamāno attano puttadhītānaṃ ovādasasena osānagātham
āha:

10. Nigrodham eva seveyya,
na Sākhā upasāṃvase, (J. I. p. 132. Māhavastu
Nigrodhasmiṃ⁹ mataṃ seyyo I. p. 386. Dh. p. 329.) 15
yañce Sākhasmi¹⁰ jīvitan ti. 66.

S. i. d. ā. „evam bhikkhave Devadatto pubbe pi akataññū
yevā¹¹ 'ti vatvā j. s.: „Tadā Sākho Devadatto ahosi, Pottiko Ānando.
Nigrodho ahaṃ evā¹² 'ti. Nigrodhajātakaṃ.

8. Takkaḷajātaka.

20

Na takkaḷā¹¹ santi na ālupānīti¹². Idam S. J. v. ekaṃ
pituposakaṃ upāsakaṃ ā. k. So kira ekasmiṃ daḷiddakule¹³
paccājāto¹⁴ mātari kālakatāya pāto va utṭhāya¹⁵ dantakaṭṭhamukho-
dakādāni karonto bhatim vā kasim vā katvā laddhavi bhavānuruṇa
yāgubhattādīni sampādetvā pitaraṃ posesi. Atha naṃ pitā āha: 25
„tāta tvaṃ ekako va anto ca bahi ca kattabbaṃ karosi, ekaṃ te kula-
dārikam ānessāmu¹⁶, sā te gehe kattabbaṃ karissatīti¹⁷. „Tāta
itthiyo nāma gharaṃ āgatā n' eva mayhaṃ na tumhākaṃ citta sukhaṃ¹⁸
karissanti, mā evarūpaṃ cintayittha, ahaṃ yāvajjivam tumhe posetvā

¹ Bā khamatu ² Bā pati-. ³ Bā -yasseva. ⁴ Bā ahosi ⁵ Bā -senānān, C⁵
-senīnaṃ. ⁶ Bā adds pl. ⁷ Bā jānāti. ⁸ Bā -ko-. ⁹ C⁹ -smi. ¹⁰ C¹⁰ Bā
-smiṃ. ¹¹ C¹¹ -lā. ¹² C¹² ālu-. Bā āluvā-. ¹³ C¹³ Bā -li-. ¹⁴ Bā pacchā-.
¹⁵ Bā upaṭṭhāya. ¹⁶ Bā ānema. ¹⁷ Bā cittaṃ.

tumbhākam accayena jānissāmīti¹. Ath' assa pitā anicchamānakassa² ekam' kumārīkam ānesi, sā sasurassa ca sāmikassa ca upakārīkā ahosi³ nīcavutti. Sāmiko pi 'ssā „mama pitu upakārīkā“ ti tussitvā laddham laddham manāpam manāpam āharitvā deti, sāpi tam sasurass' eva⁴ upanāmeti⁵. Sā aparabhāge cintesi: „mayham sāmiko laddham laddham pitu adatvā mayham eva deti, addhā pitari nisneho jāto, imam mahallakam eken' upāyena mama sāmikassa paṭikkulām katvā gehā niharāpessāmīti“ sā tato paṭṭhāya udakam atisītam vā accuṇham vā⁶ atilonam vā alonam vā bhattam uttanḍulam vā atikilīṇa⁷ vā⁸ ti⁹ evamādīni tassa kodhuppaṭṭikāraṇāni katvā tasmiṃ kujjhante „ko imam mahallakam upaṭṭhātuṃ sakkhissatīti“ pharusāni vatvā kalaham vaddheti¹⁰. Tattha tattha khelapiṇḍādīni chaḍḍetvāpi sāmikam ujjhāpesi¹¹, „passa¹² pitu kammaṃ, 'idaṃ c' idaṃ ca mā karīti' vutto¹³, kujjhati, imasmiṃ gehe pitaram vā¹⁴ vāsehi maṃ vā“ ti. Atha naṃ¹⁵ so „bhaddhe, tvaṃ daharā, yattha katthaci jīvītuṃ sakkhissasi, mayham pitā mahallako, tvaṃ tassa¹⁶ asahantī imañhā gehā nikkhamā“ ti āha. Sā bhītā „ito¹⁷ paṭṭhāya evaṃ na karissāmīti“ sasurassa pādesu patitvā khamāpetvā pakatiniyāmen' eva paṭijaggitum ārabhi. Atha so upāsako purimadivasesu tāya ubbāḷho Satthu santikum¹⁸ dhammasavanāya agantvā¹⁹ tassā pakatiyaṃ ṭhitakāle agamāsi²⁰. Atha naṃ S. „kiṃ upāsaka sattatṭhādivasāni dhammasavaoāya nāgato sīti“ pucchi. So tam kāraṇam kathesi. „Idāni tāva²¹ tassā katham āgahetvā pitaram na niharāpesi, pubbe pana²² etissā katham²³ gahetvā pitaram āmakasusānam netvā āvāte nikhaṇi²⁴, maraṇakāle aham²⁵ sattivassiko hutvā mātāpitunnaṃ guṇam kathetvā pitughātakammaṃ²⁶ nīvāresim, tadā tvaṃ mama katham sutvā tava pitaram yvājivam paṭijaggitvā saggaparāyano jāto, sv-āyam mayā dinnaovādo²⁷ bhavantaragatam pi tam²⁸ na vijahīti²⁹ iminā kāraṇena tassā katham gahetvā³⁰ idāni tayā pitā na nīhaṭo³¹ ti vatvā yācito a. ā.:

30 A. B. Br. r. k. aṇṇatarasmiṃ Kāsīgāme ekassa kulassa³² ekaputto ahosi nāmena Vasitṭhako³³ nāma. So mātāpitaro

¹ Bā pabbajissāmīti. ² Ck - mānatassa, Bā - mānasseva. ³ Cks - mesīti. ⁴ Bā adds ahaṃ sū ari. ⁵ Bā - kllinam, Cks - kllantam. ⁶ Bā omits ti. ⁷ C - esi, Bā - etvā. ⁸ Bā kujjhā-. ⁹ Bā has added te. ¹⁰ Bā - e. ¹¹ Bā mā added afterwards in the place of vā. ¹² Bā et-. ¹³ Bā ito. ¹⁴ Bā - ke. ¹⁵ Cks āg-. ¹⁶ Ck āg-. ¹⁷ Bā satthā idāni tuvaṃ. ¹⁸ Bā adds te. ¹⁹ Bā adds sutvā. ²⁰ Ck nikhaṇitvā, C - nikkhāṇitvā, Bā khāṇitvā. Bā āvātam khaṇitadā. ²¹ Bā omits ahaṃ. ²² Ck kammā, C - takakamma, Bā - takakammaṃ. ²³ Bā dinno-. ²⁴ Cks naṃ. ²⁵ Bā - hatī. ²⁶ Bā ag-. ²⁷ Bā nīha-o. ²⁸ Bā kulaghare. ²⁹ Bā pavitṭhako corr. to savi-.

patijagganto aparabhāge mātari kālakatāya pitaraṃ posesīti
 'sabbam' paccuppannavatthuniyāmen' eva kathetabbam. Ayaṃ
 pan' ettha viseso: Tadā sā itthi „, passa pitu kammaṃ, 'idaṃ
 c' idaṃ ca mā karīti' vutto² kujjhatīti“ vatvā „sāmi pitā te
 caṇḍo pharusō niccaṃ kalahaṃkaro³, jarājiṇṇo vyādhipiḷito
 nacirass' eva marissati, ahaṃ⁴ etena saddhiṃ ekagehe vasitum
 na sakkomi, sayam p'esa⁵ katipāhen' eva⁶ marissat' eva⁷, tvaṃ
 etaṃ⁸ āmakasūsanaṃ netvā āvātaṃ khaṇitvā tattha naṃ pak-
 khipitvā kuddālena sīsaṃ chindi⁹vā¹⁰ jīvitakkhayaṃ pāpetvā
 upari paṃsunā chādetvā āgacchā¹¹ 'ti āha. So¹² punappuna
 vuccamāno¹³ „,bhaddo purisaṃāraṇaṃ¹⁴ nāma bhāriyaṃ, kathaṃ
 naṃ māressāmiti“ āha. „Ahaṃ te upāyaṃ ācikkhissāmiti“.
 „Acikkha tāvā“ 'ti. „Sāmi, tvaṃ paccūsakāle pitu nipannaṭ-
 ṭhānaṃ gantvā yathā sabbe suṇanti evaṃ mahāsaddaṃ katvā
 'tāta asukagāmetumhākakaṃ dhāraṇako¹⁵ atthi, mayigate na deti,
 tumhākam accayena na dassat' eva, sve yānake nisīditvā pāto
 va gacchissāmā¹⁶ 'ti vatvā tena vuttavelāyaṃ eva vuṭṭhāya¹⁷
 yānakaṃ yojetvā tattha naṃ nisīdāpetvā āmakasūsanaṃ netvā
 āvāte nikhaṇitvā¹⁸ corehi acchiṇṇasaddaṃ katvā¹⁹ sīsaṃ²⁰
 nahāyitvā āgacchā²¹ 'ti. Vasitṭhako²² „,atth' esa upāyo“ ti
 tassā vacanaṃ sampañcchitvā yānakaṃ gaṇanasajjakam²³
 akāsi. 'Tassa pan' eko²⁴ sattavassiko putto atthi paṇḍito
 vyatto, so mātu vacanaṃ sutvā „mayhaṃ mātā pāpadhammā,
 pitaraṃ me pitighātakammaṃ²⁵ kāreti²⁶, ahaṃ imassa pitighā-
 takammaṃ²⁷ kātum na dassāmiti“ saṇikaṃ²⁸ gantvā ayyakena
 saddhiṃ nipajji. Vasitṭhako²⁹ pi itarāvuttavelāya³⁰ yānakaṃ yoje-
 tvā „ehi tāta uddhāraṃ sodhessāmā³¹“ 'ti pitaraṃ yānake nisīdā-
 pesi. Kumāṭako pi paṭhamataraṃ yānakaṃ abhirūhi. Vasitṭhako³²

¹ Bā adds vatthu. ² Bā -e. ³ Bā -karoti. ⁴ Bā ahaṃ ca. ⁵ Bā nisaṃsayam sō.
⁶ Bā -hena. ⁷ Bā -ti yeva. ⁸ Bā bhind-. ⁹ Bā adds tāya. ¹⁰ Bā -nāya. ¹¹
 Ck^o -ma-. ¹² Bā uddhā-. ¹³ Bā C^o -mī. ¹⁴ Bā uṭṭhāya. ¹⁵ Bā -taṃ khaṇitvā.
¹⁶ Bā adds mārgtvā āvāte pakkhipetvā. ¹⁷ Bā adds bhinnitvā. ¹⁸ Bā pavitṭhako
 pi corr. to sav-. ¹⁹ Bā -sajjaṃ. ²⁰ Ck^o eke. ²¹ Bā pitu-. ²² Bā -si. ²³ Bā
 santikaṃ. ²⁴ Bā pavitṭhako corr. to sav-. ²⁵ Bā -rā corr. to -rāya. ²⁶ so all three MSS.

taṃ nivāretuṃ asakkonto ten' eva saddhiṃ āmakasusānaṃ
gantvā pitaraṃ ca puttaṃ¹ ca yānakena saddhiṃ ekamante
ṭhapetvā sayam otarivā kuddālapīṭakaṃ ādāya ekasmiṃ
paṭicchannaṭṭhāne² caturassaāvātaṃ khaṇitum ārabhi. Kumāro³
5 otarivā tassa santikaṃ gantvā ajānanto viya kathaṃ⁴ samuṭṭhā-
petvā paṭhamam gātham āha:

1. Na takkaḷā⁵ santi na ālupāni⁶

na biḷāliyo⁷ na kalambāni⁸ tāta,

eko araṇṇamhi susānamajjhe

10 kimatthiko tāta khaṇāsi⁹ kāsuna ti. 67.

Tattha na takkaḷā¹⁰ ti piṇḍālukandā na santi¹¹, ālupānīti¹² āluka-
kandā¹³, biḷāliyo¹⁴ ti bilārivallīkandā, kalambānīti tālakandā¹⁵.

Ath' assa pitā dutiyaṃ gātham āha:

2. Pitāmaho tāta sudubbalo te

15 anekavyādhihi dukhena¹⁶ phuṭṭho¹⁷,

tam ajj' ahaṃ nikhaniṣṣāmi sobbhe,

na hi 'ssa taṃ jīvitam rocayāmi. 68.

Tattha anekavyādhihīti anekehi vyādhihi uppannena dukkhena
phuṭṭho¹⁷, na hissa taṃ ti ahaṃ hi assa tava pitāmahassa taṃ dujjīvitam na
10 icchāmi, evarūpā jīvitā maraṇam ev' assa varaṃ ti maññamāno taṃ sobbhe
nikhaniṣṣāmi.

Taṃ sutvā¹⁸ kumāro upadḍhagātham¹⁹ āha:

3. Saṃkappam etaṃ paṭiladdha pāpaṃ²⁰

accāhitaṃ²¹ kamma²² karosi luddan ti.

25 Tass' attho: tāta tvaṃ pitaraṃ dukkhā mocessamīti²³ maraṇadukkhena
yojento etaṃ pāpakaṃ saṃkappaṃ paṭiladdha²⁴ tassa ca saṃkappassa vasena
hitaṃ atikkamma ṭhitattā accāhitaṃ kamma karosi luddan ti.

Evaṃ ca pana vatvā pitu hatthato kuddālaṃ gaḥetvā
avidūre aññaṃ²⁵ āvātaṃ khaṇitum ārabhi. Atha²⁶ haṃ pitā

¹ Bā kumārālaṇ. ² Bā -nne ṭhāne. ³ Bā -rako. ⁴ Ck taṃ. ⁵ Ck Bf -lā. ⁶ Bā -vāni. ⁷ Ck biḷā-. ⁸ Bā kaḷ- corr. to kal-, Ck kalambīyo. ⁹ Ck Bdf kha-
ṇasi. ¹⁰ Ck -lā. ¹¹ kandā na santi wanting in Ck. ¹² Bā -vānīti. ¹³ Ck
-da, Bā āluva-. ¹⁴ Ck biḷā-. ¹⁵ Bā kāla-. ¹⁶ Bdf dukkhena. ¹⁷ Ck phuṭṭho.
¹⁸ Bā -ḍḍhamā-. ¹⁹ Bā pāpakaṃ. ²⁰ Ck asāhi-. ²¹ Bdf kamman. ²² Bā
pamo-. ²³ Bā -laddham. ²⁴ Bā aññataraṃ.

upasaṃkamtivā „kasinā tāta āvāṭaṃ khaṇasīti“ pucchi. So¹
tassa kathento tatiyaṃ gāthaṃ pūresi²:

3^b. Mayāpi tāta paṭilacchase tuvaṃ
etādisaṃ kamma jarūpanīto³,
taṃ kullavattaṃ⁴ anuvattamāno
aham pi taṃ nikhaṇissāmi sobbhe ti. 69. 5

Tass' athto: tāta aham pi etasmiṃ⁵ sobbhe tam mahallakakāle nikhaṇis-
sāmi. 7^{ti} kho tāta mayāpi kate⁶ imasmiṃ sobbhe tuvaṃ jarūpanīto⁷ etādisaṃ
kammaṃ paṭilacchase, yaṃ etaṃ tayā paṇattitaṃ kulavattaṃ anuvattamāno
vayappatto bhariyāya saddhiṃ vasanto aham pi taṃ nikhaṇissāmi sobbhe ti. 10

Ath' assa⁸ pitā catutthaṃ gāthaṃ āha:

4. Pharusāhi vācāhi pakubbamāno
āsajja maṃ tvaṃ vadase kumāra,
putto mama⁹ orasako samāno
ahitānukampi me tvaṃ si puttā 'ti. 70. 15

Tattha pakubbamāno ti abhivhavanto, āsajjā 'ti ghaṭṭetvā.

Evaṃ vutte paṇḍitakumārako ekaṃ paṭivacanagāthaṃ dve
udānagāthā ti tisso gāthā abhāsi:

5. Na t' āhaṃ¹⁰ tāta ahitānukampī
hitānukampi te aham pi tāta, 20
pāpaṃ ca taṃ kamma¹¹ pakubbamānaṃ
ārahāmi no vārayitum tato hi. 71.
6. "Yo¹² mātaraṃ¹³ pitaraṃ vā Vasiṭṭha¹⁴
adūsake¹⁵ himsati pāpadhammo¹⁶,
kāyassa bhedā abhisamparāyaṃ
asaṃsayaṃ so nirayaṃ pareti¹⁷. 72. 25
7. Yo¹⁸ mātaraṃ¹⁹ pitaraṃ vā Vasiṭṭha¹⁴
anīlena pānena upaṭṭhahāti

¹ Cks omitt sc. ² B^d gāthamāha. ³ B^df kammaṃ jaro-. ⁴ B^df kula-. ⁵ B^d
eka-. ⁶ C^s tate, B^d nikkaṇṭe. ⁷ B^d jaro-. ⁸ B^d tassa in the place of
athassa. ⁹ C^s mamaṃ. ¹⁰ B^d natahaṃ corr. to na cāhaṃ. ¹¹ B^d kammaṃ.
¹² Cks so. ¹³ Cks add vā. ¹⁴ Cks saviṭṭha, B^df saviṭṭha. ¹⁵ Cks -ko, B^d -ko
corr to -ke. ¹⁶ Cks -ā. ¹⁷ C^s paroti, C^s papoti, B^d pureti, B^f upeti. ¹⁸ Cks
so. ¹⁹ all three MSS. add vā.

kāyassa bhedaḥ abhisamparāyaṃ
asaṃsayāṃ so sugatīṃ parēti¹. 73.

Imaṃ² paṇa puttassa dhammakathaṃ sutvā³ pitā aṭṭhamāṃ
gātham āha:

- 5   8. Na me tvaṃ putta ahitānukampi
         hitānukampi me tvaṃ si putta,
         ahaṇ ca taṃmātārā vuccamāno
         etādisaṃ kamma⁴ karomi luddan ti. 74.

Tattha ahaṇ ca taṃmātārā⁵ ti ahaṇ ca te mātārā, ayam eva vā pāṭho.

- 10   Taṃ sutvā kumārako⁶ „tāta, itthiyo nāma uppanṇe dose
         aniggayhamānā punappuna pāpaṃ karonti, mama⁷ mātā yatkā
         puna evarūpaṃ na karoti tathā naṃ, paṇāmetum⁸ vaṭṭatitī“
         navamaṃ gātham āha:

9. Yā te sā bhariyā anariyarūpā
15   mātā mam⁹ esā sakiyā¹⁰ janettī
         niddhāmase¹¹ taṃ sakā agārā,
         aññaṃ pi te sā dukkham āvaheyyā¹² ti. 75.

- Vasiṭṭhako¹³ paṇḍitaputtassa kathaṃ sutvā somanassajāto
huttvā „gacchāma tātā“¹⁴ ti saddhiṃ puttena ca pitarā ca yānake
20   nisīditvā pāyāsi. Sāpi kho anācārā „nikkhaṇṭā no gehā kālā-
         kanṇitī“ haṭṭhatutṭhā allagomayena puñchitvā¹⁵ pāyāsā¹⁶ pacitvā
         āgamanamaggaṃ oloketi te āgacchānte disvā „nikkhaṇṭaṃ
         kālakanṇiṃ puna gahetvā āgato“ ti kujjhivā „are niggatika“¹⁷
         nikkhaṇṭaṃ kālakanṇiṃ puna ādāya āgato sīti¹⁸ paribhāsi¹⁹.
25   Vasiṭṭhako²⁰ kiñci avatvā yānakaṃ mocetvā „anācāre kiṃ
         vadesīti“ taṃ sukoṭṭhitaṃ koṭṭhetvā²¹ „ito paṭṭhāya imaṃ
         gehaṃ mā pāvisīti“²² pāde gahetvā nikkaṭṭhi. Tato
         pitarā ca puttaṃ ca²³ nahāpetvā sayam pi nahāyitvā²⁴

¹ Bā pureti, Bf upeti. ² Cks idaṃ. ³ Bā kammaṃ. ⁴ Bā -ro. ⁵ Ck pana-, Bā panā-. ⁶ Bā jātiyā. ⁷ Bā niddhāpaye. ⁸ Bā saviṭṭhako. ⁹ Ck pucchitvā, Bā upalim-
petvā, Bā upalimpitvā. ¹⁰ Bā nikatika. ¹¹ Cks -hāsi. ¹² Cks saviṭṭha-, Bā pavithā-
corr. ro sav-. ¹³ Bā -koṭṭi-koṭṭe-. ¹⁴ Cks pa-. ¹⁵ Cks add sayam. ¹⁶ Cks omit
sayampi nahāyitvā.

tayo pi pāyasaṃ paribhuñjimsu. Sāpi pāpadhammā
 kātīpāhaṃ aṇṇasmiṃ gehe vasi. Tasmiṃ kāle putto pitaraṃ āha:
 „tāta mama mātā ettakena na bujjhati, tumhe mama mātu
 mamkubhāvakarapaṭṭhaṃ¹ 'asukagāme mama mātuladhītā atthi,
 sā mayhaṃ pitaraṃ ca puttaṃ ca maṃ ca paṭijaggissati, taṃ²
 ānessāmīti³ vatvā mālāgandhādīni ādāya yānakena nikkhamitvā
 khettaṃ anuvicaritvā sāyaṃ āgacchathā⁴ 'ti. So tathā akā-
 si. Paṭivissakakule itthiyo „sāmiko kira te aññaṃ bhariyaṃ
 ānetum asukagāmaṃ nāma gato⁵ 'ti tassā ācikkhimsu. Sā
 „idāni 'mhi paṭṭhā, n'atthi me puna okāso⁶ 'ti bhittatasitā hutvā⁷
 „puttaṃ eva yācissāmīti⁸ saṅikaṃ puttassa santikaṃ gantvā
 taṃ pādesu patitvā „taṃ ṭhapetvā⁹ añño mama paṭisaraṇaṃ
 n' atthi, ito paṭṭhāya tava pitaraṃ ca pitāmahaṃ ca alaṃka-
 tacetiyaṃ viya paṭijaggissāmi¹⁰, puna mayhaṃ imasmiṃ ghare
 pavesaṃ¹¹ karohīti¹² āha. So „sādhu amma, sace puna eva-
 rūpaṃ na karissatha¹³ karissāmi¹⁴, appamattā hothā¹⁵ 'ti vatvā
 pitu āgamanakāle dasamaṃ gāthaṃ āha:

- 10. Yā te sā⁷ bhariyā anariyarūpā
 mātā mam' esā sakiyā⁸ janettī
 dantā kaṇeru⁹ va vasūpanitā¹⁰ 20
 sā pāpadhammā punar āvajātū 'ti. 76.

Tattha¹¹ kaṇeru¹² vā 'ti¹³ idāni sā ānañjakāraṇaṃ¹⁴ kūrīta hatthini viya
 dantā vasaṃ upanitā nibbisevana, punarāvajātū 'ti puna imaṃ gehaṃ
 āgacchatū 'ti.

Evam' so pitu¹⁵ kathetvā gantvā mātaraṃ ānesi. Sā sāmi- 25
 kaṃ ca sasuraṃ ca khamāpetvā tato paṭṭhāya dantā¹⁶ dham-
 mena samannāgatā hutvā sāmikaṃ ca sasuraṃ ca puttaṃ ca
 paṭijaggi, ubho pi ca puttassa ovāde ṭhatvā dānādīni puññāni
 karitvā¹⁷ saggaparāyanā ahesum.

¹ Ck -kāraṇa-. ² Bđ tāta ṭhapetvā taṃ. ³ Bđ -mīti. ⁴ Bđ -sanaṃ. ⁵ Ck
 na karissa e, Bđ na karissasī, ⁶ after karissasī Bđ has added ti na karissāmi
 na ti tena hi. ⁷ Bđ omits sā. ⁸ Bđ sakiyā? corr. to jātiyā, B/ jātiyā. ⁹
 Bđ/ kaṇeru. ¹⁰ Bđ adds tāta. ¹¹ all three MSS. āp-. ¹² Bđ adds dhammaṃ.
¹³ Ck -ta. ¹⁴ Bđ kareva.

S. i. d. ā. saccāni pakāsetvā j. s. (Saccapariyosāne pituposako sotāpattiphale paṭiṭṭhahi): „Tadā pitā ca putto ca suṇisā ca ete¹ yeva ahesuṃ, paṇḍitakumārako pana² aham evā³“⁴ ti. Takkaḷa-jātakam.

5

9. Mahādhammapāla-jātaka.

Kinte vatan ti. Idam S. paṭhamagamanena Kapilapuram gantvā Nigrodhārāme v. pitu nivesane raṇṇo asaddaharitam ā. k. Tadā hi Siddhodana-mahārājā vīsatisahassabhikkhuparivārassa Bhagavato attano nivesane yāgukhajjakam datvā antarābhatte
 10 sammodaniyam karonto „bhante tur.hakam padhānakāle devatā āgantvā ākāse thatvā⁵ ‘putto te Siddhatthakumāro apāhāratāya mto’ ti mayham ārocesun“⁶ ti āha, Satthārā ca „saddahi⁷ mahārājā“⁸ ti vutte „na saddahim bhante⁹, ākāse thatvā¹⁰ kathentiyo pi pana¹¹ devatā ‘mama puttassa bodhitale buddhattam apatvā¹² parinibbānam nāma n’
 15 atthīti¹³ paṭikkhipin“¹⁴ ti āha. „Mahārāja pubbe¹⁵ tvam Mahādhammapālakāle pi ‘putto te mato, imāni ‘ssa atthīnīti¹⁶’ dassetvā vadantassa pi disāpāmokkhācariyassa ‘amhākam kule taruṇakāle kālakiriya nāma n’ atthīti¹⁷ na saddahi, idāni pana kasmā saddahissatīti¹⁸’ vatvā tena yācito a. ā.:

20 A. B. Br. r. k. Kāsiratthe Dhammapālagāmo nāma ahoṣi, so Dhammapālakulassa vasanatāya etaṃ nāmaṃ labhi, tattha dasannaṃ kusalakammam pathadhammānaṃ pālanato Dhammapālo tv-eva¹⁹ paññāto brāhmaṇo²⁰ paṭivasati. Tassa²¹ kule antamaso dāsakammakarāpi dānaṃ denti silaṃ rakkhanti uposathakam-
 25 maṃ²² karonti. Tadā B. tasmiṃ kule nibbatti, Dhammapāla kumāro tv-ev²³ assa²⁴ nāmaṃ karimṣu. Atha naṃ vayap-pattaṃ pitā sahassaṃ datvā sippuggahaṇatthāya²⁵ Takkaṣilaṃ pesesi. So tattha gantvā disāpāmokkhācariyassa saṇṭike sippaṃ uggaṇhi²⁶, pañcannaṃ māṇavakasatānaṃ jeṭṭhantevāsiko ahoṣi.
 30 Tadā ācariyassa jeṭṭhaputto kālam akāsi. Acariyo māṇava-

¹ Ck² te. ² B² -māro pi. ³ B² saddahasi pana. ⁴ B² adds ti. ⁵ B² omits pana. ⁶ Ck² āpatvā, B² app-. ⁷ B² adds pi. ⁸ B² adds atthīni. ⁹ so all three MSS. ¹⁰ B² teva. ¹¹ B² adds tattha. ¹² B² tasmiṃ. ¹³ B² -satham, omitting kamma. ¹⁴ B² tevassa. ¹⁵ Ck² sippagah-. ¹⁶ B² gaṇhi.

parivuto¹ nātigaṇena saddhiṃ rodanto² susāne tassa sarīrakiccaṃ
 kāreti³, tattha ācariyo ca nātivaggo c' assa antevāsikā ca
 rodanti paridevanti, Dhammapālo c' eko⁴ na rodati na pari-
 devati, api ca kho pana tesu pañcasatesu māṇavesu susānā
 āgama⁵, ācariyassa santike nisīditvā „aho evarūpo nāma 5
 ācārasampanno taruṇamāṇavo taruṇakāle yeva mātāpitūhi
 vippayutto maraṇaṃ patto“ ti vadantesu „sammā⁶ tumhe
 'taruṇo' ti bhaṇatha, atha kasmā⁷ taruṇakāle yeva mato⁸, ayuttaṃ
 taruṇakāle maritun“ ti aha. Atha itaṃ te āhaṃsu: „kiṃ pana
 samma tvaṃ imesaṃ sattānaṃ maraṇasabhāvaṃ⁹ na jānāsīti“.
 „Jānāmi, taruṇakāle pana na maranti, mahallakakāle yeva 10
 marantīti“. „Nanu aniccā sabbe saṃkhārā hutvā abbhāvino“
 ti. „Saccaṃ aniccā¹⁰, daharakāle pana sattā na maranti,
 mahallakakāle¹¹ aniccataṃ¹² pāpuṇantīti“. „Kiṃ pana samma¹³
 Dhammapāla tumhākaṃ gehe na keci¹⁴ marantīti“. „Daharakāle 15
 pana¹⁵ na maranti, mahallakakāle yeva marantīti¹⁶. Kiṃ pan'
 esā tumhākaṃ kule¹⁷ pavenīti“. „Āma kule¹⁷ pavenīti“.
 Māṇavā taṃ tassa kathaṃ ācariyassa ārocesum. Atha naṃ
 so pakkosāpetvā pucchi: „saccaṃ kira tāta Dhammapāla tumhā-
 kaṃ kule daharakāle na miyantīti“. „Saccaṃ ācariyā“ ti. 20
 So tassa vacanaṃ sutvā cintesi: „ayaṃ ativiya acchariyaṃ
 vadati, imassa pitu santikaṃ gantvā pucchitvā sace etaṃ sac-
 caṃ ahaṃ pi tam eva dhammaṃ paripūressāmīti¹⁸“. So put-
 tassa kattabbakiccaṃ katvā sattaṭṭhadiवासaccayena Dhamma-
 pālaṃ pakkosāpetvā „tāta ahaṃ vippavasissāmi¹⁹, tvaṃ yāva 25
 mamāgamanā ime māṇave sippaṃ vācehitī“ vatvā ekass'

¹ B^d -vakapa-. ² B^d adds khandanto. ³ B^d -resi, C^k -resīti corr. to -reti. ⁴ B^d veko. ⁵ B^d gamma. ⁶ B^d -a. ⁷ C^k a kasmā, B^d kasmā. ⁸ B^d marati nanu. ⁹ B^d -nabhāvaṃ. ¹⁰ C^k -am. ¹¹ B^d adds pana maranti, C^k pana sattā na maranti mahallakakāle. ¹² C^k aniccaṃtaṃ, C^k aniccaṃtānaṃ corr. to aniccaṃtaṃ. ¹³ B^d omits samma. ¹⁴ C^k kiñci, B^d teci corr. to keci. ¹⁵ B^d adds sattā. ¹⁶ B^d -rautī. ¹⁷ B^d kula. ¹⁸ B^d purissāmīti. ¹⁹ C^k -vassissāmi, B^d khippani āgamiissāmi in the place of vi-.

elakassa¹ aṭṭhīni gahetvā dhovitvā vāsetvā pasibbake katvā ekaṃ
 cullupatthākam ādāya Takkasilato nikkhamitvā anupubbena
 taṃ gāmaṃ patvā „katarāṃ Mahādhammapālassa gehaṃ“ ti
 pucchitvā gantvā dvāre aṭṭhāsi. Brāhmaṇassa dāsamanussesu
 5 yo yo paṭhamam addasa so so ācariyassa hatthato, chattaṃ
 gaṇhi, upāhanam gaṇhi upatṭhākassāpi² hatthato pasibbakam
 gaṇhi, „puttassa vo³ Dhammapālakumārassa ācariyo dvāre
 tṭhito⁴ ti kumārassa pitu ārocethā“ ‘ti ca vuttā te „sādhū“ ‘ti
 vatvā⁴ ārocayimsu. So vāgena dvāramulāṃ gantvā „ito ethā“
 10 ‘ti taṃ gharaṃ ānetvā⁵ pallaṃke nisidāpetvā sabbaṃ pāda-
 dhovanādikkiccam akāsi. Ācariyo binuttabbojano, sukhakathāya
 nisinnakāle „brāhmaṇa putto te Dhammapālakumāro paṇṇāvā
 tiṇṇam vedānam aṭṭhārasannaṃ ca sipṇānam nipphattiṃ patto,
 api kho⁶ pan’ ekena aphāsukena jivitakkhayaṃ patto, sabbe
 15 saṃkhārā aniccā, mā socitthā“ ‘ti āha. Brāhmaṇo paṇiṃ
 paharitvā mahāhasitaṃ hasi, „kin nu brāhmaṇa hasasīti“ ca vutte
 „mayhaṃ putto na marati, añño koci mato bhavissatīti“ āha.
 „Brāhmaṇa, putto yeva mato⁷, aṭṭhīni disvā saddahā⁸ ‘ti
 aṭṭhīni⁹ niharitvā „imāni te puttassa aṭṭhīnīti“ āha. „Etāni
 20 elakassa vā sunakhassa vā bhavissanti, mayhaṃ pana putto
 na marati, amhākaṃ⁹ kule yāva sattamā kulaparivattā taruṇa-
 kāle matapubbā nāma n’atthi, tvaṃ musā bhaṇasīti“. Tas-
 miṃ khaṇe sabbe pi paṇiṃ paharitvā mahāhasitaṃ hasimsu.
 Ācariyo taṃ acchariyaṃ disvā somanassappatto hutvā „brāh-
 25 maṇa, tumhākaṃ kulapaveṇiyaṃ daharānam amaraṇena na sakkā
 ahetukena bhavitum, kena vo¹⁰ kāraṇena daharā na miyanti“
 pucchanto paṭhamam gātham āha:

1. Kiṃ te vataṃ kiṃ pana brahmacariyam,
 kissa suciṇṇassa ayaṃ vipāko,
 30 akkhāhi me brāhmaṇa etam attham,
 kasmā hi tuyhaṃ daharā na miyare ti. 77.

¹ Bā ekassa e-. ² Bā -kassa pi- ³ Bā te? ⁴ Bā gantvā. ⁵ Cks atineg. ⁶ C
 pi no, Bā api va kho. ⁷ Bā ate corr. to te. ⁸ Cks omit aṭṭhīni. ⁹ Bā add
 hi. ¹⁰ Bā omits vo.

Tattha vatan ti vatasamādānaṃ, brahmacariyaṃ ti seṭṭhacariyaṃ,
kassa sūciṇṇassā 'ti tumbhakaṃ kule daharānaṃ amaraṇaṃ nāma katara-
sucaritassa vipāko¹.

Taṃ sutvā brāhmaṇo yesaṃ guṇānaṃ ānubhāvena tasmiṃ
kule daharā na mīyanti te vaṇṇayanto 5

2. Dhammaṃ carāma, na musā bhaṇāma,
pāpāni kammāni vivajjayāma²,
anariyaṃ parivajjemu sabbam,
tasmā ti³ amhaṃ daharā na mīyare. 78.

3. Suṇoma dhammaṃ asataṃ sataṃ ca, 10
na cāpi dhammaṃ asataṃ rocayāma,
hitvā⁴ asante na jahāma sante,
tasmā -pe-. 79.

4. Pubbe va¹ dānā sumanā bhavāma, (J. III p. 300.)
dadam pi ce² attamanā bhavāma, 15
datvāpi ce nānutappāma pacchā -pe-. 80.

5. Samaṇe mayaṃ brāhmaṇe addhike ca
vanibbake yācanake dalidde
annena pānen³ abhitappayāma⁴ -pe-. 81.

6. Mayaṃ ca bhariyaṃ nātikkamāma, 20
amhe ca bhariyā nātikkamanti,
aññatra tāhi brahmacariyaṃ carāma -pe-. 82.

7. Etāsu ve jāyare suggavāsu¹
medhāvino honti pahūtapaññā
bahussutā vedaguno² ca honti -pe-. 83. 25

8. Mātā pitā ca bhaginī bhātaro ca
puttā ca dārā ca mayaṃ ca sabbe
dhammaṃ carāma paralokahetu -pe-. 84.

9. Dāsā ca dasso¹ anujīvino ca
paricārikā kammakarā ca sabbe 30

¹ ~~add~~ add ti. ² Bdf pariva-. ³ Bdf hl. ⁴ Ck na. ⁵ Bd ca. ⁶ Ck pānenahatap-
payāma, C⁶ pānenahatatapp- corr. to pānenabhitatapp-. ⁷ Bf suttamāsu, Bd
nuttamāsu. ⁸ Ck -nā, C⁸ Bdf -ñā. ⁹ Bd dāvesyo? Bf dāyyo.

dhammaṃ caranti paralokahetu

tasmā ti¹ amhāṃ daharā na mīyare ti 85.

imā gāthā āha.

- Tattha dhammaṃ carāma² 'ti dasakusalakammupathadhammaṃ carā-
 5 ma², attano jīvītahe tu kunthakipillakam² pi jīvīta na voropema, parabhaddhaṃ
 lobhacittena na olokema² 'ti sabbhaṃ vitthāretabbaṃ, musāvādo³ c' ettha⁴ musā-
 vādissa akaraṇapāpānaṃ nāma n' atthīti⁵ ussadaवासena⁶ puna⁷ vutto, te kira
 hassādhippāyena pi musā na bhananti, pāpānīti sabbāni pi nīrayagāmini⁸
 lāmakakammāni¹⁰, anariyaṃ ti ariyagarahitaṃ sabbhaṃ suṇḍarāni aparāsuḍḍhaṃ¹¹
 10 kammaṃ parivajjayāma, tasmā¹² ti amhaṃ ti ettha tikāro nipātamatto, tena
 kāraṇena amhākaṃ daharā na mīyanti, antarā¹² akālamaraṇaṃ nāma nō n' atthīti
 attho, tasmā hi¹³ amhaṃ ti pi pātho, suṇoma¹⁴ 'ti mayaṃ kiriyavādā¹⁴ nāma
 sappurisaṇaṃ kusaladīpanam pi asappurisaṇaṃ akusaladīpanam pi dhammaṃ
 suṇāma¹⁵, so pana no sutamattako va hoti, taṃ na rocayāma¹⁶, ehi pana no śad-
 15 dhīm viggaho vā¹⁷ vivādo vā mā hotū 'ti, dhammaṃ suṇoma, sutvāpi hitvā¹⁸ asante¹⁹
 saute vattāma, ekam pi khaṇaṃ na jāhāma²⁰ sante²¹, pāpamitte pahāya
 kalyāṇamitte sevino va homā²² 'ti, samaṇe mayaṃ brāhmaṇe ti brāhmaṇa
 mayaṃ samitapāpabāhitaṇaṃ paccakabuddhasamaṇabrāhmaṇe pi²² avasesadham-
 mikasamaṇabrāhmaṇe pi addhikādayo²² sesajane pi annapāṇena abhittappemā²³
 20 'ti attho, pāliyaṃ pana ayaṃ gāthā pubbe va dānā ti gāthāya²⁴ paccchato
 āgacchati²⁵, nātikkaṃamā²⁵ 'ti attano bhariyaṃ atikkamitvā bahi aññaṃ
 micchācāraṃ na karoma, aññatra tāhīti tā attano bhariyā²⁶ ihapetvā, sesa-
 tthīsu brahmacariyaṃ carāma, amhākaṃ bhariyāpi²⁷ sesapuriseṣu evam eva
 pavattanti²⁸, jāyare ti jāyanti, suggavāsū²⁹ 'ti susīlāsu uttamitthīsu, idaṃ
 25 vuttaṃ hoti: ye etāsu sampannasīlāsu³⁰ uttamitthīsu amhākaṃ puttā jāyanti te
 medhāvino ti evaṃpakārā honti, kuto tesāṃ antarā maraṇaṃ, tasmāpi amhākaṃ
 kule daharā na maraṇīti, dhammaṃ carāma³¹ 'ti paralokatthāya³¹ tividhasucari-
 tadhammaṃ³¹ carāma, dasso³² ti dāsiyo.

Avasāne

- 30 10. Dhammo have rakkhati dhammacāriṃ, (Dhp. p. 120, Jāt.
 dhammo suciṇṇo sukham āvahāti, vol. I. p. 51. Thera-
 esānisarīso dhamme suciṇṇe: gāthā by Olden-
 berg p. 55.
 na duggatīṃ gacchati dhammacārī. 86.

¹ Bā hi. ² Ck^s dhammakarā. ³ Bā -pilli-. ⁴ Bā omits mu-. ⁵ Bā tattha. ⁶ Bā natthi ⁷ Bā ussannavasena. ⁸ Bā pana. ⁹ Ck^s -mini, C^s Bā -mini. ¹⁰ Bā omits lāmaak. ¹¹ Ck^s -ddha. ¹² Bā -re. ¹³ Bā omits hi. ¹⁴ C^s kiriyavādā corr. to -ya-, Bā kiriyāthā. ¹⁵ Bā suṇo-. ¹⁶ Ck^s -mi. ¹⁷ Ck^s omit vā, ¹⁸ Bā labhītvā. ¹⁹ Bā omits asante. ²⁰ Bā paṇa-. ²¹ Bā asante. ²² Ck^s hi. ²³ Bā addhikādaya-
 caka. ²⁴ Ck^s gāthā, C^s thā. ²⁵ Bā āgacchato āgacchati corr. to āgato. ²⁶ Bā -yāyo. ²⁷ Bā -yayo pi. ²⁸ Ck^s pattanti, Bā vattanti. ²⁹ Bā muttamāsū. ³⁰ Ck^s sammantasi- ³¹ Bā -tarīdha-. ³² Bā dāsiyo.

11. Dhammo have rakkhati dhammacāriṃ
chattarṃ mahantaṃ viya vassakāle,
dhammena gutto mama Dhammapālo,
aññassa aṭṭhīni, sukhī kumāro ti 87.

imāhi dvīhi gāthāhi dhammacāriṇam guṇaṃ kathesi.

5

Tattha rakkhatīti dhammo nāma¹ esa¹ rakkhito attano² rakkhakaṃ³
patirakkhati, sukhamūvaha⁴ti⁴ti devamanussasukhaṃ c' eva nibbānasukhaṃ ca
āharati⁵. na duggatīn ti utrayādi⁶bhedāni duggatīn na gacchati, evaṃ brāh-
mana mayā dhammaṃ rakkhāma, dhammo pi amhe rakkhatīti dasseti,
dhammena gutto ti mahāchattasādisena attato⁷ gopita⁸dhammenagutto, aññassa⁹
aṭṭhīnīti taya aññāni paṇi¹⁰ aṭṭhīni⁵ aññassa elakassa vā sunakhassa vā⁶
bhavissanti, chaṭṭhe⁷ etāni⁷, manā putto sukhī kumāro ti.

Taṃ sutvā ācariyo āha: „mayhaṃ āgamaṇaṃ suāgamaṇaṃ
saphalaṃ no nipphalaṃ“ ti sañjātasomanasso Dhammapālassa
pitaraṃ khamāpetvā „mayā āgacchantena tumhākaṃ vīmaṇsa- 15
natthāya imāni elakattṭhīni ābhatāni“, putto te ārogo⁹ yeva,
tumhākaṃ rakkhaṇadhammaṃ¹⁰ mayham pi dethā“ ti paṇṇe
likhitvā katipāhaṃ tattha vasitvā Takkaṣilaṃ gantvā Dhamma-
pālaṃ sabbasippāni sikkhāpetvā mahantena parivārena pesesi.

S. Suddhodanamahārājassa imaṃ dhammadesanaṃ ā. saccāni 20
pakāsetvā j. s. (Saccapariyosāne rājā anāgāmiphale patitṭhahi): „Tadā
mātāpitāro mahārājakulāni ahesuṃ, ācariyo Śāriputto, paṇṇa Buddha-
parisā, Dhammapālakumāro pana aham evā“ ti. Mahā dhammapāla-
jātakaṃ.*

10. Kukkuṭajātaka.

25

Nāsmase katapāpamhīti. Idam S. Veluvane v. va-
dhāya parisakkanaṃ ā. k. Dhammasabhāyaṃ¹¹ bhikkhū
Devadattassa¹² agunakathaṃ¹³ samuṭṭhāpesuṃ: „āvuso Devadatto dha-
nuggahādi¹⁴payojanaṃ Dasabalassa vadhattham¹⁵ eva upāyaṃ karotīti“.

¹ Bā -so. ² Ck add rakkhataṃ, Bā rakkhitaṃ. ³ Bā omits rakkhakaṃ. ⁴ Bā
āharati. ⁵ Bā pana aṭṭhīni. ⁶ Bā adds aṭṭhīni. ⁷ Ck tiḍḍehotāni, Bā chaḍḍeso-
tāni, Bā chaḍḍetha tāni. ⁸ Bā āgatāni. ⁹ Bā ar-. ¹⁰ Ck -na, Bā rakkhita-
¹¹ Bā -yānhi. ¹² Ck agunamkā, Bā agunā-. ¹³ Bā dhanattham.

S. āgantvā „kāya nu 'ttha bhikkhave etarahi kathāya sannisinnā“
ti pucchitvā „imāya nāmā“ ti vutte „na bhikkhave idān' eva pubbe
p'esa mayham vadhāya parisakki' yevā“ 'ti vatvā ā. ā.:

A. Kosambiyam Kosambako² nāma rājā rajjam kāresi.
5 Tadā B. ekasmiṃ veļuvane kukkuṭayoniyam³ nibbattitvā⁴ aneka-
satakukkuṭaparivāro araṇṇe vasati. Tassāvidūre eko seno
vasati, so upāyena ekaṃ⁵ kukkuṭam gahetvā khādanto ṭhapetvā
B-am sese⁶ khādi, B. ekako va ahosi. So appamatt⁷ velāya
gocaram gahetvā veṇugahānam⁸ pavisitvā vasati. Seno⁹ tam
10 gaṇhitum asakkonto „ekena nam upāyena upalāpetvā gaṇhissā-
mīti“ cintetvā tassāvidūre sākāya niliyitvā „samma kukku-
ṭarāja, tvaṃ mayham kasmā bhāyasi, aham tayā saddhiṃ
vissāsam kattukāmo, asuko¹⁰ nāma padeso¹⁰ sampannagocaro,
tatha ubho pi gocaram gahetvā aññamaññaṃ piyasamvāsam
15 vasissāmā“ 'ti āha. Atha nam B. āha: „samma mayham tayā
saddhiṃ vissāso nāma n' atthi, gaccha tvaṃ“ ti. „Samma, tvaṃ
mayā pubbe katapāpatāya na saddahasi, ito paṭṭhāya evarūpaṃ
na karissāmīti“. „Na mayham tādīsena sabāyen' attho, gatthi¹¹
eva¹¹ tvaṃ“ ti. Iti nam yāva tatiyaṃ paṭikkhipitvā „ettakehi
20 aṅgehi samannāgatena puggalena saddhiṃ vissāso nāma kātum
na vaṭṭatīti“¹² vanaghaṭam unnādentō devatāsu¹² sādhu-kāram
dadamānāsu dhammakatham paṭṭhapento

1. Nāsmase katapāpamhi, nāsmase alikavādine,
nāsmas' attatṭhapaññamhi¹³, atisante pi nāsmase. 88.
- 25 2. Bhavanti h' eke purisā gopipāsakajātikā¹⁴,
ghaṃsanti¹⁵ mañṇe mittāni vācāya na ca kammanā¹⁶. 89.
3. Sukkhañjalipaggahitā vācāya paliguṇṭhitā
manussapheggū— nāsīde¹⁷ yasmiṃ n' atthi kataññutā. 90.

¹ Ck -sakkhi. Bd -sakkati. ² Bd -piko. ³ Cks kukkuha- throughout. ⁴ Cks nibbatti. ⁵ Bd ekekaṃ. ⁶ Bd sesam. ⁷ Bd veļu-. ⁸ Bd so se-. ⁹ Bd -kasmiṃ. ¹⁰ Bd -se. ¹¹ Bd gaccha, omitting eva. ¹² Cks -tā. ¹³ Bd nāsmāse attatṭha. ¹⁴ Bf nāsmāse akkattap-. ¹⁵ Bdf -pāsi-. ¹⁶ Cks ghas-. ¹⁷ Bdf nāsīte, Cks nāsīde-.

4. Na hi aññasacittānaṃ¹ itthīnaṃ² purisānaṃ vā-
nānā va³ katvā saṃsaggaṃ tādīsaṃ pi nāsmase⁴. 91.
5. Anariyakammaṃ okkantaṃ⁵ atthetaṃ⁶ sabbaghātināṃ
nisitaṃ va paṭicchannaṃ tādīsaṃ pi⁷ nāsmase. 92.
6. Mittarūpen' idh' ekacce sākhallena acetasā⁸ 5
vividhehi upāyehi — tādīsaṃ pi⁷ nāsmase. 93.
7. Āmisaṃ vā dhaṇaṃ vāpi yattha passati tādiso
dubhiṃ⁹ karoti dummedho taṇ ca jhatvāna¹⁰ gacchatīti 94.
imā gāthā āha.

Tattha nāsmase ti nāssase, ayam eva vā pāṭho, na vissase ti vuttaṃ 10
hoti, kaṭapāpamhīti paṭhamakataṭāpe¹⁰ puggale, alikavādīne ti musāvādimhi
jā na vissase, tassa hi akattabbānā nāma pāpānā n' atthi, nāsmasattaṭṭha-
paññamhīti¹¹ attano atthūya eva yassa paññā snehavasena na bhajeti dhanatthiko
va bhajeti¹² tasmīn attaṭṭhapaññe pi na vissase, atisante ti anto upasame
avijjamāne yeva bahi upasamadassanena atisante viya paṭicchannakammaṃte 15
bllapaṭicchannāssāvisasadiṣe¹² kuhakapuggale, go pipāsakajātikā¹⁴ ti gunnān
pipāsakajātikā¹⁵, pipāsitaḡosadiṣā¹⁶ ti vuttaṃ hoti, yathā pipāsitaḡavo titthaṃ
otaritvā mukhapūrān udakaṃ pīvanti na pana udakassa kattabbayuttakaṃ
karonti evaṃ evaṃ ekacce idaṇ c' idaṇ ca karissāmā 'ti madhuravacanaṃ
mittāni ghaṃsanti¹⁷ piyavacanānucchavikaṃ pana na keronti, tādīsesu viṣṣāso 20
mahato anattāya hotīti dīpeti, sukkhañjalīpaggahītā ti paggaḡhitatuccha-
añjalino¹⁸, vācāya paḡḡḡḡḡhitā ti idaṃ dassāma karissāmā 'ti vacanena
paṭicchādītā¹⁹, manussapheggū ti evarūpā asārakā manussapheggū nama.
nāsīde²⁰ ti nāsīde²¹ evarūpe na upagaccheyya, yasmiṃ n' atthīti yasmiṃ ca
puggale kaḡaññutā n' atthi tam pi nāsīde²¹ ti attho, aññasacittānaṃ²² ti aññen'
aññena cittaṇa samannāgatānaṃ, lahucittānaṃ ti attho, evarūpānaṃ itthīnaṃ vā 25
purisānaṃ vā na vissase ti dīpeti, nānā va²³ katvā saṃsaggaṃ ti yo²⁴ pi
na sakkā anupagantvā etassa antarāyaṃ kātun ti antarāyakaraṇatthaṃ nānākara-
nehi²⁵ saṃsaggaṃ katvā²⁶ dāhaṃ karitvā pacchā antarāyaṃ karoti tādīsaṃhi²⁷
puggale²⁸ nāsmase na vissaseyyā 'ti dasseti, anariyakammaṃ okkantaṃ ti 30
anariyānaṃ dussilānaṃ kammaṃ otaritvā tthitaṃ, atthetaṃ²⁹ ti atthitaṃ³⁰ appa-
tthitavacanāṃ, sabbaghātināṃ ti okāsaṃ labhītvā sabbesaṃ upagātakaraṃ³¹.

¹ Bā aññamāññacittānaṃ, Bf naṭhī anaññāññacittāna. ² Bā adds vā. ³ Bāf
vi. ⁴ Bf casmase, Bā na vissase. ⁵ Ck -ti, C^o -tinā. ⁶ Bā atthetaṃ. ⁷ Bā adds
hi. ⁸ Ck du-, Bāf dubhi. ⁹ Bā chetvāna, Bf hantāna. ¹⁰ C^o paṭhamānā-. ¹¹
Bā nāsmā attattha-. ¹² Ck bhajeti, Bā anattthiko pi bhajeti. ¹³ Bā sidhila-
paṭicchannaṃ-. ¹⁴ Bā -si-. ¹⁵ Bā omīte gu- -kā. ¹⁶ Bā -sika-. ¹⁷ Ck ghas-
-Ck paggaḡhitā, Bā -hitarittatuccha-. ¹⁸ C^o -dinā, Bā -dikā. ¹⁹ Bā nāsīte.
²⁰ so Ck; Bā nābare. ²¹ Ck aññaci-, Bā aññamāññaci-. ²² Bā vi. ²³ Ck so.
²⁴ Bā -kā-. ²⁵ Bā āvika-. ²⁶ Ck -simhi, Bā -sampi. ²⁷ Bā elān. ²⁸ Bā atthetaṃ.
²⁹ Ck ati-, Bā adhi-. ³⁰ Bā -kaṃ.

nisītaṃ va paticehannan ti kosiyaṃ vā pīlotikāya vā paṭicehannaṃ nīsi-
 takhaggam iva, tādisampīti evarūpaṃ¹ pi amittaṃ mittapatirūpakam na
 vissaseyya. sākhalenā² ti maṭṭhavacanena, acetasaṃ ti aṭṭhakena, vacanam
 eva hi nesaṃ maṭṭham³ cittaṃ pana thaddham⁴ pharusam, vīvidhehīti vīvidhehi
 5 upāyehi oṭārāpekha⁵ upagacchanti, tādisampīti yo tehi amittehi mittapati-
 rūpakehi sadiso hoti tam pi na vissase ti attho, āmisān ti khādaniyabhoja-
 niyaṃ⁶, dhanan ti maṇḍapaṭipādakam ādin katvā avāsesam, yattha passa-
 titi sahāyassa⁷ gehe yasmiṃ ṭhāne passati, dūbbhiṃ⁸ karotīti dūbbhicittaṃ⁹ uppā-
 deti taṃ dhanam harati taṃ ca jhātvanā¹⁰ ti taṃ ca sahāyakam hantvāpi¹¹ gacchati.
 10 Iti imā satta gāthā kukkuṭarājā kathesi.

4 Mitrarūpena bahavo Channā sevanti sattavo,
 jahe kāpurise h' ete kukkuṭo viya senakam. 95.
 9. Yo ca uppatitaṃ attham na khippam anubujjhati (III. p. 438.)
 amittavasam anveti pacchā ca-m-anutappati. *96.
 15 10. Yo ca uppatitaṃ attham khippam, eva nibodhati
 muccate sattusambādā kukkuṭo viya senakā. 97.
 11. Tam tādisam kūṭam iv' oḍḍitaṃ vane
 adhammikam niccavidhamsakārinam¹²
 ārā vivaṃjeyya naro vicakkhano
 20 senam yathā kukkuṭo vaṃsakānane ti¹³ 98.
 imā catasso dhammarājena bhāsitaṃ abhisambuddhagāthā.

Tattha jahe kāpurise hete ti bhikkhave ete kāpurise paṇḍito jaheyya,
 hakāro pan' ettha nīpātamattaṃ, pacchā ca manutappatīti pacchā ca anu-
 tappati, kūṭamivo oḍḍitaṃ ti vane migānam bandhanattāya kūṭapāsam viya
 25 oḍḍitaṃ, niccam viddhamsakārinan ti niccam viddhamsanakarajā¹⁴, vaṃ-
 sakānane ti yathā¹⁵ vaṃsavane kukkuṭo senam vivaṃjessi evam vicakkhano pāpa-
 mitte vivaṃjeyya.

So pi¹⁶ tā gāthā vatvā senam āmantetvā „sace imasmim
 ṭhāne vasissasi jānissāmi te kattabban“ ti tajjesi. Seno tato
 30 palāyitvā aññattha¹⁷ gato.

¹ Bd - panī, omittmg pl. ² Bd sākhalenā. ³ Bd maṭṭham, Ck maṭṭha. ⁴ Ck panattud-
 dham? Bd omits thaddham. ⁵ Ck ota-, Bd -kā, B -kkhā. ⁶ Bd -yam bho-.

⁷ Bd -ya. ⁸ Ck dūbbhi, C dubhi, Bd dubbhi. ⁹ Ck omitt dūbbhi. ¹⁰ Bd chetvānā

¹¹ B -kampī hantvā, Ck -kam gantvā. ¹² Bd niccam. ¹³ Ck omitt ti.

Bd -sakaram. ¹⁵ Ck omitt yathā. ¹⁶ Bd hl. ¹⁷ Bd -tra.

S. i. d. ā. „evaṃ bhikkhave Devadatto pubbe pi mayhaṃ va-
 *dhāya parisakkhīti¹“ vatvā j. s.: „Tadā senako Devadatto ahoṣi,
 kukkuṭo ahaṃ ēvā²“ ti. Kūkkuṭajātakam.

11. Maṭṭakunḍalijātaḥ.

Alaṃkato maṭṭakunḍalīti. Idaṃ S. J. v. mataputta- 5
 kuṭumbikam³ ā. k. Sāvatthiyam kir' ekassa buddhupaṭṭhākassa
 kuṭumbikassa piyaputto kalam akāsi. So puttāsokasamappito na
 nahāyati na bhuñjati na kamante vicāreti na Buddhupaṭṭhānaṃ gacchati,
 kevalaṃ „piyaputtaka maṃ ohāya paṭhamataraṃ gato sīti“ ādīni vatvā
 vilapati. S. paccūsasamaye lokaṃ volokento⁴ tassa sotāpattiṭṭhāna- 10
 *mayam⁵ disvā⁶ punadivase bhikkhusaṃghaparivuto Sāvatthiyam piṇḍāya
 caritvā katabhattakicco bhikkhū uyyojetvā Anandattherena pacchāsama-
 nena tassa gharatṭhānaṃ⁷ agamāsi. Satthu āgatabhāvaṃ kuṭumbikassa
 ārocesum. Ath' assa gehajano⁸ āsanaṃ paññāpetvā Satthāraṃ nisidāpetvā
 kuṭumbikaṃ pariggahetvā Satthu santikaṃ ānesi. Taṃ vanditvā eka- 15
 mantam nisinnam S. karuṇāsītalena vacanena āmantetvā „kim upāsaka
 ekaputtakam⁹ anusocasīti“ pucchitvā „āma bhante“ ti vutte „upāsaka
 porāṇakapaṇḍitā putte kālakate sokasamappitā vicarantā paṇḍitānaṃ
 katham sutvā alabbhaniyapṭṭhānaṃ¹⁰ ti tattato nātvā appam¹¹ pi¹² sokaṃ
 na karimsū“ ti vatvā tena yācito a. ā.: 20

A. B. Br. r. k. ekassa mahāvibhavassa brāhmaṇassa putto
 pañcadaśasolasavassakāle ekena vyādhinā phuṭṭho¹³ kalam katvā
 devaloke nibbatti. Brāhmaṇo tassa kālakiriyato¹⁴ paṭṭhāya
 susānaṃ gantvā chārikapuñjam¹⁵ āviñjhanto paridevati, sabba-
 kammante pacchinditvā¹⁶ sokasamappito vicarati. Devaputto 25
 anuvicaranto taṃ disvā „ekam upāyam¹⁷ katvā sokaṃ harissāmīti“
 tassa susānaṃ gantvā paridevanakāle tass' eva puttavaṇṇi hutvā
 sabbābharaṇapatisamāpato ekasmiṃ passe¹⁸ thatvā ubho hatthe sīse

¹ Ck -sakkhīti, Bd -sakkhīti. ² Bd -puttam-. ³ Bd olo-. ⁴ Bds gharadvāraṃ.

⁵ Bd gehe-. ⁶ Bd omits eka. ⁷ Bd Cks alabbhaniya-. ⁸ Bd appamattakam. ⁹

nisinnam - - - appampi wanting in Ck. ¹⁰ Cks puṭṭho. ¹¹ Bd kalamkatakalato.

¹² Cks -cham. Bd -puñcam. ¹³ Bd paricajitvā. ¹⁴ Bd upamaṃ. ¹⁵ Bd
 padeṣe.

ṭhapetvā mahāsaddena paridevi. Brāhmaṇo saddam sutvā tam oloketvā puttapemam paṭilabbhivā tassa santike ṭhatvā „tāta māṇava imasmiṃ susānamajjhe kasmā paridevasīti“ pucchanto paṭhamam gātham āha:

- 5 1. Alamkato maṭṭakunḍali¹ (Dhp. p. 95.)
 mālabbhārī² haricandanussado
 bāhā paggayha kandasi,
 vanamajjhe kiṃ dukkhito tuvaṇ³ ti. 99.

10 Tattha alamkato nānābharaṇabhūṣito⁴, maṭṭakunḍalīti⁵ karanapari-
 niṭṭhitehi⁶ kuṇḍalehi samannūgato, mālabbhārīti⁷ vicitrakusumamāladharo⁸.
 haricandanussado ti suvaṇṇavannena candanena anulitto, vanamajjhe ti
 susānamajjhe, kiṃ dukkhito tuvaṇ⁹ ti kinkāra¹⁰ ā dukkhito tvaṇ¹¹ ācikkha, aham
 te yaṃ¹² icchasi taṃ dassāmi ti āha.

Ath' assa kathento māṇavo dutiyaṃ gātham āha:

- 15 2. Sovanṇamayo pabhassaro
 uppanno rathapāñjaro mama,
 tassa cakkayugaṃ na vindami¹³,
 tena dukkhena jahāmi jīvitan ti. 100.

Brāhmaṇo sampatichchanto

- 20 3. Sovanṇamayaṃ mañimayaṃ¹⁴
 lohamayaṃ atha rūpiyamayaṃ¹⁵
 [atha] pāvada, ratham kārayāmi¹⁶ te,
 cakkayugaṃ paṭipādayāmi¹⁷ tan ti 101.

tatiyaṃ gātham āha.

- 25 Tattha pāvada¹⁸ 'ti yādisena te attho yādisaṃ ca¹⁹ rocesi²⁰ tādisaṃ vada
 aham te ratham kārayāmi²¹, paṭipādayāmi ti pañjarānuruṇaṃ cakkayugaṃ
 tam²² adhigacchāpemi.

Tam sutvā māṇavena kathitāya gāthāya²³

4^a. So māṇavo tassa pāvadīti

paṭhamapadam S. abhisambuddho hutvā kathesi,

¹ Cks -li, Bdf matha-. ² Cks mālabbhārī, Bf mālabbhārī. ³ Cks tvaṇ. ⁴ Bd -vibhūṣito.
⁵ Bd matha-. ⁶ Bd -paṭṭini-. ⁷ Cs Bd mālā-. ⁸ Bd -mālā-. ⁹ Cks tvaṇ. ¹⁰
 Cks saṃ. ¹¹ Cs Bdf -damj. ¹² all four MSS, mañi-. ¹³ Bdf -yamā-. ¹⁴ Cks
 kareyyāmi, Bdf karissāmi. ¹⁵ Ck paṭilabbhayāmi, Cs -lābh-. ¹⁶ Bd² -saṃ, omitting²⁴
 ca. ¹⁷ Cks rocesi. ¹⁸ Bds karissāmi. ¹⁹ Bd omits tam. ²⁰ Bd omits so mā-
 ṇavo - - -pādayi. ²¹ Ck sutvā. ²² Bf so māṇavo tassa pāvadīti;

4^b. Candasuriyā¹ ubhay² ettha² bhātaro³,

sovaṇṇamayo ratho mama

tena cakkayugena sobhatīti 102.

sesaṃ māṇavo⁴. Tadanantaram⁵

Bālo kho tvam⁶ si māṇava

5

yo⁷ tvam⁶ patthayase⁸ apatthiyam,

maññāmi tuvaṃ⁹ marissasi

na hi¹⁰ tuvaṃ lacchasi candasūriye¹¹ ti 103.

brāhmaṇena vuttagāthāya apatthiyaṃ¹² ti apatthetabbam.

Tato

10

6. Gamaṇāgamanam pi dissati vaṇṇadhātū ubhay¹ ettha vīthiyo,
peto pana n² eva dissati, ko nu kho kandaṃ balyatara¹³ ti 104.

māpavena vuttagāthāya¹³ gamaṇāgamanam ti uggamaṇaṃ ca atthagamaṇaṃ
ca, vaṇṇo yeva vaṇṇadhātu, ubhayettha¹⁴ vīthiyo ti ettha ākāse yaṃ ca
dassa vīthi yaṃ suriyassā¹⁵ ti evaṃ ubhayāgatabhūmiyo¹⁵ pi paññāyanti, peto
panā¹⁶ ti paralokaṃ gatasatto pana na dissat¹⁷ eva, ko nu kho ti evaṃ sante
amhākaṃ dvinnam¹⁸ kandantānaṃ ko nu kho balyatara¹⁶.

Evam māṇave kathente brāhmaṇo sallakkhetvā

7. Saccaṃ kho vadesi māṇava,

aham eva kandaṃ balyatara,

20

candaṃ viya dārako rudaṃ

•petam¹⁹ kālakat²⁰ ābhipatthaye ti 105. gātham āha.

Tatthā candaṃ viya dārako¹⁷ ti yathā daharo gūmadārako candaṃ¹⁸
de thāti candasse¹⁹ atthāya rodeyya evam aham pi petam²⁰ kālakaṃ ābhipatthemīti.

Iti brāhmaṇo māṇavassa kathāya nissoko hutvā tassa thu- 25
tiṃ karonto sesagāthā abhāsi:

8. Ādittam vaṭa maṃ santaṃ ghatasittam va pāvakaṃ

vāriṇā²¹ viya osiñci¹⁹. sabbam nibbāpaye²⁰ daram. 106.

¹ Bā candima-. ² Bā -yattha. ³ Bā adds vehāyasaṃgamo. ⁴ Bā brāhmaṇo. ⁵ Bā tassa an-. ⁶ Ck² omīti āha. ⁷ Ck² so. ⁸ Bā satthassasi. ⁹ Ck² paññāmitvā. ¹⁰ Ck² maññāvitatvaṃ, Bā aññāpituvaṃ, Bā maññāpituvaṃ. ¹¹ Bā omīti hi. ¹² Bā candimasu-. ¹³ Ck² -karo. ¹⁴ Bā -yaṃ. ¹⁵ Bā -yattha. ¹⁶ Bā ubhayagamaṇāgamaṇabhū-. ¹⁷ Ck² -karo, Bāf balyatara. ¹⁸ Bā adds rudaṃ. ¹⁹ Bā adds me. ²⁰ Bā -ce. ²¹ Ck² -yo; cfr. Thiessen, Die Legende von Kīāgotamī p. 45.

9. Abbahi¹ vata me sallam yam āsi² hadayanissitam
yo me sokaparetassa puttasokaṃ apānudi. 107.
10. So 'haṃ abbūḷhasallo 'smi vītasoko anāvilo, (III. 390, 216.)
na socāmi na rodāmi tava sutvāna māṇavā 'ti. 108.
- 5 Atha nam māṇavo „brāhmaṇa yass' atthāya tvaṃ rodasi
ahan te putto, ahaṃ devaloke nibbatto, ito paṭṭhaya mā maṃ
anusoci, dānaṃ dehi sīlaṃ rakkha³ uposathakammaṃ karohi⁴
ovaditvā sakaṭṭhānam eva gato. Brāhmaṇo pi tass' dvāde
ṭhatvā dānādini puññāni katvā kālakato devaloke nibbatti.
- 10 S. i. d. ā. saccāni pakāsetvā j. s. (Saccapariyosāne kuṭumbiko
sotāpattiphale paṭiṭṭhahi): „Tadā dhammaḍṣakadevaputto ahaṃ eva
ahosi⁵ ti. Maṭṭakunḍalijātakaṃ⁶.

12. Bīḷārikosiyajātaḥ.

- Apacanto pīti. Idam S. J. v. ekaṃ dānavatam⁵ bhikkhum
15 ā. k. So kira Bhagavato dhammaḍṣanaṃ sutvā sāsane pabbajita-
kālaṭo paṭṭhaya dānavato⁶ ahoṣi dānaññhāsaya⁷, pattapariyāpannam⁸
aṇṇassa adatvā na bhuñji, antamaso pāṇiyam pi labhitvā aṇṇassa adatvā⁹ na
pivati⁹, evaṃ dānābhirato ahoṣi. Ath'assa¹⁰ dhammasabhāyaṃ guṇakathaṃ
kathesum. S. āgantvā „kāya nu 'ttha bhikkhave etarahi kathāya sannisinnā¹¹
20 ti pucchitvā „imāya nāma¹² ti vutte taṃ bhikkhum pakkosāpetvā „saccaṃ
kira tvaṃ¹¹ dānavato⁶ dānaññhāsaya¹⁰ ti pucchitvā „saccaṃ bhante¹³ ti
vutte „bhikkhave ayaṃ pubbe assaddho ahoṣi appasanno, tiṇṇaggena¹²
telabindum¹³ pi uddharitvā kassaci na adāsi, ahaṃ naṃ ahaṃ dametvā nibbi-
sevanam katvā dānaphalam nāpesim¹⁴, taṃ enaṃ dānaninnam¹⁵ cittaṃ
25 bhavantare pi na vijahatī¹⁴ vatvā¹⁶ a. ā.:

A. B. Br. r. Bodhisatto seṭṭhikule nibbattitvā vāyap-
patto kuṭumbaṃ saṇṭhāpetvā pitu accayena seṭṭhiṭṭhānam
patvā ekadivasaṃ dhanavilokanaṃ katvā „dhanam paññāyati,

¹ B^d abbaḥhi, B^e abbūḷham, ² C^k yasmāhi. ³ B^d rakkhāhi. ⁴ C^k -la-. ⁵ B^d
-vantaṃ. ⁶ B^d -vanto. ⁷ C^k -yā. corr to -yo. ⁸ B^d adds pi piṇḍapātaṃ.
⁹ B^d pivi. ¹⁰ B^d adds bhikkhū. ¹¹ B^d adds bhikkhu. ¹² B^d tiṇṇa, ¹³ B^d
-dumattaṃ. ¹⁴ B^d -phale paṭiṭṭhā pesim. ¹⁵ B^d tameva dānaṃ dinna. ¹⁶ B^d
adds bhikkhuhi yāceto.

etassa uppādakā na paññāyanti, imaṃ dhanam viṣṣajjtvā mayā¹
 dānam dātum vṛttatīti² dānasālam karetvā yāvajjivaṃ mahādānam
 pavattetvā āyupariyosāne „idaṃ dānavatṭam³ mā upacchindīti⁴“
 puttassa ovādam datvā Tāvatisabhaṃ Sakko hutvā nibbatti.
 Putto pi 'ssa tath' eva dānam datvā puttaṃ ovaditvā āyupari- 5
 yosāne Cando devaputto hutvā nibbatti. Tass aputto Suriyo hutvā⁵
 tassāpi⁶ putto Māṭalisamgāhako hutvā⁷ tassa putto Pañcasikho
 gandhabbaputtako⁸ hutvā nibbatti. Chaṭṭho pana assaddho
 ahosi thaddhacitto nisheho maccharī,⁹ so' dānasālam viddhamsetvā
 jhāpetvā¹⁰ yācake pothetvā¹¹ nīharāpesi, kassaci tiṇaggena¹² 10
 uddharitvā telabindum¹³ pi na deti. Tadā Sakko devarājā
 attano pubbakammaṃ oloketvā „pavattati nu kho me dānavamsa
 udāhu no“ ti upadhārento „putto me dānam¹⁴ pavattetvā
 Cando hutvā nibbatti, tassa putto Suriyo¹⁵ tassa putto Mātali¹⁶
 tassa putto Pañcasikho hutvā nibbatti, chaṭṭho pana taṃ vaṃ- 20
 sam upacchindīti¹⁷ passi. Ath' assa etad¹⁸ ahosi: „imaṃ
 pāpadhammaṃ dametvā dānaphalaṃ jānāpetvā āgamiṣṣāmīti“
 so' Canda-Suriya-Mātali-Pañcasikhe pakkosāpetvā „sammā¹⁹
 amhākaṃ vaṃse chaṭṭho kulavaṃsaṃ samucchinditvā dānasālam
 jhāpetvā yācanake²⁰ nīharāpesi, na kassaci kiñci deti, etha²¹ 25
 naṃ damayissāmā²² 'ti tehi saddhiṃ Bārāṇasīṃ agamāsi²³.
 Tasmim' khaṇe setṭhi rājupatṭhānaṃ katvā²⁴ āgantvā sattame
 dvārakoṭṭhake antaravithiṃ oloketvā camkamati²⁵. Sakko
 „tumhe mama pavatṭhakāle pacchato paṭipāṭiyā āgacchathā“ 'ti
 vatvā gantvā setṭhiṃsa santike ṭhatvā „bho setṭhi²⁶ bhojanaṃ 30
 me dehīti“ āha. „Brāhmaṇa n' atthi, tava idha bhattaṃ,
 aññattha gacchā²⁷“ 'ti. „Bho mahāsetṭhi brāhmaṇehi bhatte

¹ Bā mahā. ² Bā -vattam. ³ Bā -dātī. ⁴ Bā adds nibbatti. ⁵ Bā tassa. ⁶ C^o -putto, Bā -devaputto. ⁷ Bā yo. ⁸ Bā omīti jhā-. ⁹ C^o poth-. ¹⁰ Bā tiṇena. ¹¹ Bā -dumattam. ¹² C^o omīti dānam. ¹³ Bā adds hutvā. ¹⁴ Bā adds samgāhako hutvā. ¹⁵ C^o -datī, C^o Bā -diti, B^o -datīti. ¹⁶ C^o etam. ¹⁷ Bā -a. ¹⁸ Bā ,cake. ¹⁹ C^o atha. ²⁰ C^o Bā āg-. ²¹ Bā gantvā. ²² C^o okkamati. ²³ Bā mahāse-. ²⁴ gacchāhiti.

- yācite na¹ dātum na labbhatīti². „Brāhmaṇa, mama gehe pakkam pi pacitabbam³ pi bhattam n' atthi, apagacchā⁴“ 'ti āha. „Mahāseṭṭhi, ekaṃ te silokaṃ kathessāmi⁵, suṇāhīti⁶. „N' atthi mayham tava silokenaattho⁷, gaccha mā idha tiṭṭhā⁸“
- 5 'ti. Sakko tassa katham asuṇanto viya dve gāthā abhāsi:
1. Apacantāpi⁹ dicchanti santo laddhāna bhojanam, kim eva tvaṃ pacamāno yaṃ na dajjā na⁷ taṃ samaṃ. 109.
  2. Maccherā ca pamādā ca evaṃ dānam na diyyati, * puññaṃ ākaṃkhamāneṣa deyyaṃ hoti vijānatā ti. 110.
- 10 Tāsaṃ attho: mahāseṭṭhi apacantāpi⁹ santo⁸ sappurisa bhikkhācariyāya laddham pi bhojanam dātum icchanti, na ekakā⁹ paribhūjantā kim eva tvaṃ¹⁰ pacamāno yaṃ na dadeyyāsi na taṃ saman taṃ¹¹ tava anurūpaṃ anucchavikāṃ na hoti, dānam hi maccherena ca pamādena ca¹² 'ti dīhi dōseṃ na diyyati, puññaṃ pana ākaṃkhamāneṣa vijānatā paṇḍitamānussena¹² dātabbam eva hotīti.
- 15 So tassa vacanam sutvā „tena hi gehaṃ pavisitvā nisīda, thokaṃ lacchasīti“ āha. Sakko pavisitvā te siloke sajjhāyanto¹³ nisīdi. Atha Cando āgantvā bhattam yāci, „n' atthi te bhattam, gacchā“ 'ti ca vutto „mahāseṭṭhi, anto eko brāhmaṇo nisimmo, brāhmaṇavācanakaṃ maññe bhavissati, aham pi pavisiessāmiti¹⁴“
- 20 vatvā „n' atthi brāhmaṇavācanakaṃ, nikkhamā“ 'ti vuccamāno pi „mahāseṭṭhi imha tava silokaṃ suṇāhīti dve gāthā abhāsi:
3. [Yass' eva bhīto na dadāti maccharitad eva adadato¹⁵ bhayaṃ] dighacchā¹⁶ ca pipāsā ca yassa bhāyati maccharī tam eva bālaṃ phusati asmiṃ loke paramhi ca. 111.
- 25 4. Tasmā vineyya maccheraṃ dajjā dānam malābhībhu, puññaṃ paralokasmiṃ patitṭhā honti paṇinan ti. 112.

Tattha yassa bhāyatīti ahaṃ aññesaṃ datvā sayam jighacchito ca pipāsīto ca bhavissāmiti yassa¹⁷ jighacchāya ca pipāsāya ca bhāyati, tameva

¹ Bā a. ² Ck pacitam. ³ Bā aññattha gacchāhīti. ⁴ Bā adds tam. ⁵ Bā kenattho. ⁶ Ck Bf -to pl. ⁷ Bā ne. ⁸ Bā omits sa-. ⁹ Bā eki-. ¹⁰ C adds hi, Bā reads kimeva tvanti tvaṃ kim. ¹¹ Bā samantitam. ¹² Bā adds tassā sadisena. ¹³ Ck sajjh-. ¹⁴ B saṇḍo. ¹⁵ C addato, B adato. ¹⁶ Bā jigh-. ¹⁷ C yassā.

¹ti tañ yeva¹ jighacchāpipāsāsainkhātabhayarī² etañ bālañ nibbattanibbattaṭṭhāne
idhaloke ca paraloke ca phusati pīḷeti, accantadāliddayaṃ³ pāpunāti, malābhhi-
bhū ti macchariyamañ⁴ abhibhavanto.

Tassāpi vacanaṃ sutvā „tena hi pavisa, thokaṃ labhis-
sasīti“ āha. So⁵ pavisitvā Sakkassa santike nisīdi. Tato thokaṃ 5
vitiṇāmetvā Suriyo āgantvā bhattaṃ yācitvā⁶ dve gāthā abhāsi:

5. Duddadaṃ dadamānānaṃ dukkaraṃ kamma⁷ kubbaṭaṃ
asanto nānukubbanti, sataṃ dhammo durannayo. 113.

6. Tasmā satañ ca⁸ asatañ ca nānā hoti itogati: (II ⁸⁶/₁.)

asanto nirayaṃ yanti, santo saggarāyaṇā ti. 114. 10

Tattha duddadaṃ ti dānaṃ nāma⁹ duddadaṃ maccherāṃ abhibha-
vitvā dātābato tañ dadamānānaṃ, dukkaraṃ ti tad eva dānakammaṃ dukka-
raṃ¹⁰ yuddhasadisāṃ tañ kubbaṭaṃ, nānukubbantīti¹¹ asappurisā dānapalaṃ
ajānantā tesāṃ gatamaggāṃ nānugacchanti, sataṃ dhammo ti sappurisaṇaṃ
Bodhisattānaṃ dhammo aññehi duranugamo¹², asanto ti macchariyavaseṇa dānaṃ 15
adatvā¹³ asappurisaṃ nirayaṃ yanti

Seṭṭhi gaheṭṭabagahaṇaṃ apassanto „tena hi pavisitvā
brāhmyaṇānaṃ santike nisīda, thokaṃ lacchasīti“ āha. Tato
thokaṃ vitiṇāmetvā Mātali āgantvā bhattaṃ yācitvā „n’ atthīti“
vacanasamakālaṃ¹⁴ eva sattamaṃ gāthaṃ āha: 20

1. Appasmi¹⁵ eke¹⁶ pavecchanti, bahunā eke¹⁶ na dicchare,
appasmi¹⁷ dakkhiṇā dinnā sahasseṇa samāṃ mitā¹⁷ ti. 115.

Tattha appasmeke pavecchantīti mahāseṭṭhi ekacce paṇḍitapurisā
appe pi deyyadhamme pavecchanti dadanti yeva¹⁸ ti attho, bahunāpi deyyadham-
mena samannāgatā eke hīnasattā¹⁸, na dicchare ti na dadanti, dakkhiṇā ti 25
kammaṃ ca phalaṃ ca saddahitvā dinnāṃ¹⁹ dānaṃ, sahasseṇa samāṃ mitā
ti evaṃ dinnā kaṭacchubhattamattāpi dakkhiṇā sahasadāneṇa saddhīm mitā²⁰,
mahāphalattā sahasadānasadisī yeva²¹ hotīti attho.

¹ Bā -taññeva. ² Bā -taññbhayaṃ. ³ C^s -dāliddayaṃ, Bā daliddayaṃ. ⁴ C^s
-yañmale, C^k -yamale. ⁵ Bā adds pi. ⁶ Bā yācanto. ⁷ Bāf -aṃ. ⁸ Bāf
sataṃ, omitting ca. ⁹ C^k dāma. ¹⁰ C^k -ra. ¹¹ C^k nānugacchantīti. ¹²
C^s durā-, Bā duradugamo. ¹³ Bā adantā. ¹⁴ Bā -namattakā-. ¹⁵ Bā appamheke.
¹⁶ Bā peke, Bāf bahuneke. ¹⁷ C^k samappitā. ¹⁸ C^k hina, C^s hīesattā, Bā omits
hīna. ¹⁹ Bā dinna. ²⁰ C^k matā, C^s manā. ²¹ C^k eva.

Tam pi so „tena hi pavisitvā nisīdā“ 'ti āha. Tato tho-
kaṃ vītināmetvā Pañcasikho āgantvā bhattaṃ yācitvā „n'atthi,
gacchā“ 'ti vutte „ahaṃ kahaṃ¹ gatapubbo, imasmiṃ gehe brāh-
maṇavācanakaṃ bhavissati² maññe“ ti tassa dhammakathaṃ
5 ārabhanto atthamaṃ gātham āha:

s. Dhammaṃ care yo pi samuñchakaṃ³ care
dāraṇ⁴ ca posaṃ dadaṃ appakasmī pi,
sataṃ sahasasānaṃ sahasasayāgīnaṃ
kalam pi nāgghanti tathāvidhassa te⁵ ti. 116.

10 Tattha dhammaṃ ti tividhasucaṇṭhadhammaṃ⁶, samuñchakaṃ⁷ ti gāme
vā āmapakkabhikkhūcariyaṃ⁸ araṇṇe vā phalāpajalāharanasamikkhātāṃ uñchaṃ⁹ yo
careyya so pi dhammaṃ eva care, dāraṇa ca posaṃ ti attati¹⁰ ca puttadāraṇaṃ
posento yeva, dadaṃ appakasmī ti paritthe pi ca¹⁰ deyyadhammaṃ dhammika-
samaṇabrāhmaṇānaṃ dadamāno va¹¹ dhammaṃ care ti attato, sataṃ¹² sahasasā-
15 naṃ sahasasayāgīnaṃ ti param hehetvā vihethetvā sahasasena sahasasena¹³
yāgāṃ yajantānaṃ sahasasayāgīnaṃ¹⁴ issarānaṃ sata-sahasasānaṃ¹⁵ pi, kalam pi
nāgghanti tathāvidhassa te¹⁶ ti tesam sata-sahasasasamikkhātānaṃ¹⁷ sahas-
sayāgīnaṃ¹⁸ yāgā tathāvidhassa dhammena samena deyyadhammaṃ uppādetvā
dadantassa duggatanussassa soḷasīṇ kalam nāgghanti.

20 Setṭhi¹⁹ Pañcasikhassa kathaṃ sutvā sallakkhesi. Ātha
naṃ anagghakāraṇaṃ²⁰ pucchanto navamaṃ gātham āha:

9. Ken' esa yañño vipulo mahagghato²¹
samaṇa dinnassa na aggham eti,
kathaṃ sahasasānaṃ sahasasayāgīnaṃ

25 kalam pi nāgghanti tathāvidhassa te ti. 117.

Tattha yañño ti dānayo go sata-sahasasapari-cāgavasena²² vipulo vipulat-
tā²³ ca²⁴ mahagghato, samena dinnassa 'ti²⁵ dhammena dinnassa²⁶
kena²⁷ kāraṇena agghaṃ na upeti, kathaṃ sahasasānaṃ ti brāhmaṇa

¹ Bā na. ² Ck -titi. ³ Ck -kaṇ, C^s samuñjakaṇ, Bā samuccchakaṇ. ⁴ Bā
puttadāraṇa. ⁵ Ck^s ne. ⁶ Bā -tanudha-. ⁷ C^s samuñja-, Bā samucccha-. ⁸ Bā
āmapakka-. ⁹ C^s uñjari, Bā ucchaṃ. ¹⁰ Bā omits ca. ¹¹ Bā omits va. ¹²
Ck Bā sata. ¹³ Bā only one sah-. ¹⁴ Bā -gīnaṃ. ¹⁵ Bā -hassānaṃ. ¹⁶ Ck^s
-dhassā, omitting te. ¹⁷ Bā omits sata, Ck^s read -khātānaṃ. ¹⁸ Bā gīnaṃ, Ck
-gīniṇ. ¹⁹ Bā aha kho se-. ²⁰ Ck^s anagghanaṃ-. ²¹ Ck^s -ano. ²² Ck^s sata-
sahasasassa sahasasapari-. ²³ Bā vipulaphalattā, B^s -phalatāyā. ²⁴ Ck^s va, B^s
adde mahagghataya ca. ²⁵ Ck^s dinnassa, omitting ti. ²⁶ Ck^s omit dh- di-. ²⁷
Bā tena.

kathaṃ saḥassayāgināṃ purisaṇaṃ bahunnaṃ saḥassānaṃ¹ sataḥassasamkhātā² issarā tathāvidhassa dhammena uppādetvā dāyakaṃ ekassa duggatamanussassa³ kalam āgghantīti.

Ath' assa kathento Pañcasikho osānagātham āha:

10. Dadanti h' eke visame nivittā⁴ 5
jhatvā⁴ vadhitvā atha socayitvā,
sā dakkhiṇā assumukhā sadanḍā
samena dinnassa na aggham eti,
evaṃ saḥassānaṃ saḥassayāgināṃ
kalam pi nāgghanti tathāvidhassa te ti. 118. 10

Tattha visaṇṇe ti visame kāyakammādinhi nivittā, jhatvā⁴ ti kilamētvā, vadhitvā ti māretvā, socayitvā ti sasoke katvā.

So Pañcasikhassa dhammaṃ⁵ sutvā „tena hi gaccha, geḥaṃ pavisitvā nisīda, thokaṃ lacchasīti“ āha. So pi gantvā tesam santike nisīdi. Tato Bīlārikosiyasetṭhi⁶ dāsiṃ āmantetvā⁷ 15 „etesam brāhmaṇānaṃ palāpavīhīnaṃ⁸ nāliṃ nāliṃ⁹ dehīti“ āha. Sā vīhī⁹ gahetvā brāhmaṇe upasaṃkamitvā „ime ādāya yattā katthaci pacāpetvā bhuñjathā“ ti āha¹⁰. „Na mayā vihi āmasāmā“ ti¹¹. „Ayya¹² vīhi kira na āmasantīti“. „Tena hi nesaṃ¹³ taṇḍule dehīti“. Sā taṇḍule ādāya gantvā brāh- 20 maṇe „taṇḍule gaṇḥathā“¹⁴ ti āha. Mayā āmakāṃ na pati-gaṇhāmā“ ti. „Ayya āmakāṃ kira na gaṇhantīti“. „Tena hi nesaṃ¹⁵ karoṭiyāṃ vaḍḍhetvā gobhattaṃ dehīti“. Sā tesam karoṭiyāṃ vaḍḍhetvā mahāgonaṇaṃ¹⁶ pakkabhataṃ āharitvā idāsi. Pañca pi janā kabale vaḍḍhetvā mukhe pakkhipitvā 25 kale laggāpetvā akkhīni parivattetvā vissatṭhasaṇṇā matā viya ipajjimsu. Dāsi¹⁷ te disvā „matā bhavissantīti“ bhītā gantvā etṭhino ārocesi: „ayya te brāhmaṇā gobhattaṃ gilituṃ

Bd omits sah-. ² Ck purisasatasahassasamkhā. ³ Bd adds dānaṃ. ⁴ B df betvā. ⁵ Bd dhammakathaṃ. ⁶ Bd -ra-, ⁷ Bd -tesī. ⁸ Bd palāsa-, ⁹ Bd nily one nāliṃ. ¹⁰ Ck vīhi, Bd vīhināliṃ. ¹¹ Bd adds brahmaṇā na āmakāṃ bhīna attho. ¹² Bd adds taṃ sutvā sā. ¹³ Bd adds ime brahmaṇa. ¹⁴ Bd -. ¹⁵ Bd pag-. ¹⁶ Ck saṃ, Bd jetesam. ¹⁷ Bd omits mahā. 5*

- asakkontā matā“ ti. So cintesi: „idāni ‘ayaṃ pāpadhammo sukhumālābrāhmaṇānaṃ’ gobhattaṃ dāpesi, te taṃ gilituṃ asakkontā matā’ ti maṃ garahissantīti“. Tato dāsiṃ āha: „khippaṃ gantvā etesaṃ karotikesu’ bhattaṃ haritvā nānaggarasaṃ’ sālibhattaṃ vaḍḍhehi“.
- 5 Sā tathā akāsi. Setṭhi antara-vithipaṭipanne manusse pakkosāpetvā „ahaṃ mama’ bhuñjana-niyāmena etesaṃ brāhmaṇānaṃ bhattaṃ dāpesiṃ, ete lobhena mahante piṇḍe katvā bhuñjamānā gale laggāpetvā matā, mama niddosabhāvaṃ jānāthā⁵“ ti vatvā parisāṃ sannipātāpesi⁶.
- 10 Mahājāne’ sannipatite brāhmaṇā utṭhāya mahājānaṃ oloketvā „passath’ imassa setṭhissa musāvāditaṃ⁸, ambhakaṃ attano bhuñjanabhattaṃ dāpesiṃ ti vadati. paṭhamam ambhakaṃ gobhattaṃ dento’ amhesu matakesu¹⁰ viya nipannesu imaṃ bhattaṃ vaḍḍhāpesīti“ vatvā attano mukhehi gaḍḍhabhattaṃ¹¹ bhūmiyaṃ
- 15 pātetvā dassesuṃ. Mahājāno setṭhiṃ garahitvā¹², andhabāla attano kulavaṃsaṃ nāsesi, dānasālaṃ jhāpesi, yācana¹³ gīvāya gaḍetvā niharāpesi, idāni inesaṃ sukhumālābrāhmaṇānaṃ bhattaṃ dento gobhattaṃ¹⁴ dāpesi. paralokaṃ gacchanto tava gharavibhavaṃ¹⁵ gīvāya bandhitvā gamissasi maññe“ ti. Tas-
- 20 miṃ khaṇe Sakko mahājānaṃ pucchi: „jānātha tumhe imasmiṃ gehe¹⁶ dhanam kassa santakan“ ti. „Na jānāmā¹⁷’ ti. „Imasmiṃ nagare asukakāle Bārāṇasimahāsetṭhi nāma dānasālā¹⁸ kāretvā mahādānaṃ pavattayīti’ sutapubbaṃ tumhehi“.
- „Āma suṇāmā“ ti. „Ahaṃ so setṭhi, taṃ dānaṃ datvā
- 25 Sakko devarājā hutvā nibbatto, putto pi me taṃ vaṃsaṃ anāsetvā¹⁹ Cando devaputto hutvā nibbatto, tassa putto Suriyo tassa putto Mātali tassa putto Pañcasikho¹⁹ hutvā nibbatto, tesu ayaṃ Cando ayaṃ Suriyo ayaṃ Mātali saṃgāhako ayaṃ

¹ Bā -lanambrā-. ² Cks etesu, Ck -titesu, Bā karotikesu. ³ Bā -sa. ⁴ Cks omīti mama. ⁵ Cks jāna-. ⁶ Bā -pātesī, ⁷ Cks -no. ⁸ Cks -dinam, Bā -vādissa taṃ, Bā -vādī taṃ. ⁹ Bā datvā. ¹⁰ Bā matesu. ¹¹ Bā taṃ bhattaṃ. ¹² Ck garahi, Ck -hindā? ¹³ Bā yavake. ¹⁴ Cks repeat vaḍḍhāpesīti - - gobhattaṃ. ¹⁵ Ck ghare-. ¹⁶ Bā adds janasāmikam. ¹⁷ Bā -taṃ. ¹⁸ Bā avinā-, adding dānaṃ datvā. ¹⁹ Bā adds gandhabbadevaputto.

imassa pāpadhammassa pitā Pañcasikho gandhabbaputto¹, evaṃ
 bahugunaṃ² dānaṃ nāma kattabbam eva³ kusalaṃ paṇḍitehīti⁴
 kathentā⁴ mahājanassa kaṃkhacchedanatthaṃ ākāse uppativā
 mahantenānubhāvena mahantena parivārena jalamānasarirā
 atṭhaṃsu, sakalanagaraṃ pajjalitaṃ⁵ viya ahosi. Sakko mahā- 5
 janāṃ āmantetvā „mayā⁶ attano dibbasampattiṃ pahāya
 āgacchantā⁷ imaṃ kulapacchimakaṃ⁸ kulagaraṃ⁹ pāpadhammaṃ
 Bīlārikosikaṃ nissāya āgatā, ‘ayaṃ papadhammo attano kulavaṃ-
 saṃ nāsetvā dānasālaṃ jhāpetvā yācaāake¹¹ gīvāya gahetvā niharā-
 petvā amhakaṃ vaṃsaṃ samucchindi¹², ayaṃ adānasīlo hutvā 10
 niraye nibbatteyyā¹³ ‘ti imassa anukampāya āgat’ amhā¹⁴ ‘ti vatvā
 dānagunaṃ pakāsentā mahājanassa dhammaṃ desesi. Bīlāriko-
 siyo¹⁵ añjaliṃ patitṭhāpetvā „deva ahaṃ ito patṭhāya porāṇakula-
 vaṃsaṃ anāsetvā dānaṃ pavattessāmi, ajja ādiṃ katvā va antamaso
 udakadantapoṇaṃ upādāya attanā laddhāhāraṃ parassa adatvā 15
 na khādissemi¹⁶’ paṭiññāṃ adāsi. Sakko taṃ dametvā nib-
 bisevanaṃ katvā pañcasu sīlesu patitṭhāpetvā cattāro devaputte
 ādāya sakaṭṭhānam eva gato. So pi seṭṭhi yāvajīvaṃ dānaṃ
 datvā Tāvātimsabbhavane nibbatti.

S. i. d. ā. „evaṃ bhikkhave ayaṃ bhikkhu pubbe assaddho 20
 ahosi kassaci kinci adātā¹⁵, ahaṃ pana naṃ dametvā dānaphalam
 jānāpesim, tam eva cittaṃ¹⁶ bhavantaragatam pi na jahātīti¹⁷ vatvā j.
 s.: „Tadā¹⁸ seṭṭhi ayaṃ dānapatikabhikkhu¹⁹ ahosi, Cando Sāriputto,
 Suriyo¹⁸ Moggallāno, Mātali Kassapo, Pañcasikho Ānando, Sakko pana
 aham evā¹⁹ ‘ti. Bīlārikosiyajāṭakaṃ¹⁹. 25

¹ B^d gandhabbadevaputto ti. ² C^k add etaṃ. ³ C^k etaṃ. ⁴ C^k repeat ka-, B^d reads kathanā va. ⁵ B^d -lantaṃ. ⁶ B^d adds bho. ⁷ C^k -to. ⁸ C^k kusalaṃ pa-, C^k kulavaṃsa-. ⁹ so C^k; B^d kulavaṃsanāsaṃ. ¹⁰ B^d -siyaṃ, alt three MSS. read here bīlāra. ¹¹ B^d yācake. ¹² C^k -diya, B^d chindi. ¹³ B^d bilāra-, and adds pi sirasmiṃ. ¹⁴ B^d adds Sakkassa. ¹⁵ B^d adatvā. ¹⁶ B^d dānacittaṃ. ¹⁷ B^d -kocchi-. ¹⁸ B^d puriso. ¹⁹ B^d -ra-, B^f appacantiajāṭakaṃ.

13. Cakkavākajātakaṃ.

Vaṇṇavā abhirūposīti. Idam S. J. v. ekaṃ lolabhikkhuṃ
 ā. k. So kira cīvarādīhi atitto „khaṃ saṃghabbhattaṃ khaṃ ni-
 mantapaṇaṃ“ ti¹ pariyesanto vicarati, āmisakathāyaṃ evābhiramati².
 5 Ath' aññe pesalā bhikkhū tassānuggahena Satthu ārocesuṃ. S. taṃ
 pakkosāpetvā „saccaṃ kira tvaṃ bhikkhu lolo“ ti pucchitvā³ „saccaṃ
 bhante“ ti vutte „bhikkhu, kasmā evarūpe niyyānikasāsane pabbajitvā
 lolo ahosi⁴, lolabhāvo⁵ nāma pāpako⁶, pubbe pi tvaṃ lolabhāvaṃ nissāya
 Bārāṇasīyaṃ hatthikuṇapādīhi atitto mahāaraṇṇaṃ pavitt⁷ho“ ti vatvā
 10 a. ā.:

A. B. Br. r. k. eko lolakāko Bārāṇasīyaṃ hatthikuṇapā-
 dīhi atitto „araṇṇaṃ nu kho kīdisaṃ“ ti araṇṇaṃ gantvā tattha
 pi⁸ phalāphalehi asantuṭṭho Gaṇḍātīraṃ gantvā vicaranto jayaṃ-
 patike cakkavāke disvā „ime sakunā⁹ ativiya sobhanti, ime⁸
 15 imasmiṃ Gaṇḍātīre bahuṃ maṃsaṃ⁹ khādanti maññe¹⁰, ime
 paṭipucchitvā mayāpi imesaṃ gocaraṃ khāditvā vaṇṇavanteṇa
 bhavituṃ vaṭṭatīti“ tesaṃ avidūre nisīditvā cakkavākaṃ puc-
 chanto dve gāthā abhāsi:

1. Vaṇṇavā abhirūpo si ghano sañjatarohito
- 20 cakkavāka surūpo si vipasanūmukhindriyo. 119.
2. Pāthīnaṃ pāvusaṃ¹¹ macchaṃ vālaṃ¹² muñjarohitaṃ
 Gaṇḍātīresu¹³ nisinna¹⁴ evaṃ bhuñjasi bhojanaṃ ti. 120.

Tattha ghano ti ghanasariro, sañjatarohito ti uttattasvannaṃ viya
 uṭṭujātarohitavanṇo pāthīnaṃ ti pāthīnaṃ makamā¹⁵ pāsānamacchaṃ pāvu-
 25 saṃ ti mahānukhamacchaṃ, pāvusaṃ¹⁶ ti pi pāṭho, vālaṃ¹⁷, vālaṃ macchaṃ¹⁷
 muñjarohitaṃ ti muñjamacchaṃ ca rohitamacchaṃ ca, evaṃ bhuñjasīti
 evarūpaṃ bhojanaṃ maññe bhuñjasīti pucchati¹⁸

Cakkavāko tassa vacanaṃ paṭikkhipanto tatiyaṃ gātham
 āha:

¹ B^d adds ādina. ² B^d eva abh-. ³ C^k pucchi. ⁴ B^d si. ⁵ B^d adds ca. ⁶ B^d mahāpā-. ⁷ B^d omits pi. ⁸ B^d omits ime. ⁹ B^d bahūmacchamaṃsaṃ. ¹⁰ B^d adds ti. ¹¹ C^k pāvusaṃ, B^d pāvumaṃ. ¹² C^k vālaṃ, C^e vālaṃ, B^d thalajaṃ. ¹³ B^d talakhaṃ. ¹⁴ C^k gaṇḍāya ti-. ¹⁵ B^d gaṇḍātīre nisinna ti. ¹⁶ B^d omits pā-. ¹⁷ B^d pāvusaṃ. ¹⁸ C^k va-, B^d tha-. ¹⁹ B^d pucchati.

Na vāham¹ etaṃ bhuñjāmi jaṅgalān² odakāni³ vā
aññatra sevālapaṇakā⁴, etaṃ me samma bhojanan ti. 121.

Tass' attho: ahaṃ aññatra sevālā ca paṇakā ca sesāni jaṅgalāni vā odakāni
vā maṃsāni ādāya etaṃ bhojanan na⁵ bhuñjāmi, yaṃ pan' etaṃ sevālapaṇakāni
etaṃ me samma bhojanan ti.

5

Tato kāko dve gāthā abhāsi:

- 4 Na vāham etaṃ saddahāmi cakkavākassa bhojanam,
ahaṃ hi samma bhuñjāmi gāme loṇiyateliyam. 122.
5. Manussesu kataṃ bhattaṃ suciṃ⁶ maṃsūpasecanam,
na ca me tādiso vaṇṇo cakkavāka yathā tavan ti. 123. 10

Tattha yatthā tavan, ti yathā tava sobhagappatto sarīravanṇo tādiso
mayham vaṇṇo n'atthi. etena kāraṇena nāhaṃ tava sevālapaṇakāni mama bhojanan
ti vadantassa vacanāni na⁷ saṃlāhāmiti.

Ath' assa cakkavāko dubbapṇakāraṇaṃ kathetvā dhammaṃ
desento sesagāthā abhāsi:

15

6. Sampassaṃ attani veraṃ himsāya mānusiṃ pajāṃ
utrasto ghasasī bhīto, tena vaṇṇo te ediso⁷. 124.
7. Sabbalokaviraddho⁸ si dhamka pāpeṇa kammanā⁹,
laddho piṇḍo na piṇeti, tena vaṇṇo te ediso⁷. 125.
8. Aham pi samma bhuñjāmi ahimsā sabbapāṇīnaṃ
apposukko nirāsaṃkī asoko akutobhayo. 126. 20
9. So kaṇassu ānubhāvaṃ, vītivattassu siliyaṃ,
ahimsāya cara¹⁰ loke, piyo hohisi mammiva. 127.
10. Yo na hanti na ghāteti na jināti na jāpaye¹¹
mettaṃso sabbabhūtesu veraṃ tassa na kenacīti. 128. 25

Tattha sampassan ti samma kāka tvaṃ paresu uppannaṃ attani vera-
cittaṃ sampassamāno mānusiṃ pajāṃ himsanto¹² vihetto utrasto bhīto
ghasasī¹³ bhuñjasi, tena te edis obibhacchavaṇṇo ti¹⁴, dhamkā¹⁵ ti kākāni ālapati,
piṇḍo ti bhojanam, ahimsā sabbapāṇīnaṃ¹⁶ ti ahaṃ pana sabbasatte

¹ Bā cāham. ² Bāf uda-. ³ Bā -lā-. ⁴ Cks omīti na. ⁵ Bāf suci. ⁶ Cks omīti
na. ⁷ Bāf tavediso. ⁸ Bāf -rudd ho. ⁹ Bāf kammunā. ¹⁰ Cks Bf caraṃ. ¹¹ Cks
hāpaye. ¹² Bāf pajanti satte. ¹³ Bā ghassasīti. ¹⁴ Bā cigaccho vaṇṇo jāto.
¹⁵ Cks -ṇīno.

ahimsanto bhuñjāmīti vadati, so karassu ānubhāvan ti so tvaṃ pi¹ viriyam² karohi, attano sīlīyasamkhātān dussilabbhāvaṃ vitivattassu, ahimsāyā³ 'ti ahlīn-sāya samannāgato hutva loke vicara, piyo hohisi manenivā⁴ 'ti evaṃ sante mayā sadiso va lokassa piyo hohisi⁵, na jinātīti⁶ dhanajānīn⁷ na karoti, na
5 jāpaye ti aññena⁸ pi na kareti, mettānso ti mettakoṭṭhāso mettacitto, na kenacīti kenaci ekasattena pi saddhiṃ tassa veraṃ nāma n' atthīti.

„Tasmā sace lokassa piyo bhavitum icchāsi sabbaverehi vi-
ramahīti“ evaṃ cakkavāko kākassa dhammaṃ desesi. Kāko⁹
„tumhe attano gocaraṃ mayhaṃ na kathethā“ 'ti kākā¹⁰ ti vas-
10 santo uppatitvā Bārānasiyaṃ ukkārabhūmiyaṃ ñeva otari.

S. i. d. ā. saccāni pakāsetvā j. s. (Saccapariyosāne lolabhikkhu anāgamiphale patiṭṭhahi): „Tadā kāko lolabhikkhu ahoṣi, cakkavāki Rāhulamātā cakkavāko aham evā“ 'ti. Cakkavāka jātakam.¹¹

14. Bhūripaṇhājātaka.

15 Saccam kirā 'ti. Idam Bhūripaṇhājātakam¹² Ummaggajātake āvibhavissati. Bhūripaṇhājātakam¹³.

15. Mahāmaṅgalajātakaṃ.

Kim su naro ti. Idam S. J. v. Mahāmaṅgalasuttam
ā. k. Rājagahanagarasmim hi¹⁴ kenacīd eva karaṇīyena santhāgāre
20 sannipatitassa¹⁵ mahājanassa majjhe eko puriso „ajja me maṅgalakiriya
atthīti“ utthāya agamāsi. Aparo tassa vacanaṃ¹⁶ sutvā „ayaṃ 'maṅ-
galan' ti vatvā¹⁷ gato¹⁸, kim etaṃ maṅgalan nāma“ 'ti āha. Tam
añño „abhimaṅgalarūpadassanaṃ maṅgalan nāma, ekacco hi kālass'
eva utthāya sabbasetam vā usabham¹⁹ passati gabbhinittim vā rohita-
25 maccham vā puṇṇaghaṭam vā navavilīnagosappim²⁰ vā abhavaṭṭham²¹
vā pāyāsam vā²² passati, ito uttarim²³ maṅgalan nāma n' atthīti“
āha. Ekacce tena kathitaṃ²⁴ „sukathitan“ ti abhinandimsu. Aparo

¹ Bā adds attano. ² Bā manupivā. ³ Ck hoti, C^o hohi. ⁴ Cks jināti. ⁵ C^o jātīm, B⁴ -hānīm. ⁶ Bā añño. ⁷ Cks omit kāko. ⁸ Cks Bā -pañña-. ⁹ Bā -pañña-. ¹⁰ Bā adds mahājano. ¹¹ Cks -titvāssa. ¹² Bā omits va-. ¹³ Bā adds va. ¹⁴ Bā adds ki esa maṅgalan gato. ¹⁵ Bā -setam maṅgala usabham vā. ¹⁶ Cks -sippim, Bā navaṇṭam vā gosappim vā. ¹⁷ Bā āhāram vā vattham. ¹⁸ Cks omit vā. ¹⁹ C^o -riyam, Bā -ri. ²⁰ Bā tena k. ekacce.

„na¹ etaṃ maṅgalaṃ, sutam² nāma³ maṅgalaṃ, ekacco hi⁴ punṇā ti vandantānaṃ suṇāti, tathā vaḍḍhā ti⁵ vaḍḍhamānā ti suṇāti⁶, bhuñjā 'ti khādā 'ti vadantānaṃ suṇāti, ito uttariṃ maṅgalaṃ nāma n' atthīti⁷ āha. Tena⁸ kathitam pi⁹ ekacce „sukathitan“ ti abhinandiṃsu. Aparo „na etaṃ maṅgalaṃ, mutam¹⁰ nāma¹¹ maṅgalaṃ, ekacco¹² hi 5 kālass'eva uṭṭhāya paṭhavim āmasati¹³, haritam¹⁴ tiṇaṃ allagomayaṃ¹⁵ parisuddhaṣāṭakaṃ rohitamacchaṃ¹⁶ suvaṇṇarajataṃ¹⁷ bhojanaṃ¹⁸ āmasati¹⁹, ito uttari maṅgalaṃ nāma n' atthīti²⁰ āha. Tena²¹ kathitam pi²² ekacce „sukathitan“ ti abhinandiṃsu²³. Evaṃ diṭṭhamaṅgalikā sutamaṅgalikā mutamaṅgalikā ti tiṣṣo parisā²⁴ hutvā aṇṇamaṇṇaṃ²⁵ 10 saṇṇāpetum²⁶ nāsakkhiṃsu²⁷. Bhummadevatā ādim katvā yāva Brahma-lokā „idaṃ maṅgalaṃ“ titatvato²⁸ na jāniṃsu. Sakko cintesi: „imaṃ maṅgalapaṇhaṃ sadēvake loke aṇṇatra Bhagavatā aṇṇo kathetum samatto nāma n' atthi, Bhagavantam upasaṃkamitvā²⁹ paṇhaṃ pucchissāmi³⁰“ so rattibhāge Satthāraṃ upasaṃkamitvā vanditvā añjaliṃ paggayha 15 „bahū devā manussā cā“ 'ti paṇhaṃ pucchi. Ath' assa S. dvādasahi³¹ gāthāhi atṭhatimsa mahāmaṅgalāni kathesi. Maṅgalasutte vinivattente vinivattente³² koṭisahasamattā devatā arahattaṃ pāpuṇiṃsu, sotapannā-dīnaṃ gaṇanapatho n' atthi. Sakko maṅgalaṃ³³ sutvā sakatṭhānam eva gato. Satthārā maṅgale kathite sadevako³⁴ loko³⁵ „sukathitan“ 20 t' abhinandi. Tadā³⁶ dhammasabhāyaṃ Tathāgatassa guṇakathaṃ samuṭṭhāpesum: „āvuso S. aṇṇesaṃ avisayaṃ maṅgalapaṇhaṃ sadevakaṃ lokassa cittaṃ gaḥetvā kukkuccaṃ chinditvā³⁷ gaganatale candaṃ uṭṭhāpento viya kathesi, evaṃ mahāpaṇṇo āvuso Tathāgato³⁸ ti. S. āgantvā³⁹, kāya nu 'ttha bhikkhave etarahi kathāya sannisinna⁴⁰“ ti 25 pucchitvā „imāya nāma⁴¹“ 'ti vutte „anacchariyaṃ bhikkhave idāni sambodhipattassa mama⁴² maṅgalapaṇhakathanāṃ, sv-āham Bodhisattacariyaṃ caranto pi devamanussānaṃ kaṃkhā⁴³ chiuditvā maṅgalapaṇhaṃ kathesiṃ“ ti vatvā a. ā.:

¹ C^o tañ. ² C^o mata. ³ C^k maṅgalanāma, C^o omits nāma. ⁴ C^k ekasohi C^o ekahiso. ⁵ B^d omis vaḍḍhā ti. ⁶ B^d sukhaṃ ti. ⁷ B^d tenāpi-. ⁸ B^d -thitāṃ, omitting pi. ⁹ C^k muta. ¹⁰ C^k omits nāma. ¹¹ B^d -ce. ¹² C^k añma-, B^d āmasanti. ¹³ B^d -ta. ¹⁴ C^k -malayaṃ. ¹⁵ B^d -a. ¹⁶ B^d bhā-. ¹⁷ B^d -santi. ¹⁸ B^d tehi. ¹⁹ B^d -tañ, omitting pi. ²⁰ aparo na - - abhinandiṃsu wanting in C^o, ²¹ B^d tayo visadisā in the place of tiṣṣo parisā. ²² C^k -pesum. ²³ B^d na-. ²⁴ B^d tathato. ²⁵ B^d adds imaṃ. ²⁶ cfr. Suttantapāta, B^d -sa. ²⁷ B^d vitivatte only once. ²⁸ B^d -lasuttaṃ. ²⁹ C^k -ke. ³⁰ C^k tathā. ³¹ B^d bhin-. ³² B^d omits mama. ³³ B^d -khaṃ.

A. Bo. ekasmiñ nigame vibhavasampannassa brāhmaṇassa kule nibbatti, Rakkhita kumāro ti 'ssa nāmaṃ karimsu'.
 So vayaṃpatto Takkasilāya' uggahitasippo katādārapariggaho
 mātāpitunnāṃ accayena ratanavilokanaṃ katvā samviggamānaso
 5 mahādānaṃ pavattetvā kāme pahāya Himavantapadese pabbajitvā
 jhānābhīṇṇaṃ nibbattetvā vanamūlaphalāhāro ekasmiñ padese
 vāsaṃ kappesi. Anupubben' assa parivāro mahā aho si pañca
 antevāsikasatāni. Ath' ekadivasam te tāpasā B-aṃ cpa-samkamitvā³,
 ācariya vassā⁴ attasamaye Himavantato otaritvā
 10 loṇambilasevanatthāya janapadacārikaṃ gacchāma, evaṃ no sariraṇ
 ca thiraṃ bhavissati jaṃbhāvihāro ca kato bhavissatīti⁵ āhaṃsu.
 Te⁶ „tena hi⁷ tumhe gacchattha, ahaṃ idh' eva vasissāmiti⁸“
 vuttā⁹ taṃ vanditvā Himavanta otaritvā cārikaṃ caramānā
 Bārānasiṃ patvā rājuyyāne vasiṃsu. Tesam mahā-
 15 sakkārasammāno aho si. Ath' ekadivasam Bārānasiyaṃ santhāgāre
 sannipatite mahājanakāye maṅgalapaṇṇo samutthahi Sabbam
 paccuppannanāyena ena veditabbam. Tadā pana manussānaṃ
 kamukhaṃ chinditvā maṅgalapaṇṇam kathetum samattham
 apassanto mahājano uyyānaṃ gantvā isigamaṃ
 20 maṅgalapaṇṇam pucchi. Isayo rājānaṃ āmantetvā „mahārāja,
 mayam etaṃ⁷ kathetum na sakkhissāma“, amhākaṃ pana ācariyo
 Rakkhitatāpasō nāma mahāpaṇṇo⁹ Himavanta⁸ vasati, so
 sadevakassa lokassa cittaṃ gahe tvā etaṃ maṅgalapaṇṇam
 kathessatīti¹⁰ vadiṃsu. Rājā¹⁰ „bhante Himavanto nāma dūre
 25 duggamo ca¹¹, na sakkhissāma mayam¹² gantum, sādhu vata
 tumhe yeva ācariyassa¹³ santikaṃ gantvā paṇṇam pucchitvā
 uggahitvā puna āgantvā¹⁴ amhākaṃ kathethā“ ti āha. Te
 „sadhū“ ti sampatiṇṇhitvā ācariyassa santikaṃ gantvā¹⁵ kata-
 paṭisanthārā ācariyena raṇṇo dhammikabhāve janapadacāritte
 ca pucchite taṃ diṭṭhamaṅgalādīnaṃ uppattiṃ ādito paṭṭhāya

¹ Bā akamsu. ² Bā -yam. ³ Bā adds vanditvā. ⁴ Bā omits te. ⁵ Cks omit hi. ⁶ Bā vutte. ⁷ Bā evam. ⁸ Bā adds abhi ca kho. ⁹ Cks -paṇṇo: ¹⁰ Bā taṃ sutvā rājā. ¹¹ Bā va. ¹² Bā adds tattha. ¹³ Bā -ya. ¹⁴ Bā punāgantva. ¹⁵ Bā adds vanditvā

kathetvā rañño yācanāya¹ ca² attano pañhasavanattham³ āga-
tabhāvaṃ pakāsetvā „sādhū no bhante maṅgalapañhaṃ pākataṃ
katvā kathethā“⁴ 'ti yācimsu. Tato jeṭṭhantevāsiko ācariyaṃ
pucchanto paṭhamam gātham āha:

Kim su naro jappam adhicca kāle
kaṃ vā vijjaṃ katamaṃ vā sutānaṃ
so macco asmiṃ va⁵ paramhi loke
kathamkaro sotthānena gutto ti. 129..

5

Tattha kāle ti maṅgalapatthanakāle, vijjaṃ ti vedam, sutānaṃ ti
sikkhitabbayuttakapariyattinam, asmiṃ va⁵ ti ettha vā⁶ ti nipātamattam, 10
sotthānena⁷ 'ti sotthibhāvavahena⁸ maṅgalena, idam vuttam hoti: ācariya
puriso maṅgalatū techanto maṅgalakāle kim su nama jappanto tisu vedesu
katarāṃ vā vedam katamāṃ⁹ vā sutānaṃ antare sutapariyattin¹⁰ adbhūtvā so
macco imasmiṃ loke paramh¹¹ ca kathamkaro¹² etesu jappādīsu kiṃ kiṃdisena¹³
kena kena¹⁴ niyāmena karonto sotthānena niraparādhamāṅgalena¹⁵ gutto rakkhito 15
hoti¹⁶, ubhayalokhitam gahetvā thitamaṅgalam¹⁷ amhakaṃ kathethi.

Evam jeṭṭhantevāsina¹⁸ maṅgalapañhaṃ puṭṭho M. deva-
manussānaṃ kaṃkhā¹⁹ chindanto „idaṃ c' idaṃ ca maṅgalan“
ti Buddhaliṅhāya maṅgalam kathento

* 2. Yassa devā pitaro ca sabbe

20

sirimsapā sabbabhūtāni cāpi
mettāya niccaṃ apacitāni honti
bhūtesu ve¹⁶ sotthānaṃ tad-āhū 'ti āha. 130.

Tattha yassa¹⁹ devā ti bhummadeve ādim katvā sabbe pi kāmāvacara-
devatā²⁰, pitaro cā 'ti tatuttarim²¹ rūpāvacarārūpāvacarabrahmaṇo²², sirim- 35
sapā ti dighajātikā. sabbabhūtāni cāpi²³ vuttāvasesāni ca sabbāni pi
bhūtāni, mettāya niccaṃ apacitāni hontīti ete sabbe sattā dasa diṣā²⁴
pharaṇavasena pavattāya appanappattāya²⁵ mettāya²⁶ apacitā honti mānītā²⁷,
bhūtesu ve²⁸ ti tam tassa puggalassa sabbasattesu²⁹ sotthānam niraparādha-

¹ Bā āya-. ² Bā va. ³ Bā attano sattapañhāya nāpanattham. ⁴ Bā asmīdha, C^k B/ asmiṃ ca, B^s asmiṃ vā. ⁵ C^s pa, Bā dhā. ⁶ Bā idhā. ⁷ Bā sutthibhāvaṃ gatena B^s suddhi-
bhāvaṃ gatena. ⁸ Bā katarāṃ. ⁹ C^k -yanti, C^s yanti, B^s -yattināṃ. ¹⁰ Bā adds ti.
¹¹ Bā omits ki-. ¹² Bā omits one kena. ¹³ C^k -rādham-. ¹⁴ Bā adds tam. ¹⁵ Bā
thitam-. ¹⁶ Bā -vāsikena. ¹⁷ Bā kham. ¹⁸ C^s Bā ce. ¹⁹ Bā yassā ti yassa puggalassa.
²⁰ Bā devā. ²¹ Bā taduttari. ²² Bā rūpāvacarā arūpāvacarā-. ²³ C^k cā, omi-
ting pi. ²⁴ Bā da odissā, B^s odissa? ²⁵ C^s appanāpp-, Bā appanāpa-. ²⁶ Bā
mettābhāvanāya. ²⁷ Bā omits mā-. ²⁸ C^k ce. ²⁹ Bā sabbesu-.

maṅgalaṃ¹ āhu, mettāvihāri hi² sabbesaṃ piyo hoti parūpakkena³ avidhiko
piyo hoti⁴, iti so iminā maṅgalena rakkhito gopito hoti.

Iti M. paṭhamamaṅgalaṃ kathetvā dutiyādīni kathento

- 3 a. Yo⁴ sabbalokassa nivātavutti
itthipumānaṃ sahadārakānaṃ
khantā duruttānaṃ apaṭikkūlavādī —
addivāsaṇaṃ sotthānaṃ tad āhu. 131.
- 10 4. Yo⁶ nāvajānāti sahāyamatte⁷
sippena kulyābhi dhanena⁸ jaccā
rucipañño atthakāle⁹ mutimā¹⁰ —
sahāyesu ve¹¹ sotthānaṃ taū āhu. 132.
- 15 5. Mittāni¹² ve¹³ yassa bhavanti sānto
saṃvissatthā avisāṃvādakassa¹⁴
na mittadūbhī saṃvibhāgī¹⁵ dhanena —
mittesu ve¹⁶ sotthānaṃ tad āhu. 133.
- 20 6. Yassa bhariyā tulyavayā samaggā
anubbatā dhammakāmā pajātā¹⁷
koliniyā silavatī patibbatā —
dāresu ve¹⁸ sotthānaṃ tad āhu. 134.
- 25 7. Yassa rājā bhūtapatī yasassī
jānāti soceyyaṃ¹⁹ parakkamaṃ ca
advejjhatā suhad ayaṃ maman ti —
rājūsu ve²⁰ sotthānaṃ tad āhu. 135.
8. Annaṃ ca pānaṃ ca dadāti saddho
mālaṃ ca gandhaṃ ca vilepanaṃ ca
pasannacitto anumodamāno —
saggesu ve²¹ sotthānaṃ tad āhu. 136.
9. Yam ariyadhammena punanti²² vaddhā²³ *
ārādhitā²⁴ samacariyāya santo

¹ B^d -rādhaṃ-. ² B^d add puggalo. ³ B^d parakk-. ⁴ so C²; C² avidhi corr. to avidhiko¹
B^d aviko. ⁵ B^d omits hoti. ⁶ C² so. ⁷ B^d -mitte. ⁸ B^d tulyā-. ⁹ C²
-la. ¹⁰ C² bhūtima. C² munimā, B^d sumatimā. ¹¹ B^d ce. ¹² B^d me-. ¹³ B^d
ce. ¹⁴ B^d -gi, C² -gaṃ. ¹⁵ B^d sajāta. ¹⁶ C² soveyya, B^d soveyyaṃ. ¹⁷ B^d
sunanti. ¹⁸ B^d anādhitā.

bahussutā isayo sīlavanto

arahantamañjhe sotthānaṃ tad āhū 'ti imā gāthā āha'. 137.

Tattha nivātavuttīti muducittatāya sabbalokassa nīcavutti hoti, khantā
duruttānaṃ ti parehi vuttānaṃ dūṭṭhavanānaṃ adhivāsako hoti, appaṭik-
kūlavādīti 'akkocchi mañ avadhi mañ' ti yugaggahānī akaronto anukūlam eva 5
vadati, adhivāsanaṃ ti idānī adhivāsanaṃ tassa narassa sotthānaṃ nīraparādha-
mañgalam² paṇḍitā vadanti, sahāyamatte³ ti sahāyo ca sahāyamatte⁴ ca, tattha
sahapaṇṇasukilātasahāyānāma, dasadvāda vassāni ekato vuttthā sahāyamattā⁵ nāma⁶,
te sabbe⁷ pi 'ahañi sippavā ime nisippā⁷' ti evaṃ sippena vā 'ahañi kulino ime
nikkulinā⁸' ti evaṃ kulasampattisaṃkhātāhi kalyābhi⁹ vā 'ahañi aṇḍho ime duggatā'¹⁰
ti evaṃ dhanena vā 'ahañi jātisaṃpanno ime duggatā' ti evaṃ jaccā vā nāvajā-
nāti, rucipañño ti sādhipañño sundarapañño, atthakāle ti kassaci eva
atthassa kāraṇassa uppannakāle, mutimā¹⁰ ti tañ¹¹ atthaṃ paricchindivā
vičāraṇasammatthāya mutimā¹² hutvā te sahāye nāvajanāti, sahāyesū 'ti tañ¹²
tassa anavajānanaṃ sahāyesū sotthānaṃ nāma 'ti porāṇakapaṇḍitā āhu, tena hi 15
so nīraparādhamangalena¹⁴ idhaloke ca paraloke ca gutto hoti, tattha paṇḍite
sahāye¹⁵ nissāya sotthibhāvo Kusaṇḍijātakena kathetabbo, santo ti paṇḍitā
sappurisā va¹⁶ yassa mittani bhavanti, samvissattha ti gharāṃ pavisitvā
icchiticchitassa¹⁷ gahaṇavasena viṣṣāsaṃ āpannā, avisañivādakassā 'ti avisañi-
vādasilassa, na mittadūbhīti¹⁷ yo ca mittadūbhī na hoti, samvibhāgi dha- 20
nenā 'ti attano dhanena mittānaṃ samvibhāgaṃ karoti. mittesū 'ti mitte
niṣāya laddhabbaṃ tassa taṃ mittesū sotthānaṃ nāma hoti, so hi evarūpehi
mittehi rakkhito sotthiṃ pāpuṇāti, tattha mitte nissāya sotthibhāvo Mahāuk-
kusaṇḍakādīhi¹⁸ kathetabbo, tulya vāyā ti samānavayā, samaggā ti samagga-
vāsa²⁰, anubbatā ti anuvattikā, dhammakāmā ti tividhasucaritadhammaṃ 25
roceti, pajatā²¹ ti vijayani²² na vāñjhā²³, dāresū 'ti etāhi guṇehi²⁴ saman-
nāgate māṭṭgāme gehe vasante²⁵ sāmikassa sotthi hotīti paṇḍitā kathenti, tattha
sīlavantaṃ ratugāmaṃ nissāya sotthibhāvo Mañicorajātaka-Sambulajātaka-Khaṇḍa-
hālajātakehi²⁶ kathetabbo, soceyyaṃ ti sucibhāvaṃ, advejjhatā ti advejjha-
tāya, 'na esa mayā saddhiṃ bhijjivā dvidhā bhavissatīti' evaṃ advejjhabhāvena 30
yañ jānāti, suhadayaṃ mamaṃ ti suhado²⁷ yañ mamaṃ ti ca yañ jānāti²⁸,
rājūsu ve²⁹ ti evaṃ rājūsu sevakānaṃ sotthānaṃ nāma 'ti paṇḍitā kathenti,

¹ Bā abhāsī. ² Bā -rādham-. ³ Ck -vatte, Bā -mitte. ⁴ Ck -matthe, Bā mitte.

⁵ Bā -mittā. ⁶ Bā adds hotīti. ⁷ Ck^s nasippā. ⁸ Ck^s nakul-. ⁹ Ck^s kalyābhi.

Bā -saṃkhātā parikulyābhi. ¹⁰ C^s munimā, Bā matimā ¹¹ Bā tañ tañ. ¹²

Bā ma-. ¹³ Bā omits tañ. ¹⁴ Bā -rādheṇa attano mañga-. ¹⁵ Bā -tañ sahāyaṃ.

¹⁶ Bā ca. ¹⁷ Bā -tasseeva. ¹⁸ Ck^s -dubhi. ¹⁹ Ck^s -kukkusa-. ²⁰ Ck^s avagga-.

²¹ Bā sajāta. ²² Bā -yini. ²³ Bā sa vajjhā. ²⁴ Bā silagu-. ²⁵ Bā gahessante.

²⁶ Ck^s -jātakehikhaṇḍahāla-. ²⁷ Bā -hadayo. ²⁸ Bā ayanti mamañ jānāti. ²⁹

Bā ce.

dadāti saddho ti kammañ ca phalañ ca saddahitvā dadāti, saggesu ve¹ ti evaṃ sagge devaloke sotthānañ niraparādhamaññalan² ti paṇḍitā kathenti, taṃ Petavattthu-Vimānavattthūhi vitthāretvā kathetabbam, punant³ vaddhā³ ti yaṃ puggalaṃ nānavaddhā⁴ ariyadhammena sundaradhammena⁵ punanti⁶ pariso-
 5 dhenti⁷, samacariyāyā⁸ 'ti sammūpaṭipattiya⁹, bahussutā ti paṭivedhaba-
 hussutā, isayo ti isigaṇā, sīlavanto¹⁰ ti ariyasīlena samannāgatā, arahanta-
 majjhe ti arahantānañ majjhe paṭilabbhitabban ti sotthānañ paṇḍitā¹¹
 kathenti, arahanto hi attanā¹² paṭividdhamaggañ ūcikkhitvā paṭipādentā¹³
 ārādhakam¹⁴ puggalañ ariyadhammena punanti¹⁵, so pi arahā¹⁵ va hoti.

10 Evaṃ M. arahattena desanāya kūṭaṃ gaṇhanto attahahi
 gāthāhi maṅgalāni¹⁶ kathetvā tesam yeva maṅgalānañ thutim
 karonto osānagātham āha:

10. Etāni kho sotthānāni loke
 viññūpasatthāni sukhindriyāni¹⁷.

15 tānīdha sevetha naro sapañño,
 na hi maṅgale kiñcanam atthi saccaṇ ti. 138.

Tattha na hi maṅgale ti tasmiṃ pana diṭṭhasutamuttappabhede maṅgale
 kiñcanañ ekamaṅgalaṃ¹⁸ pi saccaṇ nāma n' atthi, nibbānaṃ eva pañ' ekaṃ¹⁹
 paramasaccaṇ ti

20 Isayo tāni maṅgalāni sutvā sattatṭhaddivasaccayena ācari-
 yañ āpucchitvā tatth' eva agamaṃsu²⁰. Rājā²¹ tesam santikaṃ
 gantvā pucchi. Te tassa ācariyena kathitaniyāmen' eva²²
 maṅgalapañhañ kathetvā Himavantam eva agamaṃsū. Tato
 paṭṭhāya loke maṅgalañ pākaṭaṃ ahosi. Maṅgalesu vattitvā
 25 matamata²³ saggapathaṃ²⁴ pūresuṃ. B.²⁵ brahmavihāre bhā-
 vetvā isigaṇaṃ ādāya Brahmaloce nibbatti.

S. i. d. ā. „na bhikkhave idān' eva pubbe p' āhañ maṅgala-
 pañhañ kathesiṇ²⁶ ti²⁶ vatvā j. s.: „Tadā isigaṇo²⁷ Buddhapariśā

¹ Bā ce. ² Bā -rādhañ-. ³ Bā sunanti vuddhā. ⁴ Bā -vu-. ⁵ Bā omits sy-.
⁶ Bā sun-. ⁷ Cks puri-, Bā sodhenti. ⁸ Bā sampaca-. ⁹ Bā vattapaṭipattiya.
¹⁰ Cks -tā ¹¹ Cks -tānañ. ¹² Bā no. ¹³ Bā -to. ¹⁴ Ck -dhanamkarañ. ¹⁵ Cks
 -ho. ¹⁶ Bā aṭṭhamahāmaññ-. ¹⁷ Ck sucudriyāñ, C' sumudriyāñ. ¹⁸ Bā ekañ-.
¹⁹ Bā etam. ²⁰ C' Bā āg-. ²¹ Bā atha rā-. ²² Bā -mena, omitting eva. ²³ C'
 C' matā, B' matāmata. ²⁴ saggapuram. ²⁵ Bā adds cattāro. ²⁶ Bā kathesi, yevā
 ti. ²⁷ Bā -tā.

ahosi¹, maṅgalapañhapucchako² jetṭhantevāsī³ Sāriputto, ācariyo aham
evā⁴ 'ti. Mahāmaṅgalajātakam.

16. Ghatajātaka.

Uṭṭhehi Kaṇhā 'ti. Idam S. J. v. mataputtam⁴ ā. k. Vatthum
Maṭṭhakunḍalivatthusadisam⁵ eva. Idha pana S. tam upāsakam⁶ „kim 5
upāsaka socasīti“ vatvā „āma bhante“ ti vutte „upāsaka porāṇaka-
paṇḍitā paṇḍitānaṃ katham sutvā mataputtam⁷ nānusoçimsū“ 'ti vatvā
tena yācito a. ā.:

A. Uttarāpathe Kāmsabhoge Asitañjananagare⁸ Ma-
kākaṃso nāma⁹ r. kāresi. Tassa Kaṃso ca Upakaṃso cā 'ti 10
dve puttā ahesuṃ, Devagabbhā nāma ekā dhītā. Tassā jātadivase
nemittikabrāhmaṇā „etissā kucchiyaṃ nibbattaputto Kaṃsa-
bhogaṃ¹⁰ Kāmsavaṃsaṃ nāsessatīti“ vyākariṃsu. Rājā bala-
sinehena dhītaraṃ nāsetuṃ¹¹ nāsakki, „bhātaro¹² jānis-san-
tīti¹³“ yāvatāyukaṃ ṭhatvā kālam akāsi. Tasmiṃ kālakate 15
Kaṃso rājā ahosi, Upakaṃso uparājā, te¹⁴ cintayimṃsu: „sace
mayāṃ bhaginiṃ nāsessāma gārayhā bhavissāma, etaṃ kassaci
adatvā nissāmikaṃ katvā paṭijaggissāmā“ 'ti te ekathūṇakaṃ¹⁵
pāsādaṃ kāretvā taṃ tattha vasūpeṣuṃ. Nandagopā nām'
assā¹⁶ paricārikā ahosi, Andhakaveṇhu¹⁷ nāma dāso tassā 20
sāmiko ārakkhamaṃ akāsi. Tadā Uttaramadhurāyaṃ¹⁸ Mahāsāgaro
nāma rajjaṃ kāreti¹⁹, tassa Sāgaro ca Upasāgaro cā 'ti dve
puttā ahesuṃ. Tesu pitu accayena Sāgaro rājā ahosi,
Upasāgaro uparājā. So Upakaṃsassa sahāyako ekā-
cariyakule ekato²⁰ uggahitasippo, so²¹ bhātu antepure 25
dubbhitvā, gayhamāno²² palāyitvā Kāmsabhoge²³ Upakaṃ-
sassa santikaṃ agamāsi. Upakaṃso Kāmsarañño dasseti, rājā

¹ Bā ahesuṃ. ² Bā -] añhaṃ pucchanto. ³ Bā -vāsiko. ⁴ Bā adds kuṭumbikaṃ.

⁵ Ck^a -kuṇḍaladasam. ⁶ Bā adds pucchi. ⁷ C^a -putta, C^k -puttā. ⁸ C^k

āsisit-. ⁹ Bā adds rājā. ¹⁰ Bā kaṃsagottam. ¹¹ Bā vinā- ¹² Bā adds pi. ¹³

Bā adds mahākāṃso. ¹⁴ Bā tada. ¹⁵ Bā ekathambhaṃ. ¹⁶ Bā nāma tassā. ¹⁷

Bā addhakaveṇho. ¹⁸ Bā -mathūrāyaṃ. ¹⁹ Bā -resi ²⁰ Ck^a eko. ²¹ Bā adds

sāgarassa. ²² Bā bhayamāno. ²³ Ck^a -bhogge.

- tassa mahantaṃ yaṃ adāsi. So rājupatṭhānaṃ gacchanto Devagabbhāya nivāsaṃ ekatthūṇakapāsādaṃ¹ diṣvā “kass’ eso nivāso” ti pucchitvā taṃ kāraṇaṃ sutvā Devagabbhāya paṭibuddhacitto ahoṣi. Devagabbhāpi ekadivasam taṃ Upakaṃsena
- 5 saddhiṃ rājupatṭhānaṃ gacchantam diṣvā „ko eso“ ti pucchitvā „Mahāsāgarassa putto Upasāgaro nāmā“² ti Nandagopāya santikā sutvā tasmim paṭibaddhacittā ahoṣi. Upasāgaro Nandagopāya lañcaṃ datvā „bhagini sakkhissasi me Devagabbhaṃ dassetun“ ti āha. Sā „netaṃ sāmi garukan“ ti vatvā taṃ
- 10 kāraṇaṃ Devagabbhāya ārocesi. Sā pakatiyā va tasmim paṭibaddhacittā taṃ vacanaṃ sutvā „sādhū“³ ti sampaticchi⁴. Nandagopā Upasāgarassa saññaṃ datvā rattibhāge taṃ⁵ pāsādaṃ āropesi. So Devagabbhāya saddhiṃ sañvāsaṃ kappesi. Atha nesam punappunasañvāsaṃ Devagabbhā gabbhaṃ paṭilabhi.
- 15 Aparabhāge tassā gabbhapatiṭṭhānaṃ pākataṃ ahoṣi. Bhātaro Nandagopaṃ⁶ pucchimsu. Sā abhayaṃ yācitvā taṃ antaraṃ kathesi. Te sutvā „bhaginiṃ⁷ nāsetum na sakkā, sace dhītaṃ vijāyissati tam pi na nāsessāma, sace pana putto bhavissati nāssesāma“⁸ ti cintevā Devagabbhaṃ Upasāgarass’ eva
- 20 adamsu. Sā paripuṇṇagabbhā dhītaṃ vijāyi. Bhātaro sutvā haṭṭhatuṭṭhā tassā Añjanadevīti nāmaṃ karimsu. Tesam Govaddhamānaṃ⁹ nāma bhogagāmaṃ adamsu. Upasāgaro¹⁰ Devagabbhaṃ gahetvā Govaddhamānagāme¹¹ vasi. Devagabbhāya puna pi gabbho patiṭṭhāsi. Nandagopāpi taṃ divasaṃ
- 25 eva gabbhaṃ paṭilabhi. Tāsu pariṇatagabbhāsu¹² ekadivasam eva Devagabbhā puttaṃ vijāyi Nandagopā dhītaṃ. Devagabbhā puttassa nāsanabhayena¹³ puttaṃ Nandagopāya rahassena pesetvā tassā dhītaṃ ānāpesi¹⁴. Tassā vijātabhāvaṃ bhātīkānaṃ ārocesum. Te „puttaṃ vijātā“¹⁵ dhītaṃ ti pucchitvā

¹ Bā ekathambham-. ² Bā -itvā. ³ Ck nām. ⁴ Bā -pakam. ⁵ Bā bhagini. ⁶ Bā bhogavadḍha-. ⁷ Bā adds ca. ⁸ Ck parinātha-, C parināna-, Bā paripuṇṇa-. ⁹ Bā vināsa-bhayena. ¹⁰ Bā āharāpesi. ¹¹ Bā omits vi-.

„dhītaran“ ti vutte „tena hi posethā“ 'ti āhaṃsu. Eten' upāyena Devagabbhā dasa putte vijāyi, Nandagopā dasa dhītaro. Puttā Nandagopāya santike vaḍḍhanti dhītaro Devagabbhāya, tam antaram koci na jānāti. Devagabbhāya jeṭṭhaputto Vāsudevo nāma ahosi dūtiyo Baladevo nāma tatiyo Candadevo nāma catuttho 5 Suriyadevo pañcama Aggidevo chaṭṭho Varuṇadevo sattamo Ajjuno aṭṭhamo Pajjuno navamo Ghatapaṇḍito dasamo Amkuro nāma¹ ahosi. Te „Andhakaveṇhudāsaputtā“² dasa bhātikā cetakā“ ti pākata³ ahesum. Te aṇarabhāge vuddhim⁴ anvāya thāma balasampannā kakkhalapharusā⁵ hutvā vilopaṃ karontā 10 caranti⁶, raṇṇo gacchantam paṇṇākāraṃ⁷ vilumpant' eva. Maṇussā sannipatitvā „Andhakaveṇhudāsaputtā“ dasa bhātikā rattham vilumpantīti⁸ rājanāgaṇe upakkosimsu. Rājā Andhakaveṇhum⁹ pakkosāpetvā „kasmā puttehi vilopaṃ kāraṇesi“¹⁰ tajjesi. Evaṃ dutiyam pi tatiyam pi manussehi upakkose kate 15 rājā tam santajjesi. So maraṇabhaya bhīto rājānaṃ varaṃ¹¹ yācivā „deva ete na mayhaṃ puttā, Upasāgarassa puttā“ ti tam¹² antaraṃ ārocesi. Rājā bhīto „kena ne¹³ upāyena gaṇhāmā“ 'ti amacce pucchivā „ete deva mallayuddhakā“¹⁴, nagare yuddham kāretvā tattha ne yuddhamañḍalaṃ āgate gāhāpetvā māressāmā“ 20 'ti vutte Cānuraṇ ca Muṭṭhikaṇ ca 'ti dve malle pesetvā „ito sattame divase yuddham bhavissatīti“ nagare bheriṇ carāpetvā rājadvāre¹⁵ yuddhamañḍalaṃ sajjāpetvā akkhavāṭaṃ kāretvā yuddhamañḍalaṃ alaṃkārapetvā jayapaṭākā¹⁶ bandhāpesum. Sakalanagaraṃ saṃkhubhi¹⁷, cakkāticakkaṃ mañcātimañcam 25 bandhimsu. Cānura-Muṭṭhikā yuddhamañḍalaṃ āgantvā vaggantā sajjantā appoṭhentā vicarimsu. Dasa bhātikāpi āgantvā rājakavithim¹⁸ vilumpitvā vannaṣātake nivāsetvā gandhāpaṇesu

¹ Bā antakaveṇḍa-. ² Bā vaḍḍhim. ³ Bā -lā-. ⁴ Bā vica-. ⁵ Bā -te paṇṇā
⁶ Bā pi. ⁷ Bā andhakaveṇḍa-. ⁸ Bā andhakaveṇḍam. ⁹ Bā abhayaṃ. ¹⁰ Cā omit
tam. ¹¹ Bā te. ¹² Bā -yuddhacittakā. ¹³ Bā rājanāgaṇe. ¹⁴ Bā dhajapaṭākāṃ.
¹⁵ Bā -khubhitaṃ. ¹⁶ Cā -khubhitaṃ. ¹⁷ Bā bhattagandharajaka-.

- gandhe mālākārāṇesu mālaṃ vilumpitvā vilittagattā¹ māla-
bhārino² katakaṇṇapūrā³ vaggantā gajjantā appoṭhentā yuddha-
maṇḍalaṃ pavisiṃsu. Tasmiṃ khāṇe Cānuro appoṭhento
vicarati⁴. Baladevo taṃ disvā „na naṃ hatthena chupissāmiti“
5 hatthisālato mahantaṃ hatthiyottaṃ āharitvā vaggitvā gajjitvā
yottaṃ khipitvā Cānuraṃ udare veṭhetvā dve yottakoṭṭiyo ekato
katvā veṭhetvā⁵ ukkhipitvā sīsamatthake bhametvā bhūmiyaṃ
pothetvā⁶ bahi akkhavāṭe⁷ khipi. Cānure mate rājā Muṭṭhika-
mallaṃ ānāpesi. So utṭhāya vaggitvā gajjitvā appoṭhesi.
10 Baladevo taṃ pothetvā aṭṭhīni saṇcupnetvā „amallo 'mhi amallo
'mhīti“ vadantaṃ eva „nāhaṃ tava mallabhāvaṃ vā amalla-
bhāvaṃ vā jānāmīti“ hatthe gahetvā bhūmiyaṃ pothetvā
jīvitakkhayaṃ pāpetvā bahi akkhavāṭe khipi. Muṭṭhiko
maranto⁸ „yakkho hutvā taṃ khādituṃ labhissāmiti“ patthanaṃ
15 ṭhapesi, so Kālamattiyaataviyaṃ⁹ nāma yakkho hutvā nib-
batti. Rājā „gaṇhatha dasa bhātikaceṭṭake¹⁰“ ti utṭhahi.
Tasmiṃ khāṇe Vāsudevo cakkaṃ khipi, taṃ dvinnam pi bhāti-
kānaṃ sīsāni pātesi. Mahājano bhītatasito „avassayo no ho-
thā“ ti tesāṃ pādesu patitvā nipajji. Te dve mātule māretvā
20 Asitañjananagare¹¹ rajjaṃ gahetvā mātāpitara tattha katvā
dasa pi janā „sakala-Jambudīpe rajjaṃ gaṇhissāmā“ ti nikkha-
mitvā anupubbena Kālasenarañño¹² nivāsaṃ Ayojjanagaraṃ
gantvā nagaraṃ¹³ parikkhipitvā ṭhitarukkhagāhanaṃ¹⁴ viddhaṃ-
setvā pākāraṃ bhinditvā rājānaṃ gahetvā taṃ rajjaṃ attano
25 hatthagataṃ katvā Dvāravatīṃ saṃpāpupiṃsu. Tassa pana
nagarassa ekato samuddo ekato pabbato. Amanussapariggahitaṃ
kira taṃ ahosi, tassa ārakkaṃ katvā¹⁵ ṭhitayakkho paccāmitte
disvā gadrabhavesena gadrabharavaṃ ravati, tasmiṃ khāṇe

¹ Bā - gatta. ² Bā - dhārino. ³ Bā - durā. ⁴ Bā - vivarati. ⁵ Bā - vaṭṭetvā. ⁶ Ck⁸
poṭhe-. ⁷ Ck⁸ Bā - te. ⁸ Bā - mahento. ⁹ Ck⁸ kālamattiyaṃ, omittling ataviyaṃ,
Ck⁸ kālamattiyaṃ, Bā kālamattiya ataviyaṃ. ¹⁰ Ck⁸ bhātikag-, Bā - kece-. ¹¹
Ck⁸ asitañjana-, Ck⁸ asitañjanagare. ¹² Bā - kālayāna-. ¹³ Bā - taṃ. ¹⁴ Bā - gāhanaṃ.
omittling ṭhitarukha. ¹⁵ Bā - gahetvā.

yakkhānubhāvena sakalanagaraṃ uppatitvā samuddamajjhe
 ekasmiṃ dīpaṇe tiṭṭhati, paccāmittesu gatesu punāgantvā¹
 sakatṭhāne yeva patitṭhāti. Tadāpi so gadrabho tesāṃ dasan-
 naṃ bhātikānaṃ āgamaṇaṃ nātvā gadrabharavaṃ ravi, na-
 garaṃ uppatitvā dīpake patitṭhāya² tesu nagaraṃ adisvā³ 5
 nivattesu punāgantvā⁴ sakatṭhāne patitṭhahi. Te puna nivat-
 tiṃsu, puna⁵ gadrabho tath' eva akāsi. Te Dvāravatinagare
 rajjaṃ gaṇhituṃ⁶ asakkontā Kaṇhadīpāyanassa santikaṃ gantvā
 vanditvā „bhante mayaṃ Dvāravatīrajjaṃ gahetuṃ na sakkoma,
 ekaṃ no upāyaṃ kathethā“⁷ 'ti pucchitvā „parikhāpiṭṭhe asu- 10
 kasmim nāma ṭhāne, eko gadrabho carati, so⁸ amitte disvā
 viravati, tasmiṃ khaṇe nagaraṃ uppatitvā gacchati, tumhe
 tassa pāde gaṇhatha, ayaṃ vo nipphajjanupāyo“⁹ ti vutte tāpa-
 saṃ vanditvā¹⁰ dasa pi janā gadrabhassa pādesu¹¹ patitvā¹²
 „sāmi ṭhapetvā tumhe añño ambhākaṃ nissayo¹³ n' atthi, 15
 ambhākaṃ nagaraṃ gaṇhanakāle mā ravitṭhā¹⁴ ti yāciṃsu.
 Gadrabho „na sakkā mayā na viravituṃ¹⁵, tumhe pana paṭha-
 mataraṃ āgantvā cattāro janā mahantāni ayanaṅgalāni ādāya¹⁶
 catūsu nagaradvāresu¹⁷ mahante ayakhāṇuke bhūmiyaṃ koṭṭe-
 tvā¹⁸ nagarassa uppatanakāle naṅgalāni¹⁹ gahetvā naṅgalābad- 20
 dham²⁰ 'ayasamkhalikaṃ ayakhāṇuke bandheyyātha, nagaraṃ uppa-
 tituṃ na sakkhissatīti“ āha. Te „sādhū“²¹ 'ti vatvā tasmiṃ
 aviravante²² yeva naṅgalāni ādāya catūsu nagaradvāresu khāṇuke
 bhūmiyaṃ ākoṭetvā²³ atṭhaṃsu. Tasmiṃ khaṇe gadrabho ravi²⁴,
 nagaraṃ uppatituṃ ārabhi, catūsu dvāresu ṭhitā catūhi ayanaṅgalehi 25
 gahetvā naṅgalābaddhā ayasamkhalikā khāṇuke²⁵ bandhiṃsu, na-
 garaṃ uppatituṃ nāsakkhi. Dasa bhātikā tato nagaraṃ pavisitvā
 rājānaṃ māretvā rajjaṃ gaṇhiṃsu. Evaṃ te sakala-Jambudīpe

¹ Cks puna-. ² Bā patitṭhāti. ³ Cks puna-. ⁴ Bā adds pl. ⁵ Bā gahi-. ⁶ Bā adds hi. ⁷ Bā adds gantvā. ⁸ Bā add gahetvā. ⁹ Bā nipati-. ¹⁰ Bā avissayo. ¹¹ Bā vira-. ¹² Bā ravituṃ. ¹³ Bā gahetvā. ¹⁴ Bā omits nagara. ¹⁵ Cks koṭṭhe-. Bā ākoṭetvā. ¹⁶ Cks -le. ¹⁷ Bā -bandham. ¹⁸ Bā adḍharatte. ¹⁹ Cks -the-. ²⁰ Bā vir-. ²¹ Bā ayakhāṇukesu.

tesatṭhiyā nagarasahassesu sabbe rājāno cakkena jīvitakkhayaṃ
 pāpetvā Dvāravatiyaṃ vasamānā rajjaṃ dasa koṭṭhāse katvā
 vibhajimsu. Bhaginiṃ pana¹ Añjanadeviṃ² na sarimsu³. Tato
 puna „ekādasa koṭṭhāse karomā“⁴ 'ti vutte Amkuro⁵ „mama
 5 koṭṭhāsaṃ tassā detha, ahaṃ vohāraṃ katvā jivissāmi, kevalaṃ
 tumhe attano attano janapade mayhaṃ suṃkaṃ vissajjethā“⁶ 'ti
 āha. Te „sādhū“⁷ 'ti sampaticchitvā tassa koṭṭhāsaṃ bhaginiyā
 datvā saddhiṃ tāya nava rājāno Dvāravatiyaṃ vasimsu, Amkuro
 pana vāñijjaṃ akāsi. Evaṃ⁸ tesu aparāparaṃ puttadhītāhi vaḍ-
 10 dhamānesu addhāne⁹ gate mātāpitāro kālam akaṃsu. Tadā kira
 manussānaṃ vīsativassasahassāyukālo hoti. Taḍā Vāsudeva-
 mahārājassa eko piyaputtako¹⁰ kālam akāsi. Rājā sokapareṭo
 sabbakiccāni pahāya mañcassa aṭaṇiṃ¹¹ pariggahetvā vilapanto
 nipajji. Tasmim kāle Ghatapaṇḍito¹² cintesi: „ṭhapetvā maṃ
 15 aāño¹³ mama bhātu sokaṃ haritum¹⁴ samattho nāma n' atthi,
 upāyen¹⁵ assa sokaṃ harissāmi“¹⁶ so ummattakavesaṃ gahetvā
 „sasaṃ me detha sasaṃ me dethā“¹⁷ 'ti ākāsaṃ ullokento¹⁸ sakala-
 nagaraṃ vicari. „Ghatapaṇḍito ummattako jāto“¹⁹ ti sakāla-
 nagaraṃ saṃkhubbi. Tasmim kāle Rohiṇeyyo nāma amacco
 20 Vāsudevaraāño santikaṃ gantvā tena saddhiṃ kathaṃ samuṭ-
 ṭhāpento paṭhamāṃ gātham āha:

1. Utṭhehi Kaṇha, kiṃ sesi, ko attho supinena te,
 yo pi²⁰ t'āyaṃ sako²¹ bhātā hadayaṃ cakkhum²² va²³ dakkhiṇaṃ
 tassa vātā baliyanti²⁴, Ghato jappati Kesavā²⁵ 'ti. 139.

25 Tattha Kaṇhā 'ti gottenālapati, Kaṇhāyanagotto kir 'esa, ko attho ti
 katarā nāma vaḍḍhi, hadayaṃ cakkhum²² va²³ dakkhiṇaṃ ti hadayena
 c' eva dakkhiṇacakkhunā ca samāno ti attho. tassa vātā baliyanti²⁴
 tassa hadayaṃ apasmāravātāvattharanti²⁶ attho, jappati tassa me dethā
 ti vippalapati, kesavā²⁵ 'ti so kira kesasobhanatāya kesavo ti paññāyittha, tena
 30 tam nāmena ālapati.

¹ Cks add vāñijjaṃ akāsi. ² Bā -vī. ³ Bā adamsu. ⁴ Bā aṅg-. ⁵ Cks -naṃ.
⁶ Bā -putto. ⁷ Bā ghaṭa-. ⁸ Bā add koci. ⁹ Bā paha-. ¹⁰ Bā olo-. ¹¹ Bā
 tuyhaṃ sakā. ¹² Ck Bf -u. ¹³ Bā Bf ca. ¹⁴ Cks khali-, Bā bali-, Bf paliyyanti. ¹⁵ Cks
 khal-, Bā paliyyanti. ¹⁶ Bā asamāvatā avattha-. ¹⁷ aghasmiṃ vātā ava-.

Evam amaccena vutte tassa vuṭṭhitabhāvaṃ nātvā S. abhisam-
 *buddho hutvā dutiyam gātham āha:

2. Tassa tam¹ vacanaṃ sutvā Rohiṇeyyassa Kesavo
 taramānarūpo vuṭṭhāsi bhātu sokena aṭṭito ti. 140.

Rājā vuṭṭhāya sīghaṃ pāsādā otarivā Ghatapaṇḍitassa 5
 santikaṃ gatvā² ubhosu hatthesu dāhaṃ gahetvā tena saddhim
 sallapanto tatiyaṃ gātham āha:

- a. *Kīn nu ummattarūpo va³ kevalaṃ Dvārakaṃ⁴ imaṃ
 saso saso ti lapasi, ko nu te *sasam āharīti. 141.

Tattha kevalaṃ dvārakaṃ⁵ imaṃ ti kasmā ummattako viya hutvā 10
 sakalaṃ imaṃ Dvāravatīnagaraṃ vicaranto⁶ saso saso ti lapasi⁷, ko tava sasam
 hmi⁸ kēna te saso gahito⁹ ti pucchati.

So rañña¹⁰ evaṃ¹¹ vutte pi punappuna¹² tad eva vacanaṃ
 vadati. Rājā puna dve gāthā abhāsi:

4. Sovanṇamayaṃ maṇimayaṃ¹³ (cfr. supra p. 60.) 15
 lohamayaṃ atha rūpiyāmayaṃ
 saṃkhasilāpavālamayaṃ
 • kārayissāmi te sasam. 142.
 5. Santi aññe pi sasakā araññe vanagocarā,
 te pi te ānayaissāmi, kīdisaṃ sasam icchasīti. 143. 20

Tatrāyaṃ saṃkhepattho: etesu suvaṇṇamayādisu yaṃ¹⁴ icchasi taṃ vada,
 ahaṃ te karetvā dassāmi, atha pi te na rocesi¹⁵ aññe pi araññe vanagocarā
 sasakā atthi¹⁶ te pi¹⁷ te ānayaissāmi, vada bhadramukha kīdisaṃ sasam icchasīti.

Raṇño kathaṃ sutvā paṇḍito¹⁸ chaṭṭhaṃ gātham āha:

6. Na vāham¹⁹ etaṃ icchāmi ye sasā paṭhaviṃ sitā, 25
 candato sasam icchāmi, tam me ohara Kesavā²⁰ 'ti. 144.

Tattha ohaṛā ti otārehi²¹.

Rājā tassa kathaṃ sutvā „nissamsayaṃ me bhātā um-
 • mattako jāto“ ti domanassappatto sattamaṃ gātham āha:

¹ Cks addhito. ² Ck B/ ca. ³ Bā nagaraṃ. ⁴ Bā caranto. ⁵ Bā vilapati. ⁶ Bā
 avahari. ⁷ Cks rañño. ⁸ Bā -nampi. ⁹ all four MSS. maṇi-. ¹⁰ Bā athāpi
 ete na rocesi. ¹¹ Cks omit pi. ¹² Bā ghatapa-. ¹³ Bā/ ca-. ¹⁴ Bā ohārehi.

7. So nūna madhuram nāti jīvitam vijahissasi

apattiyaṃ yo patthayasi candato sasam icchasīti. 145.¹

Tattha nāti ti kaniṭṭham ālapanto āha, idaṃ vuttaṃ hoti: tāta 'mayham piyaṇāti so tvaṃ nūna atimadhuram attano jīvitam jahissasi' yo apatthetabban² patthesīti.

Ghatapaṇḍito raṇṇo vacanam sutvā niccalo t̥hatvā „bhā-tika tvaṃ candato sasakam patthentassa taṃ alabhitvā³ jīvitakkhayabhāvaṃ jānanto kimkāraṇā mataputtaṃ anusočasīti⁴ vatvā atthamaṃ gātham āha:

10 8. Evaṃ ce Kaṇha jānāsi yad' aññaṃ anusāsasi

kasmā pure mataṃ puttaṃ ajjāpi-m-anusocasīti. 146.

Tattha evaṃ ti idaṃ alabbhaneyyaṭṭhānaṃ⁵ nāna na patthetabban ti yad' evaṃ jānāsi, yadaññaṃ ti evaṃ jānanto ca⁶ yad' aññaṃ⁷ anusāsasīti attho, pure ti atha kasmā⁸ catutthamāsamatthake mataṃ puttaṃ ajjāpi anusocasīti⁹ vadati.

Iti¹⁰ so antaravithiyaṃ t̥hitako va „bhātika ahaṃ tāva paññāyamānaṃ patthemī, tvaṃ pana apaññāyamānassa¹¹ so-casīti¹² vatvā tassa dhammaṃ desento puna dve gāthā abhāsi:

9. Yaṃ na labbhā manussena amanussena vā puna

20 jāto me mā marī putto kuto labbhā alabbhiyaṃ. 147.

10. Na mantā mūlabhesajjā osadhehi dhanena vā

sakkā ānaṇṇitum Kaṇha yaṃ petam anusocasīti. 148.

Tattha yaṃ ti bhātika yaṃ etaṃ¹³ jāto me putto mā marīti manussena vā devena¹⁴ vā puna na labbhā na sakkā laddhuṃ taṃ¹⁵ tvaṃ patthesi, taṃ pan' etaṃ kuto labbhā kena kāraṇena sakkā laddhuṃ, na sakkā ti dipeti, kasmā: yaṃ¹⁶ alabbhiyaṃ alabbhaneyyaṭṭhānaṃ hi nāma¹⁷ etaṃ ti attho, mantā ti mantappayogena, mūlabhesajjā ti mūlabhesajjena, osadhehi ti nānāvīdhosadhehi, dhanena vā ti kotisatasaṃkhenāpi dhanena vā, idaṃ vuttaṃ hoti: yaṃ tvaṃ petam anusocasi etehi mantappayogādīhi pi ānetum na sakkā ti.

20 Rājā taṃ sutvā „yuttaṃ tāta sallakkhitam¹⁸, mama soka-haraṇatthāya tayā idaṃ katan¹⁹ ti Ghatapaṇḍitaṃ vaṇṇento catasso gāthā abhāsi:

¹ Ck. jahati, Bā vijahessasi. ² Bā adds va. ³ Bā -neyyakam. ⁴ Ck. va. ⁵ Ck. añña. ⁶ Bā adds ito. ⁷ Bā evaṃ. ⁸ Bā -mānassatthāya. ⁹ Bā evaṃ. ¹⁰ Bā amanussena. ¹¹ Bā omits ya-. ¹² C. adds ce, Ck. me.

11. Yassa etādisā assu amaccā purisapaṇḍitā
yathā nijjhāpaye ajja Ghato purisapaṇḍito—. 149.
12. Ādittam vata maṃ santam -pe- (cfr. supra p. 61.) 150.
13. Abbahi vata me sallam -pe- 151.
14. So 'ham' abbūḥhasallo 'smi vītasoko anāvilo 5
na socāmi na rodāmi tava sutvāna māṇavā 'ti 152.

Tattha paṭhamagāthāya ayaṃ saṃkhepattho: yathā yenākārena² ajja maṃ
puttasakṣaparetam Ghato purisapaṇḍito sokaharaṇatthāya nijjhāpaye nijjhāpesi
bodhesi yassa aññassāpi etādisā purisapaṇḍitā amaccā assu tassa kuto soko ti,
sesagāthā vuttatthā yeva. 10

Avasāne

15. Evaṃ³ karonti sappaṇṇā ye honti anukampakā
vinivattayanti sokamhā Ghato jeṭṭham va bhātaran ti 153.
ayaṃ abhisambuddhagāthā.

Evaṃ Ghatakumārena visoke kate Vāsudeve rajjam anu- 15
sāsente dīghassa addhuno accayena dasabhātikaputtā⁴ kumārā
cintayimsu: „Kaṇḍapāyanaṃ 'dibbacakkhuko' ti vadanti,
vīmaṇissāma tāva naṃ“ ti ete⁵ ekaṃ daharakumāraṃ alaṃ-
kaṇṭitvā gabbhiniākārena⁶ dassetvā udare masūrakam⁷ bandhitvā
tassa santikam netvā „bhante ayaṃ kumārikā kiṃ vijāyissatīti“ 20
pucchiṃsu. Tāpaso⁸ „dasabhātikarājūnaṃ vināsakālo patto,
mayham nu kho āyusaṃkhāro kīdiso“ ti oloṅkento „ajj' eva
me maraṇam bhavissatīti“ natvā „kumārā iminā tumhākam ko
attho“ ti vatvā „katheth' eva no“⁹ ti nibaddho „ayaṃ ito
sattame divase khadiraghaṭikam vijāyissati, tāya Vāsudeva- 25
kulam nassissati, api¹⁰ kho pana tumhe khadiraghaṭikam gahetvā
jhāpetvā chārikam nadiyaṃ pakkhipeyyāthā“¹¹ 'ti āha. Atha
naṃ te „kūṭajātīla puriso vijāyanako nāma n' atthīti“ vatvā
tantarajjukam¹² nāma kāraṇam katvā tatth' eva jīvitakkhayaṃ
pāpayimsu. Rājāno kumāre pakkosāpetvā „kimkāraṇā tāpasam 30

¹ Ck so ahaṃ. ² Bā yena kāraṇena. ³ Bā etam. ⁴ Bā -kānam puttā. ⁵ Bā
te. ⁶ Bā -ram. ⁷ Bā massu-, Bā mayū-. ⁸ Bā adds dibbacakkhunā oloṅkento.
⁹ Bā adds hoti. ¹⁰ Ck -tha va no, Bā -tha bhante. ¹¹ Bā api ca. ¹² Ck
-peyyāthā. ¹³ Bā -rajju.

- mārayitthā“ ‘ti pucchitvā sabbaṃ sutvā bhītā tassa ārakkhamaṃ datvā sattame divase tassa¹ kucchito nikkhantaṃ khadiragha-² tikaṃ jhāpetvā chārikaṃ nadiyā pakkhipiṃsu. Sā nadiyā vuyhamānā mukhadvāre ekapasse laggi, tato erakaṃ nibbatti.
- 5 Ath’ ekadivasam te rājāno „samuddakīḷikaṃ“³ kiḷissāmā“ ‘ti mukhadvāraṃ gantvā mahāmaṇḍapaṃ kāretvā alaṃkatamaṇḍape khādantā pivantā kelivasen’ eva pavattahatthapādaparāmāsā⁴ dvidhā bhijjitvā mahākalahaṃ karīṃsu. Ath’ eko aññaṃ mug-
garam alabhanto erakavanato ekaṃ erakapattaṃ gaṇhi, taṃ
10 gahitamattam eva khadiramusalaṃ ahoṣi, so tena mahājanam potheti. Ath’ aññehi⁵ sabbehi gahitagahitaṃ⁶ musalaṃ eva ahoṣi, te aññamaññaṃ paharitvā vināsaṃ pāpuṇiṃsu. Tesu vinassantēsu Vāsudevo Baladevo bhaginī Añjanadevī purohito⁷ ti cattāro janā rathaṃ abhirūhitvā palāyiṃsu, sesā sabbe pi vinatthā.
- 15 Te pi cattāro rathena palāyantā Kālamattikāṭavam⁸ pāpuṇiṃsu. Muṭṭhikamallo patthanam katvā yakkho hutvā tattha nibbatto Baladevassa āgatabhāvaṃ ūtvā tattha gāmaṃ māpetvā mallavesam gahetvā „ko yujjhitukāmo“⁹ ti vagganto gajjanto appo-
thento¹⁰ vicari. Baladevo taṃ disvā va „bhātika aham iminā
20 saddhim¹¹ yujjhissāmīti“¹² vatvā Vāsudeve vārente vārente yeva rathā oruyha tassa ṣantikaṃ gantvā¹³ appothesi¹⁴. Atha naṃ so pasārītaḥatthe yeva gahetvā mūlakakandaṃ viya khādi. Vāsudevo tassa matabhāvaṃ ūtvā bhaginiṃ ca purohitaṃ ca ādāya sabbarattim gantvā suriyodaye ekaṃ paccantagāmaṃ patvā¹⁵ „āhāraṃ
25 pacitvā āharathā“ ‘ti bhaginiṃ ca purohitaṃ ca gāmaṃ pahīnitvā sayam ekasmiṃ gacchantare paṭicchanno nipajji. Atha naṃ Jarā nāma eko luddo gacchaṃ calantaṃ disvā „sūkaro“¹⁶ ettha bhavissatīti¹⁷ saññāya sattiṃ khipitvā pāde vijjhitvā¹⁸ „ko maṃ vijjhīti“¹⁹ vutte manussassa viddhabhāvaṃ ūtvā bhīto palāyitaṃ

¹ Pa tessa ² Bā -kīlitaṃ. ³ Bā pavattā-. ⁴ Ck^a athamñño athamñño ti. ⁵ Ck^a sabbe gahitaṃ. C^a sabbehitagaḷitaṃ. ⁶ Bā has added cā. ⁷ Ck^a kāla-, Bā kālā-mattika atavi. ⁸ Bā omits saddhim. ⁹ Bā -tento. ¹⁰ Bā has added vagganto gajjanto. ¹¹ Bā -tessi. ¹² Ck^a omits patvā ¹³ Bā sukkaro. ¹⁴ Bā vijjñi.

XI. EKĀḌASANIPĀTA.

1. Mātīposakajātaka.

Tassa nāgassa vippavāsenā 'ti. Idam S. J. v. mātuposa-
katheram ā. k. Paccuppannavatthum Sāmajātakavatthu-sadisam.
S. pana bhikkhū āmantetvā „mā bhikkhave etaṃ ujjhāyittha, porāṇa-
kapaṇḍitā tiracchānāyoniyam nibbattāpi mātaraṃ viyuttā sattāhaṃ nirā-
5 hāratāya sussamānā rājārahaṃ bhojanaṃ labhitvāpi 'mātaram' vinā
na bhuñjissāmā' 'ti mātaram disvā va gocaraṃ gaṇhimsū" 'ti vatvā
ā. a.:

A. B. Br. r. k. Bo. Himavantapadese hatthiyoniyam
nibbattitvā saḍbaseto ahosi abhirūpo' asīti hatthisahassapari-
10 vāro², mātā pan' assa andhā. So madhuramadhuraṇi³ 'phalā-
phalāni hatthīnaṃ datvā mātu peseti⁴, hatthī⁵ tassā adatvā
attanaṃ va khādanti. So parigaṇhanto taṃ pavattim ṇatvā
„yūthaṃ chaḍḍetvā mātaram me⁶ posessāmīti" rattibhāge
aññesaṃ hatthīnaṃ ajānantānaṃ mātaram gahe tvā Caṇḍorana-
15 pabbatapādaṃ gantvā ekaṃ naḷiniṃ upanissāya ṭhitāya pabbata-
guhāya mātaram ṭhapetvā posesi⁷. Ath' eko Bārāṇasi-vāsi⁸
vanacarako maggamūlho disaṃ vavatthapetuṃ asakkonto

¹ Bā -rā. ² Bā adds dassaniyo pāsādiko lakkhaṇasampanno, B² pāsādiko
manavaḷḍhikaro. ³ Bā adds so jarājīṇaṃ mātaram peseti. ⁴ C^k dhuramadhu-
raṇi. ⁵ C² peseti, Bā mātu santikaṃ peseti. ⁶ Bā hatthayo. ⁷ Bā -rameva.
⁸ C^k pe- ⁹ all three MSS. -si.

'mahantena saddena paridevi. B. tassa saddaṃ sutvā „ayaṃ
 pūriso anātho, na kho pana me taṃ patirūpaṃ yaṃ esa mayi
 t̥hite idha vinasseyyā“ 'ti tassa santikaṃ gantvā taṃ bhayena
 palāyantaṃ disvā „ambho purisa, n' atthi te maṃ nissāya
 bhayaṃ, mā palāyi, kasmā tvaṃ paridevanto vicarasīti“ puc- 5
 chitvā „sāmi ahaṃ maggamūlho, ajja me sattamo divaso“ ti
 vutte „bho purisa, mā bhāyi, ahan taṃ manussapathe t̥hapes-
 sāmīti“ taṃ attano piṭṭhiyaṃ nisīdāpetvā araṇṇā niharitvā
 nivatti. So pi pāpo „nagaraṃ gantvā raṇṇo ārocassāmīti“
 rukkhasaṇṇaṃ pabbatasāṇṇaṃ karonto va nikkhamitvā Bārā- 10
 ṇasim agamāsi. Tasmim kāle raṇṇo maṅgalahatthi' kālam
 akāsi. Rājā „sace kēnaci katthaci opavayhaṃ' kātuṃ yutta-
 rūpo hatthi' diṭṭho atthi so ācikkhatū“ 'ti bheriṃ carāpesi.
 So puriso rājānaṃ upasaṃkamitvā „mayā deva tumhākaṃ
 opavayho' bhavitum yuttarūpo sabbaseto sīlavā hatthirājā 20
 diṭṭho, ahaṃ maggaṃ desessāmi, mayā saddhiṃ hatthācariye
 pesetvā taṃ gaṇhāpethā“ 'ti āha. Rājā „sādhū“ 'ti vanacara-
 kēṇ' saddhiṃ mahantena parivārena hatthācariyaṃ pesesi.
 So tena saddhiṃ gantvā B-aṃ naḷiniṃ pavisitvā gocaraṃ
 gaṇhantaṃ passi. B. pi hatthācariyaṃ disvā „idaṃ bhayaṃ 25
 na aññato uppannaṃ, tassa purisassa' santiṇā uppannaṃ
 bhavissati, ahaṃ kho pana mahābalo hatthisahassam pi vid-
 dhaṃsetum' samattho pahomi' kujjhitvā raṭṭhakaṃ' senāvāha-
 naṃ nāsetum, sace pana kujjhissāmi sīlaṃ me bhijjissati, tasmā
 ajja satthi koṭṭiyamāno pi na kujjhissāmīti“ adhiṭṭhāya sīsaṃ 30
 nāmetvā niccalo' aṭṭhāsi. Hatthācariyo padumasaraṃ otaritvā
 tassa lakkhanasampattiṃ disvā „ehi puttā“ 'ti rajatadāma-
 sadisāya soṇḍāya gahetvā sattame divase Bārāṇasim pāpuṇi'.
 Bodhisattamātā¹⁰ putte anāgacchante „putto me rājamahāmattehi

¹ so all three MSS. ² B^d opaguyhaṃ. ³ B^d -guyho ⁴ B^d rājā sādhū imaṃ
 maggaḍesikaṃ katvā araṇṇaṃ gantvā iminā vuttaṃ batthināgaṃ ānethā ti tena.
⁵ B^d pāpapu-. ⁶ B^d homi. ⁷ B^d sara-. ⁸ B^d adds va. ⁹ B^d -pāti. ¹⁰ B^d
 -sattassa'mātā pana.

nīto bhavissati, idāni tassa vippavāsena ayaṃ vanasaṇḍo
vaḍḍhissatīti“ paridevamānā dve gāthā abhāsi:

1. Tassa nāgassa vippavāsena
virūḷhā sallakī ca kuṭajā ca
5 kuruvindakaravīrā¹ bhisasāmā ca
nivāte pupphitā kaṇikārā. 1.
2. Kocid eva suvaṇṇakāyūrā
nāgarājaṃ bharanti piṇḍena
yattha rājā² rājakumāro vā³
10 kavacam abhihessati asam bhīto ti. 2.

Tattha virūḷhā ti vaḍḍhitā nāma, n' atth' ettha saṃsāro ti āsāṃsāvasen'
evam āha, sallakī ca kuṭajā cā 'ti'⁴ indasālarukkhā kūṭajarukkhā⁵ ca,
kuruvindakaravīrā⁵ bhisasāmā cā 'ti' kuruvindarukkhā ca karavīraṇa-
makāni⁶ mahātiuāni ca bhisāni ca sāmākā cū 'ti' attho, ete ca sabbe idāni
15 vaḍḍhissantīti paridevati, nivāte ti pabbatapāde, pupphitā ti mama puttena
sākhā⁷ bhañjitvā⁸ akhādīyamānā kaṇikārāpi pupphitā⁹ bhavissantīti vuttam
hoti, kocid eva 'ti' katthacid eva gāme vā nagare vā, suvaṇṇakāyūrā
ti suvaṇṇabharanā rājārājāmahāmattā, bharanti piṇḍena 'ti' ajja māti-
posakāṃ¹⁰ nāgarājānaṃ¹¹ rājārahassa bhojanassa suvaḍḍhitena piṇḍena
20 posenti, yatthā 'ti' yasmim nāgarāje rājā nisīditvā, kavacam abhihessatīti¹²
saṅgāmaṃ pavasi tvā paccāmittānaṃ kavacam abhihanissati bhindissati, idāni
vuttam hoti: yattha mama putte nisīno rājā vā rājakumāro vā asam bhīto
hutvā paccāmittānaṃ kavacam hanissati taṃ mañño¹³ nāgarājānaṃ suvaṇṇa-
bharanā ajja piṇḍena bharantīti.

- 95 Hatthācariyo pi antarāmagge¹⁴ va rañño sāsaṇaṃ pesesi¹⁵.
Rājā nagaraṃ alaṃkārapesi. Hatthācariyo B-aṃ katagandha-
paribhaṇḍaṃ alaṃkatapaṭiyattaṃ hatthisālaṃ netvā citrasāṇiyā¹⁶
parikkhipāpetvā rañño ārocesi. Rājā nānaggarasabhojanaṃ
ādāya gantvā B-assa dāpesi. So „mātaraṃ vinā gocaraṃ na
80 gaṇhissāmīti“ piṇḍaṃ na gaṇhi. Atha naṃ yācanto rājā tati-
yaṃ gātham āha:

¹ Bā -varā. ² Ck^s Bā rāja. ³ Ck^s omit vā. ⁴ Ck^s ca, omitting ti. ⁵ Bā -varā
⁶ Bā -vara-, Ck^s -vīraṇāmakāni. ⁷ Bā -khaṇi. ⁸ Ck^s bhañjitvā. ⁹ Ck^s add
vīya vaḍḍhitā. ¹⁰ Bā mātuposaka. ¹¹ Bā -rājāni. ¹² Bā -bhihanessa-. ¹³ Bā
me. ¹⁴ L. l. adda vattamāno. ¹⁵ Bā adds taṃ sutvā. ¹⁶ Bā vicitra-.

5. Gaṇhāhi nāga kabalaṃ, mā nāga kisako bhava,
bahūni rājakiccāni yaṇi¹ nāga karissasīti. 3.
Taṃ sutvā B. catuttham gātham āha:
4. Sā nūna sā kapaṇiyā² andhā aparināyikā³
khāṇuṃ pādena ghaṭṭeti girim Caṇḍoraṇaṃ patīti. 4. 5

Tattha sā nūna sā ti mahārāja nūna sā esā⁴, kapaṇiyā⁵ ti puttaviyo-
gena kapaṇā, khāṇuṃ ti tattha tattha patitaṃ rukkhakalīṇagaram⁶, ghaṭṭetiti
paridevaṃ⁷ mā tattha tattha pādena⁸ pothenti⁷ nūna pādena. hanati⁹ can-
doranam patīti caṇḍoranapabbatābhimukhī, pabbatapāde periphandaṃnā ti
attho.

10

Atha naṃ, pucchanto rājā

5. Kā nu te sā mahānāga andhā aparināyikā⁹
khāṇuṃ pādena ghaṭṭeti girim Caṇḍoraṇaṃ patīti 5.
pañcamam gātham vatvā¹⁰
6. Mātā me sā mahārāja andhā aparināyikā¹¹ 15
khāṇuṃ pādena ghaṭṭeti girim Caṇḍoraṇaṃ patīti¹² 6.
chaṭṭhagāthāya¹³ tam attham sutvā muñcāpento sattamaṃ
gātham āha:

7. Muñcath' etaṃ mahānāgaṃ yo 'yaṃ bharati mātaraṃ,
sametu mātaraṃ nāgo saha sabbehi nātibhiti. 7. 20

Tattha yo yaṃ bharatīti yaṃ nāgo 'ahaṃ mahārāja andhamātaraṃ
posemī, mayā vinā mayhaṃ mātā jīvitaṃkhaṇaṃ pāpuṇissati, tāya vinā mayhaṃ
issariyena attho n' atthi, 'vija me mātu gocaraṃ agāṇhantiya'¹⁴ sattama divaso'
ti vadati¹⁵, tasmā yo yaṃ mātaraṃ bharati etaṃ mahānāgaṃ khippaṃ muñ-
catha, sabbehi nātīhi¹⁶ saddhiṃ esa mātaraṃ sametu samāgacchatu 'ti.

25

Aṭṭhamanavamā abhisambuddhagāthā honti:

8. Mutto ca bandhanā nāgo mutto dāmāto¹⁷ kuñjaro
muhuttaṃ assasitvāna¹⁸ agamā¹⁹ yena pabbato. 8.

¹ Bā tāni. ² Bā kapaṇikā. ³ Bā -ṇā-. ⁴ Bā omits esā. ⁵ Ck -līṇharam
Bā dukkharakalīkaram. ⁶ all three MSS. pāde. ⁷ Ck pothenti, Bā pothenti.
⁸ Ck -haranti. ⁹ Ck Bā -ṇā-. ¹⁰ Bā āha. ¹¹ Ck Bā -ṇā-. ¹² Bā adda rājā.
¹³ Ck chaṭṭham-, Bā chaṭṭhamagā-. ¹⁴ Bā alabhanṭiya. ¹⁵ Ck omits va-.
¹⁶ Ck Bā nātībhiti. ¹⁷ Bā dāmāya. ¹⁸ Bā assasētvāna. ¹⁹ Ck āg-.

9. Tato so naḷiniṛi¹ gantvā sītaṃ kuṇḍarasevitaṃ
sonḍāya udakam āhatvā² mātaraṃ abhisīncathā³ 'ti. 9.

So kira nēgo bandhanaṃ mutto thokaṃ vissamitvā raṇṇo dasarājadhamma-
gāthāya dhammaṃ desetvā 'appamatto hohi mahārājā' 'ti ovādān datvā mahā-
5 jaina gandhamālādīhi pūjīyamāno nagarā nikkhamitvā tadahe va tain paduma-
saraṇi patvā 'mama mātaraṃ gocaraṃ gāhāpetvā va sayam gaṇhissāmīti' bahuni
bhisaṃulālan⁴ ādāya sonḍapūraṃ udakaṃ gahetvā guhālenato nikkhamitvā
guhādvāre nisinnāya mātu⁵ santikaṃ gantvā sattāhaṃ nirāhāratāya mātu
sarīraṃ⁶ phassapaṭilābhatthani⁷ upari udakaṃ siñci. Tam atthaṃ⁸ āvīkaronto
10 S. dve gāthā abhāsī.

Bodhisattamātāpi⁹ „devo vassatīti“ saṇṇāya taṃ akkosan-
ti¹⁰ dasamaṃ gātham āha:

10. Ko 'yaṃ anariyo devo akālen ativassati,
gato me atrajo putto yo mayhaṃ paricārako ti. 10.

15 Tattha atrajo ti attano¹⁰ jāto.

Atha naṃ samassāsento B. ekādasamaṃ gātham āha:

11. Uṭṭhehi amma, kiṃ sesi, āgato ty-āham atrajo,
mutto' mhi Kāsirājena Vedehena¹¹ yasassinā ti. 11.

Tattha āgato tyāhan ti āgato te ahaṃ, vedehena¹² 'ti nāpasampan-
20 nena¹³, yasassinā ti mahāparivārena, tena raṇṇā maṅgalahatthibhāvāya gahito
pi aham mutto idāni tava santikaṃ āgato, uṭṭhehi gocaraṃ gaṇhāṇīti.

Sā¹⁴ raṇṇo anumodanaṃ karonti osāṇagātham āha:

12. Ciraṃ jīvatu so rājā Kāsinaṃ raṭṭhāvaddhano¹⁵
yo me puttaṃ amocesi¹⁶ sadā vaddhāpacāyikan¹⁷ ti. 12

25 Rājā¹⁷ B-assa guṇe pasīditvā naḷiniyā avidūre gāmaṃ
māpetvā B-assa ca mātu c' assa¹⁸ nibaddhavattaṃ¹⁹ paṭṭha-
pesi. Aparabhāge B. mātari kālakatāya tassā samaparihāraṃ

¹ C^o nali-. ² C^o āhattha, C^o āhatva, B^o āharitvā, B^o -kaṃ gahetvā. ³ B^o -mū-, C^o -mūlā-. ⁴ B^o mātuyā. ⁵ B^o -ra. ⁶ C^o -ttan, B^o samphassapaṭilābhattham. ⁷ B^o -sattassamā-. ⁸ all three MSS.- ti. ⁹ B^o sa. ¹⁰ B^o -nā. ¹¹ C^o vedena. ¹² C^o nānās-, C^o nānas-, B^o kātis-. ¹³ B^o adda tuṭṭhamānā. ¹⁴ B^o -vaddhano. ¹⁵ B^o pamo-. ¹⁶ B^o vu-. ¹⁷ B^o tadā rājā. ¹⁸ C^o mātucassa, C^o mātussa ca, B^o mātuyā cassa. ¹⁹ C^o nibaddhavattaṃ.

katvā Karandakam¹ assamapadam² nāma gato. Tasmiṃ pana
 thāne Himavanta³ otaritvā pañcasatā isayo vasiṃsu, taṃ
 vattam⁴ tesam adāsi. Rājā B-assa samānarūpaṃ silāpaṭimaṃ⁵
 kāretvā mahāsakkāraṃ pavattesi. Jambudīpa-vāsino anusam-
 vaccharaṇṇa sannipatitvā hatthimaham nāma karimṣu. 5

S. i. d. ā. saccāni pakāsetvā j. s. (Saccapariyosāne mātīposaka-
 bhikkhu⁶ sotāpattiphale paṭiṭṭhahi): „Tadā rājā Anando ahoṣi⁷,
 hatthiṃ⁸ Mahāmāyā devī⁹, mātīposakanāgo¹⁰ pana aham evā¹¹“ ti.
 Mātīposakajātakaṃ.

2. Juhajātaka.

10

Suṇohi mayhaṃ yacanaṃ janindā¹² ti. Idam S. J. v
 Anandatherena laddhava¹³ ā. k. Paṭhamabodhiyaṃ hi¹⁴ vīsativas-
 sāni Bhagavato anibaddhaupaṭṭhākā¹⁵ ahesuṃ, ekadā thero Nāgasamālo
 ekado Nāgito¹⁶ Upavāṇo¹⁷ Sunakkhatto¹⁸ Cundo¹⁹ Sāgalo²⁰ ekadā
 Meghiyo Bhagavantaṃ upaṭṭhahi²¹. Ath²² ekadivasaṃ Bhagavā bhik- 15
 khū āmantesi: „bhikkhave idāni mhi mahallako, ekacce bhikkhū
 imiṇā maggena gacchāmā²³“ ti vutte añña gacchanti, ekacce may-
 haṃ pattacivaraṃ bhūmiyaṃ nikkhipanti, nibaddhaupaṭṭhākam me²⁴
 ekaṃ bhikkhum jānāthā²⁵“ ti. „Bhante ahaṃ upaṭṭhahissāmi ahaṃ
 upaṭṭhahissāmiti“ siraṣi añjaliṃ katvā utṭhite Sāriputtatherādayo „tum- 20
 hākaṃ patthanā²⁶ matakam patthā²⁷, alaṇ²⁸ ti paṭikkhipi²⁹. Tato
 bhikkhū Anandattheraṃ „tvam āvuso upaṭṭhākaṭṭhānam yacā³⁰“ ti
 āhaṃsu. Thero³¹ „sace me³² Bhagavā attanā laddham³³ cīvaraṃ na
 dassati piṇḍapātāṃ na dassati ekagandhakūṭiyaṃ vasitum na dassati
 maṃ gahetvā nimantanam na gamissati, sace pana Bhagavā mayā 25
 gahitaṃ³⁴ nimantanam gamissati sac³⁵ āhaṃ³⁶ tiroraṭṭhā tirojanapadā
 Bhagavantaṃ daṭṭhum āgataparisaṃ āgatakkhaṇe yeva dassetum

¹ Bā kadaṇḍaka. ² C^o -desaṃ, Bā assamasapadamraṃ. ³ C^o vaddhaṃ i, e. vattam. ⁴ C^o silāyapa-. ⁵ Bā mātu-. ⁶ Bā adda pāpapuriso devadatto ahoṣi hatthācariyo sārīputto ahoṣi mātā. ⁷ Bā omits devī. ⁸ Bā mātuposakahatthi. ⁹ Bā -yañhi. ¹⁰ Bā nābhito ekadā. ¹¹ C^o -no, Bā adda ekadā. ¹² Bā adda ekadā. ¹³ Bā sāgalo. ¹⁴ C^o -hiṃsu. ¹⁵ Bā maṃ. ¹⁶ C^o -naṃ. ¹⁷ C^o patvā. ¹⁸ C^o pari-. ¹⁹ Bā yācāhi. ²⁰ C^o add me. ²¹ Bā add bhante. ²² Bā laddha. ²³ C^o -ta. ²⁴ Bā sacehaṃ.

labhissāmi yadā me kamkhā uppajjati tasmiṃ khape¹ Bhagavantam
 upasamkamitum labhissāmi sace yaṃ Bhagavā mama parammukkhā
 dhammam katheti² tam āgantvā mayham kathessati³ ev'āham⁴ Bhaga-
 vantam upatṭhabhissāmi⁵ ime cattāro paṭikkhepe catasso ca⁶ āyā-
 5 canā ti⁷ aṭṭha vare yāci. Bhagavāpi⁸ ssa adāsi. So tato paṭṭhāya
 pañcaviśativassāni⁹ nibaddhaupatṭhāko ahoṣi. So pañcasu¹⁰ ṭhānesu¹¹
 etadagge ṭhapanam patvā āgamasampadā adhigamasampadā pubbahe-
 sampadā attatthaparipucchāsampadā¹² tithavāsasampadā yonisomanasikā-
 rasampadā Buddhūpanissayasampadā ti imāhi sattahi sampadāhi saman-
 10 nāgato Buddhassa¹³ santike aṭṭha vare dāyajjam labhitvā Buddhasāne
 paññāto gaganamajjhe¹⁴ cando viya pākaṭo ahoṣi. Ath¹⁵ ekadivasaṃ¹⁶
 dhammasabhāyam¹⁷ katham samuṭṭhāpesum¹⁸: „āvuso Tathāgato Anandat-
 theram varadānena santappesi¹⁹“. Satthā āgantvā „kāya nu²⁰ ttha bhik-
 khave etarahi kathāya sannisinnā²¹“ ti pucchitvā „imāya nāmā²²“ ti vutte
 15 „na bhikkhave idān²³“ eva pubbe p'āham²⁴ Añandaṃ varena santappesiṃ,
 pubbe p'āham yaṃ yaṃ esa yāci tam tam adāsim evā²⁵“ ti vatvā
 a. ā.:

4

A. B. Br. r. k. tassa putto Juṇhakumāro nāma Takka-
 silāyam sippam uggahetvā ācariyassa anuyogaṃ datvā rattibhāge
 20 andhakāre ācariyagharā nikkhamitvā attano nivāsanaṭṭhānam
 vegena gacchanto aññataram brāhmaṇam bhikkham caritvā
 attano nivāsanaṭṭhānam gacchantam apassanto bāhunā paha-
 ritvā tassa bhattapātim²⁶ bhindi. Brāhmaṇo patitvā viravi. Ku-
 māro kāruṇṇena nivattitvā tam hatthe gahetvā utṭhāpesi²⁷.
 25 Brāhmaṇo „tayā tāta mama bhikkhābhājajam bhinnam, bhatta-
 mūlam me dehiti²⁸“ āha. Kumāro „brāhmaṇa, idān²⁹ āham tava
 bhattamūlam dātuṃ na sakkomi, aham kho pana Kāsirañño
 putto Juṇhakumāro nāma, mayi rajje patitṭhite āgantvā maṃ
 dhanam yāceyyāsīti³⁰“ vatvā nitṭhitāsippo ācariyam vanditvā
 30 Bārāṇasim gantvā pitu sippam dassesi. Pitā „jīvantena me
 putto diṭṭho, rājabhūtam pi maṃ passissāmīti³¹“ rajje abhisīci.

¹ Bā adds yeva. ² Bā -thessati. ³ Bā -hantam. ⁴ C¹ Bā omit ca. ⁵ C¹
 -nāniti. ⁶ Bā vassādinī. ⁷ Bā adds te. ⁸ C¹ attatthapaṭi-. ⁹ C¹ tattā-,
 Bā titha-. ¹⁰ C¹ buddhānam. ¹¹ Bā -ṇa-. ¹² Bā add bhikkhū. ¹³ C¹
 pahaṃ. ¹⁴ C¹ upatṭhā-.

* So Junḥarājā nāma hutvā dhammena rajjam kāresi. Brāhmaṇo
tām pavattim sutvā „idāni mama bhattachamūlam āharissāmīti“
Bārāṇasim gantvā rājānam alamkatanagaram padakkhiṇam
karontam eva disvā ekasmiṃ unnatapadese' ṭhito hattham
pasāretvā jayāpesi. Rājā anoloketvā va atikkami³. Brāhmaṇo
tena adiṭṭhabbhavaṃ ñatvā katham samuṭṭhapento paṭhamam
gātham āha:

• 1. Suṇohi mayham vacanam janinda,
atthena Junḥ' amhi idhānupatto,
na brāhmaṇe addhike tiṭṭhamāne
gantabbam āhu dipadāna⁴ seṭṭhā 'ti. 13. 10

Tattha Junḥamhīti mahārāja tayi Junḥamhi aham eken'⁵ atthena
idhānupatto, na nikkāraṇā idhāgato⁶ 'mhīti dīpeti, addhike ti addhānam āgate,
gantabbam ti tam addhikam⁷ addhānam āgataṃ yācamānaṃ brāhmaṇam
anoloketvā va gantabbam ti paṇḍitā na āhu na kathentīti. 15

Rājā tassa vacanam sutvā hatthim vajiramkusena niggahetvā
dutiyaṃ gātham āha:

• 2. Suṇomi tiṭṭhāmi, vadehi brahme
yenāsi⁸ atthena idhānupatto,
kam vā tvam⁹ attham mayi patthayāno
idhāgamo¹⁰ brahme tad imgha brūhīti. • 14. 20

Tattha imghā 'ti codanatto nipāto.

Tatoparam brāhmaṇassa ca rañño ca vacanapaṭivacana-
vasena sesagāthā kathitā:

3. Dadāhi me gāmarāni pañca
dāsīsataṃ satta gavaṃ satāni
parosahassaṃ ca suvaṇṇanikkhe
bhariyā ca¹¹ me sādisi¹² dve dadāhi. 15. 25

¹ Bā āharāpessāmīti. ² Bā -ppa-. ³ Ck antikkami, C^o akkami. ⁴ Bā dvi-. ⁵
Bā -na. ⁶ Bā āgato omitting idh. ⁷ Bā omits addhi-. ⁸ Bāf yenāpi. ⁹ Ck
tam. ¹⁰ Ck -me, Bāf -mā. ¹¹ Bā va. ¹² all four MSS. -si.

4. Tapo nu te brāhmaṇa bhiṃsarūpo,
mantā nu te brāhmaṇa cittarūpā,
yakkhā va¹ te assavā santi keci,
atthaṃ vā² me abhijānāsi³ kattaṃ. 16.
5. Na me tapo atthi na cāpi mantā,
yakkhā ca me assavā n' atthi keci,
attham pi⁴ te⁵ nābhijānāmi kattaṃ,
pubbe ca kho saṅgati mattam āsi. 17.
6. Paṭhamam imaṃ dassanaṃ jānato me,
na t' abhijānāmi ito puratthā,
akkhāhi me pucchito etam atthaṃ,
kadā kuhiṃ vā ahu saṅgamo nō. 18.
7. Gandhārārājassa puramhi raṃme
avasimbhase Takkaṣilāya deva,
tatt' andhakāraṇhi⁶ timisikāyaṃ⁷
am̐sena am̐saṃ samaghaṭṭayimha. 19.
8. Te tatha ṭhatvāna ubho janinda
sārāṇiyaṃ vītisārimha⁸ tatha,
sā yeva no saṅgati mattam āsi
tato na pacchā na pure kadāci. 20.
9. Yadā kadāci manujesu brahme
samāgamo sappurisenā hoti
na paṇḍitā saṅgatisanthavāni
pubbe kataṃ vāpi vināsayanti. 21.
10. Bālā ca⁹ kho saṅgatisanthavāni
pubbe kataṃ vāpi vināsayanti,
bahum¹⁰ pi bālesu kataṃ vinassati,
tathā hi bālā akataññurūpā. 22.
11. Dhirā ca⁹ kho saṅgatisanthavāni
pubbe kataṃ vāpi na nāsayanti,

¹ C^a ca, B^d nu. ² B^d si. ³ B^d ā-. ⁴ B^d atthaṃ si. ⁵ C^k ce. ⁶ C^k B^d -hi.

⁷ C^a B^d am̐si-. ⁸ B^d -sāramha. ⁹ B^d va. ¹⁰ C^k -ū.

appam pi dhīresu kataṃ na nassati,
tathā hi dhīrā sukataññurūpā. 23.

12. Dadāmi te gāṃavarāni pañca

dāsīsataṃ satta gavaṃ satāni,

•parosahassaṇ ca suvaṇṇanikkhe

5

bhariyā ca te sādīsī dve dadāmi. 24.

13. Evaṃ sataṃ hoti samecca¹ rāja,

•nakkhattarājā-r-iva tārakānaṃ

āpūratī Kāsipatī yathā ahaṃ,

tayā hi² me saṅgamo ajja laddho ti. 25.

10

Tattha sādīsīti rūpevaṇṇajātikulapadesena mayā sādīsīyo³ dve mahā-
yasā bhariyā ca me dehīti attho, bhīṃsarūpo ti kin nu te brāhmaṇa bala-
varūpasilācāraguṇasaṃkhatāni tapkammaṃ atthīti pucchati, mantā nu te ti
udāhu vicitrarūpā sabbatthasādhakā mantā te atthi, assavā ti vacanakārakā⁴
icchiticchitadāyaka⁵ vā te keci santi, kattan ti kataṃ, udāhu tayā kataṃ, kiñci
mama atthaṃ abhijānāsīti pucchati, saṅgatiमततṃ ti samāgamamattaṃ tayā
saddhīm pubbe mama āsīti vadati, jānato me ti jānantassa mama imaṃ⁶
jathamaṃ kataṃ⁷ tava dassauaṃ, na⁸ tābhijānāmi⁹ na taṃ abhijānāmi⁹,
timīśikāyaṃ¹⁰ ti bahalatimīrūya¹¹ rattiyaṃ, te tattha thatvānā¹² ti te
mayāni tasmiṃ aṃsena aṃsaṃ ghaṭṭitaṭṭhāne thatvā, vītisārimha tatthā¹³ ti
tasmiṃ yeva thāne sārītabbayuttakaṃ kathaṃ sārāyima¹⁴, ahaṃ 'bhikkhābhāja-
naṃ me tayā bhinnāni. bhattaniūlaṃ me dehīti¹⁵, avacaṃ, tvaṃ 'idān' ahaṃ tava
bhattaniūlaṃ dātuṃ na sakkomi, ahaṃ kho pana Kāsirañño putto Juphakumāro
nāma, mayi, rājje patiṭṭhite āgantvā maṃ dhanāṃ yāceyyāsi¹⁶ avacā 'ti imaṃ
sārāpiyaṃ kathaṃ karimhā¹⁷ ti āha, sā yeva no saṅgati mattamāsīti deva
amhākaṃ sā yeva aññamaññaṃ saṅgati mattam āsi ekamuhuttaṃ ahoṣīti dīpeti,
tato ti tato pana¹⁸ muhuttikamittadhammato pacchā vā pure vā kadāci amhā-
kaṃ saṅgati nāma na bhūtapubbā, na paṇḍitā ti brāhmaṇa paṇḍitā nāma taṃ
muhuttikasaṅgatiṃ¹⁹ vā cirakālasanthavāni vā yaṃ kiñci pubbe katagunaṃ vā na
nāsenti, bahum²⁰ pīti bahukam pi, akataññurūpā ti yasamā²¹ bālā aka-
taññusabhāvā²² tasmiṃ tesu bahum²³ pi kataṃ nassatīti attho, sukataññurūpā
ti suṭṭhukataññusabhāvā²⁴, etthāpi²⁵ tathā hīti hikāro kāraṇattho va, dadāmi
te ti brāhmaṇena yācitayācītaṃ²⁶ dadanto evaṃ āha, evaṃ satan ti brāhmaṇo

¹ B^o samacca. ² B^o pi. ³ C^o -soyo. B^o -sā. ⁴ B^o -ikā. ⁵ B^o add yakkhā.

⁶ B^o omite ka-. ⁷ C^o omīti na. ⁸ C^o nābhī-. ⁹ C^o -mīti. ¹⁰ C^o B^o timī-. ¹¹ B^o balawa-. ¹² B^o vītisā-. ¹³ C^o dehītaṃ. ¹⁴ C^o idam. ¹⁵ B^o adds taṃ. ¹⁶ C^o -kē. ¹⁷ C^o -hū. ¹⁸ C^o yasavā. ¹⁹ C^o -vo. ²⁰ C^o etthā, C^o etthāti. ²¹ B^o omits yācita.

rañño anumodanañ karonto vadati, satañ¹ sappurisaññāñ ekavāram pi samecca²
 saṅgati nāma evaṃ hoti, rivā³ 'ti ettha rakāro³ nipātamattañ, tārakānañ⁴ tī
 tārakagaṇamajjhe, Kāsi patitī rājānañ ālapati, idaṃ vuttañ hoti: deva Kāsi-
 raṭṭhādhipati yathā cando tārakāmajjhe⁴ thito tārāgaṇaparivuto patipadato⁵
 5 paṭṭhāya yāva puṇṇamā āpūratī tathā aham pi ajja tayā dinnehi gāmaṇārādhi
 āpūramitī, tayā hi⁶ me ti mayā pubbe tayā saddhim laddho pi saṅgamo
 aladdho⁷, ajja pana mama manorathassa nipphannattā mayā tayā saha saṅgamo
 laddho nāmā⁸ 'ti, nipphannañ me tayā saddhim mettaphalañ ti vadati.

Bodhisatto tassa mahantañ yasañ adāsi.

10 S. i. d. ā. „na bhikkhāve idān' eva pubbe p' āhañ Ānandañ
 vareña santappemi⁹ yevā“ 'ti vatvā j. s.: „Tadā brāhmaṇo Ānando
 ahosi, rājā⁹ aham evā“ 'ti. Juṇhajātakam.

3. Dhammajātakam.

Yasokaro puñṇakaro hamasmiti. Idañ S. J. v. Deva-
 15 dattassa paṭṭhavipavesanañ¹⁰ ā. k. Dhammasabhāyañ¹¹ ka-
 thañ samuṭṭhāpesuṃ: „āvuso Devadatto Tathāgatena saddhim paṭi-
 virujjhivā paṭṭhaviṃ pavittṭho“ ti. S. āgantvā „kāya nu 'ttha bhik-
 khave etarahi kathāya sannisinā“ 'ti pucchitvā „imāya nāmā“ 'ti
 vutte „idāni tāv' esa bhikkhave mama Jina-cakke pahārañ datvā
 20 paṭṭhaviṃ pavittṭho, pubbe pana¹² dhammacakke pahārañ datvā pa-
 ṭṭhaviṃ pavisitvā Avīci-parāyano jāto“ ti vatvā a. ā.:

A. B. Br. r. k. Bo. kāmāvacaraloke Dhammo nāma
 devaputto hutvā nibbatti, Devadatto Adhammo nāma. Tesu
 Dhammo dibbalaṃkārapatimaṇḍito dibbāñ rathavaram abhi-
 25 ruyha accharāgaṇaparivuto manusseṣu sāyamāsañ¹³ bhuñjitvā
 attano attano¹⁴ gharadvāre¹⁵ sukhakathāya nisinnesu puṇṇa-
 muposathadivase gāmanigamarājadhāniṣu¹⁶ ākāse ṭhatvā „pāṇā-
 tipātādhi dasahi akusalakammaṇapathēhi viramitvā, mātipaṭṭhā-
 nadhammañ pitupaṭṭhānadhammañ tividhasucaritadhammañ¹⁷

¹ Ck om'te satañ. ² Bđ samacca. ³ Bđ rivakāro. ⁴ Bđ -kānañ ma-. ⁵ Ck²
 patipā-. ⁶ Bđ hi corr. to pl. ⁷ Ck² ajjaladdho, Bđ aladdho va. ⁸ Bds -esi. ⁹
 Bds add pana. ¹⁰ Bđ pathavippa-. ¹¹ Bđ tadā hi dham-. ¹² Bđ pl. ¹³ Bds
 sāyañ bhattāñ. ¹⁴ Bđ only one a-. ¹⁵ Bđ -resu. ¹⁶ Bđ -gamañanapadātājathā-
 niṣu. ¹⁷ Bđ -dhamme ca.

pūretha, evaṃ saggaparāyanā hutvā mahantaṃ yasaṃ anubha-
 vissathā“ 'ti manusse dasakusalakammapathe samādapento
 Jambudīpaṃ padakkhiṇaṃ karoti, Adhammo' „pāṇaṃ hanathā“
 'ti ādinā nayena² akusalakammapathe³ samādapento Jambudīpaṃ
 vāmaṃ karoti. Atha tesaṃ ākāse rathā sammukhā ahesuṃ, 5
 atha nesaṃ parisā „tumhe kassa tumhe kassā“ 'ti pucchitvā
 „mayāṃ Dhammassa, mayāṃ Adhammassā“ 'ti vatvā maggā
 ukkaṇṭitvā⁴ dvidhā jātā. Dhammo pi Adhammaṃ āmantetvā
 „samma tvaṃ Adhammo ahaṃ⁵ Dhammo, maggo mayhaṃ
 anucchaviko, tava rathaṃ okkāmetvā⁶ mayhaṃ maggaṃ dehiti“ 10
 paṭhamāṃ gāṭham āha:

1. Yasokaro puñṇakaro 'ham asmi
 sadatthuto⁷ saṃmaṇabrāhmaṇānaṃ,
 maggāraho devamanussapūjito
 Dhammo ahaṃ, dehi Adhamma maggan ti. 26. 15

Tattha yasokaro ti ahaṃ devamanussānaṃ yasodāyako, dutiyapade pi
 es' eva nayo, sadatthuto⁷ ti sadā thuto⁸ niccapasattho⁹.

Tatoparā:

2. Adhammayānaṃ daḥham āruhitvā
 asantasanto balavāhaṃ asmi, 20
 sa kissa hetumhi tav' ajja dajjaṃ¹⁰
 maggaṃ ahaṃ Dhamma adinnapubbaṃ. 27.
 3. Dhammo hāve pātur ahosi pubbe, (III, 4.)
 pacchā Adhammo udapādi loke,
 jeṭṭho ca seṭṭho ca sanantano¹¹ ca, 25
 uyyāhi jeṭṭhassa kaniṭṭha maggā. 28.
 4. Na yācanāya na pi pātirūpā
 na arahati vo¹² 'haṃ dadeyya maggaṃ,

¹ B² adds pana devaputto. ² B² adds dassa. ³ C² adds hi, C² hi ramitvā. ⁴
 B² okk-. ⁵ C² okkamitvā. ⁶ C² -tthato. ⁷ C² -tthato. ⁸ C² sadatthato.
⁹ B² niccam-. ¹⁰ B² rajjaṃ corr. to da-, C² vajjaṃ. ¹¹ B² -nandano. ¹²
 B² te.

- yuddhañ ca no hotu' ubhinnam ajja,
yuddhasmi yo jessati tassa maggo. 29.
5. Sabbā disā anuvisaṭo 'ham asmi
mahabbalo amitayaso atullo',
5 guṇehi sabbehi upetarūpo
Dhammo, Adhamma tvañ kathañ vijessasi'. 30.
6. Lohenā ve haññati jātārūpañ,
na jātārūpena hananti lohañ,
sace Adhammo haññatī' Adhammam ajja
10 ayo suvaṇṇaṃ viya dassaneyaṃ. 31.
7. Sace tvañ' yuddhabalo' s' Adhamma'
na tuyha vaddhā ca garū' ca atthi,
maggāñ' ca te dammi piyāppīyena
vācāduruttāni pi te khamāmīti 32.
- 13 imā cha' gāthā tesaṃ yeva¹⁰ vacanapaṭivacanavasena ṭhitā¹¹.

Tattha sa kiṣṣa hetumhi tavajjā 'ti¹² so 'mhi ahañ Adhammo,
Adhammayānañ rathañ¹² ārūḷho abbīto balavā kiṃkāraṇā ajja bho Dhamma
kassaci adinnapubbañ maggañ tuyhañ dammīti¹⁴, pubbe ti¹⁵ paṭhamakoppi-
kakāle imasmīñ loke dasakussalakammupathadhammo¹⁶ ca pubbe pāturu ahoṣi
20 pacchā adhammo, jeṭṭho cā 'ti pure nibbattabhāvena ahañ jeṭṭho ca¹⁷ seṭṭho
ca porāṇako ca, tvañ pana kañiṭṭho, tasmā maggā uyyāhīti vadati, na pi pāti-
rūpā¹⁸ ti ahañ hi vo¹⁹ n' eva yācanāya na paṭirūpavacanena²⁰ maggāraha-
tāya maggañ dadeyyaṃ, anuvisaṭo²¹ ti ahañ catasso disā catasso anu-
25 disā ti sabbadisā attano guṇena patthaṭo paññāto, lohenā 'ti ayamuṭṭhikena,
haññatīti²² hanissati, yuddhabalo sadhammā 'ti sace tvañ yuddhabalo
si Adhamma, vaddhā²³ ca garū²⁴ cā 'ti yadi tuyhañ ime vuddhā²⁵
ime garupaṇḍitā²⁶ evaṃ n' atthi, piyāppīyena 'ti piyena pi²⁶ appiyeṇāpi
dadanto²⁷ piyena viya te maggañ dadāmīti attho.

¹ Cks ti-. ² Bds atulyo. ³ Cks -ti. ⁴ Ck hañjati, Cc hañjiti Bds haññati. ⁵
Cks tvañ. ⁶ Ck saddhamma, Bds adhamma. ⁷ Bds guru? Cks garu. ⁸ Cks maggā.
⁹ Cks ca. ¹⁰ Bds tesaññeva. ¹¹ Bds kathitā. ¹² Bds tavajjā dajjanti. ¹³ Cc
omits rathañ. ¹⁴ Cc dammi pi, Ck dhammi pi. ¹⁵ Ck pi. ¹⁶ Cks -e. ¹⁷
Cks omīti ca. ¹⁸ Bds paṭirūpā corr. to paṭirupā. ¹⁹ Bds te. ²⁰ Bds paṭi- corr.
to paṭi-. ²¹ Cks anuvisaṭo. ²² all three MSS. haññā-. ²³ Bds vuddhā. ²⁴ Bds
guru. ²⁵ Bds adds cā ti. ²⁶ Bds viya. ²⁷ Bds anto.

Bodhisattena pana imāya gāthāya kathitakhaṇe¹ yeva Adhammo rathe²thātum asakkonto avamsiro paṭhaviyaṃ patitvā paṭhaviyā vivare dinne gantvā Avicimhi yeva nibbatti.

Etam atthaṃ viditvā Bhagavā abhisambuddho hutvā sesagāthā abbhāsi: .

5

8. Idaṃ ca sutvā vacanaṃ Adhammo
avamsiro patito uddhapādo :

• • yuddhatthiko ce na labhāmi yuddhaṃ,
ettāvatā hoti hato Adhammo. • 33.

9. Khantibalo⁷ yuddhabalaṃ vijetvā
hantvā Adhammaṃ nihanitva³ bhūmyā⁴
pāyās⁵ vitto³ abhiruyha sandanaṃ
maggen⁶ eva atibalo saccaṇikkamo⁶. 34.

10

10. Mātāpitā samaṇabrāhmaṇā ca
asammānitā yassa sake agāre
idh⁹ eva nikkhippa sarīradehaṃ
kāyassa bhedā nirayaṃ vajanti⁷
yathā Adhammo patito avamsiro. 35.

15

11. Mātāpitā samaṇabrāhmaṇā ca
susammānitā yassa sake agāre
idh⁹ eva nikkhippa sarīradehaṃ
kāyassa bhedā sugatiṃ vajanti⁸
yathāpi Dhammo abhiruyha sandanaṃ ti. 36.

20

Tattha yuddhatthiko ce ti ayaṃ tassa vilāpo, so kir⁹ evaṃ vilapanto yeva patitvā paṭhaviṃ pavitt¹⁰ho, ettāvatā ti bhikkhave yāvatā paṭhaviṃ pavitt¹⁰ho 25
tāvatā⁹ Adhammo¹⁰ hat⁹ nāma hoti, khantibalo¹¹ ti bhikkhave evaṃ Adhammo paṭhaviṃ pavitt¹⁰ho, adhiśāsanakhantibalo taṃ yuddhabalaṃ vijetvā vadhitvā bhūmyāṃ nihanitvā pāyās¹² vitto¹³ attano rathaṃ āruyha maggen⁶ eva⁹ saccaṇikkamo¹⁴ tathaparakkamo¹⁵ Dhammadevaputto pāyāsi, asammānitā ti asakkatā, sarīradehaṃ ti imasmiṃ yeva loke sarīrasaṃ- 30
khātā dehaṃ nikkhipitvā, nirayaṃ vajantīti¹⁶ yassa pāpappuggalassa ete sakkārārahā¹⁷ gehe asakkatā tathārūpā¹⁸, yathā Adhammo patito avamsiro evaṃ

¹ B² -kkhaṇe. ² all four MSS. -ti-. ³ B² vihanetvā. ⁴ B² -yā corr. to -yaṃ
⁵ C² B² citto. ⁶ C² -kkhāmo. ⁷ B² add te. ⁸ B² add te. ⁹ B² ettā-. ¹⁰
B² adds patito. ¹¹ all three MSS. -ti-. ¹² C² vintijānatāya? C² vittijānatāya,
B² citta-jānatāya. ¹³ B² citto. ¹⁴ B² add ti. ¹⁵ C² tatha- corr. to tathā-.
¹⁶ C² vajanti. ¹⁷ C² -rarahā, B² -rārahe. ¹⁸ C² adds ti; C² tathārūpā ti yā-
thārūpā, B² yathā ti in the place of tathārūpā.

avaṃsīrā nirayaṃ vajantīti attho, sugatīṃ vajantīti yassa paṇ' ete sakkatā tādīsā paṇḍitā yathāpi Dhammo sandanaṃ abhiruyha devalokaṃ gato evaṃ sugatīṃ vajanti¹.

S. evaṃ dhammaṃ desetvā „na bhikkhave idān' eva pubbe pi

- 5 Devadatto mayā saddhim paṭivirujjhivā paṭhavim pavittṭho“ ti vatvā j. s.: „Tadā Adhammo Devadatto ahosi, paṇḍāpi 'ssa Devadattapaṇḍitā va², Dhammo pana ahaṃ³, paṇḍā⁴ Buddhapaṇḍitā yevā“ 'ti, Dhammajātakam⁵.

4. Udayajātaka.

- 10 Ekā nisinnā ti. Idam S. J. v.⁶ ukkaṇṭhiṭṭabbikkum ā. k. Vatthum Kusajātake āvibhavissati. S. paṇa tam bhikkhum āṇan-tetvā⁷ „saccaṃ kira tvaṃ bhikkhu ukkaṇṭhito“ ti⁸ pucchitvā „saccaṃ bhante“ ti vutte „bhikkhu kasmā kilesavasena evarūpe niyyānika-sāsane⁹ ukkaṇṭhasi, porānakapaṇḍitā samiddhe dvādasayojanike Su-
15 rundhananagare¹⁰ rajjāṃ kārentā¹¹ devaccharapaṭibhāgāya itthiyā sad-dhim satta vassasatāni ekagabbhe vasantā indriyāni¹² bhinditvā lobhavasena na olokesuṃ“ ti vatvā a. ā.:

- A. Kāsiraṭṭhe Surundhananagare Kāsiraṭṭajā r. kāresi, tassa n' eva putto na dhītā ahosi. So attano deviyo 'putte
30 patthethā“ 'ti āha¹³. Tadā Bo. Brahmālokā cavitvā tassa¹⁴ aggamahesiyā¹⁵ kucchimhi¹⁶ nibbatti. Ath' assa mahājanassa hadayaṃ vadḍhetvā jātabhāvena Udayabhaddo¹⁷ ti nāmaṃ kariṃsu. Kumārassa pādacāraṃ¹⁸ caraṇakāle añño pi satto Brahmālokā cavitvā tass' eva rañño aññatarāya¹⁹ deviya kuc-
95 chimhi²⁰ kumārikā hutvā nibbatti, tassāpi Udayabhaddā²¹ ti nāmaṃ kariṃsu. Kumāro vayappatto sabbasippe²² nipphattim

¹ Bā -titi. ² Cā yeva, Bā ca. ³ Bā shameva. ⁴ Bā adds pana. ⁵ Bā dham-madevaputtajā. ⁶ Bā add ekam. ⁷ Bā omits ā-. ⁸ Bā sīti. ⁹ Bā add pabbajitvā. ¹⁰ Cā surundana-. ¹¹ Bā -to. Cā -to. ¹² Bā āṇāpasi, Bā adds aggamahesi pi rañño. vacanaṃ sampajjochitvā tathā akāsi tassā silatejasa. ¹³ Bā rañño. ¹⁴ Bā -ismim. ¹⁵ Bā -bhaṭ- throughout. ¹⁶ Cā -vāraṇ, Bā pāda corr. to pādā, Bā padasā. ¹⁷ Cā -rā. ¹⁸ Cā -ismim. ¹⁹ Bā -bhaṭā. ²⁰ Bā -a.

pāpuṇi, jātibrahmacārī pana ahosi, supiṇantenāpi¹ methuna-
 dhammaṃ na jānāti, nāssa² kilesesu cittaṃ alliyi. Rājā
 puttaṃ³ rajje abhisiñcitvā „nātakāni⁴ ssa⁵ paccupaṭṭhāpessāmīti“
 sāsanaṃ pesesi. Bo. „na mayhaṃ rajjen⁶ attho, kilesesu
 cittaṃ me na alliyatīti“ paṭikkhipitvā punappuna vuccamāno⁷
 ratta-jambunadamayaṃ itthirūpaṃ kāretvā „evārūpaṃ itthiṃ
 labhamāno rajjaṃ paṭicchissāmīti“⁸ mātāpitunnaṃ pesesi. Te
 taṃ suvaṇṇarūpakam sakala-Jambudīpaṃ parihaṛāpetvā tathā-
 rūpaṃ itthiṃ alabhantā Udayabhaddaṃ alaṃkaritvā tassa
 santike ṭhapesuṃ, sā taṃ suvaṇṇarūpaṃ⁹ abhibhavitvā atṭhāsi.¹⁰
 Atha tesam¹¹ anicchamānānaṃ nēva vemātikabhaginiṃ Udaya-
 bhaddhakumārīṃ¹² aggamaheṣiṃ katvā B-aṃ rajje abhisiñcīṃsu.
 Te pana dve pi brahmācāriyavāsaṃ eva vasiṃsu. Aparabhāge
 mātāpitunnaṃ accayena B. rajjaṃ kāresi. Ubho¹³ ekagabbhe
 vasamaṇāpi lobhavasena indriyāni bhinditvā aññamaññaṃ na¹⁴
 olokesuṃ, api¹⁵ kho pana „yo amhesu paṭhamataraṃ kālāṃ
 karoti so nibbattaṭṭhānato āgantvā¹⁶ asuṇkatṭhāne nibbatto
 'smīti' ārocetū“¹⁷ ti saṅgaram¹⁸ akāṃsu. Atha kho B. abhisekato
 sattavassasataccayena kālāṃ akāsi. Añño rājā nāhosi, Udaya-
 bhaddāya eva¹⁹ āṇā pavatti, amaccā rajjaṃ anusāsīṃsu. B.²⁰
 pi Tāvatiṃsabhavane Sakkattaṃ patvā yasamaṇantatāya satta-
 haṃ anussarituṃ nāsakkhi. Iti so manussagaṇanāya satta-
 vassasataccayena āvajjitvā „Udayabhaddharājadhītaraṃ²¹
 dhanena vīmaṇsitvā sihanādaṃ nadāpetvā²² dhammaṃ desetvā
 saṅgaram²³ mocetvā āgamissāmīti“ cintesi. Tadā kira manus-²⁴
 sānaṃ dasavassasahassāyukālo ahosi²⁵. Rājadhītā²⁶ taṃ di-
 vasaṃ rattibhāge supihitesu²⁷ dvāresu ṭhapite ārakkhe satta-
 bhūmakapāsādavaratale²⁸ alaṃkatasirigabbhe ekikā²⁹ niccalā at-

¹ Bā -napi. ² Bā na tassa. ³ Ck putte. ⁴ Bā -kāṇissa corr. to -kāṇissa.

⁵ Bā sampaṭi-. ⁶ Bā -rūpakam. ⁷ Bā nesaṃ. ⁸ Ck udayaku-. ⁹ Bā

adda pi. ¹⁰ Bā adda ca. ¹¹ Bā saṅk-. ¹² Bā -bhaṭṭāyeva. ¹³ Bā -bhaṭṭam-.

¹⁴ Bā natā-, Ck vadā-. ¹⁵ Bā hoṭi. ¹⁶ Bā adda pi. ¹⁷ Bā pihī-. ¹⁸ Bā -mi-.

¹⁹ Bā adda va.

tano silaṃ āvajjamāṇā nisīdi. Atha Sakko suvaṇṇamāsakapūraṃ
ekaṃ suvaṇṇapātiṃ ādāya āgantvā sayanagaḇbhe yeva pātu
bhavitvā ekamantaṃ ʘhito tāya saddhiṃ sallapanto paṭhamam
gātham āha:

- 5   1. Ekā nisinnā suci saṇṇatūrū
              pāsādam āruya aninditaṅgī,
              yācāmi taṃ kinnaranettacakkhu:
              im' ekarattiṃ ubhaya vasemā 'ti. 37.

Tattha suci ti sucivatthanivatthā, saṇṇatūrū ti suṭṭhaṭṭhapitāūrū triyā-
10 pathaṃ saṭṭhapetvā sucivatthā ekikā va nisinnaśi¹: vuttaṃ hoti, aninditaṅgī ti
pādantato yāva kesantā² aninditasarīrā paramasobhaggappattasārīrā ti, kinna-
ranettacakkhū 'ti tihi maṇḍalehi paṇḍehi ca pasādehi upasobhitattā kinnaraṃ
nettasaḍehi cakkhūhi samannāgate, im' ekarattiṃ ti imaṃ ekarattiṃ ajja imas-
miṃ alaṃkatasayanagaḇbhe ekato vaseyyamā 'ti yāceti.

- 15   Tato rājadhītā dve gāthā abhāsi:
              2. Ukkinnantaraparikhāṃ³ daḷhamattālakotṭhakaṃ⁴
              rakkhitaṃ khaggahatthehi duppavesam idaṃ puram. 38.
              3. Daharassa yuvino⁵ cāpi āgamo ca⁶ na vijjati,
              atha kena nu vaṇṇena saṅgamaṃ icchase mayā ti. 39.

Tattha ukkinntantaraparikhāṃ⁶ ti idaṃ dvādasayojanikaṃ Surun-
dhanapuram antamantarā udekaparikhānaṃ kaddamaparikhānaṃ sukkhapa-
khānaṃ⁷ ca ukkinpattā⁸ ukkinntantaraparikhāṃ⁹, daḷhamattālakotṭhakaṃ¹⁰
ti thirehi attālakehi dvārakotṭhakehi ca samannāgataṃ, khaggahatthehi ti
āvudhahatthehi dasehi yodhasasasehi rakkhitaṃ, duppavesam idaṃ puran
25 ti idaṃ sakalapuram pi tassa anto māpitaṃ mayham nivāsapuram¹¹ pi ubha-
yāṃ¹² kassaci pavasituṃ na sakkā, āgamo cā¹³ 'ti idha imāya velāya taru-
passa¹⁴ vā yobbanappattassa vā thāmasampannayodhasa vā aññassa vā mahantam
pi paṇṇākāraṃ gaḇetvā āgacchantassa āgamo nāma n'atthi, saṅgamaṃ ti
atha traṃ kena kārāṇena imāya velāya mayā saba samāgamaṃ¹⁵ icchasi¹⁵.

- 30   Atha Sakko catuttham gātham āha:

¹ Bā kesaggā. ² C² ukkinṇ-, Bā okkhinṇ-, Bf okki-. ³ Bā daḷha attā-. ⁴ Bā
yūḍhino, Bf yūddhino. ⁵ C⁵ va, Bā vā. ⁶ C⁶ ukkinṇ-, Bā okkhinṇ-. ⁷ C⁷
sukka-. ⁸ C⁸ ukkinṇa-, Bā ukkhinṇa-. ⁹ Bā ukkh-. ¹⁰ Bā daḷha attā-.
¹¹ Bā -sanapu-. ¹² Bā -yampi. ¹³ C¹³ Bā vā. ¹⁴ Bā saṅgamaṃ. ¹⁵ Bā -sīti.

4. Yakkho 'ham asmi kalyāṇi, āgato 'smi tamantikam',
tvam maṃ nandaya' bhaddante, puṇṇakāmsaṃ dadāmi te. 40.

Tass' attho: kalyāṇi sundaradassane, aham ev' eko³ devaputto devānubhā-
vena⁴ idhāgato, tvam aṇṇa maṃ⁵ nandaya tosehi, ahaṃ te imaṃ suvaṇṇa-
māsakapūṇaṃ⁶ suvaṇṇapātini⁷ dadāmi ti.

5

Taṃ sutvā rājadhītā pañcamaṃ gātham āha:

5. Devaṃ va yakkhaṃ atha vā manussaṃ

• , na patthaye Udayam aticca-m-aññaṃ,
gacch' eva tvam yakkha mahānubhāva,

mā c' assu gantvā punar āvajjitthā 'ti. 41.

10

Tass' attho: ahaṃ devarāja devaṃ vā yakkhaṃ vā Udayaṃ atikkamitvā
aññaṃ na patthemī, so tvam gacch' eva, mā idha atthāsi', na me tayā ābha-
tena⁸ paṇṇākarena attho, gantvā ca⁹ māssu imaṃ thānaṃ punar āvajjitthā
'ti.

So tassā sīhanādaṃ sutvā aṭhatvā gatasadiṣo hutvā tat- 15
th' ev' antarāhito¹⁰ atthāsi. So punadivase tāyaṃ ava velāya
suvaṇṇamāsakapūraṃ rajatapātini ādāya tāya saddhiṃ sallapanto
chattham gātham āha:

6. Yā sā¹¹ ratī uttamā¹² kāmabhogināṃ

yamhetu sattā visamaṃ caranti¹³

20

mā taṃ ratiṃ jīyi tuvaṃ sucimhite¹⁴,

dadāmi te rūpiyaṃ kamsapūraṃ ti. 42.

Tass' attho: bhadde rājadhīte yā eṣā kāmabhogisattānaṃ¹⁵ rati sumethu-
naṃ¹⁶ kāmaratī nāma uttamaratī yassā ratiyā¹⁷ kāraṇā sattā kāyaduocaritādivi-
samaṃ caranti taṃ ratiṃ tvam bhadde sucimhite manāpahasite mā jīyi, aham 25
pi āgacchanto na tucchahattho āgato, hiyyo suvaṇṇamāsakapūraṃ suvaṇṇapātini
āharāṃ aṇṇa rūpiyapātini¹⁸, imaṃ te ahaṃ rūpiyapātini suvaṇṇapūraṃ dadāmi ti.

Rājadhītā cintesi: „ayaṃ kathāsallāpaṃ labhanto punap-
punāgamissati, na dāni tena saddhiṃ kathessāmīti“ sā kiñci

¹ Bā tavantike, B' bhavantike. ² Bā nandassa, B' nandassu. ³ Bā omits ev. ⁴ Bā devatānu-. ⁵ Ck^o mama. ⁶ Ck^o -kaṃ-, C^o suvaṇṇamāsakapūṇa. ⁷ C^o svaṇ-.
⁸ Ck^o āha-, Bā āga-. ⁹ Ck^o Bā va. ¹⁰ Bā tattheva. an-. ¹¹ Bā of omits sā. ¹² Bā
-ma, B' -mam. ¹³ Bā varanti. ¹⁴ Bā -to. ¹⁵ Bā -gīnaṃ satti-. ¹⁶ Bā -na,
Ck^o ratisuṃethuṃ. ¹⁷ Bā dutiyā. ¹⁸ Bā adds suvaṇṇapūraṃ.

na kathesi. Sakko tassā akathanabhāvaṃ¹ ūtvā tatth' ev'²
 antarahito³ t̥hatvā⁴ punadivase tāyam eva velāya lohapātīm⁵
 kahāpaṇapūraṃ ādāya „bhadde⁶ maṃ kāmaratiyā santappehi,
 imaṃ te kahāpaṇapūraṃ lohapātīm dassāmiti“ āha. Taṃ
 5 disvā rājadhītā sattamaṃ gātham āha:

7. Nārī naro nijjhapayaṃ⁷ dhanena
 ukkaṃsati yattha karoti chandaṃ,
 vipaccaniko tava devadhammo
 paccakkhato thokātarena esīti. 43.

10 Tass' attho: bho purisa tvaṃ jaḷo, naro h' nāma nāriṃ kilesaratikāraṇā
 dhanena nijjhāpento saññāpento yattha nāriyā chandaṃ karoti taṃ ukkaṃsati
 vaṇnetvā thometvā bahutarena dhanena palobhetti, t̥yhaṃ paṇ' eso devasaṅghāvo
 vipaccaniko, tvaṃ hi mayā paccakkhato thokātarena esi paṭhamadivase suvaṇṇa-
 pūraṃ suvaṇṇapātīm āharitvā dutiyadivase⁸ rūpiyapātīm tatiyadivase kahāpaṇa-
 15 pūraṃ lohapātīm āharasīti.

Taṃ sutvā M.⁹ „bhadde rājakumārī¹⁰, ahaṃ chekavāṇijo,
 na niraṭṭhakena atthaṃ nāsemi¹¹, sace tvaṃ āyunaṃ vā vaṇṇena
 vā vaddheyyāsi ahaṃ te paṇṇākāraṃ vaddhetvā āhareyyaṃ,
 tvaṃ pana parihāyas' eva, tenāhaṃ pi dhanam parihāpemi¹²“
 20 vatvā tisso gāthā abhāsi:

8. Āyūṇ ca vaṇṇaṇ ca manussaloke
 nihiyyati manujānaṃ sugatte,
 ten' eva vaṇṇena dhanam¹⁰ pi tuyhaṃ
 nihiyyati, jīṇṇatarāsi ajja. 44.

25 9. Evaṃ me pekkhamānassa rājaṇṇi yasassini
 hāyat' eva tato vaṇṇo ahorattānaṃ accaye. 45.

10. Iminā ca¹¹ tvaṃ vayāsā¹² rājaṇṇi sumedhase
 brahmacariyaṃ careyyāsi, bhiyyo vaṇṇavati¹³ siyā ti. 46

30 Tettha nihiyyatīti parissāvane āsittandaṃ viya parihāyati, manussa-
 lokasmiṃ hi sattā jīvīṇa vaṇṇena cakkhupasādābhīti¹⁴ dīne dīne parihāyanti¹⁵ eva¹⁶.

¹ B² akatana-, C² akathata-, B² akathita-. ² B² tattheva aṇ-. ³ B² hutvā. ⁴ B² adda tvaṃ. ⁵ B² nijjhā-. B² niṭṭhā-. ⁶ B² adda suvaṇṇapūraṃ. ⁷ B² sakko.
⁸ Ck² -rī. ⁹ B² nāsemi. ¹⁰ Ck² -ne. ¹¹ B² va. ¹² Ck² vassā. ¹³ Ck² -yateva.

ijñatarāsīti mama paṭhamam āgatadivase pavattam hi te āyuni¹ hiyyo-
divasam na pāpuṇi, kuṭhāriyā chinnaṃ viya tath' eva nirujjhi, hiyyo pavattam²
ajjadivasam na pāpuṇi, hiyyo³ kuṭhāriyā chinnaṃ viya⁴ nirujjhi, tasmā ajja
jñatarāsī⁵ jāta, evaṃ me ti tiṭṭhatu hiyyo ca paramaho⁶ ca, ajj' eva pana may-
ham evaṃ pekkhamānassa⁷ pekkhamānassa' eva, hāyat' eva tato vaṇṇo aho-
rattānam accaye ti ito paṭṭhāya pana⁸ rattindivesu vītivattesu ahorattānam
accayena apaṇṇattikabhāvam eva gamissasīti⁹ dasseti, iminā cā¹⁰ 'ti tasmā
bhadde sace tvaṃ iminā va vayena¹¹ imasmiṃ suvaṇṇavaṇṇe sarīre jarāya avilutte
yeva seṭṭhacariyaṃ careyyāsi¹² pabbajitvā samaññadhammaṃ kareyyāsi¹³ bhiyyo
vaṇṇavasi¹⁴ sīlyā¹⁵ atirekataravaṇṇā¹⁶ bhaveyyasīti.

Tato rājadhītā itaraṃ gātham āha:

11. Devā na jīranti¹⁷ yathā manussā,
gattesu tesam valiyo na honti,
pucchāmi taṃ yakkha mahānubhāva¹⁸:
kathaṃ na¹⁹ devānaṃ sarīradeho ti. 47.

Tattha sarīradeho ti sarīrasamkhāto deho devānaṃ sarīraṃ kathaṃ na
jīrati, idam taṃ ahaṃ²⁰ pucchāmiti vadati.

Ath' assā kathento Sakko itaraṃ gātham āha:

- * 12. Devā na jīranti yathā manussā,
gattesu tesam valiyo na honti,
suve suve bhiyyataro va tesam
dibbo ca vaṇṇo vipulā ca bhogā ti. 48.

Tattha yathā manussā ti yathā manussā jīrantā²¹ rūpena vaṇṇena
bhogena cakkhupasādādihi ca jīranti na evaṃ devā, tesam²² gattesu valiyo pi
na santi, maṭṭakañcaṇapaṭṭam eva vaṇṇasarīram²³ hoti, suve suve ti divase
divase, bhiyyataro vā 'ti atirekataro va tesam 'dibbo ca vaṇṇo vipulā ca
bhogā honti, manussesu hi²⁴ rūpaparīhāni²⁵ ciraṭṭabhāvassa²⁶ sakkhi, devesu²⁷
atirekarūpasampatti atirekavarārasampatti ca²⁸, evaṃ aparīhānadhammo nāma²⁹

¹ Ck^o -u. ² Bā -ampi. ³ Bā adds va. ⁴ Bā adds tattheva. ⁵ Bā -rāpi. ⁶
Bā parato. ⁷ Bā omits pe-. ⁸ Bā omits pa-. ⁹ Ck^o -titi. Bā bhavissasīti. ¹⁰
Bā vā. ¹¹ Ck^o upāyena. ¹² Bā vadeyyasīti. ¹³ Bā -sīti. ¹⁴ Bā adds ti. ¹⁵
Bā -i, Ck^o -tarā-. ¹⁶ Ck^o jiyanti, Bā jīnanti, Bf jīranti. ¹⁷ Bā -vaṇ. ¹⁸ Ck^o -nu.
¹⁹ Bā idam ahaṃ taṃ. ²⁰ Ck^o -ti. ²¹ Bā adds hi. ²² so Ck^o; Bā maṭṭakañcaṇapaṭṭa-
venayamevasarīraṃ. ²³ Ck^o bhī. ²⁴ Ck^o rūpa-, Bā rūpaṃ-. ²⁵ Bā ciraṃjāti-. ²⁶
Bā pasakkhi-. ²⁷ Bā adds hoti. ²⁸ Bā nāmesa.

devaloko, tasmā tvaṃ jaraṃ apatvā¹ va nikkhamitvā pabbaja², evaṃ paribhāṇiyasabbhāvā³ manussalokā muccitvā⁴ aparibhāṇiyasabbhāvaṃ evarūpaṃ devalokaṃ gamissasīti.⁵

Sā devalokassa vaṇṇaṃ sutvā⁶ gamanamaggaṃ pucchanti⁷ itaraṃ gātham āha:

- 5   13. Kim sū 'dha bhītā janatā anekā,
              maggo ca nekāyatanam⁸ pavutto,
              pucchāmi taṃ yakkha mahānubhāva:
              katthaṭṭhito paralokaṃ na bhāye ti. 49.

Tattha kim sū dha bhītā ti devarāḥ ayaṃ khattiyādibhedā anekā
10 janatā kimbhītā kassa⁹ bhayaṇa paribhāṇiyasabbhāvā¹⁰ manussalokā devalokaṃ na
gacchatīti pucchati, maggo¹¹ ti devalokagāminimaggo idha paṇa kin ti āhagītvā
ko ti pucchā kātabbā, ayaṃ h ettha attho: nekatitthāyatanavasena¹² paṇḍitehi
pavutto devalokamaggo¹³ ko katara ti vuttaṃ Moli, katthaṭṭhito ti paralokaṃ
gacchanto katarasmiṃ magge ṭhito na bhāyati.

- 15   Ath' assā kathento Sakko itaraṃ gātham āha:

14. Vācaṃ manaṃ ca paṇidhāya sammā
              kāyena pāpāni akubbamāno
              bavhannapānaṃ¹⁴ gharam āvasanto
              saddho mudū saṃvibhagī vadaññū
20   saṅgāhako sakhilo saṇhavāco (III. ²⁶²/₂₁)
              etthaṭṭhito paralokaṃ na bhāye ti. 50.

Tass' attho: bhadde Udaye vācaṃ manaṃ ca sammā ṭhapetvā kāyena pi
pāpāni akaronto ime dasakusalakammapathe samādāya vattanto bahū annapāne
bahū vā¹⁵ deyyadhamme ghare vasanto 'dānassa vipāko atthīti' saddhāya saman-
25 nāgato muducitto dānasāṃvibhūgatāya¹⁶ saṃvibhagī¹⁷, pabbajitā bhikkhāya
caramānā vadanti¹⁸ nāma paccayadānena tesam tassa vādassa jānanato vadaññū,
catūhi saṅgahavattūhi saṅgāhako¹⁹, piyavādītāya sakhilo, maṭṭavacanatāya²⁰
saṇhavāco, ettha etthake²¹ guṇarāsimhi ṭhito paralokaṃ gacchamo na bhāyati.

¹ Bā appatvā. ² Bā -jāhi. ³ Bā cavitvā. ⁴ Bā add tassa. ⁵ all three MSS.
-ti. ⁶ Ck -yatānaṃ, Bā -kāyanaṃ. ⁷ Bā kissa. ⁸ Ck adds nu. ⁹ Bā kim
ma-. ¹⁰ Ck nekā-, Bā anekā-. ¹¹ Bā adds ca. ¹² Bāf bahanna-. ¹³ Ck ṭa.
¹⁴ Ck -bhāgaṃatāya, B -bhāgatāyaṃ. ¹⁵ Ck -gi. ¹⁶ Bā caranti. ¹⁷ Ck -ga-,
C -gā- corr. to -ga-. ¹⁸ C maṭṭha-. Bā maṭṭha-. ¹⁹ so all three MSS.

Tato rājadhītā¹ tassa vacanam sutvā thutim karonti²
 itaram gātham āha:

15. Anusāsasi maṃ yakkha yathā mātā yathā pitā,
 ulāraṇṇa³ pucchāmi: ko nu tvam asi subrahā ti. 51.

Tass' attho: yathā mātāpitāro [puttake anusāsanti tathā maṃ anusāsasi; ⁵
 ulāraṇṇa⁴ sobhaggappattarūpa⁵ ko nu si tvan ti⁶ accuggatasariro⁷ ti

Tato B. itaram gātham āha:

16. Udayo 'ham asmi kalyāṇi saṅgaratthā⁸ idhāgato,
 āmanta kho taṃ gacchāmi, mutto 'smi tava saṅgarā⁹ ti. 52.

Tass' attho: kalyāṇadassane ahaṃ purimabhaye tava sāmiko Udayo nāma ¹⁰
 Tāvātimsabhavane Sakko hutvā nibbatto, idhāgacchanto na kilesavasenāgato, taṃ
 vīmaṇsitvā¹⁰ puna saṅgaṇaṃ¹¹ moccasamīti saṅgaratthāya¹¹ pubbe saṅga-
 rassa¹¹ katattā āgato 'smi, idāni taṃ āmantevā gacchāmi, mutto 'smi tava saṅ-
 garā¹¹ ti.

Rājadhītā assasitvā¹² „sāmi, tvam Udayabhaddarājā“ ti as- ¹⁵
 sudhārāya pavattamānāya¹³ „ahaṃ tumhe¹⁴ vinā vasitum na
 sakkomi, yathā tumhākaṃ santike vasāmi tathā maṃ anu-
 sāsathā“ 'ti vatvā itaram gātham āha:

17. Sace kho tvam Udayo si¹⁵ saṅgaratthā¹⁶ idhāgato
 anusāsa maṃ rājaputta yathāssu puna saṅgamo ti. 53. ²⁰

Atha naṃ anusāsanto¹⁷ catasso gāthā abhāsi:

18. Adhipatati¹⁸ vayo khaṇo tath' eva,
 thānaṃ n' atthi dhuvaṃ, cavanti sattā,
 pariṇiyati addhuvaṃ sarīraṃ,
 Udaye mā pamāda, carassu dhammaṃ. 54. ²⁵

19. Kasinā¹⁹ paṭhavī dhanassa pūrā
 ekass' eva siyā anaññadheyyā,
 taṃ cāpi jahāti avitarāgo,
 Udaye mā pamāda, carassu dhammaṃ. 55.

¹ B^d adds taṃ. ² all three MSS. - ti ³ C^s -aṇ. ⁴ C^s -aṇ. ⁵ B^s -paṇ ⁶
 B^d asl. ⁷ B^d tvam evaṃ. ⁸ C^s -rā. ⁹ C^s -ratthā, B^d saṅkaratthā. ¹⁰ B^d adds
 ca. ¹¹ B^d saṅka-. ¹² C^s assā-, B^d assāsetvā. ¹³ B^d -dhārā -- mānā.
¹⁴ B^d -ohi. ¹⁵ C^s omit si. ¹⁶ C^s saṅgaratthā. B^d saṅgaratthā. ¹⁷ B^d adds
 mahāsatto. ¹⁸ all four MSS. -ti. ¹⁹ C^s kasinā.

20. Mātā ca pitā ca¹ bhātaro ca
 bhariyā yāpi² dhanena hoti kitā
 te cāpi jahanti aññamaññaṃ,
 Udaye mā pamāda, carassu dhammaṃ. 56.
21. Kāyo parabhojanan ti ñatvā
 saṃsāre sugatī ca³ duggatī ca³
 ittaravāso ti jāniyā,
 Udaye mā pamāda, carassu dhamman ti. 57.

Tattha adhipatati⁴ ativiya patati⁵ sīghaṃ atikkamati, vayo ti pathamavayādi
 10 ti vidho pi, khaṇo⁶ tatheva⁷ 'ti uppādatthitibhāṇakhaṇo pi tath' eva adhi-
 patati⁸, ubhayenāpi⁹ bhadde imesaṃ sattānaṃ āyusamkhāro nāma sīghasotanadi¹⁰
 viya anivattanto sīghaṃ atikkamati¹¹ dasseti, thānaṃ natthi¹²ti uppannasaṃ-
 khārā¹³ abhijjivā tittāntu¹⁴ 'ti patthanāya pi tesāṃ thānaṃ nāma n' atthi, evaṃ
 ekamsen eva Buddhān Bhagavantān ādīm kaṭvā sabbe pi sattācavanti, dhuvaṃ
 15 maraṇaṃ, addhuvam jīvitān ti evaṃ maraṇasatiṃ bhāvebhīti dipeti, pariṇīyatīti
 idaṃ suvaṇṇavaṇṇaṃ sariraṃ jīrat' eva, evaṃ jānāhi, mā pamāda¹⁵ 'ti tasmā tvaṃ
 Udayabhadde mā pamādaṃ āpajji, appamattā hutvā dasakusalakammappathadhammaṃ
 carāhīti, kaṣiṇā tisakalā, ekassa¹⁶ eva ti yadi ekassa¹⁷ eva raṇṇo va tasmīn ekasmiṃ
 20 ñeva¹⁸ anaññadhīna¹⁹ assa, taṃ cāpi²⁰ jaḥāti avītarāgo ti tanhāvasiko puggalo
 ettakena pi yasena atitto maraṇakāle avītarāgo va taṃ vijahati, evaṃ taṇhāya
 apūranīyabbhavaṃ²¹ jānāhīti dipeti, te vāpi²² mātā puttān putto mātaraṃ
 pitā puttān putto pitaraṃ bhātā bhaginīn bhaginī bhātarān bhariyā sāmikam
 sāmiko bhariyaṃ ti ete aññamaññaṃ jahanti²³, nānā honti, evaṃ sattānaṃ
 vinābhavaṃ jānāhīti dipeti, parabhojanan ti vividhānaṃ kākādīnaṃ perasat-
 25 tānaṃ bhojanan, ittaravāso ti yā esā imasmiṃ saṃsāre manussabhūta²⁴ sugatī²⁵
 ca tiacchānabhūta²⁶ duggatī²⁷ ca etaṃ ubhayam pi ittaravāso ti jānitvā
 mā pamāda, carassu dhammaṃ, imesaṃ sattānaṃ nānāthānato²⁸ āgantvā ekaṃ
 thānaṃ samāgamo paritto, ime sattā appakam eva²⁹ kālān ekato vasanti, tasmā
 appamattā hohīti.

30. Evaṃ M. tassā ovādam adāsi. Sāpi tassa dhammakat-
 thāya pasāditvā thutīm karonti³⁰ osānagātham āha:

¹ Cks omit ca, ² Bā cāpi, Bf bhariyāpi. ³ Bā -tiṇca, ⁴ Bā si. ⁵ Cks omit vā. ⁶ Bā ati. ⁷ Cks udayenā ti. ⁸ Bā -sotā-, ⁹ Cks -mitti. ¹⁰ Bā -nā-. ¹¹ Bā omits va, ¹² Bā yeva. ¹³ Ck anaññadhīta corr. to anaññadhīta, Bā avinā, C^o ataññevadhīta. ¹⁴ Cks vāpi, Bā tathāpi in the place of taṃ cāpi. ¹⁵ Cks āp-
¹⁶ Bā paja-. ¹⁷ Cks -tiyaṃ. ¹⁸ all three MSS. -ti.

22. Sādhū bhāsat' ayaṃ¹ yakkho: appaṃ maccāna jīvitaṃ,
kasiraṇ ca parittaṇ ca taṇ ca dukkhena saṃyutaṃ,
sāhaṃ ekā pabbajissāmi hitvā Kāsiṃ Surundhanan ti. 58.

Tattha sādhu 'ti² appaṃ maccāna jivitaṃ ti bhāsamāno ayaṃ devarāja
sādhū bhāsaṭi, kinikāraṇa: idaṃ hi kasiraṇ ca dukkhaṃ assādarahitaṃ parittaṇ³
ca na bahukaṃ ittarakālaṃ, sace hi kasiram pi⁴ samānaṃ dīghakālaṃ pavatteyya
parittakam pi⁵ samānaṃ sukhaṃ bhavēyya vaṭṭeyya⁶, idaṃ pana kasiraṇ⁷ c' eva
parittaṇ ca sakalena vaṭṭadukkhena⁸ saṃyutaṃ⁹ sannitaṃ¹⁰, sāhaṃ ti sā ahaṃ
Surundhanan ti Surundhananagaraṇ ca Kāsiraṭṭhaṇ¹¹ ca chaḍḍetvā¹² ekikā
pabbajissāmiti āha

B. tassa ovādaṃ datvā sakatṭhānam eva gato. Sāpi pu-
nadivase amaṣṣe rajjaṃ paṭicchāpetvā attano¹³ nagare yeva
raṃāṇiye uyyāne isipabbajjaṃ pabbajitvā dhammaṃ caritvā
āyupariyosāne Tāvatisābhavane B-assa pūdaparicārikā hutvā
nibbatti.

S. i. dhammadesanaṃ ā. saccāni pakāsetvā j. s. (Saccapariyo-
sāne ukkaṇṭhitabhikkhu sotāpattiṭṭhale patiṭṭhaṇi): „Tadā rājadhītā
Rāhulamātā ahoṣi, Sakko pana ahaṃ eva¹⁴ 'ti. Udayajātakaṃ.

5. Pāṇiyajātaka.

Mitto mittassā 'ti. Idaṃ S. J. v. kilesaniggaham ā. 20
k. Ekasmiṃ hi samaye Sāvatti-vāsino pañcasatā¹ gihi sahāyaka
Tathāgatassa dhammadesanaṃ sutvā pabbajitvā upasampannā auto-
koṭisanthāre vasantā adharattasamaye kāmavitakkaṃ vitakkesuṃ,
sabbam heṭṭhāvuttanayen² eva vitthāretabbam. Bhagavato āpattiya
panāyasmatā Ānandena bhikkhusaṃghe sannipatite S. paṇḍattāsane³
nisīditvā anodissakam katvā „kāmavitakkaṃ vitakkayitthā⁴ 'ti avatvā
sabbasaṅgāhikavaseṇ⁵ eva „bhikkhave, kilesa khuddako nāma n' atthi,
bhikkhunā nāma uppannuppannā⁶ kilesā niggaḥetabbā va⁷, porāṇa-
kapaṇḍitā anuppanne Buddhe kilese niggaḥetvā paccekabodhiṇāṇam⁸
pattā⁹ ti vatvā ā. ā.:

¹ Ck -sathayaṃ, C² -satatiyaṃ, Bdf -satiyaṃ. ² Bdf adds bhadde. ³ Bdf omits
pi. ⁴ Bdf adds ca. ⁵ Ck² vaddheyya. ⁶ Ck² vaddha-. ⁷ Bdf -yuttam. ⁸ Bdf
-nibbittam. ⁹ Bdf kāsikara-. ¹⁰ Ck² chaḍḍhe-. ¹¹ Bdf anto. ¹² Bdf uppanna. ¹³
Bdf omits va. ¹⁴ Bdf -buddha-.

- A. B. Br. r. k. Kāsiraṭṭhe ekasmiṃ gāmake dve
 sahāyaka¹ pāṇiyatumbāni ādāya khettaṃ gantvā ekamante
 ṭhapetvā khettaṃ koṭṭetvā² pipāsita-kāle āgantvā pāṇiyam
 pivanti. Tesu eko pāṇiyatthāya āgantvā attano pāṇiyam
 5 rakkhanto itarassa tumbato pivtvā sāyaṃ araṇṇā nikkhamitvā
 nahāyitvā ṭhito „atthi nu kho me kāyadvārādihi ajja kiñci
 pāpaṃ katan“ ti upadhārento thenetvā pāṇiyassa pītabhāvāni
 disvā³ saṃvegappatto hutvā „ayaṃ taṇhā vaḍḍhamānā maṃ
 apāyesu khipissati, imaṃ⁴ kilesaṃ niggaṇhissāmīti“ pāṇiyassa
 10 thenetvā pītabhāvaṃ ārammaṇaṃ katvā vipassanaṃ vaḍḍhetvā
 paccekabodhiññaṃ nibbattetvā paṭiladdhaññaṃ⁵ āvajjanto⁶
 aṭṭhāsi. Atha naṃ itaro nahāyitvā⁷ utṭhito „ehi saṃma
 gharaṃ gacchāma“⁸ 'ti āha. „Gaccha tvam, mama gharena
 kiccaṃ n' atthi, paccekabuddhā nāma mayan“ ti. „Pacceka-
 15 buddhā nāma tumhādisā⁹ hontīti“. „Atha⁷ kīdisā hontīti“.
 „Dvaṅgulakesā kāsāyavattavāsana¹⁰ Uttarahimavante Nanda-
 mūlakapabbhāre vasantīti“. So sīsaṃ parāmasi, taṃ khaṇaṃ
 yev' assa gihiliṅgaṃ antaradhāyi, surattadupattaṃ nivattham
 eva, vijjullatāya sadisaṃ kāyabandhanaṃ baddham eva,
 20 alattakapāṭalavaṇṇaṃ¹¹ uttarāsaṅgacīvaraṃ ekamsakatam eva,
 meghavaṇṇaṃ paṃsukūlacīvaraṃ aṃse¹² ṭhapitam eva, bhama-
 ravaṇṇo mattikāpatto¹³ vāmaṃsakūṭe¹⁴ laggito vā¹⁵ ahoṣi, so
 ākāse ṭhatvā dhammaṃ desetvā uppatitvā Nandamūlakapab-
 bhāre yeva otari. Aparo pi Kāsigaṃ¹⁶ yeva kuṭumbiko
 25 āpaṇe nisinno ekaṃ purisaṃ attano bhariyaṃ ādāya gacchan-
 taṃ disvā taṃ uttamarūpadharaṃ itthiṃ indriyāni bhinditvā
 oloketvā puna cintesi: „ayaṃ me lobho vaḍḍhamāno apāyesu
 khipissatīti“ saṃviggamānaso vipassanaṃ vaḍḍhetvā pacceka-
 bodhiññaṃ nibbattetvā ākāse ṭhito dhammaṃ desetvā

¹ Bā -ya. ² Ck khothetvā, C^o koṭṭetvā. ³ Bā adds so. ⁴ Bā -laddhaguraṃ.
⁵ Ck^o -jjanto. ⁶ Bā has added na. ⁷ Bā adds naṃ. ⁸ Bā vatthaniva-. ⁹
 Bā -pa-. ¹⁰ Bā aṃsakūṭe. ¹¹ Bā -ka-. ¹² Bā vāma aṃ-. ¹³ Bā -kāsika gā-.

Nandamūlakapabbhāram eva gato. Kāsigāma¹vāsino² yeva
dve pitāputtā, ekato maggaṃ paṭipajjimsu, aṭavimukhe
va³ corā⁴ ṭhitā⁵ honti, te pitāputte labhitvā puttāṃ gahetvā
„dhanāṃ āharitvā tava puttāṃ gaṇhā“ i pitaraṃ vissaj-
jenti, dve bhātaro labhitvā kaniṭṭhaṃ gahetvā jeṭṭhaṃ⁶
vissajjenti, ācariyantevāsike labhitvā ācariyaṃ gahetvā
antevāsikaṃ vissajjenti, antevāsiko sippalobhena dhanāṃ
āharitvā⁷ ācariyaṃ gaṇhitvā gacchati. Atha te pitāputtā tattha
corānaṃ ṭhitabhāvaṃ⁸ ñatvā „tvam⁹ mam¹⁰ ‘pitā’ ti mā vadi,
aham pi tam¹¹ ‘putto’ ti na vakkhāmi“ katikaṃ katvā corehi¹²
gahitakāle „tumhe aññamaññaṃ kiṃ¹³ hothā“ ‘ti puṭṭhā „na
kiñci homā“ ‘ti sampajānamusāvādaṃ karimsu. Tesu aṭavito
nikkhamitvā sāyaṃ nahāyitvā¹⁴ ṭhitesu putto attano sīlaṃ
sodhento tam¹⁵ musāvādaṃ disvā „idaṃ pāpaṃ vaḍḍhamānaṃ
maṃ apāyesu khipissati, imaṃ kilesaṃ niggaṇhissāmīti“¹⁶
vipassanaṃ vaḍḍhetvā paccekabodhiññaṃ nibbattetvā ākāse
ṭhito pitu dhammaṃ desetvā Nandamūlakapabbhāram eva gato.
Kāsigāma¹⁷ yeva¹⁸ pana eko gāma¹⁹bhojako māghātāṃ kārāpesi,
atha naṃ balikammakāle mahājano sannipatitvā āha: „sāmi
mayam²⁰ migasūkarādayo māretvā yakkhānaṃ balikammaṃ
karissāma, balikammakālo eso“ ti. „Tumhākaṃ²¹ pubbekaraṇa-
niyāmen²² eva karoṭhā“ ‘ti. Manussā bahuṃ pāṇātipātāṃ
akāmsu. So bahuṃ macchamaṃsaṃ²³ disvā „ime manussā
ettake pāṇe mārentā²⁴ mam²⁵ ekassa²⁶ vacanena mārayimsū“ ‘ti
kukkuccaṃ katvā vātapānaṃ nissāya ṭhitako va vipassanaṃ²⁷
vaḍḍhetvā paccekabodhiññaṃ nibbattetvā ākāse ṭhito²⁸
dhammaṃ desetvā Nandamūlakapabbhāram eva gato. Aparo
pi Kāsiraṭṭhe²⁹ yeva gāma³⁰bhojako majjavikkayaṃ vāretvā
„sāmi, pubbe imasmiṃ³¹ kāle surāchaṇo³² nāma hoti, kiṃ
karomā“ ‘ti mahājanena³³ vutte³⁴ „tumhākaṃ³⁵ porāṇakaniyāmen³⁶
80

¹ Bā aparo pi kāsikagāma. ² Bā ca. ³ Ck mama. ⁴ Bā omits tam. ⁵ Bā -yitā.

⁶ Bā aparo pi kāsikagāma. ⁷ Bā adds ca. ⁸ Bā mamevekassa. ⁹ Bā adds va.

¹⁰ Bā kāsikagāma. ¹¹ Ck -chano, Ck -pāṇo. ¹² Bā -o.

karothā“ 'ti āha. Mānussā chaṇaṃ katvā suraṃ pivitvā
kalahaṃ karontā hatthapāde bhinditvā¹ sīsaṃ bhinditvā kaṇṇe
chinditvā bahudaṇḍe bajjhiṃsu. Gāmaḥojako te disvā
cintesi: „mayi ananujānante² ime etaṃ dukkhaṃ na vindeyyun“
5 ti so ettakena kukkuccaṃ katvā³ vipassanaṃ yaḍḍhetvā
paccekaboddhiñāṇaṃ nibbattetvā „appamattā hothā“ 'ti ākāse
ṭhatvā dhammaṃ desetvā Nandaṃ lakapabbhāraṃ eva gato.
Aparabhāge pañca paccekabuddhā bhikkhācārathāya Bārāṇasi-
dvāre otaritvā sunivatthā⁴ supārutā pāsādikehi⁵ abhikkamādīhi
10 piṇḍāya carantā rājadvāraṃ pāpuṇiṃsu. Rājā te disvā va
pasannacitto rājanivesanaṃ pavesāpetvā⁶ pāde dhovitvā
gandhatelena makkhetvā paṇitena khādaniyena bhojanīyena
parivisitvā ekamantaṃ nisīditvā „bhānte tumbhākaṃ paṭhama-
vaye pabbajjā⁷ sobhati, imasmiṃ vaye pabbajjantā kāmesu
15 ādīnavaṃ passittha, kiṃ vo āramaṇaṃ ahoṣitī“ pucchi. Te
tassa kathentā⁸

1. Mitto mittassa pāṇīyaṃ adinnaṃ paribhuñjisaṃ⁷,
tena pacchā vijigucchim taṃ pāpaṃ pakatam mayā,
mā puna akaraṃ pāpaṃ tasmā pabbajito ahaṃ. 59.
- 20 2. Paradāraṃ ca disvāna chando me udapajjatha⁸,
tena pacchā vijigucchim taṃ pāpaṃ pakatam mayā,
mā puna akaraṃ pāpaṃ tasmā pabbajito ahaṃ. 60.
3. Pitaraṃ me mahārāja corā agaṇḥuṃ kānane,
tes' āhaṃ pucchito jānaṃ aññathā naṃ viyākarim,
25 tena pacchā -pe-. 61.
4. Pāṇātipātāṃ akarūṃ somayāge upaṭṭhite,
tes' āhaṃ samanūñāsīm,
tena pacchā vijigucchim -pe-. 62.
5. Surāmerayamadhukā ye janā paṭham' āsu no
30 bahunnaṃ te anattāya majjapānaṃ akappayum,

¹ Bā bhāṇitvā. ² C^{ks} anu-. ³ Bā adds vātapānaṃ nissāya-ṭhitako va. ⁴ C^s pā-. ⁵ Bā -setvā. ⁶ Bā adds gāthamāhaṃsu. ⁷ C^{ks} -jīyaṃ, Bāf -jīssaṃ. Bāf upapajj-.

tes' āhaṃ samanūññāsīm,
tena pacchā vijigucchīm taṃ pāpaṃ pakatam mayā,
mā puna akaraṃ pāpaṃ tasmā pabbajito ahaṃ ti 63.
imā¹ paṭipāṭiyā pañca gāthā abhāsimsu.

Rājāpi ekamekassa vyākaraṇaṃ sutvā „bhante ayaṃ 5
pabbajjā tumhākam eva anucchavikā“ ti thutiṃ akāsi.

Tattha mitto mittassa¹ 'ti mahārāja ahaṃ ekassa mitto hutvā tassa
mittassa² esantakaṃ pāṇiyaṃ iminā nāma niyāmena paribbuññīm, tasmā ti
yasmā puthujjanā nāma pāpaṃ³ karonti tasmā ahaṃ pi, mā puna akaraṃ
pāpaṃ ti taṃ pāpaṃ ārammaṇaṃ katvā pabbajito 'mhiti, chando ti mahārāja 10
iminā nāma niyāmena mama parādāraṃ disvā kāme chando uppejji, ahaṃ hun
ti gaṇhimsu⁴, jñānaṃ ti tesaṃ corānaṃ ahaṃ⁵ kin te ayaṃ⁶ hotīti pucchite⁶
jānato yeva na kiñci hotīti aññathā vyākāsi, somayāge ti navachande utṭhite
somaṃyāgaṃ nāma yakkhabalīṃ⁷ karimsu, tasmiṃ upaṭṭhite, samanūññāsīṃ ti
samanūñño āsīm, surāmerayaṃ⁸ adhukā ti piṭṭhasurādīṃ surāṃ ca pup- 15
phāsavādīmerayaṃ ca pakkamadhu⁹ viya madhuraṃ maññamānā, ye janā
paṭhamā¹⁰ sūno ti ye no¹¹ gāme janā¹⁰ paṭhamāṃ evarūpā āsūṃ ahesuṃ,
bahunnaṃ te ti te ekadivasaṃ ekasmiṃ chape¹¹ patte bahunnaṃ anathāya
majjapānaṃ kappayimsu¹².

Rājā tesaṃ dhammaṃ sutvā pasannacitto cīvarasāṭake 20
ca bhesajjāni ca datvā paccekabuddhe uyyojesi. Te pi tassa
anumodanaṃ katvā tatth' eva agamaṃsu. Tato paṭṭhāya rājā
vatthukāmesu viratto anapekho¹³ hutvā nānaggarasabhojanaṃ
bhujjivā¹⁴ itthiyo anālapitvā¹⁴ anoloketvā virattacitto utṭhāya
sirigabbhaṃ pavisitvā nisinno setabhittiyaṃ kaṣiṇaparikkammaṃ 25
katvā jhānaṃ nibbattesi. So jhānappatto kāme¹⁵ garahanto

6. Dhi-r-atthu subahū kāme duggandhe bahukaṇṭake
ye ahaṃ¹⁶ patisevanto na labhiṃ tādisaṃ sukhaṃ ti 64.
gātham āha.

Tattha bahukaṇṭake ti bahupaccāmitte, ye haṃ¹⁷ ti ye¹⁸ ahaṃ, ayaṃ 30
eva vā paṭho, tādisaṃ ti etādisaṃ kilesarahitajhānasukhaṃ.

¹ Bā paccekabuddhā imā. ² Bā pāpakammaṃ. ³ Bā ag-. ⁴ Bā ayaṃ. ⁵ Bā
omīte ayaṃ. ⁶ Bā -to. ⁷ Bā yakkhaṃ-. ⁸ Bā -uṃ. ⁹ Cks yo no, Bā ye janā.
¹⁰ Cks gāmajanā. ¹¹ Cks -no. ¹² Bā ak-. ¹³ Bā -pekkho. ¹⁴ Cks -petvā. ¹⁵ Cks
-maṃ. ¹⁶ Bā yomāhaṃ, Bā yo ayaṃ. ¹⁷ Cā ye ahaṃ, Bā yo māhaṃ. ¹⁸ Bā yo.

Ath' assa aggamaheṣi "ayaṃ rājā paccekabuddhānaṃ dhammakathaṃ sutvā ukkaṇṭhitarūpo¹ amhehi saddhiṃ akathetvā² sirigabbhaṃ pavitṭho, parigaṇhissāmi tāva naṃ³ ti cintetvā sirigabbhadvāraṃ gantvā dvāre tṭhitā rañño kāme⁴ garahantassa udānaṃ sutvā „mahārāja, tvaṃ kāme garahasi,
 5 kāmasukhasadisāṃ nāma sukhaṃ n' atthīti⁵ kāme⁶ vaṇṇenti⁷ itaraṃ gātham āha:

7. Mahassādā⁸ sukhā kāmā, n' atthi kāmaparaṃ⁹ sukhaṃ,
 ye kāme patisevanti saggā te upapajjare ti. 65.

10 Tattha mahassādā ti mahārāja ete kāmā nāma mahāssādā, ito uttariṃ aññaṃ sukhaṃ n' atthi, kāmasevino hi apāye anupagamma pagge nibbantanti attho.

Taṃ sutvā B. tassā „nassa vaṣali, kiṃ kathesi, kāmesu⁷ sukhaṃ nāma kuto⁸, vipariṇāmadukkhā hi⁹ ete¹⁰ ti garahanto
 15 sesagathā abhāsi:

8. Appassādā dukkhā kāmā, n' atthi kāmaparaṃ¹⁰ dukhaṃ,
 ye kāme patisevanti nirayan te upapajjare. 66.

9. Asi¹¹ yathā sunisīto nettiṃso va supāyiko¹²
 sattīva urasī khitto¹³ — kāmā dukkhatarā¹⁴ tato. 67.

0 10. Aṅgārānaṃ va jalitaṃ kāsūṃ sādhipaporiṣaṃ¹⁵
 phālaṃ vā divasaṃtattaṃ — kāmā dukkhatarā¹⁶ tato. 68.

11. Visāṃ yathā halāhalaṃ telam ukkaṭṭhitaṃ¹⁶ yathā
 tambulohavilīnaṃ va — kāmā dukkhatarā¹⁷ tato ti. 69.

Tattha nettiṃso ti nikkarūpo, idaṃ pi ekassa khaggassa nāmaṃ, duk-
 95 khatarā¹⁷ ti evaṃ jalitaṅgārakāsūṃ vā divasaṃtattaṃ phālaṃ vā paṭicea yaṃ dukkhaṃ uppajjati tato pi kāmā yeva dakkhatarā ti attho, anantaragāthāya: yathā etāni viśādīni dukkhāvahanato dukkhāni evaṃ kāmāpi dukkhā, taṃ pana kāmādukhaṃ itarehi dukkhehi dukkhatarā ti attho.

¹ B^d adds ahoṣi. ² B^d adds va. ³ C^k -maṃ. ⁴ all three MSS. -ti. ⁵ B^d mahāssā-. ⁶ B^d f kāmā-. ⁷ C^k -ma. ⁸ B^d adds atthi. ⁹ B^d omits hi. ¹⁰ B^d kāmā-. ¹¹ C^k āsīṇ, C^s āsi. ¹² B^d -yito. ¹³ B^d -ā. ¹⁴ C^k -raṃ, C^s -raṇ. ¹⁵ B^d vātipaporiṣaṃ, B^f sākhitaporiṣaṃ. ¹⁶ so C^k; B^d f telam pakkudhitaṃ. ¹⁷ C^k -raṇ.

Evam M. deviyā dhammaṃ desetvā amacce sannipātetvā „bho amaccā tumhe rajjaṃ paṭipajjatha¹, ahaṃ pabbajissāmi²“ vatvā mahājanassa rodantassa paridevantassa³ utthāya ākāse thatvā ovādaṃ datvā anilapathen⁴ eva Uttarahimavantam gantvā ramaṇīye padese assamaṃ māpetvā isipabbajjam⁵ pabbajitvā āyupariyosāne Brahmaloḥa-parāyano ahoṣi.

S. i. d. ā. „bhikkhave, kilesa khuddako nāma⁶ n' atthi, appa-mattaḥ⁷ pi paṇḍitena niggaḥetabbo yevā⁸ 'ti vatvā saccāni pakāsetvā j. s. (Saccapariyosāne pañcasatā bhikkhū arahatte paṭiṭṭhahimsu): „Tadā paccekabuddhā parinibbāyimsu, devī Rāhulamātā ahoṣi, rājā⁹ 10 pana ahaṃ evā¹⁰ 'ti. Pāṇiyajātakaṃ.

6. Yūvañjayajātaka.

Mittāmaccaparibbūḥhan ti. Idam S. J. v. mahābhiniḥkhamanaṃ ā. k. Ekadivasam hi dhammaśabhāyaṃ sannipatitā¹ bhikkhū „āvuso sace Dasabalo agāraṃ ajjhāvasissa² sakalacakkavāla- 15 gabbhe cakkavattirājā abhaviṣṣa³ sattaratanasamannāgato catuiddhi⁴ saniddho parosahassaputtaparivāro, so evarūpaṃ sirivibhavaṃ pahāya kāmesu dosaṃ disvā adḍharattasamaye Channasahāyo⁵ Kanthakam⁶ āruyha nikkhamitvā Anomanadīte¹⁰ pabbajitvā chavassāni dukkara-kārikam katvā sammāsambodhiṃ patto⁷ ti Satthu guṇakathaṃ 20 kathayimsu. S. āgantvā „kāya nu 'ttha bhikkhave etarahi kathāya sannisinnā⁸ ti pucchitvā „imāya nāmā⁹ 'ti vutte „na bhikkhave idān' eva Tathāgato¹¹ mahābhiniḥkhamanaṃ nikkhanto, pubbe pi dvādasa-yojanike Bārāṇasīnagare¹² rajjaṃ pahāya nikkhanto yevā¹³ 'ti vatvā a. ā.: 25

A. Rammanagare Sabbadatto nāma rājā ahoṣi. Ayaṃ hi Bārāṇasī Udayajātaka Surundhaṇanagaraṃ nāma jātam¹⁴ Cullasutasomajātaka Sudassanaṃ nāma Soṇananda-jātaka¹⁵ Brahmavaddhanaṃ¹⁶ nāma Khaṇḍahārajātaka Puppha-

¹ Bā paṭicchhatha. ² Bā -sveva. ³ Bā nāma khuddako. ⁴ Bā repeats san-.

⁵ Bā -vassissaṃ. ⁶ Bā -vissaṃ. ⁷ Bā -iddhi. ⁸ Bā chanda-. ⁹ Bā kaṭṭha-.

¹⁰ Bā -mā-. ¹¹ Bā tathā- idāneva. ¹² Bā -tā. ¹³ Oks sona-. ¹⁴ Oks -nī.

vatī nāma¹, imasmim̐ pana Yuvañjayajātake Rammanagaram
 nāma ahoṣi, evaṃ assā² kadāci kadāci nāmaṃ parivattati³.
 Tattha⁴ Sabbadattarañño puttasaḥassaṃ ahoṣi. 'Yuvañjayassa'
 nāma jetṭhaputtassa uparajjaṃ adāsi. So⁵ ekadivasaṃ pāto vā
 5 rathavaram āruyaḥ mahantena sirivibhavana uyyānakīlaṃ gac-
 chanto rukkhaggaṭṭhaggaṣākhaggaṃakkaṭṭakasaṭṭajālādīsu muttā-
 jālakāre naḷagge ussāvabindum̐ disvā „samma sārathi kin nām'
 etan“ ti pucchitvā „etaṃ⁷ deva himasamaye patanaṃ ussāva-
 bindu⁸ nāmā“ 'ti sutvā divasabhāgaṃ uyyāne kiḷitvā sāyaṇhakālā
 10 paccāgacchanto⁹ te adisvā „samma sārathi, kahaṃ te¹⁰ ussāva-
 bindū, na te idāni passāmīti“ pucchi. „Deva te suriye
 uggacchante sabbe va¹¹ chijjitvā¹² paṭṭhaviyaṃ pavasantīti¹³“.
 Taṃ¹⁴ sutvā saṃvegappatto hutvā „imesaṃ sattānaṃ jīvita-
 saṃkhārāpi tiṇagge ussāvabindusadisā. mayā vyādhijārāma-
 15 raṇehi apīliten' eva mātāpitaro āpucchitvā pabbajitum̐ vaṭṭatīti“
 ussāvabindum̐ eva ārammaṇaṃ katvā āditte¹⁵ viya tayo bhave
 passanto attano gehaṃ agantvā¹⁶ alaṃkatapaṭṭiyattāya viniccha-
 yasālāya nisinnassa pitu santikam̐ eva gantvā pitaraṃ vanditvā
 ekamantaṃ tṭhito pabbajjaṃ yācanto

20 1. Mittāmacce paribbūḷhaṃ ahaṃ vande rathesabhaṃ,
 pabbajissaṃ mahārāja¹⁷, taṃ devo anumaññatū 'ti 70.
 paṭṭhamaṃ gātham̐ āha¹⁸.

Tattha paribbūḷhaṃ ti parivāritam̐, taṃ devo ti¹⁹ mama pabbajjaṃ devo
 anumaññatū 'ti attho.

25 Atha naṃ rājā vārento²⁰ dutiyaṃ gātham̐ āha:

2. Sace te ūnaṃ kamehi ahaṃ paripūrayāmi te
 yo taṃ himsati vāremi, mā pabbaji²¹ Yuvañjaya 'ti 71.

¹ B^d adds saṃkhabrahmañajātake molini nāma. ² C^k assa. ³ B^d -vatttīti. ⁴ C^s ttha. ⁵ B^d yudhañ- throughout. ⁶ B^d adds divase divase mahādānaṃ pāvata-
 tesā evaṃ gacchante kāle bodhisatto. ⁷ B^d etc. ⁸ B^d -nakamūsa-, C^s -nahima-
 bhindū. ⁹ C^k pacchā-. ¹⁰ B^d etc. ¹¹ B^d omits va. ¹² B^d bhijjitvā. ¹³ B^d
 patantīti. ¹⁴ C^k omīti taṃ. ¹⁵ B^d -o. ¹⁶ C^k gantvā. ¹⁷ B^k -jissa ma-. B^d
 -jissāmaṃ rāja, B/ -jissa. ¹⁸ C^k omīti p. g. āha. ¹⁹ B^d adds taṃ. ²⁰ B^d
 niva-. ²¹ C^k -jji, B^d -aja, B/ -jja.

Taṁ sutvā kumāro tatiyaṁ gātham āha:

- n. Na m' atthi ūnaṁ kāmehi, hiṁsitā me na vijjati,
dīpaṇ ca kātum icchāmi yaṁ jarā¹ nābhikīratīti. 72.

Tattha dīpaṇcā 'ti tāta n' eva mayhaṁ kāmehi ūnaṁ atthi na maṁ
hiṁsitā² koci vijjati, ahaṁ pana paralokagamanāya attano paṭiṭṭhaṁ kātum 5
icchāmiti, ³kidisaṁ³: yaṁ jarā nābhikīratī⁴ na viddhamseti tam ahaṁ kātum
icchāmi, amatamahānibbānaṁ gavesissāmi, na me kāmehi attho, anujāna maṁ
mahārājā 'ti vadati. Iti punappuna kumāro pabbajjaṁ yāci. rājā mā pabbajā 'ti
vāresi⁵.

Taṁ atthaṁ āvikaronto S. upaḍḍhagātham āha: 10

- 1.4 Putto vā pitaraṁ yāce pitā vā puttam orasan ti.

Tattha vākāro sampiḍḍanatto, idaṁ vuttam hoti: evaṁ bhikkhave putto
ca pitaraṁ yācati pitā ca oṣaṁ puttam yācatīti.

Sesaṁ upaḍḍhagātham⁶ rājā āha:

- 1.5 Negamo⁶ yācate tāta: mā pabbaja Yuvañjaya⁷ 'ti. 73. 15

Tasa⁸ attho: ayaṁ te tata nigamayāsi mahājano yācati, nagarajano pi: mā
tvaṁ pabbajīti⁷.

Kumāro puna pi

5. Mā maṁ deva nivāresi pabbajantaṁ rathesabha,

māhaṁ kāmehi sammatto jarāya vasam anvagū⁹ ti 74. 20
imaṁ⁹ gātham āha.

Tattha vasamantaḡū⁹ ti māhaṁ¹⁰ kāmehi sammatto pamatto jarāya
vasagāmi¹¹. Nāma homi, vaṭṭadukkhāṁ pana khepetvā yathā sabbaññūtañāna-
paṭivijjhanako,¹² homi tathā maṁ olokehīti adhippāyo.

Evaṁ vutte rājā¹³ appaṭibhāno¹¹ ahosi, mātā pan' assa 25
„putto te devi pitaraṁ pabbajjaṁ anujānāpetīti“ sutvā “kiṁ
tumhe kathethā“ 'ti nirussāsena¹⁴ mukhena sovaṇṇasivikāya¹⁵
nisiditvā siḡhaṁ vinicchayaṭṭhānaṁ gantvā yācamānā chaṭṭhaṁ
gātham āha.¹⁶

6. Ahaṁ taṁ tāta yācāmi, ahaṁ putta nivāraye, 30

ciran taṁ daṭṭhum icchāmi, mā pabbaji¹⁶ Yuvañjaya⁷ 'ti. 75.

¹ Bā janā. ² Bā hiṁsanto. ³ Ck² -sā. ⁴ Bā -titi yaṁ dīpaṇ jarā nābhikīratī. ⁵
Ck² -eti. ⁶ Ck² tegāmo. ⁷ Bā -jāti. ⁸ Ck² antagū. ⁹ Bā pañcamarū. ¹⁰ Bā mā ahaṁ. ¹¹
all three MSS -mi ¹² Ck² -paṇ pa-. ¹³ Bā -ṇo. ¹⁴ Ck² nira-. ¹⁵ Bā su-. ¹⁶ Bā -jja.

Taṃ sutvā kumāro sattamaṃ gātham āha :

7. Ussāvo va tiṇaggaṃhi suriyass' uggamanam pati
evam āyu manussānaṃ, mā maṃ amma nivāraye ti. 76.

Tass' attho: amma yathā tiṇagge ussāvabindu suriyass' uggamanam¹ pati
5 tthātum asakkoti² pathaviṇṇaṃ patati evaṃ imesaṃ ca³ sattānaṃ jīvitaṃ parittaṃ
tāvakkālikāṃ aciraṭṭhītikāṃ, evarūpe lokasannivāse⁴ kathaṃ su⁵ tvaṃ⁶ ciraṃ maṃ
passissasi, mā maṃ nivārehīti.

Evaṃ vutte pi sā punappuna yāci yeva. Tato M. pitaraṃ
āmantetvā aṭṭhamam gātham āha.

- 10 8. Taramānā imaṃ yānaṃ āropentu rathesabha,
mā me mātā tarantassa antarāyakarā ahū ti. 77.

Tass' attho: tāta rathesabha imaṃ mama¹ mātaraṃ taramānā² purisā
sovaṇṇasivikāyānaṃ³ āropentu. mā me jātiya⁴ vādhimarapaṇakantāraṃ tarantassa
atikkamantassa mātā antarāyakarā ahū ti.

- 15 Rājā puttassa vacanaṃ sutvā „gaccha bhadde tava sivikāya
nisīditvā Rativaddhanapāsādaṃ yeva abhirūhā“⁵ 'ti āha. Sā
tassa vacanaṃ sutvā tthātum asakkonti⁶ nāriganaparivutā
gantvā pāsādaṃ āruya „kā“⁷ nu kho puttassa¹⁰ pavatṭhīti⁸
vinicchayadvāraṃ oloketi⁹ aṭṭhāsi. B. pi mātu gatakāle
20 puna pitaraṃ yāci. Rājā taṃ paṭibāhitaṃ asakkonto „tena
hi tāta tava manam matthakaṃ pāpehi, pabbajāhīti¹¹
anujāni¹². Anuññātakāle B-assa kaniṭṭho Yudhiṭṭhila-kumāro
nāma pitaraṃ vanditvā „tāta mayham pi¹³ pabbajjāṃ anujānāthā“
'ti anujānāpesi. Ubho pi bhātaro pitaraṃ vanditvā kame
25 pahāya mahājanaparivutā¹⁴ vinicchayato, nikkhamimsu. Devī¹⁵
M-am oloketvā „mama putte pabbajite Rammahagaraṃ tuccham
bhavissatīti“¹⁶ paridevamānā gāthadvayam¹⁶ āha:
9. Abhidhāvatha, bhaddan te, suññaṃ hessati Rammakaṃ¹⁷,
Yuvañjayo anuññāto Sabbadattena rājinā. 78.

¹ B^d -yassa ug-. ² B^d na sak-. ³ B^d -saṃ, omittīng ca. ⁴ C^k -so, C^s -so
corr. to -se. ⁵ B^d omits su. ⁶ C^k omit mamā. ⁷ B^d su-. ⁸ all three MSS.
-ti. ⁹ C^k ko. ¹⁰ C^k omit pu-. ¹¹ all three MSS. -jjāhīti, B^d adds rājā.
¹² B^d adds rājā. ¹³ B^d -ham, omittīng pl. ¹⁴ C^k -to. ¹⁵ B^d adds pl. ¹⁶
C^s B^d gāthā-. ¹⁷ C^k -ko, B^d -naṃ.

10. Y' āhu seṭṭho sahasassa yuvā kañcanasannibho
so 'yaṃ kumāro pabbajito kāsāyavasano balīti'. 79.

Tattha abhidhāvathā 'ti parivāretvā tītanāriyo sabbā vegena dhāvatha
'ti āgāpeti, bhaddante ti etan gantvā bhaddaṃ tava hotu 'ti vadatha²,
Rammakan³ ti Rammanagaraṃ sandhāyāha, yāhu seṭṭho ti yo⁴ rañño⁵
puttasahasassa seṭṭho ahoṣi so⁶, pabbajito ti pabbajāya gacchantāṃ sandhāy'
evam āha.

B. pi na tāva pabbajati, so hi mātāpitāro vanditvā ka-
niṭṭhaṃ⁷ Yudhiṭṭhilakumāraṃ gahe⁸tvā nagarā nikkhamma
mahajānaṃ nivattetvā ubho pi⁹ Himavantaṃ pavisitvā mano- 10
ramaṭṭhāne¹⁰ assamapadaṃ katvā isipabbajjaṃ pabbajitvā jhā-
nābhīññaṃ nibbattetvā vanamūlaphalādīhi yāvajīvaṃ yāpen-
tā¹¹ Brahmaloka-parāyaṇā ahesuṃ.

Tam atthaṃ osāne abhisambuddhagāthā¹² dīpeti:

11. Ubho kumārā pabbajitā Yuvañjāyo ca Yudhiṭṭhilo 15
pahāya mātāpitāro saṅgaṃ chetvāna maccuno ti. 80.

Tattha maccuno ti Mārassa, idaṃ vuttaṃ hoti: bhikkhave {Yuvañjāyo
Yudhiṭṭhilo¹³ ti¹⁴ te ubho pi kumārā mātāpitāro pahāya Mārassa santakaṃ
ragādosamohasaṅgaṃ bhinditvā¹⁵ pabbajitā ti.

S. i. d. ā. ¹⁶ „na bhikkhave idāṃ' eva pubbe pi Tathāgato rajjaṃ 90
chaddetvā¹⁷ pabbajito yevā¹⁸ 'ti vatvā j. s.: „Tadā mātāpitāro ma-
hārājakulāni ahesuṃ, Yudhiṭṭhilakumāro Ānando¹⁹, Yuvañjāyo aham
evā²⁰ 'ti. Yuvañjaya-jātakaṃ²¹ .

'7. Dasarathajātaka.

Eṭṭhā Lakkhaṇā Sītā cā 'ti. Idam S. J. v. ekaṃ mata- 95
pitikaṃ¹⁷ kuṭumbikaṃ ā. k. So hi pitari kālakate sokābhībhūto
sabbakiccāni pahāya sokānuvattako¹⁸ ahoṣi. S. paccūsasamaye lokam
olokento tassā sotāpattiphalūpanissayaṃ disvā punadivase Sāvattthiyaṃ
piṇḍāya caritvā katabhattakieco bhikkhū uyyojetvā ekaṃ pacchāsama-

¹ Cks balo ti. ² Bā -ti. ³ Cks -ko, Bā -kaṃ. ⁴ Cks omit yo. ⁵ Cks omit so.
⁶ Cks -ṭṭha. ⁷ Bā adds bhātaro. ⁸ Bā -ramme thāne. ⁹ Bā -etvā. ¹⁰ Bā
-thāya. ¹¹ Bā ca. ¹² Bā chin-. ¹³ Bā adds saccāni pākāsetvā. ¹⁴ Cks chaddhe-
¹⁵ Bā adds ahoṣi. 7. Cfr. The Dasaratha-Jātaka by V. Fausbell 1871. ¹⁶ Bā
yudhañ- throughout. ¹⁷ Cks -pitikaṃ, Bā -pitaraṃ. ¹⁸ Bā adds va.

naṃ gahevā tassa gehaṃ gantvā vanditvā nisinnaṃ madhuravacanena ālapanto "socasi upāsakā" 'ti vatvā „āma bhante pitusoko maṃ bādhatitī" vutte „upāsaka porāṇakapaṇḍitā aṭṭha¹ loḍḍhamme tatvato² jānantā pitari kālakate appamattakam pi sokaṃ na karimsū" 'ti vatvā
 5 tena yācito a. ā.:

A. B. Dasaratha-mahārājā nāma agatigāmanam pahāya dhammena rajjam kāresi. Tassa³ soḷasannaṃ itthi-sahassānaṃ jeṭṭhikā⁴ aggamaheṣi dve putte ekaṃ ca dhṭtaram vijāyi, jeṭṭhaputto Rāmapaṇḍito nāma ahosi, dutiyo Lakkhaṇa-
 10 kumāro nāma, dhītā Sītā devī nāma. Aparabhāge aggamaheṣi kalam akāsi. Rājā tassā kālakatāya ciram⁵ sokavasam gantvā amaccehi saññāpito tassā kattabhāparihāram⁶ katvā aññam aggamaheṣiṭṭhāne ṭhapesi. Sā raññā piyā ahosi manāpā. Sāpi aparabhāge gabbhaṃ gaṇhitvā laddhagabbhāparihārā puttam
 15 vijāyi, Bharatakumāro ti 'ssa nāmaṃ kariṇṇsu. Rājā puttasi-nehena „bhadde, varaṃ te dammi, gaṇhāhiti" āha. Sā gaṇhi-takaṃ katvā ṭhapetvā kumārassa saṭṭhavassakāle rājānaṃ upa-saṃkamitvā „deva, tumhehi mayhaṃ puttassa varo diṇṇo, idāni 'ssa naṃ⁷ dethā" 'ti āha. "Gaṇha bhadde" ti. „Deva
 20 puttassa me rajjam dethā" 'ti. Rājā accharaṃ paharitvā „nassa vasali, mayhaṃ dve puttā aggikkhandhā viya jalanti, te mārāpetvā tava puttassa rajjam yācasīti" tajjesi. Sā bhṭā sirigab-bhaṃ pavisitvā aññesu⁸ divasesu rājānaṃ punappuna rajjam eva yāci. Rājā tassā tam varaṃ adatvā va cintesi: „mātugāmo nāma
 25 akataññū mittadūbhī⁹, ayaṃ me kūṭapaṇṇam vā kūṭalaññam vā katvā putte ghātāpeyyā¹⁰" 'ti so putte pakkosāpetvā tam atthaṃ ārocetvā: „tāta tumhākaṃ idha vasantānaṃ antarāyo pi bhāveyya, tumhe sāmantarajjam vā araññaṃ vā gantvā mama dhūmakāle āgan-tvā kulasantakaṃ rajjam gaṇheyyāthā¹¹" 'ti vatvā puna nemittake¹¹
 30 pakkosāpetvā attano āyuparicchedaṃ pucchitvā „aññāni dvādasā-

¹ Bā aṭṭhavidhe. ² Bā tatthato. ³ Cā tatthassa. ⁴ Cā jeṭṭhikā. ⁵ Bā cirataraṇṇam.

⁶ Bā varaṃ. ⁷ Bā adda pi. ⁸ Cā -bhi, Bā -dubbhi. ⁹ Cā -yyasī. ¹⁰ Cā -yyathā, Cā gaṇhethā. ¹¹ Bā nī.

vassāni pavattissatīti¹“ sutvā „tāta ito dvādasavassaccayena
 āgantvā chattaṃ ussāpeyyāthā²“ 'ti āha. Te „sādhū“ 'ti vatvā
 pitaraṃ vanditvā rodantā pāsādā otarimsu. Sītā devī „aham
 pi bhātikehi saddhiṃ gamissāmīti“ pitaraṃ vanditvā rodantī³
 nikkhami. Te tayo pi mahājanaparivārā⁴ nikkhamitvā mahājanaṃ⁵
 nivattetvā anupubbena Himavantaṃ pavisitvā sampannodake
 sulabhaphalāphale padese assamaṃ māpetvā phalāphalena
 yāpentā⁶vasimsu. Lakkhaṇapaṇḍito pana⁷ Sītā ca Rāmapaṇḍitaṃ
 yācitvā „tumhe amhākaṃ pitutṭhāne ṭhitā, tasmā assame yeva
 hotha, mayaṃ phalāphalaṃ āharitvā tumhe possessāmā“ 'ti⁸
 paṭiññāṃ gaṇhimsu. Tato paṭṭhāya Rāmapaṇḍito tatth' eva
 hoti, itare⁹ phalāphalaṃ⁷ āharitvā taṃ paṭijaggsiṃsu. Evaṃ
 tesāṃ phalāphalena yāpetvā vasantānaṃ Dasarathamahārājā
 puttasokaṇa navame saṃvacchare kālam akāsi. Tassa sarira-
 kiccaṃ kāretvā devī attano puttassa Bharatakumārassa¹⁵
 „chattaṃ ussāpethā“ 'ti āha. Amaccā pana „chattasāmikā
 araṇṇe vasantīti“ na adaṃsu⁸. Bharatakumāro „mama bhātaraṃ
 Rāmapaṇḍitaṃ araṇṇā¹⁰ ānetvā chattaṃ ussāpessāmīti“ pañca
 rājakakudhabhaṇḍāni gahetvā caturaṅginiyā senāya tassa vasanaṭ-
 ṭhānaṃ patvā avidūre khandhāvāraṃ niyāsetvā¹⁰ katipayehi¹¹
 amaccehi saddhiṃ Lakkhaṇapaṇḍitassa ca Sītāya ca araṇṇaṃ
 gatakāle assamapadaṃ pavisitvā assamapadadvāre sutthutha-
pitakañcanārūpakaṃ¹² viya Rāmapaṇḍitaṃ nirāsakaṃ¹³ sukha-
 nisinnaṃ upasāṃkamtvā vanditvā ekamantaṃ ṭhito raṇṇo pavattim
 ārocetvā saddhiṃ amaccehi pādesu patitvā rodi. Rāmapaṇḍito²⁵
 n' eva soci na rodi¹⁴, indriyavikāramattam pi 'ssa nāhosi.
 Bharatassa pana roditvā nisinnakāle sāyaṇhasamaye itare dve
 phalāphalaṃ ādāya āgamiṃsu. Rāmapaṇḍito cintesi: „ime
 dhamā, mayhaṃ viya parigaṇhanapaṇṇā etesaṃ n' atthi,

¹ So all three MSS. & Cks -yyathā. ² all three MSS. -ti. ³ Bā adds nagaṛā. ⁴ Bā ca.

⁵ Cks -ro. ⁶ Cks -le. ⁷ Bā nād-. ⁸ Bā -ñato. ⁹ Cks nivāretvā. ¹⁰ Bā -pā-

¹¹ Bā omits sūṭṭhu. ¹² Ck nirāsakaṃ, Bā nirāsakaṃ. ¹³ Bā Paridevi.

sahasā 'pitā vo¹ mato' ti vutte sokaṃ dhāretuṃ' asakkontānaṃ
 hadayam pi tesam phaleyya², upāyena te udakaṃ otāretvā etaṃ
 pavattiṃ sāveśsamīti³. Atha nesaṃ purato ekaṃ udakaṭṭhānaṃ
 dassetvā „tumhe aticirena āgatā, idaṃ vo daṇḍakammaṃ hotu:
 5 imaṃ udakaṃ otarivā tiṭṭhathā“ 'ti upadḍhagāthaṃ tva āha:
 1.⁴ Etha Lakkhaṇa Sītā ca ubho otarathōdakan ti.

Tass' attho: etha Lakkhaṇa Sītā ca, āgacchantu⁴, ubho pi otaratha imaṃ
 udakan ti.

Te ekavacanena otarivā aṭṭhaṃsu. Atha nesaṃ taṃ
 10 pavattiṃ ārocento sesaṃ upadḍhagāthaṃ āha:

1.⁵ Evāyaṃ Bharato āha: rājā Dasaratho mato⁶ ti. 81.

Te pitu matasāsanaṃ sutvā va viṣaṇṇā⁵ ahesuṃ. Puna pi
 nesaṃ kathesi, puna viṣaṇṇā⁵ ahesuṃ ti evaṃ yāvatatiyaṃ
 visaṇṇitaṃ patte te amaccā ukkhipivā udakā niharivā thale
 13 nisīdāpetvā⁶ laddhassāsesu tesu⁷ sabbe aññaṃaññaṃ roditvā
 paridevitvā nisīdiṃsu. Tadā Bharatakūmāro cintesi: „mayhaṃ
 bhātā Lakkhaṇakūmāro bhaginī ca Sītā devī pitu“ matasāsanaṃ
 sutvā va sokaṃ sandhāretuṃ na sakkonti, Rāmapaṇḍito pana
 na socati na paridevati, kin nu kho tassa⁸ asocanakāraṇaṃ,
 20 pucchissāmi na⁹ ti so taṃ pucchanto dutiyaṃ gāthaṃ āha:

2. Kena Rāma ppabhāvena¹⁰ socitabbaṃ na socasi,

pitaraṃ kālakataṃ sutvā na taṃ pasahate¹⁰ dukkhaṃ¹¹ ti. 82.

Tattha pabhāvenā 'ti ānubhāvena, na taṃ pasahate¹² ti evarūpaṃ
 dukkhaṃ kena kāraṇena taṃ na piṇeti, kin te asocanakāraṇaṃ, kathehi tva
 25 na¹³ ti

Ath' assa Rāmapaṇḍito attāno asocanakāraṇaṃ kathento¹⁴

3. Yaṃ na sakkā pāletuṃ¹⁵ posena lapataṃ¹⁶ bahum

sa¹⁷ kissa viññū medhāvī attānaṃ upatāpaye. 83.

¹ Ck^o te. ² B^d sandhā-. ³ Ck^o phā-. ⁴ so Ck^o; B^d -ta. ⁵ B^d -ñi. ⁶ B^d omits
 thale ni-. ⁷ Ck^o omits tesu. ⁸ B^d pitussa. ⁹ Ck^o cassa. ¹⁰ B^d sabhāvena.
¹¹ B^d pi sūhate. ¹² all three MSS. dukkhaṃ. ¹³ B^d no. ¹⁴ B^d adds āha. ¹⁵
 B^d nipā-, B^f nivā-. ¹⁶ B^f labataṃ, Ck^o lapitāṃ. ¹⁷ B^d taṃ.

4. Daharā ca hi vuddhā¹ ca ye bālā ye ca paṇḍitā
aḍḍhā c' eva daliddā ca sabbe maccuparāyanā. 84.
5. Phalānam iva pakkānaṃ niccaṃ papatanā² bhayaṃ
evaṃ jātānaṃ maccānaṃ niccaṃ maraṇato bhayaṃ. 85.
6. Sāyam eke na dissanti pāto diṭṭhā bahujjanā³, 5
pāto eke na dissanti sāyaṃ diṭṭhā bahujjanā. 86.
7. Paridevayaṃāno ce kañcid⁴ atthaṃ udabbahe
saṃmūlho hiṃsam attānaṃ kayira⁵ c' enaṃ⁶ vicakkhaṇo. 87.
8. Kiso vivaṇṇo bhavati hiṃsam attānaṃ attano,
na tena peṭā pāleti, niratthā paridevanā. 88. 10
9. Yathā saṇaṃ ādittam vāriṇā parinibbaye
evaṃ pi dhīro sūtavā medhavī paṇḍito naro
khippam uppatitaṃ sokaṃ vāto tūlaṃ va dhamṣaye. 89.
10. Eko va macco acceti, eko va jāyate kule,
saññogaparamā tv-eva⁷ sambhogā sabbapāṇinaṃ. 90. 15
11. Tasmā hi dhirassa bahussutassa
sampaṣṣato lokam imaṃ paraṃ ca
aññāya dhammaṃ hadayaṃ manaṃ ca
sokā mahantāpi na tāpayanti. 91.
12. So 'haṃ⁸ dassaṃ ca bhokkhaṃ ca⁹ bharissāmi¹⁰ ca nātake, 20
sesaṃ sampālayissāmi, kiccama evaṃ¹¹ vijānato ti 92.
imāhi gāthāhi aniccataṃ pakāsesi.

Tattha pāletun ti rakkhituṃ, lapatan¹² ti lapantānaṃ, idaṃ vuttam
hodi: tāta Bharata yaṃ sattānaṃ jīvitaṃ¹³ bahum pi vipalappantānaṃ¹⁴
purisaṇaṃ ekenāpi¹⁵ mā upacchijjīti na sakkā rakkhituṃ so dāni mādiso attha 25
lokadhamme tatvato¹⁶ jānanto viññū medhavī paṇḍito maraṇapariyosānajīvesu¹⁷
satteṣu¹⁸ kissa attānaṃ upatāpaye, kiṃkāraṇaṃ anupakāreṇa¹⁹ sokadukkhena
attānaṃ santāpēyyā²⁰ 'ti, daharā cā 'ti gāthā 'maccu nāṃ' esa tāta Bharata n'

¹ Ck uddhā, Bdbuddhā. ² Bf patānato, Cks papatato ³ Bā bahūjanā. ⁴ Bdf kl-.
⁵ C^o Bf -rā. ⁶ C^o ve- corr. to ce-, Bā vedam. ⁷ Cks -paramattheva. ⁸ Ck ahaṃ. ⁹ Bā
sattaṇa, Bf yassaṇa bhogaṇa. ¹⁰ Ck bhariyā, C^o bhariṇa, Bdf bhariyāpi. ¹¹ Bā
etaṃ, Bf esaṃ. ¹² Cks lapitan. ¹³ Bā adds taṃ. ¹⁴ Bā vilap-, ¹⁵ Bā -napi.
¹⁶ Ck -āto, Bā tattato. ¹⁷ Cks -nejī-. ¹⁸ Ck adds matesu. ¹⁹ Bā anupāpēyyaṇa.

- eva suvaṇṇarūpakasadiśānāṃ daharānāṃ khattiyakumārakādīnāṃ na vuddhippat-
tānāṃ mahāyodhānāṃ na bālānāṃ puthujjanasattānāṃ na buddhādīnāṃ paṭ-
ḍitānāṃ na cakkavattīdānāṃ issarānāṃ na nirasanaśāsanānāṃ¹ daliddānāṃ²
lajjati³, sabbe p' ime sattā maccuparāyaṇā maraṇamukhe sambhaggā⁴ bhavanti
5 yeva⁵ 'ti dassanattāṃ vuttā⁶, papatānā ti papatanato⁶, idaṃ vuttāṃ hoti:
yathā⁷ tāta Bharata pakkānāṃ phalānāṃ pakkakālato paṭṭhāya idāni vaṇṭa
chijjivā paṭissanti idāni paṭissanti patanato bhayaṃ⁸ niccaṃ dhuvaṃ⁹ ekamsikam
eva bhavati⁹ evaṃ āsārikaniyabhāvato¹⁰ evaṃjātānāṃ¹¹ maccaṇam pi ekamsikam yeva
maranato bhayaṃ¹², na h' atthi¹³ so khaṇo vā layo vā¹⁴ yattha tesāṃ maraṇaṃ
10 na¹⁵ āsārikatabbāṃ bhaveyyā¹⁶ 'ti, sāyaṇ ti vikāle, iminā rattibhāge¹⁷ dīghānam
divasabhāge¹⁶ divasabhāge ca dīghānāṃ rattibhāge adassanāṃ dīpeti, kañci-
dattāṇa¹⁸ ti pitā me putto me ti ādīhi paridevaya māno ca¹⁹ so sammamūḷho
attānāṃ himsanto kilamanto appamattakam pi attāṃ āhareyya, kayira cetāṃ¹⁹
viccekkaṇo ti²⁰ atha paṇḍito puriso²¹ paridevaṃ kareyya, yaṃā pana²²
15 paridevanto mataṃ vā ānetuṃ aṇṇam vā tasā vaḍḍhiṃ kātuṃ na sakkoti tesma
nirattakattā paridevitassa paṇḍitā na paridevanti²³, attānam attāno ti attāno
attabhāvāṃ sokaparidevadukkhena himsanto, na tenā²⁴ 'ti tena paridevena para-
lokaṃ gatā sattā na pārenti na yāpenti, nirattā ti tasā tesāṃ matasattānāṃ
ayaṃ paridevana nirattakā, saraṇaṃ ti nivāsagehaṃ, idaṃ vuttāṃ hoti: yathā
20 paṇḍito puriso attāno vasaṇagāre āditte²⁵ muhuttaṃ pi voṣāṇaṃ anāpajjivā²⁶
ghatasatena ghaṭasahasena vārinā na²⁷ nibbāpayat²⁸ eva evaṃ dhiro uppatītaṃ
sokaṃ khīpāṃ²⁹ nibbāpaye, tūlaṃ viya ca vāto yathā ṭhātuṃ³⁰ na sakkoti evaṃ
dhammasaye viddhamsayeyyā²⁹ 'ti attho, eko va macco ti ettha tāta Bharata, ime
sattā kammassakā nāma, tathā hi ito paralokaṃ gacchanto satto eko va acceti³⁰
25 atikkamati, khattiyādīkule jāyamāno pi eko va gantvā jāyati, tattha tattha pana
nātimittasāmyogavasena ayaṃ me pitā ayaṃ³¹ mātā ayaṃ³¹ mitto ti saṃyoga-
paramā tv-eva, sambhogā sabbapāpīnāṃ, paramatthena pana tīsu³²
bhavesu kammassakā ve te sattā ti attho³³, tasā ti yaṃā tesāṃ³⁴ sattānaṃ
nātimittasāmyogaṃ³⁵ nātimittaparibhogaṃ³⁶ thepetvā ito paraṃ aṇṇaṃ n' atthi
30 tasā sampassato³⁷ imaṃ ca paraṃ ca lokaṃ nānābhāvaṇinūbhāvaṃ eva sammā
passato³⁸, aṇṇāya dhammaṃ ti aṭṭhavidhalokadhammaṃ jānitva, haḍayaṃ

¹ Ck nirasava-sa-, Bā nidhanānāṃ. ² Bā daliddādīnāṃ. ³ Ck lajjā ti. ⁴ Ck saṃ-, Bā bhaggapalibhaggā. ⁵ Ck vuttāṃ. ⁶ Ck patanato. ⁷ Bā adds hi. ⁸ Bā tesāṃ. ⁹ Ck bhavanti, Bā bhayanti. ¹⁰ Bā āsārikaniyato. ¹¹ Bā evajā. ¹² Ck bhaye. ¹³ Bā natthi. ¹⁴ Ck add yā. ¹⁵ Bā omits na. ¹⁶ Ck omits di-. ¹⁷ Bā kiñcid-. ¹⁸ Bā -devamāno va. ¹⁹ Ck kayirā me taṃ, Bā kayira ve daṃ. ²⁰ Ck omits ti. ²¹ Bā adds evaṃ. ²² Ck na. ²³ Bā -titi. ²⁴ Ck -tto. ²⁵ Ck paṇḍitvā, Ck pacchivā corr. to āditte mahantaṃ pi voṣāṇaṃ anāpajjivā. ²⁶ Bā omits naṃ. ²⁷ Bā khippameva. ²⁸ Bā saṇḍhituṃ. ²⁹ Ck Bā -seyyā. ³⁰ Ck accayeti. ³¹ Bā adds me. ³² Bā adds pi. ³³ Ck omits attā. ³⁴ Bā tasā etessaṃ. ³⁵ Ck -sāmyogaṃ. ³⁶ Bā -gamattāṃ. ³⁷ Bā adds ti. ³⁸ Ck -anto.

* manañ cā 'ti' ¹ idam ubhayam pi cittaas' eva nāmañ, idam vuttañ hoti:
 Lābho alābho ayaso yaso ca (vol. III, 98, cfr. Alwis, Sīdath S. CVI.)
 nindā passyāsā ca sukhāñ ca dukkhāñ,
 ete aniccā manujesu dhammā,
 mā soca, kiñ socasi Poṭṭhapādā 'ti

imesaṃ aṭṭhannañ lokadhammānañ yena tena ² cittaena nāyanti ³ (— ?) tassa ca ⁴
 aniccatañ ātvā tṭhassa dhīrassa pītiṭṭamarapaṇḍivatthukāpi ⁵ mahantā ⁶ sokā
 hadayaṃ na tāpayanti ⁷, etañ vā aṭṭhaviḍḍhañ lokadhammañ nātvā tṭhassa
 badayaṃ vatthuñ ca manañ ca mahantāpi sokā na tāpayanti evaṃ ettha ⁸ attho
 datṭhabbo, sohañ dassaṇṇa bhokkhañcā ⁹ 'ti gāthāya: tāta Bharata ¹⁰
 andhabālasattānañ viya mama rodanañ paṇḍevanañ nāma nānucchavikañ ¹⁰,
 ahañ pana pītu accayena tassa thāne tathā kapapādīnañ ¹¹ dānañ tṭhanantarā-
 rahānañ tṭhanantarañ yasārahānañ yasañ dassāmi, pitarā me paribhuttanayena
 issariyañ bhuñjissāmi, nātake ¹² possessāmi, avasesaṃ ca attano ¹³ parijanādikāni
 janāni pālayissāmi ¹⁴, dhammikasamaṇabrāhmaṇānañ dhammikaṃ kakkhāvaṇa-
 gattāni karissāmi, evaṃ hi vijānato paṇḍitapurisassa anurūpakiccaṃ ¹⁵
 ti attho.

Parisā imañ ¹⁶ Rāmapaṇḍitassa aniccatāpakāsaṇiñ dhamma-
 desanañ sutvā nissokā āhosi ¹⁷. Tato Bharatakumāro Rāma-
 paṇḍitañ vanditvā „Bārāṇsirajjañ paṭicchathā“ 'ti āha. ⁹⁰
 „Tāta Lakkhaṇaṃ ca Sītadeviñ ca gahetvā gantvā rajjañ
 anuśāsathā“ 'ti. „Tumhe pana devā“ 'ti. „Tāta, mama pitā
 'dvādasavassaccayena gantvā ¹⁸ rajjañ kareyyāsīti ¹⁹“ mañ avoca,
 ahañ idāñ eva gacchanto tassa vacanakaro nāma na homi ²⁰,
 aññāni paṇā ²¹ tīni vassāni atikkamitvā āgamiṣṣāmi ²². „Etta- ²⁵
 kaṃ kalam ko rajjañ kāressatīti“. „Tumhe karoṭhā“ 'ti.
 „Na mayam kāressāmā“ 'ti. „Tena hi yāva mama āgamanā ²³
 imaṃ pādukā kāressanti“ attano tiṇapādukā omuñcitvā adāsi.
 Te tayo pi janā pādukā gahetvā paṇḍitañ ²⁴ vanditvā mahājana-
 parivutā Bārāṇasiñ āgamaṃsu. Tīni samvaccharāni pādukā ³⁰
 rajjañ kāresuṃ. Amaccā tiṇapādukā rājapallāṃke tṭhpetvā
 attāñ vinicchinanti, sace dubbinicchito hoti pādukā añña-

¹ Ck⁹ cāpi, B² mananti. ² B² kenaci. ³ B² paññāyanti. ⁴ B² omits ca. ⁵ B²
 -kā. ⁶ C² B² -tāpi. ⁷ B² bhāsayanti. ⁸ B² pettha. ⁹ B² dayaṇa gottāñcā.
¹⁰ B² na anu-. ¹¹ B² adds dānarahānañ. ¹² B² adds ca. ¹³ B² anto. ¹⁴ B²
 pālessāmi. ¹⁵ B² -pañhi-. ¹⁶ Ck² ima. ¹⁷ B² ahesuṃ. ¹⁸ B² -na āg-.
¹⁹ B² kā-. ²⁰ B² nāhosi. ²¹ B² pi. ²² B² mamāgamanā. ²³ B² rāmapa-.

maññaṃ paṭihaññanti¹, tāya saññāya puna vinicchinanti,
 sammāvinicchitakāle pādukaṃ nissaddā sannisīdanti. Paṇḍito²
 tiṇṇaṃ saṃvaccharānaṃ accayena araṇṇā nikkhamitvā Bāraṇa-
 sinagaraṃ patvā uyyānaṃ pāvisi. Tassāgatabhāvaṃ³ ñatvā
 5 kumārā amaccaparivutā uyyānaṃ gantvā Sītaṃ aggamaheṣiṇi
 katvā ubhinnaṃ pi abhisekaṃ karimsu⁴. Evaṃ abhisekappatto
 M. alaṃkatarathe tathā mahantena parivārena nagaraṃ pavi-
 sitvā padakkhiṇaṃ katvā Sucandakapāsādavarassa mahātalaṃ
 abhiruya⁵ tato paṭṭhāya⁶ soḷasa vassasahassāni⁷ dhammena
 10 rajjaṃ kāretvā⁸ saggapadaṃ⁹ pūresi.

13. Dasa vassasahassāni satṭhi vassasatṭhāni ca¹

kambugīvo mahābāhu Rāmo rajjaṃ akārayīti 93.

ayaṃ abhisambuddhagāthā tam atthaṃ vīpeti².

Tattha kambugīvo ti suvaṇṇaliṅgasadisagīvo¹⁰, suvaṇṇaṃ hi kambu¹¹

15 ti vuccati.

S. i. d. ā. j. s. (Saccapariyosāne kuṭumbiko sotāpattiphale
 paṭiṭṭhahi¹²): „Tadā Dasarathamahārājā Suddhodanamahārājā ahoṣi,
 mātā Mahāmāyā, Sītā¹³ Rāhulamātā, Bharato Ānando, Lakkhaṇo
 Sāriputto, parisaḃ Buddhaparisā, Rāmapaṇḍito aham evā¹⁴ 'ti. Da-
 20 sarathajātakam¹⁵.

8. Saṃvarajātakā.

Jānanto no mahārājā 'ti. Idam 3. J. v. ekaṃ ossaṭṭha-
 viriyaṃ bhikkhuṃ ā. k. So kira Sāvattvivāsikulaputto Satthu
 dhammadesanaṃ sutvā pabbajitvā¹⁶ ācariyupajjhāyavattaṃ pūrento
 25 ubhayāni pātimokkhāni paṇḍāni katvā paripaṇṇapañcavasso „kam-
 maṭṭhānaṃ gahetvā araṇṇe vasissāmi¹⁷“ ācariyupajjhāye āpucchitvā.
 Kosalaratṭhe ekaṃ paccantagāmaṃ gantvā tattha iriyāpathe pasannehi¹⁸

¹ C² -ati. ² B² rāmapa-. ³ B² tassa āgamanabbā-. ⁴ B² akāmaṃ. ⁵ B²
 -rubhi. ⁶ B² sodasa-. ⁷ B² adda ayuhapariyosāne. ⁸ B² saggapūraṃ. ⁹ B²
 pakāseti. ¹⁰ B² suvaṇṇā-, C² -liṅhasagīvo, C² -liṅgasadisagīvo. ¹¹ B² kambu.
¹² B² -paṭiṭṭhāsi. ¹³ B² devīśīta. ¹⁴ B² bharatarāmājā-. ¹⁵ B² adda laddhupa-
 sampado. ¹⁶ B² pasanna.

manussehi pañnasālaṃ katvā upaṭṭhiyamāno vassaṃ upagantvā yuñ-
 jānto ghaṭanto¹ vāyamanto accāraddhena viriyena temāsāṃ kammaṭ-
 ṭhānaṃ bhāvetvā² obhāsamattam pi uppādetum asakkonto cintesi:
 „addhā-m-aham³ Satthārā desitesu catūsu puggalesu padaparamo, kim
 me araṇṇavasena⁴” ‘ti Jetavanaṃ gantvā „Tathāgatassa rūpasirīṃ pas-
 santo madhuraṃ dhammiadesanaṃ suṇanto vītināmessāmīti” so viriyaṃ ossa-
 jivā⁵ tato nikkhamanto anupubbena Jetavanaṃ gantvā ācariyupajjhāyehi
 c’ eva sandiṭṭhasambhatteli. ca āgamānakāraṇaṃ puṭṭho tam atthaṃ
 kathetvā, tehi⁶ „kasmā evam akāsīti” garahitvā Satthu santikaṃ netvā
 „kim bhikkhave aniccamānaṃ bhikkhuṃ ānayitthā” ‘ti vutte „ayaṃ 10
 bhante viriyaṃ ossajivā⁷ āgato” ti ārocite S. „saccaṃ kira” ‘ti
 pucchitvā „saccaṃ bhante” ‘ti vutte „kasmā bhikkhu viriyaṃ ossaji⁸,
 imasmiṃ hi sāṇe nibbiriyaṃ kusītapuggalassa aggaphalaṃ ara-
 hattaṃ nāma n’ atthi, āradhaviyā c’ imaṃ dhammaṃ ārādhenti,
 tvaṃ kho pana pubbe viriyavā ovādakkhamo ten’ eva kāraṇena 15
 Bārāṇasiraṇṇo puttasaṭṭassa sabbakaṇiṭṭho pi⁹ hutvā¹⁰ paṇḍitānaṃ ovāde
 thatvā setacchattaṃ patto sīti¹¹ vatvā a. ā.:

A. B. Br. r. k. Samvarakumāro nāma puttasaṭṭassa ka-
 niṭṭho ahoṣi. Rājā „ekekam puttaṃ sikkhitabbayuttakaṃ¹²
 sikkhāpethā” ‘ti ekekassa amaccassa adāsi. Samvarakumārassa 20
 ācariyo amacco Bodhisatto ahoṣi paṇḍito vyatto rājaputtassa
 pitiṭṭhāne¹³ ṭhito. Amaccā sikkhitasikkhite rājaputte raṇṇo
 dassesuṃ. Rājā tesam janapadaṃ datvā uyyojesi. Samvara-
 kumāro sabbasippe nipphattiṃ patvā Bodhisattaṃ pucchi:
 tāta¹⁴ sace imaṃ pitā janapadaṃ peseti kim karomīti”. „Tāta, 25
 tvaṃ janapade diyyamāne taṃ agahetvā ‘deva aham sabba-
 kaṇiṭṭho, mayi pi gate tumhākaṃ pādamūlaṃ tucchaṃ hes-
 sati¹⁵, aham pādamūle yeva vasissāmīti’ vadeyyāsīti”. Ath’
 ekadivasaṃ Samvarakumāraṃ vanditvā ekamantaṃ ṭhitaṃ¹⁶
 Rājā pucchi: „kim tāta sippaṃ te niṭṭhitaṃ” ti. „Āma devā” 30
 ‘ti. „Tuyhaṃ janapadaṃ vārehīti¹⁷. „Deva tumhākaṃ pāda-

¹ Bd -tento. ² Bd addhā aham. ³ C^s -ajji- corr. to -aji-, Bd -ajji-. ⁴ so all
 three MSS. instead of kathesi? ⁵ C^s -ajji- corr. to -aji-, Bd -ajje-. ⁶ Bd saccaṃ,
 omitting bhante. ⁷ Bd -ajji. ⁸ Bd omits pi. ⁹ Bd adds pi. ¹⁰ Bd adds sikkham.
¹¹ Bd pati-. ¹² C^s kim tāta ¹³ Bd bhavissati. ¹⁴ Bd nisinnaṃ. ¹⁵ Bd demiti.

mūlaṃ tuccham bhavissati, pādamūle yeva vasissāmīti¹. Rājā
tussitvā „sādhū“ 'ti sampaticchi. Tato² paṭṭhāya rañño pāda-
mūle yeva hutvā³ Bodhisattam pucchi: „tāta aññaṃ kiṃ karo-
mīti“. „Rājānaṃ ekaṃ purāṇauyyānaṃ⁴ yācāhīti“. So
5 „sādhū“ 'ti uyyānaṃ yācitvā tattha jātakehi pupphaphalehi
nagare issarajanaṃ saṃgaṇhitvā⁵ puna „kiṃ karomīti“ pucchi.
„Tāta rājānaṃ āpucchitvā antonagare⁶ bhattavetanam tvaṃ
eva dehīti“. So tathā katvā antonagare kassaci kiñci⁷ ahā-
petvā⁸ bhattavetanam datvā⁹ puna¹⁰ Bodhisattam pucchitvā rā-
10 jānaṃ viññāpetvā antonivesane dāsaporisānaṃ pi assānaṃ¹¹ pi
balakāyassāpi vaṭṭam¹² aparihāpetvā adāsi, tiṇṇajanapadehi¹³
āgatānaṃ dūtānaṃ¹⁴ nivesanapaṭṭhānādīni¹⁵ vāṇijānaṃ sumkāni¹⁶
sabbakaraṇiyyāni attanā va akāsi. *Evaṃ so M-assa ovāde
thatvā sabbaṃ antojanaṃ ca bahijanaṃ ca nagare ca paṭṭha-
15 vāsino ca āgantuke ca ayapatten¹⁷ eva¹⁸ tena tena saṃgaha-
vatthunā ābandhitvā saṃgaṇhi¹⁹, sabbesaṃ piyo ahoṣi manāpo.
Aparabhāge rājānaṃ maraṇamañcake²⁰ nipannaṃ amaccā
pucchiṃsu: „deva tumhākaṃ accayena setacchattaṃ kassa
dassāmā²¹“ 'ti. „Tāta mama puttā sabbe pi setacchattassa
20 sāmīno va²², yo pana tumhākaṃ manam gaṇhāti tass²³ eva da-
deyyāthā²⁴“ 'ti. Te tasmim kālakate²⁵ tassa sarīraparihāraṃ
katvā sattame divase sannipatitvā „raññā 'yo tumhākaṃ manam
gaṇhāti tassa chattaṃ ussāpeyyāthā²⁶“ 'ti vuttaṃ, āmhākaṃ ca
ayaṃ Saṃvarakumāro manam gaṇhātīti²⁷ nātakehi parivāri-
25 taṃ²⁸ tassa kañcanamālasetaçchattaṃ²⁹ ussāpayiṃsu. Saṃvara-
mahārājā B-assa ovāde thatvā dhammena rajjaṃ kāresi. Itare
ekūnasatakumārā „pitā kira no kālakato, Saṃvarassa³⁰ kira

¹ Bā homīti. ² Bā so tato. ³ Bā adds puna. ⁴ Bā -ṇuyyā-. ⁵ Bā -hī-.
Bā attano na- ⁷ Ck kañci āhā-. ⁸ Bā punappunam-. ⁹ Bā hatthīnaṃ. ¹⁰
Ck vaṭṭam, Bā vattam. ¹¹ Ck -dema. ¹² Bā dūtādīnaṃ. ¹³ Bā sumkanti. ¹⁴
Ck ayapaṭṭaneva, Bā āyavattaneva. ¹⁵ Bā gaṇhi. ¹⁶ Bā -mañca. ¹⁷ Bā damma.
¹⁸ Bā ca. ¹⁹ Bā deyyāthā, Ck dadeyyāthā. ²⁰ Bā tālakate. ²¹ Ck -yyāthā.
²² Ck gaṇhatīti. ²³ Bā omits nā- pari-. ²⁴ Bā kuñcanamālaṃ-. ²⁵ Bā -rakū-
mārassa.

chattam ussāpesum, so sabbakaniṭṭho, tassa chattam na pā-
 punāti, sabbajettṭhakassa chattam ussāpessāmā“ 'ti sabbe va¹
 ekato āgantvā „chattam vā no detu yuddham vā“ ti Samvara-
 mahārājassa paṇṇam pesetvā nagaram uparundhimsu. Rājā
 B-assa tam pavattim ārocetvā „idāni kim karomā“ ti pucchi. 5
 „Mahārāja, tava bhātīhi² saddhim yujjhanakiccam³ n' atthi,
 tvaṃ pitu santakadhanam⁴ satakotṭhāse kāretvā ekūnasatam
 bhātīkām⁵ pesetvā 'imam tumhākam pitu santakam koṭṭhāsam
 gaṇhatha, nāham tumhehi saddhim yujjhissāmīti“ sāsanaṃ pa-
 hinathā“ 'ti. So tathā akāsi. Ath' assa sabbajettṭhabhātiko 10
 Upasathakumāro nāma sese āmantetvā „tāta, rājānam nāma
 abhībhavitum samattho nāma n' atthi, ayaṃ ca no kaniṭṭha-
 bhātiko paṭisattu pi hutvā⁶ na tiṭṭhati, amhākam pitu santakam
 pesetvā 'nāham tumhehi saddhim yujjhāmīti' pesesi, na kho
 pana mayam sabbe⁷ ekakkhaṇe chattam ussāpessāma, ekass' 15
 eva chattam ussāpessāma, ayaṃ eva rājā hotu, etha tam pas-
 sitvā rājakūṭumbam⁸ paṭicchāpetvā amhākam janapadam eva
 gaṇchāmā“ 'ti āha⁹. Atha te sabbe pi kumārā nagaram¹⁰
 vivarāpetvā paṭisattuno ahutvā nagaram pavisiṃsu. Rājāpi
 tesam amaccehi sakkāram gāhāpetvā paṭimaggam pesesi. Ku- 20
 mārā mahantena¹¹ parivārena pattikā va āgantvā¹² rājanivesanaṃ
 abhirūhitvā Samvaramahārājassa nipaccākāram dassetvā nīcā-
 sane nisīdiṃsu. Samvaramahārājā setacchattassa heṭṭhā sī-
 hāsane nisīdi, mahanto yaso mahantaṃ sirisobhaggam ahosi,
 olokitolokitattṭhānam kampati¹³. Upasathakumāro Samvara- 25
 mahārājassa siribhavaṃ oloketvā „amhākam pitā attano acca-
 yena Samvarakumārassa rājabhavaṃ űatvā maññe amhākam
 janapade datvā imassa na adāsīti“ cintetvā tena saddhim
 sallapanto tisso gāthā abhāsi:

¹ Bā pi. ² Bā bhātikehi. ³ Oks yuddhana-. ⁴ Bā santakam-. ⁵ Bā bhātīkām.

⁶ Bā yujjhāmīti. ⁷ Bā adde pi. ⁸ Oks -bā. ⁹ Oks āhaṃsu. ¹⁰ Bā -radvāram.

¹¹ Bā nātima-. ¹² Bā kampi.

1. Jānanto no mahārāja tava sīlaṃ janādhipo
ime kumāre pūjento na taṃ kenaci maññattha. 94.
2. Tiṭṭhante no mahārāje ādu¹ deve divaṃ gate
ñāti taṃ samanumaññimsu sampassaṃ attham attano. 95.
3. Kena Saṃvara vattena sañjāte adhititṭhasi²,
kena taṃ nātivattanti nātisaṃghā samāgatā ti. 96.

Tattha jānanto no ti jānanto nu, janādhipo ti³ amhākaṃ pitā narindo, ime ti ime ekūnasate kumāre, Pālipothakesu⁴ pana aññe kumāre ti likhitaṃ⁵, pūjento ti tena tena janapadena mānento, na taṃ kenaciti khuddakena⁶ pi kenaci janapadena taṃ pūjetabbaṃ na maññittha, ayaṃ mama accayena rājā
10 bhavissatīti nātvā va⁷ maññe attano pādamūle vāsesīti⁸, tiṭṭhante no ti tiṭṭhante nu, dharamāne yeva nū 'ti pucchati⁹, ādu⁹ deve 4 udāhu amhākaṃ, pitari deve divaṃ gate attano atthaṃ vadḍhiṃ passantā¹⁰ saddhīṃ rājakārakehi negama janapadehi nātayo taṃ¹¹ rājā hotu 'ti samanumaññīṃsu¹² 'ti¹³, vat-
15 tenā 'ti sīlācarena, sañjāte adhititṭhasīti¹⁴ samānajatike ekūnasatabhātaro¹⁵ abhibhavitvā tiṭṭhasi, nātivattanti¹⁶ nābhivhavanti.

Taṃ sutvā Saṃvaramahārājā attano guṇaṃ kathento cha
gāthā abhāsi:

4. Na rāja putta usuyyāmi samañānaṃ mahesinaṃ,
20 sakkaccaṃ te namassāmi, pāde vandāmi tādinaṃ. 97.
5. Te maṃ dhammaguṇe yuttaṃ sussūsam anusuyyakāṃ
samañā aṇusāsanti¹⁷ isi¹⁸ dhammaguṇe ratā. 98.
6. Tes' āhaṃ vacanaṃ sutvā samañānaṃ mahesinaṃ
na kiñci¹⁹ atimaññāmi, dhamme me nirato maṇo. 99.
7. Hatthārūhā²⁰ anikaṭṭhā rathikā pattikārikā²¹
tesu²² na-ppaṭibandhāmi nibaddhaṃ²³ bhattavetaṇaṃ. 100.
8. Mahāmattā ca me atthi mantino paricārakā²⁴,
Bārāṇasīṃ voḥaranti bahumaṃsasurodakaṃ²⁵. 101.

¹ C^o āhu, B^d ādu. ² B^d atititṭhasi. ³ B^d pālipotha-. ⁴ B^d likkhi-. ⁵ B^d -na. ⁶ B^d omits va. ⁷ C^o -tīti, B^d ṭhapesīti. ⁸ B^d puechi. ⁹ C^o āhu, B^d anu. ¹⁰ B^d -to. ¹¹ C^o omits taṃ. ¹² B^d samanumaññīṃsu. ¹³ B^d omits ti. ¹⁴ B^d atititṭh-. ¹⁵ B^d -re. ¹⁶ C^o nādhī-, C^o nādhivattanti. ¹⁷ C^o samanua-. ¹⁸ C^o isiṃ, B^d isi. ¹⁹ so all four MSS. ²⁰ C^o -rūhā, B^d -rohā. ²¹ B^d -rakā. ²² B^d tesu. ²³ B^d nivāṭhaṃ, B^d nimittāṃ. ²⁴ C^o B^d -ikā. ²⁵ C^o B^d bahum, C^o mahesin.

9. Atho pi vāṇijā phītā nānāratṭhāto āgatā,
tesu me vīhitā rakkhā, evaṃ jānāh' Uposathā 'ti. 102.

Tattha na rājaṇputtā 'ti ahaṃ rājaṇputta kañci sattam² ayaṃ nāma sampatti imassa mā hotū 'ti na usuyyāmi³, tādinaṃ ti tādilakkhanayuttanāni samitapāpātāya samaṇānaṃ mahantānaṃ silakkhandhādinaṃ guṇānaṃ esitatāya 5 mahesīnaṃ dhammikasamaṇabrāhmaṇānaṃ pañcapaṭiṭṭhitena pāde vandāmi, dānaṃ daḍanto dhammikaṃ ca nesaṃ rakkhāvaraṇaguttim paccupatthapento sakkaaccaṃ te namassāmi, manena sampiyāyanto va puḷemiti attho, te maṇ ti te samaṇā⁴ ayaṃ dhammakotṭhāse yuttapayutto sussaṇaṃ anusuyyako⁵ ti tatvato natvā maṇ dhammaguṇe yuttaṃ sussaṇaṃ anusuyyakaṃ anussāsanti, 10 idaṃ kuru idaṃ⁶ mā karīti ovaḍantīti attho, tesāhaṇ ti tesāni ahaṃ, hatthāruḥa⁷ ti hatthī⁸ āruya yujjhanayodhā, anīkaṭṭhā ti hatthānīkādisu (hitā, rathikā⁹ rathayodhā, pattikārikā⁹ ti pattino va¹⁰, nibaddhaṇ¹¹ ti ahaṃ tehi sajjitaṇ¹² bhātaṇ ca vetanaṇ ca taṇ¹³ na paṭibandhāmi, aparibhāpetvā daḍamīti attho, mahāmaṇṭṭā ti bhātika mayhaṃ mahāpaṇṇā mantesu 15 kusalā mahāmacce c' eva¹⁴ avasesamantino ca paricārikā atthī, imiṇā idaṃ dasseti: tumhe mantasampanne pandite ācariye na labhittha, amhākaṃ paṇa ācariyā paṇḍitā upāyakusālā, te no setacchattena¹⁵ yojesuṇi, Bārāṇasīni ti bhātika mama chattaṇi usāpitakālato paṭṭhāya amhākaṃ rājā dhammiko anuvaddhamāsaṃ 'devo vassati tena sassāni sampajjaṇṭi¹⁶ Bārāṇasiyaṇi bahuni 20 khāditaḍḍayuttakaṃ maṇsaṃmaccaṃ¹⁷ pātāḍḍayuttakaṃ surodakaṇ ca¹⁸ jātaṇ ti¹⁹, evaṃ ratṭhavāsīno bahumaṇsasurodakaṇ²⁰ katva Bārāṇasiṇi vo haranti, phītā²¹ ti hatthiratanasasaratanamuttaratanādini āharitvā nirupaddava vohāraṇi karoutā phītā samiddhā, evaṃ jānāhīti bhātika Uposatha ahaṃ imehi ettakehi kāraṇehi sabbakaniṭṭho pi²² hutvā mama bhātike abhibhavitvā 25 setacchattaṇi patto, evaṃ maṇi jānāhīti.

Ath' assa guṇaṃ sutvā Uposathakumāro dve gāthā abhāsi:

10. Dhammena kira ṇātināṃ rajjaṃ kārehi Saṃvara
medhāvī paṇḍito cāpi²³ atho pi ṇātināṃ hito. 103.

11. Taṃ taṃ ṇātiparibbūḷhaṃ nānāratanaṃmocitaṃ 30
amittā na-ppasahanti²⁴ Indaṃ va asurādhipo ti. 104.

¹ Ck^s jānāhi. ² Ck^s kaṇvisattaṃ, C^s kaṇvisattaṃ, B^s kiñci mattaṃ. ³ Ck^s suyyāmi.

⁴ B^s samaṇā maṇ. ⁵ B^s -kaṃ. ⁶ Ck^s imaṇ. ⁷ B^s -roha. ⁸ all three MSS.

-i. ⁹ B^s -rakā. ¹⁰ Ck^s B^s ca. ¹¹ B^s nivithaṇ. ¹² Ck^s addhitaṇ, C^s ajjitaṇ.

¹³ B^s ahaṃ taṇ. ¹⁴ Ck^s te ca. ¹⁵ B^s -ni. ¹⁶ Ck^s -jjatiti. ¹⁷ B^s macchamaṇ-

saṇ. ¹⁸ B^s -dakaṇ va, C^s -dakaṇ va corr. to - ca? Ck^s ti. ¹⁹ C^s jānaṇ ti.

²⁰ Ck^s bahuni-, B^s -maṇsaṃsurodakaṇti. ²¹ Ck^s titā, C^s jātāna. ²² B^s va. ²³

Ck^s ceṇi, B^s -sasi. ²⁴ Ck^s -sasyanti.

Tattha dhammena kirā 'ti tāta Samvaramahārāja dhammena kira tvaṃ
ekūnasatānaṃ nātinaṃ attano jeṭṭhabhātikānaṃ anubhāvaṃ abbhavasi¹, iḍḍi
paṭṭhāya ca² tvaṃ eva rajjaṃ karehi, tvaṃ hi³ medhāvī⁴ c' eva paṇḍito ca
nātinaṃ ca⁴ hito ti attho, taṃ taṃ⁵ ti taṃ⁶ evaṃ vividhaguṇasampannāni
taṃ. Nātiparibbūhaṃ ti ambehi ekūnasatehi nātakehi parivāritāṃ, nānā-
3 ratanamocitaṃ ti nānāratanehi ocitaṃ sañcitaṃ bahuratanāsañcayanā, asurā-
dhipo ti yathā tāvatiṃsehi parivutaṃ Indaṃ asurarājā na tapati evaṃ ambehi
akkaṃ karoutehi⁷ parivāritaṃ tiyojanasatike Kāsiraṭṭhe dvādasayojanikāya
Bārāṇasīyā rajjaṃ karentaṃ amittā na tapissanti dīpeti.

Samvaramahārājā sabbeṣaṃ pi bhātikānaṃ mahantaṃ ya-
10 sam adāsi. Te tassa santike māsaddhamāsaṃ⁸ vasitvā „ma-
hārāja, janapadesu coṛesu uṭṭhahantesu mayāṃ jāniṣṣāma,
tvaṃ rajjasukhaṃ anubhavā“ 'ti vatvā attano 'tanno jana-
padaṃ gatā. Rājāpi B-assa ovāde, thatvā āyupariyosāne
devanagaraṃ pūrento agamāsi.

15 S. i. d. ā. „bhikkhu evaṃ tvaṃ pubbe ovādakkhama idāni
kasmā viriyaṃ na akāsīti“ vatvā saccāni pakāsetvā j. s. (Saccapari-
yosāne so bhikkhu sotāpattiphale patitṭhahi): „Tadā Samvaramahārājā
ayaṃ bhikkhu ahoṣi, Uposathakumāro Sāriputto, sesabbhātikā therā-
nuthērā, parisā Buddhaparīsā, ovādadāyako amacco⁹ aham evā“ 'ti.
20 Samvaramahārājā.

9. Suppārakajātaka.

Ummujjanti nimujjantīti. Idam S. J. v. paṇḍitāpāra-
mim ā. k. Ekadivasam hi sāyaṇhasamaye 'Tathāgatassa dhammaṃ
desetum nikkhamanaṃ āgamayamānā bhikkhū dhammasabbhāyaṃ ni-
sīditvā „āvuso aho¹⁰ S. mahāpaṇḍo puthupaṇḍo hāsupaṇḍo javana-
25 paṇḍo tikkhapaṇḍo nibbedhikapaṇḍo tatra tatra upāyapaṇḍo sam-
annāgato vipulāya paṭhavisamāya mahāsamuddo viya gāmbhīrāya
ākāso viya vitthiṇṇāya¹¹, sakala-Jambudīpasmiṃ hi uṭṭhitapaṇḍo Dasā-
balaṃ atikkamitvā gantum samattho nāma n' atthi, yathā mahā-
samudde uṭṭhitaūmi¹² velāṃ nātikkamati¹³ velāṃ patvā¹⁴ va bhijjati¹⁵.

¹ Bā -bhāvi. ² Bā omits ca. ³ Bā pi. ⁴ Bā va. ⁵ Bā taṃ taṃ, Cks omits taṃ.

⁶ Bā omits taṃ. ⁷ Cks -tu. ⁸ Bā -dāha-. ⁹ Bā adds pana. ¹⁰ Bā adds am-
hākaṃ. ¹¹ Cks vitti-. ¹² Bā uṭṭhā-. ¹³ Bā -anti. ¹⁴ Bā patvā gāttā.

evaṃ na koci paññāya Dasabalaṃ atikkamati Satthu pādamūlaṃ
 patvā¹ bhijjat² evā³ 'ti Dasabalassa mahāpaññāpāramiṃ vaṇṇesuṃ⁴.
 S. āgantvā „kāyā nu 'ttha bhikkhave etarahi kathāya sannisinnā"
 ti pucchitvā „imāya nāma"⁵ 'ti vutte „na bhikkhave idān' eva Tathā-
 gato paññavā pubbe pi aparipakke⁶ nāne⁷ paññavā va, andho hutvā⁸ 5
 mahāsamudde udakasaññāya 'imasmiṃ⁹ samudde idaṃ nāma idaṃ
 nāma ratanan' ti aṇṇāsīti¹⁰ vatvā a. ā.

A. Bharuraṭṭhe⁷ Bharurājā⁷ nāma r. kāresi. Bharu-
 kacchaṃ⁷ nāma paṭṭanagāmo⁸ ahoṣi. Tadā Bo. Bharukacche⁷
 niyyāmajetṭhassa⁹ putto hutvā nibbatti pāsādiko suvaṇṇavaṇṇo. 10
 Suppārakakumāro¹⁰ ti 'ssa nāmaṃ karimsu. So mahan-
 tena parivāreṇa vaddhanto soḷasavassakāle yeva niyyāmaka-
 sippe nipphattiṃ patvā aparabhāge pitu accayena niyyāmaka-
 jetṭhako hutvā¹¹ niyyāmakakammaṃ akāsi, paṇḍito ñāpasampanno
 ahoṣi¹², tena ārūḷhanāvāya vyāpatti nāma n' atthi. Tassa 15
 aparabhāge loṇajalapahatāni¹³ dve pi cakkhūni nassimsu. So
 tato paṭṭhāya niyyāmakajetṭhako hutvāpi¹⁴ niyyāmakakammaṃ
 akatvā „rājānaṃ nissāya jīviṣṣāmi¹⁵ rājānaṃ upasaṃkami.
 Atha naṃ rājā agghāpaniyakamme ṭhapesi. Tato paṭṭhāya
 rañño hatthiratanam¹⁵ assaratanam¹⁵ muttasāramaṇisārādini 20
 agghāpeti¹⁵. Ath' ekadivasam „rañño maṅgalahatthi bha-
 vissatīti¹⁶ 'bālapāsānakūṭavaṇṇam ekaṃ vāraṇam ānesuṃ. Tam
 disvā rājā „paṇḍitassa dassethā¹⁷ 'ti āha. Atha naṃ tassa
 santikaṃ nayimsu. So hatthena tassa sarīraṃ parimadditvā
 „nāyaṃ maṅgalahatthi bhavitum anucchaviko, pacchāvāmana- 25
 kadhātuko esa¹⁷, etaṃ hi mātā vijāyamānā amsena¹⁸ paṭi-
 chitum nāsakkhi, tasmā bhūmiyaṃ patitvā pacchimapādehi
 vāmanakadhātuko jāto¹⁹ ti āha. Hatthiṃ gahetvā āgate puc-
 chimsu. Te „saccaṃ paṇḍito kathetīti²⁰ vadiṃsu. Tam kāra-

¹ Id patthi patthā. ² Bā bhijjantevā. ³ Bā vaṇṇentā nissidisu. ⁴ Bā -kka. ⁵
 Bā -ena. ⁶ Bā repeats i-. ⁷ Bā garu. ⁸ Cks paddhana-. ⁹ Bā niyyāmaka-
 jetṭhakassa. ¹⁰ O¹⁰ niyyāmajetṭhakassa. ¹¹ Bā supā - throughout. ¹² Bā -tvāpi.
¹³ Cks omīti ahoṣi. ¹⁴ Cks loṇajalla-. Bā loṇakajalapahatāni. ¹⁵ Cks -tvā. ¹⁶
 Bā -na. ¹⁷ Bā -posi. ¹⁸ Bā -eso. ¹⁹ Bā āygena.

nam rājā sutvā tuṭṭho tassa aṭṭha kahāpaṇe dāpesi. Pun' ekadivasam „rañño maṅgalasso¹ bhavissatīti“ ekaṃ assaṃ ānayimsu. Tam pi rājā paṇḍitassa santikaṃ pesesi. So² hatthena parāmasitvā „ayaṃ maṅgalasso¹ bhavitum na yuttō,
 5 etassa hi jātadivase yeva mātā mari, tasmā mātu khīraṃ alabhanto na sammā vaḍḍhito“ ti āha. Sāpi 'ssa kathā saccā va ahosi. Tam pi sutvā rājā tussitvā aṭṭh' eva kahāpaṇe³ dāpesi. Ath' ekadivasam⁴ „maṅgalaratho bhavissatīti“⁵ ratham āharimsu, tam pi rājā tassa⁶ santikaṃ pesesi. So tam⁷ hat-
 10 thena parāmasitvā „ayaṃ ratho susirarukkheṇa kato, tasmā rañño nānucchaviko“ ti āha. Sāpi 'ssa kathā saccā va ahosi. Rājā tam pi sutvā aṭṭh' eva kahāpaṇe dāpesi. Ath' 'ssa kambalaratanam mahaggham ānayimsu⁸. Tam pi tass' eva pesesi. So⁹ hatthena parāmasitvā „imassa mūsikacchinnam
 15 ekaṃ⁷ ṭhānam atthīti“ āha. Sodhentā tam disvā rañño ārocesum. Rājā tussitvā aṭṭh' eva kahāpaṇe dāpesi. So cintesi: „ayaṃ rājā evarūpāni pi⁸ acchariyāni disvā aṭṭh' eva kahāpaṇe dāpesi, imassa dāyo nahāpitadāyo, nahāpitassa jātako⁹ bhavissati, kim me 'evarūpena rājupatṭhānena, attano
 20 vasanaṭṭhānam eva gamissāmīti“ so Bharukacchapattānam¹⁰ eva paccāgami. Tasmiṃ tattha vasante vāṇijā nāvaṃ sajjetvā „kaṃ¹¹ niyyāmakam karissāmā“¹² 'ti mantentā¹³ „Suppāraka-
 paṇḍitena ārūḥhanāvā na vyāpajjati, esa paṇḍito upāyakusālo, andho samāno pi Suppārakapaṇḍito va¹⁴ 'uttamo“ ti tam upa-
 25 samkamitvā „niyyāmakō no hohīti“ vatvā „tātā¹⁵, aham andho, katham niyyāmakakammaṃ karissāmīti“¹⁶ vutte „sāmi andhāpi tumhe yeva amhākaṃ uttamo“ ti¹⁷. Punappuna 'yāciyamāno „sādhu tātā¹⁸, tumhehi ārocitasāññāya niyyāmaḥ¹⁹ bhavissāmīti“

¹ Bā -laasso. ² Bā adds tam pi. ³ Bā aṭṭha k. yeva. ⁴ Bā adds rañño. ⁵ Bā tam pi. ⁶ Bā tassa mahagghakamalaratanam āharimsu in the place of athassa - -. ⁷ Bā -a. ⁸ Bā omits pi. ⁹ Bā jāti-. ¹⁰ Bā gary- corr. to bharm-. ¹¹ Bā tam. ¹² C^{ks} -to, Bā -tetvā, B² mantesum. ¹³ Bā omits tātā. ¹⁴ so all three MSS., add aham? ¹⁵ Bā -ā.

tesaṃ nāvaṃ abhirūhi. Te nāvāya¹ mahāsamuddaṃ pakkha-
diṃsu. Nāvā satta divasāni nirupaddavā agamāsi, tato akāla-
vātaṃ² uppātitaṃ uppajji, nāvā cattāro māse pakatisamudda-
piṭṭhe vicarivā Khuramālasamuddaṃ nāma pattā, tattha
macchā³ manussasamānasarīrā khuraṇāsā uḍaḍe ummujjani-
mujjam⁴ karonti. Vāṇijā te disvā M-aṃ tassa samuddassa
nāmaṃ pucchantā paṭhamam gātham āhaṃsu:

1. Ummujjanti nimujjanti manussā khuraṇāsikā,

Suppārakan taṃ pucchāma: samuddo katamo ayan ti. 105.

Evaṃ tehi puṭṭho M. attano niyyāmakasuttena saṃsandetvā⁵ 10
dutiyaṃ gātham āha:

2. Bharukacchā⁶ payātānaṃ vāṇijānaṃ dhanesinaṃ

nāvāya vippanaṭṭhāya⁷ Khuramālīti vuccatīti. 106.

Tattha payātānaṃ ti Bharukacchapattanaṃ nikkhamivā gacchantānaṃ,
dhanesinaṃ ti tumhakaṃ vāṇijānaṃ dhanam pariyasantānaṃ, vippanaṭ- 15
ṭhāya⁸ ti tātā⁹ tumhakaṃ imāya videsaṃ pakkhaṇāya nāvāya kamma-
karakā¹⁰ pakatisamuddaṃ atikkamivā sampatto ayaṃ samuddo Khuramālīti vuc-
catī. evaṃ etaṃ paṇḍitā kathenti¹¹.

Tasmiṃ pana samudde vajiraṃ uppajjati¹². M., sac' āhaṃ
'ayaṃ vajirasamuddo' ti evaṃ etesaṃ kathessāmi lobhena 20
bahum¹³ vajiraṃ gaṇhitvā nāvaṃ osidāpessanti¹⁴ tesam anā-
cikkhitvā¹⁵ va nāvaṃ laggāpetvā¹⁶ upāyen¹⁷ ekaṃ yottam gaḍetvā
macchagahaṇaniyāmena jālam khipāpetvā vajirasāraṃ uddha-
ritvā nāvāya¹⁸ pakkhipitvā aṇṇam appagghabhaṇaṃ chaḍḍā-
pesi. Nāvā taṃ¹⁹ samuddaṃ atikkamivā parato²⁰ Aggimālaṃ 25
nāma gatā. So pajjalitaaggikkhandho viya majjhantikasuriyo
viya ca obhāsaṃ muñcanto²¹ atṭhāsi. Vāṇijā

3. Yathā aggīva²² suriyo va²³ samuddo patidissati,

Suppārakan²⁴ taṃ pucchāma: samuddo katamo ayan ti 107.

gāthāya²⁵ taṃ pucchimsu. M. pi tesam anantaragāthāya²⁶ kathesi: 30

¹ Ck nāvā. ² B ākula-. ³ B nimujjanti. ⁴ B garu-. ⁵ C B u. ⁶ so
at three MSS. instead of -kānaṃ? ⁷ B kathenti. ⁸ B ussannaṃ hoti in the
place of up-. ⁹ B u. ¹⁰ B ola-. ¹¹ B -yaṃ. ¹² Ck naṃ. ¹³ B purato.
¹⁴ B muccanto. ¹⁵ B aggī ca. ¹⁶ B ca. ¹⁷ B kaṃ. ¹⁸ B adds vāṇijā.

4. Bharukacchā¹ payātānaṃ vāṇijānaṃ dhanesinaṃ
nāvāya vippanatṭhāya Aggimālīti vuccatīti. 108.

Tasmiṃ pana samudde suvaṇṇaṃ ussannaṃ ahoṣi. M.
purimanayen' eva tato pi suvaṇṇaṃ gāhāpetvā nāvāya pak-
5 khipi². Nāvā tam pi samuddaṃ atikkamitvā khīraṃ viya
dadhiṃ viya ca obhāsantaṃ Dadhimālaṃ³ nāma samuddaṃ pā-
puṇi Vāṇijā

5. Yathā dadhiṃ va khīraṃ va samuddo patidissati⁴,

Suppārakaṃ taṃ pucchāma⁵: samuddo katamo ayaṃ ti 109.

¹⁰ gāthāya tassa nāmaṃ pucchiṃsu. M. anantaragāthāya ācikkhi:

6. Bharukacchā⁶ payātānaṃ vāṇijānaṃ dhanesinaṃ
nāvāya vippanatṭhāya Dadhimālīti vuccatīti. 110.

Tasmiṃ pana samudde rajataṃ⁷ ussannaṃ⁸. So tam pi
upāyena gāhāpetvā⁹ nāvāya pakkhipāpesi. Nāvā tam pi sam-
15 uddaṃ atikkamitvā nilakusatiṇaṃ viya sampannasassam iva
ca obhāsamānaṃ Nilavaṇṇakusamālaṃ¹⁰ nāma sammuddaṃ pā-
puṇi. Vāṇijā

7. Yathā kuso¹⁰ va sasso¹¹ va samuddo patidissati,

Suppārakaṃ taṃ pucchāma, samuddo katamo ayaṃ ti 111.

²⁰ gāthāya tassa pi nāmaṃ pucchiṃsu. So anantaragāthāya
ācikkhi:

8. Bharukacchā⁶ payātānaṃ vāṇijānaṃ dhanesinaṃ
nāvāya vippanatṭhāya Kusamālīti vuccatīti. 112.

Tasmiṃ pana samudde nilamaṇirātānaṃ ussannaṃ ahoṣi.

²⁵ So tam pi upāyena gāhāpetvā nāvāya pakkhipāpesi. Nāvā
tam pi samuddaṃ atikkamitvā nilavanaṃ¹² viya ca veļu-
vanaṃ viya ca khāyamānaṃ Nalamālaṃ¹³ nāma samuddaṃ
pāpuṇi. Vāṇijā

¹ B^d garu- ² B^d pakkhipāpesi. ³ B^d -li. ⁴ B^d patibhāsatī. ⁵ C^k -mi. ⁶
B^d garu- corr. to bharu-. ⁷ C^k uppannaṃ, B^d adds ahoṣi. ⁸ C^k gahetvā. ⁹ B^d
nilavaṇṇakusamāla. ¹⁰ C^k -e. ¹¹ C^k -e. ¹² C^k uḷa-, B^d naḷa-. ¹³ C^k -di,
C^k naḷamālī, B^d naḷamālīn.

9. Yathā nalo¹ va veļu² va samuddo patidassati,

Suppārakan taṃ pucchāma: samuddo katamo ayan ti 113.
gāthāya tassa³ pi nāmaṃ pucchimsu. M. anantaragāthāya
kathesi:

10. Bharukacchā payātānaṃ vāṇijānaṃ dhanesinaṃ 5
nāvāya vippanatthāya Nalamāli⁴ vuccatitī⁵. 114.

Tasmiṃ pana samudde vaṃsarāgaveḷuriyaṃ ussannaṃ⁶. So
tam pi⁷ gāhāpetvā nāvāya pakkhipāpesi.

Aparo nayo: nalo⁸ ti vicchikanalo⁹ kakkaṭakanalo¹⁰ pi so rattavanno
hoti, veļu¹¹ 'ti¹² pavālass' etaṃ¹³ nāmaṃ, so¹⁴ samuddo pavāḷussanno ratto- 10
bhāso ahoṣi, tasmā yathā nalo¹⁵ va¹⁶ veļu¹⁷ vā¹⁸ ti pucchimsu. M. tato
pavāḷaṃ gāhāpesi.

Vāṇijā Nalamāliṃ atikkamantā Vaḷabhāmukhasamuddaṃ¹⁶
nāma passimsu, tattha udaḁaṃ kaḍḍhitvā kaḍḍhitvā¹⁷ sabbato-
bhāgena uggacchati, tasmiṃ sabbatobhāgena uggatodakaṃ¹⁸ 15
sabbatobhāgena chinnaṭaṭamahāsobbho¹⁹ viya paññāyati, ūmīyā
uggatāya ekato papātasadisāṃ hoti, bhayaajanano saddo up-
pajjati sotāni bhindanto viya hadayaṃ phāḷento viya, taṃ²⁰
disvā vāṇijā bhītatasitā

11. Mahābhayo²¹ bhimsanako samuddo suyyat²² amānuso²³, 20
yathā.sobbho papāto ca²⁴ samuddo patidissati,

Suppārakan taṃ pucchāma: samuddo katamo ayan ti 115.
gāthāya tassa nāmaṃ pucchimsu.

Tattha suyyatamānuso²⁴ ti suyyati amānuso mahūsamuddo²⁵.

12. Bharukacchā payātānaṃ-pe- Vaḷabhāmukhīti vuccatitī 116. 25
Bo. anantaragāthāya tassa nāmaṃ ācikkhitvā²⁷ „tātā²⁸ imaṃ

¹ Bā nalo. ² Cā Bā veļu ³ Bā -ā. ⁴ Bā nala-. ⁵ Cā -ati. ⁶ Bā masāra-
gallave- ahoṣi, Cā vaṃsarāgaveḷuriyussannaṃ. ⁷ Bā adds upāyena. ⁸ Bā -lo.
⁹ Bā adds pana. ¹⁰ Bā evetaṃ. ¹¹ Bā adds ca. ¹² Cā Bā nalo. ¹³ Bā ca.
¹⁴ Cā velo. ¹⁵ Bā cā. ¹⁶ Cā vala-, Cā vāla-, Bā balavā-. ¹⁷ Bā only one ka-
¹⁸ Bā ugacchante udaḁaṃ. ¹⁹ Bā uchinda-. ²⁰ Bā catāṃ, Cā naṃ. ²¹ Bāf
mahābhābh-. ²² Cā suyyatimā- corr. to -tamā-. ²³ Cā Bā va. ²⁴ Bā suyyatimā-,
Cā suyyāta-. ²⁵ Cā adds ti; Bā has amānuso saddo mahāsatto. ²⁶ Cā -mu-
khanti, Bā bahāvāmukhīti. ²⁷ Bā adds tassa nāmaṃ ācikkhi evaṃ. ²⁸ Bā tāta.

Valabbhāmukhaṃ¹ samuddaṃ pattā nivattitum samatthā nāvā
 nāma n' atthi, ayaṃ sampattanāvaṃ² nimujjāpetvā vināsaṃ
 pāpeti³ "āha. Tañ ca nāvāṃ satta manussasatāni abhirūhiṃsu,
 te sabbe maraṇabhayabhītā ekappahāren' eva⁴ Avīcimhi
 5 paccamānā⁵ sattā viya atikaruṇasaraṃ⁶ muñciṃsu. M. „tha-
 petvā maṃ añño etesaṃ sotthibhāvaṃ kātuṃ samattho nāma
 n' atthi, saccakiriya tesāṃ sotthiṃ karissāmīti⁷ cintetvā te
 āmantetvā „tātā⁸ maṃ khippaṃ gandhodakena nahāpetvā
 ahatavatthāni⁹ nivāsāpetvā¹⁰ punṇapātiṃ¹¹ sajjetvā nāvāya dhure
 10 thapethā¹² "ti. Te vegena tathā karimṃsu. M. ubho hi hatthehi
 punṇapātiṃ¹³ gahetvā nāvāya dhure thito saccakiriyaṃ karonto
 osānagātham āha:

11. Yato sarāmi attānaṃ yato patto¹⁴ smi viññutaṃ
 nābhijānāmi saṃcicca¹⁵ ekapānaṃ pi hiṃsitaṃ¹⁶,
 15 etena saccavajjena sotthiṃ nāvā nivattatū¹⁷ 'ti. 117.

Tattha yato ti yato paṭṭhāya ahaṃ attānaṃ sarāmi yato paṭṭhāya c' amhi
 viññutaṃ patto ti attho, ekapānaṃ pi hiṃsitaṃ¹⁸ ti etthantare saṃcicca
 ekaṃ kunthakipillakapānaṃ pi vihiṃsitaṃ¹⁹ nābhijānāmi, desanāmatam²⁰ ev'
 etaṃ, Eo pana thasalākam pi upādāya mayā parasantakam na gahitapubbaṃ
 20 lobhena²¹ parādāraṃ na olokitaṃ pubbaṃ musā na bhāsitaṃ pubbaṃ²² tinaggena²³
 pi majjaṃ na pītaṃ pubbaṃ²⁴ ti evaṃ pañcasilavasena²⁵ saccakiriyaṃ akāsi, katvā
 ca pana punṇapātiṃ udakaṃ nāvāya dhure āsiñci²⁶.

Cattāro mase videsaṃ pakkhantā nāvā nivattitvā iddhiṃā
 viya iddhānubhāvena²⁷ ekadivaseṃ²⁸ eva Bhaṇukacchapattanaṃ²⁹
 25 agamāsi, gantvā ca pana thale pi aṭṭhūsabhamattaṃ thānaṃ
 pakkhanditvā nāvikaṃ gharadvāre³⁰ aṭṭhāsi. M. tesāṃ vāpi-
 jānaṃ suvaṇṇarajatamaṇipavāḷavajirāni bhājetvā adāsi, „etta-

¹ Cks valabbhā-, Bđ balavāmukha. ² Cks sampatti-, Bđ sampattā-. ³ Cks add atikaruṇaṃ. ⁴ Bđ -na-. ⁵ Bđ atikaruṇāṃ ravaṃ. ⁶ Bđ -a. ⁷ Cks Bđ āh-. ⁸ Bđ suvaṇṇapā-. ⁹ Cks saṃcicca. ¹⁰ Bđ pibisitum, Bđ vihiṃsitaṃ. ¹¹ Bđ -sitaṃ, Cks -sita. ¹² Bđ kundhakipillikaṃ pi pānaṃ hīsitum. ¹³ Bđ lobhavasena. ¹⁴ Bđ -bbā, Cks omits musā - - bbaṃ. ¹⁵ Bđ -nā. ¹⁶ Bđ pīta-. ¹⁷ Bđ adds parā. ¹⁸ Bđ abhiñci. ¹⁹ Bđ saccānu-. ²⁰ Bđ garu-. ²¹ Bđ adds yeva.

kehi vo ratanehi alam, mā puna samuddam pavisitthā¹ 'ti
cā² tesam ovādam datvā yāvajīvam dānādini puññāni katvā
devapuram pūresi.

S. i. d. ā. „evam bhikkhave pubbe pi Tathāgato mahāpaṇṇo
yevā³ 'ti⁴ vatvā j. s.: „Tadā² parisā Buddhaparisā³, Suppāraka-
paṇḍito pana aham evā⁴ 'ti. Suppārakajātakam. Ekāda-
sanipāta vaṇṇanā niṭṭhitā⁴.

¹ Bā omits ca. ² Bā adds sā. ³ Bā adds āhesun. ⁴ Bā -jātakam navamam.
Iti jātakathakathāya navajātakapaṭimaṇḍitassa ekādasanipātass' atthavaṇṇanā ni-
ṭṭhitā. So (yo?) therō sārasaddena ' dhammasadden' alaṅkito ' jātakam sodhitam
suthu ' tenattherena yaṁ idam ' iminā puññakammena buddho hessam anāgate '
sivam va neyyalokassa ' pāpemi amataṁ padaṁ ' nibbānapaccayo hotu ' niṭṭhitam '
Sakkarāj 1150 etc.

XII. DVADASANIPĀTA.

1. Cullakuṇāla-jātaka.

Khuddānaṃ lahucittānaṃ ti. Idam jātakam Kuṇāla-jātaka
āvibhavissati. Cullakuṇāla-jātakam.*

5

2. Bhaddasāla-jātaka.

Kā tvaṃ suddhehi vatthehīti. Idam S. J. v. nātatttha-
cariyam¹ ā. k. Sāvatthiyam hi Anāthapiṇḍikassa nivesane paṇ-
cannam bhikkhusatānaṃ nibaddhabhojanam² pavattati, tathā Vi-ā-
khāya ca Kosalarāṇṇo ca. Tattha pana³ kiñcāpi nānaggarasabho-
10 janam diyati bhikkhūnam pan' ettha koci vissāsiko n' atthi. tasmā
bhikkhū rājaniveṣane na bhuñjanti, bhattam gahetvā Anāthapiṇḍikassa
vā Visākhāya vā aṇṇesaṃ vā vissāsikānaṃ gharaṃ gantvā bhuñjanti.
Rājā ekadivasam „paṇṇākāraṃ āhaṭam, bhikkhūnaṃ dethā“ 'ti
bhattaggaṃ pesetvā „bhattagge bhikkhū n' atthīti“ vutte „kham
15 gatā“ ti pucchitvā „attano vissāsikagehesu nisīditvā bhuñjantīti“
sutvā bhuttapātārāso Satthu santikam gantvā „bhante bhojanam nāma
kimpāraṃ“ ti pucchi. „Vissāsaparamam⁴ mahārāja, kaṇṇika-
mattam⁵ pi hi⁷ vissāsikena dinnam madhuraṃ hotīti“. „Bhante kena
pana saddhim bhikkhūnaṃ vissāso hotīti“. „Nātihi vā Sakyakulehi⁶
20 vā mahārājā“ 'ti. Tato rājā cintesi: „ekam Sakyadhītaṃ ānetvā
aggamahesiṃ karissāmīti, evaṃ mayā saddhim bhikkhūnaṃ nātiko⁸

2. Cfr. Dhammapada p. 211. ¹ Bā nātakattha-. ² Cā -ddham-. ³ Bā adōs
rājā. ⁴ Bā sarasan. ⁵ Bā visāsikāya sarasam. ⁶ Cā -kamahantam. ⁷ Bā -rājā
ti kiñci kiñcikamattam, omitting pi hi. ⁸ Cā sekhaku-. ⁹ Bā -tā-.

viya vissāso¹ bhavissatīti² so utthāyāsanaṃ attano nivesanaṃ gantvā
 Kūpilavatthum dūtaṃ³ pesesi: „dhītarāṃ kira⁴ me dentu, ahaṃ tum-
 hehi saddhiṃ nābhāvaṃ icchāmi⁵“. Sākiyā dūtavacanaṃ sutvā
 sannipatitvā mantayimsu⁶: „mayāṃ Kosalarāṇṇo āṇāpavattiṭṭhāne va-
 sāma, sace dārikaṃ⁷ na dassāma mahantaṃ veraṃ bhavissati, sace
 dassāma kulavaṃso no bhijjissati, kin nu kho kattabban⁸“ ti. Atha
 ne Mahānāmo āha: „mā cintayittha, mama dhīta Vāsabhakhattiyā⁹
 nāma Nāgamuṇḍāya nāma dāsiyā kucchismiṃ nibbattā soḷasa-vassapa-
 desikā¹⁰, uttamarūpadharā sobhaggappattā pitivaṃsena khattiyajātikā,
 tam assa¹¹ „khattiyakāṇṇā“ ti¹² pesessāma“. Sākiyā „sādhū“ ti sam-
 paṭicchitvā dūte pakkosāpetvā „sādhū, dārikaṃ dassāma¹³, idān’ eva
 taṃ gahetvā gacchathā“ ti āhaṃsu. Dūtā cintesum: „ime Sakya¹⁴
 nāma jātīm nissāya atimānino, ‘sadiṣi no’ ti vatvā asadisim pi¹⁵ da-
 deyyūṃ, etehi saddhiṃ ekato bhuñjamānaṃ eva gaṇhissāmā¹⁶“ ti
 te evaṃ āhaṃsu: „mayāṃ gahetvā gacchantā yā tumhehi saddhiṃ
 ekato bhuñjati taṃ gahetvā gaṇhissāmā¹⁷“ ti. Sākiyā¹⁸ tesāṃ
 nivāsanaṭṭhānaṃ dāpetvā „kiṃ karissāma“ ti cintayimsu. Mahānāmo
 āha: „tumhe mā cintayittha, ahaṃ upāyaṃ karissāmi, tumhe mama
 bhojanakāle Vāsabhakhattiyāṃ alāṃkaritvā ānetvā¹⁹ mayā ekasmiṃ
 kabale gahitamatte ‘deva, asuko rājā nāma paṇṇaṃ paṇiṇi, imaṃ
 tāva’ sāsanaṃ suṇāthā“ ti paṇṇaṃ dasseyyāthā²⁰“ ti. Te „sādhū“
 ti sampāṭicchitvā tasmiṃ bhuñjamāne kumārikaṃ alāṃkarimsu.
 Mahānāmo „dhītarāṃ me ānetha, mayā saddhiṃ bhuñjatū“ ti āha²¹.
 Atha naṃ „alāṃkaritvā²² tāvad evā“ ti²³ thokaṃ papaṇcaṃ katvā
 ānayimsu. Sā „pitaraṃ saddhiṃ bhuñjissāmā²⁴“ ti ekapātiyā²⁵ hat-
 thaṃ otāresi. Mahānāmo tāya saddhiṃ ekaṃ²⁶ piṇḍaṃ gahetvā
 mukhe ṭhapesi, dutiyapiṇḍassa²⁷ hatthe pasāritamatte²⁸ „deva, asuka-
 raṇṇā nāma²⁹ paṇṇaṃ pūhitāṃ, imaṃ tāva sāsanaṃ suṇāthā“ ti
 paṇṇaṃ upanāmesum. Mahānāmo „amma tvaṃ bhuñjā³⁰“ ti dakkhiṇa-

¹ Bā omits viya vissāso. ² Bā -ssati. ³ Bā -te. ⁴ Bā omits ki-. ⁵ Bā cinta-
⁶ Bā dhītarāṃ. ⁷ Bā kāta-. ⁸ Bā -ttisā. ⁹ Ck^a -vassikapadesikā, Bā -vassade-
 sikā. ¹⁰ Bā vāsabha in the place of tamassa ¹¹ Bā taṃ. ¹² Bā dammihi. ¹³
 Bā sākiyā. ¹⁴ Ck^a -si. Bā atimāno tesāṃ dhāsi no dhīta adhāsīti vatvā dāsimpi.
¹⁵ Bā gaṇhāmā. ¹⁶ Bā taṃ gaṇhissāmā. ¹⁷ Ck^a sākiyā corr. to sā mātiyā. ¹⁸
 Bā ānetha. ¹⁹ Ck^a Bā -yyāthā, C^a -yya corr. to -yyāthā. ²⁰ Ck^a omits āha. ²¹
 Ck^a -riyyati. ²² Bā eva, omitting ti. ²³ Bā -mi, C^a -mi corr. to -mā. ²⁴ Ck^a
 -niyā, C^a -niyā corr. to -tiyā, Bā -tiyāṃ. ²⁵ Bā -a. ²⁶ Bā -ḷāya. ²⁷ Bā -rite,
 omitting matte. ²⁸ Bā -raṇṇo, omitting nāma. ²⁹ Bā -āhi.

hatthaṃ pātiyā yeva katvā vāmahatthena paṇṇaṃ¹ gahetvā paṇṇaṃ olokesi. Tassa taṃ² sāsaṇaṃ upadhārentass' eva itarā bhuñji. So tassā bhuttakāle hatthaṃ dhovitvā mukhaṃ vikkhāsesi³. Dūtā⁴ nicchayen' eva⁵ „sā⁶ etassa dhītā⁷ ti nīṭṭhaṃ agamaṃsu⁸, na⁹ taṃ antaraṃ jānitum sakkhiṃsu. Mahānāmo mahantena⁹ parivārena dhītaraṃ¹⁰ pesesi. Dūtāpi taṃ¹¹ Sāvattim¹² netvā „ayaṃ kumārikā jātisampannā Mahānāmassa dhītā¹³ ti vadimsu. Rājā tussitvā sakalanagaraṃ alaṃkārapetvā taṃ ratanarāsimhi ṭhapetvā aggamaheṣiṭṭhāne abhisināpesi. Sā rañño piyā ahosi manāpā¹⁴. Ath' assā¹⁵ paṇṇaṃ¹⁶ eva gabbho patiṭṭhahi, rājā gabbhapharīhāraṃ dāpesi¹⁷, sā dasamāsaccayena suvaṇṇavaṇṇaṃ puttaṃ vijāyi. Ath' assa nāmagahaṇa-divase rājā attano ayyakāya¹⁸ santikaṃ pesesi: „Sakyaṛājadhitā Vāsabhakkhattiyā puttaṃ vijāyi, kiṃ assa nāmaṃ karontū¹⁹ ti. Taṃ pana sāsaṇaṃ gahetvā gato amacco thokaṃ badhiradhātukū, so gantvā rañño ayyakāya²⁰ ārocesi. Sā²¹ taṃ sutvā „Vāsabhakkhattiyā puttaṃ avijāyitvāpi sabbaṃ janaṃ abhibhavi²², idāni pana ativiya rañño vallabhā bhavissatīti²³ āha. Badhirāmacco²⁴ „vallabhā²⁵ ti vacanaṃ dussutaṃ sutvā „viḍḍabho²⁶ ti sallakkhetvā rājānaṃ upagantvā „deva kumārassa kira 'Viḍḍabho' ti nāmaṃ karothā²⁷ ti āha. Rājā „porāṇakaṃ no kuladattikaṃ²⁸ nāmaṃ bhavissatīti²⁹ cintetvā „Viḍḍabho³⁰ ti nāmaṃ akāsi. Tato paṭṭhāya kumāro kumārāparihārena vadḍhanto sattavassikakāle aññesaṃ kumārānaṃ mātāmahaikulato³¹ hatthirūpakaassarūpakādīni³² āhariyamānāni³³ disvā mātaraṃ pucchi: „amma, aññesaṃ mātāmahaikulato³⁴ paṇṇākāro āhariyyati, mayhaṃ koci kiñci na peseti³⁵, kiṃ tvaṃ nimmātāpitikā³⁶ ti. Atha naṃ sā³⁷ „tāta, tava³⁸ Sakyaṛājāno mātāmahā³⁹, dūre pana⁴⁰ vasanti, tena te kiñci na pesentīti⁴¹ vatvā vañcesi. Puna soḷasavassakāle⁴² „amma mātāmahaikulā⁴³ passitukāmo 'mhīti⁴⁴. „Alaṃ tāta, kiṃ tattha bhavaṃ⁴⁵ karissatīti⁴⁶ vāriyamāno pi punappunaṃ yāci. Ath' assa mātā „tena

¹ Bā omits pa-. ² Bā tassattharā. ³ Bā dadd taṃ diṇvā. ⁴ C^o duta, Bā dukā. ⁵ C^o niccayene. ⁶ Bā omits sā. ⁷ Bā nīṭṭhamakāṃsu. ⁸ Bā adds te. ⁹ Bā adds sakkārena. ¹⁰ Bā adds rañño. ¹¹ Bā naṃ. ¹² C^o Sīyā, Bā -i. ¹³ Bā ma- ahosi. ¹⁴ Bā -ramadāsi. ¹⁵ C^o ayyi-, Bā -akassa. ¹⁶ Bā karomā. ¹⁷ Bā -kassa. ¹⁸ Bā so. ¹⁹ Bā -vati. ²⁰ Bā -raam-. ²¹ Bā viḍḍa- through. ²² Bā rājadatthiyāni in the place of no kula-. ²³ C^o -hā-. ²⁴ Bā -di. ²⁵ Bā -nādīni, C^o -mānā. ²⁶ Bā -si. ²⁷ Bā nimmātānimitāsīti. ²⁸ Bā mātā. ²⁹ Bā omits tava. ³⁰ Bā pitāmahā nāma te. ³¹ Bā omits pana. ³² Bā -sakkakāle. ³³ C^o -hā-, Bā pitāmahassa mahānāmassa kulāni. ³⁴ Bā adds vatvā. ³⁵ Bā tattha nto, C^o omits bhavaṃ.

hi gacchāhīti¹ sampaticchi. So pitu ārocetvā mahantena parivārena
 nikkhami. Vāsabhakkhattiyā puretarāṃ paṇṇaṃ pesesi: „aham idha
 sukhaṃ vasāmi, sāmīno māssa kiñci antaram² dassayimsū“ ti. Sā-
 kiyā Viḍḍabhabhassa āgamanam³ nātvā „vanditum na sakkā“ ti² tassa
 daharadaharakumārake³ janapadam⁴ paṇiṃsu. Kumāre Kapila- 5
 vatthum sampatte Sākiyā santhāgāre sannipatimsu. Kumāro santhā-
 gāram gantvā aṭṭhāsi. Atha nam „ayan te tāta mātāmaho⁵, ayaṃ
 mātulo“ ti vadimsu. So sabbe vandamāno vicari. So yāva piṭṭhiyā
 rujanappanānam⁶ vanditvā ekam pi attānam vandantaṃ⁷ adisvā „kin
 nu kho maṃ vandantaṃ n’ atthīti“ pucchī. Sākiyā „tāta kaniṭṭha- 10
 kumārā janapadam⁴ gatā“ ti vatvā⁸ tassa mahantaṃ sakkāram ka-
 rimsu. So katipāham vasitvā mahantena parivārena nikkhami. Atha
 ekā dāsī tena⁹ santhāgāre nisinnaphalakam „idaṃ Vāsabhakkhattiyādā-
 siyā puttassa nisinnaphalakan“ ti akkositvā khīrodakena dhovi.
 Eko puriso attano āvudham¹⁰ pamussitvā¹⁰ nivatto taṃ gaṇhanto Vi- 15
 ḍḍabhabhakumārassa akkosanasaddam¹¹ sutvā taṃ antaram² pucchitvā¹¹
 „Vāsabhakkhattiyā dāsiyā kucchismim Mahānāmasakkassa jāta¹²“ ti nātvā
 gantvā balakāyassa¹³ kathesi. „Vāsabhakkhattiyā kira dāsiya dhītā“
 ti mahākolāhalam¹⁴ ahosi. Kumāro taṃ sutvā „ete tāva¹⁴ mama nisinna-
 phalakam khīrodakena dhovantu, aham pana rajje patiṭṭhitakāle ete- 20
 sam¹⁵ galalohitam¹⁵ gahetvā mama nisinnaphalakam dhovissāmi“ cittam
 ṭhapesi. Tasmiṃ Sāvattim¹⁵ gate amaccā sabbam pavattim raṇṇo
 ārocesum. Rājā¹⁶ „mayham dāsiddhitarāṃ adamsū“ ti Sākiyanam
 kujjhivā¹⁷ Vāsabhakkhattiyāya ca puttassa ca dinnaparihāram¹⁸ pac-
 chinditvā¹⁹ dāsadāsihi laddhabbamattakam²⁰ eva dāpesi. Tato kati- 25
 pāhaccayena Sattthā rājanivesanam²¹ gantvā²¹ nisīdi. Rājā āgantvā²²
 vanditvā „bhante tumhākam²³ kira nātakehi dāsiddhitā mayham dinnā,
 ten’ assā aham saputtāya²⁴ parihāram²⁵ acchinditvā dāsadāsihi laddhabba-
 mattakam²⁴ eva dāpesin“ ti āha. Sattthā „ayuttam mahārāja Sāki-

¹ Ck^o māssu-, B^d sāmīno kiñci antara mā ² B^d sakkonti ³ B^d -re kumārike
⁴ B^d -de. ⁵ B^d pītāmahā. ⁶ B^d ruccamāno. ⁷ Ck^o -tā, B^d vandanaṃ. ⁸ B^d
 omits va-. ⁹ Ck^o te, B^d tene. ¹⁰ Ck^o pammu-, B^d pamussitvā. ¹¹ vārena nikk-
 khami - - pucchitvā wanting in C^o. ¹² B^d dhītā. ¹³ B^d phalam, C^o phala
 yassa, yassa being crossed out. ¹⁴ Ck^o ettova. ¹⁵ Ck^o -iyam, B^d -l. ¹⁶ B^d
 adds sabbe. ¹⁷ B^d kucchitvā. ¹⁸ Ck^o dinnam corr. to dinna. ¹⁹ B^d acci-
²⁰ B^d laddhampparihāramattam. ²¹ B^d āg-. ²² B^d sattthāram in the place of
 āg-. ²³ Ck^o tenassa āham supu-, C^o tassā āham supu- corr. to tenassā aham
 supu-. ²⁴ B^d laddhabbaparihāyamattam, Ck^o laddhabbamattakam.

- yehi kataṃ, dadantehi nāma samajātikā dātabbā, assa¹ taṃ² pana mahārāja vadāmi³: Vāsabhakkhattiyā rājadhītā⁴ khattiyarāṇṇo⁵ ghe abhisekaṃ labhi⁶, Viḍḍabho ti khattiyarājānaṃ⁷ eva paṭicca jāto, 'mātigottam'⁸ nāma kiṃ karissati, pitigottam⁹ eva pamāṇan¹⁰ ti porā-
- 5 nakaṇḍitā daḍḍiditthiyā kaṭṭhahārikāya¹¹ aggamaheṣiṭṭhānaṃ adāmiṃ, tassā ca kucchismiṃ¹² jātakumāro dvādasayojanikāya Bārāṇasiyā¹³ rajjam patvā Kaṭṭhavāhanarājā nāma jāto¹⁴ ti vatvā¹⁵ Kaṭṭhaharī-jātakam¹⁶ kathesi. Rājā¹⁷ dhammakathaṃ sutvā 'pitigottam'¹⁸ eva kira pamāṇan¹⁹ ti tussitvā mātāputtānaṃ pakatiparihāraṃ eva dāpesi.
- 10 Raṇṇo pana Bandhulo²⁰ nāma senāpati Mallikam²¹ nāma attano bha-riyam vaṃjham²² „tava kulagharam eva gacchā²³“ ti Kusināraṃ eva pesesi. Sā²⁴ „Satthāraṃ disvā gacchissāmi²⁵“ Jetavanam pavasi-
sitvā Tathāgataṃ vanditvā ekamante²⁶ ṭhitā „kasmā²⁷ gacchasi²⁸“ ca puṭṭhā „sāmi ko me bhante kulagharam pesesī²⁹“ vatvā „kasmā³⁰“ ti
- 15 vutte³¹ „vaṃjhā aputtikā ti³² bhante³³“ ti vatvā Satthārā „yadi evaṃ gamanakiccaṃ n' atthi, nivattā³⁴“ ti vuttā³⁵ puṭṭhā³⁶ Satthāraṃ van-ditvā nivesanam eva³⁷ agamāsi³⁸, „kasmā nivattāsi³⁹“ ca puṭṭhā Dasabalena nivattit⁴⁰ amhi sāmi⁴¹ āha. Senāpati „diṭṭhaṃ bha-vissati Tathāgataṃ kārāṇaṃ“ ti āha. Sā nacirass⁴² eva gabbhaṃ
- 20 labhitvā⁴³ uppannadohajā „dohaḷo me uppanno⁴⁴“ ti ārocesi. „Kiṃ dohaḷo⁴⁵“ ti. „Vesālīnagare⁴⁶ gaṇarājakulānaṃ⁴⁷ abhisekamaṅgalapokkha-
raṇiṃ otaritvā nahātvā pāṇiyam pātukāṃ⁴⁸ amhi⁴⁹ sāmi⁵⁰“ ti. Senāpati „sādhū⁵¹“ ti vatvā saḥassatthāmaṃ dhanuṃ gabetvā taṃ rathaṃ āro-petvā Sāvattṭhito nikkhamitvā rathaṃ vāhento⁵² Vesālīn⁵³ pavasi.
- 25 Tasmīṃ ca kāle Kosalaraṇṇo⁵⁴ Bandhulasenāpatinā⁵⁵ vaddhiṃ ekā-cariyakule ugghatissippo Mahāli nāma Licchavi andho Licchavināṃ
attham⁵⁶ dhammaṃ ca anusāsanto dvārasamipe yeva vasati⁵⁷, so ra-thassa ummāre paṭighātaṃ⁵⁸ sutvā „Bandhulamallassa rathavāhana-

¹ Bā yaṃ. ² Bā omits taṃ. ³ Bā dāsi in the place of va-. ⁴ Ck khatti-yarā-. ⁵ Bā -yassara-. ⁶ Bā -kampattā. ⁷ Bā mātu-. ⁸ Bā pitu-. ⁹ Bā -yampi. ¹⁰ Bā -imhi. ¹¹ Ck -yaṃ. ¹² Bā omits vatvā. ¹³ Ck -rikejā-. ¹⁴ Bā kaṭṭhavāhanarājā-. cfr. J. I, p. 133. ¹⁵ Bā adds satthu. ¹⁶ Bā bandhuphalo. ¹⁷ Ck Bā -kā. ¹⁸ Bā vaṃjhā, Ck vandham corr. to vaṃjham. ¹⁹ Bā -āhi. ²⁰ Bā adds ca. ²¹ Bā -taṃ. ²² Bā -ā. ²³ Bā omits ti. ²⁴ Bā adds sā. ²⁵ Bā adds hattā. ²⁶ Bā adds puna. ²⁷ Bā āg-. ²⁸ Bā adds vuttā. ²⁹ Bā omits sāmi. ³⁰ Bā patṭha-. ³¹ Bā -liyaṇa-. ³² Ck narā-, Ck gaṇarā- corr. to gaṇara-. Bā Licchavirā-. ³³ Bā pīvitukāmaṃhi. ³⁴ Bā omits sāmi. ³⁵ Bā pārento. ³⁶ Ck -liyaṃ, Bā -li-. ³⁷ Ck -nā ca. ³⁸ Bā -ñca. ³⁹ Bā vasi. ⁴⁰ Bā paṭighatanaṃ saddam.

saddo¹, ajja Licchavīnaṃ bhayaṃ uppajjissatīti² āha. Pokkharaniyā
 anto ca bahi ca ārakkho balavā³, upari lohajālaṃ patthaṃ⁴, sa-
 kupānaṃ pi okāso n' atthi. Senāpati pana rathā otarivā ārakkhike
 khaggena paharanto palāpetvā lohajālaṃ chinditvā antopokkharaniyaṃ⁵
 bhariyaṃ⁶ nahāpetvā pāyevā sayam pi nahātvā Mallikaṃ rathaṃ āro- 5
 petvā nagarā nikkhamitvā āgatamaggen' eva pāyāsi. Arakkhikā
 gantvā Licchavīnaṃ ārocesuṃ. Licchavirājāno⁷ kujjhivā pañcasatā
 pañca rathasatāni āruya „Bandhulamallaṃ gaṇhissāmā“ 'ti nikkha-
 miṃsu. Tam pavattiṃ Mahālissa ārocesuṃ. Mahālī „mā gamittha,
 so hi vo sabbe ghātessatīti“ āha. Te pi „mayaṃ gamissāma yevā“ 10
 'ti vadiṃsu. „Tena hi cakkassa yāva nābhito pavittṭhaṭṭhānaṃ“⁸ disvā
 nivatteyyātha, tato anivattantā purato asanisaddaṃ viya sunissatha,
 tamhā⁹ ṭhānā nivatteyyāthā, tato anivattantā tumhākaṃ rathadhure 10
 chiddaṃ passissatha¹¹, tamhā ṭhānā nivatteyyāth' eva¹², parato¹³ mā
 gamitthā¹⁴ 'ti. Te tassa vacanena anivattitvā¹⁵ anubandhiṃsu yeva. 15
 Mallikā¹⁶ disvā „rathā sāmi paññāyantīti“ āha. „Tena¹⁷ hi ekasseva
 rathassa¹⁸ paññāyanakāle¹⁹ āroceyyāsīti“. Sā yadā sabbe eko viya hutvā
 paññāyiṃsu tadā „ekam eva sāmi rathasīsaṃ paññāyatīti“ āha. Bandhulo
 „tena hi imā rasmiyo gaṇhā²⁰“ 'ti tassā rasmiyo datvā²¹ rathe ṭhito²²
 dhanuṃ āropesi. Rathacakkaṃ yāva nābhito paṭhaviṃ pāvisi, Licchavi²³ 20
 gantvā taṃ ṭhānaṃ disvāpi na nivattiṃsu. Itaro thokaṃ gantvā jiyam
 poṭhesi²⁴, asanisaddo viya ahosi, tato²⁵ pi na nivattiṃsu, anubandhantā
 gacchant' eva. Bandhulo rathe ṭhitako va ekam saram khipi, so
 pañcannaṃ rathasatānaṃ rathasīsaṃ²⁶ chiddaṃ katvā pañca rājasatāni²⁷
 parikarabandhaṭṭhāne²⁸ vinivijjhivā paṭhaviṃ pāvisi. Te attano 25
 viddhabhāvaṃ ṭjānitvā „tiṭṭha re tiṭṭha re“ ti vadantā anubandhiṃsu
 yeva. Bandhulo rathaṃ ṭhāpetvā „tumhe matakā, matakehi saddhiṃ
 mayhaṃ yuddhaṃ nāma n' atthīti“ āha. „Matakā²⁹ nāma amhādisā³⁰
 hontīti³¹“. „Tena hi sabbapurimassa³² parikaraṃ³³ mocethā“ 'ti³⁴.

¹ B⁴ adds eso. ² B⁴ ārakkhāṃ thapetvā in the place of ā. b. ³ B⁴ upattha-
 tau. ⁴ Cks -ṇim. ⁵ B⁴ adds otarivā. ⁶ B⁴ te lic-. ⁷ B⁴ ghaṭayissatīti. ⁸
 B⁴ paṭhavipavittṭhāṇāni. ⁹ B⁴ tasmā. ¹⁰ B⁴ -resu. ¹¹ Cks passissa. ¹²
 B⁴ -yyātha. ¹³ B⁴ pu-. ¹⁴ B⁴ adds taṃ. ¹⁵ B⁴ adds rathaṃ. ¹⁶ B⁴ ban-
 dhulotena. ¹⁷ B⁴ ekassa rathassa viya. ¹⁸ B⁴ adds mama. ¹⁹ B⁴ -āhi. ²⁰
 B⁴ adds so. ²¹ B⁴ adds va. ²² Cks -vi, B⁴ -vino. ²³ B⁴ potesi so. ²⁴ B⁴
 te tato. ²⁵ so²⁶ all three MSS., Dh. -sise. ²⁶ B⁴ -naṃ. ²⁷ B⁴ parikkhāra-
 bandhana-. ²⁸ B⁴ te ma-. ²⁹ B⁴ -so na ve. ³⁰ B⁴ adds vadiṃsu. ³¹ Cks
 sabbe-, B⁴ sabbapacchimassa. ³² B⁴ -kkhāraṃ. ³³ B⁴ adds āha.

Te mocayimsu. So muttamatte¹ yeva maritvā patito. Atha „ne
 „sabbe pi tumhe evarūpā², attano gharāni gantvā samvidhātābbaṃ
 samvidahitvā puttadāraṃ³ anusāsitvā sannāhaṃ mocethā“⁴ ti āha. Te
 tathā katvā sabbe⁵ jīvitakkhayaṃ pattā. Bandhulo pi⁶ Mallikaṃ
 5 Sāvattim⁷ ānesi. Sā soḷasakkhattuṃ yamake⁸ putte vijāyi, sabbe
 pi sūrā thāmasampannā ahesuṃ, sabbasippe⁹ nipphattiṃ pāpuṇimsu,
 ekekassa¹⁰ purisasahassaparivāro ahosi, pitarā saddhiṃ rājanivesanaṃ
 gacchantehi te¹¹ eva rājāṅgaṇaṃ paripūri. Ath' ekadivasaṃ vinicchaye
 kūṭṭakaparājita¹² manussā Bandhulaṃ āgacchantāṃ disvā mahāvīraṃ
 10 viravantā¹³ vinicchayāmaccaṇaṃ¹⁴ kūṭṭakāraṇaṃ tassa ārocesuṃ.
 So¹⁵ vinicchayaṃ gantvā¹⁶ aṭṭaṃ tīretvā¹⁷ sāmikam eva sāmikaṃ¹⁸
 akāsi. Mahājano mahāsaddena sādhuakāraṃ pavattesi. Rājā „kim
 idan“ ti pucchitvā tam atthaṃ sutvā tuṣsitvā sabbe pi te amace
 hāretvā Bandhulass' eva vinicchayaṃ ziyyādesi, so tato paṭṭhāya
 15 sammā vinicchini¹⁹. Tato²⁰ porāṇakavinicchayikā²¹ lañcaṃ alabhantā
 appalābhā hutvā Bandhulaṃ²² „rajjam pattheti“²³ rājakule paribhin-
 dimsu. Rājā tesam²⁴ kathaṃ gahetvā cittaṃ niggahetuṃ nāsakkhi.
 „Imasmim²⁵ idh' eva ghāṭiyamāne²⁶ garahā²⁷ uppajjissatīti“ puna
 cintetvā payuttapurisehi paccantaṃ paharāpetvā²⁸ Bandhulaṃ pakkosā-
 20 petvā „paccanto kira kupito“²⁹, tava puttehi saddhiṃ gantvā³⁰ core
 gaṇhā³¹ „ti pahīnitvā“³² „etth' ev' assa“³³ dvattiṃsāya³⁴ puttehi saddhiṃ
 sisam chinditvā āharathā³⁵ „ti tena“³⁶ saddhiṃ aṇṇe pi samatthe mahā-
 yodhe pesesi. Tasmim paccantaṃ gacchante yeva „senāpati kira
 āgacchatīti“³⁷ payuttakacorā palāyimsu. So tam padesam āvāsā-
 25 petvā janapadaṃ santappetvā nivatti. Ath' assa nagarato avidū-
 ratthāne³⁸ te yodhā saddhiṃ puttehi³⁹ sisam chindimsu. Tam divasaṃ
 Mallikāya pañcahi bhikkhusatehi saddhiṃ dve aggasāvākā nimantitā
 honti. Ath' assā pubbaṇhe⁴⁰ yeva⁴¹ „sāmikassa te“⁴² saddhiṃ puttehi
 sisam chinnaṃ⁴³ „ti“⁴⁴ paṇṇaṃ āharitvā adamsu. Sā tam pavattim

¹ Bā -ā. ² Bā adds mataka yeva. ³ Bā -re. ⁴ Bā adds pi. ⁵ Bā omits pi.
⁶ Ck -jyaṃ, Bā -i. ⁷ Bā -ka. ⁸ Bā sabbe. ⁹ Bā -āpi. ¹⁰ Ck kūṭṭakam.
¹¹ Bā mahāraṇaṃ ravantā. ¹² Bā -yaam-. ¹³ Bā adds pi. ¹⁴ Bā adds tam.
¹⁵ Bā vicāretvā. ¹⁶ Bā adds asāmikameva asāmikam. ¹⁷ Bā vinicchidhi. ¹⁸
 Bā adds te. ¹⁹ Bā -yakāmaccā. ²⁰ Bā -lo. ²¹ Bā tato rājā tam. ²² Bā ime.
²³ Ck Bā no. ²⁴ Bā adds me. ²⁵ Ck -hā-, Bā adds te palāpetvā nivattakāle
 antarāmagge puttehi sandhiṃ māretuṃ vaṭṭatīti. ²⁶ Bā kuppi-. ²⁷ Bā -āhī. ²⁸
 all three MSS. -ni-. ²⁹ Bā tatthevassa. ³⁰ Bā tehi. ³¹ Bā adds sutvā. ³²
 Bā -re thā. ³³ Bā pu- sa-. ³⁴ Bā -hasamaye. ³⁵ Bā omits yeva. ³⁶ Ck tehi,
 Cā no. ³⁷ Bā chindisū. ³⁸ Bā adds idam.

ñatvā kassaci kiñci avatvā paṇṇaṃ ucchaṅge katvā bhikkhusaṃghaṃ
 eva paricari¹. Ath' assā paricārikā² bhikkhūnaṃ bhattaṃ datvā
 sappicātiṃ āharantā³ therānaṃ purato cātiṃ bhindimsu. Dhamma-
 senāpati⁴ „bhedanadhammaṃ bhinnaṃ, na cintetabban“ ti āha. Sā
 ucchaṅgato paṇṇaṃ niharitvā „dvattiṃsāya puttehi saddhiṃ pitu sīsaṃ 5
 chinnaṃ“⁵ ñi me imaṃ⁶ paṇṇaṃ āharimsu, ahaṃ⁶ idaṃ sutvāpi na cin-
 temi, sappicātiyā bhinnāya kiṃ cintessāmi bhante“ ti āha. Dhamma-
 senāpati „animittam anaññātan“⁷ ti ādini vatvā utthāyāsanaṃ dhammaṃ
 desetvā⁸ vihāraṃ agamāsi. Sāpi dvattiṃsa suṇisāyo⁹ pakkosāpetvā
 „tumahākaṃ sāmikā niraparādhā attan¹⁰ purimakammaphalaṃ labhimsu, 10
 tumbe mā socittha¹⁰, rañño pi¹¹ upari manopadosaṃ mā karitthā“ ti
 ovadi. Rañño carapurisā naṃ¹² katham sutvā gantvā¹³ tesam niddo-
 sabhāvaṃ rañño¹⁴ kathesum¹⁴. Rājā saṃvegappatto tassā nivesanaṃ
 gantvā¹⁵ Mallikaṃ ca suṇisāyo c' assā khamāpetvā Mallikāya varaṃ
 adāsi. Sā „gahito me hotū“¹⁶ ti vatvā tasmīṃ gate¹⁶ matakabhattaṃ 15
 datvā nahātvā rājānaṃ upasaṃkamitvā „deva tumhehi me varo dinno,
 nayhaṃ ca aññen' attho n' atthi, dvattiṃsāya¹⁷ ca me suṇisānaṃ
 mamaṃ ca kulagharagamaṇaṃ¹⁸ anujānāthā¹⁹“ ti āha. Rājā sam-
 paṭicchi. Sā dvattiṃsa suṇisāyo²⁰ sakasakakulaṃ²¹ pesetvā sayam
 Kusināranagare attano kulagharam agamāsi. Rājāpi Bandhulasenā- 20
 patino bhāgineyyassa Dīghakāraṇassa nāma senāpatitthānaṃ adāsi.
 So pana „mātulo²² iminā mārito“ ti rañño otāraṃ gavesako carati²³.
 Rājā²⁴ niraparādhassa Bandhulassa māritakālato paṭṭhāya vipaṭṭisārī
 hutvā cittassādaṃ na labhati, rajjasukhaṃ²⁵ nānubhoti. Tadā Satthā
 Sakyānaṃ²⁶ Uḷuppaṃ nāma nigamaṃ upanissāya viharati. Rājā 25
 tattha gantvā āramato avidūre khandhāvāraṃ nivesetvā²⁷ mandena²⁸
 parivārena „Satthāraṃ vandissāmi²⁹“ vihāraṃ gantvā pañca rāja-
 kakudhabhaṇḍāni Kārāyahassa³⁰ datvā ekako va gandhakutiṃ pāvisi.
 Sabbam Dhammacetiya-sutta-niyāmen' eva veditabbaṃ. Tasmīṃ gandha-
 kuṭiṃ pavitthe Kārāyano³⁰ tāni³¹ rājakakudhabhaṇḍāni gahetvā 30

¹ Ck -vari, C² B² -visi. ² B² -kāyo. ³ B² -tiyo. ⁴ B² adds upāika. ⁵ B² idaṃ.

⁶ B² ahañca. ⁷ Suttanipāta v. 574. ⁸ C² -nto, B² omits dh. de-. ⁹ Ck² -sā. ¹⁰ B² adds mā paridevittha. ¹¹ B² omits pi. ¹² B² taṃ. ¹³ B² omits ga-. ¹⁴ B² kathayimsu. ¹⁵ Ck² āg-. ¹⁶ B² adds tesam. ¹⁷ Ck² -sā. ¹⁸ Ck² -raṅga-.

¹⁹ Ck² -nathā. ²⁰ B² -sāya suṇisāyānaṃ. ²¹ Ck² sakyakulaṃ. ²² B² adds me.

²³ B² okāsaṃ vesanto vica-. ²⁴ B² adds pi; s² dvattiṃsa - - rāja wanting in C². ²⁵ B² adds ca. ²⁶ B² sākiyā-. ²⁷ B² nivā-. ²⁸ B² mahantena. ²⁹ B² B² -māti. ³⁰ B² dīghakā-. ³¹ B² adds pañca.

- Vidūḍabham rājānam katvā raṇṇo 'ekam assam ekaṇ c' upaṭṭhāna-kārikam¹ mātugāmaṃ nivattetvā² Sāvattim³ agamāsi. Rājā Satthāra-saddhim piyakutham kathetvā nikkhamanto senam adisvā tam mātugāmaṃ pucchitvā tam pavattim sutvā bhāgineyyam ādāya gantvā⁴
- 5 „Vidūḍabham gahessāmiti⁵“ Rajagahanagaram gacchanto vikāle dvāresu pihitesu⁶ nagaram patvā⁷ ekissā sālāya nipaṭṭhitvā vātāṭapakilanto rattibhāge tath' eva kalam akāsi. Vibhātāya rattiyā „deva Kosala-narindo⁸ anātho⁹ jāto“ ti vilapantiyā tassā itthiyā saddam sutvā raṇṇo ārocesum. So mātulassa mahantena sakkārena¹⁰ sarira-
- 10 kiccam kāresi. Vidūḍabho pī rajjam labhitvā tam veram saritvā „sabbe pi Sākiye māressāmiti¹¹“ mahatiyā senāya nikkhami. Tam divasaṃ S. paccūsakāle¹² lokam olokeno¹³ nātisaṃghassa vināsaṃ disvā „nātisaṃgham kātuṃ vaṭṭatīti“ cintetvā pubbaṃhasamaye piṇḍāya caritvā piṇḍapāṭapaṭikkanto gandhakuṭiyam sihaseyyam kappetvā
- 15 sāyaṃhasamaye ākāseṇa gantvā¹⁴ Kapilavatthusāmante ekasmiṃ kabacchāye rukkhamūle nisīdi. Tato avidūre Vidūḍabhassa rajjasi-māya mahanto sandacchāyo¹⁵ nigrodharukkho atthi. Vidūḍabho Satthāram¹⁶ disvā upasamkamitvā vanditvā¹⁷ „bhante kiṃkāraṇa evarūpāya uṇhavelāya imasmiṃ kabacchāye rukkhamūle nisīdittha¹⁸“, etasmiṃ
- 20 sandacchāye¹⁹ nigrodhamūle nisīdattha bhante“ ti vatvā „hotu mahārāja, nātakānaṃ chāyā nāma sītala“ ti vutte „nātakānaṃ rakkha-ṇatthāya S. āgato bhavissatīti“ cintetvā Satthāram vanditvā nivattitvā Sāvattim eva paccāgami. Satthāpi uppatitvā Jetavanam eva gato. Rājā Sākiyānaṃ dosam saritvā dutiyam pi nikkhamitvā tath' eva
- 25 Satthāram passitvā puna nivatti, tatiyavāre²⁰ nikkhamitvā²¹ tath' eva Satthāram passitvā nivatti, catutthavāre pana tasmim nikkhante S.²² Sākiyānaṃ pubbakammaṃ oloketvā tesam nadiyaṃ visapakkhepana-pāpakammaṃ²³ appaṭibāhiyabhāvaṃ ūtvā catutthavāraṃ na agamāsi²⁴. Vidūḍabharājā khīrapāyake dārake²⁵ ādim katvā sabbe Sā-
- 30 kiye ghātetvā galalohitena phalakaṃ²⁶ dhovitvā paccāgamāsi²⁷. Satthari pana tatiyavāre gamanato paccāgantvā punadvase piṇḍāya

¹ B4 ca upa-. ² B4 nivattāpetva; vīhāraṃ - - - nivattetvā wanting in C⁴. ³ B4 -i, C⁴ -jiyaṃ. ⁴ C⁴ āg-. ⁵ B4 adds so. ⁶ B4 pidāhi-. ⁷ B4 pavīyituma-sakkonto in the place of patvā. ⁸ B4 -rindam idāni. ⁹ B4 adds pi. ¹⁰ B4 -māti. ¹¹ B4 -samaye. ¹² B4 vo-. ¹³ B4 -nāgantvā. ¹⁴ B4 sītacchāyo. ¹⁵ sarira-kiccam - - - satthāraṃ wanting in C⁴. ¹⁶ B4 omits va-. ¹⁷ B4 -dāha. ¹⁸ B4 sītacchāye. ¹⁹ C⁴ adds pi. ²⁰ dosam - - - satthā waiting in B4. ²¹ B4 -kkhip-. ²² B4 nāg-. ²³ B4 nirahapāke, omitting dārake. ²⁴ B4 nisīnnapa. ²⁵ B4 -mi.

caritvā niṭṭhāpitabhattakicce gandhakutiyaṃ vissamante¹ disāhi² sanni-
 patitā bhikkhū dhammasabhāyaṃ nisīditvā „āvuso S. attānaṃ dassetvā
 rājānaṃ nivattetvā³ nātake maraṇabhayā mocesi, evaṃ nātakānaṃ
 atthacarako⁴ S.“ ti Bhagavato guṇakathaṃ kathesuṃ⁵. S. āgantvā
 „kāya nu 'ttha bhikkhave etarahi kathāya sannisinna⁶“ ti pucchitvā
 „imāya nāma⁷“ 'ti vutte „na bhikkhave Tathāgato idān' eva nātakā-
 naṃ atthaṃ carati, pubbe pi cari⁸ yevā“ 'ti vatvā a. ā.:

A. B. Brahmadatto dasarājadhamme⁹ akopetvā dham-
 mena rajjaṃ karento¹⁰ ekadivasaṃ ṇintesi: „Jambudīpatale rā-
 jāno bahutthambhesu pāsādesu vasanti, tasmā bahūhi tha- 10
 mhehi pāsādakaraṇaṃ¹¹ nāma anacchariyaṃ, yaṃ nūnāhaṃ
 ekatthambhakaṃ pāsādaṃ kareyyaṃ¹², sabbarājūnaṃ¹³ agga-
 rāja bhavissāmīti“ so. yaddhaki¹⁴ pakkosāpetvā „mayhaṃ
 sobhaggappattaṃ ekatthambhakaṃ¹⁵ pāsādaṃ karothā“ 'ti āha.
 Te „sādhū“ 'ti sampaticchitvā araṇṇaṃ pavisitvā¹⁶ ujū ma- 15
 hante ekatthambhakaṃ pāsādārahe bahurukkhe disvā „ime ruk-
 khā santi, maggo pana visamo, na sakkā¹⁷ otāretuṃ, raṇṇo
 āciṅkhiṣṣamā“ 'ti cintetvā tathā akaṃsu. Rāja „yena¹⁸ kenaci
 upāyena saṇikaṃ otārethā“ 'ti vatvā „deva¹⁹ kenaci pi upā-
 yena na sakkā“ ti vutte „tena hi mama uyyāne ekaṃ ruk- 20
 khaṃ upadhārethā“ ti āha. Vaddhaki uyyānaṃ gantvā ekaṃ
 sujātaṃ²⁰ ujukaṃ gāmanigamaṇṇitaṃ rājakulato pi laddha-
 balikammaṃ maṅgalasālarukkhaṃ²¹ disvā raṇṇo santikaṃ gan-
 tvā tam atthaṃ ārocesuṃ. Rāja „uyyāne rukkho²² nāma
 mama paṭiladdho, gacchatha²³, naṃ²⁴ chindathā“ 'ti āha. Te 25
 „sādhū“ 'ti sampaticchitvā gandhamālādihattā uyyānaṃ gan-
 tvā rukkhe gandhapāṇcaṅgulaṃ²⁵ datvā suttena parikkhipitvā
 pupphakaṇṇikaṃ bandhitvā dīpaṃ jāletvā balikammaṃ katvā

¹ Bā pavisante. ² Bā disādīhi. ³ Bā nivattapetvā. ⁴ Ck -rato, Bā atthāyacarō.
⁵ Bā kathayimsu. ⁶ Bā acari. ⁷ Bā -mañ. ⁸ Bā karonto. ⁹ Ck -karaṇaṃ.
¹⁰ Ck kareyya, Ck kareyyaṃ. ¹¹ Ck sabbañ. ¹² Bā -kiñ. ¹³ Bā -ka. ¹⁴ Bā
 omits ar- pa-. ¹⁵ Ck sakkoma tañ idha. ¹⁶ Bā omits yena. ¹⁷ Bā adds yena.
¹⁸ Bā omits su-. ¹⁹ Bā -lā-. ²⁰ Ck -am. ²¹ Bā adds so. ²² Bā tañ. ²³
 Bā -likam. *

„ito sattame divase āgantvā rukkhāṃ chindissāma, rājā che-
dāpeti¹, imasmim rukkhe nibbattadevatā² aññattha gacchantu³;
amhākaṃ doso n' atthīti⁴ sāvesum. Atha tasmim nibbatto
devaputto taṃ vacanaṃ sutvā „nissamsayaṃ ime vaḍḍhaki
5 imaṃ rukkhāṃ chindissanti, vimānaṃ me nāsessanti⁵, vimāna-
pariyantikam eva kho pana mayhaṃ jīvitaṃ, imaṃ ca rukkhāṃ
parivāretvāpi⁶ tthitesu⁶ taruṇasālarukkhesu⁷ nibbattānaṃ mama
nātidevatānaṃ pi bahūni vimānāni nassissanti⁸, na kko⁹ pana
maṃ tathā⁹ attano vināso¹⁰ bādhati yathā¹⁰ nātinaṃ, tasmā
10 tesāṃ¹¹ mayā jīvitadānaṃ¹² dātuṃ vaṭṭatīti¹² cintetvā aḍḍha-
rattasamaye dibbālāṃkārapatimaṇḍi¹³o rañño sirigabbhaṃ pavi-
sitvā sakalagabbhaṃ ekobhāsaṃ katvā uṣṣisakapasse rodamaṇo
atthāsi. Rājā taṃ disvā bhītatasitō tēna saddhiṃ sallapanto
paṭhamam gātham āha:

- 13 1. Kā tvaṃ uddhehi vatthehi¹³ aghe vehāsayaṃ tthitā,
kena ty-assūni vattanti, kuto taṃ bhayaṃ āgatan ti. 1.

Tattha kā ti yakkhanāgasupapūpasakkādīsu¹⁴ kā¹⁵ nāma tvaṃ ti pucchati,
vatthehi¹³ vacanamattam etaṃ¹⁶, sabbe pi pana dibbālāṃkāre¹⁷ sandhāy¹⁸
evam¹⁸ āha, aghe ti appaṭighe ākāse, vehāsayaṃ ti tass' eva vevacanaṃ,
20 kena tyassūnīti¹⁹ kena kāraṇena tava assūni pavattanti²⁰, kuto ti nātīviyo-
gadhanavināsādī²¹ kiṃ nissāya tava bhayaṃ āgatan ti pucchati.

Taṃ sutvā devarājā dve gāthā abhāsi:

2. Tav' eva deva vijite Bhaddasālo ti maṃ vidū
saṭṭhiṃ vassasahassāni tiṭṭhato pūjassa me 2.
25 3. Kārayantā nagarāṇi agāre ca disampati
vividhe cāpi pāsāde na man te accamaññīsum²²,
yath' eva man te pūjesuṃ tath' eva tvaṃ pi pūjayā 'ti. 3.

¹ Bā chindāpesi. ² Bā -ttā-. ³ Bā -atu. ⁴ Bā nassissatīti. ⁵ Bā omīti pi.
⁶ Ck^s tthī-. ⁷ Bā -lā-. ⁸ Bā adds vimānapariyantikameva mama nātinaṃ
devatānaṃ jīvitaṃ. ⁹ Bā yathā. ¹⁰ Bā tathā. ¹¹ Bā nesaṃ. ¹² Bā -taṃ,
omitting dānaṃ. ¹³ Ck^s Bāf vatte-. ¹⁴ C^s -sakkā- corr. to -sakkhā-. ¹⁵ Ck^s
ko. ¹⁶ Bā evetaṃ. ¹⁷ Bā sabbehi pana vatthadib-. ¹⁸ Bā -ya, omīting evaṃ.
¹⁹ Ck^s tthāssunīti, C^s tthāssunīti. ²⁰ Bā omīti pa. ²¹ Ck^s -dī, Bā dinā. ²² Ck^s
te maṃ amaññīsum.

Tattha tiṭṭhato ti sakala-Bārānasi-nagarena c' eva¹ gāmanigamehi ca² tayā³ ca pūjitassa niccān balikkammañ ca sakkārañ ca labhantassa mayham imasmim uyyāne⁴ tiṭṭhantassa ettako kālo⁵ gato ti dasseti, nagarān'ti nagarapaṭisaṃkhārakammāyī⁶, agāre ti bhūmigeḥāni⁷, disampatīti disānain pati mahārāja⁸, na⁹ mante ti te nagarapaṭisaṃkhārakaraṇādīni¹⁰ karontā¹¹ 5 imasmim, nagare porānakarājāno mañ nātimaññimisu nātikkamimisu na viheṭṭhayimisu¹², mama nivāsarukkham¹³ chinditvā attano kammāni na karimisu, mayham pana sakkāram eva karimisu 'ti avasa, yatheva 'ti tasmā¹⁴ yath' eva ne¹⁵ porānakarājāno mam puṇyāyisus eko pi imain rukkham na chindāpesi, tvañ¹⁶ cāpi¹⁷ māñ¹⁸ tath' eva puṇjaya mā me rukkham chedayīti 10

Tato rājā dve gāthā abhāsi:

1. Tañ ca¹⁷ ahañ na passāmi thullam¹⁸ kāyena te dumañ, 4.
2. ārohaparīṇāhena abhirūpo si¹⁹ jātiyā. 4.
3. Pāsādañ kārayissāmi ekatthambham manoramam, 15
- tattha tañ upanessāmi, cirañ te yakkha jīvitañ ti. 5.

Tattha kāyena 'ti pamānena²⁰, idañ vuttam hoti: tava pamānena²¹ tam²² viya thūlañ mahantañ ahañ aññāñ dumañ na passāmi, tvañ ñeva pana ārohaparīṇāhena sujātasamkhātātāya²³ susaṇṭhānaujubhāvappakārāya²⁴ jātiyā ca abhirūpo sobhagappatto ekatthambhapāsādāraho ti, pāsādañ ti tasmā tañ chedāpetvā²⁵ ahañ pāsādañ kārapessāmi²⁶ eva, tattha tañ ti tañ pañāhañ²⁷ samma devarāja²⁸ tattha pāsāda upanessāmi²⁹ vasāpessāmi, so³⁰ tvañ mayā saddhim ekato vasanto agga-gandhamālādīni labhanto sakkārapatto sukhañ jivissasīti³¹ nivāsanaṭṭhānābhāvena³² me vināso bhavissatīti mā cintesi³³, cirañ te yakkha jīvitañ bhavissatīti.

Taṃ sutvā devarājā dve gāthā abhāsi:

4. Evañ h' etañ³⁴ udapādi sarīrena vinābhāvo 25
- puthuso mañ vikkantevā khaṇḍaso avakantatha. 6.

¹ Ck veva, Cs vevā, Rd -rehideva. ² Bā tathā. ³ Bā adds manussānam pūjitassa. ⁴ Bā adds va. ⁵ Ck -parisaṃbhāra-, Cs -parisaṃkhāra-, Bā -patisaṃkhāra-. ⁶ Bā bhūmibhāgegeḥāni. ⁷ Bā -jā. ⁸ Bā nañ. ⁹ Ck -patisaṃbhāra-, Bā nagarapaṭisaṃbharaṇādīni. ¹⁰ Bā -to, Cs -ti. ¹¹ Bā vihevesuñ. ¹² Bā nivāsanañ. ¹³ Bā kasmā. ¹⁴ Bā omits ne. ¹⁵ Cs tvañ. ¹⁶ Bā omits tvañ. ¹⁷ Bf tvañ vā, Bā katañ vā in the place of tañca. ¹⁸ Bf tulañ, Bā tulañ. ¹⁹ Ck ti. ²⁰ Bā tava vimānena. ²¹ Bā vimānena. ²² Bā samānatañ. ²³ Ck sujātasāsañ-, Cs sujāto sañ-, Bā sujātasamkhātātāya. ²⁴ Bā samasaṇṭhānauju-, Cs susaṇṭhānañ-. ²⁵ Bā ekatthambhapāsādantañ chedā-, omitting raho ti pāsādanti tasmā. ²⁶ Ck Bā -jā. ²⁷ all three MSS. upani-. ²⁸ Bā omits so. ²⁹ Ck -sīy, Cs -ssasi, Bā jivassatīti. ³⁰ Ck -nañbhāvena, Cs Bā -nabbāvena. ³¹ Bā -tayī. ³² so Cs for cetañ? Bāf evañ cittañ

7. Agge ca chetvā majjhe ca pacchā mūlaṃ vichindatha¹,
evaṃ me chiḍḍamānassa na dukkhaṃ² maraṇaṃ siyā ti. 7.

Tattha evaṃ hetuṃ³ udapāditi yadi evaṃ etaṃ cittaṃ tava uppannaṃ, sarīrena vinābhāvo ti yadi te mama sarīrena bhaddasālarukkhena saddhiṃ⁴ 5 mama vinābhāvo patthito⁵, puthuso ti aha naṃ bahudhā⁶ vikaṇṭhitva ti⁷ chinditvā, khaṇḍaso ti⁸ khaṇḍākkhaṇḍaṃ⁹ katvā avakantatha, agge eā¹⁰ 'ti avakantantā¹¹ pana paṭhamam agge¹² tato majjhe¹² chinditvā sabbapaccā mūle chindatha, evaṃ hi me chiḍḍamānassa¹³ na dukkhaṃ maraṇaṃ bhavyeyyā 'ti yāceti.

- 10 Tato rājā dve gāthā abhāsi:
8. Hatthapādaṃ¹⁴ yathā chinde¹⁵ kaṇṇanāsaṃ ca jīvite
tato pacchā siro chinde¹⁵, taṃ dukkhaṃ maraṇaṃ¹⁶ siyā. 8.
9. Sukhaṃ nu khaṇḍaso chinnaṃ¹⁶ bhaddasāla vanaspati,
kiṃ hetu kaṃ upādāya khaṇḍaso chinnaṃ¹⁷ icchāsīti. 9.

15 Tattha hatthapādaṃ¹⁴ ti hatthe ca pāde ca, taṃ dukkhaṃ ti taṃ
evaṃ paṭipāṭiyā chiḍḍantassa¹⁸ corassa¹⁹ maraṇaṃ dukkhaṃ siyā, sukhaṃ
no²⁰ ti samma Bhaddasāla vajjhapattā²¹ corā²² sukhena maritukāmā sīsacche-
daṃ yācanti na²³ khaṇḍaso chedanaṃ, tvaṃ pana etaṃ²⁴ yācasi, tena taṃ
pucchāmi: sukhaṃ nu²⁵ khaṇḍaso chinnaṃ ti, kiṃ hetu 'ti khaṇḍaso²⁶ chin-
20 naṃ nāma na sukhaṃ, kāraṇena paṇ' ettha bhavittabbaṃ ti taṃ pucchanto
evaṃ āha.

Ath' assa āṇikkhanto Bhaddasālo dve gāthā abhāsi:

11. Yaṃ ca hetuṃ upādāya hetuṃ dhammūpasamhitam²⁷
khaṇḍaso chinnaṃ icchāmi mahārāja suṇohi me: ' 10.
25 11. Nāti me sukhasamvaddhā²⁸ mama paṇse nivātajā
te pi 'haṃ²⁹ upahimseyyam, paresam assa dumocitaṃ³⁰ ti. 11.

¹ Ck vivin-, Bd mūlambhi chindatha. ² Ck dukkha ³ Bd citta. ⁴ Bd sama. ⁵ C^o pattiko, Bd patthito. ⁶ Bd pahūdā, Ck bahuvidhā. ⁷ Ck omit t: ⁸ Ck omits ti. ⁹ Ck khaṇḍa-. ¹⁰ Ck vā. ¹¹ Bd avakantentā ca. ¹² Bd -am. ¹³ Bd -nāya. ¹⁴ Bd -de. ¹⁵ Bd -nne. ¹⁶ Ck jinnaṃ, C^o einnaṃ. ¹⁷ Bd chindam, B^o chiudā. ¹⁸ Bd chindantassa. ¹⁹ Bd tassa. ²⁰ Bd dukkhaṃ in the place of no. ²¹ C^o -tto, Ck vajjappattā, Bd vajjappatto. ²² Bd te. ²³ C^o nā. ²⁴ Bd evaṃ. ²⁵ Bd sukhaṃdukkhaṃ, omitting nu. ²⁶ Ck -to. ²⁷ Ck sammūpasamhitam, Bd dhammūpasamhitam corr. to dhamma-. ²⁸ Bd -vaddhā. ²⁹ Ck aham. ³⁰ Ck -cinan, Bd asukkhovitaṃ, B^o asukkhocitaṃ.

Tattha hetum dhammūpasamhitan¹ ti mahārāja yañ² hetusabhū-
 eva³ yuttam eva na hetupatirūpakam⁴ hetum upādāya ārabha sandhāyāha
 khaṇḍaso chinnañ icchāmi tañ⁵ ohitasoto sunāhīti⁶ attho, nāti me ti mama
 Bhaddasālarukkhasa chāyā⁷ sukhasamvaddhā⁸ mama passe⁹ taruṇasāla-
 rukkesu¹⁰ nibbattā mayā katavātaparittāṇattā¹¹ nivātajā mama nātakā deva-
 saṅghā atthi te¹² ahañ visālasākhaviṭapo mūle chinditvā patanto upahin-
 seyyaṃ, sambhaggavimāne karonto vināseyyaṃ ti attho, paresaṃ assa dūmo-
 citan¹³ ti evañ sante mayā tesam paresam nātidevasaṅghānañ assa¹⁴ duk-
 khañ ocitañ vaddhitañ, na cāhañ¹⁵ tesam dukkhakāmo¹⁶, tasmā bhaddasālaṃ
 khaṇḍaso chinnañ icchāmi¹⁷ ayañ ettha adhippāyo¹⁸.

10

Taṃ sutvā rājā „dhammiko¹ vatāyaṃ devaputto, attano
 vimānavināsato¹⁹ pi²⁰ nātīnaṃ vimānavināsaṃ²¹ na icchati,
 nātīnaṃ²² attacariyaṃ carati²³, abhayaṃ assa dassāmi²⁴“ tus-
 sitvā osānagātham āha:

12. Cetabbarūpaṃ cetasi¹ bhaddasāla vanaspati,

15

hitakāmo si nātīnaṃ, abhayaṃ samma dadāmi te ti. 12.

Tattha cetabbarūpaṃ cetasi¹ nātīso muducittatāya cintento cinte-
 tabbayuttakam eva cintesi samma bhaddasāla² 'ti, chedassa rūpaṃ chedasīti³ pi
 pātho, tass' attho: khaṇḍaso chinnañ icchanto chedetabbayuttakam eva chedesīti⁴,
 'abhayaṃ ti etasmiñ te sabbagūṇe⁵ pasīditvā abhayaṃ dadāmi, na me pā-
 sāden⁶ attho, nāhañ tañ chedāpessami, gaccha nātisaṅghaparivuto sakkatagaru-
 karo sukhañ jīvā⁷ 'ti⁸ āha.

20

Devarājā rañño dhammañ desetvā agarañsi. Rājā tass'
 ovāde ṭhatvā dānādīni puññāni katvā saggapadaṃ²⁷ pūresi.

So i. d. ā. „evaṃ bhikkhave pubbe pi Tathāgato nātattacariyaṃ²⁵
 caratīti²⁶ vatvā j. s.: „Tadā rājā Ānando ahoṣi, taruṇasālesu nibbatta-
 devatā Buddhaparisā, Bhaddasāladevarājā²⁸ ahañ evā²⁹ 'ti. Bhadda-
 sālajātakaṃ.

¹ Bā dhammapa-. ² Bā omits yañ. ³ Bā hetum sabhāva. ⁴ Bā adds tañ
⁵ Bā ti. ⁶ Bā suṇohiti. ⁷ Bā chāya. ⁸ Bā -vadhā. ⁹ Bā adds ti. ¹⁰ Ck
 -kkhe. ¹¹ Bā -natthā. ¹² Bā omits te. ¹³ Ck -citan, Bā assu mukho citan.
¹⁴ Bā assumukhañ. ¹⁵ Bā nevāhañ. ¹⁶ Ck dukkhakāmo. ¹⁷ Bā chindāpemitī
¹⁸ Bā adds ti. ¹⁹ Cā Bā -sano. ²⁰ Bā -vināsañ icchati. ²¹ Bā vimānavāsañ.
²² Bā titi rājā. ²³ Bā cetayyarūpaṃ cetasi, Bā ceteyyarūpaṃ cetasi. ²⁴ Bā
 dātho tattha ceṇḍeso chinnañ icchanno chedetabbayuttakameva chedesiti. ²⁵ Bā
 omits sabbu. ²⁶ Bā jivhātīti. ²⁷ Bā saggapūrañ. ²⁸ Bā adds pana.

3. Samuddavāṇijajātaḥa.

Kasanti vapanti te janā ti. Idam S. J. v. Devadattassa¹
 pañcakulasatāni gahetvā niraye pavitṭhabhāvaṃ² ā. k. So hi agga-
 sāvakesu parisam gahetvā pakkantesu sokaṃ sandhāretum asakkonto
 5 uṇhalohite³ mukhato nikkhante⁴ balavarogapīlito⁵ Tathāgatassa guṇaṃ
 anussaritvā „aham eva navamāse Tathāgatassa anattamaṃ cintesi, Satthu
 pana mayi pāpacittam nāma n' atthi, asītimahātherānam pi mayi āghāto⁶
 nāma n' atthi, mayā katakammena aham eva idāni anātho jāto, Satthā-
 rāpi 'mhi⁷ viṣṣaṭṭho mahātherehi pi nātiseṭṭhena Rāhulatherena⁸ Sakya-
 10 rājakulehi⁹ pi¹⁰, gantvā Satthāmaṃ khamāpessāmīti¹¹ parisāya saññaṃ
 datvā attānaṃ mañcakena gāhāpetvā rattim rattim¹² gacchanto Kosala-
 nagaram¹³ sampāpuṇi. Anandatthero Satthu ārocesi „Devadatto kira
 bhante tumhākaṃ khamāpetum āgacchatīti¹⁴. „Ananda Devadatto mama
 dassanaṃ na labhissatīti¹⁵. Atha tasmiṃ Sāvattinagaram¹⁶ sampatte
 15 puna thero ārocesi. Bhagavāpi tath' eva āvaca. Tassa Jetavanadvāre¹⁷
 Jetavanapokkharaniṣaṇipam¹⁸ āgatassa pāpaṃ matthakam pāpuṇi: sarīre
 dāho¹⁹ uppajji, nahātvā pāṇiyam pivitukāmo hutvā „mañcakam²⁰ āvuso
 otāretha, pāṇiyam pivissāmīti²¹ āha. Tassa otaritvā²² bhūmiyam thapita-
 mattassa cittassāde²³ aladdhe²⁴ yeva mahāpaṭṭhavi vivaram adāsi, tāvad
 20 eva tam²⁵ Avicito jālā²⁶ vuṭṭhāya²⁷ parikkhipi²⁸. So „pāpakammaṃ
 me matthakam pattan²⁹ ti Tassa guṇaṃ³⁰ anussaritvā
 „imehi atṭhīhi³¹ tam aggapuggalaṃ (Dhp. p. 148.)
 devātidevaṃ naradammaśārathim³²
 samantaṭṭakkhuṃ satapuññalakkhaṇaṃ
 25 pāṇehi Buddhaṃ saraṇaṃ upemīti³³
 imāya gāthāya saraṇe³⁴ patitṭhahanto va³⁵ avicīparāyano ahoṣi³⁶. Tassa
 pana pañca upatṭhākakulasatāni³⁷ ahesum, tāni kulāni pi³⁸ tappakkhi-
 kāni³⁹ hutvā Dasabalaṃ akkositvā paribhāsītvā Avicimhi yeva nib-
 battimsu. Evaṃ so⁴⁰ pañca kulasatāni gāṇhitvā Avicimhi patitṭhito⁴¹.
 30 Ath' ekadivasam dh.⁴² k. s.: „āvuso Devadatto pāpo lābhagiddha-

¹ Bā patitabhā-. ² Ck -to, Bā -tam. ³ Bā -to. ⁴ Bā phalavaveḍanāpīlito. ⁵ Bā omits na-. ⁶ Bā -to. ⁷ Bā amhi. ⁸ Bā adds pi. ⁹ Bā sākyarājā-. ¹⁰ Bā adds saddhīm. ¹¹ Bā na sāvatti in the place of r. r. ¹² Bā -jaratham. ¹³ Bā -radvaram. ¹⁴ Bā omits je-. ¹⁵ Bā jetavane pokkharaniyāsa-. ¹⁶ Bā dā-. ¹⁷ Bā mañcakato mam. ¹⁸ Bā obhāretvā. ¹⁹ Ck -do, Bā -dam. ²⁰ Cā alado corr. to aladdhe? Bā aladde. ²¹ Bā omits tam. ²² Bā aggijālā. ²³ Cā Bā u-. ²⁴ Bā -pitvā gaṇhi. ²⁵ Bā -ne. ²⁶ Ck -ehi. ²⁷ Ck -dhamma, Cā -dhamma- corr. to -damma-. ²⁸ Bā gatasmiti. ²⁹ Ck -no, Cā -no corr to -ne. ³⁰ Bā omits va. ³¹ Bā -sīti. ³² Bā -kusalatāni. ³³ Ck tāpi in the place of tāni k. pi. Cā tāni pi. ³⁴ Ck nampa-. ³⁵ Bā adds tāni. ³⁶ Bā paṭhito. ³⁷ Bā adds bhikkhu-

tāya¹ Sammāsambuddhe aṭṭhāne² kopam bandhetvā anāgatabhayaṃ
 anoloketvā pañcahi kulasatehi saddhim avicparāyano jāto³ ti. S.
 āgantvā „kāya na 'ttha bhikkhave etarahi kathāya sannisinnā⁴“ ti
 pucchitvā „imāya nāmā⁵“ ti vutte „bhikkhave⁶ Devadatto lābha-
 sakkāragiddho⁷ hutvā anāgatabhayaṃ na olokesi, pubbe pi anāgata-
 bhayaṃ pa oloketvā⁸ paccuppannasukhagedhena⁹ saddhim parisāya
 mahāvināsaṃ patto¹⁰“ ti vatvā a. ā.:

A. B. Br. r. k. Bārāpasito avidūre kulasahassanivāso¹
 mahāvaḍḍhakigāmo ahoṣi. Tattha vaḍḍhakī „tumbhākaṃ mañ-
 caṃ karissāma, piṭhaṃ karissāma, gehaṃ karissāma“ ti² 10
 manussānaṃ hatthato bahuṃ iṇaṃ gaṇhitvā³ kinti⁴ kātum na
 sakkhimsa. Manussā diṭṭhadiṭṭhavaḍḍhakī⁵ codenti pali-
 buddhanti⁶. Te iṇāyikehi⁷ upaddutā⁸ vasitum asakkontā
 „videsam gantvā yatthakaṭṭhaci vasissāmā⁹“ ti araññaṃ pavi-
 sitvā rukkhe¹⁰ chinditvā mahatiṃ¹¹ nāvaṃ bandhitvā nadiṃ 15
 otāretvā āharitvā¹² gāmato gāvutaḍḍhayanāmatte ṭhāne ṭha-
 petvā aḍḍharattasamaye gāmaṃ āgantvā puttadāraṃ ādāya
 nāvaṭṭhānaṃ gantvā taṃ nāvaṃ abhiruyha anukkamena mahā-
 samuddaṃ pavisitvā vātavasena¹³ vicarantā samuddamajjhe
 ekaṃ dīpakaṃ pāpuṇiṃsu. Tasmīṃ pana dīpake sayam- 20
 jātāni¹⁴ sāliucchukadaliambajambupanasanālikarādīni¹⁵ vi-
 vidhāni phalāphalāni¹⁶ atthi. Aññatāro pi bhānanaṃ puriso
 paṭhamataraṃ taṃ dīpakaṃ patvā sālibhattaṃ bhuñjamāno
 ucchuādīni¹⁷ khādamāno tasmīṃ paṭivasati thullasariro naggo
 parūlhakesamassu¹⁸. Vaḍḍhakī cintayīṃsu: „sace ayaṃ dīpo¹⁹ 25
 rakkhasa-pariggahito bhavissati sabbe²⁰ vināsaṃ pāpuṇissāma²¹,
 parigaṇhissāma tāva naṃ“ ti. Atha²² satta²³ purisā sūrā

¹ Bā labhasakkāragi-. ² Bā adds ca. ³ Bā na bhikkhave idāneva. ⁴ Ck -rāṅgi-

⁵ Bā anālo-. ⁶ Bā -giddhena. ⁷ Bā -ssaparivāro. ⁸ Bā adds vatvā. ⁹ Bā

gaḥitvā. ¹⁰ Bā kiñci. ¹¹ Bā diṭṭhadiṭṭhā-. ¹² Bā omits pa-. ¹³ Bā -yakehi

janehi. ¹⁴ Bā adds sukhaṃ. ¹⁵ Bā -aṇ. ¹⁶ Ck -ti, Bā -mahantaṃ. ¹⁷ Bā

avāhitvā. ¹⁸ Bā -vegana. ¹⁹ Bā -jāta. ²⁰ Ck add ca. ²¹ Bā vividhaphalāni.

²² Bā -no thullasariyo n. p. tasmīṃ dīpake pativasati aṭṭa te pi. ²³ Bā -pako.

²⁴ Bā adds hi ambe. ²⁵ Bā -nissanti. ²⁶ Bā vatvā in the place of aṭṭa. ²⁷

Bā sattaṭṭha. .

balavanto sannaddhapañcāvudhā hutvā otaritvā dīpakam pari-
gaṇhimsu. Tasmim khape so puriso bhuttapātārāso ucchurasam
pivitvā sukhappatto ramaṇiye padese rajatapaṭṭasadise¹ vālu-
katale sītalāya² chāyāya uttānako nipajjitvā „Jambudīpavāsino
5 kasantā vapantā evarūpaṃ sukhaṃ na labhanti, Jambudīpato
mayhaṃ ayam eva dīpo³ varan“ ti gāyamāno udānam udānesi.

S.⁴ bhikkhū āmantetvā „so bhikkhave puriso⁵ udānam udānesīti“
dassento paṭhamam gātham āha:

1. Kasanti vapanti te janā
manujā kammaphalūpajjivino,
10 na-y-imassa raṭṭhassa⁶ bhāgino;
Jambudīpā idam eva no varan ti. 13.

Tattha te ti Jambudīpavāsino janā, kammaphalūpajjivino ti nāna-
kammānam phalūpajjivino sattā.

- 15 Atha te dīpakaṃ parigaṇhamānā purisā tassa gītasaddam
sutvā „manussasaddo viya suyyati, jānissāma nan“ ti saddā-
nusārena gantvā taṃ purisaṃ disvā „yakkho bhavissatīti“
bhītā sare sannahimsu. So pi te disvā attano vadhabhayena
„nāhaṃ sāmi yakkho, puriso 'mhi, jīvitadānam me dethā“ ti
20 yācanto „purisā nāma tumhādisā naggabhoggā hontīti“⁷ vutto⁸
punappuna yācitvā manussabhāvaṃ nāpesi. Te taṃ⁹ upasaṃ-
kamtvā sammodanīyaṃ kathaṃ katvā¹⁰ tassa tattha¹¹ āgatani-
yāmaṃ pucchiṃsu. So pi tesam saccaṃ¹² kathetvā „tumhe
attano puññasampattiya idhāgatā¹³, ayam eko¹⁴ uttamadipo, na
25 h' ettha¹⁵ sahatthena kammaṃ katvā jīvanti, sayamjātasālīnaṃ
c' eva ucchudādinam c' ettha anto n' atthīti anukkaṇṭhanā¹⁶
vasatha“ ti āha. „Idha pana vasantānam amhākaṃ añño

¹ Bā -paṭasadiṣa. ² C* silānalāya, C² silānalāya corr. to sītalāya, Bā sīta. ³
Bā -pako. ⁴ Bā aṭṭha satthā. ⁵ Bā adds imaṃ. ⁶ C* rathasassa, C² radassa
corr. to raṭṭhassa, B' dipassa. ⁷ bhītā - hontīti wanting in Bā. ⁸ Bā vutto
⁹ Bā te pi taṃ purisaṃ. ¹⁰ Bā sutvā. ¹¹ C* omits tattha. ¹² Bā sabbam
tesam. ¹³ C* -to. ¹⁴ Bā omits eko. ¹⁵ Bā na e-. ¹⁶ Bā anukkaṇṭhā hutvā

paripantho¹ n' atthīti². „Aññaṃ bhayaṃ ettha n' atthi:
 ayaṃ pana amanussapariggahito, amanussā tumhākaṃ uccārā-
 passavaṃ disvā kujjheyyaṃ, tasmā taṃ karontā vālukaṃ viyū-
 htvā vālukāya paṭicchādeyyātha, ettakaṃ idha bhayaṃ, aññaṃ
 n' atthi, niccaṃ appamattā bhaveyyāthā³ 'ti. Te tattha vā- 5
 saṃ upagañchiṃsu⁴. Tasmīṃ pana kulasahassee⁵ pañcannaṃ
 pañcannaṃ kulasatānaṃ jeṭṭhakā dve vaḍḍhakī ahesuṃ, tesu
 eko bālo ahoṣi rasagiddho, eko paṇḍito rasesu anallīno.
 Aparabhāge sabbe pi⁶ te tattha⁷ sukhaṃ vasantā thūlasarirā
 hutvā cintayimṃsu: „ciraṃ pi te⁸ no sūrā ucchurasena merayaṃ 10
 katvā pivissāma⁹“ 'ti te merayaṃ kāretvā pivitvā madavasena
 gāyantaṃ naccantaṃ kiṇantaṃ pamattā tattha tattha uccārapassā-
 vaṃ katvā apaṭicchādetvā dīpakaṃ jegucchaṃ¹⁰ paṭikkūlaṃ
 kariṃsu. Devatā „ime amhākaṃ kiṇāmaṇḍalaṃ paṭikkūlaṃ
 karontīti“ kujjhivā „samuddaṃ¹¹ uttarāpetvā dīpadhovaṇaṃ¹² 15
 karissāma¹³“ 'ti mantevā¹⁴ „ayaṃ kālapakkho, ajj' amhākaṃ
 samāgamo ca bhinno, ito dāni pannarasame¹⁵ divase puṇṇamu-
 posathe¹⁶ candassa uggatavelāya¹⁷ samuddaṃ ubbattetvā sabbe
 p' ime ghāteṣsāma¹⁸“ 'ti divasaṃ ṭhapayimṃsu. Atha tesāṃ¹⁹
 antare eko dhammiko devaputto „mā ime mama passantassa 20
 nassimṃsu“ 'ti anukampāya tesu sāyamāsaṃ bhpñjitvā ghara-
 dvāre sukhakathāya nisinnesu²⁰ sabbābharanapatimaṇḍito²¹ sa-
 kaladīpaṃ ekobhāsaṃ katvā uttarādisāyaṃ²² ākāse ṭhatvā
 „ambho vaḍḍhakī, deva²³ tumhākaṃ kuddhā, imasmīṃ ṭhāne
 mā vasittha, ito addhamāsaccayena²⁴ hi devatā samuddaṃ 25

¹ Bā paṭibandho. ² Bā natthi. ³ Bā -gacchi-. ⁴ Bā kulasamasse. ⁵ Bā adda
 tattha tasitā saṃ saṇṭhahimṃsu so te disvā attano vadhabbhayena nāhaṃ samī
 yakkho pūriso mhi jīvitaṃ me dethā ti yācanto pūrisā nāma tumhādisā nagga
 na hontittha. ⁶ Bā omīte te tattha. ⁷ so Ck; Bā vasitā in the place of pi
 te, read: pipāsītā? ⁸ Bā ji-. ⁹ Bā mahāsa-. ¹⁰ Bā dīpaka-. ¹¹ Bā cintetvā.
¹² Bā -rasa-. ¹³ Bā -miuposasadvase. ¹⁴ Bā candassuggamanave-. ¹⁵ Bā sa-
 mīne ghāteṣsāmi. ¹⁶ C Bā ne-. ¹⁷ Bā sanni-. ¹⁸ Bā sabbālaṃkārapaṭi-. ¹⁹
 Bā -rāyadissāya. ²⁰ Bā adḍha-.

ubbattetvā sabbe va tumhe ghāteṣṣanti¹. ito² nikkhamitvā³
palāyathā⁴ 'ti⁵ dutiyaṃ gātham āha:

2. Tipaṇṇacarattūpagamamhi cando,
vego mahā hohiti⁶ sāgarassa⁷

5 uplāpayam⁸ dīpam imaṃ ulāram,
mā vo vadhī, gacchatha lenam aññan ti. 14.

Tattha uplāpayam⁷ ti imaṃ dīpaṃ ajjhottharutto⁸ abhibhaviṣṣati. mā
vo vadhīti so sāgaravego tumhe ma vadhī⁹.

Iti so tesam ovādam datvā attano ṭhānam eva gato. Tas-
10 miṃ gate aparo saḥāyiko kakkhaḷo devaputto „imassa va-
canam gahetvā palāyeyyū pi¹⁰, ahaṃ teṣaṃ¹¹ gamanam vāretvā
sabbe p' ime mahāvināsaṃ pāpeseṇhīti¹² cintetvā dibbalaṃ-
kārapatimaṇḍito¹³ sakalagāmaṃ¹⁴ ekobhāsaṃ karonto āgantvā
dakkhiṇādisāya¹⁵ ākāse ṭhatvā „eko devaputto idhāgato no¹⁶“
15 'ti pucchitvā¹⁶ „āgato¹⁷ ti vutte „so vo kiṃ kathesīti¹⁸“ vatvā
„imaṃ nāma sāmīti¹⁹“ vutte „so tumhākaṃ idhanivāsaṃ¹⁷ na
icchatī, rosenā¹⁸ katheti¹⁹, tumhe aññattha agantvā idh'eva
vasathā²⁰ 'ti vatvā dve gāthā abhāsi:

3. Na jāt' ayaṃ sāgaravārivego

20 uppāṭṭaye²⁰ dīpam imaṃ ulāram,
taṃ me nimittehi bahūhi dīṭṭham,
mā bhetha²¹, kiṃ socatha, modathavho²². 15.

4. Pahūtabhakkham bahuṇṇapāpam

25 patattha²³ āvāsaṃ imaṃ ulāram,
na vo bhayaṃ paṭipassāmi²⁴ kiñci,
āputtaputtehi pamodathavho²⁵ ti. 16.

¹ Bā -te-. ² Ck^o omīti ito. ³ Bā addh vatvā. ⁴ Ck^o hohi, C^o hohiti, Bā hos-
sati, Bf^o hehiti. ⁵ Bā -rāya. ⁶ Ck^o upalāpayam, Bā uplāvassam, Bf^o uppāvassam.
⁷ Ck^o upalā-, Bā uplāvassam. ⁸ Ck^o ujjhotta-. ⁹ Bā vadi. ¹⁰ Bā -yeyyunti. ¹¹
Bā ne-. ¹² Bā -ti-. ¹³ Bā -dīpaṃ. ¹⁴ Bā -ṇāya di-. ¹⁵ Bā omīti no. ¹⁶
Bā pucchi. ¹⁷ Bā idanivāsanam. ¹⁸ Bā doseṇa. ¹⁹ Bā -si. ²⁰ Bāf^o uplāvassam.
²¹ Ck^o hetha, Bf^o lātha. ²² Bā pamodatha vo. ²³ so Ck^o; C^o patatatha, Bā
vattha²⁴, Bf^o patatta; read: passatha? ²⁴ Bā pati-. ²⁵ Ck^o paco-, Bā mamodatha vo.

Tattha na jātayan¹ ti na jātu ayam, mā bhetthā² ti mā bhāyittha, pamodathavho³ ti pamuditā pītisomanassajātā hotha, āputtaputtehīti yāva puttānam pi puttehi modatha⁴, n' atthi vo⁵ imasimiṃ ṭhāne bhayan ti.

Evam so imāhi dvīhi gāthāhi te assāsetvā pakkāmi. Tassa pakkantaṭakāle dhammikadevaputtassa vacanaṃ anādiyitvā⁶ bāla-
vaḍḍhakī „supantu me⁷ bhonto vacanan“ ti⁸ sesavaḍḍhakī
āmantetvā pañcamāṃ gātham āha:

• 6. Yo tv-ev' ayam⁹ dakkhiṇāyaṃ¹⁰ disāyaṃ
khemaṃ paṭikkosati¹¹ tassa saccam,
na uttaro vedi bhayābhayassa,
mā bhettha, kiṃ socatha, modhavho ti. 17.

Tattha dakkhiṇāyaṃ¹² ti dakkhiṇāya¹³, ayam eva vā pātho.

Taṃ sutvā rasagiddhā pañcasatā vaḍḍhakī tassa bālassa
vacanaṃ ādiyimsu. Itaro pana paṇḍitavaḍḍhakī taṃ vacanaṃ
anādāya¹⁴ te vaḍḍhakī āmantetvā catasso gāthā abhāsi:

6. Yathā ime vippravadanti yakkhā
eko bhayam saṃsati khemaṃ eko,
tad iṃgha mayhaṃ vacanaṃ suṇātha:
khippaṃ lahuṃ mā vinasimha¹⁵ sabbe. 18.
7. Sabbe samāgamaṃ karoma nāvaṃ
dōṇiṃ dāhaṃ sabbayantūpapannaṃ,
sace ayam dakkhiṇo¹⁶ saccam āha
moghaṃ paṭikkosati uttar' āyaṃ¹⁷. 19.
8. Sā¹⁸ c' eva no hohiti¹⁹ āpadatthā²⁰
imaṃ ca dīpaṃ na pariccajema,
sace va kho uttaro saccam āha²¹
moghaṃ paṭikkosati dakkhiṇ' āyaṃ²².

¹ Ck jātā-. ² Bā -tha vo. ³ Bā pamo-. ⁴ Bā na kiñci in the place of natthi vo. ⁵ Bā -yanto. ⁶ C^s ma, Bā omits me. ⁷ Bā adds te. ⁸ C^s tvevāyaṃ vā, Bā devāya, Bf yo cetassam. ⁹ Bā -nāvā. ¹⁰ Ck khemantipakkosasi, C^s khemanti-pakkosasi, Bf khemantimāṃ pakkosati, Bā khemantipakkoti. ¹¹ Bā dakkhiyaṃ. ¹² Bā -yaṃ. ¹³ Bā⁹ -diyanto. ¹⁴ Bā^s vinassi-. ¹⁵ Bā mayam dakkhiṇā, Bf ayam dakkhiṇā. ¹⁶ Ck^s -ro ayam. ¹⁷ Ck^s Bf sa. ¹⁸ Ck^s hoti, C^s hotiti, Bf hehiti. ¹⁹ Bā^s aparattā, C^s āpadatvā. ²⁰ Ck^s āhu. ²¹ Ck^s -yo ayam.

tam eva nāvaṃ abhiruyha sabbe
evaṃ mayam sotthi taremu¹ pāraṃ. ,20.

9. Na ve sugaṇhaṃ paṭhamena seṭṭhaṃ
kaṇiṭṭhaṃ, āpāthagataṃ gahetvā
yo c' idha majjhaṃ paviceyya gaṇhati
sa ve' naro seṭṭhaṃ upeti ṭhānaṃ ti. 21.

Tattha vippavandanīti aññamaññaṃ vadanti, lahun ti purimassa
atthadīpanaṃ, donu ti gambhīraṃ mahānāvaṃ, sabbayanūpapannaṃ ti
sabbehi piyārittādīhi² yantehi upaṇṇaṃ, sā ceva no hohiti⁴ āpadattha⁵
10 ti sā ca⁶ no nāvā pacchāpi uppaṇṇāya āpadāya āpadattha⁵ bhavissati imaṃ ca dīpaṃ
na⁷ paricejjissāma, taremu⁸ 'ti tarissāma, na ve sugaṇhaṃ ti na ve su-
khena gaṇhitabbaṃ, seṭṭhaṃ ti uttamaṃ tathaṃ⁹ saccaṃ, kaṇiṭṭhaṃ ti pa-
thamaṃ vacanaṃ upādāya pacchimaṃ vacanaṃ kaṇiṭṭhaṃ nāma, idhāpi¹⁰ na ve
sugaṇhaṃ ti anuvattane va¹¹, idam vuttaṃ hoti ambho vaḍḍhakī yena kenaci
15 paṭhamena vuttaṃ¹² vacanaṃ idam eva seṭṭhaṃ tathaṃ saccaṃ ti na¹³ su-
khaṃ¹⁴ gaṇhitabbam eva yathā¹⁵ taṃ evaṃ kaṇiṭṭhaṃ paṇḍavuttavaca-
naṃ¹⁶ pi¹⁷ idam eva tathaṃ ti na¹⁸ gaṇhitabbam¹⁹, yaṃ pana sotavisayaṃ²⁰
āpāthaṃ²¹ gataṃ hoti taṃ āpāthagataṃ²² gahetvā yo²³ idha paṇḍitapuriso
purimaṃ ca pacchimavacanaṃ ca²⁴ paviceyya vicinitvā tīretvā upaparikkhitva²⁵
20 majjhaṃ²⁶ gaṇhati²⁷ yam tattha²⁸ saccaṃ sabhāvaḥḥutaṃ tad eva paccakkhaṃ
katvā gaṇhati²⁹ sa ve³⁰ naro seṭṭhaṃ upeti ṭhānaṃ³¹ so puriso³² uttamaṃ ṭhā-
naṃ upeti adhigacchati vindati patilabhati.

So³³ evaṃ ca pana vatvā āha³⁴: „ambho mayam dvinnam
pi devaputtānaṃ³⁵ vacanaṃ³⁶ karissāma, nāvaṃ tāva sajjey-
25 yāma³⁷, tato³⁸ sace paṭhamassa vacanaṃ saccaṃ bhavissati
taṃ nāvaṃ³⁹ abhirūhitvā palāyissāma, atha itarassa vacanaṃ
saccaṃ bhavissati⁴⁰ nāvaṃ ekamante thapetvā idh' eva vasis-
sāma⁴¹ 'ti evaṃ vutte bālavaḍḍhakī⁴² „ambho tvaṃ udaka-

¹ Cks tā. ² Cks re. ³ Bā phi-. ⁴ Ck -hiti, C* hoti corr. to hohiti or hotiti?
Bā hotiti. ⁵ Bā aparatthā. ⁶ Bā sacceva. ⁷ Ck dīpanaṃ, C* imacāḍīpanaṃ.
⁸ Cks tī-. ⁹ Bā tatha. ¹⁰ Bā idha pi ca. ¹¹ Ck -vattateva, Bā anuttare carāma.
¹² C* Bā -a. ¹³ Bā omits na. ¹⁴ Cks add gaṇhaṃ na. ¹⁵ Bā adds ca. ¹⁶
so all three MSS. ¹⁷ Bā adds hi. ¹⁸ Ck omits na. ¹⁹ Bā idhameva thakam
saccanti na gaṇhitabba. ²⁰ Cks sotī-. ²¹ Ck āpātaṃ, Bā -tha. ²² Bā omits ā-.
²³ Cks so. ²⁴ Cks pacchimaṇṇaṃ ²⁵ Cks -kkhipitvā. ²⁶ Bā pacchimaṇṇaṃ. ²⁷ Bā
-hiti. ²⁸ Bā tathaṃ. ²⁹ Bā gaṇhiti ³⁰ Cks re. ³¹ Bā -nanti. ³² Bā omits
pu-. ³³ Bā omits so. ³⁴ Bā omits āha. ³⁵ Bā dinnam pi devatānaṃ. ³⁶ Bā
-nañca. ³⁷ Cks sajjā-. ³⁸ Bā omits ta-. ³⁹ C* omits nāvaṃ, Ck taṃ nāvaṃ.
⁴⁰ Bā -titi. ⁴¹ Cks -lā.

pātiyaṃ suṃsumāraṃ passasi¹, atidīghasutto si², paṭhamadeva-
 putto amhesu rosenā³ kathesi pacchimo⁴ sinehena⁵, imaṃ eva-
 rūpaṃ pavaradīpaṃ⁶ pahāya kuhiṃ gamissāma, sace pana
 tvaṃ gantukāmo tava parisāṃ gaṇhitvā nāvaṃ karoḥi, am-
 hākaṃ nāvāya kiccaṃ n' atthāhi⁷ āha. Paṇḍito attano pari-
 saṃ gaṇetvā nāvaṃ sajjetvā sabbūpakaraṇāni āropetvā sa-
 paro nāvāya aṭṭhāsi. Tato puṇṇamadivase canduggamana-
 velāya⁸ samuddato ūmi⁹ uttaritvā jaṇṇukapamāṇā⁹ hutvā dīpa-
 kaṃ dhovitvā gatā¹⁰. Paṇḍito samuddassa uttarānabhāvaṃ
 natvā nāvaṃ vissajjesi. Bālavadḍhakīpakkkhikāni pañcakula-
 satāni „samuddato¹¹ ūmi¹² dīpaṃ¹³ dhovanatthāya āgatā¹⁰, etta-
 kaṃ¹⁴ eva etan¹⁴ ti kaṭhentā¹⁰ nisīdimsu. Tato kaṭippamāṇā¹⁴
 purisappamāṇā¹⁵ tālappamāṇā¹⁶ sattatālappamāṇā¹⁷ sāgaraūmi
 dīpakam pi vahanānā¹⁸ āgañchi¹⁹. Paṇḍito upāyakusalatāya
 rase alaggo sotthinaṃ gato, bālavadḍhakī rasallobhena²⁰ anāgata-
 bhayaṃ anoloketvā²¹ pañcahi kulasatehi saddhiṃ vināsaṃ patto.

Itoparā sānusāsani²² taṃ atthaṃ dīpayamānā tisso abhisam-
 buddhagāthā honti:

10. Yathāpi te sāgaravārimajjhe
 sakammanā²³ sotthi vahiṃsu vāṇijā
 anāgatatthaṃ paṭivijjhiyānaṃ
 appam pi²⁴ nāceti²⁵ sa²⁶ bhūripaṇṇo. 22.
11. Bālā ca mohana rasānugiddhā
 anāgataṃ appativijjhiy' atthaṃ
 paccuppanne sīdanti²⁷ atthe jāte²⁸
 samuddamajjhe yathā te manussā. 23.

¹ Cks -ti. ² Ck -yuttosi, Bđ ativadīgham passasi. ³ Bđ dosavasena. ⁴ Bđ adda
 pi so. ⁵ Bđ -nēva. ⁶ Ck paridī-, C' caradī-. ⁷ Bđ candassa ug-. ⁸ Bđ ummi-
 vego. ⁹ so Cks; Bđ kaṭippa-. ¹⁰ Bđ -to. ¹¹ Bđ samudda. ¹² Cks ūmi, Bđ
 ummi. ¹³ Bđ dīpa. ¹⁴ Ck -no, C' -no. ¹⁵ Ck -pe, C' -ṇo. ¹⁶ Cks -ṇo. ¹⁷
 Ck -nā, Bđ omits satta-. ¹⁸ Cks sāgara dīpakam pi dāha-, Bđ ti uddhā ummi
 dīpakam pi vuyumānā. ¹⁹ Bđ āgacchantā. ²⁰ Bđ rasānugiddhena. ²¹ Bđ -ento.
²² Bđ tu tassānusāsanaṃ in the place of ito - - nī. ²³ Bdf -unā. ²⁴ Ck appavi,
 C' appappi. ²⁵ C' nāveti, Bf nāceti, Bđ nacceti. ²⁶ Cks ca, Bdf so. ²⁷ so all
 four MSS. for sīdanti paccuppanne? ²⁸ Cks jāte, Bf atthajāte.

19. Anāgataṃ paṭikayirātha kiccaṃ :

mā maṃ kiccaṃ kiccakāle vyādhesi¹,taṃ tādisaṃ paṭikatakkicakāriṃ²na taṃ kiccaṃ kiccakāle vyādhetīti³. 24.

- 5 Tattha sakammanā⁴ ti anāgatabhayaṃ⁵ disvā puretaram katena attano kammena, sotthiṃ⁶ vahiṃsū 'ti khemena⁷ gamiṃsu, vāpijā⁸ 'ti samudde vicaraṇabhāvena vadḍhaki vuttā, pativijjhiyānaṃ ti evaṃ bhikkhave patha-
matarāṃ⁹ kattabbāṃ anāgataṃ atthaṃ paṭivijjhivā¹⁰ idhaloke bhūripaṇṇo kula-
putto appamattakam pi attano atthaṃ na acceti¹¹ nātivattati na hāpēti¹² attho,
10 appaṭivijjhiyatthan¹³ ti appaṭivijjhivā atthaṃ, paṭhamam eva kattabbāṃ akatvā¹⁴ ti attho. paccuppanne ti yadā taṃ anāgataṃ¹⁵ atthajātāṃ uppajjati tadā tasmīṃ paccuppanne sīdanti, atthe jāte¹⁶ attano paṭiṭṭhaṃ na labhanti,
samudde te bālavadḍhaki manussā viya viṇṇasaṃ pāpunanti, anāgataṃ ti¹⁷ bhikkhave paṇḍitapuriso¹⁸ anāgataṃ¹⁹ pathamatarāṃ kattabbakiccaṃ saṃparā-
15 yikaṃ vā hotu dīṭṭhadhammikaṃ vā paṭikayirātha²⁰ puretaraṃ kareyya²¹, kim-
kāraṇā: mā maṃ kiccaṃ kiccakāle vyādhesi, pure²² kattabbāṃ hi pure akari-
yamānaṃ²³ paccā²⁴ paccuppannabhāva-pattaṃ²⁵ attano kiccakāle kāyacittā-
bādheṇa vyādhetī²⁶, taṃ maṃ²⁷ mā vyādhesīti, pathamam eva maṃ paṇḍito
kareyya, taṃ tādisaṃ ti yathā²⁸ paṇḍitam purisaṃ, paṭikatakkicakāriṃ²⁹
20 ti paṭigacce³⁰ eva³¹ kattabbakicakāriṇaṃ³², taṃ kiccaṃ ti³³ kiccakāle paccup-
pannakāle tādisaṃ purisaṃ na vyādhetī na bādhetīti³⁴, kasmā: pure yeva³⁵
katattā ti.

- S. i. d. ā. „na bhikkhave idāṃ' eva pubbe pi Devadatto paccup-
pannasukhe laggo anāgataṃ³⁶ anoloketvā sapaṇṇo vināsaṃ patto³⁷
25 ti vatvā j. s.: „Tadā bālavadḍhaki Devadatto ahoṣi, dakkhiṇya³⁸
disāya ṭhito adhammiko³⁹ devaputto Kokāliko, uttaradisāya ṭhito⁴⁰
devaputto Sāriputto, paṇḍitavadḍhaki⁴¹ aham evā⁴² 'ti. „Samudda-
vāpijajātakaṃ.

¹ Bā byādesi, B' byatesi. ² Bā paṭigataṃ-, B' paṭikathaṃ-. ³ Bā byādhesīti B' byatesīti. ⁴ Bā -unā. ⁵ C^o -taṃ-, Bā anāgataṃ anā-. ⁶ Bā -i. ⁷ Bā su-
khena pana. ⁸ Bā pathamaṃ. ⁹ Bā vajjhivā. ¹⁰ Bā nacceti. ¹¹ C^o -yathā.
¹² Bā āvikatvā. ¹³ Bā omite anā-. ¹⁴ Bā adda vinā. ¹⁵ Bā omite anāgataṃ.
¹⁶ Bā -sā. ¹⁷ Bā -to. ¹⁸ Bā -kariyātha. ¹⁹ Bā -reyyuṃ. ²⁰ Bā adda ti. ²¹
C^o aki-. ²² yadā - - - paccā wanting in C^o. ²³ C^o -vaṃ. ²⁴ Bā -si. ²⁵
Bā tasmīṃ in the place of taṃ maṃ. ²⁶ Bā tathā. ²⁷ C^o paṭigatakkicakāri,
Bā paṭikatakkicakāriṇ. ²⁸ C^o -gacce, Bā -kacceva. ²⁹ C^o -ritāṃ. ³⁰ Bā
kiccaṃ omitting ti. ³¹ C^o bādha-. ³² Bā pūraṇakasseva. ³³ Bā -tabbayaṇṇa.
³⁴ Bā -ṇa. ³⁵ Bā -ka. ³⁶ Bā adda dhammika. ³⁷ Bā adda pana.

4. Kāmajātaka.

Kāmaṃ kāmaya mānassā 'ti. Idam S. J. v. aññataram
brāhmaṇaṃ ā. k. Eko kira Sāvattvivāsi-brāhmaṇo Aciravattitire
khettakāraṇatthāya¹ araṇṇaṃ koṭṭesi². S. tassa upanissayaṃ disvā
Sāvattthim³ piṇḍāya pavisanto maggā okkamma tena saddhiṃ paṭi- 5
santhāraṃ⁴ katvā „kiṃ karosi brāhmaṇa“ 'ti vatvā „khettatṭhānaṃ
koṭṭāpemi⁵ bho Gotamā“ 'ti vutte „sādhu brāhmaṇa kammaṃ karo-
hiti“ vatvā agamāsi. Eten⁶ ev⁷ upāyena⁸ chinnarukkhe⁹ hāretvā
khettassa¹⁰ sodhanakāle¹¹ kasanakāle¹² kedārabandhanakāle¹³ cā¹⁴ ti
punappunā gantvā tena saddhiṃ paṭisanthāraṃ¹⁵ akāsi. Vapana- 10
divase¹⁶ pana brāhmaṇo „ajja bho Gotama mayhaṃ vappamaṇ-
galaṃ¹⁷, ahaṃ¹⁸ imasmiṃ sasse nippanne Buddha-pamukhassa saṃ-
ghassa mahādānaṃ dassamīti“ āha. S.¹⁹ adhiṇasetvā pakkāmi. Pun²⁰
ekadivasam²¹ brāhmaṇam²² sassaṃ olokentaṃ²³ gantvā „kiṃ karosi
brāhmaṇa“ 'ti pacchitvā²⁴ „sassaṃ olokemi bho Gotamā“ 'ti vutte 15
„sādhu brāhmaṇa“ 'ti vatvā pakkāmi. Tadā brāhmaṇo cintesi: „sa-
maṇo Gotamo abhiṇhaṃ āgacchati, nissamsayaṃ bhattena atthiko,
dassāmi²⁵ ssa²⁶ bhattaṃ²⁷ ti tass²⁸ evaṃ cintetvā gehaṃ gatadivase Sat-
thāpi tattha²⁹ agamāsi. Atha brāhmaṇassa ativiya vissāso uppajji³⁰.
Aparabhāge pariṇate sasse „sve khettam³¹ lāyissamā“ 'ti sanniṭṭhānaṃ 20
katvā nipanne brāhmaṇo Aciravatiyā upari sabbarattin³² karukavassam³³
vassi, mahogho³⁴ āgantvā ekaṇālamattam³⁵ pi asesetvā³⁶ sabbam³⁷ sas-
sam³⁸ samuddam³⁹ pavesesi. Brāhmaṇo oghambi⁴⁰ otarite⁴¹ sassavināsam⁴²
oloketvā sakabhāvena saṇṭhātuṃ na sakkhi⁴³, baḷavasokābhībhūto
hatthena uraṃ sandhāretvā⁴⁴ paridevamāno gehaṃ gantvā⁴⁵ vipḍa- 25
panto⁴⁶ nipajji. S. paccūsasamaye sokābhībhūtam⁴⁷ brāhmaṇam⁴⁸ disvā
„brāhmaṇassa avassayo⁴⁹ bhavissamīti“ punadivase Sāvattthiyam⁵⁰ piṇ-
ḍāya caritvā⁵¹ piṇḍapātapaṇṇikkanto bhikkhū vihāraṃ pesetvā pacchā-
samanena saddhiṃ tassa gehadvāraṃ agamāsi. Brāhmaṇo⁵² āgatabhā-

¹ Bds khettatthāya. ² Cks koṭṭh-. ³ Cks -iyam, Bds -i. ⁴ Bds evupā-. ⁵ Bds patie-
channa-. ⁶ Bds sodhāpana-. ⁷ Ck kedhāra-, Bds dāra-. ⁸ Cks ca and add vapanakāle,
Bds omits cā. ⁹ Bds punadivase. ¹⁰ Bds -lakiriya. ¹¹ Bds omits a-. ¹² Bds adds tuṇhi-
bhāvena. ¹³ Bds -po. ¹⁴ Bds -kento satthāpi tattha. ¹⁵ Cks dassamāham¹⁵ tassa. ¹⁶ Ck
tassa. ¹⁷ Bds ahoṣi. ¹⁸ Bds ghanikavassam. ¹⁹ Bds mahāmegho. ²⁰ Bds -nālamattam.
²¹ Bds anavassam²¹ katvā. ²² Ck oghampi. ²³ Bds patita. ²⁴ Ck sassam-. ²⁵
nāsakkhi, Bds bhāvam²⁵ sandhāretu nāhoṣi. ²⁶ Bds paharitvā. ²⁷ Bds omits
g. g. ²⁸ Bds rodento. ²⁹ Bds -ṇassāva-. ³⁰ Bds adds pacchābhattam. ³¹ Bds
adds satthu.

- vaṃ sutvā „paṭisanthāratthāya me saḥāyo āgato bhavissatīti“ laddhas-
 sāso¹ āsanam paṇṇāpesi. S. pavisitvā paṇṇattāsane nisiditvā „brāh-
 maṇa kasmā dummano² si, kin te aphāsukan“ ti pucchi. „Bho Go-
 tama Aciravatītiṃ mayā³ rukkhe chedanato⁴ paṭṭhāya katakamman
 5 tumhe jānātha, ahaṃ imasmim sasse nippanne⁵ tumhākam dānam dassā-
 mīti vicarāmi, idāni me sabbam taṃ sassam mahoghena samuddam eva
 pavesitam, kiñci avasittham n' atthi, sakatasatamattam⁶ dhañṇam vi-
 naṭṭham, tena me mahāsoko uppanno“ ti. „Kiṃ pana brāhmaṇa so-
 cantassa naṭṭham punāgacchatīti“. „No h' etam bho Gotama⁷“ ti.
 10 „Evaṃ sante⁸ kasmā socasi, cimesam sattānam dhanadhañṇam nāma
 uppañjanakāle uppañjati nassanakāle nassati, kiñci samkhāragatam
 anassanadhammam nāma n' atthi, mā cintayīti⁹“. Iti nam S. samassā-
 setvā¹⁰ tassa sappāyadhammam¹¹ desento Kāmasuttam¹² etatthesi. Sutta-
 pariyoṣāne¹³ socanto¹⁴ brāhmaṇo sotāpattiṭṭhale paṭiṭṭhahi. S.
 15 nam¹⁵ nissokam katvā utthāyāsanaṃ vikkhāraṃ agamāsi. „S. asukam
 nāma brāhmaṇam sokasallasamappitam nissokam katvā sotāpattiṭṭhale
 paṭiṭṭhāpesīti“ sakalanagaram aṇṇāsi. Bhikkhū dh. hi¹⁶ k. s.:
 „āvuso Dasabalo brāhmaṇena saddhim¹⁷ mettīm¹⁸ katvā vissāhiko hutvā
 upāyen' eva tassa sokasallasamappitassa dhammam desetvā tam nisso-
 20 kam katvā sotāpattiṭṭhale paṭiṭṭhāpesīti“. S. āgantvā „kāya nu 'ttha
 bhikkhave etarahi kathāya sannisinā“ ti pucchitvā „imāya nāmā¹⁹ ti
 vutte „na bhikkhave idān' eva pubbe p' āham etam nissokam akā-
 sin²⁰“ ti vatvā a. ā.:

- A. B. Brāhmadattassa rañño dve puttā aḥesum. So
 25 jetṭhassa²⁰ uparajjam adāsi, kaniṭṭhassa senāpaṭiṭṭhānam.
 Aparabhāge Brahmadatte kālakate amaccā²¹ jetṭhaṃ²⁰ abhi-
 sekam paṭṭhapesum. So „na mayham pūjjen' attho, kaniṭṭhassa
 me dethā“ ti vatvā punappuna yāciyamāno pi paṭikkhipitvā
 kaniṭṭhassa abhiseke kate „na me issariyen' attho“ ti uparajjā-
 30 dīni pi²² na icchi, „tena hi sādūni²³ bhojanāni bhuñjanto idh'
 eva vasāhīti“ vutte pi „na me imasmim nagare kiccāṃ atthīti“

¹ Bā paṭiladdhasaso. ² Ck dubballo. ³ Bā mapa. ⁴ Bā rukkhaḥche-. ⁵ Ck
 nipph-. ⁶ Bā pasatamattam. ⁷ Ck -ma, omitting ti. ⁸ Bā adds pi. ⁹ Bā
 -yittha. ¹⁰ Bā sampahamsitvā. ¹¹ Ck -yamdhām-. ¹² Ck -nam. ¹³ Ck ga-
 chanto, Cā gacchante. ¹⁴ Bā tam. ¹⁵ Ck -ṭṭhāsi. ¹⁶ Bā omits hi. ¹⁷ Bā
 adds pi. ¹⁸ Bā mittam. ¹⁹ all three MSS. -si. ²⁰ Bā jetṭhakassa. ²¹ Ck
 -cce. ²² Bā omits pi. ²³ Ck sādūni, Bā sārassa.

Bārāṇasito nikkhamitvā paccantaṃ gantvā ekaṃ seṭṭhikulaṃ
 nissāya sahatthena kammaṃ karonto vasi. Te aparabhāge
 tassa rājakumārābhāvaṃ ñatvā kammaṃ kātuṃ na adāmsu¹,
 kumārāparihāren' eva taṃ pariharimsu². Aparabhāge rāja-
 kammikā³ khetṭappamāṇagahanatthāya⁴ taṃ gāmaṃ agamimsu⁵. 5
 Seṭṭhi rājakumāraṃ upasaṃkamitvā „sāmi mayāṃ tumhe po-
 sema, kaniṭṭhabhātikassa paṇṇaṃ pesetvā amhākaṃ baliṃ
 hārethā⁶ 'ti. So „sādhū“ 'ti sampaticchitvā „ahaṃ“ asuka-
 seṭṭhikulaṃ nāma upanissāya vasāmi⁷, maṃ 'nissāya etesaṃ
 baliṃ vissajjehīti“ paṇṇaṃ pesesi. Rājā „sādhū“ 'ti vatvā 10
 tathā kāreṣi. Atha naṃ sakalagāmaṃvāsino pi janapadavāsino
 pi upasaṃkamitvā „mayāṃ tumhākaṃ ñeva baliṃ dassāma,
 amhākaṃ vissajjāpehīti“⁸ āhamsu. So tesam pi atthāya paṇ-
 ṇaṃ pesetvā vissajjāpesi. Tato paṭṭhāya te tass' eva baliṃ
 adāmsu. Ath' assa mahālābhasakkāro nibbatti⁹, tena saddhiṃ 15
 ñev' assa¹⁰ taṇhāpi mahatī jātā. So aparabhāge sabbam pi
 taṃ¹¹ janapadaṃ yāci, uparajjāṃ yāci, kaniṭṭho pi tassa adāsi
 yeva. So taṇhāya vaḍḍhamānāya uparajjena pi asantutṭho
 „rajjāṃ gaṇhissāmi“ janapadaparivuto¹² gantvā bahinagare
 ṭhatvā „rajjāṃ vā me detu yuddhaṃ vā“ ti kaniṭṭhassa paṇ- 20
 ṇaṃ pahiṇi. Kaniṭṭho cintesi: „ayaṃ bālo pubbe rajjāṃ pi
 uparajjādini pi¹³ paṭikkhipitvā idāni 'yuddhena gaṇhāmī'
 vadati, saṭṭe kho paṇāhaṃ imaṃ¹⁴ yuddhena¹⁵ māressāmi
 garahā me bhavissati, kiṃ me rajjena“ 'ti. Ath' assa „alaṃ
 yuddhena, gaṇhāhīti“¹⁶ pesesi. So rajjāṃ gahetvā¹⁷ kaniṭ- 25
 ṭhassa uparajjāṃ datvā tato paṭṭhāya rajjāṃ kārento taṇhā-
 vasiko hutvā ekena rajjena asantutṭho dve tīṇi rajjāni patthe-

¹ Bāṇadāmsu. ² Bā -raparivāreṇeva taṃ parivāresuṃ. ³ Bā adds paccantaṃ gantvā. ⁴ Cks -paṇṇagahanatthāya. ⁵ Bā āgamaṃsu. ⁶ Ck ahaṃsu, Cs ahaṃ corr. to āha. ⁷ Bā vasissāmi. ⁸ Bā amhākaṃ pi suṇikaṃ vissajjehīti. ⁹ Bā āhosi. ¹⁰ Bā tenassa, omittitvā saddhiṃ ñev. ¹¹ Bā omits taṃ. ¹² Cks -dāmsu, adding taṃ nagaraṃ. ¹³ Bā rajjaoparajjādini. ¹⁴ Bā omits imaṃ. ¹⁵ Bā adds naṃ. ¹⁶ Cks -hatūti. ¹⁷ Bā gaṇhitvā.

tvā taṇhāya koṭim nāddasa. Tadā Sakko devarājā „ke nū¹
kho loke mātāpitaro upatṭhahanti, ke dānādini puññāni karonti,
ke taṇhāvasikā“ ti olokento tassa taṇhāvasikabhāvaṃ ñatvā
„ayaṃ bālo Bārāṇasirajjena pi² na tussati³, sikkhāpessāmi
⁵ nan“ ti māṇavakavesena rājadvāre ṭhatvā „eko upāyakusalo
māṇavo dvāre ṭhito“ ti ārocāpetvā „pavisatū“ 'ti vutte pavi-
sitvā rājānaṃ jayāpetvā „kiṃkāraṇā āgato sīti“ vutte „ma-
hārāja, tumhākaṃ kiñci vattabbaṃ atthi, raho paccāsimsāmi⁴“
āha. Sakkānubhāvena tāvad eva manussā paṭikkamiṃsu.
¹⁰ Atha naṃ māṇavo „ahaṃ mahārāja phitāni⁵ ākiṇṇamanussāni
sampannabalavāhanāni tīpi nagarāni passāmi, ahaṃ te⁶ attano
ānubhāvena tesu rājānaṃ⁷ gahetvā dassāmi, papañcaṃ akatvā
siṅhaṃ gantum vaṭṭatīti“ āha. So lobhavasiko⁸ rājā „sādhū“
'ti sampatichhitvā⁹ Sakkānubhāvena pana taṃ¹⁰ „ko va¹¹ tvaṃ
¹⁵ kuto vā¹² āgato¹³ kiṃ vā te laddhum vaṭṭatīti“ na pucchi.
So pi ettakaṃ vatvā Tāvatisabhavanam eva āgamāsi. Rājā
amacce pakkosāpetvā „eko māṇavo amhākaṃ tīpi rājāni
gahetvā 'dammīti¹⁴ āha, taṃ¹⁵ pakkosatha, nagare bheriṃ
carāpetvā balakāyaṃ sannipātetha¹⁶, papañcaṃ akatvā tīni
²⁰ rājāni gaṇhissāmi¹⁷“ vatvā „kiṃ pana te mahārāja tassa
māṇavassa saṅkāro vā kato nivāsanaṭṭhānaṃ vā pucchitan“ ti
vutte „n' eva sakkāraṃ akāsim na nivāsanaṭṭhānaṃ pucchim,
gaṇhetha naṃ upadhārethā“ 'ti āha. Upadhārentā naṃ
adivā¹⁸ „mahārāja sakalanagare māṇavaṃ na passāma“ 'ti
²⁵ ārocayimṃsu¹⁹. Taṃ sutvā rājā domanassajāto „tīsu nagaresu
rājānaṃ naṭṭhaṃ²⁰, mahanten' amhi²¹ yasena parihīno, 'n' eva
me paribbayaṃ adāsi na²² nivāsanaṭṭhānaṃ' ti mayhaṃ kujjhitvā

¹ Ck omits kenu, Cs has konu, Bd tenanu. ² Bd omits pi. ³ Bd adds ahaṃ.

⁴ Cks pacchā-, Bd pacā-. ⁵ Cks thīnāni, Bd pīṇāni. ⁶ Bd omits te. ⁷ Bd te rājje. ⁸ Bd taṇhāva-. ⁹ Bd -echi. ¹⁰ Bd omits pana taṃ. ¹¹ Bd omits te.¹²

¹³ Bd omits ā-. ¹⁴ Bd dassāmi. ¹⁵ Bd bhāṇe taṃ. ¹⁶ Bd -pātāpetha. ¹⁷ Bd ārocayimṃsu.
Bd upadhāretha tīpi rājāni gaṇhissāmi ti vatvā ca pana te.¹⁸ ¹⁹ Bd ārocayimṃsu.

²⁰ Bd rājje, omitting naṭṭhaṃ. ²¹ Cks -tenampi. ²² Bd adds ca.

māṇavo gato¹ bhavissatīti² punappuna cintesi. Ath' assa
 taṇhāvasikassa kāye³ dāho uppajji, sarīre pariḍayhante udaraṁ
 khobhetvā lohitāpakkhandikā udapādi, ekaṁ bhojanaṁ pavi-
 sati ekaṁ nikkhamati, vejā tikicchitum na sakkonti, rājā
 kilamati. Ath' assa vyādhitabhāvo⁴ sakalanagare pakaṇṇo ahoṣi. 5
 Tadā Bo. Takkasilato sabbasippāni uggaṇhitvā Bārāṇasinagare
 mātāpitunnaṁ santikaṁ āgato. Taṁ rañño⁵ pavattim sutvā
 „ahaṁ tikicchissāmīti“ rājadvāram⁶ gantvā „eko kira māṇavo⁷
 tumhe tikicchitum āgato“ ti āroṇṇesi⁸. Rājā „mahanta-
 mahantā⁹ disāpāmoḁkhavejjāpi maṁ tikicchitum na sakkonti, 10
 taruṇamāṇavo kiṁ¹⁰ sakkhissati¹¹, paribbayaṁ datvā vissaj-
 jetha na¹² ti āha. Taṁ sutvā māṇavo „mayhaṁ vejja-
 vetanena kammaṁ n' attāhi¹³, ahaṁ tikicchissāmi¹⁴, kevalaṁ
 bhesajjamūlamattaṁ detū¹⁵ ti āha. Taṁ sutvā rājā „sādhū“
 ti¹⁶ pakkosāpesi. Māṇavo rājānaṁ vanditvā¹⁷ „mā bhāyi 15
 mahārāja, ahaṁ te tikicchāmīti¹⁸, api ca kho pana me rogassa
 samutthānaṁ ācikkhā¹⁹ ti. Rājā harāyamāno²⁰ „kin te²¹
 samutthānena, bhesajjam eva karohīti“ āha. „Mahārāja vejā
 nāma 'ayaṁ vyādhi imāṁ nissāya samutthito' ti nātvā tada-
 nucchavikaṁ²² bhesajjaṁ karontīti“. Rājā „sādhū tātā“ ti 20
 samutthānaṁ kathento tena māṇavena āgantvā „tisu nāgaresu
 rajjaṁ gahetvā dassāmiti“ ādim katvā sabbāṁ kathetvā²³
 „iti²⁴ me tāta taṇhaṁ nissāya vyādhi uppanno, sace tikicchi-
 tum sakkosi tikicchāhīti“ āha. „Kiṁ pana²⁵ mahārāja soca-
 nāya tāni nagarāni²⁶ sakkā laddhun²⁷ ti. „Na sakkā tātā“ ti. 25
 „Evaṁ sante kasmā socasi mahārāja, sabbam eva hi saviññā-
 ṇakāviññāṇakavatthum²⁸ attano sarīraṁ²⁹ ādim katvā pahāya

¹ Bā anāgato. ² Bā adds so. ³ Bā sarīre. ⁴ Bā byādhibhāvo. ⁵ Bā omits ra-.

⁶ Bā rājānaṁ. ⁷ Bā taruṇamā-. ⁸ Bā āroṇṇesi. ⁹ Bā omits mahanta. ¹⁰ Bā

kiṁ taruṇa-. ¹¹ Bā -titi. ¹² Bā mayhaṁ vajjena kammena vettanaṁ natthi.

¹³ Bā -mīti. ¹⁴ Bā omits sādhū ti. ¹⁵ Bā disvā. ¹⁶ Bā -cchissāmīti. ¹⁷ Bā

-titi. ¹⁸ Bā rājā bhāyaṁ sayamāno. ¹⁹ Bā tena. ²⁰ Bā omits tad. ²¹ Bā -esi.

²² Bā ito. ²³ Bā omits pana. ²⁴ Bā tīpīrajjāni. ²⁵ C* avinīṇāṇakavatthum,

C* avinīṇāṇaka avinīṇāṇakavatthum. ²⁶ Bā sakkāraṁ.

gamanīyaṃ¹, catūsu nāgaṃsaṃ rajjaṃ gaḥetvāpi tvaṃ² ekappa-
hāren' eva na catasso bhattapātiyo paribhuñjissasi, na catūsu
sayanesu sayissasi, na cattāri vatthayugāni³ acchādessasi⁴,
taṇhāvasikena nāma bhavituṃ na vaṭṭati, ayaṃ hi taṇhā nāma
5 vaḍḍhamānā catūhi apāyehi muñcituṃ na detīti⁵. Iti⁵ naṃ
M. ovaditvā ath' assa dhammaṃ desento

1. Kāmaṃ kāmayamānassa tassa ce taṃ samijjhati
addhā pītimano hoti laddhā macco yad icchati. 25.
2. Kāmaṃ kāmayamānassa tassa ce taṃ samijjhati
10 tato naṃ aparaṃ kāme ghamme taṇhaṃ va vindati. 26.
3. Gavaṃ va siṅgino siṅgaṃ vaḍḍhamānassa vaḍḍhati
evaṃ mandassa posassa bālassa aviññato
bhiyyo taṇhā pipāsā ca vaḍḍhamānassa vaḍḍhati. 27.
4. Pathavyā sāliyavakaṃ gavāssaṃ dāsaporisaṃ
15 datvā vā nālaṃ ekassa, iti vidvā samaṃ care. 28.
5. Rājā pasayha paṭhaviṃ⁶ vijetvā
sasāgarantaṃ mahim āvasanto
oraṃ samuddassa atittarūpo
pāraṃ samuddassāpi patthayetha⁷. 29.
6. Yāva⁸ anussaraṃ kāme manasā titti nājjhagā⁹
20 tato nivatṭā¹⁰ paṭikkamma¹¹ disvā
te ve tittā ye paññāya tittā¹². 30.
7. Paññāya tittinaṃ¹³ seṭṭhaṃ, na so kāmehi tappati,
paññāya tittaṃ purisaṃ taṇhā na kurute vasaṃ. 31.
8. Apacineth' eva¹⁴ kāmāni, appicch' assa alolupo,
25 samuddamatto puriso na so kāmehi tappati
rathakāro va cammaṃsa parikantaṃ upāhanaṃ. 32.

¹ Bā sahāyaṃ nāma nīssaṃ in the place of pahāya gamanīyaṃ. ² Ck saṃ.
³ Bā vatthābharaṇāni. ⁴ Bā chā-. ⁵ Bā omits iti. ⁶ all four MSS. -vi. ⁷ Bā sa-
muddamabhīpatthayeta. ⁸ Bā ye ca, B' yevaṃ. ⁹ Bā nagā. ¹⁰ so B'; Bā tato
cittinivattena, Ck tato ti vatvā, C' tato nivatvā. ¹¹ Bā adḍa ādinavaṃ. ¹²
Ck disvā te ce tittā ye paññāya tittā, C' disvā te ve tittā ye paññāya tittā,
Bā disvā ye te titti sapaññā. ¹³ Bā tittinaṃ. ¹⁴ Ck -neteva.

9. Yaṃ yaṃ cajati¹ kāmānaṃ taṃ taṃ sampajjate sukhaṃ,
sabbhañ ce² sukham iccheyya sabbe³ kāme pariccaje ti 33.
imā gāthā āha⁴.

Tattha kāmān ti vatthukāmam pi⁵, kāmayaṃānassa⁶
'ti patthayaṃānassa, tassa ce taṃ⁶ samijjhatīti tassa puggalassa taṃ⁷ 5
kāmitaṃ⁸ vatthum samijjhati ce va⁹, nippajjati ce¹⁰ ti attho, tato naṃ
aparaṃ¹¹ kāme ti ettha naṃ ti nīpātamaṃ, aparān ti parabhāgadīpanaṃ¹²,
kāme ti upayogabahuvaṇaṃ¹³, idaṃ vuttaṃ hoti: sace¹⁴ kāmān kāmayaṃā-
nassa taṃ kāmitaṃ vatthum samijjhati tasmiṃ samiddhe tatoparaṃ so pug-
galo¹⁵ yatha nāma ghamme¹⁶ gimhakāle vātāpene kilanto¹⁷ tanhaṃ vindati 10
pāṇiyapīpāsān paṭilabhati¹⁸ evaṃ bhiyyo bhiyyo¹⁹ kāmānāhāsāmkhāte kāme
vindati paṭilabhati²⁰, rūpatānāhādikāmānāhā v' assa vaḍḍhanti yevā 'ti, gavaṃ
vā 'ti goruṇṇassa²¹ siṅgaṃ ti matthakaṃ padāletvā utthitasīṅgassa, maṇ-
dasā²² 'ti mandapaṇṇassa, bālassā 'ti bāladhamme yuttassa, idaṃ vuttaṃ
hoti: yathā vacchakassa vaḍḍhāvasa sarīren' eva saddhīm siṅgaṃ vaḍḍhati²³ 15
evaṃ andhabālassāpi appattakāmānāhā ca²⁴ pattakāmapīpāsā ca²⁵ aparāparaṃ
vaḍḍhatīti, sāliya vakaṇ ti sālikkhettaṃ yavakkhettaṃ, etena sāliya vādikaṃ sab-
baṃ dhaññaṃ dasseti, duttiyapadena sabbān dipadacaruppadān dasseti, paṭhama-
padena vā sabbān aviññānakaṃ itarena saviññānakaṃ, datvā²⁶ ti datvāpi²⁷,
idaṃ vuttaṃ hoti: titthantu tūhi rajjāni, sace so mānava añño²⁸ vā²⁹ sakalam pi 20
pathaviṃ³⁰ saviññāṇakaṃ aviññāṇakaṃ vā paṇa kassaci³¹ datvā gaccheyya idaṃ pi
ettakaṃ vatthum ekass' eva apariyantaṃ³², evaṃ duppūrā eṣā tanhā nāma, iti vidvā
samañcare ti³³ evaṃ jānanto puriso tanhāvasiko ahutvā³⁴ kāyasamācārādini³⁵
pūrento samañ careyyā 'ti, oraṇ ti orimakotthāsān³⁶ patvā tena³⁷ attitarūpo
puna samuddassa³⁸ pāram pi pattheyya³⁹, evaṃ tanhāvasikasattā nāma dup- 25
pūrā ti dasseti, yāvā 'ti aniyāmitaparicchēdo⁴⁰, anussaraṇ ti anussaranto,
nājjhagā⁴¹ ti na vindati, idaṃ vuttaṃ hoti: mahārāja puriso ariyante pi⁴²

¹ Ck yacchati, Bdf jahati. ² Bd ca. ³ Bd sabba. ⁴ Bd abhāsi. ⁵ Bd omits pi
ki -- pi. ⁶ Ck se taṃ. ⁷ Ck satān, Cc ssata. ⁸ Bd kāmitava. ⁹ Ck te in the
place of ceva. ¹⁰ Bd cā, Ck nippajjati ce. ¹¹ Ck add pi. ¹² Bd -ge, omitting
dīpanaṃ. ¹³ Bd -gebahū-. ¹⁴ Bd omits sace. ¹⁵ Bd adds tato: paraṃ. ¹⁶ Ck gamhe,
Bd ghamhe. ¹⁷ Ck -pe ki-, Bd vātāmenaphakilamanti. ¹⁸ Bd omits paṭi. ¹⁹ Bd
only one bhiyyo. ²⁰ Bd omits pa-. ²¹ Bd yaṃ vaḍḍhamānassa vaḍḍhati yeva
evaṃ sarīreneva saddhīm siṅgaṃ vaḍḍhati in the place of yathā --. ²² Bd
appattakāmānāhā ca, Ck appamattakāmānāhā va. ²³ Bd omits patva -- ca. ²⁴
Bd adds cā. ²⁵ Bd omits pi. ²⁶ Ck amānā. ²⁷ Bd te or vo? ²⁸ Bd omits
pa-. ²⁹ Bd saviññāṇakaṃ aviññāṇakaṃ vā na paṇa kassaci, Ck -kaaviññāṇa-
nāpanapūraṃ kassaci. ³⁰ Bd ādiyati in the place of ap-. ³¹ Ck omit ti.
³² Bd samañ hutvā. ³³ Bd -rādina. ³⁴ Ck otarita-, Cc orita-. ³⁵ Bd sa-
muddassa in the place of patvā tena. ³⁶ Bd -dda. ³⁷ Bd patthayethā. ³⁸ Ck
ati-, Bd aniyātaparicchādo. ³⁹ Bd na-. ⁴⁰ Bd -to, omitting pi.

kāme manasā¹ anussaranto tittim na vindati² pattukāmo³ va hoti. evaṃ
 kāmesu sattānaṃ tanhā vadḍhat' eva, tato nivattitvā⁴ ti tato pana⁵ vatthu-
 kāmākilesakamato⁶ nivattitvā kāyena patikkamma⁷ nāhena ādinavam disvā
 ye paññāya tittā paripunnā⁸ te va⁹ tittā nāma, paññāya tittinaṃ.¹⁰
 5 seṭṭhan ti paññāya ayaṃ¹¹ tittinaṃ paripūritaṃ¹² seṭṭhaṃ¹³, ayaṃ eva vā
 pātho, na so kāmehi tappatīti, na hīti pi pātho, yasmā paññāya titto
 puriso kāmehi na paridayhatīti attho, na kurute vasaṃ ti tādisaṃ hi purisaṃ
 taṇhāvasaṃ¹⁴ kātūṃ vasa vattetuṃ na sakkoti, sv-eva¹⁵ pana taṇhāya ādinavaṃ
 disvā Gaṅgamālo¹⁶ viya Aḍḍhamā-akaraḍḍhā¹⁷ viya ca tanhāve na pavattatīti¹⁸
 10 attho, a pacineth evā 'ti viddhamseyyath' eva¹⁹, samuddamatto²⁰ 'pi maha-
 tiyā paññāya samannāgatattā²¹ samuddappamāṇo, so mahantena²² aggināpi sa-
 muddo viya kilesakāmehi na tappati na dayhati, rathakāro ti cammakāro,
 parikantān ti parikantanto²³, idaṃ vuttam hoti: yathā cammakāro upāhanam
 parikantanto²⁴ yaṃ yaṃ cammasa aḡayhupakatthānāṃ hoṇi, taṃ taṃ caḡjivā
 15 upāhanam katvā upāhanamūlam labhitvā sukhito²⁵ hoti evaṃ eva²⁶ paññito
 cammakārasatthasadiṣṣā paññāya kantanto²⁷ yaṃ yaṃ odhīm kāmānaṃ caḡjati²⁸
 tena tena assa kāmodhinā rāhitāṃ²⁹ taṃ taṃ kāyakammaṃ³⁰ caḡkammaṃ mano-
 kammaṃ³¹ ca sukham sampajjati³² vigatadaratham, sace pana sabbam pi kāya-
 kammanādisukham vigataparilāham eva iccheyya kasinaṃ bhāvetvā jhānam nib-
 20 battetvā sabbe kāme paricraje ti

Bodhisattassa³¹ pana imaṃ gātham kathentassa³² raṇṇo
 setacchattaṃ ārammaṇaṃ katvā odātakasiṇajjhānaṃ udapādi.
 Rājāpi arogo ahosi, so tuṭṭho sayanā vuṭṭhāya³³ „ettakā vejḡā
 maṃ tikicchituṃ nāsakkhimsu, pañḡitamāṇavo pana attano
 25 nāṇosadhena maṃ nirogaṃ³⁴ akāsīti“ tena saddhim-sallapanto
 dasamaṃ gātham āha:

¹ Bā omits ma-. ² Bā janeti. ³ Bā patta-. ⁴ Bā nivattitvā. ⁵ Bā parāṃ. ⁶ Ck add cittaṃ. ⁷ Ck -mmaṃ. ⁸ Bā adds ca. ⁹ Bā omits va. ¹⁰ Bā tittī. ¹¹ so Bā; Ck paññāyaṃ, Ck paṇḡayaṃ. ¹² Ck -naṃ, Ck -purinaṃ, Bā -punnāṃ. ¹³ Bā seṭṭho. ¹⁴ Bā taṇhāya vasaṃ. ¹⁵ Ck sve or sa ve. Bā so. ¹⁶ Bā sarabhaṅgamāṇavo. ¹⁷ Ck addha-. ¹⁸ Bā taṇhā na vadḍhatīti. ¹⁹ Bā -seyyameya. ²⁰ Ck samuddhamantho, Ck samuddamanto. ²¹ Bā sampannattā. ²² Bā himavanta. ²³ Ck -kantato, Bā -tento. ²⁴ Bā -tento. ²⁵ Ck evaṃ. ²⁶ yaṃ yaṃ cammasa - - - kantanto wanting in Bā. ²⁷ Ck vajati, Bā vijahati. ²⁸ Bā kāmāvinodati. ²⁹ Bā paccekaṇi. ³⁰ Bā -ta. ³¹ Bā pavesanaṃ sabbakāyakammādisukhaṃ vigatam paricratameva iccheyya jhānaṃ vā bhāveyya jhānaṃ pana nibbattheyya in the place of sace pana - - - bodhisattassa. ³² Ck add kathentasseva. ³³ Bā vuṭṭhāhitvā. ³⁴ Bā paññātiṣṣayena kāmānaṃ nānā ādinava in the place of nāṇo - - - nirogaṃ

10. Attha te bhāsītā gāthā, sabbā¹ honti sahasiyo,
patigaṇha² mahābrahme, sādha³ etaṃ tava bhāsitan ti. 34.

Tattha atthā 'ti dutiyaṃ gātham adin katvā kāmādinavapatisaṇṇuttā⁴
attha, sahasiyo ti sahasirahā, patigaṇhā⁵ 'ti attha sahasāni gaha.
sādhetaṃ tava bhāsitan ti sādhu etaṃ tava varanam. 5

Taṃ⁶ sutvā M. ekādasamaṃ gātham āha:

11. Na me attho sahassehi satehi nahutehi vā⁷,
pacchimaṃ bhāsato⁸ gātham kāme me na rato mano ti. 35.

Tattha pacchiman ti rathakūro va cammassā⁹ 'ti gātham, kāme me
na rato¹⁰ mano ti imaṃ gātham bhāsamānass' eva mama vatthukāme pi kile-
sakāme pi mano¹¹ nābhiraṃsi¹², ahaṃ hi imaṃ gātham bhāsamāno attano va¹³
dhammadesanāya jhānaṃ nibbatesiṃ mahārājā 'ti.

Rājā¹⁴ bhiyyosomattāya tussitvā M-aṃ vaṇṇento osāna-
gātham āha:

12. Bhaddako¹⁵ vat' ayaṃ¹⁶ māṇavako sabbalokavidū muni 15
yo¹⁷ imaṃ tanhaṃ dukkhajananin paṇḍanāti paṇḍito ti. 36.

Tattha dukkhajananin ti sakalavaṭṭadukkhajananin, paṇḍanāti ti
paṇḍani paṇḍhindi luṇḍitvā niharati¹⁸ B-aṃ vaṇṇento evaṃ āha.

B. pi „mahārāja appamatto hutvā dhammaṃ carā“ 'ti
rājānaṃ āvāditvā ākāseṇa Himavantaṃ gantvā isipabbajjaṃ 20
pabbajitvā yāvātāyukaṃ¹⁹ brahmavihāre²⁰ bhāvetvā²¹ Brahma-
loka-parāyano²² ahoṣi.

S. i. d. ā. „evaṃ bhikkhave pubbe pi hi²³ etaṃ brāhmaṇaṃ
nissokaṃ akāsin“ ti vatvā j. s.: „Tadā rājā esa brāhmaṇo ahoṣi,
paṇḍitamāṇavo²⁴ ahaṃ evā“ 'ti. Kāmajātakaṃ. 25

¹ Ck¹ saccā. ² B² paṭi-. ³ Ck³ -navaṃ-, B⁴ -navesaṃyuttā. ⁴ Ck⁴ omits taṃ.
⁵ B⁵ nahutehi pl. ⁶ Ck⁶ -te. ⁷ Ck⁷ ca kammassā, C⁸ ca cammassā-, B⁸ -ro
cammakūrasā. ⁸ B⁸ mama kāmehi vatthukāmehi me mano nābhiraṃsi. ⁹
B⁹ bhāsamānassa kāme nīrato mano arati mano in the place of -māno attano
va. ¹⁰ B¹⁰ adds ph. ¹¹ B¹¹ bhādra-. ¹² B¹² vatā-. ¹³ B¹³ so. ¹⁴ B¹⁴ niharati.
¹⁵ B¹⁵ adds thatvā. ¹⁶ B¹⁶ -raṃ. ¹⁷ B¹⁷ adds aparihinajjhāno hutvā. ¹⁸ B¹⁸
-lokūpago. ¹⁹ B¹⁹ pāhaṃ. ²⁰ B²⁰ adds pana.

5. Janasandhajātakam.

Dasa khalū 'ti. Idam S. J. v. Kosalarauṇṇo ovādatthāya
 kathesi. Ekasmiṃ hi kāle rājā issariyamadamatto kilesasukhanissito¹
 vinicchayam pi na² paṭṭhapesi. Buddhupaṭṭhāne³ pamajji. So eka-
 5 divasaṃ⁴ Dasabalaṃ anussarivā⁵ „vandissāmi“ bhutta-pātārāso ratha-
 varam āruya vihāraṃ gantvā Sathhāraṃ vanditvā nisīdi. 'Atha naṃ
 S. „kiṃ mahārāja ciraṃ⁶ na paññāyasīti“⁷ vatvā „bahukiccatāya no
 bhante Buddhupaṭṭhānassa okāso na jāto“⁸ ti vutte „mahārāja, mādisse
 nāma ovādadāyake⁹ sabbaññūbuddhe¹⁰ dhuravihāre vasante“¹¹ dyuttam
 10 tava pamajjituṃ, raññā nāma¹² rājakiccesu¹³ appamattena paṭṭhavāsinaṃ
 mātāpitu-sameṇa¹⁴ agatigamanam pahāya dasarājadhamme akopentena
 rājjaṃ kāretuṃ vaṭṭati, raññe hi dhammikaḥ sathhāraṃ sathhāraṃ sathhāraṃ
 dhammikā hoti, anacchariyaṃ kho¹⁵ pan' etaṃ yaṃ māyā ānūsāsante¹⁶
 tvaṃ dhammena rājjaṃ kareyyāsi, porāṇakapaṇḍitā anusāsakaācariye
 15 avijjamāne pi attano matiyā¹⁷ va tividhasucarita¹⁸ dhamme patitṭhāya
 mahājanassa dhammaṃ desetvā sathhāraṃ sagga-padaṃ¹⁹ pūrayamāna
 agamimsū²⁰ 'ti vatvā²¹ tena yācito a. ā.:

A. B. Br. r. k. Bo. tassa²² aggamahesiyā kucchimhi nib-
 batti. Janasandhakumāro²³ ti 'ssa nāmaṃ karimsu.
 20 Ath' assa vayappattassa Takkasilato sabbasippāni uggahetvā²⁴
 āgatakāle rājā sabbāni bandhanāgārāni sodhāpetvā uparajjaṃ
 adāsi. So aparabhāge pitu accayena rajje patitṭhāya catūsu
 nagaradvāresu²⁵ nagaramajjhe²⁶ rājadvāre²⁷ ti cha dāṇasālāyo
 kāretvā²⁸ divase divase²⁹ cha sathhāraṃ paricajjivā sakala-
 25 Jambudīpaṃ khobhetvā³⁰ mahādānaṃ pavattento³¹ bandhanā-
 gārāni niccaṃ vivatāni³² kāretvā dhammagandhikaṃ³³ bhedā-
 petvā³⁴ catūhi saṃgahavatthūhi³⁵ lokaṃ saṃganhanto pañca

¹ Bā kilesaratisukham-. ² Ck omits na. ³ Bā -nacapi. ⁴ Bā -se. ⁵ Bā adds
 sathhāraṃ. ⁶ Bā cīvaraṃ. ⁷ Ck -rāja pana paññāyatīti. Ck -rāja na paññā-
 yatīti. ⁸ Bā -o. ⁹ Bā viharanto. ¹⁰ Bā dasarā-. ¹¹ Ck Bā -piti-. ¹² Ck
 anacchariyaṃ ko, anacchariyaṃ ko corr. to -kho. Bā rājadhamme thito bhonti
 yaṃ kho. ¹³ Bā manussāsante. ¹⁴ Bā pakati. ¹⁵ Bā sagga-patha. ¹⁶ Bā omits
 va-. ¹⁷ Bā omits ta-. ¹⁸ Ck -dhavaku-, Bā -sandaku. ¹⁹ Ck -hi-, Bā uggan-
 hitvā. ²⁰ Bā adds ceva. ²¹ Bā adds ca. ²² Bā adds cā. ²³ Bā kārapetvā.
²⁴ Bā only one di-. ²⁵ Bā saṃkho. ²⁶ Bā pattanto. ²⁷ Ck niccavivataṃ-
 dhāni. ²⁸ Bā -bhandhikaṃ. ²⁹ Bā sodhāpetvā. ³⁰ Bā saṃgavatthūhi.

silāni rakkhanto uposathavāsaṃ vasanto dhammena rajjam
 kāresi, antaranārā ca raṭṭhavāsino sannipādetvā¹ „dānaṃ
 deṭṭha, silaṃ samādiyaṭṭha“, dhammena kammante ca² vohāre
 ca payojetha, daharakāle yeva sippāni uggaṇṇhatha, dhanam
 uppādettha, gāmakūṭakammam pi⁴ supākamam⁵ mā karittha, 5
 caṇḍā⁶ pharusā mā ahuvattha, mātupatṭhānaṃ pitupatṭhānaṃ
 pūretha, kule jeṭṭhāpacāyino bhavathā⁷ ‘ti dhammaṃ desetvā
 mahājānaṃ⁸ sucaritadhamme patitṭhāpesi. So ekadivasam
 paṇṇarasiuposathadivase⁹ samādinuuposatho „mahājanassa
 bhiyyo bhiyyo“ hitasukhatthāya appamādevihārathāya dham- 10
 maṃ desessāmi¹⁰“ cintetvā¹⁰ bheriṃ carāpetvā attano orodhe
 ādim katvā sabbaṃ¹¹ nagaṇaṇaṃ sannipāṭetvā¹² rājāṇaṇe¹³
 alaṃkataratananāṇḍapamajjhe paṇṇattavarapallaṃke nisīditvā
 „ambho nagaṇavāsino, tumhākaṃ tapaniye ca atapaniye ca
 dhamme desessāmi, appamattā hutvā ohitasotā sakkaccaṃ¹⁴ 15
 sunothā¹⁵“ ‘ti vatvā dhammaṃ desesi.

• S. saccaparibhāvitaṃ mukharatanaṃ vivaritvā¹⁶ taṃ desanaṃ
 madhurena sarena Kosalarāṇṇo āvikaronto¹⁷

1. Dasa khalu imāni ṭhānāni yāni pubbe akaritvā
 sa pacchā-m-anutappati, iccāha¹⁸ rājā Janasandho. 37. 20
2. Aladdhā cittaṃ tapati pubbe asamudānitaṃ¹⁹,
 ‘na pubbe dhanam esissam’ iti pacchānutappati. 38.
3. ‘Sakyaṇupamā purē santaṃ mayā sippam na sikkhitaṃ,
 kicchā vutti²⁰ asippassa’ iti pacchānutappati. 39.
4. ‘Kūṭavedi pure āsim piṇḍo piṭṭhimamsiko,
 caṇḍo pharusso cāsim²¹’ iti pacchānutappati. 40. 25

¹ Ck²-teva. ² C²-dhiyittha, C³-diyittha, B⁴ adds bhāvanam bhāveṭṭha. ³ B⁴
 kammam ceva. ⁴ B⁴ kuṭasakkhikammam vāpi. ⁵ B⁴ supāvacakammam vā, C²
 suna-. ⁶ B⁴-a. ⁷ B⁴-ne. ⁸ C² B⁴ paṇṇa-. ⁹ B⁴ only one bhi-. ¹⁰ B⁴
 adds nagaṇe. ¹¹ B⁴-a. ¹² B⁴-tetvā. ¹³ B⁴ adds alaṃkariṭvā. ¹⁴ C²-ā, ¹⁵
 B⁴-nā-¹⁶ C²-vā. B⁴ vavaretvā. ¹⁷ B⁴ adds gāthamāha. ¹⁸ B⁴ icceva-
 suha. ¹⁹ B⁴ appamudānitaṃ, B⁴ asamuddhitam. ²⁰ C²-im, B⁴ kaocāvutti.
²¹ B⁴ caṇḍo ca pharusso cāpi

1. 'Pāṇātipātī pure āsīm, luddo cāsim' anāriyo,
bhūtānaṃ nāvadāyissam¹ iti pacchānutappati. 41.
6. 'Bahūsu vata santāsu² anāpādāsu itthisu
paradāraṃ aseviṣsam³ iti pacchānutappati. 42.
- 5 7. 'Bahumhi vata santamhi annapāne upatṭhite
na pubbe adadaṃ dānaṃ' iti pacchānutappati. 43.
8. 'Mātaraṃ pitaraṃ cāpi jinṇake⁴ gatayobbane⁵
pahu' santo na posissam⁶ iti pacchānutappati. 44.
9. 'Ācariyaṃ anusatthāraṃ sabbakāmarasāharaṃ
10 pitaraṃ accamaññissam⁷ iti pacchānutappati. 45.
11. 'Samāṇe brāhmaṇe cāpi silavante bahussutu⁸
na pubbe payirupāsissam⁹ iti pacchānutappati. 46.
12. 'Sādhu hoti tapo ciṇṇo santo ca payirupāsito,
na ca pubbe tapo ciṇṇo' iti pacchānutappati. 47.
- 15 12. Yo¹⁰ ca etāni ṭhānāni yoniso paṭipajjati
karaṃ purisakiccāni sa pacchā nānutappatīti 48.
imā gāthā āha.

Tattha ṭhānānīti kārāṇāni, pubbe ti paṭhamam eva akaritvā, sa pacchāmanutappatīti¹⁰ so paṭhamam kattabbānaṃ akārako puggalo pacchā idha-
20 loke pi paraloke pi¹¹ tappati¹² kilamati, pacchā¹³ tappatīti pi pāṭho, iccāhā¹⁴
'ti evaṃ¹⁵ rājā Janasandho avoca, iccassuhā¹⁶ 'ti pi pāṭho, tattha sukāro ti
nipātamatthaṃ, icc' assu āhā¹⁷ 'ti padacchedo; idāni¹⁸ tāni dasa ṭīpar. 7. kārāṇāni
pakāsetum B-assa dhammakathā hoti, tattha pubbe ti paṭhamam eva taruna-
kāle parakkammaṃ katvā¹⁹ asamudānitam²⁰ asamvhatam dhanam²¹, mahallaka-
25 kāle alaḥhitvā tappatī socatī²², pare ca sukhite diṣvā sayam dukkham jīvanto
pubbe dhanam na pariyesissan ti evaṃ pacchā²³ anutappati, tasmā mahallaka-
kāle sukham jīvītukāma dāharakāle yeva dhammikāni kasikkamādāni katvā
dhanam pariyesathā 'ti²⁴ dasseti, pure santan ti pure dāharakāle ācariya pa-
yirupāsītva²⁵ mayā kātum sakya rūpam samānaṃ hatthiṣippādikaṃ kiṇṇo ajjappam

¹ B^d luddho cāpi. ² C^k nava-, B^d nānukampiyaṃ. ³ B^d santīsu. ⁴ B^d -rañcassevi-. ⁵ B^d -kaṃ. ⁶ B^d -naṃ. ⁷ B^d bahu. ⁸ C^k -pāsentī, B^d parirū-
pāsissam. ⁹ C^k so. ¹⁰ B^d pacchā anu-. ¹¹ B^d pacchākāle, omittitvā idha -- pi
¹² B^d atīta-. ¹³ C^k paṭipacchā. ¹⁴ B^d iccāvāhā. ¹⁵ B^d ti itī evaṃ. ¹⁶ C^k
iccassābhā, C^k iccassābhā corr. to -hā, B^d iccassuhā. ¹⁷ C^k iccassu ābhā, C^k
iccassu ābhā corr. to -hā. ¹⁸ B^d yāni. ¹⁹ B^d parakkammāni aka-. ²⁰ B^d asa-
muddhiṇṇanti. ²¹ B^d omits āha-. ²² C^k -si. ²³ B^d etam. ²⁴ B^d -yesentīti.
²⁵ C^k payur-.

na sikkhitaṃ, pacchā¹ mahallakakāle asippassa dukkhā jīvita-vutti, n' eva sakkā tadā sippaṃ sikkhituṃ, tasmā² mahallakakāle sukhaṃ jivitukamā tarupakāle yeva sippāni sikkhethā³ 'ti dasseti⁴, kūṭavedīti⁵ kūṭajānanaḥ gāmakūṭo vā lokassa anattakārako vā⁶ tulakūṭādikārako⁷ vā kūṭaṭṭakārako vā⁸ ti attho, āsin ti evarūpo ahaṃ pubbe ahoṣiṃ, piṣuṇo ti pesuññakārako, piṭṭhi- 5 maṃsiko pi lañcaṃ gabetvā asāmiḥ sāmiko karonto paresaṃ piṭṭhimaṃsā sakhādako iti, pacchā ti evaṃ maraṇamañce nipauno anutappati, tasmā sace nīraye na⁹ vasitukāṃ' atthā mā evaṃ¹⁰ pāpakammaṃ karitthā 'ti ovadati, luddo¹¹ ti dāruṇo, anariyo ti na ariyo¹² nīcasamācāro, nāvadāyissaṃ¹³ ti khaṇṭhettānuddayavasena na nīcavuttiko ahoṣiṃ, sesaṃ purimaṇayen' eva 10 yojetabbam, anāpādāsū 'ti apādānam āpādo pariggaho ti attho, n' atthi yāsaṃ¹⁴ apādo na anāpāda¹⁵, aññehi akatapariggahāsū¹⁶ 'ti attho, upaṭṭhite ti paccupaṭṭhite¹⁷, na pubbe ti¹⁸ ito¹⁹ pubbe dānaṃ na adadaṃ, pahu²⁰ santo ti dhaṇabalaṃ pi²¹ kāyabalena pi posituṃ samattho paṭibalo²² samāno, ācāriyaṃ ti ācāre²³ sikkhāpanato²⁴ piṭā ācariyo ti adhippeto, anusatthāraṇa 15 ti anusāsakaṃ, sabbakāmarasāhāraṇa ti sabbe²⁵ vatthukāmarase āharitvā positarāṃ²⁶, accamaññissan²⁷ ti tassa ovāde aganhanto atikkamitvā maññissan, na pubbe ti ito pubbe dhammikasamaṇabrāhmaṇe²⁸ hi gilānāgilāne pi²⁹ cīvarādīni datvā apaṭijagganena³⁰ payirupāsissan ti³¹, tapo ti sucaritapato, santo ti³² kāyādīhi³³ dvārehi upasanto silavā, idaṃ vuttaṃ hoti: tividhesu- 20 sucaritasamkhāto tapo ca³⁴ cīṇo evarūpo ca upasanto payirupāsito³⁵ nāma sādhu sundaro, na pubbe ti mayā dāharakāle evarūpo tapo na cīṇo, iti pacchā jarājīṇo maraṇabbhayatajjito anutappati socati, sace tumhe evaṃ na socitukamā tapokammam karoṭhā 'ti vadati, yo³⁶ ca etānīti yo³⁷ pana³⁸ etāni dasakāraṇāni paṭhamam eva upāyena paṭipajjati samādāya vattati purisehi 25 kattabbāni³⁹ dhammikakiccāni karonto⁴⁰ appamādaṭṭhāripuriso pacchā nānu-tappati somaṇassappatto va hotīti⁴⁰.

¹ Bā kicchāti. ² Bā omits ta-, Ck^o kasmā. ³ Bā sippaṃ sikkhathā. ⁴ Ck^o -enti, Bā omits dasseti. ⁵ Bā kūṭaṇveritī. ⁶ Ck^o omits vā. ⁷ Bā lākūṭā-. ⁸ Bā omits kūṭaṭṭa-vā. ⁹ Bā a. ¹⁰ Bā evarūpaṃ. ¹¹ Bā luddho-. ¹² Ck^o na anariyo, Bā anariyo, Bā anariyo, omitting na. ¹³ Ck^o -yissa, C^o nāvadāyissi corr. to -dāyissa, Bā nāpācāyissan. ¹⁴ Bā omits natthiyāsaṃ. ¹⁵ so Ck^o; C^o apādāna an-, Bā omits na. ¹⁶ Bā -hesu. ¹⁷ Bā paṇcupa-. ¹⁸ Ck^o pi. ¹⁹ Bā omits pubbe ti ito. ²⁰ Bā pahu. ²¹ Ck^o omits pi. ²² Bā pati-. ²³ C^o ākāre, Bā ācāre. ²⁴ Bā -nako idha. ²⁵ Bā -a. ²⁶ Ck^o posito. ²⁷ Ck^o amaccamaññi-, Bā atimaññi-. ²⁸ Ck^o -mo, C^o mano corr. to -ne? ²⁹ Bā gihino in the place of hi - - pi. ³⁰ Ck^o apati-, Bā paṭijagganena. ³¹ Bā -sissa, omitting ti. ³² Ck^o pante hi, C^o santo hi, Bā santo titi. ³³ Bā omits kā-. ³⁴ Bā omits ca. ³⁵ Bā -pāsako. ³⁶ Ck^o so. ³⁷ Bā ca. ³⁸ Bā kātā-. ³⁹ Bā adds yo. ⁴⁰ Ck^o ahoṣitī, Bā pacchānu-tappati somaṇassappatto hotīti.

Iti M. anvaddhamāsaṃ iminā va¹ niyāmena mahājanassa dhammaṃ desesi. Mahājano pi 'ssa ovāde² thatvā tāni dasa ṭhānāni pūretvā sagga-parāyano³ ahoṣi.

S. i. d. ā. „evam mahārāja porāṇakapaṇḍitā anācariyakā attano
5 va matiya dhammaṃ desetvā mahājanam sagga-pade³ patiṭṭhāpesun“
ti vatvā j. s.: „Tadā parisā Buddhapariṣā ahoṣi⁴, Janasandharājā⁵
aham evā“ ti. Janasandhajātakam.

6. Mahākāṇhajātakā.

Kaṇho kaṇho cā 'ti. Idaṃ S. J. v. lokatthacariyaṃ
10 ā. k. Ekadivasam hi bhikkhū dhammasabhāyaṃ nisīditvā⁶ „āvuso S.
bahujaṇahitāya paṭipanno⁷ attano phāsuvihāram pahāya lokassa⁸ eva
attham carati, paramābhisambodhim patvā sayam paṭtacivaram ādāya
aṭṭhārasayojanamaggaṃ gantvā pañcavaggiyatherānam dhammacakkaṃ
15 pavattetvā pañcamiyā pakkhassa Anattalakkaṇasuttaṃ kathetvā
sabbesaṃ arahattaṃ adāsi, Uruvelāṃ gantvā⁹ jaṭilānaṃ aḍḍhuddhāni
pāṭihāriyasahassāni dassetvā pabbajetvā⁹ Gayāsīse¹⁰ Ādittapariyāyam¹¹
kathetvā jaṭilasahassassa¹² arahattaṃ adāsi, Mahākassapassa¹³ tīṇi
gāvutāni paccuggamanam gantvā¹³ tīhi ovādehi upasampadam adāsi,
eko pacchābhatte¹⁴ pañcacattārisayojanamaggaṃ gantvā Pukkusaṭi-
20 kulaputtaṃ anāgāmiphale patiṭṭhāpesi, Mahākappinassa viṣaṃ yojana-
sataṃ paccuggamanam katvā arahattaṃ adāsi, eko pacchābhatte¹⁴
timsayojanamaggaṃ gantvā tāva kakkhalaṃ¹⁵ pharusam Aṅgulimalāṃ
arahatte patiṭṭhāpesi, timsayojanam eva¹⁶ maggaṃ gantvā Ālavakaṃ¹⁷
sotāpatti-phale patiṭṭhāpetvā kumārassa sotthim akāsi, Tāvatisa-
25 bhavane temāsam vasanto asītiyā va devatākoṭṭināṃ¹⁸ dhammābhisama-
yaṃ sampādesi¹⁹, Brahmaloḥkaṃ gantvā Bakabrāhmuno diṭṭhiṃ bhin-
ditvā dasannaṃ²⁰ Brahmasahassānaṃ arahattaṃ adāsi, anusaṃ-
vaccharaṃ tīsu maṇḍalesu cārikaṃ caramāno upanissayasampāpānaṃ
manussānaṃ saraṇāni c' eva²¹ silāni ca magga-phalāni ca deti.

¹ Bā omits va. ² Bā adds va. ³ Bā sagga-puram. ⁴ Bā ahoṣun. ⁵ Bā adds
pana. ⁶ Ck^o add yāvañcidam. ⁷ Bā paṭippanno. ⁸ Bā adds tebhātikānaṃ.
⁹ Bā omits pab-. ¹⁰ Bā -sena. ¹¹ Bā anattapa-. ¹² Bā -hassānaṃ. ¹³ Bā
katvā. ¹⁴ Bā ekaṃ pacchābhattacha. ¹⁵ Ck^o -ja. ¹⁶ Bā -nā, omitting eva. ¹⁷
Bā -kayakkharu. ¹⁸ Bā asītiṭṭhāpetvā devatānaṃ. ¹⁹ Bā -samyayo ahoṣi. ²⁰
Bā dassa. ²¹ Bā ca.

nāgasupannādīnaṃ pi nānappakāraṃ atthaṃ caratīti¹ Dasabalassa lokatthacariyagūṇavaṇṇaṃ vaṇṇayimsu². S. āgantvā „kāya nu 'ttha bhikkhave etarahi kathāya sannisinna³ ti pucchitvā „imāya nāmā⁴ 'ti vutte „anacchariyam bhikkhave, yv-āham⁵ idāni abhisambodhim patvā lokassa atthaṃ carēyyam⁶ so⁷ pubbe sarāgākāle pi lokattha- 3 caryam eva carin⁸ 'ti vatvā a. ā.:

A. B. Kassapasammāsambuddhakāle Usīnaro nāma rājā r. kāresi. Kassapasammāsambuddhe catusaccadesanāya mahājanam bandhanā⁹ mocetvā nibbānanagaraṃ pūretvā parinibbute dighassa āddhuno accayena sāsanaṃ osakki: bhikkhū ekavi- 10 satiya anesanāhi jivikaṃ kappenti bhikkhunisaṃsaggam⁷ karonti puttaḍḍhitāhi vaḍḍhanti, bhikkhū bhikkhudhammaṃ⁸ bhikkhuniyo bhikkhunidhammaṃ upāsakā upāsakadhammaṃ upāsikā upāsikadhammaṃ brāhmaṇā brāhmaṇadhammaṃ vissajjesuṃ, yebhuyyena manussā dasākusalakammapathe samādāya pavattiṃsu⁹, matamatā 15 apāyesu pūriṃsu¹⁰. Tadā Sakko devarājā nave devaputte¹¹ apasanto manussalokaṃ oloketvā manussānaṃ apāyesu nibbattiṃ¹² ṇatvā Satthu sāsanaṃ osakkitaṃ disvā¹³ „kin nu karissāmīti“ cintento¹⁴ „atth' eko upāyo¹⁵ ti „mahājanam bhāyetvā tāsetvā¹⁶ bhūtabbhāvaṃ ṇatvā¹⁷ assāsetvā dhammaṃ desetvā¹⁸ osakkita- 20 sāsanaṃ¹⁹ paggayha aparaṃ vassasahassaṃ²⁰ pavattana-kāraṇaṃ karissāmīti“ sannitṭhānaṃ katvā Mātālīdevaputtaṃ mocappamaṇādaṭṭhaṃ catūhi dāṭṭhehi viniccharantar aemi²¹ bhayānakaṃ²² gabbhinnaṃ²³ dassanen' eva gabbhapātanappa-kāraṇaṃ²⁴ ghorarūpaṃ ajāṇeyyappamaṇaṃ kālāvaṇṇaṃ Mahākapa- 25 hasunakhaṃ²⁵ katvā²⁶ pañcaṅgikabandhanena bandhitvā ratta-

¹ „gūṇaṃ kathayimsu ² Bā so haṃ, Ck² svāhaṃ. ³ Bā lokatthacariyaṃ caranto. ⁴ Bā omits so. ⁵ Bā lokassa atthaṃ carāmi yevā. ⁶ Bā kilesa-bandhanaṃ. ⁷ Ck² -niṃsaṃ-, Bā bhikkhugāhi-. ⁸ Bā adde viśajjesuṃ. ⁹ Bā -ttayimsu. ¹⁰ so Ck²; Bā paripūsesuṃ saggamaggā tucchanti. ¹¹ Bā nave nave deve. ¹² Bā -ttitabbhāvaṃ. ¹³ Ck² omits di-. ¹⁴ Bā -tetvā. ¹⁵ Bā omits tā-. ¹⁶ Bā adde pacchā. ¹⁷ Bā omits dh. d. ¹⁸ Bā -taṃ sā-. ¹⁹ Bā divasaṃ in the place of va-. ²⁰ Bā vicinipātaṃsīmīyo. ²¹ Bā adde katvā. ²² Bā gabbhinnaṃ. ²³ Bā -pātanassamatṭhaṃ. ²⁴ Bā mahākappa-. ²⁵ Bā mēpetvā.

mālassa¹ pilandhetvā rajjukotiyam² ādāya sayam dve kāsāyāni
 nivāsetvā pacchāmukhe³ kese bandhitvā rattamālam pilandhetvā
 āropitapavāḷavaṇṇajiyam⁴ mahādhanum gahetvā vajiraggaṇārā-
 cam⁵ nakhamukhe⁶ parivattento vanacarakavesam⁷ gahetvā
 5 nagarato yojanamatte⁸ thāne otarivā „nassati loko, nassati”
 loko“ ti tikkhatum saddam¹⁰ anusāvetvā¹¹ manusse¹² ūtrāsetvā¹³
 nagarūpacāram patvā puna saddam akāsi. Manussā sunakham
 disvā utrastā¹⁴ nagaram pavisitvā tam pavattim rañño, āroca-
 yimsu¹⁵. Rājā siḡham nagaradvārāni pidhāpesi¹⁶. Sakko pi
 10 atthārasahattham pākāram¹⁷ lamghetvā¹⁸ sunakhena saddhim
 antonagare¹⁹ patiṭṭhahi. Manussā bhītatasitā palāyitvā gehāni
 pavisitvā dvārāni pidahimsu²⁰. Mahākapho²¹ pi diṭṭhadittha-
 manusse²² upadhāvitvā santāseno²³ rājanivesanam agamāsi.
 Rājāṇgaṇe manussā bhayena palāyitvā rajanivēsanam pavisitvā²⁴
 15 dvāram pidahimsu. Usīnararājāpi²⁵ orodhe gahetvā pāsādam
 abhirūhi²⁶. Mahākapho purimapāde ukkhipitvā kavāte tha-
 petvā²⁷ mahābhusitam bhusi. Tassa bhusitasaddo²⁸ hetthā
 avicim upari bhavaggaṃ gaṇhi²⁹, sakalacakkavālam ekaṇin-
 nādam ahoṣi. Puṇṇakajātake³⁰ Puṇṇakaraṇṇo³¹ Bhūridatta-
 20 jātaka Sudassananāgaraṇṇo imasmim Mahākaphajātaka³² ayaṃ
 saddo ti ime tayo³³ saddā Jambudīpe mahāsaddā nāma ahesum.
 Nagaravāsino bhītatasitā hutvā ekapuriso pi Sakkeṇa³⁴ saddhim
 kathetum nāsakkhi³⁵. Rājā yeva pana³⁶ dhitim³⁷ upatthapetvā
 vātapānam³⁸ nissāya Sakkaṃ āmantetvā „ambho ludda³⁹ kasmā

¹ Bā -mālam kappe. ² C^a -koṭṭivīyam corr. to -viya, Bā -bhoṭṭiyam. ³ Bā pañcadhā. ⁴ C^a -tam-pavāḷavaṇṇajī-. ⁵ Bā -raggakhuramam. ⁶ Bā nakkena
⁷ Bā -cārīka-. ⁸ Bā -a-. ⁹ C^a -sina-. ¹⁰ C^a -am. ¹¹ C^a -sāsetvā. ¹² Bā
 -sacittam. ¹³ Bā uttā-. ¹⁴ Bā utrāsā. ¹⁵ Bā -cesum. ¹⁶ Bā nagaradvāram
 pidahatthā ti dvārāni pītakkasi. ¹⁷ Bā dvāram. ¹⁸ Bā ullūghitvā. ¹⁹ C^a -ra,
 C^a -ram. ²⁰ Bā nīṭṭimsu in the place of dvā- pida-. ²¹ Bā diṭṭhadittho. ²²
 Bā mahābhūmigeḥāni, apavisitvā dvāram patvā in the place of rājani- pavi-
²³ C^a usīnakarā-, Bā osīnakarā-. ²⁴ Bā -rūyhi. ²⁵ Bā vātapāne thatvā in the
 place of ka- tha-. ²⁶ Bā omits bhusita. ²⁷ Bā patvā. ²⁸ Bā vidūrājā-. ²⁹
 Bā -kayakkharaṇṇo, adding kusa-jātaka kusaraṇṇo. ³⁰ Bā -cattasā. ³¹ Bā pak-
 kena. ³² Bā sakkoti. ³³ Bā omits pana. ³⁴ Bā satim. ³⁵ Bā luddha.

te¹ sunakho bhūṣitī² āha. „Chātabhāvenā³“ 'ti. „Tena hi
'ssa⁴ bhattam dāpemi⁵“ antojanassa ca attano ca pakka-
bhattam⁶ sabbam⁷ dāpesi. Tam sabbam sunakho eka⁸ ka-
balam⁹ viya katvā puna saddam akāsi. Puna rājā pucchitvā
idāni „me sunakho chāto yevā¹⁰“ 'ti sutvā hatthiassādīnam¹¹ 5
pakkabhāttam sabbam āharāpetvā dāpesi. Tasmim pi¹² ekappa-
hāren' eva nittāpīte sakalanagarassa pakkabhāttam¹³ dāpesi.
Tam pi, so tath' eva bhūñjitvā puna saddam akāsi. Rājā
„na esa sunakho, nissamsayam yakkho esa¹⁴, āgamanakāraṇam
pucchissāmīti¹⁵“ bhitatasito hutvā pucchanto paṭhamam gā- 10
tham āha:

1. Kaṇho¹⁶ kaṇho ca ghorō ca sukkadātho patāpavā¹⁷ 10

baddho pañcahi rajjāhi kiṃ dhīra sunakho tavā¹⁸ 'ti. 49.

Tattha Kaṇho¹⁹ kanho ti bhayavasena²⁰ dāhakkammavasena²¹ vā āmen-
jitam²², ghorō ti passantānam bhayajanana²³, patāpavā²⁴ ti dāṭhehi 15
nikkhamantena raṇisipatāpena patāpavā²⁵, kiṃ dhīrā²⁶ 'ti dhīra viriyavanta tav'
esa²⁷ evarūpo kakkhalo sunakho kiṃ karoti, kiṃ mige²⁸ gaṇhāti udāhu te
amitte; kin te²⁹ iminā, viṣṣajjehi nan ti adhippāyen' evam āha.

* Tam sutvā Sakko dutiyam gātham āha:

2. Nāyam migānam atthāya Usīnara³¹ bhavissati, 30
manussānam anayo hutvā tadā Kaṇho pamokkhatīti. 50.

Tass' attho: ayam³² hi migamaṇesam khādissāmīti idh³³ nāgato, tasmā³⁴
migānam attho na bhavissati, manussamaṇesam pana khādītum³⁵ āgato, tasmā³⁶
nesam³⁷ anayo mahāvināsakārako hutvā yadā nena³⁸ manussā vināsam pāpīti³⁹
bhavissanti tadā ayam kaṇho pamokkhati⁴⁰ mama hatthato muccissatīti 30.

Atha nam rājā „kiṃ pana te⁴¹ bho luddaka⁴² sunakho
sabbesam yeva manussānam maṃsam khādissati udāhu tava

¹ Bā mā mahārājā. ² Bā hi tassa. ³ Bā -essāmīti. ⁴ Bā omits anto- bhattam.
Bā eka. ⁵ C^o -līm. ⁶ C^o tasmim vapi, Bā tampi. ⁷ Bā pakkam-. ⁸ Bā
-yam esa rakkho bhavissati. ⁹ Bā -dāṭhā pabbāsavā. ¹⁰ C^o tavan. ¹¹ Bā
ubhayavacane. ¹² Bā omits kammā. ¹³ Bā ālapati. ¹⁴ Bā -janako. ¹⁵ Bā pa-
bhāsavā. ¹⁶ Bā dāṭhā nikkhantaramsibhāsena pabbāsavā. ¹⁷ Bā viravan ti viravi
yathā vuttāvesanānam in the place of kiṃ dhīrā - - -. ¹⁸ Bā mitte. ¹⁹ Bā ti,
omitting te, C^o omits kinte. ²⁰ Bā -naka. ²¹ C^o aham. ²² Bā na tesam pi
in the place of tasmā. ²³ Bā aditum. ²⁴ Bā kattha. ²⁵ Bā te-. ²⁶ Bā te. ²⁷
Bā pāpitakārā. ²⁸ Bā -tīti. ²⁹ Bā muñcet-. ³⁰ Bā omits te. ³¹ Bā luddaka.

amittānaṃ yevā¹ 'ti pucchitvā „amittānaṃ yeva maharājā“² ti
vutte „ke pana te idha³ amittā“ ti pucchitvā „adhammā-
bhiratā asamacārino⁴ mahārājā“⁵ ti vutte „kathēhi tāva ne
amhākaṃ“ ti pucchi⁶. Ath' assa kathento devarājā dasa

5 gāthā abhāsi:

a. Pattabhatthā samaṇakā muṇḍā⁷ saṃghātipārutā
naṅgalehi kaṣissanti tadā Kaṇho pamokkhati. 51.

4. Tapassiniyo⁸ pabbajitā muṇḍā saṃghātipārutā
yadā⁹ loke gamissanti -pe-. 52.

10 5. Dīghuttaroṭṭhā jaṭilā⁷ paṃkadantā rajassirā
iṇaṃ vodāya⁸ gacchanti tadā -pe-. 53.

6. Adhicca⁹ vede¹⁰ sāvittim yaññatantraṇ ca¹¹ brāhmaṇā,
bhatikāya¹² yajissanti tadā -pe-. 54.

7. Mātaraṃ pitaraṃ cāpi¹³ jinnake¹⁴ gatayobbane¹⁵
15 pahu santo¹⁶ na bharanti¹⁷ tadā -pe-. 55. (Suttanip. v. 98, 194.)

8. Mātaraṃ pitaraṃ cāpi¹⁸ jinnake gatayobhane
'balā tumhe' ti vakkhanti¹⁹ tadā -pe-. 56.

9. Ācariyabhariyaṃ sakhābhariyaṃ²⁰ mātulanīpitucchasam²¹
yadā loke gamissanti -pe-. 57.

20 10. Asicammaṃ gahetvāna khaggaṃ paggayha brāhmaṇā
pantaghātāṃ²² karissanti tadā -pe-. 58.

11. Sukkacchāvī²³ vedhaverā thullabāhū²⁴ apātubhā²⁵
mithubhedam²⁶ karissanti tadā -pe-. 59.

12. Māyāvino nekatikā asappurisacintakā

25 yadā loke gamissanti tadā Kaṇho pamokkhatīti. 60.

¹ Bā pana idha ke. ² Bds adhammaviesamacārino in the place of adhammā-

³ C omits pucchi, Bds vutte. ⁴ Cks muṇḍa-. ⁵ Bāapaniyo. ⁶ Bācapalā. ⁷ Cks iṇāvodāya, Bdf codāya. ⁸ Ck Bā adicca. ⁹ Bā vedam.

¹⁰ C omits yañña: Ck has saṃnātantaṇṇa, Bdf yaññatantraṇ, B yañña attha.

¹¹ C bhattāya, Ck hatakāya, B bhatikāya. ¹² Cks cāpi, Bā ca pi. ¹³ Bā

-kaṃ. ¹⁴ Bā -naṃ. ¹⁵ Cks pahu santā. Bā bahusanto. ¹⁶ Cks bharissanti.

¹⁷ Cks vāpi. ¹⁸ Bā na balā tumhe dadanti. ¹⁹ B sakkhi-, Bā omits bhariyaṃ.

²⁰ C -nīpitucchasam, B -nīpituechā, Bā mātulanībhariyaṃ mātucchayaṃ dhi-

bhagintimātriṇa. ²¹ B paṇḍa-, Bā pantaghātāṃ. ²² Bā sukkacchavī. ²³ Cks -u,

Bā thūlapātu. ²⁴ C apātī-, Bā only ā. ²⁵ Bā mitta-

• Tattha samaṇakā ti, mayam saman' ambhā¹ 'ti paṭiññatā², yadā hi loka-
 vohāren' evam³ āha, kaṇṇissantīti te kadāpi⁴ kasanti⁵ yeva, ayam pana ajā-
 nanto viya evam āha, ayam hi 'ssa adhippāyo: ete dussilā mama⁶ amittā, yadā
 mama sunakho⁷ ete māretvā maṃsaṃ khādītum bhavissati⁸ tadā esa Kaṇho ito
 pañcārājubbandhanā mokkhatīti, iminā upāyena sabbagāthāsu adhippāyo ca
 5 yojanā ca⁹ veditabbā, pabbajitā ti Buddhasāsane pabbajitā, gamissantīti
 agāramajjhe pañca kāmagaṇe paribhuñjantiyo vicarissantīti¹⁰, dīghuttaroṭṭhā
 ti dāṭhikānaṃ vadḍhitattā¹¹ dīghuttaroṭṭhā, paṃkadanā ti paṃkena¹² malena
 samannāgatadanā¹³, inam vodāyā¹⁴ 'ti bhikkhācariyā¹⁵ dhanam saṃgharitvā¹⁶
 vadḍhiyā¹⁷ inam payojetvā tam codetvā¹⁸ tato laddhena jīvikaṃ kappentā yadā
 10 gacchanēti¹⁹ attho, sāvittin ti sāvittin ca²⁰ adhīyitvā, yaññatantrañcā²¹
 'ti yaññavidhāyakaṃ²² tantraṃ²³, yaññasuttaṃ²⁴ adhīyitvā ti attho, bhatikāyā
 ti²⁵ te te²⁶ rājārajamahūmatte upasaṃkamitvā tumhākaṃ yaññiṇaṃ yaññasāma
 dhanam dethā²⁷ 'ti evaṃ bhatiatthāyā²⁸ yadā²⁹ yaññam yaññissanti, pahu santo³⁰
 ti bharitum posittu³¹ samatthā³² samānā, bālā tumhe ti tumhe³³ bālā na
 15 kiñci gānāthā³⁴ 'ti yadā vaḍḍhanti, gamissantīti³⁵ lokadhammasēvanavasena
 gamissanti, panthagghātan³⁶ († panthe ṭhatvā manusse māretvā tesam bhaṇḍaka-
 gahanam³⁷, sukhacchavāṇi kāsāvacunḍādigamaṇasena samutṭhāpitā³⁸ sukhac-
 chavivaṇṇā³⁹, vedhaverā ti vidhavā apatikā⁴⁰, tehi vidhavā sarantīti⁴¹ tividha-
 verā ca⁴² vedhaverā⁴³, thullabāhū ti pādāparimaddanādīhi⁴⁴ samutṭhāpitamaṃ-
 20 satāyā⁴⁵ mahābāhū⁴⁶, apātubhā⁴⁷ ti apātubhāvā dhanuppadavirahitā⁴⁸ ti attho,
 mithubhedanā⁴⁹ ti mittabhedanā⁵⁰, ayam eva vā pātho, idam vuttam hoti:
 yadā evārūpā itthidhuttā imā⁵¹ amhe na jaḥissantīti saḥiraññavidhavā⁵² upa-
 rantā⁵³ saṃvāsam kappetvā tāsam santakaṃ khādītva⁵⁴ tāhi⁵⁵ saddhīm mitta-

¹ Bā samitamhā. ² Cks paṭiññamattā. ³ so Bds; Ck sarāhīlītamohā-, C^o sara-
 hīlīnevam. ⁴ Bā tadā. ⁵ Bā kaṇṇissanti. ⁶ Bā omits mama. ⁷ Cks -khena.
⁸ Cks -vissanti, Bā vissatīti. ⁹ Bā -ppāyo ete dussilā amittā ti yojanā.
¹⁰ Bā paribhuñjissantīti. ¹¹ Bā dīgha thāne ṭhifattā. ¹² Bā dānta. ¹³ Bā -ga-
 tattā. ¹⁴ Bā codāyā. ¹⁵ Cks -cariya. ¹⁶ Bds saṃghari-. ¹⁷ Bā vadhetā. ¹⁸ Bā
 bhadetvā or codetvā. ¹⁹ Bā -tam kappanto gacchatīti. ²⁰ Bā savittināmapa-
 karanam. ²¹ Ck samānattrañcā, C^o yaññatattrañcā, Bā aññasatattrañcā. ²² Bā
 yubhaviddhassa. ²³ Ck tantra, Bā tatra. ²⁴ Ck yaññasuttam, Bā yaññam. ²⁵ Bā
 bhatikāyavati, Cks hatakāyati. ²⁶ Bā adds brahmaṇā. ²⁷ Bds bhatikatthāyā.
²⁸ Bā omits yadā. ²⁹ Bā bahusanto. ³⁰ Bā omits po-. ³¹ Cks -ṭhāyā. ³²
 Cks add ti. ³³ Cks -na-. ³⁴ Ck -ssanti, Bā na kiñci dhanam no dethā ti ga-
 miṇṇantīti. ³⁵ Bā pantagghābhan. ³⁶ Cks -kaṃga-, Bā bhaṇḍagaha-. ³⁷ Cks
 am, Bā -cunḍānīyamaṇasena samatthacittā. ³⁸ Bā sukka. ³⁹ Cks vidhava-
 patikā, Bā vidhapā apatikā. ⁴⁰ so Ck; C^o samrantīti, Bā vidhapā hi veranti.
⁴¹ so Cks; Bā omits ti - ca. ⁴² Bā adds vivo itthiyo vuccanti, B^o vidhavā
 itthiyo vuccanti. ⁴³ Cks thullabahu pāda-, Bā thulabāhuti pādapariṇānārihi.
⁴⁴ Ck -satā, Bā samutṭhāpitamahākāyā. ⁴⁵ C^o adds patvāyū. ⁴⁶ Bā -tu-. ⁴⁷
 C^o -vādanu-, Bā apātubhāvā anupadārahitā. ⁴⁸ Bā mittabhe-. ⁴⁹ Bā omits
 mitta. ⁵⁰ Bā idha. ⁵¹ Bā pahinanto-vidhavā. ⁵² Bā upasaṃkamati. ⁵³ Cks
 santikam-, Bā santakaṃ dhāretvā. ⁵⁴ Bā tāya.

bhedam karissanti¹ viśśaṣaṁ bhinditvā aññesaṁ hiraññaḥkoṭṭhaṁ² gamissaṁti
tadā esa te core³ sabbe va⁴ khādītva mucissatīti⁵, asappurisa cintakā
ti asappurisa cittaṁ⁶ para dukkha cittaṁ⁷ cintana sīlā, taḍā ti tadā sabbe p'
ime⁸ ghātetvā⁹ khādītamaṁso¹⁰ Kapo pamokkhatīti¹¹.

- 5 Evañ ca¹² pana vatvā „ime mayhaṁ mahārāja amittā“
ti te te amittakārake¹³ pakkhanditvā khādītukāmatāṁ¹⁴ viya
katvā dasseti. Tato¹⁵ mahājanassa utrastakāle¹⁶ sunakhaṁ
rajjuyā ākaḍḍhitvā ṭhapitaṁ viya katvā luddakavesaṁ vijahitvā
attano ānubhāvena ākāse jalamāno viya¹⁷ ṭhatvā „mahārāja
10 ahaṁ Sakko devarājā ‘ayaṁ loko vinassatīti’ āgato, sampati
hi matamatā adhamme vattitvā apāye¹⁸ pūrenti, devaloko
tuccho viya jāto, ito paṭṭhāya adhammikesu kaṭṭabbam¹⁹ ahaṁ
jānissāmi²⁰, tvaṁ appamatto hohīti²¹“ catūhi satārahagāḥhi
dhammaṁ desetvā manusse²² dānāsīlesu paṭiṭṭhāpetvā osak-
15 kitasāsaṇaṁ²³ aparaṁ²⁴ vassasahassaṁ²⁵ pavattanasamatthaṁ
katvā Mātalin ādāya sakatṭhānam eva gato²⁶.

S. i. d. ā. „evaṁ bhikkhave pubbe p' ahaṁ²⁷ lokassa attham
eva carāmi²⁸“ vatvā j. s.: „Tadā Mātali ānando aho si, Sakko²⁹ ahaṁ
evā“ ti. Mahākapaṇhajātakam.

20

7. Kosiyajātaka.

Kosiyajātakam Sudhābhajanajātake āvibhavissati. Kosiya-
jātakam²⁹.

8. Meṇḍakajātaka.

Meṇḍakapaṇhaṁ³⁰ Ummaggajātake³¹ āvibhavissati. Meṇḍaka-
25 paṇhajātakam³².

¹ Bā adda¹ ti. ² Ck² -koṭṭhaṇaṁ, Bā aññaṁ ṭhānaṁ. ³ Bā vere in the place
of te core. ⁴ Bā omits va. ⁵ C⁵ -ssantīti, Bā puñcissatīti, B⁶ muñcissatīti.
Bā omits as-. ⁷ Bā dukkhaṁ. ⁸ Bā omits me. ⁹ Bā -te-⁹. ¹⁰ Bā khādītva.
tato. ¹¹ Bā -kkhatīti, Ck¹¹ -kkhātī. ¹² Bā evaṁ, omitting ca. ¹³ Bā adham-
makā-. ¹⁴ Bā -kāmo. ¹⁵ Bā omits tato. ¹⁶ Bā utrasāsa-. ¹⁷ Bā omits eviya.
¹⁸ Bā āgato pamattā hi mahājanā adhammaṁ vattetvā matamatā apāye. ¹⁹ Bā
omits ka-. ²⁰ Bā adāpessāmi. ²¹ Bā hohi mahārājā ti. ²² Bā -ssānaṁ. ²³
Ck²³ osakkana-. ²⁴ Bā añña. ²⁵ Bā -ssa. ²⁶ Bā adds mahājano dānāsīlādini paṇ-
ṇāni katvā devaloke nibbattīmsu. ²⁷ Bā pāhaṁ. ²⁸ Bā adda pana-. ²⁹ Ck²⁹ omit
āvi - - kaṁ. ³⁰ Bā meṇḍakajātakaṁ. ³¹ Bā mahāumaṅga-. ³² Ck³² omit me-.

9. Mahāpadumajātaka.

Nādatṭhā¹ parato dosan ti. Idam S. J. v. Ciñcamāṇa-
vikaṁ ā. k. Paṭhamabodhiyaṁ hi Dasabalassa puthubhūtesu sāva-
kesu aparimānesu devamanussesu² ariyabhūmim okkantesu patthaṭṭe
guṇasamvādaye³ mahālābhasakkāro udapādi. Titthiyā suriyuggamane⁴
khaḍḍjopanakasadisā aheṣum, hatalābhasakkārā⁵ te⁶ antaravithiyam
ṭhatvā „kiṁ samaṇo Gotamo va⁷ Buddhho, mayam pi Buddhā, kiṁ
tass⁸ dinnam⁹ mahapphalam amhākaṁ pi dinnam¹⁰ mahapphalam
eva, amhākaṁ pi detha karothā¹¹“ ‘ti evam manusse viññāpetāpi¹²
lābhasakkārāṁ alabhitvā¹³ raho sannipatitvā „kena nu kho upāyena¹⁴
samaṇassa Gotamassa manussānaṁ antare avaṇṇam uppādetvā¹⁵ lābha-
sakkārāṁ nāsesāma¹⁶“ ‘ti mantayimsu. Tadā Sāvatthiyaṁ Ciñca-
māṇavikā nām¹⁷ ekā paribbājikā uttamarūpadharā sobhaggappattā
devaccharā viya, tassā¹⁸ sarīrato raṁsiyo¹⁹ niccharanti. Ath²⁰ eko
kharamanti evam āha: „Ciñcamāṇavikaṁ paṭicca samaṇassa Gota-
massa avaṇṇam uppādetvā lābhasakkārāṁ nāsesāma²¹“ ‘ti²². Te
„atth²³ eso upāyo“ ti sampatiṇṇimsu. Atha sā Titthiyārāmaṁ
āgantvā²⁴ vanditvā aṭṭhāsi. Titthiyā tāya saddhim na kathesum. Sā
„ko nu kho me doso ti, yāvatatiyaṁ vandāmi ayyā“ ti vatvā „ayya
ko nu kho me doso ti, kiṁ²⁵ mayā saddhim na kathethā“ ‘ti āha.
„Bhagini samaṇam Gotamaṁ amhe viheṭhentaṁ hatalābhasakkāre
katvā vicarantaṁ na jānāsīti“. „Na jānāmi ayyā²⁶, kiṁ pan²⁷ ettha
mayā²⁸ katabban“ ti. „Sace tvaṁ bhagini amhākaṁ sukhaṁ iṇṇhasi
attākaṁ²⁹ paṭicca samaṇassa Gotamassa avaṇṇam uppādetvā lābha-
sakkārāṁ nāsehi³⁰“. Sā „Sādhu ayyā, mayh³¹ eso³² bhāro, mā
cintayitthā³³“ ‘ti vatvā pakkamitvā³⁴ itthimāyākusalatāya³⁵ tato paṭṭhāya
Sāvattthivāsinaṁ³⁶ dhammakathaṁ sutvā Jetavanā nikkhamāṇasamaye³⁷
indagopakavaṇṇam paṭam³⁸ pārupitvā gandhamālādīhatthā³⁹ jetavanā-

¹ B² naditthā. ² B² omits deva. ³ B² patharantesu guṇodayesu. ⁴ B² te hi
alabha-. ⁵ B² omits te. ⁶ C² ca. ⁷ B² jānam. ⁸ B² omits mahap - - din-
nam. ⁹ B² dethā, omitting karothā. ¹⁰ C² hi, B² viññāpetvāpi. ¹¹ P² ala-
bhanto. ¹² B² pakāsetvā tassa. ¹³ B² -seyyāma. ¹⁴ C² viyassā, C² visassā,
B² devaccharapaṭibhāgā viya tassā. ¹⁵ B² rasmiyo. ¹⁶ B² nikkhamanti. ¹⁷ B²
vināseyyāthā ti, C² add mantayimsu. ¹⁸ B² gantvā. ¹⁹ B² kisse. ²⁰ B² ayye.
²¹ B² mayā kiṁ panettha. ²² C² kase-. ²³ B² ayaṁ me. ²⁴ B² pakkāmi.
²⁵ C² itthiyamāyā. ²⁶ B² -sino. ²⁷ B² -ne nikkhamantassa-. ²⁸ B² omits pa-
²⁹ C² -dhi hatthā, B² mandhamālādīhi, omitting hatthā.

bhimukhī¹ gacchati „imāya velāya kuhiṃ gacchasīti“ ca² vutte „kiṃ tumbhākam mama³ gamanaṭṭhānenā“⁴ 'ti vatvā Jetavanasamīpe Titthiyārāme vasitvā pāto va „aggavandanam vandisgāmā“⁵ 'ti nagarā nikkhamante upāsakajane⁶ Jetavane vutthā⁷ viya hutvā nagaram pavisanti⁸ „kuhiṃ vutthāsīti“ vutte „kiṃ tumbhākam mama vutthattṭhānenā“⁹ 'ti vatvā māsaddhamāsaccayena¹⁰ pucchiyamānā „Jetavane samānena Gotamena saddhiṃ ekagandhakuṭṭiyā vutth' ambhiti“¹¹ „puthujjanānam „saccam nu kho etaṃ no“ ti kamikham uppādetvā temāsa-catumāsaccayena¹² pilotikāhi¹³ udaram veṭhetvā gabbhinivannaṃ dasse-
 10 tvā upari rattapaṭaṃ¹⁴ pārupitvā „samanam Gotamam paṭicca gaḍḍho“¹⁵ laddho¹⁶ ti andhabāle¹⁷ gahetvā aṭṭhanavamāsaccayena udare dāru-
 maṇḍalam bandhitvā¹⁸ upari rattapaṭaṃ pārupitvā hatthapāda-
 pitthiyo gohanukena¹⁹ koṭṭhāpetvā²⁰ ussade dassetvā²¹ kilantindriyā²² ti²³ hutvā sāyaṇhasamaye Tathāgate alamkatadhammāsane²⁴ nisīditvā
 15 dhammam desente dhammasabham²⁵ gaṭtvā Tathāgatassa purato ṭhatvā „mahāsamaṇa mahājanassa tāva dhammam dāsesi, madhuro te saddo suphassitaṃ“²⁶ dantāvaranaṃ, aham pana taṃ paṭicca gabbham labhitvā paripuṇṇagabbhā jātā, n' eva me sūtigharam jānāsi na sappitelādini, sayam akaronto upaṭṭhāyakānam pi aṇṇatarāṃ²⁷ Kosala-
 20 rājānam vā Anāthapiṇḍikam²⁸ vā Visākhā mahāupāsikam vā²⁹ 'imissā māṇavikāya³⁰ kattabbayuttakam karohīti na vadasi, abhira-
 mitum yeva jānāsi gabbhaparihāram na jānāsīti“ gūthapiṇḍam gahetvā candamaṇḍalam dūsetum vāyamanā viya parisamajjhe³¹ Tathāgataṃ akkosi³², Tathāgato dhammakatham ṭhapetvā siho viya abhinadanto³³
 25 „bhagīni tayā kṛthitassa“³⁴ tathabhāvaṃ vā vitathabhāvaṃ³⁵ vā ahaṃ c' eva tvaṃ ca jānāmā“³⁶ 'ti āha. „Āma samaṇa tayā ca māyā ca nātabbhāven' ev' etaṃ jātaṃ“³⁷ ti. Tasmim khane Sakkassa āsanam³⁸ unbhākaram dassesi, so āvajjamāno „Ciṇcamānavikā Tathāgataṃ abhū-
 tena akkosatīti“³⁹ natvā „idaṃ“⁴⁰ vatthum soddhessāmiti⁴¹ catūhi deva-
 30 puttehi saddhiṃ āgami⁴². Devaputtā musikapotikā hutvā dāru-

¹ B^d -khā va. ² B^d omits ca. ³ C^k omits mama. ⁴ B^d -mi. ⁵ B^d -ka. ⁶ B^d Jetavanaganasaddisā, C^k vuttā. ⁷ B^d adds kuto. ⁸ B^d catumāsaccayena. B^d -hātāha. ¹⁰ B^d omits temāsa. ¹¹ C^k -kādi, B^d pīlekikāya. ¹² B^d omits ratto. ¹³ B^d adds me. ¹⁴ B^d -athamā. ¹⁵ B^d ṭhapetvā. ¹⁶ B^d -nu-. ¹⁷ B^d koṭṭhā. ¹⁸ B^d ussāretvā in the place of us-. ¹⁹ C^k -driyāni, B^d kilīthindriyāni. ²⁰ B^d -bhāyam. ²¹ B^d suphūṭa. ²² B^d upaṭṭhāram pakkosāpetvā, omitting aṇṇa-
 tarāṃ. ²³ B^d mahānātha-. ²⁴ C^k omits vā. ²⁵ B^d ciṇcamā-. ²⁶ C^k adds na. B^d yeva. ²⁷ B^d abbācikkhī. ²⁸ B^d vijārubhijamāno. ²⁹ B^d katassa, omitting tayā. ³⁰ B^d ata-. ³¹ B^d ceva. ³² B^d -bhāvena jāto. ³³ B^d bhavanam. ³⁴ B^d imaṃ. ³⁵ B^d āgami.

maṇḍalakassa bandhanarajjukāni¹ ekappahāren' eva chindimsu², pāruta-
 paṭaṇi³ vāto ukkampi, dārumaṇḍalakam patamānam tassā pādapiṭṭhi-
 yam pati, ubho aggapādā ucchindimsu⁴. Manussā⁵ „kālakaṇṇi
 Sammāsambuddham akkosasiti“⁶ sise khelaṁ pātetvā leḍḍudaṇḍa-
 hatthā Jetavanā niharimsu. Ath' assā Tathāgatassa cakkhupatham⁷
 atikkantakāle mahāpaṭhavi bhijjivā vivaram adāsi, Avicito jālā⁸
 utthahi, sā kuladattiyakambalaṁ⁹ pārupamānā viya gantvā Avicimhi
 nibbatti. Aññatitthiyānam lābhasakkāro parihāyi, Dasabalassa bhiyyo-
 somattāya vadḍhi. Punadvase¹⁰ dh. k. s.: „āvuso Ciuccamānavikā
 evaṁ¹¹ ulāraguṇaṁ aggadakkhiṇeyyam Sammāsambuddham abhūtena
 akkositvā mahāvināsam pattā“¹² ti. S. āgantvā „kāya nu 'ttha bhik-
 khave e. k. s.“¹³ ti pucchitvā „imāya nāmā“¹⁴ 'ti vutte „na bhikkhave
 idāṁ“¹⁵ eva pubbe p' esā¹⁶ maṁ abhūtena akkositvā vināsam¹⁷ pattā
 yevā“¹⁸ 'ti vatvā a. ā.: „.

A. B. Br. r. k. Bc. tassa aggamahesiyā kucchisimhi¹⁹ nib- 15
 batti, phullapadumasassirikamukhattā pan' assa Paduma-
 kumāro²⁰ tv-ev' assa nāmaṁ kariṁsu²¹. So vayappatto²²
 sabbasippāni uggaṇhi²³. Ath' assa mātā kālam akāsi. Rājā
 aññam aggamahesiṁ katvā puttassa uparajjam adāsi. Aparā-
 bhāge rājā paccantaṁ kupitaṁ vūpasametum gacchanto agga- 20
 mahesiṁ²⁴ „bhadde idh' eva vasa, ahaṁ paccantaṁ vūpa-
 metum gacchāmīti“²⁵ vatvā „nāhaṁ deva nivattissāmi, ahaṁ pi
 āgamissāmīti“²⁶ vutte yuddhabhūmiyam²⁷ ādinavaṁ dassetvā
 „yāva mamāgamanā“²⁸ anukkaṇṭhamāna vaṣa, ahaṁ Paduma-
 kumāraṁ²⁹ yathā tava kattabbakiccesu appamatto hoti evaṁ 25
 āṇāpetvā gamissāmīti“³⁰ vatvā tathā katvā gantvā³¹ paccāmitte
 palāpetvā³² janapadaṁ santappetvā³³ paccāgantvā³⁴ bahinagare
 kharadhāvaram³⁵ nivāsesi³⁶. Bo. pitu āgatabhāvam nātvā

¹ Ck^o -ko, B^d bandhanarajjukāni. ² B^d pacchimsu. ³ B^d pārumpānapaṭaṇi. ⁴ so
 Ck^o for -jjimsu? B^d chinisu. ⁵ B^d adds utthāyāni. ⁶ B^d -sesitī. ⁷ B^d ag-
 gijā-. ⁸ B^d -yamka-. ⁹ B^d adds bhikkhave. ¹⁰ B^d omits evaṁ. ¹¹ B^d pi esā.
¹² B^d mahāvi-. ¹³ B^d -imhi. ¹⁴ mahāpa-. ¹⁵ Ck^o kari. ¹⁶ B^d adds takkasilā-
 yam gantvā. ¹⁷ B^d -hivā āgamī. ¹⁸ B^d adds āha. ¹⁹ B^d nāhaṁ idheva
 vasissāmīti in the place of deva - - āgamissāmīti. ²⁰ B^d -yā. ²¹ B^d -nam.
²² B^d mahāpa-. ²³ B^d omits ga-. ²⁴ B^d assāsetvā. ²⁵ B^d thapetvā. ²⁶ B^d
 omits pa-. ²⁷ B^d -re. ²⁸ B^d -setvā.

nagaraṃ alamkārapetvā rājagehaṃ paṭijaggāpento¹ ekako va
 tassa santikaṃ agamāsi². Sā tassa³ rūpasobhaṃ⁴ disvā paṭi-
 baddhacittā ahoṣi. Bo.⁵ taṃ vanditvā „amma tumhākaṃ⁶
 kiṃ kattabban⁷“ ti pucchi. Atha naṃ „ammā⁸ 'ti' maṃ vada-
 5 sīti“ utthāya hatthe gahe tvā „sayanaṃ abhirūhā“, 'ti āha.
 „Kimkāraṇa⁹“ ti. „Yāva rājā āgacchati tāva ubho pi kilesa-
 ratiyā ramissāmā¹⁰“ 'ti. „Amma tvaṃ mama mātā ca sassā-
 mikā ca, mayā¹¹ sapariggahamātugāmo¹² nāma kilesāvāsena
 indriyāni bhinditvā na olokitapubbo pi¹³, kathaṃ tayā¹⁴ saddhim
 10 evarūpaṃ kilīṭṭhakammaṃ karissāmīti“. Sā dve tayo vāre
 kathetvā tasmiṃ anicchamāne „mama vacanaṃ¹⁵ na¹⁶ karosīti“
 āha. „Āma na karomīti“. „Tena hi rañño kathetvā sīsaṃ
 te¹⁷ chindāpessāmīti¹⁸“. M. „tāva ruciṃ karohīti¹⁹“ taṃ
 lajjāpetvā pakkāmi. Sā bhītatasi²⁰ cintesi: „sa²¹ āyaṃ
 15 paṭhamataraṃ²² pitu²³ ārocessati jīvitam me n' atthi, aham
 eva puretaraṃ kathessāmīti²⁴“ bhattaṃ abhuñjitvā²⁵ kilīṭṭha-
 lomavatthaṃ²⁶ nivāsetvā sarīre nakharājiyo dassetvā „kuhiṃ
 devīti' raññā pucchitakāle²⁷ 'gilānā' ti katheyyāthā²⁸“ 'ti paṛi-
 cārikānaṃ saññaṃ datvā gilānālayaṃ katvā²⁹ nipajji. Rājāpi
 20 nagaraṃ padakkhiṇaṃ katvā nivesanaṃ³⁰ āruhya taṃ apas-
 santo „kuhiṃ³¹ devīti“ pucchitvā³² „gilānā³³“ ti sutvā³⁴ siri-
 gabbhaṃ pavisitvā „kiṃ te devi aphāsukaṃ“ ti pucchi. Sā
 tassa vacanaṃ asuṇanti viya hutvā dve tayo vāre pucchitā³⁵
 „mahārāja, kasmā³⁶“ kathesi, tuṇhī hohi³⁷, sassāmikaitthiyo³⁸
 25 nāma mādisā³⁹ hontīti⁴⁰ vatvā „kena viheṭhitā⁴¹, sīghaṃ me

¹ Bā -petvā. ² Ck āg-. ³ Ck tassa, Bā pī tam. ⁴ Bā -sobhaggappattam. ⁵ Bā omits ahoṣi bo-. ⁶ Bā amhākaṃ. ⁷ Ck -bbā. ⁸ Bā omits a-. ⁹ Bā kiṃ. ¹⁰ Ck sayā, Bā payā ca. ¹¹ Bā -ho-. ¹² Ck hi, Bā omits pi. ¹³ Bā mayā. ¹⁴ Bā te sīsaṃ. ¹⁵ Bā adde āha. ¹⁶ Bā kathehīti vatvā. ¹⁷ Bā omits bhī-. ¹⁸ Bā pathamaṃ. ¹⁹ Bā pituno. ²⁰ Bā -mi nanti. ²¹ Bā bhutvā. ²² Bā -lāma-kavatthaṃ. ²³ Bā pucchakakāle. ²⁴ Bā omits gilā- katvā. ²⁵ Bā nāgarā-
 gantvā āsanaṃ. ²⁶ Ck pucchi. ²⁷ Bā omits gi - - sutvā. ²⁸ Bā pucchitvā tāpi
 tuṇhī ahoṣi devī kasmā na kathesi tuṇhī ahoṣīti. ²⁹ Bā kiṃ. ³⁰ Bā omits
 tuṇhī hohi. ³¹ Bā asāmi-. ³² Bā adde nā. ³³ Bā kenaci heḍhitā.

kathehi, sīsam assa chindissāmīti“ vutte „kañ si¹ tvañ ma-
hārāja nagare ṭhapetvā gato“ ti „Padumakumārañ“ ti „so
mayhañ vasanaṭṭhānañ āgantvā² ‘tāta mā evaṃ kārōhi³, ahañ
tava mātā’ ti vuccamāno⁴ pi ‘ṭhapetvā mañ añño rājā nāma
atthi⁵, ahañ tañ gehe karitvā⁶ kilesaratiyā ramissāmīti’ mañ
kesesu⁷ gahetvā aparāparañ luñcitvā attano vacanañ akaron-
tiñ⁸ vadhitvā⁹ koṭṭetvā gato“ ti āha. Rājā anupaparikkhitvā¹⁰
āsiviso¹¹ viya kuddho purise ānāpeṣi: „gacchatha, Paduma-
kumārañ bandhitvā ānethā“ ti. Te nagarañ avattharantā
viya tassa gehañ gantvā tañ bandhitvā paharitvā pacchā-
bhañ gāḥabandhanañ¹² bandhitvā rattakapaṇaveramālañ¹³
givaṃ paṭimuñcitvā vajjhañ katvā paharantā¹⁴ ānayaṃsu. So
„deviyā idaṃ kamman“ ti nātvā „bho purisa, nāhañ
rañño dosakārako, niraparādho ‘hañ asmīti’ vilapanto āgac-
chati. Sakalanagarañ saṃkhubhitvā¹⁵ „rājā kira mātugā-
massa vacanañ gahetvā Mahāpadumakumārañ ghātāpetīti¹⁶
sannipatitvā kumārassa¹⁷ pādamūle patitvā „na te¹⁸ idaṃ sāmi
anucchavikañ¹⁹“ ti mahāsaddena paridevi²⁰. Atha mañ netvā
rañño dassesuñ. Rājā²¹ disvā va cittañ niggaṇḥituñ asak-
konto „ayañ arājā va²² rājaliḥhañ karoti, mama putto hutvā²³
aggamahesiyā aparajjhi²⁴, gacchatha mañ corapaṇāte pātetvā
vināsañ pāpethā“ ti āha. M. „na mayhañ tāta evarūpo
aparādho²⁵ atthi, mā mātugāmassa kathañ²⁶ gahetvā mañ
nāsehi²⁷“ pitarañ yāci. So tassa kathañ na gaṇhi. Tato
soḷasasahassā antepurikā „tāta Mahāpadumakumāra attano²⁸
ananucchavikañ idaṃ laddhan“ ti mahāviraṇṇa viraviṃsu.

¹ Bā kassa. ² Bā puttāñ me pa-. ³ Bā adda evamakāsi. ⁴ tāta - - karōhi
wanting in Bā. ⁵ Cks -ne. ⁶ Bā natthi in the place of nāma atthi. ⁷ Bā
ayañ mañ gahetvā in the place of ahañ - - karitvā. ⁸ Bā me keso. ⁹ Cks -ti,
Bā mañ akaronatthi. ¹⁰ Bā patitvā. ¹¹ Bā adda va. ¹² Bā -haṃba-. ¹³ Bā
rattakuramālañ. ¹⁴ Bā omits vajjhañ - - tā. ¹⁵ Bā -bbhi. ¹⁶ Bā ghātāpesīti.
¹⁷ Bā rājaku-. ¹⁸ Bā omits nate. ¹⁹ Bā ananucchavikañ, omitting ti. ²⁰ Bā
vīṃsu. ²¹ Bā -jāpi. ²² Bā omits arājāva. ²³ Bā -tvāpi. ²⁴ Bā -rajjhati.
²⁵ Bā doso. ²⁶ Bā vacanañ.

Sabbe khattiyamahāsālādayo pi amaccaparijano pi „deva,
kumāro silācāraguṇasampanno vaṁsānurakkhako¹ rajjadāyādo,
mā nam² mātugāmassa vacanaṁ gahetvā anupaparikkhitvā
vināsesi³, raññā nāma nisammakārīnā bhaviṭṭabban“ ti vatvā

5 satta gāthā abhāsimsu:

1. Nādatṭhā⁴ parato dosaṁ anumthūlāni⁵ sabbaso (Dhp. p. 311)
issaro panaye daṇḍaṁ sāmaṁ appaṭivekkhiya. 61.
2. Yo ca appaṭivekkhitvā daṇḍaṁ kubbatī khattiyō
sakaṇṭakaṁ so gilati jaccandho va samakkhikaṁ. 62.
- 10 3. Adaṇḍiyaṁ daṇḍiyati daṇḍiyaṁ ca adaṇḍiyaṁ,
andho va visamaṁ maggaṁ na jānāti samāsaṁ. 63.
4. Yo ca etāni ṭhānāni anumthūlāni sabbaso
suddiṭṭhaṁ anusāseyya sa ve vohātum arāhati⁶. 64.
5. N' ekantamudunā sakkā ekantatikhiṇena vā .
- 15 6. attāṁ mahante⁷ ṭhāpetum, tasmā ubhayaṁ ācare. 65.
7. Paribhūto mudu hoti atitikkho ca veravā,
etaṁ ca ubhayaṁ nātva anumajjhaṁ samācara. 66.
8. Bahum pi ratto bhāseyya duṭṭho pi bahu bhāsati,
na itthikāraṇā rāja puttaṁ ghātetum arahasīti. 67

20 Tattha nādatṭhā⁸ ti na adievā, parato ti parassa, sabbaso ti sab-
bāni anumthūlāni⁹ khuddakamahantāni¹⁰ vajjāni, sāmaṁ appaṭivekkhiyā
'ti¹¹ paravacanaṁ¹² pahāya attano paccakkhaṁ akatvā¹³ paṭhavissaro rājā dan-
ḍaṁ na panaye¹⁴ na¹⁵ paṭṭhapeyya, Mahāsammatarājakulasmiṁ¹⁶ hi satato¹⁷
uttaridaṇḍo nāma n' atthi, tālanagaraṇapabbājanato¹⁸ uddhaṁ¹⁹ hattha-
25 pādacchedanaḥātanaṁ²⁰ nāma n' atthi, pacchā kakkhalarājūnaṁ kāle etaṁ
uppannaṁ, taṁ sandhāya te amaccā ekantaṁ²¹ eva parassa dosaṁ sāmaṁ adievā
kātum na yuttan ti khetutā evaṁ āhamsu, yo ca appaṭivekkhitvā ti ma-
hārāja evaṁ paṭivekkhitvā dosānucchaviko²² daṇḍo²³ paṇetabbo²⁴, y rājā²⁵
agatigamme ṭhito²⁶ taṁ dosaṁ appaṭivekkhitvā hatthacchedadāṇaṁ²⁷ karoti

¹ B^d -rakkhito. ² B^d omits mānaṁ. ³ B^d va mā nāsesi. ⁴ B^d naditṭhā. ⁵
B^d anuthū-. ⁶ C^k sa ce, B^d sa ve kārītumarahasi, B^e - - - hati. ⁷ B^f mahatthe,
B^d atthaṁ mahatto. ⁸ B^d na viṭṭhā, B^e na diṭṭhā. ⁹ B^d -ta. ¹⁰ C^k -ya, omitting ti.
¹¹ B^d parassa va-. ¹² B^d katvā. ¹³ C^k papa-. ¹⁴ B^d adde ca. ¹⁵ B^d -kālasmiṁ.
¹⁶ B^d paccakkhato. ¹⁷ B^d pabbājanīyato, omitting tālanagaraṇa. ¹⁸ B^d udari.
¹⁹ B^d -tanaṁ. ²⁰ C^k -e. ²¹ C^k -pe-. ²² B^d sabbe rājāno, C^k so rājā. ²³
B^d -ā. ²⁴ B^d sabbache-.

so attano dukkhakāraṇaṃ¹ karonto sakaṇṭakabhojanaṃ² gilati nāma jaccandho viya ca³ samakkhikaṃ bhuñjati nāma, adaṇḍiyaṃ ti yo adaṇḍetabbaṃ daṇḍeti daṇḍetabbaṃ⁴ ca daṇḍiyaṃ⁵ adaṇḍetvā⁶ attano rucim eva karoti so andho va⁷ vīsamāṃ⁸ maggaṃ paṭipanno⁹ na jānāti, samāsamaṃ tato pāsānādisu pakkhalanto andho viya catūsu apāyesu mahādukkhaṃ pāpupātīti attho, e tānīti etāni¹⁰ daṇḍiyadaṇḍiyakāraṇāni¹¹ c' eva daṇḍiyakāraṇesu pi anumāhulāni ca¹² sabbāni aditthahiṃ diṣvā anusāseyya¹³, sa ve¹⁴ rājā vohātum¹⁵ voharitum¹⁶ rajjam¹⁷ anusāsītum arahatīti attho, attāṃ mahante¹⁸ thāpetun ti evarūpo¹⁹ anuppanne bhoge uppadetvā uppanne thāvare katvā attānaṃ mahante uḷāre issariye thāpetum²⁰ na²¹ sakkotīti²² attho, mudū²³ ti mudurājā raṭṭhāvāsikānaṃ pari²⁴ shuto hoti²⁵ avaṇṇāto so²⁶, rajjam niccoraṃ²⁷ kātum na sakkoti, veravā ti atikkhassa²⁸ pana sabbe pi ratthavāsino²⁹ verino hontīti savaṇvā nāma hoti, anumaḍḍhanti anubhūtaṃ mudutikkhābhāvānaṃ³⁰ majjhaṃ samācāre, amudu anatikkho hutvā rajjaṃ kārāya³¹ ti attho, na itthikāraṇā³² ti pāpaṃ lāmaṃ mātugāmaṃ³³ hiṣṣāya vaṃsānurakkhaṃ³⁴ chaddāyādaṃ³⁵ puttāṃ ghāte³⁶ pun³⁷ nārahasi mahārājā³⁸ ti.

Evam nānākāraṇehi kathentāpi amaccā attano kathaṃ gāhāpetum nāsakkhimsu. B. pi yācanto attano pi³¹ kathaṃ gāhāpetum nāsakkhi, andhabālo pana so³² rājā „gacchatha, naṃ corapapāte khipathā³³ ti āṇāpento aṭṭhamaṃ³⁴ gātham āha: 20
„Sabbo³⁵ ca loko ekanto³⁶ itthi ca ayam ekikā,
tenāhaṃ paṭipajjissam, gaccha pakkhipath' eva³⁷ na ti. 68.

Tattha tenāhaṃ ti yena kārāṇaṃ sabbo loko ekanto³⁵ kumārass' eva pakkho hutvā thito ayaṃ ca itthi ekikā va tena kārāṇaṇāhaṃ imissā vacanaṃ paṭipajjissam gacchatha naṃ pabbataṃ āropetvā papāte khipath' eva³⁷ ti. 25

Evam vutte soḷasasahassāsu rājittihīsu³⁶ ekāpi sakabhāvena aṇṭhātum³⁷ nāsakkhi, sakalanagaravāsino bāhā paggayha³⁸ kese parikiriya³⁹ vilapiṃṣu. Rājā „ime⁴⁰ imassa papāte

¹ Bā anattakā-. ² Cā Bā -kaṃbho-. ³ Bā omits ca. ⁴ Cā ad-. ⁵ Cā ad-, Bā omits daṇḍiyaṃ. ⁶ Bā viya. ⁷ Bā samāsamaṃ. ⁸ Bā adds pi. ⁹ Bā daṇḍakā-. ¹⁰ Cā va, Cā Bā omits ca. ¹¹ Cā manu-. ¹² Cā sa ce. ¹³ Bā cakāritum. ¹⁴ Bā omits voharitum. ¹⁵ Bā rajje. ¹⁶ Bā mahatte. ¹⁷ Bā -pe. ¹⁸ Bā omits na. ¹⁹ Cā sakkomīti. ²⁰ Cā hotu. ²¹ Bā sā. ²² Bā rajjanivāraṇaṃ. ²³ Bā atikkhāya. ²⁴ Bā sabbesaṃ - vāsikānaṃ. ²⁵ Bā mudutikkhabhāvānaṃ. ²⁶ Bā bhāreyyā. ²⁷ Cā itthiyākā-. ²⁸ Bā -rakkhitaṃ. ²⁹ Bā attano dāyāda. ³⁰ Bā -te-. ³¹ Bā omits pi. ³² Bā omits so. ³³ Cā paṭhamaṃ. ³⁴ Cā -e. ³⁵ Bā ekato. ³⁶ Bā rājattihīsu. ³⁷ Bā sandhāretum. ³⁸ Bā adds kandevā. ³⁹ Bā -yamānā. ⁴⁰ Bā omits ime.

khipanam paṭibāheyyum pīti¹“ saparivāro² mahājanassa pari-
 devantass’ eva³ tam⁴ uddhapādam adhosiram⁵ katvā gāhāpetvā
 papāte khipāpesi. Ath’ assa mettābhāvanānubhāvena pabbate
 adhivatthā devatā „mā bhāyi Mahāpadumā“ ‘ti tam samassā-
 5 senti ubholi hatthehi gahetvā hadaye ṭhapetvā dibbaphassam⁶
 pharāpetvā⁷ otaritvā pabbatapāde pabbataṭṭhakanāgabbhavane⁸
 nāgarājassa phaṇagabbhe ṭhapesi. Nāgarājā B-am nāgabha-
 vanam netvā attano yasam majjhe bhinditvā adāsi. So tattha
 ekasamvaccharam vasitvā „manussapatham gamissāmīti“⁹“ vatvā
 10 „kataratṭhānan“¹⁰“ ti vutte „Himavantam gantvā pabbajissā-
 mīti“ āha. Nāgarājā „sādhū“ ‘ti tam gahetvā manussapathe
 patiṭṭhāpetvā pabbajitaparikkhāre datvā sakatṭhānam eva¹¹ gate.
 So pi Himavantam pavisitvā isipabbajjam pabbajitvā jhānā-
 bhiññam¹² nibbattetvā vanamūlaphalāhāro tattha paṭivasi¹³.
 15 Ath’ eko Bārāṇasivāsivanacarako¹⁴ tam ṭhānam patto M-am
 sañjānitvā „nanu tvaṃ deva Mahāpadumakumāro“ ti vatvā
 „āma sammā“ ‘ti vutte tam vanditvā katipāham tattha vasitvā
 Bārāṇasim gantvā rañño ārocesi: „deva putto te“¹⁵ Himavanta-
 padese isipabbajjam pabbajito¹⁶ paṇṇasālāyam vasati, aham
 20 tassa santike vasitvā āgato“ ti¹⁷. „Paccakkhan te diṭṭho“
 ti. „Āma devā“ ‘ti. Rājā mahābalakāya pariṇuto tattha
 gantvā vanapariyante khandhāvaram bandhitvā amaccaparivuto¹⁸
 paṇṇasālam kañcanarūpasiriyā¹⁹ paṇṇasāladvāre nisiñnam M-am²⁰
 vanditvā ekamantam nisīdi, amaccāpi vanditvā paṭisanthāram
 25 katvā nisiḍiṃsu. B. pi rājānam phalāphalena²¹ paṭipucchitvā
 paṭisanthāram akāsi. Atha nam rājā „tāta mayā tvaṃ gam-

¹ Cks -yyunpīdī, Bđ -yyunti. ² Bđ adds gantvā. ³ Bđ tassa, omitting eva.

⁴ Bđ nam. ⁵ Bđ uddham - - avam-. ⁶ Cks -phassa, Bđ -samphassam. ⁷ Bđ panāmetvā. ⁸ Bđ patiṭṭhita in the place of pabbataṭṭhaka - - . ⁹ Bđ -ssāmī maharājāti. ¹⁰ Bđ -ram ṭhā-. ¹¹ Bđ -ñā. ¹² Bđ pativasati. ¹³ Bđ -cāriko.

¹⁴ Cks omit te. ¹⁵ Bđ -itvā. ¹⁶ Bđ adds tam utvā rājā. ¹⁷ Bđ amaccaganā-

¹⁸ Bđ pasadileam. ¹⁹ Bđ adds disvā. ²⁰ Bđ omits pha-.

bhīre papāte khipāpito¹, kathaṃ sañjivito² sīti³“ pucchanto
navamaṃ gāthaṃ āha:

9. Anekatāle⁴ narake gambhīre suduruttare
pātito gīriduggasmim kēna tvaṃ tattha nāmaritī⁵. 69.

Tattha, anekatāle⁶ ti anekatālapamāne⁷, nāmaritī⁸ na mari. 5
Tatoparā:

10. Nāgo jātabalo⁹ tattha thāmaṃ girisānujo
pāccaggahi¹⁰ maṃ bhogehi tenāhaṃ tattha nāmarim¹¹. 70.

11. Ehi taṃ paṭinessāmi¹² rājaputta sakaṃ gharaṃ,
rajjam kārehi, bhaddan te, kiṃ araṇṇe karissasi¹³. 71. 10

12. Yathā¹⁴ giṇṇavā baliṣaṃ uddhareyya salohitaṃ
uddharitvā¹⁵ sukhī aṣṣa sukhāṃ¹⁶ passāmi attani¹⁷. 72.

13. Kin nu tvaṃ baliṣaṃ brūsi, kiṃ tvaṃ brūsi salohitaṃ,
kin nu¹⁸ tvaṃ ubbhataṃ brūsi, tam me akkhāhi pucchito¹⁹. 73.

14. Kām²⁰ āhaṃ baliṣaṃ brūmi, hatthiassaṃ²¹ salohitaṃ, 15
ṇatt²² āhaṃ ubbhataṃ brūmi, evaṃ jānāhi khattiyā²³ 'ti 74.
imāsu²⁴ pañcasu ekantarikā tisso gāthā B-assa dve raṇṇo.

Tattha paccaggahi²⁵ pabbatapatanakāle devatāya paṇḍitvā dībba-
phassena²⁶ samassāsetvā upanītaṃ²⁷ maṃ paṇḍitvā gahetvā²⁸ pana²⁹ nāga-
bhavanam netvā³⁰ mahantaṃ yassaṃ datvā manussapathaṃ maṃ nehiti vutto³¹ 20
maṃ manussapathaṃ ānesi sv-āhaṃ³² idhāgantvā pabbajito itī, tena³³ devatāya
ca nāga-³⁴ cānubhāvenāhaṃ³⁵ tattha na mariṃ ti sabbam³⁶ ārocesi,
ehitī³⁷ rājā tassa vacanaṃ sutvā somanassappatto hutvā tāta ahaṃ bālabbhāvena
itthiyā vacanaṃ³⁸ gahetvā evaṃ ācāraguṇena taṃ³⁹ aparajjhiṃ khamāhi me⁴⁰
ti padesu patitvā utthehi mahārāja khamāmi te⁴¹ itoparam puna mā evaṃ 25
anissammakārī bhavēyyasīti vutto⁴², tāta tvaṃ attano kulasantakaṃ⁴³ setacchattaṃ
ussāpetvā rajjam anusūsanto⁴⁴ mayhaṃ khamasi nāmā⁴⁵ 'ti evaṃ āha, uddha-

¹ B^d -pewā. ² B^d assaji-, B^s saji-. ³ B^d -kāle. ⁴ B^d na marasīti. ⁵ B^d
lāmpamāne kāle. ⁶ C^k na-, B^d marasīti. ⁷ C^k -bale, B^d -phaṇṇe, B^f -phalo.
⁸ C^k -bhi, B^d paccaggahi. ⁹ C^k -ri, B^d namari. ¹⁰ C^k -ni-, B^d patine-.
¹¹ B^d add kumāro āha. ¹² C^k uggari-. ¹³ C^k evaṃ. ¹⁴ B^d attanīti, and
adds rājā āha, C^k attanā. ¹⁵ C^k kiṃ, omitting nu. ¹⁶ C^k -assa. ¹⁷ C^k imāsa,
B^d imissā. ¹⁸ B^d paccaggahimanti. ¹⁹ B^d -sappassena. ²⁰ B^d saṇḍikaṃ. ²¹
B^d paṇḍitvā in the place of paṇḍi-. ²² B^d omits pana. ²³ B^d āne-. ²⁴
B^d -pathaṃ pahīṇa M vutto. ²⁵ B^d ahaṃ. ²⁶ B^d teneva. ²⁷ B^d ca a -- na a-.
²⁸ all three MSS. maritī, B^d so in the place of sabbam. ²⁹ B^d omits ehiti. ³⁰
C^k -gunante taṃ, B^d sīlācārasampanne tayi. ³¹ B^d adds dosaṃ. ³² B^d adds
dosaṃ. ³³ B^d -e. ³⁴ B^d kulavettikari. ³⁵ C^k -te.

ritvā ti hadayaṃakkādīni asampattam eva taṃ¹ uddharitvā, sukhāṃ pas-
sāmi attanīti² attānaṃ mahārāja evam aham pi puna sothibhāvappattāni
gilitabaliapurisam iva attānaṃ³ passāmi, kiṃ nu tvaṃ ti idaṃ rājā taṃ
atthaṃ vitthārato⁴ sotuṃ pucchati, kāmāhaṇ ti pañcakāmaguṇe ahaṃ, hatthi
⁵ assaṃ salohitan ti⁵ evaṃ [hatthiassarathavāhanaṃ satteratanādibhedāni⁶
vibhavaṃ salohitan ti brūmi⁷, cattāhaṇ cattāni ahaṃ yadā taṃ sabbam pi
cattāni hoti pariccattāni taṃ dānaṃ ahaṃ ubbhatan ti brūmi.

„Iti kho mahārāja mayhaṃ rajjena kiccaṃ n' atthi, tvaṃ
pana dasa rājadhamme akopetvā agatigamaṇaṃ pahāya dham-
¹⁰ mena rajjaṃ karehīti“ M. pitu ovādaṃ adāsi. So⁸ roditvā
kanditvā⁹ nagaraṃ gacchanto antarāmagge amacce pucchi:
„ahaṃ kaṃ¹⁰ nissāya evarūpena ācārasampanṇena,¹¹ puttena
viyogaṃ patto“ ti. „Aggamahesinī¹² devā“ ti. Rājā taṃ
uddhapādaṃ gāhāpetvā corapapāte¹³ khipāpetvā, nagaraṃ pavi-
¹⁵ sitvā dhammena rajjaṃ karesi.

S. i. d. ā. „evaṃ bhikkhave pubbe p' esā maṃ akkositvā
mahāvināsaṃ pattā“ ti vatvā

15. Cīncamāṇavikā mātā Devadatto ca me pitā
Anando¹³ paṇḍito nāgo Sāriputto ca devatā
²⁰ ahaṃ tadā rāja¹⁴putto¹⁴, evaṃ dhāretha jātakan ti 75.
osānagāthāya j. samodhānesi¹⁵. Mahāpadumajātakam.

10. Mittāmittajātika.

Kāni kammāni kubbānīti. Idaṃ S. J. v. Kosalarañño
atthacaraṃ¹⁶ amaccaṃ ā. k. So kira rañño bahūpakāro āhosi.
²⁵ Ath' assa rājā atirekasammānaṃ karesi. Avasesā naṃ asahamānā
„deva asuko amacco tumhākaṃ anattakārako“ ti paribhindiṃsu.
Rājā taṃ parigaṇhanto kiñci dosaṃ adisvā „ahaṃ massa kiñci dosaṃ
na passāmi, kathaṃ nu kho sakkā mayā imassa mittabhāvaṃ¹⁷
amittabhāvaṃ vā jānitun“ ti cintetvā „imaṃ pañhaṃ tṭhapetvā

¹ Bā omits taṃ. ² Bā attanīti, C^{ks} sukhassa attanīti. ³ Bā balisameva
attanīti. ⁴ Bā -rito. ⁵ all three MSS, atthi assa, C^{ks} -taṃ hi. ⁶ Bā omits
bhedaṃ. ⁷ Bā omits brūmi. ⁸ Bā adds rājā. ⁹ Bā paridevitvā. ¹⁰ C^{ks} taṃ.
¹¹ Bā ācāraguṇassaṃ. ¹² all three MSS. -si. ¹³ C^{ks} add ca. ¹⁴ Bā rāja¹⁴putto
ahaṃ āsi, B/ r. a. tadā. ¹⁵ C^{ks} -dhāni, C^{ks} -dhāni. ¹⁶ Bā -carīyam.

Tathāgataṃ añño jānitum na sakkhissati, gantvā pucchissāmīti¹ so
bhuttapātārāso S-raṃ upasāṃkamitvā „bhante kathaṃ nu kho sakkā
purisena attano mittabhāvaṃ vā amittabhāvaṃ vā jānitum“ ti pucchi.
Atha naṃ S. „pubbe pi mahārāja paṇḍitā imaṃ pañhaṃ cintetvā
paṇḍite pucchitvā tehi kathitavasena nātvā amitte vajjetvā² mitte 5
sevimisū“ ti vatvā tena yācito a. ā.:

A. B. Br. r. k. Bo. tassa atthadhammānusaśako amacco
ahosi. „Tadā Bārāṇasirañño ekaṃ atthacarakaṃ amaccaṃ sesā
paribhindiṃsu. Rājā tassa dosaṃ āpassanto „kathaṃ nu kho
sakkā amittaṃ vā mittaṃ vā nātun“ ti M-aṃ pucchanto 10
paṭhamam, gātham āha:

1. Kāni kammāni kubbanāni kathaṃ viññū parakkame
amittaṃ⁴ jāneyya medhāvi disvā sutvā va⁵ paṇḍito ti. 76.

Tass' attho: kāni kammāni karontāni medhāvi paṇḍito puriso cakkhunā
disvā sotena vā sutvā ayaṃ mayhaṃ amitto ti jāneyya tassa jānanatthāya 15
kathāni viññū parakkameyyā 'ti.

Ath' assa amittalakkhaṇaṃ kathento⁶

2. Na naṃ umhayate⁷ disvā na ca naṃ paṭinandati (vol. II ¹³¹/₂₂)
cakkhūni c' assa⁸ na dadāti paṭilomaṇ ca⁹ vattati. 77.
3. Amitte tassa bhajati mitte tassa na sevati 20
vaṇṇakāme nivāreti akkosante pasaṃsati. 78.
4. Guyhaṇ ca tassa n' akkhāti tassa guyhaṃ na gūhati
kammaṇ tassa na vaṇṇeti paññ' assa na-ppasaṃsati. 79.
5. Abhave nandati tassa bhava tassa na nandati
acchariyaṃ bhojanaṃ¹⁰ laddhā tassa n' uppajjate sati, 80. 25
tato naṃ nānukampati, aho¹¹ so pi labheyy' ito¹¹.
6. Īcc-ete soḷasākārā amittasmīṃ patiṭṭhitā (vol. II ¹³¹/₂₄)
yehi amittaṃ jāneyya disvā sutvā va¹² paṇḍito ti 81.

M.¹³ imā pañca gāthā vatvā puna

¹ B¹ -mā ti. ² C² vaji-. ³ B³ sakkomi taṃ nātun in the place of sakkā --.

⁴ B⁴ mitte. ⁵ B⁵ ca. ⁶ B⁶ adds gāthamāha. ⁷ B⁷ ummeyyate, B⁷ umbhayate.

⁸ C⁸ tassa. ⁹ C⁹ -māca. ¹⁰ B¹⁰ āhī, B¹⁰ āhā. ¹¹ C¹¹ -yyato, C¹¹ labheyyakotā,

B¹¹ labheyto. ¹² B¹² ca. ¹³ B¹³ omits mahāsatto.

7. Kāni kammāni kubbānaṃ kathaṃ viññū parakkame
mittaṃ jāneyya medhāvī disvā sutvā va¹ paṇḍito ti² 82.
imāya gāthāya mittalakkhaṇaṃ puṭṭho sesagāthā abhāsi:
8. Pavutthaṃ taṃ taṃ³ sarati āgataṃ abhinandati
5 tato kelāyito⁴ hoti vācāya paṇinandati. 83.
9. Mitte tass⁵ eva⁶ bhajati amitte tassa na sevati
akkosante nivāreti vaṇṇakāme pasamsati. 84.
10. Guyhaṇ ca tassa akkhāti tassa guyhaṇ ca gūhati⁷ •
kammaṇ ca tassa vaṇṇeti paññaṃ tassa⁸ pasamsati. 85.
10 12. Bhave ca nandati tassa abhave tassa na nandati,
acchariyaṃ bhojanaṃ laddhā tassa uppajjate⁹ sati,
tato naṃ anukampati, aho⁷ so pi labheyy¹⁰ ito⁸. 86.
11. Icc-ete soḷasākārā mittasmiṃ suppatiṭṭhitā
yehi mittāṃ su⁹ jāneyya disvā sutvā va¹ paṇḍito ti. 87.

- 15 Tattha na naṃ umhayate¹⁰ ti taṃ mittāṃ¹¹ mittapaṭirūpako¹² sitam
na karoti pahaṭṭhākāraṃ na dasseti, na ca naṃ paṇinandatīti tassa kathaṃ
paṇṇaphanto na paṇinandati na tussati¹³, cakkhūni tassa na dadātīti
olokentaṃ na oloketi, paṭilomaṇicā¹⁴ 'ti tassa kathaṃ patippharati paṭisattu
hoti, vaṇṇakāme ti tassa vaṇṇaṃ bhaṇante¹⁵, nākkhātīti¹⁶ attano guyhaṇ
20 tassa nācikkhati, kammaṇ tassa¹⁷ 'ti tena katakammaṇ na¹⁸ vaṇṇayati¹⁹, pañ-
ñassā¹⁸ 'ti tassa paññaṃ¹⁹ na-ppasamsati nāpasampadaṃ na sahati²⁰, abha-
ve ti²¹ avuḍḍhiyā²², tassa nuppajjate²³ ti tassa mittapatirūpakassa
mama²⁴ mittassa pi ito dassāmiti sati na uppajjati, nānukampatīti mudu-
cittena na cintesi, labheyyito²⁵ ti labheyya ito, ākāra²⁶ ti kāraṇāni, pa-
25 vutthan ti videsagataṃ, kelāyito²⁶ ti kelāyati mamāyati pattheti piheti
icchatīti attho, vācāya²⁷ 'ti madhuravacanena taṃ samudācaranto nandati
tussati²⁷, sesaṃ vuttapaṭipakkhanayen²⁸ eva vēditabbaṃ.

¹ Edf ca. ² Bd adds bodhisatto. ³ C^o pavutthantaṃ taṃ? C^k pavutthaṃ 4. B^d paṭhaṃ tassa, B^f pavutthum tassa. ⁴ B^d -iko. ⁵ C^{ko} tassa. ⁶ C^{ko} paññāssā. ⁷ B^d ahā, F^f mahā. ⁸ C^{ko} -yyato, B^d labheyyito. ⁹ C^{ko} omit su. ¹⁰ B^d ummayyate. ¹¹ B^d omite mittāṃ. ¹² B^d -kam. ¹³ B^d dussati. ¹⁴ B^d tassa vaṇṇente. ¹⁵ C^{ko} na khamati. ¹⁶ C^o taṃ. ¹⁷ B^d nandiyati. ¹⁸ B^d paññamassā. ¹⁹ C^{ko} paññaṃ, B^d assa paññaṃ. ²⁰ C^o nayhati, B^d na bhāsati. ²¹ C^{ko} abhaṇenā, B^d abhave nandatīti. ²² B^d avuḍḍhiyā. ²³ B^d adds satī. ²⁴ B^d omite mama. ²⁵ C^o labheyyato, C^k labheyyakan, B^d labheyyito. ²⁶ C^{ko} -yino, B^d -yiko. ²⁷ B^d paṇinandati na dussati.

Rājā M-assa kathāya attamano hutvā tassa mahantaṃ
yasaṃ adāsi.

S. i. d. ā. „evaṃ mahārāja pubbe p' esa pañho samuṭṭhahi¹,
paṇḍitā vacanaṃ² kathayimsu³, imehi dvattimsāyākārehi⁴ amitto ca⁵
mitto ca⁶ jānitabbo“ ti vatvā j. s.: „Tadā rājā Ānando ahosi, paṇ-
ḍitāmacco⁷ aham evā“ 'ti. Mittāmittajātakaṃ. Dvādasani-
pātavaṇṇanā niṭṭhitā⁸.

¹ Ed samuṭṭhito. ² Bā pana. ³ Bā -sū ti. ⁴ Bā dvikāraṇehi. ⁵ Bā omits
amitto ca. ⁶ Bā omits ca. ⁷ Bā -taamacco pana. ⁸ Bā iti dassajātakavattu-
patimanditaṃ dvādasanipātajātakaṃ niṭṭhitaṃ.

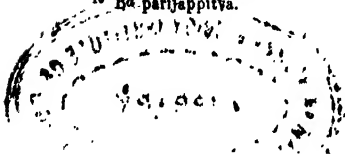
XIII. TERASANIPĀTA.

1. Ambajātakā.

Ahāsi me ambaphalāni pubbe ti. Idam S. J. v. Deva-
dattaṃ ā. k. Devadatto pi „ahaṃ” Buddho bhāviṣṣāmi, mayhaṃ
5 samaṇo Gotamo n’ evācariyo na upajjhāyo” ti ācariyaṃ paccakkhāya
jhānaparihīno saṃghaṃ bhinditvā anupubbena Sāvathim āgacchanto
bahi-Jetavane paṭhaviyā vivare dinne¹ Avicim pāvisi. Tadhā dh.² k. s.:
„āvuso Devadatto ācariyaṃ paccakkhāya³ mahāvināsaṃ patto Avici-
mahāniraye nibatto” ti. S. āgantvā „kāya nu ’ttha bhikkhave e. k.
10 s.” ti pucchitvā „imāya nāmā” ’ti vutte „na bhikkhave idān’ eva
pubbe pi Devadatto ācariyaṃ paccakkhāya mahāvināsaṃ patto yevā”
’ti vatvā a. ā.:

A. B. Br. r. k. tassa purohitakulaṃ ahivātakaṃ gena
vinassi. Eko va⁴ putto bhittim bhinditvā palāto, so Takka-
15 silaṃ gantvā disāpāmoikkhassa ācariyassa sāntikā⁵ vede ca
sesasippāni ca uggaṇhitvā ācariyaṃ vanditvā nikkhanto, „desa-
cārittaṃ⁶ carissāmīti” vicaranto ekaṃ paccantanagaraṃ pā-
puṇi. Taṃ nissāya mahācaṇḍālagāmaṃ ahoṣi⁷. Tadhā Bo.
tasmiṃ gāme paṭivasati paṇḍito vyatto, akāle phalaṃ gaṇhā-
20 panamantaṃ jānāti, so pāto va kācaṃ⁸ ādāya tato gāma
nikkhamitvā araṇṇe ekaṃ ambarukkhaṃ upasamkamitvā saṭṭa-
padamatthake ṭhito taṃ mantaṃ parivattetvā⁹ ambarukkhaṃ

¹ Bā dente. ² Bā adda bhikkhu. ³ Cā ariyapa-. ⁴ Bā omīte vā. ⁵ Bā adda
tayo. ⁶ Bā -cārikaṃ. ⁷ Bā jānissāmīti. ⁸ Cā omīte ahoṣi. ⁹ Cā Bā kājaṃ.
¹⁰ Bā parijappitvā.

ekena udakapasatena paharati, rukkhato taṃ khaṇaṃ ñeva
 purāṇapaṇṇāni paṭanti navāni utṭhahanti, pupphāni pupphitvā
 patanti, ambaphalāni utṭhāya muhuttan' eva paccitvā madhu-
 rāni ojavantani dibbaphalasadisāni¹ hutvā rukkhato patanti.
 M. tāni uccinitvā yāvadatthaṃ khāditvā kācaṃ² pūretvā³ gehaṃ 5
 gantvā tāni vikkīṇitvā puttadāraṃ posesi. So brāhmaṇakumāro
 M-aṃ akāle ambapakkāni āharitvā vikkīṇantaṃ disvā „nissam-
 sayena⁴ 'tehi mantabalena⁵ uppannehi bhaviṭabbaṃ⁶, imaṃ
 purisaṃ nissāya etaṃ anagghamaṇṭaṃ labhissāmi⁷“ cintevā
 M-assa ambāni āharaṇaniyāmaṃ pariggaṇhanto tatvato⁸ ñatvā 10
 tasmim̐ aṇṇiṇṇato anāgate va⁹ tassa gehaṃ gantvā aṇṇanto
 viya¹⁰ hutvā tassa bhariyaṃ „kuhiṃ¹¹ ācariyo¹²“ ti pucchitvā
 „araññaṃ gato¹³“ ti vutte „taṃ¹⁴ āgamayamāno¹⁵“ ṭhatvā āgac-
 chantaṃ disvā paccuggantvā hatthato kācaṃ¹⁶ gahetvā¹⁷ āha-
 ritvā gehe ṭhapesi. M. taṃ oloketvā bhariyaṃ āha: „bhadde 15
 ayaṃ māṇavako¹⁸ mantatthāya āgato, na pan' assa hatthe
 manto ṭhassati, asappuriso eso¹⁹“ ti. Māṇavo pi „aham̐ imaṃ
 maṇṭaṃ ācariyassa upakārako hutvā labhissāmi²⁰“ cintevā tato
 paṭṭhāya tassa gehe kattabbakiccāni²¹ karoti: dārūni āharati
 vihiṃ koṭṭeti²² pacati mukhadhovanādini²³ deti pāde dhovati. 20
 Ekadivasaṃ M-ena „tāta māṇava mañcaṃ²⁴ pādānaṃ me upa-
 dhānaṃ dehīti²⁵“ vutte aṇṇaṃ apassitvā sabbarattaṃ ūrumhi
 ṭhapetvā nīsi. Aparabhāge M-assa bhariyā puttaṃ vijāyi,
 tassā pasūtikāparikammaṃ²⁶ sabbam̐ akāsi. Sā ekadivasaṃ
 M-aṃ āha: „sāmi, ayaṃ māṇavo jātisampanno hutvāpi 25
 mantatthāya amhākaṃ veyyāvaccam̐ karoti, etassa hatthe manto
 ṭṭhatu vā mā vā deth' assa²⁷“ mantan²⁸“ ti. So „sādhū²⁹“ ti sampā-

¹ B² dibbarasa sa-. ² C² B² kājaṃ. ³ B² pūrāpetvā. ⁴ B² mantaphalena.
 C² -sayenetaṃ mantabalehi. ⁵ B² -bbanti. ⁶ B² tathato, C² tatvato. ⁷
 B² yeve. ⁸ B² adds ayye. ⁹ B² adds āgataṃ. ¹⁰ B² adds va. ¹¹ C² kāmaṇi,
 C² kājaṃ. ¹² B² disvā hatthato paccuggahetvā. ¹³ B² -vo. ¹⁴ B² sabbaki-
¹⁵ B² adds bhattāni. ¹⁶ B² dantakaṭhamu-. ¹⁷ all three MSS. mañca. ¹⁸ C² omits
 pari, B² reads tassā sutikāle parik -. ¹⁹ B² omits pi. ²⁰ B² adds tassa

ticchitvā tassa mantam datvā tam evam āha: „tāta, anaggho¹
 manto, tava imam nissāya mahālābhasakkāro bhavissati, raññā
 vā rājamahāmatteṇa vā ‘ko te ācariyo’ ti puṭṭhakāle mam mā
 nigūhittho, sace hi ‘caṇḍālassa me santikā’ manto gahito’ ti
 5 lajjanto² ‘brāhmaṇamahāsālo me ācariyo’ ti kathessaṇi³ imassa
 mantassa⁴ phalaṃ na labhissasīti⁵“. So „kimkāraṇā’ nigūhis-
 sāmi⁶, kenaci puṭṭhakāle tumhe yeva kathessāmīti⁷“ vatvā
 vanditvā caṇḍālagāmato nikkhamitvā mantam⁸ vīmaṃsītvā anu-
 pubbena Bārāṇasim⁹ patvā ambāni vikkīṇitvā bahum dhanam
 10 labhi. Ath’ ekadivasaṃ uyyānapālo tassa hatthato amban
 pi kiṇitvā¹⁰ rañño adāsi. Rājā tam paribhuñjityā, kuto¹¹ tayā
 evarūpaṃ amban laddhan¹²“ ti pucchi. „Deva eko māṇavo
 akālaambaphalaṇi¹³ ānetvā vikkīṇāti, tato me gahitan¹⁴“ ti.
 „Ito paṭṭhāya idh’ eva ambāni āharatū’ ti tam vadehīti¹⁵“. So
 15 tathā akāsi. Māṇavo pi tato paṭṭhāya ambāni rājakulam
 harati raññā ca „mam upaṭṭhahā¹⁶“ ti¹⁷ vutte rājānam upaṭṭha-
 hanto bahum dhanam labhitvā kamena¹⁸ vissāsiko jāto. Atha
 nam ekadivasaṃ rājā pucchi: „māṇava, kuto akāle evam
 vaṇṇagandharasasampannāni ambāni labhasi¹⁹, kin te nāgo vā
 20 supanno vā devo vā koci deti udāhu mantabalam²⁰ etan²¹“ ti.
 „Na me mahārāja koci deti²², anaggho pana me manto atthi,
 tass’ etan²³ balan²⁴“ ti. „Tena hi mayam pi ekadivasaṃ
 mantabalam²⁵ datṭhukāmā²⁶“ ti. „Sādhū deva, dassessāmīti²⁷.
 Rājā punadivase tena saddhim uyyānam gantvā „dassehīti²⁸
 25 āha. So „sādhū²⁹“ ti ambarukkhāṃ upagantvā sattapada-
 matthake tṭho mantam parivattetvā rukkhāṃ udakena pahari,
 tam khaṇam nēva ambarukkho hetṭhāvuttaniyāmena³⁰ phalaṃ

¹ Bā adds yaṃ. ² Bā puṭṭho pana mayham ācariyo caṇḍālo tassa santikā.
 Bā lajjito ti. ³ Bā ti ce kathessaṇi. ⁴ Bā omits ma-. ⁵ Bā bhavissasīti.
 Bā adds tam. ⁶ Bā -mīti. ⁷ Bā -te. ⁸ Ck^s -siyam; Bā -sī. ⁹ Ck^s vikkī-
 Bā viki- in the place of pīki-. ¹⁰ Bā adds samma. ¹¹ Bā -po ambo laddho.
¹² Ck^s omits amba. ¹³ Bā atha raññā upaṭṭhahīti no. ¹⁴ C^s & ammena, Bā anuk-
 kamena. ¹⁵ Bā āharasi. ¹⁶ Bā -phalaṃ. ¹⁷ Bā adds atthano paññāphalena.
¹⁸ Bā tasseva. ¹⁹ Bā -phalaṃ. ²⁰ Bā -neva.

gahetvā mahāmegho viya ambavassam vassi, mahājano sādhu-
 kāram adāsi, celukkhepā pavattiṃsu¹, rājā phalāni khāditvā
 tassa bahum dhanam datvā „māṇava“, evarūpo te acchariya-
 manto kassa santike gahito“ ti pucchi. Māṇavo „sac“ āham
 ‘caṇḍālaṣṣa santike’ ti vakkhāmi lajjitabbakam² bhavissati mañ
 5 ca garahissanti³, manto kho pana me paguṇo idāni na nassis-
 sati⁴, disāpāmokkhācariyam⁵ apadisāmīti⁶“ cintetvā musāvādam
 katvā⁷ „Takkasilāya.“ disāpāmokkhācariyassa santike gahito
 me“ ti vadanto⁸ ācariyam paccakkhāsi, tam khaṇam űeva
 manto antaradhāyi. Rājā somanassajāto tam ādāya nagaram
 10 pavisitvā „puṇa“, ekadivasam¹⁰ „ambāni khādissāmīti“ uyyānam
 ganḍvā maṅgalasilāpaṭṭe nisinn¹¹ „māṇava ambāni āharā“¹² ti
 āha. So „sāḍhū“¹³ ti ambaṃ upagantvā sattapadamatthake
 15 ṭhito „mantaṃ parivattessāmīti“ mante anupaṭṭhahante¹⁴ antara-
 hitabhāvam űatvā lajjito atṭhāsi. Rājā „ayam pubbe parisā-
 majjhe yeva ambāni āharitvā amhākam deti, ghanameghavassam
 viya ambaṃ vassāpeti, idāni thaddho viya ṭhito, kin nu kho
 kāraṇam“ ti cintetvā tam pucchanto paṭhamam gātham āha:

1. Ahāsi me ambaphalāni pubbe

aṇṇi thūlāni ca brahmacārī,

teḥ¹⁵ eva mantehi na dāni tuyham ,

dumaphalā pātubhavanti brahme ti. 1.

Tattha aḥasīti āharī, dumapphalānīti rukkhaphalānīti.

Tam sutvā māṇavo „sace ‘ajja ambaphalam na gaṇhāmīti¹⁶
 vakkhāmi rājā me kujjhissati, musāvādena vañcessāmīti¹⁷“
 25 dutiyam gātham āha:

2. Nakkhattayogam patimānayaṃ¹⁸,

khaṇam muhuttaṃ na maṃ tosayanti¹⁹,

¹ Bā -ttayīṃsu. ² Bā adds ko. ³ Ck lajja-, Bā -tam. ⁴ Bā maṃ garahissati.
⁵ Ck nassissanti, Bā nassati. ⁶ Ck -kkha āc-, Bā -kkho ācariyo me ti. ⁷ Ck
 -disāti. ⁸ Bā -yam. ⁹ Bā vadati. ¹⁰ Bā punadivase. ¹¹ Bā nīlādi. ¹² Bā
 anuṭṭha-. ¹³ Bā gaṇhāpessāmīti. ¹⁴ Bā ācikkhissāmīti. ¹⁵ Bā paṭi-, Ck pati-
 māpa-. ¹⁶ Bā -ttaṇca mantenapassam, Bā khaṇaṃ muhutte na manto passanti.

nakkattayogañ ca khaṇaṇ ca laddhā
athāhariss¹ ambaphalaṇ pahūtan² ti. 2.

Tattha athāharissambaphalan³ ti atha⁴ ambaphalaṇ āharissāmi⁵.

Rājā „ayaṇ aññadā nakkhattayogaṇ na vadati, kin nu
5 kho etan“ ti pucchanto dve gāthā abhāsi:

1. Nakkhattayogaṇ na pure abhāni,
khaṇaṇ muhuttaṇ na pure asaṇsi⁶,
athāhari⁷ ambaphalaṇ pahūtaṇ⁸
vaṇṇena gandhena rasena upetaṇ. 3.

10 4. Mantābhijappena pur' assa⁹ tuyhaṇ
dumapphalā pātubhavanti brahṇe,
sv-ājja na pāresi¹⁰ japam pi mante¹¹,
ayaṇ so ko nāma tav' ujja dhammo ti. 4.

Tattha na pāresi¹² na sakkosi, japampiti¹³ jappanto pi parivattento
15 pi, ayaṇ so ti ayaṇ eva so tava sabhāvo ajja ko nāma jāto ti.

Taṇ sutvā māṇavo¹⁴ „na sakkā rājānaṇ musāvādena
vañcetum, sace pi me sabhāve kathite ānaṇ karoti¹⁵ karoth,
sabhāvaṇ eva kathessāmi“ cintetvā dve gāthā abhāsi:

20 5. Caṇḍālaputto mama sampadāsi,
dhammena mante pakatiṇ ca saṇsi:
mā c' assu 'me pucchito nāma gottaṇ
guyhittho mā taṇ vijaheyya manto¹⁶. 5.

6. So 'haṇ janindena janam pi¹⁷ puttḥo
makkhābhībhūto alikaṇ abhāṇim,
25 mantā ime brāhmaṇassa 'ti micchā
pahīnamanto kapaṇaṇ rudāmi. 6.

Tattha dhammena 'ti samena kapaṇena appaṭicchādetvā va adāsi,
pakatiṇca saṇsi ti mā 'me pucchito nāma gottaṇ guyhittho sace guyham

¹ Bā addhāha-. ² C° pahu-, Bā bahu-, Ck papan-. ³ Bā addhaha-. ⁴ Bā addhā-
mayam. ⁵ Bā harissāmi. ⁶ Bā pas-. ⁷ Bā sayamhari. ⁸ Bā muhuttaṇ. ⁹
so Ck; C° parassa, Bā pureti. ¹⁰ Bā svajja na pādesi. ¹¹ Bā jap-
paṇ samantaṇ, B° jappamantaṇ. ¹² Bā pāde-. ¹³ Bā jappanti. ¹⁴ Bā
adda pi. ¹⁵ Bā kareyya. ¹⁶ Ck mantā. ¹⁷ Ck hi, Bā pi?

pi¹ mantā² te nassissantīti³ tesam nassanapakatīn⁴ ca mayham saṁsi, brāh-
manassā 'ti micchā ti brāhmaṇassa santike mayā ime mantā gahitā ti
micchā abhāvīni, tenā me te mantā naṭṭhā, sv-āham pabhinamanto idāni ka-
paṇaṁ rodāmi.

Taṁ sutvā rājā „ayaṁ pāpadhammo evarūpaṁ ratanaṁ⁵ 5
na olokeṣi, evarūpasmiṁ hi uttamaratane⁶ laddhe jāti kiṁ
karissatīti“ kujjhivā⁷

7. Eraṇḍā pucimandā vā atha vā pālibhaddakā⁸

madhuṁ madhutthiko⁹ vinde, so hi tassa dumuttamo. 7.

8. Khattiyā brāhmaṇā¹⁰ vessā suddā caṇḍāla pukkusā 10

yasmā¹¹ dhammaṁ vijāneyya so hi tassa naruttamo. 8.

9. Imassā daṇḍaṁ ca vadhaṇ ca datvā¹²

gale gahetvā khalayātha¹³ jammaṁ

yo uttamattīhaṁ kasirena laddhaṁ

mānātimānena vināsayitthā¹⁴ 'ti 9. 15

imā gāthā āha.

Tattha madhutthiko ti madhuatthiko puriso araṇṇe madhuṁ olovento etesaṁ
rukkhānaṁ yato madhuṁ labhati so hi¹⁵ dumo tassa dumuttamo¹⁶ nāma, tato
c' eva khattiyādāsu yamhā purisā dhammaṁ kāraṇaṁ¹⁷ y' uttamattīhaṁ¹⁸ vijā-
neyya so tassa uttamanaro¹⁹, imassa daṇḍaṁ cā 'ti imassa pāpadhammassa 20
sabbappaharanadaṇḍaṁ²⁰ ca velupesīhi²¹ piṭṭhicammaṁ uppāṭentā²² vadhaṇ
ca datvā imaṁ ca jammaṁ gale gahetvā khalayātha²³ khalikāraṁ²⁴ pāpetvā
niddhamattha²⁵ kiṁ iminā idha vasantenā 'ti.

Rājapurisā tathā katvā „tavācariyassa santikaṁ²⁶ gantvā
taṁ ārādhetvā²⁷ sace puna mante²⁸ labhasi²⁹ idhāgaccheyyāsi, 25
no ce imaṁ disaṁ mā olokeyyāsi³⁰ taṁ nibbisayam akaṁsu.
So anātho hutvā „ṭhapetva ācariyaṁ na me aññaṁ paṭi-
saraṇaṁ atthi, tass' eva santikaṁ gantvā taṁ ārādhetvā
Puna mantāṁ yācissāmīti“ rodanto taṁ gāmaṁ agamāsi.

¹ B^g guhasi. ² B^d -o. ³ B^d -ssati. ⁴ C^k tassana-, B^d anassanaṁ-. ⁵ B^d -
namantaṁ. ⁶ B^d -ramante. ⁷ B^d add tassa garahanto. ⁸ B^d paṭhali-. ⁹
B^d -ttiko, C^k -ttikā. ¹⁰ C^k -ṇa. ¹¹ B^d yambā. ¹² C^k natvā. ¹³ B^d gala-.
¹⁴ C^k -yittho. ¹⁵ C^k so ca. ¹⁶ C^k mudutta-. ¹⁷ B^d kāla. ¹⁸ B^d yuttaṁ
mattaṁ. ¹⁹ B^d so va tassa uttamo nāma. ²⁰ C^k sabbassaharanadaṇḍo.
²¹ B^d -pesikāḍini. ²² B^d upanetvā. ²³ C^k -āyātha, B^d galayātha. ²⁴ so C^k;
B^d khalanikāraṇaṁ. ²⁵ B^d adda nikaḍḍhatha. ²⁶ B^d -ke. ²⁷ B^d adda va. ²⁸
C^k -to. ²⁹ C^k labhisi, B^d labhissasi.

Atha nam āgacchantam disvā M. bhariyam āmantetvā „bhadde passa tam¹ pāpadhammam parihīnamantaṃ puṇa āgacchantan²“ ti āha. So M-am upasaṃkamitvā vanditvā ekamantaṃ ni-sinno „kimkāraṇā āgato siti“³ puttḥo „ācariya musāvādaṃ
5 katvā ācariyam paccakkhitvā mahāvināsaṃ patto 'mhiṭi⁴“ vatvā accayam desetvā puna mante⁵ yācanto

10. Yathā samam maññamāno pateyya
sobbham guhaṃ narakam pūtipādaṃ
rajjū 'ti vā⁶ akkaṃ⁷ kaṇhasappaṃ
andho⁸ yathā jotim adhiṭṭhaheyya
10 evam pi maṃ tvaṃ khalitaṃ sapaññā⁹,
pahīnamantassa puna-ppasīdā¹⁰ 'ti 10.
gātham āha.

Tattha yathā samam ti yathā puriso idaṃ samatṭhānaṃ⁹ ti maññamāno
15 sobbham vā guhaṃ vā bhūmiyā phalitaṭṭhānasaṃkhatam¹⁰ narakam vā pūtipādaṃ
vā pateyya, pūtipāde ti Himavantapadese mahārakkhesu¹¹ sukkhitvā¹² matesu
samūlesu¹³ pūtikesu jātesu¹⁴ tasmiṃ thāne mahā āvāṇo hoti tassa nāmaṃ,
jotimadhiṭṭhaheyyā 'ti aggim akkameyya, evam pi evaṃ aham pi
paññācakkhuno abhāvā andho¹⁵ tumbhākaṃ viśesaṃ ajānanto tumbhesu khalito
20 tvaṃ maṃ khalitaṃ viditvā¹⁶ sapaññā¹⁷ .ñānasampanna¹⁸ pahīnamantassa
mama puna pasīdatha¹⁹.

Atha²⁰ nam ācariyo „tāta, tvaṃ kim kathesi, andho²¹ hi
dinnāya saññāya²² sobbhādini pariharati, mayā paṭhamam eva
kathitaṃ, idāni kimatthaṃ mama santikaṃ āgato sīti“ vatvā

23 11. Dhammena mante²³ tava sampadāsiṃ,
tvam pi dhammena paṭiggahesi,
pakatim pi te attamano asaṃsiṃ²⁴:
dhamme ṭhitaṃ tam na jaheyya manto²⁵. 11.

¹ Bā tha. ² Ck āgacchanti, Cs āgacchati. ³ Bā omits mante. ⁴ Ck rajjūni cā, Bā jotim vā, Bf rujjuti vā. ⁵ Bā -meya. ⁶ Bā anto. ⁷ so Bf: Cks Bā sapaññāni. ⁸ Bā punasampadāhi, Bā -sampaṣīdā. ⁹ Bā saman. ¹⁰ Bā khalita-. ¹¹ Cks -rakkhe. ¹² Bā sūsitvā. ¹³ Cks matetassamūle. ¹⁴ Bā vā in the place of jātesu. ¹⁵ Bā anto. ¹⁶ Bā vanditvā. ¹⁷ Bā sapaññānti. ¹⁸ Bā -nnam. ¹⁹ Bā pidethā ti. ²⁰ Cks omits atha. ²¹ Bā paññāya dinnāya in the place of d. ²² Bā nantaṃ. ²³ all four MSS. -si. ²⁴ Cks Bf -tā.

12. Yo¹ bāla mantaṃ kasirena laddhaṃ
 yaṃ dullabhaṃ ajja manussaloke
 kicchāpi² laddhā jīvikam³ appaṇṇa⁴
 vināsayi⁵ alikaṃ bhāsamāno 12.

13. Bālassa mūḷhassa akataññuno ca⁶ 5
 musā bhaṇantassa asaṇṇatassa
 mante mayaṃ tādīsake na dema,

• • kuto mantā, gaccha na mayha⁷ ruccasīti 13.

imā gāthā āha.

Tattha dhammena⁸ 'ti aham pi tava ācariyabhāgaṃ hiraṇṇaṃ vā su- 10
 vannaṃ vā agahetvā dhammena⁹ eva mante¹⁰ sampadāsiṃ, tvaṃ pi kiñci adatva
 dhammena¹¹ samena¹² eva paṭiggahehi, dhamme tṭhitaṃ ti ācariyapūjake dhamme
 tṭhitaṃ, tādīsake ti tathārūpe akāle¹³ phalagaṇhāpake¹⁴ mante na dema,
 gaccha na me ruccasīti.

So evaṃ ācariyena uyyojito¹⁵ „kim mayhaṃ jīvitenā“ 'ti 15
 araṇṇaṃ pavisitvā anāthamarāṇaṃ mari.

S. i. d. ā. „na bhikkhave idāṃ' eva pubbe pi Devadatto ācari-
 yaṃ paccakkhāya mahāvināsaṃ patto“ ti vatvā j. s. „Tadā akataññū¹⁶
 māṇavo Devadatto ahoṣi. rūjā Anando, caṇḍālaputto¹⁷ aham evā“ 'ti.
 Ambajātakaṃ.

20

2. Phandana-jātaka.

Kuṭṭhārihattho puriso ti. Idaṃ S. Rohiṇīnaditīre¹⁸ nāta-
 kānaṃ kalahaṃ ā. k. Vatthum¹⁹ Kuṇḍalajātaka āvibhavissati.
 Tadā pana S. nātaka āmanetvā mahārāja²⁰

A. B. Br. r. k. bahinagare vadḍhakīgāmo ahoṣi. Tatth' 25
 •²¹ brāhmaṇavaḍḍhakī araṇṇā²² dārūni āharitvā rathaṃ katvā
 jīvikam²³ kappesi. Tadā Himavanta-padese mahāphandanurukkho

¹ Ck^o so. ² B^d kiñcāpi. ³ C^o B^d jīvitam. ⁴ B^d -paṇṇo. ⁵ C^k -sasi, B^d vinā-
 saṃ. ⁶ B^d omits ca. ⁷ B^d mayhaṃ. ⁸ B^d omits mante. ⁹ B^d -la. ¹⁰ B^d
 phalaṃ. ¹¹ B^d uyyojetvā. ¹² Ck^o omits ak-. ¹³ B^d adds pana. ¹⁴ B^d jeta-
 vane viharanto in the place of Ro-. ¹⁵ B^d adds pana. ¹⁶ B^d omits mahā.
¹⁷ B^d tatteko. ¹⁸ B^d -ññato. ¹⁹ B^d -tam.

ahosi. Eko¹ kālasīho gocaraṃ pariyesitvā āgantvā tassa mūle
nīpajji. Ath' assa ekadivasam vāte paharante eko sukkha-
daṇḍako patitvā khandhe avatthāsi². So thokaṃ khandhena
rujantena bhītatasi to utthāya pakkhanditvā puna nivatto āgata-
5 maggaṃ³ olokento kiñci adisvā „aṇño me⁴ sīho vā vyaggho
vā anubandhanto n' atthi, imasmiṃ pana rukkhe nibbatta-
devatā maṃ ettha nīpajjantaṃ na sahati maññe, hotu jānissā-
miti“ atthāne kopam⁵ bandhitvā rukkhaṃ paharitvā „a' eva
tava rukkhe⁶ pattaṃ khādāmi na sākhaṃ bhañjāmi⁷, aṇṇe
10 mige idha vasante sahasi maṃ na⁸ sahasi, ko mayhaṃ doso
atthi⁹, katipāhaṃ āgamehi, samūlan¹⁰ te rukkhaṃ uppātāpetvā¹¹
khaṇḍākhaṇḍikam chedāpessāmīti“ rukkhadavatāṃ tajjetvā
ekam purisaṃ upadhārento vicari. Tādā so brāhmaṇavaddhakī
dve tayo manusse ādāya rathadārūnaṃ atthāya yānakena taṃ
15 padesaṃ gantvā ekasmiṃ thāne yānakam thapetvā vāsiphara-
suhatto rukkhe upadhārento phandanarukkhasamīpaṃ¹² aga-
māsi. Kālasīho taṃ disvā „ajja mayā paccāmittassa piṭṭhiṃ
datthum vaṭṭatīti“ gantvā rukkhamūle atthāsi, vaddhakī ca ito
o' ito ca olokento¹³ phandanasamīpena pāyāsi. So¹⁴ „yāva
20 eso nātikkamati tāvad ev' assa kathessāmīti“ cintetvā paṭha-
maṃ gātham āha:

1. Kuthāribhattho puriso vanam ogayha¹⁵ tiṭṭhasi¹⁶,
putṭho me samma akkhāhi, kiṃ dāruṃ chetum icchasīti¹⁷. 14.

Tattha puriso ti tvam¹⁸ kuthāribhattho eko puriso, imam vanam
25 ogayha¹⁵ tiṭṭhasīti

So tassa vacanam sutvā „acchariyam bho, na vata me¹⁹
ito pubbe migo²⁰ mānusiṃ vācam bhāsanto diṭṭhapubbo, esa²¹

¹ B¹ tatteko. ² so C²; B¹ khante atthāsi. ³ B¹ āgamaṇa-. ⁴ B¹ maṃ. ⁵ C² khopam, B¹ kova. ⁶ B¹ rukkhaṇa. ⁷ C² B¹ bhu-. ⁸ B¹ sahasi ma na, C² omits sa-. ⁹ C² aṇṇa, C² aṇṇe. ¹⁰ B¹ -lakam. ¹¹ B¹ -tetvā. ¹² B¹ bay-
danasamīpena ¹³ B¹ -ketvā. ¹⁴ B¹ adds pi. ¹⁵ B¹ ogga-. ¹⁶ C² -ti. ¹⁷
C² hetthamlechatīti. ¹⁸ B¹ kiṃ tvam. ¹⁹ B¹ vatato mānavaṇa in the place
of bho - . ²⁰ C² add vā.

rathānucchavikam dāruṃ jānissati¹, pucchāmi tan² ti cintetvā
dutiyaṃ gātham āha:

2. Īso vanāni carasi samāni visamāni ca,
puṭṭho me samma akkhāhi, kiṃ dāruṃ nemiyā dāhan ti. 15.

Tattha, īso ti tvaṃ pi eko kālasīho vanāni carasi, tvaṃ rathānucchavikam 5
dāruṃ² jānissasi.

Taṃ sutvā³, ito dani me manoratho matthakam pāpuṇis-
satīti⁴ "cintetvā tatiyaṃ gātham āha;

3. N' eva sālo na khadiro n' assakaṇṇo kuto dhavo,
rukkho va⁴ phandano nāma, taṃ dāruṃ nemiyā dāhan ti. 16. 10

So⁵ taṃ sutvā soṇanassajāto „sudivasena vat' amhi⁶ ajja
araññāṃ pavitṭho, tiracchānagato me rathānucchavikam dāruṃ
ācikkhati, aho sādhu⁷ "ti pucchanto catuttham gātham āha:

4. Kīdisāni 'ssa pattāni, khandho vā pana kīdiso,
puṭṭho me samma akkhāhi, yathā jānemu phandanam ti. 17. 15
Ath' assa ācikkhanto dve gāthā āphāsi:
5. Yassa sākā palambanti⁷ namanti na ca bhañjare
so rukkho phandano nāma yassa mūle ahaṃ⁸ ṭhito. 18.
6. Arānam cakkanābhīnam isānemirathassa ca
sabbassa te kammaniyo ayaṃ hessati phandano ti. 19. 20

Tattha arānam ti idaṃ so kadāc' esa imaṃ rukkhaṃ na gaṇheyya
guṇam assa kathessāmi ti cintetvā evam āha, tattha isānemirathassa cā
'ti rathasāya cā⁹ nemiyā ca sesassa ca rathassa sabbassa te esa¹⁰ kammaniyo
kammakkhamo bhavissatīti.

So evaṃ ācikkhitvā tūṭṭhamānaso ekamante cari¹¹. Vaḍ- 25
ḍhaki pi rukkham chinditum ārabhi. Rukkhadevatā cintesi:
"Yayā etassa upari na kiñci pātitaṃ, ayaṃ atṭhāne āghātaṃ¹²
bandhitvā mama vimānaṃ nāseti, ahaṃ ca nassissāmi, eken'

¹ B^d -tīti vatvā. ² B^d rathamrukkham. ³ B^d adda kālasīho. ⁴ C^k ca. ⁵ B^d
om so. ⁶ C^k sudivasopavanamhi, B^d -jāto na purimadivaso va imaṃ. ⁷
C^k pha-, B^d pathappanti. ⁸ B^d mūlesvāhaṃ. ⁹ B^d omits ratha and ca. ¹⁰
B^d nemiyā ca rathassa ca sesaṇṇa sabbassa rathassa esa. ¹¹ B^d vicari. ¹²
B^d -tāhi.

upāyena imaṇ ca īsaṃ nāsessāmīti¹ sā² vanakammikapuri³so
 viya hutvā tassa santikaṃ āgantvā pucchi: „bho⁴ purisa,
 manāpo te rukkho laddho, imaṃ chinditvā kiṃ karissasīti⁵.
 „Rathe⁶ nemiṃ karissāmīti⁷. „Iminā rukkheṇa ratho bha-
 5 vissatīti kena te akkhātan⁸ ti. „Ekena kālasīheṇa⁹ ti.
 „Sādhu, sutṭhu tena akkhātaṃ: iminā rukkheṇa ratho sundaro
 bhavissatīti, kālasīhassa pana galacammaṃ¹⁰ uppāṭetvā catu-
 raṅgulamatte thāne ayapaṭṭena viya nemimaṇḍale parikkhitte
 nemi ca thirā bhavissāti, bahū¹¹ dhanāṃ labhissasīti¹².
 10 „Kālasīhacammaṃ kuto lacchāmīti¹³. „Kiṃ lālako si, ayaṃ
 tava rukkho vane thito¹⁴ na palāyati, tvaṃ yena¹⁵ te rukkho
 akkhāto tassa santikaṃ gantvā ‘sāmi tayā dassitarukkhaṃ
 kataratthāne chindāmīti¹⁶ vañcetvā ānehi, atha naṃ nirāsāṃkaṃ
 ‘idha ca ettha ca chindā’ ti tuṇḍaṃ¹⁷ pasāretvā ācikkhantaṃ
 15 tikhiṇeṇa mahāpharasunā koṭṭetvā jīvitakkhayaṃ pāpetvā cam-
 maṃ ādāya varamāsaṃ khāditvā rukkhaṃ chindā¹⁸ ti
 veraṃ appesi.

Tam atthaṃ pakāsento S. imā gāthā āha:

7. Iti phandanarukkho pi tāvade⁸ ajjhabhāsatha:
 20 mayham pi vacanaṃ atthi, Bhāradvāja suṇohi me. 20.
 8. Issassa⁹ upakhandhamhā okkacca¹⁰ caturaṅgulaṃ
 tena nemiṃ pariharesi¹¹, evaṃ dāhataṃ siyā. 21. “
 9. Iti phandanarukkho pi veraṃ appesi¹² tāvade
 jātānaṃ ca ajātānaṃ īsānaṃ dukkhaṃ¹³ āvahīti. 22.
 25 Tattha Bhāradvājā¹⁴ ti taṃ gottanāpatī¹⁵, upakhandhamhā ti
 khandhato, okkaccā¹⁶ ti okkantitvā¹⁷.

Vaddhakī rukkadevatāya vacanaṃ sutvā „aho ajja
 mayhaṃ maṅgaladivaso¹⁸ ti kālasīhaṃ ghādetvā rukkhaṃ chir-
 ditvā pakkāmi.

¹ Bā imassa va ime vināse-. ² Bā omits sā. ³ Bā -a. ⁴ Bā omits pana Qala
⁵ Bā adds ca. ⁶ Cks vanatthato. ⁷ Bā mukhacu-. ⁸ Bāf devatā, Cs tāvadeva-
⁹ so Cks; Bāf imassa. ¹⁰ Bāf ukk-. ¹¹ so Cks; Bā pasāresi, Bf pasādesi. ¹²
 Bā appeti. ¹³ Bā rukkham, Bf rukkha. ¹⁴ Bā -na ā-. ¹⁵ Bā ukkacā ti upagantvā.

Tam atthañ pakāsento S.

10. Icc-eva phandāpo īsañ īso ca pana phandanāñ
aññamaññāñ vivādena aññamaññāñ aghāṭayum. 23.
11. Evam eva manussesu¹ vivādo yathā jāyati
mayūranaccāñ naccanti² yathā ne³ īsaphandanā. 24. 5
12. Tam vo vadāmi, bhaddāñ vo⁴, yāvanta⁵ ettha samāgatā:
sammōdatha mā vivadittha, mā hotha īsaphandanā. 25.
13. Sāmaggiñ eva⁶ sikkhetha, buddheh⁷ etañ pasamsitañ,
sāmaggirato⁸ dhammaṭṭho yogakkhemā na dhamasatī āha. 26.

Tattha aghāṭayun ti ghātāpesum, mayūranaccāñ naccantīti ma- 10
hārāja yathā hi manussānañ vivādo hoti tattha yathā nāma mayūrā naccantā
paṭicchādetabbāñ⁷, rahassaṅgañ pakāṭaṇ karonti evaṇ te manussā añña-
maññassa randhañ pakāsenta⁸ mayūranaccāñ naccanti⁹ nāma, yathā te īsa-
phandanā aññamaññassa randhañ pakāsenta¹⁰ naccāmsu nāma, tam vo ti tena
kāraṇena tumhe vadāmi, bhaddāñ vo¹¹ ti bhaddāñ tumhākāñ hotu, yāvanta- 15
tetthā¹² ti yāvanta ettha īsaphandanasadisā mā ahuvattha, sāmaggimevā¹³
ti samaggaḥbhavam¹⁴ eva tumhe sikkheyyātha¹⁵, idañ paññāvuddhehi paññitehi
pasamsitañ, dhammaṭṭho ti sucariṭadhamme hito, yogakkhemā ti yogehi
khemā nibbānā¹⁶ na dhamasati na parihāyatīti nibbānena desanāya kūṭaṇ gāṇhi.

•Rājāno¹⁶ dhammukathañ sutvā samaggā jātā. 20

S. i, d. ā. j. s.: „Tadā tañ kāraṇaṇ disvā¹⁷ tasmiñ vanasaṇḍe¹⁸
devatā¹⁹ ahañ“ ti. Phandana-jātakaṇ.

3. Javanahamsajātakaṇ.

Idheva hamsa nipatā²⁰ ti. Idam S. J. v. Daḥhadhamma'sut- 25
tantaḍesanañ²¹ ā. k. Bhagavatā hi „seyyathāpi bhikkhave cattāro daḥ-
hadhammā dhanuggahā susikkhitā²² katahatthā katūpāsana²³ catuddisā
ḥitā asu atha²⁴ puriso āgaccheyya 'ahañ imesaṇ catunnañ daḥha-
dhammānañ dhanuggahānañ susikkhitānañ katahatthānañ katūpāsa-

¹ Bā -ssānañ. ² Bā -rānaccāñ naccantā. ³ Bāf te. ⁴ Bā bhaddante, Bf bhadante.
⁵ Bāf sāmagyameva. ⁶ Ck Bā sāmagya-, C maggaratho. ⁷ Bā -bba. ⁸ all three
MSS. -to. ⁹ Bā -tā. ¹⁰ all three MSS. -to. ¹¹ Ck ho, Bā bhadanto. ¹² Bā
sāmagyam-. ¹³ Bā sāmaggi-. ¹⁴ Bā tumhehi sikkhatha. ¹⁵ Bā -na. ¹⁶ Bā
sakyarā-. ¹⁷ Bā viditvā. ¹⁸ Bā adda vutte. ¹⁹ Bā adda pana. ²⁰ Bā -dham-
madhanuggahaṇu-. ²¹ Ck omī su. ²² Ck -sakā. ²³ Bā atheke.

nānaṃ catuddisā kaṇḍe khitte appatitṭhite puthaviyaṃ¹ gahetvā āgamissāmiti² taṃ kiṃ maññatha bhikkhave³ 'javano'⁴ puriso paramena javena samannāgato⁵ ti alaṃ vacanāyā⁶ 'ti evaṃ bhante, yathā ca⁷ bhikkhave tassa purisassa javo yathā ca⁸ candimasuriyānaṃ javo tato
 5 sīghatara yathā ca bhikkhave tassa purisassa javo yathā ca⁹ candi-
 masuriyānaṃ javo yathā ca yāva devatā va¹⁰ candimasuriyānaṃ pu-
 rato dhāvanti tāsāṃ devatānaṃ javo tato sīghatara yathā ca bhik-
 khave tassa purisassa -pe- tāsāṃ devatānaṃ javo tato sīghataraṃ¹¹
 āyusamkhārā khiyanti tasmā ti ha bhikkhave evaṃ sikkhitabbaṃ
 10 'appamattā bhaviṣṣamā'¹² ti evaṃ¹³ hi vo bhikkhave sikkhitabbaṃ¹⁴ ti (—?).
 Imassa suttassa kathitadivasato¹⁵ dutiyadvase¹⁶ dh. k. s.: „āvuso S.
 attano Buddhavisaye ṭhatvā imesaṃ sattānaṃ āyusamkhāre ittare¹⁷
 dubbale katvā paridīpento puthujjanabhikkhū ativiya¹⁸ Saṃtāsaṃ pāpesi,
 aho Buddhabalaṃ nāmā¹⁹ 'ti. S. āgantvā „kāya nu 'ttha bhikkhave
 15 e. k. s.²⁰ ti pucchitvā „imāya nāmā²¹ 'ti vutte „anacchariyaṃ bhik-
 khave, sv-āhaṃ idāni sabbaññutaṃ patto, āyusamkhārānaṃ ittara-
 bhāvaṃ dassetvā bhikkhū samvejetvā dhammaṃ desemi²², mayā hi
 pubbe ahetukaṃ²³ haṃsayoniyaṃ nibbattenāpi²⁴ āyusamkhārānaṃ
 ittarabhāvaṃ dassetvā Bārāṇasirājānaṃ ādiṃ katvā sekalarājaparisāṃ
 20 samvejetvā dhammo desito²⁵ ti vatvā a. ā.:

A. B. Br. r. k. M. javanahaṃsayoniyaṃ nibbattitvā na-
 vutihaṃsasahassaparivuto Cittakūṭe paṭivasati. So ekadivasāṃ
 Jambudīpatale ekasmiṃ sare saparivāro sayamjātasālīṃ khā-
 ditvā ākāse suvaṇṇakilañjaṃ pattharanto viya mahāntend²⁶ pari-
 25 varena Bārāṇasinagarassa matthakamatthakena²⁷ manda-
 mandāya²⁸ vilāsagatiyā Citrakūṭaṃ gacchati. Atha naṃ
 Bārāṇasirājā disvā „imināpi mādisseṇa raññā bhavitabbaṃ²⁹ ti
 amaccānaṃ vatvā tasmīṃ sinehaṃ uppādetvā mālāgandhavile-
 panaṃ gahetvā M-aṃ olokento³⁰ sabbaturiyāni paggaḥhāpesi.
 30 M. taṃ³¹ attano sakkāraṃ karontaṃ disvā haṃse³² pucchi:

¹ Bā pa-. ² Cks -o. ³ Bds javena dhāvanto. ⁴ Bā omits ca. ⁵ Cks omits ca.
⁶ Ck yāvatādeva, Bā devatā in the place of yāvadevatāva. ⁷ Bā -rā. ⁸ Bā
 viharissamā. ⁹ Bā evaṃ. ¹⁰ Bā adds paṭhāya. ¹¹ Bā adds bhikkhū. ¹² Bā
 omits i-. ¹³ Bā dhamme desesi. ¹⁴ Bā -ka. ¹⁵ Bā -tṭe pi. ¹⁶ Bā omits
 matthaka. ¹⁷ Bā omits manda. ¹⁸ Bā -ketvā. ¹⁹ Bā omits taṃ. ²⁰ Cks
 haṃseu.

„rājā mama evarūpaṃ sakkāraṃ karonto kiṃ paccāsiṃsatīti“.
 „Tumhehi saddhiṃ mittabhāvaṃ devā“¹ ti. „Tena hi rañño
 amhehi saddhiṃ mittabhāvo hotū“² ti raññā saddhiṃ mitta-
 bhāvaṃ katvā pakkāmi. Ath³ ekadivasaṃ raññā⁴ uyyānaṃ
 gatakāle Anotattadahaṃ⁵ gantvā ekena pakkhena udakaṃ⁶
 ekena candanacunṇaṃ ādāya gantvā rājānaṃ tena udakena
 nahāpetvā candanacunṇena okiritvā mahājanassa passantass⁷
 eva saparivāro Cittakūṭaṃ agamāsi. Tato paṭṭhāya rājā
 M-aṃ daṭṭhukāmo hutvā „sahāyo me ajja āgamiṃsatīti“ āga-
 manamaggaṃ olokeno va⁸ acchati. Tadā M-assa kaniṭṭhā dve⁹
 haṃsapotakā „suriyena saddhiṃ javissāmā“¹⁰ ti mantetvā M-assā-
 rocesuṃ¹¹: „mayā suriyena saddhiṃ javissāmā“¹² ti. „Tāta
 suriyavego¹³ nāma, siḅho¹⁴, suriyena saddhiṃ javitum na sak-
 khissatha, antarā va vinassissatha, mā gamitthā“¹⁵ ti. Te
 dutiyam pi tatiyam pi yāciṃsu. B.¹⁶ te yāva tatiyaṃ vāresi¹⁷
 yeva. Te mānathaddhā attano balaṃ ajānantā M-assa anā-
 cikkhitvā va „suriyena saddhiṃ javissāmā“¹⁸ ti suriye anug-
 gate¹⁹ yeva gantvā Yugaṇḍharamatthake nisīdiṃsu. M. te adisvā
 „kahan nu kho gatā“²⁰ ti pucchitvā taṃ pavattiṃ sutvā cintesi:
 „te suriyena saddhiṃ javitum na sakkhissanti, antarā va²¹
 vinassissanti, jīvitāṃ tesāṃ dassāmīti“²² so pi²³ gantvā Yugaṇ-
 ḍharamatthake yeva nisīdi. Ath²⁴ uggate²⁵ suriyamaṇḍale haṃ-
 sapotakā uppatitvā suriyena saddhiṃ pakkhandiṃsu. M. pi
 tehi saddhiṃ pakkhandi. Kaniṭṭhabhātiko yāva pubbaṇha-
 samayā javitvā kilami, pakkhasandhīsu aggiuṭṭhānakālo viya²⁶
 ahosi. So B-assa saññaṃ adāsi: „bhātika²⁷ na sakkomīti“.
 Atha naṃ M. „mā bhāyi, jīvitāṃ te dassāmīti“²⁸ pakkhapañ-
 jarena parikkhipitvā assāsetvā Cittakūṭapabbataṃ netvā haṃ-
 sānaṃ majjhe ṭhapetvā puna pakkhanditvā suriyaṃ patvā
 itarena saddhiṃ pāyāsi. So pi²⁹ yāva upakṭṭhamajjhantikā³⁰

¹ Bā -o. ² Bā -he. ³ Bā omits va. ⁴ Bā m-assa āro-. ⁵ Bā -javo. ⁶ Bā
 siḅhataro. ⁷ Bā adds pi. ⁸ Bā omits pi. ⁹ Bā aṭṭha u-. ¹⁰ Ck -liya. ¹¹ Bā
 esāpi. ¹² Bā upakṭṭhakā maj-.

suriyena saddhim¹ javitvā kilami, pakkhasandhīsu aggiuṭṭhāna-
 kālo viya ahosi. Tato B-assa saññam² adāsi: „bhātika' na
 sakkomīti“. Tam pi M. tath' eva samassāsetvā pakkhapañ-
 jarenādāya Cittakūṭam eva agamāsi. Tasmim³ khaṇe suriyo
 5 nabhamajjham⁴ pāpuṇi. Atha M. „ajja mama sarīrabalaṃ vī-
 mainissāmmīti“ cintetvā ekavegena pakkhanditvā Yūgandhara-
 matthake nisīditvā tato uppatitvā ekavegen' eva' suriyam⁵
 pāpuṇitvā kālena purato kālena pacchato javitvā cintesi: „may-
 ham⁶ suriyena saddhim⁷ javanam⁸ nāma niraṭṭhakaṃ ayoniso-
 10 manasikārasambhūtam, kim me iminā, Bārāṇasim⁹ gantvā mama
 sahāyassa' rañño atthadhammayuttam¹⁰ katham¹¹ kṛtessānīti“
 so nivattitvā suriye nabhamajjham¹² aṇatikkante yeva sakala-
 cakkavālam¹³ antantena anusaṃyāyitvā¹⁴ vegam¹⁵ parihāpento sa-
 kala - Jambudīpaṃ antantena anusaṃyāyitvā¹⁶ Bārāṇasim¹⁷ pā-
 15 puṇi. Dvādasayojanikaṃ sakalanagaram¹⁸ haṃsacchannaṃ¹⁹
 viya ahosi, chiddam²⁰ nāma na paññāyati²¹, anukkamena vege
 parihāyante²² ākāse chiddāni²³ paññāyimsu. M. vegam²⁴ pari-
 hāpetvā ākāsa²⁵ otaritvā sihapañjarassa abhimukhaṭṭhāne
 atṭhāsi. Rājā „āgato me sahāyo“, ti somanassappatto tassa
 20 nisīdanatthāya kañcanapīṭham²⁶ paññāpetvā „samma pavisa,
 idha nisidā“ 'ti vatvā paṭhamam²⁷ gātham²⁸ āha:

1. Idh' eva haṃsa nipata, piyam²⁹ me tava dassanam³⁰,
 issaro si anupatto: yam³¹ idh' atthi pavedayā 'ti. 27.

Tattha idhā 'ti kañcanapīṭham³² sandhāyāha, nipatā 'ti nisīda, issaro
 25 s'ti tvaṃ imassa ṭhānassa issaro sāmī hutvā āgato ti vadati, yam³³ idhatthiti
 yam³⁴ imasmim³⁵ nivesane atthi tam³⁶ aparisaṃkanto ambhakaṃ kathehi³⁷.

M. kañcanapīṭhe nisīdi. Rājā satapākasaḥsapākehi
 telehi tassa pakkhantarāni makkhetvā kañcanaḥaṭṭhake madhu-
 30 lāje ca³⁸ sakkarodakaṃ ca dāpetvā³⁹ madhurapaṭisaṇṭhāram⁴⁰

¹ Cks -tiya. ² Bd -na, omitting eva. ³ Cks omīti saddhim. ⁴ Bd -yaṭṭassa.
⁵ Bd anuyāyitvā. ⁶ Cks -sacha-. ⁷ Cks -yasi. ⁸ Ck ajja parihāyante, C
 parihāyante. ⁹ Bd chiddāpi. ¹⁰ Bd -sato. ¹¹ Bd -hiti. ¹² Bd madhulā-
 medhurodakakaṇṇa. ¹³ Bd khādāpetvā.

katvā „samma tvaṃ¹ ekako va āgato si, kuhiṃ² āgamitthā“
 ti². So taṃ pavattim vitthārena kathesi. Atha naṃ rājā
 āha: „samma mama pi suriyena saddhim javitavegaṃ dasse-
 hīti“. „Mahārāja na sakkā so vego⁴ dassetun“ ti. „Tena hi
 sarikkhakamattaṃ dassehīti“. „Sādhu mahārāja, sarikkha- 5
 kamattaṃ dassessāmi, akkhaṇavedhidhanuggahe sannipātehiṃti“.
 Rājā sannipātesi. M. cattāro⁵ gahetvā rājanivesanā⁶ oruyha
 rājaṅgaṇe silāthambhaṃ nikhaṇāpetvā attano gīvāya ghaṇṭaṃ
 bandhāpetvā silāthambhamatthake⁷ nisīditvā cattāro dhanug-
 gahe silāthambhaṃ nissāya cātuddisābhimukhe ṭhapetvā „ma- 10
 hārāja imo cattāro janā⁷ ekappahāren⁸ eva cātuddisābhimukhā
 cattāro kaṇḍāni khipantu, tān⁸ āhaṃ⁹ paṭhaviṃ appattān⁹ evā-
 haritvā⁹ etesaṃ, pādāmūle¹⁰ pātesāmi¹⁰, mama kaṇḍatthā¹¹
 gatabhāvaṃ ghaṇṭāsaddasaññāya¹² jāneyyāsi, ahaṃ pana na
 paññāyissāmīti“ vatvā teli¹³ ekappahāren⁸ eva khittakaṇḍāni 15
 āharitvā tesaṃ pādāmūle pātetvā silāthambhake nisinnam eva
 attānaṃ dassetvā „diṭṭho te mahārāja mayhaṃ vego“ ti vatvā
 „mahārāja, ayaṃ vego mayhaṃ n⁸ eva uttamo na¹⁴ majjhimo,
 paritto lāmakavego esa, evaṃsīgho mahārāja amhākaṃ¹⁵
 vego“ ti āha. Atha naṃ rājā pucchi: „samma atthi pana 20
 tumhākaṃ vegato añño sīghataro vego“ ti. „Āma samma¹⁶
 amhākaṃ uttamavegato pi satagūṇena sahaṣṣagūṇena sata-
 sahaṣṣagūṇena imesaṃ sattānaṃ āyusaṃkhārā kkhīyanti bhijjanti
 khayāṃ gacchantīti“ khaṇikanirodhavasena rūpadhammaṇaṃ
 bhedaṃ dassesi. Rājā¹⁷ M-assa kathaṃ sutvā maraṇabhaya- 25
 bhīto satim paccupaṭṭhāpetum asakkonto bhūmiyaṃ papati¹⁸.
 Mahājāno utrāsappatto ahosi, rañño mukhaṃ udakena siñcitvā
 satim paṭilabhāpesum. Atha naṃ M. „mahārāja, mā bhāyi,

¹ C² omīti tvaṃ. ² C² -sīti, all three MSS. kuhiṃ. ³ B^d adds pucchi. ⁴
 B^d sakkomi vegaṃ. ⁵ B^d cattāro dhanuggahe, C² tesaṃ sabbajetthaka cattāro.
⁶ B^d omīti rāja. ⁷ B^d dhanuggahajānā. ⁸ B^d tāni ahaṃ. ⁹ B^d eva ā-. ¹⁰
 B^d -mitti. ¹¹ B^d vāya. ¹² B^d ghaṇḍānusadda-. ¹³ B^d tesaṃ. ¹⁴ B^d nāpi.
¹⁵ B^d omīti a-. ¹⁶ B^d mahārāja. ¹⁷ B^d dasseti tato nāmadhammaṇaṃ rājā.
¹⁸ B^d pati.

maraṇasatiṃ bhāvehi¹, dhammaṃ cara², dānādini puññāni
karohi³, appamatto hohitī⁴ ovadi⁵. Tam⁶ rājā „sāmi mayam
tumhādisena nāṇasampannenācariyena⁷ vinā vasitum⁸ na sak-
khissāmi, Cittakūṭapabbataṃ āgantvā mayham dhammaṃ de-
sento mayham ovādācariyo hutvā idh⁹ eva vasā¹⁰ ‘ti yācanto
dve gāthā abhāsi:

2. Savanena c’ ekassa¹¹ piyā bhavanti,

disvā pan’ ekassa viheti chando¹²,

disvā ca sutvā ca piyā bhavanti,

10 kaccin¹³ nu me piyyasi¹⁴ dassanena. 28.

3. Savanena piyo me si bhiyyo cāgama dassanaṃ,

evam piyadassano samāno vasa hamsa mama santike ti. 29.

Tāsam attho: samma hamsarāja savane¹⁵ eva¹⁶ ekas¹⁷ ekacce piyā honti¹⁸,
evamguṇā¹⁹ nāmā ti sutvā savanena²⁰ piyāyati, ekassa pan’ ekacce²¹ disvā
15 chando vigacchati pemaṃ²² antarābhāyati khādītum āgatā yakkhā viya upatthā-
hanti²³, ekassa ekacce disvā ca²⁴ sutvā cā ‘ti ubhayatthāpi piyā honti²⁵, tena
taraṃ pucchāmi: kaccin²⁶ nu me piyyasi²⁷ dassanena, kaccin²⁸ nu tvaṃ maṃ
piyāyasi, mayham pana tvaṃ savanena piyo dassanaṃ paṇāgama atipiyo va,
evam mama piyadassano samāno²⁹ Cītrakūṭam³⁰ āgantvā idha maṃ eva³¹
20 santike vasā ‘ti³².

B. āha:

4. Vaseyyāma tavāgāre niccaṃ sakkatapūjita,

mattō va³³ ekadā vajjā³⁴ ‘hamsarājāṃ³⁵ pacantu me.’ 30.

Tattha matto va³⁶ ekadā ti mahārāja mayam tavāgāre³⁷ niccaṃ pūjita
25 vaseyyāma, tvaṃ pana kadāci surāmadamatto maṇṣakkhādanattham hamsarājāṃ³⁸
pacantu me ti vadeyyāsi, aha tavānujivino³⁹ maṃ māretvā pacceyyum, tadā-
ham kiṃ karissāmi.

¹ B^d maraṇānussati bhāveṭṭha. ² B^d carāṭṭha. ³ B^d karotha. ⁴ B^d hotha dāyā
ti āha. ⁵ B^d atha. ⁶ B^d nāṇaphalasampanna ā-. ⁷ B^d vattitum. ⁸ B^d
vasāhi. ⁹ B^d savanekassa. ¹⁰ B^d disvā ekassa piyo vigacchauto. ¹¹ B^d kicci,
B^f kiñci. ¹² B^d piyāsi, B^f piyassi. ¹³ B^d savanena. ¹⁴ B^d piyo hoti. ¹⁵ B^d -o.
¹⁶ C^k savane, B^d savanana. ¹⁷ B^d pana e-. ¹⁸ B^d khemaṃ. ¹⁹ B^d āgatayakkho
viya upatthāhanti. ²⁰ C^k va. ²¹ C^k vā. ²² B^d -ttha pi pahoti. ²³ B^d kiñci.
²⁴ B^d piyāti. ²⁵ B^d -nāti kiñci. ²⁶ B^d omite sa-. ²⁷ B^d citta-. ²⁸ B^d mama.
²⁹ B^d sehi. ³⁰ C^k ca. ³¹ B^d majjāṃ, B^f vajje. ³² B^d -ja. ³³ C^k ca. ³⁴ B^d
-rāṇajānaṃ. ³⁵ B^d -yyā ti ettha evam tava anu-.

Ath' assa' rājā „tena hi majjam eva na pivissāmīti“
patiññam dātum²;

5. Dhi-r-atthu taṃ annapānaṃ yaṃ me piyataraṃ tayā,
na cāpi majjam pāyāmi yāva me vacchasī ghare ti³ 31.
gātham āha. Tatoparaṃ B. cha gāthā abhāsi: 5
6. Suvijānaṃ sigālānaṃ sakuntānaṃ ca vassitaṃ,
manussavassitaṃ rāja dubbijānataraṃ tato. 32.
7. Api ce maññati poso 'nātimitto' 'sakhā' ti vā
yo pubbe sumano hutvā pacchā sampajjate diso. 33.
8. Yasmiṃ mano nivisati avidūre sahāpi so⁴, 10
santike hīpi so dūre yasmā vivasate mano. 34.
9. Anto pi yo⁵ hoti pāsannacitto⁶
pāraṃ samuddassa pāsannacitto.
anto pi yo⁷ hoti paduṭṭhacitto⁸
pāraṃ samuddassa paduṭṭhacitto. 35. 15
10. Saṃvasanto vivasanti ye disā te rathesabha⁹,
ārā santo¹⁰ saṃvasanti manasā raṭṭhavaḍḍhana¹¹. 36.
11. Aticiraṃnivāsena piyo bhavati appiyo,
āmanā kho taṃ gacchāma purā te homa¹² appiyā ti. 37.

Tattha vassitaṃ ti mahārāja tiracchānagatā hi¹³ ujuhadayā, tena tesāṃ 20
vassitaṃ suvijānaṃ, manussā pana kakkhalā¹⁴, tasmā tesāṃ vacanaṃ dubbijānataṃ ti attho, yo pubbe ti yo puggalo paṭhamam eva attamano hutvā tvaṃ mayhaṃ nātako mitto pāpasamo sakhā ti api evaṃ¹⁵ maññati sv-eva pacchā diso¹⁶ verī sampajjati¹⁷, evaṃ durājānāni¹⁸ manussahadayāni, nivisatīti mahārāja yasmiṃ puggale pemaṃvasena mano nivisati so dūre vasanto pi 25
avidūrena¹⁹ so vasati yeva²⁰ nāma, yasmā pana puggalā²¹ mano vivasati²² apeti so santike vasanto pi dūre yeva, anto pi yo²³ hotīti mahārāja yo sahāyo pāsannacitto so cittaṃ allinattā²⁴ pāraṃ samuddassa vasanto

1. Bā only atha. 2. Bā adds imaṃ gāthamāha. 3. Bā nā cāpi rajjam pivissāmi yāva me vagaccharighati. 4. Cks yo. 5. Cā Bā so. 6. Cks B/ paduṭṭha-. 7. Bāf so. 8. Cks B/ pāsannacitto. 9. Bā saṃvasanti ye tādīsā rathessa? 10. Bā ārodhitā. 11. Ck -naṃ, Bā -vaḍḍhana, Bā -vaḍḍhanaṃ. 12. Bā parato ahoṣi. 13. Bā omits hi. 14. Cks -lattā, Bā -la. 15. so Cks; Bā abhi in the place of api evaṃ. 16. Bā tā-diso. 17. Cks -ri-, Bā veraṃ sammajjati. 18. Bā duvijānaṃ nāma. 19. Bā -re, Cks add kevalaṃ avidūre sahāpi. 20. Bā yo. 21. Bā yasmiṃ pana puggale. 22. Bā na vīsatī. 23. Ck Bā so. 24. Ck allinattā corr. to anallī-, Bā aliyamattā.

pi anto yeva hoti, yo pana duṭṭhacitto so citta anallinattā¹ anto vasanto²
pi pārāṇi samuddassa hoti nāma, ye disā te ti³ ye va verino paccatthikā
ekato⁴ vasantāpi te dūre⁵ vasanti yeva, santo⁶ pana paññitā ārā ṭhitāpi mettā-
bhāvitena manasā āvajjantā saṁvasanti yeva, purā te homā⁷ 'ti yāva appiṇṇa
5 na homa⁸ tāvad eva taṁ āmantetvā gacchāmā⁹ 'ti vadati.

Atha naṁ⁹ rājā āha:

12. Evaṁ ce yācamānānaṁ añjaliṁ nāvabujjhasi
paricārakānaṁ sattānaṁ vacanaṁ na karosi no
evaṁ taṁ abhiyācāma⁸: puna kayirāsi pariyāyaṁ⁹ ti. 38.

10 Tattha evaṁ ce ti sace¹⁰ haṁsarāja evaṁ añjaliṁ paggayha yācamāna-
naṁ ambhākaṁ imaṁ añjaliṁ nāvabujjhasi tava paricārakānaṁ samānānaṁ¹¹
vacanaṁ na karosi atha naṁ evaṁ¹² yācāma⁹, puna kayirāsi pariyāyaṁ
ti kālānukūle¹³ idha gamanāya¹⁴ vāraṁ kareyyāsi¹⁵ attho.

Tato B. āha:

15 13. Evaṁ ce no viharataṁ antarāyo na hessati
tuyhaṁ vāpi¹⁵ mahārāja mayhaṁ vā raṭṭhavaddhana¹⁶
app-eva nāma passema¹⁷ ahorattānaṁ accaye ti. 39.

Tattha evaṁ ce no ti mahārāja mā cintayi¹⁸, sace ambhākaṁ evaṁ
viharantānaṁ jīvitantarāyo na bhavissati app-eva nāma ubho aññamaññaṁ
20 passissāma, api ca tvaṁ mayā dinnam¹⁹ ovādam eva mama ṭhāne ṭhapetvā²⁰ evaṁ
ittarajīvite²¹ lokasaṁnivāse appamatto hutvā dānādīni puññāni karonto dasarāja-
dhamme akopetvā dhammena rajjaṁ kāresi, evaṁ hi me²² ovādāni karonto maṁ
passissasi²³ yevā²⁴ ti.

Evaṁ M. rājānaṁ ovaditvā Cittakūṭam eva gato.

25 S. i. d. ā. „evaṁ bhikkhave pubbe²⁴ tiracchānāyoniyaṁ nib-
battenāpi mayā āyusaṁkhārānaṁ dubbalabhāvaṁ, dassetvā dhammo
desito²⁵ ti vatvā j. s.: „Tadā rājā Ānandō ahosi, kaṁiṭṭho Moggallāno,
majjhimo Sāriputto, sesahaṁsagaṇo²⁶ Buddhaparisā, javanahaṁso pana
aham evā²⁷ ti. Javanahaṁsajātakaṁ²⁸.

¹ Bā analliyatthā. ² Ck̄ ava-. ³ Bā ye tādīsā ti. ⁴ Ck̄ ekako. ⁵ Bā dūre, omitting te; Ck̄ te, omitting dūre. ⁶ Bā ye. C⁹ sananto. ⁷ Bā purato homi.
⁸ Bā -mi. ⁹ Bā omits naṁ. ¹⁰ Ck̄ omits sace. ¹¹ Ck̄ samānaṁ. ¹² Ck̄ etaṁ.
¹³ Bā kālānakālānaṁ. ¹⁴ Bā idhāga-. ¹⁵ Ck̄ cāpi, Bā tumhākaṁ. ¹⁶ Bā -vā-
dhana ¹⁷ Ck̄ passeva. Bā assemaṁ. ¹⁸ Bā cittayittha. ¹⁹ Ck̄ dinna-. ²⁰
Bā ṭhatvā. ²¹ Ck̄ -rā-. ²² Ck̄ cime. ²³ Ck̄ -ti, Bā passati. ²⁴ Bā adds pi.
²⁵ Bā sesā - gaṇā. ²⁶ Bā haṁsa-.

4. Cullanāradajātaka.

Na te kṣṭhāni bhiṇṇānīti. Idam S. J. v. thullakumārikapalobhanam ā. k. Sāvattvivāsino kir' ekassa kulassa soḷasavassikā¹ dhītā ahoṣi² sobhaggappattā, na pana tam koci vāresi³. Ath' assā⁴ mātā cintesi: „mama dhītā vayappattā na ca nam koci 5 vāreti⁵, āmisena maccham viya etāya ekam Sākiyabhikkhum palobhetvā uppabbajetvā tam nissāya jivissamā“⁶ 'ti. Tadā ca Sāvattvivāsi⁶ eko kulaputto sāsane uram datvā pabbajitvā upasampannakālo⁷ patthāya⁸ sikkhākāmatam pahāya ālasiyo sarīramaṇḍanānuyutto⁸ vihāsi. Mahāupāsikā gehe yāgukhādaniyabhojāniyāni sampādetvā dvāre thatvā 10 antarāvithiyā⁹ gacchantesu bhikkhūsu¹⁰ rasatanhāya bandhitvā gahetum sakkuṇeyyarūpaṁ ekam upadhārenti Tepitakaabhidhammikavinayadharānam mahantena parivārena gacchantānam antare kañci gayhūpakam adisvā tesum pacchato gacchantānam madhuradhammakathikānam¹¹ chinnavālāhakasaṁsānam¹² piṇḍapātikānam pi antare kañci adisvā vā 15 ekam yāva bahiapaṅgā akkhini añjetvā¹³ kese oṣaṇhetvā¹⁴ dukūlantaravāsakam nivāsetvā ghaṭṭitamattacīvaram pārupitvā maṇivāṇṇapattam ādāya manoramam chattam dhārayamānam¹⁵ vissatthindriyam¹⁶ kāyadaḍḍhibahulam¹⁷ puggalam āgacchantam disvā „imam sakkā gaṇhitum“ ti vatvā¹⁸ vanditvā pattam gahetvā¹⁹ „etha bhunte“ ti gharam atinetvā²⁰ nisidā- 20 petvā yāguādihi parivisitvā katabhattakiccam „bhante ito patthāya idh' evāgaccheyyāthā“²¹ 'ti āha. So pi tato patthāya tatth' eva gantvā²¹ aparabhāge vissāsiko²² ahoṣi. Ath' ekadivasam mahāupāsikā tassa savanapathe thatvā „imasmim gehe upabhogamattā²³ atthi, tathārūpo pana me putto vā jāmāto²⁴ vā geham vicāretum²⁵ 25 samatto n' atthīti“ āha. So tassā vacanam sutvā „kimattham nu kho kathetīti“²⁶ thokam hadayaviddho²⁷ viya ahoṣi. Sā dhītaram āha: „imam palobhetvā tava vase vattāpehīti“. Sā tato patthāya maṇḍitapasādhitā itthikuttāvilāsehi²⁸ tam palobhesi. Thullakumārikā

¹ Bā pannarasasoḷasavassuddesikā. ² Bā adds sā. ³ C^o parivā-, Bā nam na koci nivā-. ⁴ all three MSS. assa. ⁵ Bā nivāresi. ⁶ C^o -si, Bā -siko. ⁷ Bā upasampada-. ⁸ Bā -nāmanu-. ⁹ Bā -ravattiyā-. ¹⁰ Bā ekabhikkhum. ¹¹ Bā -rakathākaṭṭhikānam. ¹² Bā accannā loha sasānam. ¹³ Bā bahi āṅga-paṇcaṅgaṇi añjetvā. ¹⁴ Bā omits kese-. ¹⁵ C^o chatta dhāriya-, Bā chattam dhāriya-. ¹⁶ Bā visatthindriya. ¹⁷ Bā kāḍaḍḍhi phabunam. ¹⁸ C^o gantvā. ¹⁹ Bā omits vanditvā-. ²⁰ Bā omits ati. ²¹ Bā evā-. ²² Bā visāsiko, C^o vissāso. ²³ Bā paribhogamattā. ²⁴ Bā cāmābhāro, B^o jāmātarō. ²⁵ Bā vitire-. ²⁶ Bā -sīti. ²⁷ Bā hadare vaddho. ²⁸ C^o kuttha-, Bā kuṭam vi-.

ti na ca thullasarīrā ti daṭṭhabbā, thūlā vā hotu kisā vā pañca-
 kāmagaṇikarāgena' thūlatāya thullakumārikā ti vuccati. So dāha-
 rako² kilesavasiko hutvā „na dān' āham Buddhasāsane paṭiṭṭhātum
 sakkhissāmīti“ cintetvā vihāram gantvā³ pattacīvaram niyyādetvā⁴
⁵ „ukkaṇṭhito smīti“ ācariyupajjhāye āha. Te taṃ ādāya Satthu
 santikāṃ netvā⁵ „bhante ayaṃ bhikkhu ukkaṇṭhito“ ti „ārocesuṃ.
 S. „saccaṃ kira tvaṃ bhikkhu ukkaṇṭhito sīti“ pucchitvā „saccaṃ
 bhante“ ti „kena ukkaṇṭhāpito sīti“ „thullakumārikāya bhante“ ti
 vutte „bhikkhu pubbe p' esā tava araṇṇe vasantassa brahmācariya-
¹⁰ tarāyaṃ katvā mahantaṃ anāttham akāsi, puna tvaṃ etam eva
 nissāya kasmā ukkaṇṭhito sīti“⁶ vatvā⁷ bhikkhūhi yācito a. ā.:

A. B. Br. r. k. Bo. Kāsiraṭṭhe mahābhoge, brāhmaṇa-
 kule nibbattitvā uggahitasippo⁸ kuṭumbāṃ saṇṭhapesi. Ath'
 assa bhariyā ekam puttāṃ vijāyitvā⁹ kālam akāsi. So „yath'
¹⁵ eva me piyabhariyāya evaṃ mayi pi maraṇaṃ na lajjissati⁹,
 kiṃ me gharāvāsena, pabbajjissāmīti“ cintetvā kāme pahāya
 puttāṃ ādāya Himavantaṃ pavisitvā tena saddhīm isipabbajjāṃ
 pabbajitvā jhānābhiniṇṇāṃ nibbattetvā vanamūlaphalāhāro araṇṇe
 vihāsi. Tada paccantavāsino corā janapadaṃ pavisitvā gāmaṃ
²⁰ paharitvā¹⁰ karamare¹¹ gahetvā bhaṇḍikā ukkhipāpetvā puna
 paccantaṃ pāyesuṃ¹². Tesāṃ¹³ antare ekā abhirūpā kumārikā
 kerāṭikapaññāya¹⁴ samannāgatā cintesi¹⁵: „ime amhe netvā¹⁶
 dāsibhogena¹⁷ bhuñjissanti¹⁸, ekena upāyena palāyitum vaṭṭa-
 titi“ sā „sāmi sarīrakiccaṃ kātukāṃ amhi¹⁹, thokaṃ paṭikka-
²⁵ mitvā²⁰ ṭhitā“ ti vatvā core vañcetvā palāyitvā araṇṇe vi-
 carantī B-assa puttāṃ assame katvā phalāphalatthāya gata-
 kāle pubbaṇhasamaye taṃ assamaṃ pāpunītvā taṃ tāpasā-

¹ Bā adds pana. ² Bā hadayo. ³ Ck omits vihāram gantvā. ⁴ Ck add asukaṭṭhānaṃ nāma gamissāmīti tatra me vaṭṭhāni pesethā“ ti vatvā vihāram gantvā pattacīvaram gaṇhatha gaṇhatha. ⁵ Bā gantvā. ⁶ Ck omits sī. ⁷ Bā adds tuṇhi abosi. ⁸ Bā uggaṇṭhita-. ⁹ Bā lajjassatīti. ¹⁰ Bā hāretvā. ¹¹ Bā kumārake. ¹² Bā pāpayisu. ¹³ Bā atha tāsaṃ. ¹⁴ Ck karo-, Bā kira tikkha- paññāya. ¹⁵ Bā -tetvā. ¹⁶ Bā gahetvā. ¹⁷ Bā dāsa-. ¹⁸ Bā paribhu-. ¹⁹ Ck kātusi-, Bā -māmbhi. ²⁰ Bā attikk-.

kumāraṃ kāmaraṭṭiyā palobhetvā sīlaṃ assa bhinditvā attano vase vattetvā¹, „kin te araṇṇe vāseṇa, ehi gāmaṇassāṃ gacchāma”, tatra hi rūpādayo kāmagaṇā sulabbhā² ti āha. So³ „sādhū” ‘ti sampatiṇṇitvā „pitā tāva” me araṇṇato phalāphalaṃ āharitum gato⁴, tam disvā ubho pi ekato va gamissāmā⁵” ‘ti āha. Sā cintesi: „ayaṃ taruṇadārako kiñci na⁶ jānāti, pitarā paṇ’ assa mahallakakāle pabbajitena bhavitabbaṃ”, so āgantvā ‘tvaṃ idha kiṃ karosīti’ maṃ pothetvā pāde gahetvā kaḍḍhetvā araṇṇe khipissati⁷, taṃsim anāgate yeva palāyissāmīti⁸ atha naṃ „ahaṃ purato gacchāmi, tvaṃ pacchā⁹ āgaccheyyāsīti¹⁰” vatvā maggasaṇṇaṃ ācikkhitvā pakkāmi. So tassā gatakālo paṭṭhāya uppannadomanasso yathā pure kiñci vattaṃ¹¹ akatvā sasīsaṃ¹², pārupitvā antopannaśālāya pajjhāyanto¹³ nipajji. M. phalāphalaṃ ādāya āgantvā¹⁴ tassā pādavalaṇṇaṃ¹⁵ disvā „ayaṃ mātugāmaṇassa pādavalaṇṇo¹⁶”,¹⁵ puttassa me¹⁷ sīlaṃ bhinnāṃ bhavissatīti¹⁸ cinto pannaśālāṃ pavisitvā phalāphalaṃ otāretvā puttaṃ pucchanto paṭhamāṃ gāthāṃ āha:

1. Na te kaṭṭhāni bhinnāni, na te udakam ābhataṃ,
aggī pi¹⁹ te na hāpito, kin nu mando va jhāyasīti. 40. ²⁰

• Tattha, aggī pi te na hāpito ti aggī pi te na jalito, mando vā ‘ti nippaṇṇo andho bālo viya.

So pitu kathaṃ sutvā utṭhāya pitaraṃ vanditvā gāraven’ eva araṇṇavāse anussāhaṃ²¹ pavedento gāthadvayaṃ āha:

2. Na ussahe vane vatthum, Kassapāmantayāmi taṃ, ²⁵
dukkho vāso araṇṇasmiṃ²², raṭṭhaṃ icchāmi gantave. 41.
3. Yathā ghaṇ²³ ito gantvā²⁴ yasmiṃ janapade vasaṃ
ācāraṃ brahme²⁵ sikkheyyaṃ taṃ dhammaṃ anusāsaṃti. 42.

¹ Bā vasaṃ katvā. ² Bā gāmaṇassāṃ katvā vassissāma. ³ Bā adds pi. ⁴ Bā ca. ⁵ Ck āharatu. ⁶ Bā na kiñci. ⁷ Bā -nti. ⁸ Bā khipissatīti. ⁹ Bā omits va-. ¹⁰ Bā omits sa. ¹¹ Ck Bā pajjā-. ¹² Ck gantvā. ¹³ Bā pādavalaṇṇaṃ, Bā pādavalaṇṇaṃ. ¹⁴ Ck pādavalaṇṇo, Bā pādavalaṇṇo. ¹⁵ Bā mama. ¹⁶ Bā aggisi. ¹⁷ Bā āṇāraṇṇavāse manussa vāsa gamanatthāya taṃ. ¹⁸ Bā -amhi. ¹⁹ Bā yathāhaṃ. ²⁰ Bā -tvāna. ²¹ Bā brahma, Bā ācāriddhammaṃ.

Tattha Kassapāmantayāmitan ti Kassapa āmantayāmi taṃ, gantave ti gantuṃ, ācāraṇ¹ ti yasmiṃ janapade vasāmi tatra² vasanto yathā ācāraṇ janapadacārittaṃ sikkheyyaṃ jāneyyaṃ³ taṃ dhammaṃ anusāsa ovaḍā⁴ 'ti vadati.

5 M. „sādhu tāta, desacārittaṃ te kathessāmīti“ vatvā gāthadvayaṃ āha:

4. Sace araṇṇaṃ hitvāna vanamūlaphalāni ca
raṭṭhe rocayase⁵ vasaṃ taṃ dhammaṃ nisāmehi me; 43.

5. Viṣaṃ mā patisevittho,⁶ papātaṃ parivajjaya⁶,

10 paṇke⁷ ca mā visīdittho yatto⁸ cāsivise⁹ care ti. 44.

Tattha dhamman ti sace raṭṭhe vasaṃ rocesi tena¹⁰ ti tvaṃ janapada-cārittaṃ dhammaṃ nisāmehi, yatto cāsivise¹⁰ ti āsivisassa santike yatta-paṭiyatto careyyāsi, sakkonto¹¹ āsivisaṃ pariyaṭṭheyyāsi attho.

Tāpasakumāro saṃkhittena bhāsitaṃ atthaṃ ajānanto

15 pucchi:

6. Kin nu viṣaṃ papāto vā paṇko vā brahmacāriṇaṃ,
kaṃ tvaṃ¹² āsivisaṃ brūhi, taṃ me akkhāhi pucchito ti. 45.
Itaro pi 'ssa vyākāsi:

7. Āsavo tāta lokasmiṃ surā nāma pavuccati
20 manuṇṇā¹³ surabhī vaggū sādukkhuddarasūpāmā¹⁴,
viṣaṃ tad āhu ariyāse¹⁵ brahmacariyassa Nārada. 46.

8. Itthiyo tāta lokasmiṃ pamattaṃ pamathenti tā
haranti yuvino¹⁶ cittaṃ tūlaṃ bhaṭṭhaṃ va māluto,
papāto eso akkhāto brahmacariyassa Nārada. 47.

25 9. Lābho siloko sakkāro pūjā paraṅkulesu ca
paṇko eso va¹⁷ akkhāto brahmacariyassa Nārada. 48.

10. Sasatthā¹⁸ tāta rājāno āvasanti mahiṃ imaṃ,
te tādise¹⁹ manussinde²⁰ mahante tāta Nārada; 49.

¹ Bā ācariyaṇ. ² Bā tattha. ³ Bā omī's jā-. ⁴ Bā -dāhi. ⁵ Ck corācayase, C socayase. ⁶ Bā -jjeja. ⁷ Ck -o, Bf pako, Bā paṇge. ⁸ Ck satto, C yanto, Bā rattho, Bf yattho. ⁹ Ck cāsivise, Bdf vāsivise. ¹⁰ Ck Bā vā-. ¹¹ Bā sakkonto. ¹² Ck omī tvaṃ. ¹³ Ck -aṇ, Bf -ṇṇo. ¹⁴ Bf -mo. ¹⁵ so Bdf; Ck ariyāyo. ¹⁶ Bf yatino; āsavā - - yuvino wanting in Bā. ¹⁷ Bf ca, Ck omī va. ¹⁸ Bdf mahantā. ¹⁹ Bā mā tādise. ²⁰ Ck -do.

11. Issarānaṃ adhipatīnaṃ na tesāṃ pādato care,
āsīviso so¹ akkhāto brahmacāriyassa Nārada. 50.
12. Bhattattho² bhattakāle yaṃ yaṃ gehaṃ upasaṃkame³
yad' ettha kusalaṃ jaññā tattha ghāsesanaṃ care. 51.
13. Pavisitvā parakulaṃ⁴ pānattho bhojanāya vā⁵ 5
mitaṃ khāde mitaṃ bhuñje na ca rūpe manaṃ kare. 52.
14. Goṭṭhaṃ majjaṃ⁶ kirāsaṃ vā⁷ sabbhāni kiraṇāni⁸ ca
āra⁹kā parivajjehi yān iva⁹ visamaṃ pathan ti. 53.

Tattha āsavo ti pupphāsavādivisaṃ¹⁰, tadāhu¹¹ 'ti taṃ āsavaṃ khātāṃ
suraṃ ariyā brahmacāriyassa viṣaṇ ti vadanti, paṃattan ti muṭṭhassatiṃ¹², 10
tūlaṃ bhaṭṭhaṃ va¹³ 'ti rukkhaṭo¹⁴ bhassitvā patitatūlaṃ viya, akkhāto ti
Buddhādīhi¹⁵ kathito, siloko, ti kittivanno, sakkāro ti añjalikammādi, pū jā
ti gaṇṭhamāladīhi pūjā, paṃko ti esa osidāpanatṭhena paṃko ti akkhāto,
mahante ti mahaṇṭabhāvappatte,¹⁶ na tesāṃ pādato care ti tesāṃ san-
tike na care¹⁷, rājakulupako na siya¹⁸ ti attho, rājāno hi āsivisā¹⁹ viya mu- 15
huten²⁰ eva kujjhitvā anayavyasaṇaṃ pāpentī api ca anto purappavesane vuttā-
dinavavasena p' ettha attho²¹ veditabbo, bhattattho²² ti bhattena atthiko
hutvā, yadettha kusalaṇ ti yaṃ tesu²³ upasaṃkamitabbhogesu²⁴ kusalaṇ
anavajjaṇ pañcaagocararāhiṇaṃ jāneyyāsī tattha ghāsesanaṃ careyyasīti attho.
na ca rūpe manaṃ kare ti parakule²⁵ mattaññū hutvā bhojanaṃ bhuñjanto 20
pi tattha itthirūpe manaṃ mā careyyasi²⁶, cakkhuṃ ummiletvā itthirūpe ni-
mittaṃ mā gaṇheyyāsīti vadati, guṭṭhimacchaṇ gharāsavā²⁷ ti yaṃ pottha-
kesu pāṭho atṭhakathāyaṃ pana goṭṭhimajjakirāsavā²⁸ ti vatvā goṭṭhiṇ ti²⁹
gunnaṃ thitaṭṭhānaṃ majjaṇ ti pānāgāraṇ kirāsaṇ ti dhuttakerātīkajanaṇ³⁰
ti vuttaṇ, sabbhāni kiraṇāni cā³¹ 'ti sabbhāyo ca hiraññasūvaṇṇaṇaṃ kara- 25
ṇaṭṭhānāni ca³², āra³³kā ti etāni sabbhāni durato parivajjeyyāsī, yāni vā³⁴ 'ti
sappitelayānena gacchanto visamaṃ maggaṃ viya.

Māṇavo pitu kathentassa³⁵ kathentass' eva satim paṭi-
labhitvā „tāta alaṃ me³⁶ manussapathenā“ 'ti āha. Ath' assa

¹ Ck³ B³ omit so. ² B³ attattho, Ck³ bhattattho. ³ B³ -kalo ca sa ghesuṇ pa-
saṃkame. ⁴ B³ -le. ⁵ B³ pānatā bhodhanatthā vā. ⁶ Ck³ guṭṭhimajjaṇ, C³
guṭṭhimacchaṇ. ⁷ B³ -sañca. ⁸ Ck³ kiraṇāni, C³ karaṇāni, B³ karaṇāni. ⁹ Ck³
ca. ¹⁰ B³ -savāsitaṇ. ¹¹ B³ muṭṭhissati, Ck³ muṭṭhimattaṇ. ¹² B³ rukkha.
¹³ Ck³ add ti. ¹⁴ B³ bhavēyyāsī. ¹⁵ C³ B³ -so. ¹⁶ B³ vuttāntina catasena
ayametta, attho. ¹⁷ Ck³ bhattattho. ¹⁸ B³ te. ¹⁹ B³ -tabbesu ghesu, Ck³ -tabbe
yogesu. ²⁰ B³ paraloke. ²¹ Ck³ B³ -siti. ²² so Ck³; B³ goṭṭhaṇ majjaṇ kirāsaṇ.
²³ Ck³ -kirāsicā, C³ guṭṭhimajjakirāsavā, B³ goṭṭhaṇ majjakirāsācā. ²⁴ Ck³ goṭṭhiti,
B³ goṭṭhanti. ²⁵ B³ vuttakerādika-. ²⁶ Ck³ vā, B³ kāra-. ²⁷ Ck³ tikinaṭṭhā-,
C³ nikinaṭṭhā-, B³ karaṇaṭṭhānaṃ. ²⁸ B³ omits ka-. ²⁹ B³ alameva.

pitā mettādibhāvanam¹ ācikkhi. So tass' ovāde thatvā na-
cirass' eva jhānābhīñṇam nibbattesi. Ubho pi² pitāputtā³
aparihīnajjhānā⁴ Brahmaloce nibbattiṃsu.

S. i. d. ā. j. s.: „Tadā sā dārikā⁵ ayam thullakumārikā⁶ ahoṣi,
5 tāpasakumāro ukkaṇṭhitabhikkhu, pitā⁷ aham eva“⁸ 'ti, Culla-
nāradajātakaṃ.

5. Dūtajātaka.

Dūte te brahme pāhesin ti. Idam S. J. v. attano paññā-
pasaṃsanaṃ ā. k. Dh.⁹ k. s.: „pasathāvuso⁹ Dasabalassa upāya-
10 kosallaṃ, Nandassa kulaputtassa¹⁰ accharāgaṇaṃ¹¹ dassetvā¹² arahattaṃ
adāsi, cullapanthakassa pilotikaṃ datvā saha paṭisambhidāhi arahattaṃ
adāsi, kammāraputtassa padumaṃ dassetvā¹² arahattaṃ adāsi, evaṃ
nānāupāyehi satte vinetīti“. S. āgantvā „kāya nu 'ttha bhikkhave
e. k. s.“¹³ ti pucchitvā „imāya nāmā“¹⁴ 'ti vutte „na bhikkhave Tathā-
15 gato idān' eva 'iminā idam hotīti' upāyajānana¹⁵ upāyakusalo, pubbe
pi upāyakusalo yevā“¹⁶ 'ti vatvā a. ā.:

A. B. Br. r. k. janapado ahirañño¹⁶ ahoṣi. So hi¹⁷ jana-
padaṃ piḷetvā dhanam¹⁸ eva saṃkaḍḍhi. Tadā B. Kāsigāme
brāhmaṇakule nibbattitvā vayappatto Takkaṣilaṃ gantvā
20 „pacchā dhammena bhikkhaṃ caritvā ācariyadhanaṃ āharissā-
mīti“¹⁹ vatvā sippaṃ paṭṭhapetvā niṭṭhitasippo anuyogaṃ²⁰ datvā
„ācariya tumhākaṃ ācariyadhanaṃ āharissāmi“²¹, āpucchitvā
nikkhamma janapade caranto dhammena samena pariyesiṭvā
satta nikkhe labhitvā „ācariyassa dasṣāmi“²² gacchanto antarā-
25 magge Gaṅgaṃ taritum²³ nāvaṃ abhirūhi²⁴. Tassa tattha nāvāya
viparivattamānāya²⁵ taṃ suvaṇṇaṃ udaye pati²⁶. So eintesi:
„dullabbhahirañño janapado²⁷, puna ācariyadhaṃ²⁸ pariyesi-
29

¹ B² -bhāvanam. ² C² omīti pi. ³ C² -o. ⁴ B² adda kālaṃ katvā. ⁵ B² ku-
mārikā. ⁶ B² omīti thulla. ⁷ B² adda pana. ⁸ B² adda bhikkhū. ⁹ B² -tha
ā-. ¹⁰ B² sakyapu-. ¹¹ C² -rāpaṇaṃ, C² -rānaṃ, B² acchare. ¹² B² datvā. ¹³
C² -ne. ¹⁴ B² sahi-. ¹⁵ B² omīti hi. ¹⁶ B² janaṃ. ¹⁷ B² ota-. ¹⁸ B²
-rūyhi. ¹⁹ B² vicari-, B² omīti vipari. ²⁰ B² -tiṭṭhi. ²¹ B² -bhārahiraññaṃ
janapade. ²² B² ācariyassatāgaṃ.

yamāne papaṇco bhavissati, yan nūnāhaṃ Gaṅgātīre yeva nirā-
hāro nisīdeyyaṃ, tassa me nisinnabhāvaṃ anupubbena rājā
jānissati, tato amacce pesessati, ahaṃ tehi saddhiṃ na man-
tessāmi¹, tato rājā sayāṃ āgamissati, iminā upāyena tassa
santikā² ācariyadhaṇaṃ labhissāmi³“ so⁴ Gaṅgātīre uttarisāṭa- 5
kaṃ pārūpitvā yaññasuttaṃ bahi ṭhapetvā rajatapaṭṭavaṇṇe
vālukātale suvaṇṇapaṭimā viya nisīdi. Taṃ nirāhāraṃ ni-
sinnaṃ⁵ disvā mahājano „kasmā nisinno sīti“ pucchati. Kas-
saci na kathesi. Punadivase dvārāḡāmavāsino tassa tattha ni-
sinnabhāvaṃ sutvā āgantvā pucchiṃsu, tesam pi na kathesi, 10
te tassa kilaṃṭhaṃ⁶ disvā paridevantā⁷ pakkamiṃsu. Tatiya-
divase⁸ nagaravāsino āgamīṃsu, catutthadivase nagarato issara-
jano⁹, pañcamadivase rājāparisā¹⁰, chaṭṭhe divase rājā amacce
pesesi, tehi pi saddhiṃ na kathesi. Sattame divase rājā bha-
yappatto hutvā tassa santikaṃ gantvā pucchanto paṭhamāṃ 15
gāthā āha:

1. Dūte te brahme pāhesiṃ Gaṅgātīrasmiṃ jhāyato,

* tesam puṭṭho na vyāhāsi¹¹, dukkhaṃ gūyha¹² mataṃ nu te. 54.

Tattha gūyha¹⁰ mataṃ nu te ti kin nu kho brāhmaṇa yaṃ tava¹¹
dukkhaṃ uppannaṃ taṃ te gūyhaṃ ti mataṃ¹² na aññassa ācikkhitabban ti. 20

Taṃ sutvā M. „mahārāja dukkhaṃ nāma ṇarituṃ sam-
atthass¹³ evācikkhitabbaṃ, na aññassā“¹⁴ ti vatvā satta gāthā āha¹⁵:

2. Sace te dukkhaṃ uppajji Kāsīnaṃ raṭṭhavaddhana¹⁶

mā kho no tassa¹⁷ akkhāhi yo taṃ dukkhā na mocaye. 55.

3. Yo ca tathā¹⁸ dukkhajātassa ekantam api bhāsato¹⁹ 25

vippamoceyya²⁰ dhammena kāmaṃ tassa pavedaya²¹. 56.

4. Sūvijānaṃ sigālānaṃ sakuntānaṃ²² ca vassitaṃ (supra 217)
manussavassitaṃ rāja dubbijānataraṃ tato. 57.

¹ C¹⁰-mīti, B⁴ lapessāmīti. ² B⁴ -ke. ³ B⁴ omits so. ⁴ B⁴ -mantattam. ⁵
B⁴ -vitvā. ⁶ B⁴ imassaraḡanā. ⁷ B⁴ rājāpūrisā. ⁸ B⁴ byākāsi. ⁹ B⁴ tuyhaṃ.
¹⁰ B⁴ tuyhaṃ dukkhaṃ. ¹¹ B⁴ kiñci. ¹² B⁴ tuyhameva maṃ taṃ. ¹³ B⁴ abbāsi.
¹⁴ B⁴ -vaḡḡhana. ¹⁵ B⁴ mā na kho tassa. ¹⁶ C¹ ca tati, C² va taṃ, B⁴ tathā?
B⁴ yo tassa. ¹⁷ B⁴ ekaññhamāti āgato, B⁴ ekaññagamahibhāgato. ¹⁸ C¹ so vi-
B⁴ vippamuñceyya, omitting so. ¹⁹ B⁴ -deyya, B⁴ mavedayaṃ. ²⁰ B⁴ -nānaṃ. 15

5. Api ce maññati poso 'ñātimitto' 'sakhā' ti vā (= supra ^{2.8}/₈)
yo pubbe sumano hutvā pacchā sampajjate diso. 58.
6. Yo attano dukkham anānuputṭho
pavedaye¹ jantu akālarūpe
5 ānandino² tassa bhavanti³ amittā
hitesino tassa dukkhī bhavanti. 59.
7. Kālañ ca ñatvāna tathāvidhassa
medhāvināñ ekamanāñ viditvā
akkheyya tippāni paṭassa dhīro,
10 saṇhañ girāñ atthavatiñ pamuñce. 60.
8. Sace ca 'jaññā avisayhañ attano
'nāyañ nīti' mayha sukhāgamāya⁴
eko va tippāni saheṭha⁵ dhīro⁶
saccāñ hirottappam apekkhamāno⁷ ti. 61.

- 15 Tattha uppajjatīti sace tava uppajjeyya, mā akkhāhīti mā kathayi.
dubbijānatarañ tato ti⁸ tiracchānagatavassitato⁹ dubbijānatarañ, tasmā
tatvato¹⁰ ajānitvā haritum āsamatthassa attano dukkhañ na kathetabbañ devā
'ti, api ce ti gāthāya kathitattā¹¹, anānuputṭho ti punappuna putṭho¹²,
pavedaye ti katheti¹³, akālarūpe akāle, kālañ ti attano guyhassa kathana-
20 kālañ¹⁴, tathāvidhassa¹⁵ 'ti paṇḍitapurisassa¹⁶ attanā saddhiñ ekamanāñ¹⁷
viditvā tathāvidhassa ācikkheyya, tippānīti kharāñ¹⁸, sace ti yadi¹⁹
attano dukkhañ avisayhañ attano vā parassa vā purisakārena atikicchañ²⁰
jāneyyā²¹ ti²², nīti²³ lokapaveñi²⁴, aṭṭhalokadhammā²⁵ ti attho, idañ yuttañ
hoti: atha²⁶ ayañ lokapaveñi²⁷ na mayhañ eva²⁸ sukhagamāya uppannā.
25 aṭṭhahi²⁹ lokadhammehi parimutto nāma n' atthi, evañ sanṭe sukhā eva
patthentena parassa dukkhāropanaṃ³⁰ ayuttañ, n' etañ hirottappasampannena
kattabbañ, atthi ca me hirottappan ti saccāñ samvijjamañāñ attanā³¹ hiro-
tappañ apekkhamāno³² va aññassa anārocetvā eko va³³ tippāni saheṭha³⁴
dhīro ti.

¹ Cks -yañ. ² Cks -ditto, Bā ānandino. ³ Ck -tu, Bā -ti. ⁴ Bāf va. ⁵ nīti? Cks
neti, Bā na tehi in the place of nāyañ nīti, Bā nāyañ tehi. ⁶ Bāf saheyyā.
⁷ Cks -ppasamokkha-, Bā -ppapamokkha-. ⁸ Cks add tato. ⁹ Bā -gatassāpi.
¹⁰ Bā tattato. ¹¹ Bā gāthāvuttatā. ¹² Bā anupu-. ¹³ Bā -si. ¹⁴ Cks -la. ¹⁵
Cks -sañ. ¹⁶ Ck ekamanāñ. ¹⁷ Ck carāñi, Bā dukkhāñi. ¹⁸ Cks yadidañ.
¹⁹ Bā atikicca. ²⁰ Cks -yyanti. ²¹ Ck ti. ²² Ck tinīti, Bā tehi ti teeva. ²³ Ck
-pameñi. ²⁴ Bā kā aṭṭha-. ²⁵ Bā aṭṭhavidhā. ²⁶ Bā evañ. ²⁷ Bā uppannehi,
omitting aṭṭhahi. ²⁸ Bā adda nāma, Cks -rocanāñ. ²⁹ Bā -no. ³⁰ Cks samekkh-
³¹ Cks vā. ³² Bā -heyya.

Evam M. sattahi gāthāhi rañño¹ dhammaṃ desetvā attano ācariyadhanassa, pariyesitabhāvaṃ dassento catasso gāthā abhāsi:

9. Ahaṃ raṭṭhāni vicaranto² nigame rājadhāniyo
bhikkhamāno mahārāja ācariyassa dhanatthiko 62. 5
10. Gahapati rājapurise mahāsāle ca brāhmaṇe
alatthaṃ satta nikkhāni suvaṇṇassa janādhīpa,
te³ me raṭṭhā mahārāja, tasmā socāmi⁴ ahaṃ bhusaṃ⁵. 63.
11. Purisā te mahārāja manasānuvicintitā⁶
nālaṃ dukkhā pamocetuṃ, tasmā tesāṃ na vyaḥharim. 64. 10
12. Tvaṇi⁷ ca⁸ kho⁹ me mahārāja manasānuvicintito⁷
alaṃ dukkhā pamocetuṃ, tasmā tuyhaṃ pavedayin ti. 65.

Tattha bhikkhamāno ti ete gahapatiādayo yacamāno, te me ti satta nikkhā mama Gaṇḍaṃ tarantassa raṭṭhā, Gaṇḍūya⁸ patitā, purisā te ti mahārāja tava dūtapurisā manasā⁹ anucintitā ti nālaṃ ime maṃ¹⁰ dukkhā¹¹ mocetuṃ ti mayā nātā, tasmā ti tena kāraṇena tesāṃ attano dukkhaṃ nā-cikkhim, pavedayin ti khesim.

Rājā tassa dhammakathaṃ¹¹ sutvā „mā cintayi brāhmaṇa, ahaṃ te ācariyadhanam dassāmi¹²“ diguṇaṃ¹³ adāsi.

Tam atthaṃ pakāsento S. osānagātham āha: 20

12. Tassācāsi pasannatto¹³ Kāsīnaṃ raṭṭhavaddhana¹⁴
jātarūpamaye nikkhe suvaṇṇassa catuddasā¹⁵ ti. 66.

Tattha jātarūpamaye ti te suvaṇṇassa cūḍasa nikkhe pi¹⁵ jātarūpamaye yeva adāsi, na yassa vā tassa vā suvaṇṇasā¹⁶ ti attho.

M. rañño ovādaṃ datvā¹⁴ ācariyassa dhanam datvā dānā- 25
dīpi puññāni katvā rājāpi¹⁷ tass' ovāde ṭhito dhammena rājama
kāretvā ubho pi yaṭhākammaṃ gatā.

¹ Bā omits rañño. ² Bā raṭṭho vaca-. ³ Bā tena. ⁴ Bā tuyhaṃ. ⁵ Cks -sā anu-. ⁶ Bā tvaṇi jano. ⁷ Cks -sā anu-, Bā so mayā anu-. ⁸ Bā -yaṃ. ⁹ Bā omits ma-. ¹⁰ Bā me in the place of ime maṃ. ¹¹ Bā omits dhamma. ¹² Bā dviguṇam. ¹³ Bāf pasannacitto. ¹⁴ Bāf -vaḍḍhana. ¹⁵ Bā omits pi. ¹⁶ Cā nātā. ¹⁷ Bā omits pi.

S. i. d. ā. „na bhikkhave idān' eva pubbe pi T. upayakusaalo yevā" 'ti vatvā j. s.: Tādā rājā Ānando ahoṣi, ācariyo Sāriputto, māṇavo¹ aham evā" 'ti. Dūtajātakaṃ.

6. Kālīṅgabodhijātaka.

- 5 Rājā Kālīṅgo cakkavattīti. Idam S. J. v. Ānandattherena² kataṃ mahābodhipūjaṃ ā. k. Veneyya-saṃgahattāya hi³ T-te⁴ janapadacārikaṃ pakkante Sāvattvivāsino gandhamālādīhatthā Jetavanam gantvā aññam pūjaniyaṭṭhānam alabbhivā gandhakuṭṭidvāre pāṭetvā gacchanti. Tena⁵ vārapāmojjā honti. Tam kāraṇam nūtvā
- 10 Anāthapiṇḍiko T-assa Jetavanam āgatakalē Ānandattherassa santikaṃ gantvā „bhante ayaṃ vihāro T-te cārikaṃ pakkante nippaccayo⁶ hoti, manussānam gandhamālādīhi pūjaniyaṭṭhāraṃ na hoti, sādhu bhante T-assa imam atthaṃ ārocetvā ekassa⁷ pūjaniyaṭṭhānassa sakkuṇeyyabhāvaṃ vā asakkuṇeyyabhāvaṃ vā jānāthā" 'ti. So „sādhū" 'ti sam-
- 15 paṭicchitvā T-am pucchi: „kati nu kho bhante cetiyāniti". „Tīpi Ānandā" 'ti. „Katamāni bhante⁸". „Sārikaṃ paribhogikaṃ udde-sikan" ti. „Sakkā pana bhante tumhesu dharantesu yeva cetiyam⁹ kātun" ti. „Ānanda, sārikaṃ na sakkā¹⁰, tam hi Buddhānam parinibbutakalē¹¹ hoti¹², uddesikaṃ avatthukaṃ manamatthakena hoti¹³,
- 20 Buddhēhi pana¹⁴ paribhutto Mahābodhi¹⁵ dharantesu pi parinibbutesu pi¹⁶ cetiyam evā" 'ti. „Bhante tumhesu cārikaṃ¹⁷ pakkantesu Jetavanamahāvihāro appatisaraṇo hoti, manussā¹⁸ pūjaniyaṭṭhānam na labhanti¹⁹, Mahābodhito bijam āharitvā Jetavanādvāre ropemi²⁰ bhante" ti. „Sādhu Ānanda, ropehi²¹, evaṃ sante Jetavane mapa nibaddha-
- 25 vāso viya bhavissatīti". Thero Anāthapiṇḍikassa ca Visākhāya ca rañño ca ārocetvā²² Jetavanādvāre bodhiropanattāhāne āvāṭam sodhāpetvā²³ Mahāmoggallānatheram āha: „Bhante aham Jetavanādvāre bodhim ropessāmi²⁴, Mahābodhito me²⁵ pakkam āharathā" 'ti. Thero „sādhū" 'ti sampatiṭṭhitvā ākāseṇa Bodhimandam gantvā vāṇṭato²⁶

¹ Bā brāhmaṇa mā-. ² Cā Bā -dathe-. ³ Bā omits hi. ⁴ Cā -to. ⁵ Bā te. ⁶ Bā apa-. ⁷ Bā atassa. ⁸ Bā adds tiṇi. ⁹ Bā tesam. ¹⁰ Bā adds kātun. ¹¹ Bā parinibbāna-. ¹² Bā sakkā kātun. ¹³ so Cā; Cā manamatthāne hoti, Bā uddesikaṃ paribhogikaṇa sakkā hoti. ¹⁴ Bā omits pana. ¹⁵ Bā adds rukkhā buddhesu. ¹⁶ Bā omits parī. pl. ¹⁷ Bā omits cā-. ¹⁸ Bā mahājano. ¹⁹ Bā labhati. ²⁰ Bā ropessāmi. ²¹ Bā -hīti. ²² Bā -ceṣi. ²³ Bā khaṇāpetvā. ²⁴ Bā -mā ti. ²⁵ Bā adds bodhi. ²⁶ Bā vāṇḍā.

parigalantuṃ¹ pakkam² bhūmiṃ appattam³ eva cīvarena paṭicchitvā
 āharitvā adāsi⁴. ,Ānandatthero ,ajja bodhiṃ ropessāmiti“ Kosala-
 rājānaṃ ārocesi. Rājā sāyaṇhasamaye mahantena parivārena sabbū-
 pakaraṇāni⁵ gāhāpetvā āgami⁶, tathā Anāthapiṇḍiko Visākhā ca añño
 ca saddho jano⁷. Thero mahābodhiropanaṭṭhāne⁸ mahantaṃ suvaṇṇa-
 kaṭāhaṃ ,ṭhapetvā heṭṭhā⁹ chiddaṃ kāretvā gandhakalalassa pūrā-
 petvā¹⁰ „idaṃ¹¹ bodhipakkam ropehi mahārājā“ 'ti rañño adāsi. So
 cintesi: „rajjam nāma na sabbakālaṃ amlhākaṃ batthe tiṭṭhati, idaṃ
 mayā ,anāthapiṇḍikena¹² ropāpetuṃ¹³ vaṭṭatīti“ so taṃ pakkam mahā-
 seṭṭhiṃ hatthe ṭhapesi. Atha naṃ Anāthapiṇḍiko gandhakalalaṃ¹⁴
 viyūhivā tattha pātesi, tasmīṃ tassa¹⁵ hatthato muttamatte¹⁶ sabbe-
 sam passantānaṃ nēva naṅgalasissappamāṇo bodhirukkho¹⁷ paṇṇāsa-
 hatthubbedho¹⁸ ,ṭṭṭbahi, cātūsu disāsu uddhaṇ cā 'ti pañca mahāsākhā
 paṇṇasahatthā va¹⁹ nikkhamiṃsu, iti so taṃ khaṇaṃ nēva vanaspati-
 jettṭhako²⁰ hutvā ,ṭṭṭhāsi, mahāntaṃ pāṭihāriyaṃ ahosi²¹. Rājā aṭṭha-
 satamatte²² suvaṇṇarajataḡhaṭe gandhodakapūre²³ nīluppalahatthakādi-
 patimaṇḍite²⁴ mahābodhiṃ parikkhipitvā puṇṇaḡhaṭapantiṃ nāma
 ṭhapāpesi²⁵, sattaratanamayaṃ vedikāṃ kāresi, suvaṇṇamissikāṃ²⁶
 vālukaṃ okiri, pākāraparikkhepaṃ kāresi, sattaratanamayaṃ dvāra-
 koṭṭhakaṃ kāresi. Sakkāro mahā²⁷ ahosi. Thero T-aṃ upasaṃ-
 kamitvā „bhante tumhehi Mahābodhimūle samāpannasamāpattiṃ mayā
 ropitabodhimūle²⁸ nisīditvā mahājanassa hitatthāya samāpajjathā“ 'ti.
 „Ānanda, kiṃ kathesi, mayi Mahābodhimāṇḍe²⁹ samāpannasamāpattiṃ
 samāpajjitvā nisīdante³⁰ añño padeso dhāretuṃ na sakkotīti“. „Bhante
 mahājanassa hitatthāya³¹ imassa bhūmippadesassa vāhananiyāmena³²
 samāpattisukkhena taṃ bodhimūlaṃ paribhuṇṇi³³ 'ti. S. ekarattiṃ
 samāpattisukkhena taṃ paribhuṇṇi. Thero Kosalarājādīnaṃ katheṭvā
 bodhimahaṃ nāma kāresi. So pi kho Ānandattherena ropitattā
 „Ānandabodhi“ yevā 'ti paññāyittha³⁴. Tadā dh. k. s.: „āvuso
 āyasmā Ānando dharante yeva T-te bodhiṃ ropāpetvā³⁵ mahāpūjaṃ³⁶

¹ Ck parigalhanam, Bd -galanta. ² C adds phalam. ³ Bd asampattam. ⁴
 Bd gahetvā adāya ānandatherassa adāsi. ⁵ Bd -kārāni. ⁶ Bd āgacchati. ⁷ Bd
 saṃpo mahājano jāti. ⁸ Ck -dhiṭ. ⁹ Bd omits he-. ¹⁰ Bd pūretvā. ¹¹ C
 idha. ¹² Bd -kassa. ¹³ Bd ropetum, ¹⁴ C tatthassa, Bd omits tassa ¹⁵ Bd
 adds yeva. ¹⁶ Bd bodhikbandhe. ¹⁷ Ck ca. ¹⁸ Bd vanappati. ¹⁹ Bd omits
 Mahantaṃ -. ²⁰ Bd aṭṭhasamatte. ²¹ so Ck; Bd -kena pūretvā. ²² Bd
 -paṭi-. ²³ Bd -gḡhaṭe paṭipāṭiyā ṭhapesi. ²⁴ Bd -ssa-. ²⁵ Bd mahāsakkāro.
²⁶ Bd ropite. ²⁷ Bd -mūle. ²⁸ Bd nisīdane. ²⁹ Bd hitasukkhāya. ³⁰ so Ck;
 Bd caniyāmenā. ³¹ Bd paññāyi. ³² Bd ropetvā.

kāresi, aho mahāguṇo thero¹ ti. S. āgantvā „kāya nu 'ttha bhikkhave e. k. s.“ ti pucchitvā „imāya nāmā“ 'ti vuṭṭe „na bhikkhave idān' eva pubbe pi Ānando saparivāresu² catūsu mahādīpesu manusse gahetvā bahugandhamālaṃ āharāpetvā³ Mahābodhimande bodhimahaṃ
 5 kāresi yevā“ 'ti vatvā a. ā.:

Attīte Kālīngaratṭhe⁴ Dantapuranagare Kālīṅgo⁵ rajjāṃ
 kāresi. Tassa Mahākālīṅgo Cullakālīṅgo ti dve puttā ahesuṃ.
 Tesu⁶ nemittā jeṭṭhaputtāṃ⁷ „pitu accayena rajjāṃ kāressa-
 tīti“⁸ vyākariṃsu, kaniṭṭhaṃ⁹ pana „ayaṃ isipabbajjāṃ pabba-
 10 jītvā bhikkhaṃ¹⁰ carissati, putto pan' assa cakkavattī bha-
 vissatīti“ vyākariṃsu. Aparabhāge jeṭṭhaputto¹¹ pitu accayena
 rājā ahosi, kaniṭṭho¹² uparājā. So „pūto kira me¹³ cakkavattī bhavissatīti“ puttāṃ nissāya mānaṃ¹⁴ akāsi. Rājā asa-
 hanto¹⁵ „Cūlakālīṅgaṃ gaṇhā“ 'ti ekaṃ atthacarakaṃ āpāpesi.
 15 So gantvā „kumāra, rājā taṃ gaṇhāpetukāmo, tava jīvitāṃ
 rakkhā¹⁶“ 'ti āha. So attano lañchanamuddikaṃ ca sukhuma-
 kambalaṃ ca khaggaṃ cā 'ti imāni tīni atthacarakaamaccassa¹⁷
 dassetvā „imāya saññāya mama puttassa rajjāṃ dadeyyāthā“
 'ti vatvā araṇṇaṃ pavisitvā ramaṇīye bhūmibhāge assamaṃ
 20 katvā isipabbajjāṃ pabbajitvā nadītīre vāsaṃ kappesi. Madda-
 ratṭhe pi Sāgalanagare Maddaraṇṇo dhītā jāyi¹⁸, taṃ pi ne-
 mittikā „ayaṃ bhikkhaṃ caritvā jīvissati¹⁹, putto pan' assā
 cakkavattī bhavissatīti“ vyākariṃsu. Sakala-Jambodīpe²⁰ rā-
 jāno taṃ pavattiṃ sutvā ekappahāren' eva āgantvā nagaraṃ²¹
 25 rundhiṃsu. Maddarājā cintesi: „acc' āhaṃ imaṃ ekassa
 dassāmi sesarājāno kujjhissanti, mama dhītaraṃ rakkhissāmīti“
 dhītaraṃ ca bhariyaṃ ca gahetvā aṇṇātakavesena²² pālāyitvā
 araṇṇaṃ pavisitvā Kālīṅgakumārassa²³ assamato²⁴ Uparigaṇḍe²⁵

¹ Ck^o -re. ² Pā āharī. ³ Pā ka - throughout. ⁴ Bā omits tesu. ⁵ Bā -putto.
⁶ Bā sīti. ⁷ Bā -niṭṭho. ⁸ Ck^o bhikkhā, Bā bhikkhāya. ⁹ Bā adds pana. ¹⁰
 Bā omits me. ¹¹ Bā pana kalahaṃ. ¹² Bā apasādentō. ¹³ Pā -āhi. ¹⁴ Bā
 -rikāma-. ¹⁵ Bā -ñō aggamahesi dhītaraṃ vijāyi. ¹⁶ Pā vītaṃ kappessati.
¹⁷ Bā omits sakala. ¹⁸ Pā sāgalāna-. ¹⁹ Ck^o aṇṇāta-. ²⁰ Bā cūlaka-. ²¹
 Bā -mapadato. ²² Bā uparibhāge.

assamañ katvā pabbajitvā uñchācariyāya jivikañ kappento
 tattha paṭivasi¹. Mātāpitāro „dhītarañ rakkhissāmā“² 'ti tañ
 assamapade katvā phalāphalattāya gacchanti. Sā tesāñ gatakāle
 nānāpupphāni gahetvā pupphacumbaṭakañ katvā - Gaṅgātīre³
 ṭhapitasqṇānapantī viya jāto⁴ supupphito ambarukkho atthi -
 tañ abhirūhitvā⁵ kīlītvā pupphacumbaṭakañ uduke khipati. Tañ
 ekadivasañ gantvā Gaṅgāya nahāyato Kālīṅgakumārassa⁶ sise
 laggi.⁷ So tañ oloketvā „idañ ekāya⁸ itthiyā katañ, no ca
 kho mahallikāya⁹ taruṇakumārīkāya katakammañ¹⁰, tañ vīmañ-
 sissāmi tāva nañ“ ti kilesavasena Uparigaṅgañ gantvā tassā¹¹
 ambarukkhe. anisīditvā madhurena sareña gāyantiyā saddaṃ
 sutvā rukkhamūlañ gantvā tañ disvā „bhaddhe tvañ kā nāmā“
 ti āha. „Māṇasi ahañ¹² 'asmi sāmīti“¹³. „Tena hi otarāhīti“¹⁴.
 „Na sakkā sāmī, ahañ khattiyā“¹⁵ ti. „Bhadde, ahañ pi
 khattiyō“¹⁶, otarāhīti“¹⁷. „Na sakkā sāmī, na vacanamatten“¹⁸
 eva¹⁹ khattiyō hoti²⁰, yadi si²¹ khattiyō khattiyamāyañ kathethā“
 'ti²². Te ubho pi aññamaññāñ khattiyamāyañ kathayimāsu²³.
 Rājadhītā otarati²⁴. Te aññamaññāñ ajjhācarimāsu²⁵. Sā
 mātāpitūsu āgatesu tassa Kālīṅgarājaputtabhāvañ c' eva arañ-
 ñāñ²⁶ pavitṭhakāraṇaṃ ca vitthārena tesāñ kathesi. Te „sā-
 dhū“²⁷ 'ti sampatichitvā tañ tassa adamsu. Tesāñ piyasañ-
 vāsena vasantānañ rājadhītā gabbhañ labhitvā dasamāsacca-
 yena dhaññapuññalakkhaṇaṃ²⁸ puttāñ vijāyi, Kālīṅgo ti 'ssa
 nāmam akamsu. So vayappatto pitu c' eva ayyakassa ca
 santike sabbasippe nipphattim pāpuni. Ath' assa pitā nak-
 khattayogavasena bhātu matabhāvañ ñatvā „tāta mā tvañ
 araññe vasa“²⁹, peteyyo te³⁰ Mahākālīṅgo kālakato, tvañ
 Dantapurañ gantvā kulasantakañ rajjañ³¹ gañhā³² 'ti vatvā

¹ Bā pativasati. ² Ck^o omitt gaṅgātīre. ³ C^o jste, Bā eko. ⁴ Bā -rūyhi-. ⁵
 Bā vatvā gaṅgāyañ nahāyantañ cūlaka-. ⁶ Bā adda taruṇiyā kumārīkāya. ⁷
 Bā adda katañ. ⁸ Bā katañ. ⁹ Bā manussī hañ. ¹⁰ Bā adda yeva. ¹¹ Ck^o
 vacanena mattenega. ¹² Bā ahoṣi. ¹³ Bā omitt si. ¹⁴ Ck^o paṭṭhāhīti. ¹⁵ Ck^o
 paṭṭhāhīti. ¹⁶ C^o Bā otari. ¹⁷ Bā ajjhācārañ caru. ¹⁸ Bā -a. ¹⁹ Ck^o -pa,
 Bā -vasampannañ. ²⁰ Bā vasi. ²¹ Bā mettayo rājā. ²² Bā sakara-. ²³ Bā gañhāhi.

attanā ānitañ muddikañ ca kambalañ ca khaggañ ca datvā
 „tāta, Dantapurānagare asukavīthiyañ amhākañ atthacarako
 amacco atthi, tassa gehe sayanamajjhe otarivā imāni tīni¹
 tassa dassetvā mama puttabhāvañ ācikkha, so tañ rajje
 5 patitṭhāpessatīti“ uyyojesi. So mātāpitāro ca ayyake² ca van-
 ditvā puññamayiddhiyā ākāse³ gantvā amaccassa sayana-
 pitṭhe yeva otarivā „ko si tvañ“ ti puttṭho „Cullakālīṅgassa
 putto 'mhīti“ ācikkhitvā tāni ratanāni dassesi. Amacco⁴ rāja-
 parisāya ārocesi, amaccā nāgarāñ alamkārapetvā tassa chat-
 10 tañ⁵ ussāpayimsu. Ath' assa Kālīṅgabhāradvājo⁶ nāma puro-
 hito dasa⁷ cakkavattivattāni ācikkhi, so tañ vattanāni pūresi.
 Ath' assa paññarasauposathadivase Cakkādahato cakkaratanañ
 Uposathakulato⁸ hatthiratanāñ Valāhassārājakulato⁹ assarata-
 nañ Vepullato¹⁰ maniratanāñ āgami¹¹, itthigahapatiparināya-
 15 karatanāni pātubhaviṃsu¹². So¹³ sakalacakkavālagabbhe rajjāñ
 gaṇhitvā ekadivasañ chattimsayojanāyāmaparisāya parivuto
 sabbasetāñ Kelāsakūṭa-paṭibhāgañ hatthiñ abhiruṇha¹⁴ ma-
 hāntena sirivilāse¹⁵ mātāpitunnañ santikañ payāsi. Ath' assa
 sabbabuddhānañ jayapallāṅkassa puthavinābhībhūtassa¹⁶ Mahā-
 20 bodhimāṇassa uparibhāgena gantum nāgo nāsakkhi¹⁷, rājā
 punappuna coḍesi¹⁸, so nāsakkhi¹⁹ yeva.

Tam atthañ pakāsento S. paṭhamāñ gātham āha:

1. Rājā Kālīṅgo cakkavattī
 dhammena paṭhavim anusāsā¹
 25 agamā² Bodhisamīpam
 3 nāgena mahānubhāvenā³ 'ti. 67.

Atha²⁰ rañño purohito raññā saddhiṃ gacchanto „ākāse
 āvaranañ nāma n' atthi, kin nu kho rājā hatthiñ pesetum na²¹

¹ Bā adds ratanāni. ² Bā ayyikāyyakañ. ³ Bā -nā. ⁴ Bā setaccha-. ⁵ Bā
 -gassa bhā-, Bā kālībhāra-. ⁶ Bā tassa. ⁷ Bā -thakusalo. ⁸ Bā valāhahakulako.
⁹ Bā vepūla pappatato. ¹⁰ Bā adds uttarakuruto. ¹¹ Bā -vanti. ¹² Bā adds ca
¹³ Bā āruṇha. ¹⁴ Cā jayamaṅgalassa-, Bā jayapallāṅkassa ca paṭhavi-. ¹⁵ Bā
 -bhāge nāgo gantum na sakkhi. ¹⁶ Bā -ti. ¹⁷ Bā na-. ¹⁸ Cā āyasañ, Bā pa-
 thaviñ manussāti, Bā paṭhavimanussāti. ¹⁹ Cā āgamā, Bā āgamāsi, Bā āgamāsi.
²⁰ Bā atthassa.

sakkoti, vīmaṁsissāmiti“ ākāśā¹ oruḃha ‘sabbabuddhānaṁ²
 jayapallamaṁ puthavinābhīm³ . Mahābodhimaṇḍaṁ⁴ passi.
 Tada kira tattha⁵ rājakaṛisamattatṭhāne⁶ sasakamassumattam⁷
 pi tiṇaṁ nāma n⁸ atthi, rajatapattavaṇṇavāluka vippakinnā va
 hoti, samantā tiṇalatāvanaspatiyo⁹ Bodhimaṇḍaṁ padakkhiṇaṁ¹⁰
 katvā āvattitvā bodhimaṇḍābhimukhā va aṭṭhaṁsu. Brāhmaṇo
 taṁ bhūmibhāgaṁ oloketva „idaṁ¹¹ sabbabuddhānaṁ sabba-
 kilesaviḍḍhaṁsanatṭhānaṁ, imassa upariḃhāgena¹² Sakkādīhi pi
 na sakkā guntun¹³“ i cintetvā Kālīṅgarañño santikaṁ gantvā
 Bodhimaṇḍassa vaṇṇaṁ kathetvā rājānaṁ „otarā“¹⁴ ‘ti āha. 10

Tam atthaṁ pakāseṁto S. imā gāthā āha :

1. Kālīṅgabhāradvājo¹¹ rājānaṁ Kālīṅgaṁ¹² samaṇakolaṇṇaṁ
 cakkam vattayato¹³ pariṇetvā¹⁴ paṇjali idam avoca: 68.
2. Paccoroha mahārāja, bhūmibhāgo yathā samanugīto,
 idha anadhivarā Buddhā abhisambuddhā virocanti. 69. 15
3. Padakkhiṇato āvattā¹⁵ tiṇalatā asmiṁ bhūmibhāgasmiṁ.
 puthaviyāyaṁ maṇḍo¹⁶, iti no sutam¹⁷ mahārāja. 70.
4. Sāgarapariyantaḃa mediniyā sabbabhūṭadharaniyā
 puthaviyāyaṁ¹⁸ maṇḍo¹⁹, orohitvā nāmo karohi. 71.
5. Ye te bhavanti nāgā²⁰ abhijātā mātito ca²¹ pitito ca
 ettāvata padesaṁ te nāgā n⁸ eva-m-upayanti. 72. 20
6. Abhijāto te²² nāgo, kāmam pesehi kūṇjaraṁ dantiṁ²³
 ettāvata padeso sakkā nāgena-m-upagantum²⁴. 73.
7. Tam sutvā rājā Kālīṅgo veyyaṇjaniyavaco nisāmetvā
 sampesesi nāgaṁ, ṇassāma mayam²⁵ yathā idam²⁶ vacanaṁ. 74. 25
8. Sampesito va²⁷ raṇṇā nāgo koṇco va ānaditvā²⁸
 paṭisakkitvā²⁹ nisīdi gaṭubhāram asahamāno ti. 75.

¹ Bā -so. ² Bā adds yeva. ³ Bā pathavinābhībhūta. ⁴ Bā maṇḍalabhūtaṁ
 bhūmibhāgaṁ. ⁵ Bā āha. ⁶ Bā -matte ṭhāne. ⁷ Bā kesamassu-. ⁸ Bā -va-
 nappā. ⁹ Bā adds hi. ¹⁰ Bā -go. ¹¹ Ck² kālībhā-, Bā kālīṅgo bhāradvāco ca,
 Bā alīṅgo bhāradvājo va. ¹² Bā kālīṅge, Bā kālīṅga. ¹³ Bā -yatto, Bā cakka-
 vattayato. ¹⁴ Bā parigahetvā. ¹⁵ C² avattā. ¹⁶ C² puthaviyānaṁ, C² -macco,
 Bā pathaviyā nābhīya maṇḍo, Bā -paṇḍo. ¹⁷ Bā add mante. ¹⁸ Bā pa. ¹⁹ C² !
 macco. ²⁰ Bā add ca. ²¹ Bā omits ca. ²² Bā omits te. ²³ Ck² Bā danti, Bā
 pesesikuṇṇaranti. ²⁴ Bā ettāvata va padeso ca na sakkā nāgena mupagantum.
²⁵ Ck² maniyam. ²⁶ Bā yathideṁ. ²⁷ C² ca. ²⁸ Ck² anādayitvā, Bā abhinaditvā,
 Bā abhinittvā. ²⁹ Bā paṭikkamitvā.

Tattha samapākolāññaṃ ti tāpasānaṃ puttāṃ, cakkāṃ vattayato ti cakkāṃ vattayamānaṃ, cakkavattin ti attho, pariṇetvā¹ 'ti bhūmibhāgaṃ vīmaṃsitvā, anugīto² ti sabbabuddhehi vaṇṇito, anādhiparā ti atulā appameyyā, virocantīti vigatasabbakilesandhakārā³ taruṇasuriyo viya idha nisinnā virocanti, tiṇalatā ti tiṇāni ca latāni ca, maṇḍo ti catunahutādhikadviyojana-satasahassabahalāya⁴ puthaviyā⁵ maṇḍo⁶ sāro nābhībhuṭo acalaṭṭhānaṃ, kappe saṇṭhahante paṭhamāṃ saṇṭhahati vinassante pacchā vinassati, 'ti no sutan ti evaṃ amhehi lakkhaṇamantavasena sutarū⁷, orohitvā ti ākāśa otaritvā, imassa sabbabuddhānaṃ kilesapañjaravidhānaṃsaṇṭṭhānaṃ⁸ namakkārāṃ⁹ karohi, pūja-sakkārāṃ anuvidehi¹⁰, ye te ti ye te cakkavattirañño hatthiraṇasamākhātā uposathakule nibbattā nāgā, ettavātā ti sabbe pite ettakaṃ padesaṃ n'eva-m-upayanti, koṭṭhiyamānāpi¹¹ na upagacchanti yeva, abhiḥjāto ti gocarīyādīni aṭṭhahatthikulāni abhibhavitvā atikkamtvā uposathakule jāto, kuñjaraṃ ti uttamaṃ, ettavātā ti ettako¹² padeso¹³ sakkā¹⁴ etena nāgena upagantun, ito uttarinṃ na sakkā, ākaṃkhanto vajiraṃkusena¹⁵ aññaṃ datvā peseḥīti, veyyañ-janiyakavaco¹⁶ nisāmetvā ti bhikkhave so rājā tassa lakkhaṇapāṭhassa¹⁷ veyyañjanikassa¹⁸ Kālīṅga-Bhāradvājassa vaco nisāmetvā upadhāretvā āsāsāma mayāṃ yathā imassa vacanaṃ yadi vā saccaṃ yadi vā alikaṃ ti vīmaṃsanto nāgaṃ pesesīti¹⁹ attho, koṇḍo ca ānaditvānā²⁰ 'ti bhikkhave so nāgo tena rañña²¹ vajiraṃkusena²² codetvā pesito koṇḍasakuṇo viya naditvā paṭiosakkī-tvā²³ soṇḍaṃ ukkhipitvā gīvāṃ unnāmetvā²⁴ garubhāvaṃ vahitum asakkonto viya ākāse yeva nisīdi.

So tena punappuna vijjhiyamāno²⁵ vedanaṃ sahitum asak-konto kālaṃ akāsi. Rājā pan' assa matabbhāvaṃ ajānanto tathā²⁶ nisinnō²⁷ va ahoṣi. Kālīṅgabhāradvājō „mahārāja tava nāgo niruddho, aññaṃ hatthiṃ saṃkamā" 'ti avoca²⁸.

Tam atthaṃ pakāseto S. dasamaṃ gātham āha:

10. Kālīṅgabhāradvājō nāgaṃ khīṇāyukaṃ²⁹ viditvā
rājānaṃ Kālīṅgaṃ taramāno ajjhabhāsīttha³⁰;
30 aññaṃ saṃkama³¹ nāgaṃ, nāgo khīṇāyuko mahārājā ti. 76.

¹ Bā pariṇetvā. ² Bā samanugito, Bā samanuggato. ³ Bā -kāraṇavidhānaṃ. ⁴ Bā -dhikāya dvī-, Bā -sahasāya ba-, Ck -sahasāba-. ⁵ Bā -pa. ⁶ Ck macco. ⁷ Bā vuttam. ⁸ Ck -sañjara-, Bā kilesavidhānaṃsaṇṭṭhānaṃ. ⁹ Bā namo. ¹⁰ Bā karohi. ¹¹ Bā koṭṭi-. ¹² Ck -o. ¹³ Bā na sakkā. ¹⁴ Bā atijanta jiraṇḍusena. ¹⁵ Bā veyyañcanti-. ¹⁶ Bā -pāṭhassa. ¹⁷ Ck peseḥīti, Bā pesesīti. ¹⁸ Ck ānadhi-, Bā abhinaditvā, Bā abhinaditvā. ¹⁹ Ck omitsa rañña. ²⁰ Bā adda rañña. ²¹ Bā paṭiosakkamitvā. ²² Bā upanā-. ²³ Bā vija-māno. ²⁴ Bā pīthe. ²⁵ Ck omitsa tathā nisinnō. ²⁶ Bā āha. ²⁷ Ck khīṇā-māyu-, Ck khīṇāmāyu-. ²⁸ Bā -bhāsata. ²⁹ Bā saṃgammā.

Tattha nāgo khipāyuko ti nāgo te jīvītakkhayaṃ patto, yaṃ kiñci karontena pi na sakkā¹ hatthipīṭṭhe nisinnena bodhimaṇḍamatthakena gantum, aññam pāgam samkamā² ti.

Raṇṇo puṇṇiddhibalena añño nāgo uposathakulato āgantvā piṭṭhīm upanāmesi. Rājā taṣṣa piṭṭhiyaṃ nisīdi. Tasmim³ khane maḥatthi bhūmiyaṃ pati.

Tam atthaṃ pakāsento S. itaraṃ gātham āha:

11. Taṃ sutvā Kālīṅgo taramāno
samkami³ nāgam, samkante ca⁴ raṇṇo
nāgo tatth' eva pati bhūmyā⁵,
veyyañjaniyavaco yathā tathā ahu nāgo ti. 77. 10

Atha rājā ākāsa⁶ eruyha Bodhimaṇḍam⁷ oloketvā pāṭihariyaṃ disvā Bhāradvājassa chutim karonto

12. Kālīṅgabhāradvājā⁸ Kālīṅgo brāhmaṇaṃ idam avoca:
tvam evāsi sambuddho sabbaññū sabbadassāvīti. 78. 15

Brāhmaṇo taṃ anadhivāsento attānaṃ nīcatṭhāne ṭhapetvā buddhe yeva ukkhipivā vaṇnesi.

. Tam atthaṃ pakāsento S. imā gāthā āha:

13. Taṃ vacanaṃ¹⁰ anadhivāsento Kālīṅgabrahmaṇo idam avoca:
veyyañjaniyā¹¹ mayam, buddhā sabbaññuno va¹² mahārāja. 79. 20
14. Sabbaññū sabbavidū ca buddhā lakkhaṇe na jānanti,
āgamapurisā¹³ mayam, buddhā sabbaṃ pajānantīti¹⁴. 80.

Tattha veyyañjanikā ti mahārāja mayam vyañjanaṃ disvā vyākaraṇa-samatthā sutabuddhā nāma¹⁵, buddhā pana sabbaññū sabbavidū, buddhā hi atīdāribhedam sabbaṃ jānanti e' eva vadanti¹⁶ ca, sabbaññūtañāpen' ete¹⁷ sabbaṃ jānanti na lakkhaṇena, mayam pana āgamapurisā¹⁸ attano sippabalen' eva jānāma, tam¹⁹ ekadesam eva, buddhā pana sabbaṃ pajānanti²⁰. 25

Rājā Buddhagūṇe sutvā somanassappatto hutvā sakala-cakkavāḷavāsikehi bahum gandhamālaṃ āharāpetvā Mahābodhimaṇḍe sattāhaṃ bodhipūjaṃ²¹ kāresi. 30

¹ B¹ karonto pi na sakkā, B² karonte pi na-, C³ karonto na hi-, C⁴ karonte na hi-

² C⁵ saññamā, B⁶ saṅgammā ti. ³ B⁷ saṅgammī. ⁴ B⁸ sakante na, F⁹ samkante va. ⁵ B¹⁰ bhūmyā, F¹¹ patitā bhūmyā. ⁶ B¹² -sato. ⁷ C¹³ -maṇḍalam.

⁸ C¹⁴ kālībhāra-, C¹⁵ kālī-, B¹⁶ kālīngo-. ⁹ B¹⁷ abhāsī. ¹⁰ B¹⁸ omīte va-. ¹¹ B¹⁹ veyyañjanikā hi, F²⁰ veyyañjanikā ni. ¹² B²¹ omīte va. ¹³ B²² āgamabalasāhi.

¹⁴ B²³ sabbapajānantīti. ¹⁵ B²⁴ adda mahārāja. ¹⁶ B²⁵ passanti. ¹⁷ B²⁶ -na te.

¹⁸ B²⁷ āgamapabalasā. ¹⁹ B²⁸ tañca. ²⁰ B²⁹ -titi. ²¹ B³⁰ -pūjam.

Tam atthaṃ pakāsento S. imaṃ gāthadvayaṃ āha :

15. Mahāyitvāna sambodhiṃ ¹ nānāturiyehi vajjamānehi
mālāgandhavilepanaṃ āharitvā ² pakāraparikkhepaṃ
kāresi ³, atha rājā pāyāsi. 81.
- 5 16. Saṭṭhivāhasahassānaṃ pupphānaṃ sannipātayi
pūjesi rājā Kālīṅgo Bodhimaṇḍam anuttaraṃ ti. 82,

Tattha pāyāsīti mātāpitunnaṃ santikaṃ agamāsi, so Mahābodhimaṇḍe
aṭṭhārasabhatthaṃ suvaṇṇatthambhaṃ ussāpesi, tassa sattaratanamayaṃ ⁴ vedikaṃ ⁵
kāresi, ratanamissaṃkaṃ vāluṃkaṃ okiritvā ⁶ pakāraparikkhepaṃ ⁷ kāresi, satta-
10 ratanamayaṃ dvārakoṭṭhakaṃ kāresi, devasikaṃ pupphānaṃ saṭṭhivāhasahassāni ⁸
sannipātayi, evaṃ Bodhimaṇḍam pūjesi. Pāliyaṃ pana saṭṭhivāhasahassānaṃ
pupphānaṃ ti ettakaṃ eva vuttaṃ ⁹.

Evaṃ Mahābodhipūjaṃ katvā gantvā ¹⁰ mātāpitāro ¹¹ ādāya
Dantapuram eva āgantvā ¹² dānādīni puññāni katvā Tāvātimsa-
15 bhavane nibbatti.

S. i. d. ā. „na bhikkhave idān' eva pubbe p' Anando ¹³ Bodhi-
pūjaṃ akāsi ¹⁴ yevā" 'ti vatvā j. s. „Tadā Kālīṅgo ¹⁵ Anando aho-
Kālīṅgabhāradvājo ¹⁶ pana aham evā" 'ti. Kālīṅgabodhijātakaṃ ¹⁷.

7. Akittijātakaṃ.

- 20 Akittim disvāna sammataṃ ¹⁸ ti. Idam S. J. v. ekam
Sāvattthivāsim dānapatim ¹⁹ ā. k. So kira S-raṃ nimantetvā satta-
ham Buddhapamukhassa saṃghassa ²⁰ mahādānaṃ datvā pariyoṣāna-
divase ariyasamghassa sabbaparikkhāre adasi. Ath' aṣṣa S. parisa-
majjhe anumodanaṃ karonto „upāsaka, mahā te pariccāgo, atidukka-
25 raṃ ²¹ tayā kataṃ, ayaṃ hi ²² dānavamso nāma porāṇakapaṇḍitānaṃ
vamso, dānaṃ nāma gihināpi pabbajitenaṃpi dātubham eva, porāṇaka-
paṇḍitā ²³ pabbajitvā araṇṇe vasantā aloṇadhūpanaṃ ²⁴ udakamattasittam ²⁵

¹ Bds mamāyitvāna-, Bd tam bodhiṃ. ² Bds abhitarāpetvā, Bf abhaharitvā.
so Cks; Bds omīti pakā - - kāresi. ⁴ Cks -ya, Bd omīti satta. ⁵ Cks vedikā. ⁶ Bds
okirāpetvā. ⁷ Bd -kkhitta. ⁸ Bd -ssānaṃ. ⁹ Bds āgataṃ. ¹⁰ Bd omīti ga-. ¹¹
Bd adds ayyākāyīke ca. ¹² Bd ānetvā. ¹³ Bd pi ā-, Cks omīti p. ¹⁴ Bd kāresi.
¹⁵ Bd tadāpi māpavakakālīṅgo pi. ¹⁶ Ck kālībhā-. ¹⁷ Bd kālīṅgajā-. ¹⁸ Cks
sammantaṃ. ¹⁹ Bd dānapati upāsaka. ²⁰ Bd bhikkhu sa-. ²¹ Bd aho dukkharāṃ.
²² Bd adds upāsaka. ²³ Bd adds pana. ²⁴ Bd aloṇakaṃ vidhūpanaṃ. ²⁵ Ck
udakamattasittam, Cks -mattasinnam, Bd udakasīthamattam, Bf -sīthamattam.

kārapaṇṇaṃ khādamanāpi sampattayācakānaṃ yāvadatthaṃ datvā
sayāṃ pitisukhena yāpayimsū¹ 'ti vatvā „bhante idaṃ tava sabba-
parikkhāradānaṃ mahājanassa pākātaṃ tumhehi vuttaṃ apākātaṃ,
taṃ¹ no kathethā²“ 'ti tena yācito a. ā.:

A. B. Br. r. k. Bo. asītikoṭivibhavassa brāhmaṇamahā- 5
sālassa kule nibbatti. Akittīti 'ssa nāmaṃ karimsu. Tassa
padasāgamanakāle bhaginī jāyī³. Yasavatīti tassā⁴ nāmaṃ
karimsu.⁵ M. soḷasavassakāle Takkaṣilaṃ gantvā sabbasippāni
uggaṇhitvā paccāgamāsi. Ath' assa mātāpitara kālam akaṃsu.
So tesāṃ petakiccāni⁶ kāretvā ratanavolokanaṃ⁷ karonto 10
„asuko nāma⁸ oṭṭakaṃ dhanāṃ saṇṭhapetvā atīto, asuko etta-
kan⁹ vacanaṃ sutvā saṃviggamānaso hutvā „idaṃ¹⁰ dhanam
eva paññāyati¹¹ na dhanassa saṃhārakā¹², sabbe¹³ imaṃ dhanāṃ
pahāy¹⁴ eva gatā, ahaṃ pana taṃ¹⁵ ādāya gamissāmīti¹⁶“ bhagi-
niṃ pakkosāpetvā „tvam imaṃ dhanāṃ paṭipajjā¹⁷“ ti. „Tuy- 15
haṃ¹⁸ pana ko ajjhāsayo¹⁹“ ti. „Pabbajitukāmo 'mhīti²⁰“.
„Tāta, ahaṃ tumhehi chaḍḍitakheḷaṃ sirena na paṭicchissā-
mīti²¹, na me iminā attho, ahaṃ pi pabbajissāmīti²²“. So rājā-
naṃ āpucchitvā bheriṃ carāpesi: „dhanen' atthikā²³ paṇḍi-
tassa²⁴ gehaṃ gacchantū²⁵“ 'ti. So sattāhaṃ mahādānaṃ 20
pavattetvā dhane akkhīyamāne cintesi: „mayhaṃ āyusaṃkhārā
khīyanti, kim me dhanakīḷāya, atthikā²⁶ gaṇhissantīti²⁷“ nivesana-
dvāraṃ vivāritvā „dinnaṃ ũeva²⁸ harantū²⁹“ 'ti sahiraññasu-
vaṇṇaṃ gehaṃ pahāya nātimaṇḍalassa paridevantassa bhagi-
niṃ gaḥetvā Bārāṇasito yena dvārena nikkhami taṃ Akitti- 25
dvāraṃ nāma jātaṃ yena titthena nadim otiṇṇo tam pi Akitti-
titthaṃ nāma jātaṃ. So dve tīṇi yojanāni gantvā ramaṇīye
thāne paṇṇasālaṃ katvā bhaginiyā saddhim pabbaji, tassa³¹

¹ Bā omits taṃ. ² Bā vijāyī. ³ Bā ssā. ⁴ Bā mata-. ⁵ Bā dhanavilo-. ⁶
Bā adda naṃ. ⁷ Bā imaṃ. ⁸ Ck^o -yatīti. ⁹ Bā -ko. ¹⁰ Bā omits sa. ¹¹
Ck^o naṃ? ¹² Bā -jāhl. ¹³ Bā tumhākaṃ. ¹⁴ Bā -kāmaṃhīti. ¹⁵ Bā -taṃ
kheḷaṃ na siso sampatichhāmīti. ¹⁶ Bā -na a-. ¹⁷ Bā akattipaṇḍi-. ¹⁸ Bā
ag-. ¹⁹ Bā adda taṃ. ²⁰ Bā adda dhana me. ²¹ Bā omits tassa.

pabbajitakālato paṭṭhāya bahugāmanigamarājadhānivasino¹ pi
 pabbajimsu, mahāparivāro ahosi, mahālābhāsakkāro nibbatti,
 Buddhuppādo viya pavatti². Atha M. „ayaṃ mahālābhāsakkāro,
 atimahāparivāro pi mahanto³, mayā ekaken⁴ eva⁵ viharitum
 5 vaṭṭatīti“ cintetvā avelāya antamaso bhaginim pi ajānāpetvā
 ekako va nikkhamitvā anupubbena Daṃḍaraṭṭhaṃ patvā Kā-
 vīrapaṭṭanasamīpe uyyāne viharanto jhānābhīṇṇaṃ nib-
 batesi, tatrāpi⁶ 'ssa mahālābhāsakkāro uppajji. “So taṃ
 jigucchanto⁷ chaḍḍetvā ākāseṇa gantvā Nāgadiṇḍasamīpe Kāra-
 10 dipe⁸ otari. Tadā Kāradīpo Ahidīpo nāma hoti⁹. So tattha
 mahantaṃ kārarukkhaṃ upanissāya paṇṇasālaṃ upāpetvā vāsaṃ
 kappesi. Tassa tattha vasaṇabhāvaṃ¹⁰ na koci jānāti. Ath'
 assa bhaginī bhātaraṃ gavesamānā anupubbena Daṃḍa-
 raṭṭhaṃ patvā taṃ adisvā tena vasitaṭṭhāne yeva vasi,
 15 jhānaṃ pana¹¹ nibbattetum nāsakkhi¹². M. appicchatāya kat-
 thaci¹³ agantvā¹⁴ tassa rukkhassa phalakāle phalāni khādati
 pattakāle pattāni udakasittāni¹⁵ khādati. Tassa silatejēna Sak-
 kassa Paṇḍukambasālasānaṃ uphākāraṃ dassesi. Sakko¹⁶, ko
 nu kho maṃ ṭhānā cāvetukāmo¹⁷ ti āvajjanto paṇḍitaṃ¹⁸ disvā
 20 „kimatthaṃ nu kho esa tāpaso silaṃ¹⁹ rakkhati, Sakkattaṃ
 nu kho pattheti udāhu aññaṃ²⁰, vīmaṃsissāmi naṃ, ayaṃ hi
 dukkhena jīvikāṃ kappeti, udakasittāni²¹ kārapattāni khādati,
 sace Sakkattaṃ pattheti attano sittāni²² pattāni²³ mayhaṃ
 dassati no ce na dassatīti“ brāhmaṇavapaṇṇena tassa santikaṃ
 25 āgami²⁴. B. pi kārapattāni²⁵ sedetvā otāretvā „sītalabhūtāni
 khādissāmīti“ paṇṇasāladvāre nisīdi. Ath' assa purato Sakko
 bhikkhatthāya aṭṭhāsi. M. taṃ disvā somanassappattō hutvā
 „lābhā vata me, yācakaṃ²⁶ passāmi, ajja mama manorathaṃ

¹ Bā -ttati. ² Bā lābhāsakkāro mahāparivāro pi mahanto. ³ Bā ekako va.
⁴ Bā jigucchitvā. ⁵ Cā kāra-. ⁶ Bā ahosi. ⁷ Bā tattha tassa paṇṇa-
 bhāvaṃ. ⁸ Bā omits pana. ⁹ Bā na-. ¹⁰ Cā kacchati. ¹¹ Cā -ēg. ¹² Cā
 Cā -sinnāni, Bā -sīthāni. ¹³ Bā akatti paṇḍi-. ¹⁴ Bā silāni. ¹⁵ Bā añ-
 ṇanti. ¹⁶ Cā sinnāni, Bā sīthāni. ¹⁷ Bā omits pa-. ¹⁸ Bā āgāmaṃ. ¹⁹ Bā
 -paṇṇāni. ²⁰ Bā me yo haṃ yācaka.

matthakam pāpetvā dānam dassāmiti“ pakkabhājanen' evā-
 dāya' gantvā „idam me dānam, sabbannūtaññassa paccayo
 hotū“ 'ti attano asesetvā va tassa bhikkhāya³ bhājane pakkhipi.
 Brāhmaṇo dānam⁴ gahetvā thokam gantvā antaradhāyi. M. pi
 tassa datvā puna apacitvā pītisukhen' eva vitināmetvā puna-
 divase pi 'pacitvā tatth' eva⁵ paṇṇasāladvāre nisīdi. Sakko
 puna brāhmaṇavesena āgami⁶, puna pi tassa⁷ datvā M. tath'
 eva vitigāmesi. Tatiyadivase pi tath' eva datvā „aho⁷ me
 lābhā, kārapattāni⁸ nissāya mahantaṁ puññaṁ pasavāmiti“
 somanassappatto tayo divase anāhārātāya dubbalo pi samāno 10
 majjhantikasamaye paṇṇasālato nikkhamitvā dānam āvajjanto¹⁰
 paṇṇasāladvāre nisīdi. Sakko pi cintesi: „ayaṁ brāhmaṇo
 tayo divase nirāhāro hūtvā evaṁ dubbalo pi dānam dento
 tuṭṭhacitto va deti, cittassa aññatattamattam¹¹ n' atthi, ahaṁ
 imam¹² 'idam nāma patthetvā dānam detīti' na jānāmi, 15
 pucchitvā ajjhāsayam assa sutvā dānakāraṇam¹³ jānissāmiti“ so
 majjhantike vitivattento mahantena sirisobhaggena¹⁴ taruṇa-
 suriyo viya jalamāno āgantvā M-assa purato ṭhatvā „ambho
 tāpasa evam¹⁴ unhavāte paharante evarūpe¹⁵ loṇajalaparikkhitte¹⁶
 araññe¹⁷ kimattham tapokammaṁ karosīti“ pucchi. 20

Tam attham pakāsento S. paṭhamam gātham āha;

1. Akittim¹⁸ disvā¹⁸ sammataṁ¹⁹ Sakko bhūtapati bravi:
 kimatthiyam²⁰ mahābrahme eko sammasi²¹ ghammanāti. 83.

Tattha kimatthiyan²² ti kiṁ manussasampattiṁ patthento²³ udāhu
 Sakkasampattiādinaṁ aññataran ti. 25

M. tam sutvā Sakkabhāvaṁ c' assa ñatvā „nāhaṁ etā
 sampattiyo patthemī, sabbāññūtaṁ pana patthento tapokammaṁ
 karomīti“ pakāsetum dutiyam gātham āha:

¹ B bhājaneneva ādāya, omitting pakka. ² C bhikkhā, B omits bhi-. ³ B dā-
 tam. ⁴ C tatheva. ⁵ B āgamāsi. ⁶ B ssa. ⁷ B adds vada. ⁸ B pa-
 ṇāni. ⁹ B pasutanti. ¹⁰ C -jjento. ¹¹ C aññatattattha mātthamattam, B
 aññatattampi. ¹² B omits imam. ¹³ B adds gagaṇatale. ¹⁴ B evarūpe. ¹⁵
 B omits evarūpe. ¹⁶ B kārarukkhe pari-. ¹⁷ so C; C B aññe. ¹⁸ C
 add na, B has disāna. ¹⁹ C sammantam, B sampati. ²⁰ C kimittiyam,
 B kipaṭṭhayan. ²¹ B sampati. ²² C kimittiyam, B kimattiyam, B kiṁ
 paṭṭhayan. ²³ B paṭṭhāro.

2. Dukkho punabbhavo Sakka sarīrassa ca bhedanam,
sammohamarāṇaṃ dukkhaṃ, tasmā sammāmi Vāsavā 'ti. 85.

Tattha tasmā ti yasmā punappuna jāti punappuna khandhānaṃ bhedanam
sammohamarāṇaṃ ca dukkhaṃ tasmā yatth' etāni n' atthi taṃ nibbānaṃ pat-
5 thento idha sammāmiti evaṃ attano nibbānajjhāsayataṃ¹ dīpesi².

Taṃ sutvā Sakko tuṭṭhamānaso „sabbabhaveṣu kirāyaṃ
ukkaṇṭhito nibbānatthāya araṇṇe viharati, varam assa dassā-
mīti“ varena taṃ nimantento tatiyaṃ gātham āha: 3.

3. Etasmiṃ te sulapite patirūpe subhāsīte (. p. 10, 4 etc.)
10 varam Kassapa te dammi yaṃ kiñci manas' icchasi³. 85.

Tattha manasicchasi ti yaṃ kiñci manasā icchasi taṃ dammi⁴, varam
gaṇḍhīti.

M. varam gaṇḥanto catutthaṃ gātham āha:

4. Varam ce me ado⁵ Sakka sabbabhūtānaṃ issara
15 yena putte ca dāre ca dhanadhaññaṃ piyāni ca
laddhā narā na tappanti⁶ so lobho na mayi vase ti. 86.

Tattha varam ce me ado⁵ ti sace mayhaṃ varam desi, piyāni cā 'ti
aññāni ca yāni piyabhaṇḍāni, na tappantitī⁶ punappuna puttādayo pathenti
yeva, na tittin upagacchanti⁷, na mayi vase ti mayi mā vasatu mā uppajjatu.

- 20 Ath' assa Sakko tussitvā uttarim pi varam dento Mahā-
satto ca gaṇḥanto imā gāthā abhāsimsu:

5. Etasmiṃ te sulapite patirūpe subhāsīte
varam Kassapa te dammi yaṃ kiñci manas' icchasi. 87.
6. Varam ce me ado⁵ Sakka sabbabhūtānaṃ issara
25 khettaṃ vatthum hiraññaṃ ca gavāssaṃ dāsaporisaṃ
yena jātena jīyanti⁸ so doso na mayi vase ti. 88.
7. Etasmiṃ te sulapite -pe-. 89.
8. Varam ce me ado⁵ Sakka sabbabhūtānaṃ issara
bālaṃ na passe na suṇe na ca bālena saṃvase,
bālen' allāpasallāpaṃ⁹ na kare na ca rocaye. 90.

¹ Ck -yanaṃ, B^d -jjhāsayataṃ. ² B^d -ti. ³ B^d adds taṃ. ⁴ C^o adā. ⁵ B^d
laddhā nuññāni na tappenti, B^f laddhā nanutappenti. ⁶ B^d tappe-. ⁷ B^d omits
upa. ⁸ B^d khiyanti. ⁹ C^o bālena allāpa-.

9. Kin nu te akaraṃ¹ bālo², vada Kassapa kāraṇaṃ
kena Kassapa bālassa dassanaṃ nābhikaṃkhasi. 91.
10. Anayaṃ nayati dummedho adhurāyaṃ niyuñjati,
dunnayo seyyaso hoti, sammā vutto pakuppati³,
vinayaṃ so na jānāti, sādhu tassa adassanaṃ. 92. 5
11. Etasmiṃ te sulapite -pe-. 93.
12. Varaṃ ce me ado Sakka sabbabhūtānaṃ issara
dhīraṃ passe suṇe dhīraṃ dhīrena saha saṃvase,
dhīren⁴ allāpasallāpaṃ⁵ taṃ ka⁶re taṃ ca rocaye. 94.
13. Kin nu te akaraṃ¹ dhīro, vada Kassapa kāraṇaṃ 10
kena Kassapa dhīrassa dassanaṃ abhikaṃkhasi. 95.
14. Nayaṃ nayati medhāvī adhurāyaṃ na yuñjati,
sunayo seyyaso hoti, sammā vutto na kuppati,
vinayaṃ so pajānāti, sādhu tena samāgamo. 96.
15. Etasmiṃ te sulapite -pe-. 97. 15
16. Varaṃ ce me ado Sakka sabbabhūtānaṃ issara
tato ratyā vivasane suriyass⁷ uggamanam pati
‘dibbā⁸ bhakkhā pātubhaveyyuṃ sīlavanto ca yācakā. 98.
17. Dadato ca⁹ me na khīyetha, datvā nānutapeyy¹⁰ ahaṃ,
dadaṃ cittaṃ pasādeyyaṃ, etaṃ Sakka varaṃ vare. 99. 20
18. Etasmiṃ te sulapite patirūpe subhāsīte ,
varaṃ Kassapa te dammi yaṃ kiñci manas¹¹ icchasi. 100.
19. Varaṃ ce me ado Sakka sabbabhūtānaṃ issara
na maṃ puna upeyyāsi¹², etaṃ Sakka varaṃ vare. 101.
20. Bahūhi vatacariyāhi¹³ parā ca atha nāriyo 25
dassanaṃ m¹⁴ ābhikaṃkhanti, kin nu me dassane bhayaṃ. 102.
21. Taṃ tādisaṃ devavaṇṇiṃ¹⁵ sabbakāmasamiddhinaṃ¹⁶
disvā tapō pamajjeyyaṃ¹⁷, etaṃ te dassane bhayaṃ ti. 103.

Tattha yena jātenā¹⁸ ti yena cittaṇa jātena kuddhā sattā pāpavadhā-
dinaṃ vā katattā¹⁹ rājadaḍḍavasena viṣaṃ khādanādīhi vā attano²⁰ maraṇa- 30

¹ so all four MSS. ² Bā tato. ³ Bā viku-. ⁴ Cks dhīrena allā-. ⁵ Bā -a.
⁶ Bā omits ca. ⁷ Bā mameva ujjhīdheyāṃ. ⁸ Bf vatta, Bā bahu vatta-. ⁹ Bāf
-vappaṇaṃ. ¹⁰ Cks -itaṃ? ¹¹ all four MSS. -yya. ¹² Cks attānaṃ.

vasena etāni khetṭādāni jīyanti so doso mayi na vaseyyā 'ti yācati, na sūṇe
 ti asukaṭṭhāne nāma vasattī pi¹ imehi kaṇṇehi² na suṇeyyaṃ, kinnu te
 akaraṇa ti³ tava bālena mātā maritā⁴ udāhu⁵ pitā aññuṃ vā pana te kin
 nāma bālo anatham akariṃ⁶, anayaṃ nayattī akāraṇaṃ kāraṇa ti gaṇ-
 hāti⁷, pāpātipātādāni katvā jīvikaṃ kappessāmiti evarūpaṇi anathakammāni⁸
 cinteti, adhuraṇa ti saddhādurasiladhurapaññādhuresu ayojetvā ayoge
 niyuṇṇati, dunnayo seyyaso hotīti dunnayo va⁹ tassa seyyo, hoti, pañca
 dussīlakammāni samādāya vattanam eva seyyo ti gaṇhāti, hitapaṭṭipattiyā vā
 dunnayo hoti¹⁰ netum¹¹ asakkuṇeyyo, sammā vutto ti hetunā kāraṇena
 na jānāti, ovādaṃ¹² na sampaticchati, sādhu tassā 'ti etehi kāraṇehi tassa
 adassanam eva sādhu, suriyassuggamanam patīti suriyass'uggamanavelāya,
 dibbā bhakkhā ti dibbabbhojanam, yācakā ti tassa dibbabbhojanassa paṭiggā-
 hakā, vatacarīyāhīti¹³ dānasīlauposathakammehi, dassanam mābhikaṃ-
 15 khantīti dassanam mama abhikaṃkhanti, tam, tādisaṃ¹⁴ ti byasantaṃ¹⁵
 evarūpaṃ dibbālaṃkāravibhūsitam, pamajjeyyaṃ¹⁶ ti pamādam āpajjeyyaṃ¹⁷,
 tava sirisampattim pattheyyaṃ evam nibbātaṭṭhāya pavattite tapokamme Sak-
 kaṭṭhānaṃ patthento pamatto nāma bhaveyyaṃ, etaṃ¹⁸ tava dassane¹⁹ mayhaṃ
 bhayaṃ ti.

20 Sakko „sādhu bhante, na te ito paṭṭhāya santikaṃ āga-
 missāmiti“²⁰ tam abhivādetvā khamāpetvā pakkāmi. M. yāva-
 jivam tatth' eva vasanto brahmavihāre bhāvetvā Brahmaloke
 nibbatti.

S. i. d. ā. j. s.: „Tadā Sakko Anuruddho ahoṣi, Akittipaṇḍito²⁰
 25 aham evā“ 'ti, Akittijātakam²¹.

8. Takkāriyajātaka.

Ahameva dubbhāsitaṃ bhāsim bālo ti, Idam S. J. v.
 Kokālikam ā. k. Ekasmim hi antovasse dve aggasāvaka gāṇam
 vihāya²² vivittakāvāsam²³ vasitukamā S-ram āpucchitvā Kokālikaraṭṭhe
 30 Kokālikassa²⁴ vasanaṭṭhānam gantvā evam āhaṃsu: „āvuso Kokālika

¹ B^d omits pi. ² B^d kārāṇehi. ³ so all three MSS., B^d adds ki nu. ⁴ B^d
 nibatā. ⁵ B^d adds tava. ⁶ so C^k; B^d -raṃ, B^s -ri. ⁷ B^d akāraṇa kāranti
 gaṇhīti. ⁸ B^d akāraṇaṃ kammāni. ⁹ C^k ca, B^d ga. ¹⁰ B^d ti. ¹¹ C^k netam.
¹² B^d -dañca. ¹³ B^d vatta-. ¹⁴ B^d omits ā-. ¹⁵ B^d -yyā. ¹⁶ B^d -yya pa.
¹⁷ B^d evam. ¹⁸ B^d -naṃ. ¹⁹ B^d -mā ti. ²⁰ B^d akatti- and adds pana. ²¹
 B^d akatti-, cfr. Morris, B. & C. p. 73. ²² B^d pahāya. ²³ B^d -ttāvāsam. ²⁴
 B^d -ka.

taṃ nissāya ambhākaṃ amhe ca nissāya taṃ¹ eva¹ phāsuvihāre sati²
 imaṃ temāsāṃ idha vaseyyāma³ 'ti. „Ko paṇāvuso maṃ nissāya
 tumhākaṃ phāsuvihāro“ ti⁴. „Sace tvaṃ āvuso 'dve aggasāvaka
 idha viharantīti' kassaci na āroceyyāsi mayāṃ sukhaṃ vihareyyāma,
 ayaṃ taṃ nissāya ambhākaṃ phāsuvihāro“ ti. „Atha tumhe nissāya 5
 mayhaṃ ka phāsuvihāro“ ti. „Mayaṃ tuyhaṃ antotemāse⁵ dham-
 maṃ vācessāma dhammakathaṃ kathessāma, esa tuyhaṃ amhe nis-
 sāya phāsuvihāro“ ti. „Vasatha āvuso⁶ yathājjhāsayaṇā⁷ 'ti so tesāṃ
 paṇītasenūsanāṃ⁸ adāsi. Te phalasamāpattisukhena sukhaṃ vasiṃsu,
 na koci tesāṃ tattha vasanabhāvaṃ jāndti⁹. Te vutthavassā pavāre- 10
 tvā¹⁰, āvuso, taṃ nissāya vutth' amha, S-raṃ vanditūṃ gacchāma¹¹ 'ti
 taṃ āpucchīṃsu. So „sādhū“ 'ti sampaticchitvā te ādāya dhura-
 gāmaṃ¹² piṇḍāya¹³ cāri¹⁴. Therā katabhattakiccā gāmato nikkhamīṃsu.
 Kokāliko te uyyojetvā nivattitvā manussānaṃ ārocesi: „upāsakā,
 tumhe tiracchānasadjsā, dve aggasāvake temāsāṃ dhuravihāre vasante 15
 na jānittha¹⁵, idāni te gatā¹⁶“ ti. Manussā „kasmā pana bhante
 ambhākaṃ na ārocayitthā¹⁷“ 'ti vatvā bahūṃ sappitelādiḥhesajjā¹⁸ c'
 eva vatthacchādanāṃ ca gahetvā there upasāmkamitvā vanditvā „kha-
 matha no bhante, mayaṃ tumhākaṃ aggasāvakabhāvaṃ na jānāma,
 ajja no Kokālikabhadantassa vacanena nātā, ambhākaṃ anukampāya 20
 imāni¹⁹ bhesajjavatthacchādanāni gaṇhathā²⁰“ 'ti. Kokāliko „therā
 appicchā santuṭṭhā, imāni vatthāni attanā²¹ agahetvā mayhaṃ dassan-
 tīti²² cintetvā upāsakehi saddhiṃ yeva therānaṃ santikaṃ gato. Therā
 bhikkhuparipācitattā²³ tato kiñci n' eva²⁴ attanā gaṇhiṃsu na Kokāli-
 kassa²⁵ dāpesuṃ. Upāsakā „bhante idāni agaṇhantā²⁶ puna ambhākaṃ 25
 anuggahatthāya²⁷ idhāgaccheyyāthā²⁸“ 'ti yācīṃsu. Therā adhi-
 vetvā²⁹ Satthu santikaṃ agamīṃsu³⁰. Kokāliko „ime therā attanā³¹
 na³² gaṇhantā mayhaṃ pi na dāpesun³³ ti āghātāṃ bandhi. Therāpi
 Satthu santike thokaṃ vasitvā attano parivāre pañcasate bhikkhū
 ādāya bhikkhusahassena saddhiṃ cārikaṃ caramānā Kokālikaratṭhaṃ 30
 pattā. Te upāsakā paccuggamanāṃ katvā there ādāya tam eva
 vihāraṃ netvā³⁴ devasikaṃ mahāsakkāraṃ karīṃsu. Pahūtabhesajja-

¹ B² tava, C² tatheva. ² B² -ro bhavissati. ³ C² omīti ti.. ⁴ B² -saṃ. ⁵
 B² -thāvuso. ⁶ B² paṇīrūpas-. ⁷ B² koci nesaṃ - - - na jāndti. ⁸ B² -me.
⁹ B² -ritvā. ¹⁰ C² -nitvā. ¹¹ B² āga-. ¹² B² nāroceṭṭhā. ¹³ B² -jje. ¹⁴
 B² omīti 1-. ¹⁵ P² -no. ¹⁶ B² imaṃ bhikkhūṃ paṭicca dinnattā. ¹⁷ B²
 gaṇhantā, C² ga- corr. to aga-. ¹⁸ B² anukammāya. ¹⁹ B² idha āg-. ²⁰ B²
 anadhī-. ²¹ C² āg- corr. to ag-, B² āgamīsuṃ. ²² B² -no. ²³ B² a.

- vatthacchādanam¹ uppajjati². Therehi saddhim gatabhikkhū³ cīvarāni vicārentā saddhim āgatabhikkhūnañ űeva denti Kokālikassa na denti, therāpi tassa na⁴ dāpenti. Kokāliko cīvaraṃ na⁵ labhivā „pāpicchā Sāriputta-Moggallānā, pubbe diyyamānalābham agahetvā idāni gaṇhanti,
- 5 pūretum na sakkā, aññam⁶ na oloketīti“ there akkosati paribhāsati. Therā „ayaṃ amhe nissāya akusalam pasavatīti“ saparivārā nikkhamitvā „aññam bhante katipāham vasathā“⁷ ti manussehi yāciyamānāpi nivattitum na icchimsu. Ath’ eko daharabikkhu⁸ āha: „upāsakā, katham therā vasissanti, tumhākaṃ kulūpakathero⁹ imesaṃ wīsaṃ na
- 10 sahatīti“. Te tassa santikaṃ gantvā „bhante, tumhe kira therānaṃ idha vasaṃ¹⁰ na sahatha, gacchatha, ne khamāpetvā vā¹¹ nivattetha palāyitvā vā aññattha vasathā“¹² ti. So upāsakānaṃ bhayena gantvā there yāci. Therā „gacchāvuso, na mayaṃ nivattā¹³“¹⁴ ti pakkamimsu. So¹⁵ nivattetum asakkonto vihāram eva paccāgato. Atha
- 15 naṃ¹⁶ upāsakā pucchimsu: „nivattitā te bhante therā“ ti. „Nivattetum nāsakkhim“. „Kiṃ āvuso“ ti. Atha naṃ „imasmiṃ pāpadhamme idha vasante¹⁷ pesalā bhikkhū na vasissanti, nikkadḍhāma naṃ“ ti cintetvā „bhante, mā tvaṃ idha vasi, amhe nissāya tuyhaṃ kiñci n’ atthīti“ āhaṃsu. So¹⁸ tehi abahumānakato¹⁹ puttacīvaram ādāya
- 20 Jetavanam gantvā S-rāṃ upasamkamitvā „pāpicchā bhante Sāriputta-Moggallānā pāpakānaṃ icchānaṃ vasaṃ gatā“²⁰ ti²¹ āha. Atha naṃ S. „mā h’ evaṃ Kokālika²², pasādehi Kokālika²³ Sāriputta-Moggallānesu cittaṃ, ‘pesalā, bhikkhū’ ti dhārehi²⁴“. Kokāliko „tumhe bhante tumhākaṃ aggasāvakaṇaṃ saddahatha, ahaṃ paccakkhato
- 25 addasaṃ, pāpicchā ete paṭicchannakamantā dussilā“ ti vatvā jāvatatiyaṃ S-rā vārito pi tath’ eva vatvā uṭṭhāyāsanaṃ pakkāmi. Tassa pakkantamattass’ eva²⁵ sakalasarīre²⁶ sāsapamattā pīlakā uṭṭhahitvā anupubbena vadḍhitvā beluvapakkamattā hutvā bhijjivā pubbalohitaṃ²⁷ paggharimsu. So nitthananto²⁸ vedanāmaṭṭo²⁹ Jetavanadvārakotṭhake
- 30 nipajji. „Kokālikena dve aggasāvakā akkuṭṭhā³⁰“ ti yāva Brahma-lokā ekakolāhalaṃ ahosi. Ath’ assa upajjhāyo Tudū³¹. nāma

¹ C^o pahūtaṃ, B^d bahutaṃ. ² B^d -jji. ³ B^d āg-. ⁴ B^d na tassa. ⁵ B^d na. ⁶ B^d -e. ⁷ B^d robhi-. ⁸ B^d -kothe-, and add^e idha. ⁹ B^d vasaṇaṃ. ¹⁰ B^d omits vā. ¹¹ B^d add^e there. ¹² B^d omits naṃ. ¹³ B^d vasante idha. ¹⁴ B^d omits so. ¹⁵ B^d nikkadḍhito. ¹⁶ B^d add^e ca. ¹⁷ B^d -lika and add^e avacā. ¹⁸ C^o -liya. ¹⁹ B^d vāreṭṭi vārito pi. ²⁰ B^d pakkantasseva. ²¹ B^d omits sakala. ²² B^d -loh’kāni. ²³ B^d nitthu-. ²⁴ B^d -patto. ²⁵ B^d ikuddhā. ²⁶ B^d tūriya. ²⁷ B^d turisa.

Brahmā tam kāraṇam nātvā gantvā¹ „there khamāpessāmiti“ āgantvā ākāse thatvā „Kokālika, pharusam te kammaṃ kataṃ, aggasāvake pasādehīti“ āha. „Ko pana tvaṃ āvuso“ ti. „Tudu² Brahmā nām’ ahan³“ ti. „Nanu tvaṃ⁴ āvuso Bhagavatā anāgāmīti⁵ vyākato, anāgāmī⁶ anāvattidhammo tasmā⁷ lokā ti vuttam⁸, tvaṃ saṃkāraṭṭhāne 5 yakkho bhavissasīti⁹“ Mahābrahmānam¹⁰ apasādesi. So¹¹ tam attano vacanam gūhāpetum asakkonto „tava vācāya tvaṃ eva paccassū“¹² ti¹³ suddhavāsam eva gato. Kokāliko pi kālam katvā Padumaniraye uppajji. Tassa tattha nibbattabhāvaṃ nātvā Sahampati Mahābrahmā¹⁴ Tathāgatassa ārocesi¹⁵. S. bhikkhūnaṃ ārocesi. Bhikkhū tassa 10 agunam kathentā dh. k. s.: „āvuso Kokāliko kira Sāriputta-Moggallāne akkositvā attano mukhaṃ nissāya Padumaniraye uppanno“ ti. S. āgāntvā¹⁶, kāya pu ttha bhikkhave e. k. s.“ ti pucchitvā „imāya¹⁷ nāmā“ ti vutte „na, bhikkhave Kokāliko idān’ eva vacanena hatto attano mukhaṃ nissāya“ dukkhaṃ anubhoti, pubbe p’ esa¹⁸ 15 mukhaṃ nissāya dukkhaṃ anubhavi¹⁹ yevā“ ti vatvā a. ā.:

A. B. Br. r. k. tassa purohito Piṅgalo nikkhantadāṭho ahoṣi. Tassa brāhmaṇī aññena brāhmaṇena saddhim aticari. So pi tādiso va purohito brāhmaṇim¹⁷ punappuna vārento pi vāretum asakkonto cintesi: „imaṃ mama verim sahatthā mā- 20 retum na sakkā, upāyena naṃ māressāmiti“ so rājānaṃ upa-saṃkamitvā āha: „mahārāja, tava nagaraṃ sakala-Jambudīpe aggaṇagaraṃ, tvaṃ aggarājā, evaṃ aggarañño nāma tava dakkhiṇadvāraṃ duyuttaṃ amaṅgalan¹⁸“ ti. „Ācariya idāni kim katabban“ ti. „Maṅgalam¹⁹ katvā yojetabban“ ti. „Kim 25 laddhum vaṭṭatīti“. „Purāṇadvāraṃ hāretvā²⁰ maṅgalayuttāni dārūni²¹ gahetvā nagaraṇariggāhakānaṃ²² bhūtānaṃ baliṃ datvā maṅgalanakkhattena paṭiṭṭhāpetum²³ vaṭṭatīti“. „Tena hi evaṃ karothā“ ti. Tadā B. Takkāriyo nāma māṇavo

¹ Bā omits ga-. ² Bā turisa. ³ Bā nāmāhan. ⁴ Ck mahūtvaṃ, C^o nanutvā, Bā nanu ca. ⁵ Cks -mi, Bā -miti. ⁶ all three MSS. -mi, Bā adds ca. ⁷ Bā asāṇa. ⁸ Bā -e-. ⁹ all three MSS. -tīti. ¹⁰ Bā -hman. ¹¹ Bā omits so. ¹² Bā tvaññeva paññāyissasīti vatvā. ¹³ Bā omits mahā. ¹⁴ Bā -tassāro-. ¹⁵ Bā adds attano. ¹⁶ Bā -bhoṣi. ¹⁷ Cks -ṇi, Bā -ṇi. ¹⁸ Bā duruttaṃ avama-. ¹⁹ Cks -lo. ²⁰ Bā -niharitvā. ²¹ Cks -rum, Bā -runti. ²² Bā paṭi-. ²³ Bā pari-.

huvā tassa santike sippam uggaṇhāti¹. Purohito purāṇa-
dvāraṃ hāretvā² navam niṭṭhāpetvā rājānaṃ āha: „niṭṭhitam
deva dvāraṃ, sve bhaddanakkhattam³, tam anatikkamitvā⁴
balim katvā dvāraṃ patiṭṭhāpetum vaṭṭatīti⁵. „Ācariya bali-
5 kammattāya kim laddhum vaṭṭatīti⁶. „Deva mahesakkham
dvāraṃ mahesakkhadevatāhi⁷ adhiggaḥitam⁸, ekaṃ piṅgalaṃ
nikkhandadāṭham ubhato visuddham brāhmaṇam māretvā tassa
maṃsalohitena balim⁹ katvā sariraṃ heṭṭhā khipitvā¹⁰ dvāraṃ
patiṭṭhāpetabbam, evaṃ tumhākaṃ ca nagarassa ca sotthim¹¹
bhavissatīti¹². „Sādhu ācariya, eva rūpaṃ brāhmaṇam māretvā
10 dvāraṃ patiṭṭhāpehīti¹³. So tuṭṭhamānaso „sve paccā-
mittassa piṭṭhim passissāmiti¹⁴ ussāhajāto attano gehamogantvā
mukham rakkhitum asakkonto turitaturitq bhariyaṃ āha:
„pāpacandāli¹⁵, ito paṭṭhāya kena saddhim abhiramissasi, sve
15 te jāraṃ māretvā balikammaṃ karissāmiti¹⁶. „Niraparādham
kimkāraṇā māressasīti¹⁷. „Rājā ‘kaḷārapiṅgalassa brāhma-
ṇassa maṃsalohitena balim¹⁸ katvā¹⁹ nagaradvāraṃ patiṭṭhā-
pehīti²⁰ āha, jāro te kaḷārapiṅgalo, tam māretvā balim²¹
karissāmiti²². Sā jārassa santikaṃ²³ pāhesi: „rājā kira kaḷāra-
20 piṅgalaṃ brāhmaṇam māretvā balim kātukāmo, sace jivitu-
kāmo aññe pi tayā sadise brāhmaṇe gahetvā sve²⁴ kālass²⁵ eva
palāyassū²⁶ ‘ti. So tatthā akāsi. Tam nagare pākataṃ ahoṣi.
Sakalanagarato sabbe kaḷārapiṅgalā palāyimsu²⁷. Purohito
amittassa²⁸ palātabhāvaṃ ajānitvā pāto va rājānaṃ upasaṃ-
25 kamitvā „deva asukaṭṭhāne kaḷārapiṅgalo brāhmaṇo atthi,
tam gaṇhāpethā²⁹ ‘ti āha. Rājā manusse³⁰ pesesi, te apassantā
āgantvā „palāto kira³¹ ‘ti ārocesum. „Aññattha upadhāreṭṭhā³²

¹ Bā omite ug. ² Bā nīhā-. ³ Bā -ddakaṃ na-. ⁴ C^o -kkamemitvā C^o
-kkamētvā, Bā -kkhamitvā. ⁵ Bā adds āha. ⁶ Bā -kkhāhi de-. ⁷ Bā pari-.
⁸ Bā balikammaṃ. ⁹ C^o -li. ¹⁰ katva -- pehīti wanting in Bā. ¹¹ Bā pāpe-.
¹² Bā adds sariraṃ heṭṭhā khipitvā dvāraṃ patiṭṭhāpetabba evaṃ tumhākaṃ
nagarassa vuddhi bhavissatīti so sādhu ācariya eva rūpaṃ brāhmaṇam māretvā
nagaradvāraṃ patiṭṭhāpehīti. ¹³ Bā -ke. ¹⁴ Bā aa. ¹⁵ Bā palāyāntīti. ¹⁶ Bā
paccāmiti. ¹⁷ Bā amacce.

'ti. Sakalanagare upadhārentāpi na passimsu¹. Tato „saṇi-
kam upadhārethā“² 'ti vutte „deva ṭhapetvā purohitam añño
evarūpo n' atthiti“³ vadimsu. Purohitam na sakkā māretun⁴
ti. „Deva kiṃ vadetha“⁵, purohitassa kāraṇā ajja dvāre apa-
tiṭṭhāpite⁶ nagaram aguttam bhavissati, ācariyo kathento 'ajja'⁷
atikkametvā⁸ ito samvaccharaccayena nakkhattam labhissatīti⁹
kathesi, samvaccharam¹⁰ nagare advārake¹¹ paccatthikānam okāso
bhavissati¹², yaṃ kañci¹³ māretvā aññena vyattena brāhmaṇena
balikammaṃ¹⁴ kāretvā dvāram patiṭṭhāpessāmā¹⁵ 'ti. „Atthi
pana añño¹⁶ ācariyasadiso paṇḍito brāhmaṇo“¹⁷ ti¹⁸. „Atthi¹⁹
deva tassa²⁰ eva²¹ antevāsī Takkāriyamāpavo nāma, tassa puro-
hitatṭhānam datvā dvāre²² maṅgalam karoṭhā“²³ 'ti. Rājā tam
pakkosāpetvā sammānam²⁴ kāretvā purohitatṭhānam datvā tathā
kātuṃ āpāpesi. So mahantena parivārena nagaradvāram aga-
māsi. Purohitam rājānubhāvena bandhitvā ānayaṃsu. M.²⁵
dvāram patiṭṭhāpanatṭhāne²⁶ āvātam khaṇāpetvā sānim²⁷ parik-
khipāpetvā²⁸ ācariyena saddhim antosāniyam atṭhāsi. Ācariyo
āvātam oloketvā attano patiṭṭham alabhanto „attho tāva me
nipphādito²⁹ ahoṣi, bālatāya pana mukham rakkhituṃ asakkonto
vegena pāpitthiyā kathesin ti attanā va me³⁰ attano vadho³¹
ābhato³²“³³ ti M-am ālapanto paṭhamam gātham, āha:

1. Aham eva dubbhāsitaṃ bhāsi³⁴ bālo
vheko³⁵ v' araṇṇe ahim avhayāno³⁶,
Takkāriye³⁷ sobbham imaṃ patāmi³⁸,
na kir' eva sādhu³⁹ ativelabbhānti. 104.

95

¹ Bā adds sadīgam. ² Bā omits n. ³ Bā kathetha. ⁴ Bā -ṭhite. ⁵ Bā omits
ajja. ⁶ Bā -mi-. ⁷ Ck -re. ⁸ Ck dvārake, Bā dvārike anīṭhite. ⁹ Bā -tīti.
¹⁰ Ck yaṃ kiñci, Bā tam in the place of yaṃ kañci. ¹¹ Ck kamme. ¹² Ck
rañño. ¹³ Bā omits ti. ¹⁴ Bā tassa. ¹⁵ Bā omits dvāre. ¹⁶ Bā dvāratha-
panatṭhāne. ¹⁷ Bā sāniya. ¹⁸ Bā adds āvāte. ¹⁹ Bā attano atthāya niyyābyādito
in the place of attho -. ²⁰ Bā omits va me. ²¹ Ck āha-, Bā āga-. ²² Ck
-sirim. ²³ Bā pālabhake. ²⁴ Bā avhāyamāno. ²⁵ Ck -yo. ²⁶ Bā takkāriye
sobbhamhi aham pahāmi. ²⁷ Bā -dhu ti.

Tattha dubbhāsitaṃ bhāsīti dubbhāsitaṃ bhāsīn¹, bheko vā 'ti yathā araññe maṇḍuko vassanto attano khādakaṃ abhiṇ² avhayamāno dubbhāsitaṃ bhāsati³ nāma evaṃ aham eva dubbhāsitaṃ bhāsīn⁴, Takkāriye⁵ ti tassa Takkāriyā ti itthiliṅgaṃ nāma.

5 Ten⁶ etaṃ⁷ ālapanto gātham āha:

2. Pappoti macco ativelabbhānī

evaṃ vadham⁸ sokapariddavaṇ⁹ ca,

attānaṃ yeva garahāsi ettha¹⁰

ācera yan taṃ¹¹ nikkhaṇanti¹² sobbhe ti. 105.¹³

10 Tattha ativelabbhānīti velātikantaṃ¹⁴ pamāṇātikantaṃ¹⁵ katvā kathanāṃ nāma na sādhu kira¹⁶, ativelabbhānī puriso na sādhu 'ti pi¹⁷ attho, sokapariddavaṇ¹⁸ cā 'ti ācariya evaṃ eva¹⁹ ativelabbhānī puriso vadha-bandhanaṃ²⁰ ca sokaṃ ca mahantena saddena paridevaṇ²¹ ca pappoti, garahāsīti paraṃ agarahitvā attānaṃ yeva garaheyyāsi²², etthā²³ 'ti etasmiṃ kārāṇe, 25 ācera yantaṃ ti ācariya²⁴ yena kārāṇena taṃ nikkhaṇanti²⁵ sobbhe²⁶ taṃ taya va kataṃ²⁷, tasmā attānaṃ eva garaheyyāsi²⁸ vadati.

Evaṇ ca²⁹ naṃ vatvā „ācariya vācaṃ arakkhitvā na kevalaṃ tvam eva dukkhappatto aṇṇe pi pattā yevā³⁰ 'ti vatvā attitaṃ āharitvā dassesi.

30 Pubbe kira Bārāṇasiyaṃ Kālī nāma gaṇikā ahoṣi, tassā Tuṇḍilo nāma bhātā. Kālī³¹ ekadivasaṃ sahasaṃ gaṇhāti. Tuṇḍilo pana itthidhutto surādhutto akkhadhutto va³², sā tassa dhanam deti, so laddham laddham vināseti. Sā taṃ vārenti³³ vāretuṃ nāsakkihi. So ekadivasaṃ dūtaparājito³⁴ nivattha- 35 vatthāni datvā kaṭasāṭakakhaṇḍam³⁵ nivāsetvā tassā geham āgami. Tāya va³⁶ dāsiyo ānattā³⁷ honti: „Tuṇḍilassa āgata-

¹ Bā abbāsi. ² Ck add avheti viya so taṃ. ³ Bā -si. ⁴ Bā abbāsi. ⁵ Ck -yo. Bā -yena. ⁶ Bā itthiliṅgaṇāmaṃ parivaṇṇanaṃ. ⁷ Ck evaṃ dham, Bā bandham taṃ. ⁸ Bā sokaṃ-. ⁹ Ck etto. ¹⁰ Bā ācariyataṃ. ¹¹ Ck nikkhaṇ-, Bā nikkhaṇ-. ¹² Ck -ta, Bā -pīti bhaṇanto ti velato atikkantaṃ, Ck -tikkaṇaṃ. ¹³ Ck hā added pa-, Bā omits it. ¹⁴ Bā omits kira. ¹⁵ Bā omits pi. ¹⁶ Bā sokaṃ-, Ck -vā, omitting cā. ¹⁷ Ck etaṃ. ¹⁸ Bā vadham-. ¹⁹ Ck -yyāsi, Ck -yya ²⁰ Ck etto. ²¹ Ck ācari. ²² Bā adds ti. ²³ Bā taṃ tathā kataṃ re. ²⁴ Bā adds pana. ²⁵ Bā sā. ²⁶ Bā omits va. ²⁷ Ck -ti, Bā omits vā-. ²⁸ Bā jāto parā-. ²⁹ Ck -sārakhaṇḍam, Ck -sārakhaṇḍam, Bā -sāṭakakhaṇḍā. ³⁰ Bā ayaṇ ca in the place of tāya va. ³¹ Ck ānantā, Bā ānāpesi.

kāle kiñci¹ adatvā gīvāya nam gahetvā nīhareyyāthā² 'ti. Tā³ tathā karimān. So dvāramūle rodanto aṭṭhāsi. Ath' eko seṭṭhiputto niccakālaṃ Kāliyā sahasaṃ āharanto⁴ taṃ divasaṃ taṃ disvā „kasmā Tuṇḍila rodasīti“ pucchi. „Sāmi, jūte⁵ parājīto mama bhaginiyā santikaṃ āgato 'mhi, taṃ⁶ maṃ⁷ dāsiyo gīvāya gahetvā nīharimsū“ 'ti. „Tena hi⁸ tiṭṭha, bhaginiyā te kathessāmi“ so gantvā⁹ „bhātā te kaṭasāṭakakhaṇḍaṃ¹⁰ nivāsetvā ṭhito, vatthāni 'ssa¹¹ kimatthāṃ na desiti“ āha. „Ahaṃ tāva¹² na demi, sace¹³ pana te sineho atthi tvaṃ dehi“¹⁴. Tasmim pana gaṇikāghare¹⁵ idaṃ¹⁶ cārittaṃ: ābhataṃ¹⁷ sahasato, paṇḍa satāni gaṇikāya honti¹⁸, pañca satāni vatthagandhamālāmūlaṃ¹⁹ honti, āgatapurisā²⁰ tasmim ghare laddhavatthāni nivāsetvā rattim²¹ vasitvā punadvase gacchantā²² nivāsetvā²³ ābhatavatthān' eva²⁴ nivāsetvā gacchanti²⁵. Tasmā so seṭṭhiputto tāya dinnam vattham²⁶ nivāsetvā attano sātake²⁷ Tuṇḍilassa dāpesi. So nivāsetvā nadanto gantvā surāgehaṃ pāvisi. Kālī pi dāsiyo ānāpesi: „sve etassa gamanakāle vatthāni acchindeyyāthā“ 'ti. Tā tassa nikkhamanakāle ito c' ito ca upadhāvitvā vilumpamānā viy' assa²⁸ sātake gahetvā „idāni yāhi kumārā“ 'ti naggam katvā vissajjesuṃ. So naggo²⁹ va nikkhami, jano parihāsaṃ karoti, so lajjitvā „mayā v' etaṃ³⁰ kataṃ, ahaṃ eva attano mukhaṃ rakkhituṃ nāsakkhin“ ti paridevi. • Idaṃ tāva dassetuṃ tatiyaṃ gātham āha:

a. Kim ev' ahaṃ³¹ Tuṇḍilam ānupuccheyyaṃ³²

Kareyya³³ saṃ³⁴ bhātaram Kālikā yaṃ³⁵,

naggo v' ahaṃ³⁶ vatthayugaṇ ca jīno³⁷,

• ayam pi attho bahu tādiso vā 'ti. 106.

¹ Ck ka-. ² Ck Bā tāta. ³ Bā -rāpento. ⁴ Ck dūte, Bā jute. ⁵ Bā i. ⁶ Bā so pi in the place of tena hi. ⁷ Bā āg-. ⁸ Ck -sārākaṇḍaṃ, Bā -sāṭarakakhaṇḍaṃ. ⁹ Ck yassa. ¹⁰ Ck va, Bā omits tāva. ¹¹ Bā avi ca, omitting pana. ¹² Bā -kāyagha-. ¹³ Bā imaṃ. ¹⁴ Ck hoti, C' hoti. ¹⁵ Bā vattamālamūlaṃ. ¹⁶ Bā -o. ¹⁷ so Ck; Bā taṃ thapetvā in the place of nī-. ¹⁸ Ck āgata-. ¹⁹ Bā -ati. ²⁰ Bā dinnavatthān. ²¹ Bā omits viyassa. ²² Ck cetam. ²³ all three MSS. evāhaṃ. ²⁴ Bā anupucchaṃ. ²⁵ C' kareyyaṃ. ²⁶ Bā ta. ²⁷ Bā kālikāya, C' kālikāya, C' kālikāliya. ²⁸ Bā vāhaṃ. ²⁹ Ck jito, Bā vattayuggaṇa jano.

Tattha bahu tādiso vā 'ti seṭṭhiputto pi¹ hi attanā katen' eva² dukkham³ patto, tvam pi⁴ tasmā ayam pi tuyham dukkhuppatṭi⁵ attho bahūhi kāraṇehi tādiso vā⁶.

Aparo pi: Bārāṇasīyaṃ ajapālānaṃ pamādena gocara-
 5 bhūmiyaṃ dvīsu meṇḍesu yujjhantesu eko kulīṅgasakuno⁷ „ime
 idāni bhinnehi sīsehi marissanti, vāressāmi vata no“⁸ 'ti⁹ „mātula
 mā yujjhathā“¹⁰ 'ti vāretvā tesam¹¹ katham agahetvā yujjhantānaṃ
 yeva piṭṭhiyaṃ¹² pi sīse pi nisīditvā yācitvā vāretum asakkonto
 „tenā hi maṃ māretvā yujjīṭhā“¹³ 'ti ubhinnaṃ¹⁴ sīsamantaraṃ¹⁵
 10 pāvīsi. Te aññamaññaṃ pahariṃsu yeva. So saṇhakarāṇiyaṃ¹⁶
 piṃsito¹⁷ viya attanā katen' eva vināsaṃ patto. Idam¹⁸ aparaṃ
 kāraṇaṃ dassento¹⁹ cattuthaṃ gātham āha:

4. Yo yujjhamānānaṃ ayujjhāmāno
 meṇḍantaraṃ accupatī kulimko
 15 so piṃsito meṇḍasirehi tattha,
 ayam pi attho bahu tādiso vā 'ti. 107.

Tattha meṇḍantaraṃ ti meṇḍānaṃ antaraṃ, accupatīti¹⁷ atigantvā
 uppati, ākāse sīsaṇaṃ vemajjhe atṭhāsīti attho, piṃsito ti pīṭito.

Aparo pi: Bārāṇasivāsino vā¹⁸ gopālakapālitaṃ¹⁹ tāla-
 20 rukkham disvā ekaṃ phalattṭhāya²⁰ rukkham āropesum, tasmim
 phalāni pātente eko kaṇhasappo vammikā nikkhamitvā tālaṃ
 abhirūhi²¹, heṭṭhā ṭhitā daṇḍādihi paharantāpi taṃ vāretum
 nāsakkhimsu. Te „sappo tālaṃ abhirūhatīti“²² itarassa ācik-
 khimsu, so²³ bhīto mahāvīravam viraviḷ, heṭṭhā ṭhitā ekaṃ
 25 thirasāṭakaṃ catūsu kaṇhesu gahetvā „imasim sātaka patā“
 'ti taṃ āhaṃsu. So parigalitvā²⁴ catunnam pi antare sātaka-
 majjhe pati, tassa vātavegena sandhāretum asakkontā añña-

¹ Bā omits pi. ² Bā katena. ³ Bā dukkha. ⁴ Bā adds hi. ⁵ Ck² -ppatitvā Bā
 dukkhapatto ti. ⁶ Ck² ca. ⁷ Bā adds nāma. ⁸ Bā vāriṣṣamīd, omittitvā vata
 no. ⁹ Bā adds tam. ¹⁰ Bā piṭṭhe. ¹¹ Bā adds pi. ¹² Bā sisanta-. ¹³ Ck²
 -nīyaṃ, Bā saṇhakarāṇiyaṃ. ¹⁴ Bā piṣito, Ck² piṃsato. ¹⁵ Bā idampi. ¹⁶
 Bā dassetum. ¹⁷ C² adds accūpapatīti, Ck² accūpapatīti accūpapatī. ¹⁸ Bā
 omits vā. ¹⁹ Ck² gopālakapālitaṃ, C² gopālitaṃ, Bā gopālakāphalitaṃ. ²⁰
 Bā tāla pha-. ²¹ Bā āruya. ²² Ck² -hīṭīti, Bā -hīti. ²³ Bā puriso. ²⁴ Ck²
 -gilittvā, C² -gilittvā, Bā patanto.

maññaṃ sīsehi paharitvā bhinnehi sīsehi jīvitakkhayaṃ pattā.
Idaṃ kāraṇaṃ dassento pañcamaṃ gātham āha:

5. Caturō janā potthakaṃ aggahesum,
ekaṃ ca posaṃ anurakkhamānā
sabbe va te bhinnasirā sayimsu,
ayam pi attho bahu tādiso vā 'ti. 108.

5

Tattha potthakan ti ghanasāṭakaṃ¹, sabbeva te ti te pi cattāro janā
attanā katen' eva bhinnasirā sayimsu.

Apare: Bārāṇasivāsino eḷakacorā rattiṃ ekaṃ ajaṃ thene-
tvā² „arañña³ khādissāmā“⁴ 'ti tassā avassanattathāya mukhaṃ 10
bandhitvā veḷugumbe⁵ ṭhapesum. Punadivase taṃ khādituṃ
gacchantā āvudhaṃ pammussitvā⁶ agamaṃsu. Te „ajaṃ māretvā
maṃsaṃ pacitvā khādissāma, āharathāvudhan“⁷ ti ekassāpi hatthe
āvudhaṃ adisvā „vinā āvudhena etaṃ māretvāpi maṃsaṃ ga-
hetuṃ na sakkā“⁸ ti⁹ „vissajjetha naṃ“¹⁰, puññaṃ¹¹ assa 15
atthīti¹² vissajjesum. Tadā eko veḷukāro¹³ veḷuṃ gahetvā „puna
pi āgantvā gahessāmīti“¹⁴ nalakārasatthiṃ veḷupattantare ṭha-
petvā pakkāmi. Ajā „mutt' amhīti“¹⁵ tussitvā veḷumūle kīḷa-
mānā¹⁶ pacchimapādehi paharitvā taṃ satthiṃ pātesi. Corā
satthisaddaṃ sutvā upadhāretvā taṃ disvā tuṭṭhamānasā ajaṃ 20
māretvā maṃsaṃ khādīmsu¹⁷. Iti sāpi ajā¹⁸ attanā katen' eva
matā ti idaṃ dassetuṃ chaṭṭhamaṃ gātham āha:

6. Ajā yathā veḷugumbasmiṃ baddhā
avekkhipantī¹⁹ asik' ajjhagañchi²⁰
ten' eva tassā galak' āvakantaṃ²¹,
ayam pi attho bahu tādiso vā 'ti. 109.

25

Tattha avekkhipantīti²² kīḷamānā pacchimapāde khipantī.

¹ C² sapāṇā-, C³ ghaṇa-, B⁴ omits ghaṇa. ² B⁴ adda divā. ³ B⁴ pamusetvā.
⁴ B⁴ omits ti. ⁵ C² add aṇṇamaññaṇṇassa. ⁶ C² puññaṃ. ⁷ B⁴ nalakāro. ⁸
B⁴ -o muttomhīti. ⁹ B⁴ -no. ¹⁰ B⁴ khādanti bhūjanti kira. ¹¹ C² -i. ¹² C²
-gañji, B⁴ -penti asimacche gacchi, B⁴ asimajjhagacchi. ¹³ C² -kāvantaṃ, B⁴
-kāvikantī, B⁴ -kāyayikantī, B⁴ galayāyavikantaṃ. ¹⁴ B⁴ -penti.

Evañ ca pana vatvā „attano vacanañ rakkhitvā mitabhā-
nino nāma maraṇadukkhā muccantīti“ dassetvā kinnaravatthum
āhari:

Bārāṇasivāsī kir'eko luddaputto¹ Himavantañ gantvā eken'
5 upāyena jayampatike dve kinnare gahetvā ānetvā rañño adāsi.
Rājā adiṭṭhapubbe kinnare disvā² „ludda imesañ ko guṇo“ ti
pucchi. „Deva, ete madhurena sarena³ gāyanti, manuññañ
naccanti, manussā evaṃ gāyituñ ca naccituñ ca na jāñantīti“.
Rājā luddassa bahuñ dhanāñ datvā kinnare „gāyatha naccathā“
10 'ti āha. „Sace⁴ mayaṃ gāyanta vyañjanañ paripuṇṇaṃ kātum
na sakkissāma duggītañ hoti“, amhe garahissāma⁵ vadhissanti,
bahuñ kathentānañ ca pana musāvādo hotīti“ musāvāda-
bhayena rañño punappuna vuttāpi 'na bhāsīnaṃ na naccīmsu.
Rājā kujjhivā „ime māretvā maṃsañ pacitvā āharathā“ 'ti
15 āpāpento sattamañ gātham āha:

7. Na-y-ime⁷ devā na pi gandhabbaputtā,
migā ime atthavasābhatā⁸ ime,
ekañ ca nañ sāyamāse pacantu
ekañ ca nañ⁹ pātarāse pacantū 'ti. 110.

20 Tattha migā ime ti sace devā vā gandhabbā vā bhaveyyuñ nacceyyuñ
c' eva gāyeyyuñ ca, ime pana migā tiracchānagatā, atthavasābhatā¹⁰ ime ti
attham paccāsiṃsantena luddenāñitattā¹¹ atthavasena mama ābhatā¹², etesu
ekam sāyamāse ekam pātarāse pacantū 'ti.

Kinnarī cintesi: „rājā kuddho, nissamsayañ māressati,
25 idāni kathetum kālo“ ti anantarañ gātham āha:

8. Satañ sahasaṃ¹³ dubbhāsītānañ
kalam pi nāgghanti¹⁴ subhāsītassa,
dubbhāsitañ saṃkamāno kilesa,
tasmā tuñhi kimpurisa, na balyā¹⁵ ti. 111.

¹ B¹ luddako. ² B² adds tusitvā. ³ B³ saddena. ⁴ C⁴ gāye - - nacco-. ⁵ B⁵
kinnarā sace. ⁶ C⁶ koti, B⁶ duggitake ti, B⁷ duggitake ti. ⁷ B⁷ na i-. ⁸ B⁸
-vasagatā, B⁹ vasagathā. ⁹ C⁹ omīti nañ, all three MSS. add puna. ¹⁰ C¹⁰
-ābhatā, B¹⁰ -sañ gatā. ¹¹ B¹¹ -na anivattā ca. ¹² C¹² āhatā, B¹² hattham gatā.
¹³ B¹³ sahasasāni, B¹⁴ sattañ māsāmi. ¹⁴ B¹⁴ naggh-. ¹⁵ C¹⁵ kimpuriso balyā, C¹⁶
kimpurise na balyā, B¹⁶ kimpurisa nalyā.

Tattha saṅkamāno kilēso ti kadāci ahaṃ bhāsamāno dubbhāsitaṃ bhāseyyaṃ ti¹ evaṃ dubbhāsitaṃ saṅkamāno² kilissati³ kilamati, tas mā ti tena kīraṇena tumbhākaṃ nāgāyinaṃ na⁴ bālabbhāvenā⁵ 'ti.

Rājā kinnariyā tussitvā anantaraṃ gātham āha:

9. Yā mēsā vyāhāsi⁶ pamuñcath' etaṃ⁶,
giriṇ ca naṃ⁷ Himavantaṃ nayantu,
imaṃ ca kho dentu mahānasāya
pāto ca naṃ pātarāse pacantū⁸ 'ti. 112.

Tattha yā mēsā ti yā me esā, dentū⁹ 'ti mahānasatthāya dentu.

Kinnaro rañño vacanaṃ sutvā „ayaṃ maṃ akathentaṃ¹⁰ avassaṃ māressati, idāni kathetum vaṭṭatiti“ itaraṃ gātham āha:

10. Pajjunnānāthā pasāvo, pasunāthā ayaṃ pajā,
tvamnātho¹¹ 'smi¹² mahārāja, nātho 'haṃ bhariyāya ca¹⁰,
dvinnam aññātaraṃ ñatvā mutto gaccheyya pabbatan ti. 113.

Tattha pajjunnānāthā ti tiṇabhakkhā pasavo meghanāthā¹¹ nāma, pasunāthā ti ayaṃ pana manussapajā pañcagorasena upajīvanta¹² pasunāthā pasupatiṭṭhā, tvamnātho¹³ smiti¹⁴ ahaṃ pana tvamnātho, tvam mama patiṭṭhā¹⁵, nātho haṃ ti¹⁶ mama pana bhariyāya¹⁷ ahaṃ¹⁸ nātho¹⁹, ahaṃ assā patiṭṭhā²⁰, dvinnamaññātaraṃ ñatvā mutto gaccheyya pabbatan ti amhākaṃ dvinnam antare eko²¹ ekaṃ mataṃ ñatvā sayam²² maraṇato mutto pacchā²³ Himavantaṃ gaccheyya, jīvamānā pana mayaṃ aññamaññānaṃ na jāhāma, tas mā sace si²⁴ imaṃ Himavantaṃ pesetukāmo paṭhamam maṃ māretvā pacchā posehīti.

Evāṃ ca pana vatvā „mahārāja, na mayaṃ tava vacanaṃ akātukāmatāya tuṇhī ahoṣimha²⁵, kathāya pana dosaṃ disvā²⁶ na kathayimhā“ 'ti dīpento imaṃ gāthadvayaṃ āha:

11. Na ve nindā suparivajjayā ce²⁶

nānā janā sevitabbā janinda,

¹ B^d -yyaṃ, omittāṃ ti. ² B^d bhāsamānā. ³ C^k kilē-. ⁴ C^k nāgāyinaṃ, B^d bālāsi na amhākaṃ in the place of nā-. ⁵ B^d byākāsi. ⁶ B^d pamuñcathetu. ⁷ C^k omits naṃ, B^d reads giriṇ ravam, B^e giriṇ varam. ⁸ C^k tam-. ⁹ B^d si. ¹⁰ C^k mama nāthā mama bhariyā mama nāthā in the place of nāthohaṃ --, C^k only mama bhariyā. ¹¹ B^d meghā-, B^e megho-. ¹² C^k -to, B^d uppañjānato. ¹³ C^k tum-. ¹⁴ B^d sīti. ¹⁵ B^d -tiṭṭho. ¹⁶ C^k mama nāthā ti. ¹⁷ C^k bhariyā. ¹⁸ C^k mama, ¹⁹ C^k nāthā. ²⁰ C^k -tiṭṭho, B^d tvam mama patiṭṭho asi nātho haṃti mama bhariyā ahaṃ nātho ahamassa patiṭṭho in the place of ahaṃ pana --. ²¹ B^d omits eko. ²² B^d ahaṃ. ²³ B^d omits pa-. ²⁴ B^d pi. ²⁵ C^k aho-simha, B^d aḥimha. ²⁶ so C^k; B^d -jjayetha.

yen' eva eko labhate pasamsam
ten' eva añño labhate ninditāram. 114.

12. Sabbo loko paracitto' acitto²,
sabbo loko cittavasamhi³ citto⁴,

5 paccekacittā puthu sabbasattā,
kass' idha cittassa vase na vatte ti⁵. 115.⁶

Tattha suparivajjayā co⁶ ti mahārāja nindā nāma sukhena parivaj-
jetum na sakkā, nānā janā ti nānā chandajanā, yenevā 'ti yena silādigupen'
eko pasamsam labhati ten' eva añño ninditāram labhati, ambhākam⁷ kinnārānam
10 antare akathanena pasamsam labhati, manussānam antare nindam, iti nindā
nāma dupparivajjayā, ev-āham katham tava santikā pasamsam labhissāmi⁸,
sabbo loko paracitto⁹ acitto¹⁰ ti mahārāja asappuriso¹¹ hi pāpātipātādi-
cittena sappuriso pāpātipātā veramanādicittena acitto ti¹², evam¹³ sabbo loko
paracittena acitto¹³ ti attho, cittavasamhi citto¹⁴ ti sabbo pana¹⁵ attano
15 hīnena vā paṇītena vā cittena cittaṃ jānāti¹⁶, evam paccekacittā ti¹⁷ pāṭi-
yekacittā puthuppabhedā sabbe sattā, tesu kass' ekassa tava¹⁸ vā aññassa vā
citte na¹⁹ mādiso vā añño vā vatteyya, tasmā ayaṃ²⁰ mama cittavasena na
vattatīti²¹ mā mayham kujjhi, sabbasattā hi attano cittavase na gacchanti devā
'ti kimpuriso rañño dhammān desesi.

20 Rājā „sabhāvam eva katheti, paṇḍito kinnaro“ ti soma-
nassappatto hutvā osānagātham āha:

13. Tuṇhī ahū kimpuriso sabhario²²,
yo dāni vyāhāsi²³ bhayassa bhīto
so dāni mutto sukhito arogo,

25 vācā kir' ev' atthavati narānan ti. 116.

Tattha vācā kirevatthavati narānan ti vācā kir' eva imesaṃ sattā-
nam atthavati hitāvahā hotīti attho.

Rājā kinnare²⁴ suvaṇṇapañjare nisīdāpetvā tam eva luddam
pakkositvā²⁵ „gacch' ime²⁶ gahitaṭṭhāne yeva viassajjehitū“
20 viassajjāpesi.

¹ Ck -citta, Cc -citto corr. to -e, Bc paricitto. ² Ck amitto, Bc aticitto. ³ Ck
-vā-. ⁴ Ck citte, Cc citto? Bc patto. ⁵ Bc kariyā dha cittavasena vatthi, Cc
Cc omits ce; Bc -yethā. ⁶ Bc adds hi. ⁷ Bc -mīti. ⁸ Bc pari-. ⁹ Bc omits
a-. ¹⁰ Bc adds nāma. ¹¹ Bc vs. ¹² Bc paracitto atic-. ¹³ Ck citte, Bc
patto. ¹⁴ Bc adds loko. ¹⁵ so Bc: Ck citta vā nāma in the place of cittaṃ
jānāti. ¹⁶ Ck -citta, omitting ti. ¹⁷ Bc nātassa in the place of kass-. ¹⁸
Bc adds vā kinnarā vā. ¹⁹ Bc aham. ²⁰ Bc -vase na vatthissāmi. ²¹ Bc añ-
gāhīni. ²² Bc byākāsi. ²³ Ck rājākinaro, Cc rājākinaro. ²⁴ Bc -sāpetvā.
²⁵ Bc gaccha bhaye.

M. pi „passācariya', evaṃ kinnarā⁸ vācaṃ rakkhitvā patta-kāle kathitena sabhāsiten' eva muttā⁹, tvaṃ pana dukkathitena mahādukkhaṃ patto“ ti idaṃ udāharaṇaṃ das-setvā „ācariya, mā bhāyi, jīvitā te dassāmiti“ assāsesi, „api¹⁰ kho pana tumhe maṃ rakkheyyāthā“ ti vutte „na tāva 5 nakkhatta' yogo labbhatīti“ divasaṃ vītināmetvā majjhima-yāmasamanantare mataṃ eḷakaṃ āharāpetvā „brāhmaṇa yattha katthacj' gantvā jīvāhīti“ kiñci ajānāpento¹¹ uyyojetvā eḷaka-māmsena balim katvā dvāraṃ patitthāpesi.

S. i. d. ā. „na bhikkhave idān' eva pubbe pi Kokāliko vācā- 10 hato yevā¹² ti¹³ vatvā j. s.: „Tadā kaḷārapīṅgalo Kokāliko ahosi, Takkāriyapaṇḍito¹⁴ aham evā“ ti. Takkāriyajātakāṃ.

9. Rurujātaka.

Kassa¹⁵ gāmaṇaṃ dammīti. Idaṃ S. Veḷuvane v. 15 Devadattaṃ ā. k. So kira bhikkhu „bahūpakāro te āvuso Devadatta S., tvaṃ Tathāgataṃ nissāya pabbajjāṃ labhi, tīṇi piṭakāni uggaṇhi, lābhasakkāraṃ pāpuṇīti“ vutto¹⁶ „āvuso S-rā mama tiṇagga-matto pi upakāro na kato, ahaṃ sayāṃ eva pabbajjāṃ sayāṃ tīṇi piṭakāni uggaṇhiṃ sayāṃ lābhasakkāraṃ pāpuṇi“ ti kathesi. Bhik- 20 khū dh. k. s.: „akataññū āvuso Devadatto akatavedīti¹⁷“. S. āgantvā „kāya nu 'ttha bhikkhave e. k. s.“ ti pucchitvā „imāya nāmā“ ti vutte „na bhikkhave Devadatto idān' eva akataññū pubbe pi akataññū yeva, pubbe p' esa mayā jīvite dinne pi mama guṇamattaṃ na jānātīti“ vatvā a. ā.: 25

A. B. Br. r. k. eko asītikoṭivibhavo seṭṭhi puttāṃ labhitvā Mahāddhanako ti 'ssa nāmaṃ katvā „sippaṃ uggaṇhanto me putto kilamissatīti“ kiñci sippaṃ na uggaṇhāpesi¹⁸. So gītanacakkhādanabhojanato uddhaṃ na kiñci aññāsi. Taṃ vayappattāṃ patirūpena dārena saṃyojetvā mātāpitara kālaṃ akaṃsu. So 30 tesāṃ accayena itthidhuttasurādhuttaakkhadhuttādīhi¹⁹ parivuto

¹ Bā omīti pass. ² Bā -o. ³ Bā adda ca. ⁴ Cks -yyathā. ⁵ Bā adda taṃ. ⁶ Bā -petvā. ⁷ C -hatevā, Bā vācārahato yevā. ⁸ Bā adda pana. ⁹ Cfr. Morris, B. & C. p. 87. ¹⁰ Bā tassa. ¹¹ Bā -e. ¹² Bā adda tasseeva agunakathaṃ katha-suṃ. ¹³ Bā uggaṇhā-. ¹⁴ Cks -suradhattāhi.

- nānāvyasanamukhehi sabbam dhanam viddhamsetvā inam ādāya¹ tam datum asakkonto ināyikehi codiyamāṇe cintesi: „kim mayham jivitena, ten' ev' amhi² attabhāvena añño viya jāto, matam seyyo“ ti so ināyike āha: „tumhākam inapaṇṇāni gahetvā
- 5 āgacchatha, Gaṅgātīre me nihitam kulasantakam dhanam atthi, tam vo dassāmīti“. Te tena saddhim agamaṃsu. So „idha dhanam idha dhanan“ ti nidhiṭṭhānam ācikkhanto viya „Gaṅgāya patitvā marissāmīti“ palāyitva Gaṅgāya pati. So andasotena vuyhanto kārūṇāravaṃ viravi. Tadā M. rurumigayoniyaṃ nibbattitvā parivāram chaḍḍetvā ekako va Gaṅgani-
- 10 vattane ramaṇīye sālamissake supupphitambavanā³ vasati⁴, tassa sarīracchavi sumajjitakañcanapaṭṭavaṇṇo⁵ ahosi, batthapādāḷakkhā parikkammakatā viya⁶, naṅguṭṭham⁷ camarinaṇḍuṭṭham⁸ viya, siṅgāni rajatadāmaṇṇāni⁹, akkhīni sumajjitamaṇigulikā viya,
- 15 mukham odahitvā ṭhapitarattakambalabhenḍukā¹⁰ viya¹¹. So aḍḍharattasamaye tassa karuṇasaddam sutvā „manussasaddo sūyati, mā mayi dharante maratu, jivitam assa dassāmīti“ cintetvā sayanagumbā utṭhāya naditīram gantvā „ambho purisa, mā bhāyi, jivitam te dassāmīti“ assāsetvā sotam chindanto¹²
- 20 gantvā tam piṭṭhiyaṃ āropetvā tīram pāpetvā attano vasaṇaṭṭhānam netvā¹³ palāphalāni datvā dvīhatihaccayena „bho purisa, aham tam ito araṇṇā¹⁴ nīharitvā Bārāṇāsimagge ṭhapessāmi, tvaṃ sotthinā gamissasi, api kho pana asukaṭṭhāne nāma kañcanamigo vasatīti¹⁵ dhanakāraṇā maṃ raṇṇo vā rājamahā-
- 25 mattassa vā mā ācikkhā¹⁶“ ti āha. So „sādhū sāmīti“ sampatīcchi. M. tassa paṭiṇṇam gahetvā tam attano piṭṭhe āropetvā Bārāṇāsimagge otāretvā nivatti. Tassa Bārāṇasim¹⁷ pavisaṇadivase yeva Khemā nāma raṇṇo aggamahe¹⁸ paccūsakāḷe supinantena suvaṇṇavaṇṇam migam attano dhammam desentaṃ

¹ Bā etenamhi. ² Bā adds uposātham upavutthāya. ³ Bā sumajjitakāṇḍanakaḥphalakavapṇo. ⁴ Bā rassaparikkammagatāpi. ⁵ Bā cā-. ⁶ Bā -dāmasadāsiṇi. ⁷ Bā -lakeṇḍu. ⁸ Bā adds evarūpaṃ tassa rūpaṃ ahosi. ⁹ Bā adds viya. ¹⁰ Bā adds assāsetvā. ¹¹ Bā -ato. ¹² Bā -asīti. ¹³ Bā -iyaṃ.

disvā cintesi: „sace evarūpo migo na¹ bhaveyya nāhañ su-
pinena passeyyañ, addhā bhavissati², rañño āroccasāmiti“ sā
rājānañ upasañkamitvā „mahārāja, ahañ suvaṇṇavaṇṇassa
migassa dhammañ sotukāmā, labhissāmi ce jīvissāmi, no ce
n' atthi me jivitan“ ti āha. Rājā nañ assāsetvā „sace ma- 5
nussaloke atthi labhissasīti“ vatvā brāhmaṇe pakkosāpetvā
„suvaṇṇavaṇṇamigā nāma hontīti“ pucchitvā „āma deva hon-
tīti“ sutvā alaṃkatabhatthikkhandhe suvaṇṇacaṇḍoḥake sahas-
satthavikañ ṭhapetvā yo suvaṇṇamigañ ācikkhissati tassa sad-
dhiñ sahasasatthavikasuvaṇṇacaṇḍoḥakehi³ tañ ca hatthiñ tato 10
va uttarim dātukāmo hutvā suvaṇṇapaṭṭe gātham likhāpetvā ekam
amaccam pakkositvā⁴ „ehi tvañ tāta, mama vacanena imañ
gātham nagaravāṣiṇaṃ kathēhīti“ imasmiñ jātake paṭhamam
gātham āha:

1. Kassa⁵ gāmaṇaṃ dammi nāriyo ca alaṃkatā, 15

ko me tañ migam akkhāti migānañ migam uttaman ti. 117.

Amacco suvaṇṇapaṭṭaṃ gahe tvā sakalanagare vācāpesi. Atha
so sēṭṭhiputto Bārāṇasīṃ pavisanto va tañ katham sutvā
amaccassa santikañ gantvā „ahañ rañño evarūpaṃ migam
ācikkhissāmi, mañ rañño dassēhīti“ āha. Amacco hatthito 20
otaritvā tañ rañño santikañ netvā „ayañ kira deva tañ migam
ācikkhissatīti“ dassesi. Rājā „saccaṃ bho purisā“ 'ti pucchi.
So „saccaṃ mahārāja, tvañ etañ yasañ mayhañ dassasīti“
vadanto dutiyañ gātham āha: .

2. Mayhañ gāmaṇaṃ dehi nāriyo ca alaṃkatā, 25

ahañ te migam akkhissañ migānañ migam uttaman ti. 118.

Taṃ sutvā rājā tassa mittadūbhissa tussitvā „ambho kuhiṃ
so migo vasaṭīti“ pucchitvā „asukaṭṭhāne nāma devā“ 'ti
vutta tam eva maggadesakañ katvā mahantena parivārena
tañ ṭhānañ agamāsi. Atha nañ so mittadūbhī „senam deva 30

¹ Ck omits na, C² evarūpe na. ² B^d -titi. ³ Ck² -vikaṃsu-, B^d -kenaca. ⁴
B^d -sāpetvā. ⁵ B^d -tassa-. ⁶ Ck² -titi, B^d dehīti.

sannisīdāpehīti¹“ vatvā² sannisināyā³ senāya „eso⁴ so deva
suvannamigo etasmiñ ṭhāṇe⁵ vasatīti⁶“ haṭṭhaṃ pasāretvā
ācikkhanto tatiyaṃ gātham āha:

a. Etasmiñ vanasaṇḍasmiñ ambā sālā ca pupphitā

5 indagopakasañchannā, etth' eso⁶ tiṭṭhati⁷ migo ti. 119.

Tattha indagopakasañchannā ti etassa vanasaṇḍassa bhūmi indago-
pakavanāya rattāya sukkasamphassāya tinajātīyā sañchannā tivassikasasakassa⁸
kucchi viya mudukā, ettha evaṃ⁹ ramaṇīye vanasaṇḍe so tiṭṭhatīti dāsesi.

Rājā tassa vacanaṃ sutvā amacce āṇāpesi: „tassa mi-
10 gassa palāyituṃ adentā khippaṃ āvudhahattthehi purisehi sad-
dhiṃ vanasaṇḍaṃ parivārethā¹⁰ 'ti. 'Te tathā¹¹ katvā unna-
dimsu. Rājā katīhi¹⁰ pi janehi¹¹ 'saddhiṃ ekamante atṭhāsi.
So pi 'ssa¹² puriso avidūre atṭhāsi. M. taṃ saddaṃ sutvā
cintesi: „mahato balakāyassa saddo, tamhā me¹³ purisā bha-
15 yena uppannena bhavitabban¹⁴“ ti so uṭṭhāya sakalaparisāṃ
oloketvā rañño ṭhitatṭhānaṃ disvā „rañño ṭhitatṭhāne yeva me
sotthiṃ bhavissati, etth' eva mayā gantuṃ vaṭṭatīti¹⁵“ cintetvā
rājābhimukho pāyāsi. Rājā taṃ āgacchantaṃ disvā „nāga-
balo migo avattharanto¹⁴ āgaccheyya¹⁵, saraṃ sannahitvā
20 imaṃ migaṃ santāsetvā sace palāyati vijjhivā¹⁶ dubbalaṃ
katvā gaṇhissāmīti¹⁷“ dhanuṃ āropetvā bodhisattābhimukho
va ahoṣi:

Taṃ atthaṃ dassento S. gāthadvayam āha:

4. Dhanuṃ adejjhaṃ¹⁷ katvāna usum sandhāy' upāgami¹⁸, (III²⁷⁴)
25 migo ca disvā rājānaṃ dūrato ajjhabhāsatha: 120.
5. Āgamehi mahārāja, mā me vijjhi rathesabha,
ko nu te idhaṃ¹⁹ akkhāsi: etth' eso tiṭṭhatī migo ti. 121²⁰

¹ Bā sannipātehi. ² Bā omits va. ³ Bā adds ca. ⁴ Bā ehiṭi vatvā in the
place of eso. ⁵ Bā vane. ⁶ C² Bā etthaso. ⁷ Bā vasati. ⁸ Bā only sasa.
⁹ Bā etasmiñ. ¹⁰ C² katīhi. ¹¹ Bā katipayehi. ¹² Bā omits ssa. ¹³ Bā
omits me. ¹⁴ Bā adds viya. ¹⁵ Bā -yyā ti. ¹⁶ Bā vijjhivā. ¹⁷ Bā
sarejjhaṃ. ¹⁸ Bā sannāy-. ¹⁹ so all three MSS.

Tattha adejjhan¹ ti jiyāya ca sarena ca saddhim² ekam eva katvā, sandhāyā³ 'ti sandahitvā⁴, āgamahehīti tiṭṭha mahārāja mā mañi vijjhi jīvāgāham eva mañi gaṇhā⁵ 'ti madhurāya manussavācāya abhāsī.

Rājā tassa madhurakathāya bajjhivā⁶ dhanum otāretvā gāravena atṭhāsī. M. pi rājānañ upasamkamitvā madhura- 5 patisanthārāñ katvā ekamantañ atṭhāsī. Mahājano pi sabbāvudhāni chaḍḍetvā āgantvā rājānañ parivāresi. Tasmim⁷ khañe M. suvaṇṇakimkinikañ cālento viya madhurassarena rājānañ pucchi: „ko nu te idham⁸ akkhāsī: etth' eso tiṭṭhati migo“ ti. Tasmim⁹ khañe so pāpapuriso thokañ paṭikkamitvā 10 sotapathe atṭhāsī. Rājā „iminā me tvañ dassito“ ti kathento chaṭṭhañ gātham āha: ¹

6. Esa pāpacaro⁵ poso sātama tiṭṭhati ārakā,
so hi me idham akkhāsī: etth' eso tiṭṭhate migo ti. 122.

Tattha pāpacaro⁵ ti visaṭṭhācāro⁶.

15

Taṃ sutvā M. tañ mittadūbhiñ garahitvā raññā saddhim⁷ sallapanto sattamañ gātham āha:

7. Saccañ kir' evaṃ āhañsu: narā ekacchiyā idha, (I. 326)
kaṭṭhañ viplāvitam⁷ seyyo na tv-ev' ekacchiyo naro ti. 123.

Tattha viplāvitam⁸ ti uttāritam⁹, ekacchiyo ti ekaṇṇo pana mitta- 20 dūbhi¹⁰ pāpappuggalo udaye patanto¹⁰ pi uttārito⁹ na tv-eva seyyo, kaṭṭhañ hi nānapakkārena upakārāya samvattati, mittadūbhī pana vināsāya, tasmā tato¹¹ kaṭṭhañ eva vaṭṭatan¹² ti porāṇakapaṇḍitā kathayimisu, mayā pana na tesam¹³ vacanañ katan ti.

Taṃ sutvā rājā itarañ gātham āha:

25

8. Kip nu¹³ rurū¹⁴ garahasī¹⁵ migānañ
• kiñ pakkhinam¹⁶ kiñ pana mānusañam,

¹ Bā² arejjha katvānā. ² Ck³ sandhiyā, Bā⁴ omits sandhāyā ti. ³ Bā⁵ sanhayitvā, Bā⁶ bandhetvā. ⁴ so Bā; Ck⁵ pādaoro; C⁶ pādacarō. ⁵ Bā⁷ visaṭṭhācāro. ⁶ Ck⁷ vipālā-, Bā⁸ nippabbhavitam? B⁹ viplapatañ. ⁷ Ck⁸ viphalā-, C⁹ vipalā-, Bā¹⁰ niplavi-, B¹¹ viplapatañ. ⁸ Bā¹² uddharī. ⁹ Ck¹³ maranto. ¹⁰ Bā¹⁴ tesam. ¹¹ Bā¹⁵ varan. ¹² Bā¹⁶ adda tvañ. ¹³ Ck¹⁷ rūru, C¹⁸ rurū, Bā¹⁹ nunu. ¹⁴ Ck²⁰ -si, Bā²¹ garaha. ¹⁵ Ck²² pakkhinam, Bā²³ pakkhina.

bhayaṃ¹ hi maṃ vindati napparūpaṃ
sutvāna taṃ mānuṣiṃ bhāsamānaṃ. 124.

Tattha migānaṃ ti migānaṃ aññatarāṃ garahasi udāhu pakkhīnaṃ ādu²
manussānaṃ ti pucchī, bhayaṃ³ maṃ vindatīti bhayaṃ maṃ paṭilabhati,
5 abhiṃ attani⁴ anissaro bhayasantako viya homi, anapparūpaṃ ti mahantaṃ.

Tato M. „mahārāja, na migāṃ na pakkhīṃ⁵ garabhāmi,
manussaṃ pana garahāmīti“ dassento navamaṃ gātham āha:

9. Yam uddharinṃ vahane vuyhamānaṃ
mahodake salile śighasote
10 tatonidānaṃ bhayaṃ āgataṃ mama.
dukkho have rāja asabbhi saṅgamo ti, 125.

Tattha vahane ti patitapatite⁶ vahituṃ samatthe Gaṅgāvahe⁶, mahodake salile ti mahāudake⁷ mahāsalile⁸ ti⁹ attho, ubhayenāpi Gaṅgāvahass¹⁰ eva⁸ bahūdakatam dasseti, tatonidānaṃ ti mahārāja ‘yo mayhaṃ tayā das-
15 sito puriso⁹ mayā¹⁰ Gaṅgāya vuyhamāno aḍḍharattasamaye karuṇaṃ¹¹ vira-
vanto uttārīto¹² tatonidānaṃ me va¹³ idaṃ ajja¹⁴ bhayaṃ āgataṃ, asappuri-
sehi samāgamo nāma dukkho mahārāja¹⁵ ti

Taṃ sutvā rājā tassa kujjhitvā „evaṃ bahūpakārassa
nāma guṇaṃ na jāni¹⁶, vijjhitvā naṃ jīvitakkhayaṃ pāpeṣā-
20 mīti“ dasamaṃ gātham āha:

10. So ‘haṃ catuppattam idaṃ¹⁶ vihaṅgamaṃ
tanucchidaṃ hadaye ossajāmi,
hanāmi mittadduṃ¹⁷ akiccekāriṃ
yo tādisaṃ kammakataṃ na jānātīti. 126.

25 Tattha catuppattānaṃ ti ‘catūhi vājapattehi¹⁸ samannāgataṃ, vihaṅ-
gamaṃ ti ākāśagāmiṇiṃ, tanucchidaṃ ti saṅgachindanaṃ, ossajāmīti etassa
hadaye vissajjemi.

Tato M. „mā esa maṃ nissāya nassatū¹⁹“ ti cintetvā
ekādasamaṃ gātham āha:

¹ Ck^o -yā. ² C^o āhu, B^d ca. ³ Ck^o omīti bhayaṃ. ⁴ B^d attano. ⁵ B^d omīti patita. ⁶ Ck^o gaṅgāyavahe. ⁷ Ck^o omīti salile ti mahāudake. ⁸ Ck^o vahass²⁰ va omīti gaṅgā, B^d gaṅgāvataṣṣa ca. ⁹ B^d adda eso. ¹⁰ B^d mahā. ¹¹ B^d kāruṇīya. ¹² B^d uddhīrito. ¹³ C^o omīti va. ¹⁴ B^d omīti idamajja. ¹⁵ B^d jānāti. ¹⁶ Ck^o idamāma, B^d imāmi. ¹⁷ B^d taṃ mittaduḍḍhi. ¹⁸ B^d omīti vāja.

11. Dhī-r-assa bālassa have janinda,
santo vadhañ na-ppasaṃsanti jātu',
kāmañ gharañ gacchatu pāpadhammo,
yañ c' assa bhaṭṭhañ tad etassa dehi,
ahañ ca te kāmakaro bhavāmiti. 127.

5

Tattha kāmañ ti kāmena yathāruciya attano gharañ gacchatu, yañ cassa bhaṭṭhañ tad etassa dehiti yañ c' assa idaṃ nāma te dassāmiti taya kathitāñ, tassa dehi, kāmakaro³ ti icchakaro, yañ icchasi tañ karohi maṃsañ vā me khāda kāmīgāmañ vā karohi, sabbattha te⁴ anukūlavattāni bhaviṣṣāmiti attho.

10

Taṃ sutvā rājā tuṭṭhamānaso M-assa thutim karonto anantarañ gāthāñ āha:

12. Addhā rurū aññataro sgaṃ so⁵
yo dūbhato⁷ mānussa⁷ na⁶ dubbhi,
kāmañ gharañ gacchatu pāpadhammo,
yañ c' assa bhaṭṭhañ tad⁹ etassa dammi,
ahañ ca te kāmācāraṃ¹⁰ dadāmiti. 128.

15

* Tattha sataṃ so¹¹ ti addhā tvaṃ sataṃ paṇḍitānañ aññataro, kāmācāraṃ¹² ti ahañ tava dhammakathāya¹³ pasāditvā tuyhañ¹⁴ kāmācāraṃ¹⁵ abhayaṃ dadāmi, ito paṭṭhaya tumhe nibbhaya yathāruciya viharathā¹⁶ ti M-assa varam adāsi.

20

Atha saṃ M. „mahārāja, maṃsa nāma aññaṃ mukhena bhaṇanti¹⁶ aññaṃ karontīti“ parigaṇhanto¹⁷ dve gāthā abhāsi:

13. Suvijānañ sigālānañ sakuntānañ¹⁸ ca vassitaṃ, (=supra²²⁵)
maṃsavassitaṃ rāja dubbijānataraṃ tato. 129.

25

14. Api ce maññatī poso ‘ñātimitto¹⁹’ ‘sakhā’ ti vā (=supra²²⁶)
yo pubbe sumano hutvā pacchā sampajjate diso ti. 130.

* Taṃ sutvā rājā „migarāja, mā maṃ evaṃ maññi, ahañ hi rajjaṃ jahanto pi tuyhaṃ dinnavaram na vijahissaṃ, saddaha²⁰

¹ Bā kātuṃ. ² Bā bhattaṃ. ³ Cks kāmāñ-. ⁴ Cks to, Bā tenu. ⁵ Cks sey. ⁶ Bā dubbalo. ⁷ Bā manussa; read: mānussa dūbhato? ⁸ Bā omits na. ⁹ Cks Bā dad. ¹⁰ Bā gāmaṃ. ¹¹ Cks sataṃ, Cks sataṃ se. ¹² Bā gāmaṃ. ¹³ Bā dhammañ. ¹⁴ Bā tamhākaṃ. ¹⁵ Bā gāmaṃ ca. ¹⁶ Bā bhāsanti. ¹⁷ Bā parigga-. ¹⁸ Bā sakyaṇānañ. ¹⁹ Cks -tta, Bā -ttā. ²⁰ Bā saddahatha.

mayhan⁴ ti varaṃ adāsi. M. tassa santikā varaṃ gaṇhanto attānaṃ ādiṃ katvā sabbasattānaṃ abhayadāsaṃ varaṃ gaṇhi. Rājāpi taṃ varaṃ¹ datvā B-aṃ nagaraṃ netvā nagaraṃ ca M-aṃ ca alaṃkārapetvā deviyā dhammaṃ desāpesi. M. devin²
 5 ādiṃ katvā raṇṇo ca rājaparisāya ca madhurāya, manussa-
 bhāsāya dhammaṃ desetvā rājānaṃ dasahi rājadhammehi
 ovaditvā mahājanaṃ anusāsetvā araṇṇaṃ pavisitvā miga-
 gaṇaparivuto vāsaṃ kappesi. Rājā „sabbasattānaṃ³ abhayaṃ
 dammūti“ nagare bheriṃ carāpesi. Tato paṭṭhāya migapakkhī-
 10 naṃ koci hatthaṃ pasāretuṃ samattho nāma na hosi. Miga-
 gaṇo manussānaṃ sassāni khādanti, koṇi vāretuṃ na sakkoti⁴.
 Mahājano rājāṇaṇaṃ⁵ gantvā upakkosi⁶.

Tam atthaṃ pakāseto S.⁶ imaṃ gātham āha⁷:

15. Samāgatā jānapadā⁷ negamā ca samāgatā:

15 migā dhaṇṇāni khādanti, taṃ devo paṭisedhatu⁸ 'ti. 131.

Tattha taṃ devo ti taṃ migaganaṃ devo paṭisedhetu.

Taṃ sutvā rājā gāthadvayam āha:

16. Kāmaṃ janapado māsi, raṭṭhaṃ cāpi vinassatu,
 na tv-evāhaṃ rurūṃ dubbhe datvā abhayadakkhiṇaṃ. 132.

20 17. Mā me janapado āsi, raṭṭhaṃ cāpi vinassatu⁹,
 na tv-evāhaṃ migarājassa varaṃ datvā musā bhaṇe ti. 133.

Tattha māsi kāmaṃ mayham janapado mā⁹ mā hotu¹⁰, rurūṃ ti na
 tv-eva ahaṃ suvaṇṇavajrasa rurūmigarājassa abhayaṃ datvā dubbhissāmi.

Mahājano raṇṇo vacanaṃ sutvā kiñci vattuṃ avisahanto
 25 paṭikkami¹¹. Sā kathā vitthārikā¹² abosi. Taṃ sutvā M.
 migaganaṃ sannipādetvā¹³ „ito paṭṭhāya manussānaṃ sassāni¹⁴
 mā khādithā¹⁵“ 'ti ovaditvā „attano khettesu paṇṇasaṇṇaṃ

¹ Bā omits t v. ² Bā sabbevaṃ sa-. ³ Bā khādanto kenaci nivāretuṃ na sakkhissasi. ⁴ Bā -pe. ⁵ Bā -siu. ⁶ Bā omits satthā. ⁷ Bā ja-. ⁸ Ck mā maṃ janapado aluṃ in the place of mā maṃ - -. ⁹ Ck mā, Bā omits one mā. ¹⁰ Bā hosi. ¹¹ Bā paṭipakkāmi. ¹² Ck vitthārikatā, C -kathā, Bā vitthāritā. ¹³ Bā -pātāpetvā ¹⁴ Bā sassāni. ¹⁵ Bā -dathā.

bañdhantū“ 'ti manussānaṃ pesesi. Manussā tathā karimsu¹.
Tāya saññāya nṇgā yāvaṃ ajjakālā² sassam na khādanti.

S. i. d. ā. „na bhikkhave idān' eva³ Devadatto akataññū yevā“
'ti vatvā j. s.: „Tadā seṭṭhiputto Devadatto ahosi, rājā Ānando, ruru-
migo⁴ aham evā“ 'ti. Rurumigajātakaṃ.

5

10. Sarabhamigajātaka.

Asimsetheva puriso ti. Idan S. J. v. attanā⁵ saṅkhittena
pucchitassa pañhassa dhammasenāpatino⁶ vitthārena vyā-
karaṇaṃ ā k. Tadā pana S. therā saṅkhittena pañhaṃ pucchi.
Devorohaṇe⁷ tatvāyaṃ saṅkhepato anupubbikathā: Rājagahe seṭṭhino
hi saptike caudanappatte⁸ āyasmatā Piṇḍola-Bhāradvājena iddhiyā
gahite S. bhikkhūnaṃ iddhipāṭihāriyakāraṇaṃ paṭikkhipi. Tadā tit-
thiyā „paṭikkhittāṃ samaṇena Gotamena iddhipāṭihāriyakāraṇaṃ, idāni
sayam pi na karissatiti“ cintetvā maṃkubhūtehi attano sāvakehi
„kiṃ bhante iddhiyā pattaṃ na gaṇhitthā“⁹ ti vuccamānā „n' etaṃ“
āvuso ambhākaṃ dukkaraṃ, chavassa pana dārūppattass' atthāya¹⁰
attano saṃhasukhumaguṇaṃ¹¹ ko gihīnaṃ pakāsesatiti¹² na gaṇ-
himha¹³, samaṇā pana Sakyaputtiyā lolabālatāya¹⁴ iddhiṃ dassetvā
gaṇhimsu, mā 'ambhākaṃ iddhikāraṇaṃ bhāro' ti cintayittha. mayāṃ
hi, tiṭṭhantu samaṇassa Gotamussa sāvakā. ākaṃkhamānā pana
samaṇena Gotamena eva saddhiṃ iddhiṃ pi dasseyyāma, sace
hi¹⁵ samaṇo G. ekaṃ pāṭihāriyaṃ karissati mayāṃ¹⁶ diguṇaṃ¹⁷
karissāmā¹⁸ 'ti kathayimsu. Taṃ sutvā¹⁹ bhikkhū Bhagavato ārocesuṃ:
„bhante titthiyā kira pāṭihāriyaṃ karissantiti“. Satthā²⁰ „bhik-
khave²¹, karontu, aham pi karissāmīti“²². Taṃ sutvā Bimbisāro
āgantvā Bhagavantaṃ pucchi: „bhante pāṭihāriyaṃ²³ karissathā“ 'ti.
„Āma mahārājā“ 'ti. „Nanu bhante sikkhāpadaṃ puññattan“ 'ti. „Mahā-
rāja, taṃ mayā sāvakānaṃ paññattaṃ, Buddhānaṃ pana sikkhāpadaṃ

¹ Bā phupphasaññānaṃ bandhāpetvā manussānaṃ ghoṣāpesi te tathā bandhimsu.

² Bā yāvajjatanāya. ³ Bā adds pubbe pi. ⁴ Bā -migarājā. ⁵ Bā omits attanā.

⁶ Ck -nā. ⁷ Bā -o. ⁸ Ck -ttena pucchitassa. ⁹ Bā gaṇhathā. ¹⁰ Bā natāni. ¹¹

¹² Bā dārūpattattāya. ¹³ Bā -ya. ¹⁴ Bā pakāsesatiti. ¹⁵ Ck gaṇhimahā, Bā gaṇ-

himāma. ¹⁶ Bā omits bāla. ¹⁷ Bā pi. ¹⁸ Ck add dve karissāma tatīyaṃ sa-

maṇo G. karissati. ¹⁹ Bā diguṇaṃ. ²⁰ Ck omits sutvā. ²¹ Ck vissatthā.

²² Bā sace karontu. ²³ Bā adds āha. ²⁴ Bā adds kira.

nāma n' atthi, yathā hi mahārāja tava uyyāne pupphaphalaṃ aññe-
 sam¹ cāritam² na tava evaṃ sampadam idam datthabban³ ti. „Ka-
 haṃ³ pana bhante pāṭihāriyaṃ karissathā⁴“ ti. „Sāvattihinagare gaṇ-
 ḍambarukkkhamūle“ ti. „Amhehi⁵ tattha kiṃ kattabban⁶“ ti. „Na
 5 kiñci mahārājā⁷“ ti. Punadivase S. katabbattakieco cārikaṃ pakkāmi.
 Manussā „kuhiṃ bhante S. gacchatīti“ pucchanti. „Sāvattihināgara-
 dvāre gaṇḍambarukkkhamūle titthiyamaddanaṃ⁸ yamakapāṭihāriyaṃ
 kātun⁹“ ti tesam bhikkhū kathayanti⁶. Mahājano „acchariyarūpaṃ⁷
 kira⁸ pāṭihāriyaṃ bhavissati⁹, passissāma nan¹⁰“ ti gharadvārāṇi chaḍ-
 10 detvā Satthārā saddhiṃ ñeva agamāsi. Aññatitthiyā „mayam pi
 samaṇassa G-assa pāṭihāriyakaraṇatthāne pāṭihāriyaṃ karissāmā¹¹“ ti
 upatthākehi saddhiṃ S-am eva anubandhiṃsu. S. anupubbenā pana
 Sāvattiṃ gantvā raṇṇā¹⁰ „pāṭihāriyaṃ kira bhante, karissathā¹¹“ ti
 pucchito „karissāmīti“ vatvā „kadā bhante“ ti vutte „ito sattame
 15 divase, āsāhipuṇṇamāsiyan¹²“ ti āha¹¹. „Maṇḍapaṃ karomi bhante“
 ti. „Alaṃ mahārāja, mama pāṭihāriyakaraṇatthāne Sakko¹² dvādasa-
 yojanikaṃ ratanamaṇḍapaṃ karissatīti¹³. „Etaṃ kāraṇaṃ nagare
 ugghosaṇḍepi bhante“ ti. „Ugghosaṇḍepi mahārājā¹⁴“ ti. Rājā dhamma-
 ghosakaṃ alaṃkatakathatthipitthiṃ āropetvā „S.¹⁵ kira Sāvattihidvāre
 20 gaṇḍambarukkkhamūle titthiyamaddanaṃ pāṭihāriyaṃ karissati ito sat-
 tame¹⁴ divase“ ti devasikaṃ ghosanaṃ kareti¹⁵. Titthiyā „gaṇḍam-
 barukkkhamūle kira karissatīti“ sāmikānaṃ dhanāṃ datvā¹⁶ Sāvatti-
 sāmante ambarukkhe chindāpayiṃsu. Dhammaghosako puṇṇadivase¹⁷
 „pāto va aṇṇa¹⁵ pāṭihāriyaṃ bhavissatīti“ ugghosesi¹⁹. Devatānu-
 25 bhāvena sakala-Jambudīpe dvāre tthavā ugghositani viya ahosi, ye ye
 gantūṃ cittaṃ uppādentī te te Sāvattiṃ pattaṃ²⁰ eva attānaṃ pus-
 siṃsu, dvāda-ayojanikā parisā ahosi. S. pāto va Sāvattiṃ piṇḍava
 pavasiṭuṃ nikkhami. Gaṇḍo nāma²¹ rājuyyānapālo piṇḍipakkam eva
 kumbhappanāṇaṃ mahantaṃ ambapakkam raṇṇo haranto S-raṃ nagara-
 30 dvāre disvā „idaṃ T-ass²²“ eva anucchavikaṃ²³ ti²² adāsi. S. paṭigga-
 hetvā²³ tatth²⁴ eva ekamante²⁴ nisinna paribhuñjītvā²⁵ „Ananda, imaṃ
 atthiṃ²⁶ uyyānapālassa imasmiṃ thāne ropanatthāya hehi, esa gaṇ-

¹ Bā aññam. ² Cā vāri. ³ Bā kattha. ⁴ Bā omits a-. ⁵ Bā -na. ⁶ Bā
 thesaṃ bhikkhunaṃ kathāṃ sutvā. ⁷ Bā anacchariyaṃ evarūpaṃ. ⁸ Bā omits kira.
⁹ Bā -titi. ¹⁰ Ck raṇṇo, Bā araṇṇā. ¹¹ Bā ahaiṃ. ¹² Bā adds devarājā. ¹³ Bā
 bhagavā. ¹⁴ Bā -ma. ¹⁵ Bā -si. ¹⁶ Bā adds sāmikā. ¹⁷ Bā punadivase. ¹⁸
 Bā ohagavato. ¹⁹ Bā -ti. ²⁰ Ck pattham, Bā sāvattipattāṃ. ²¹ Bā pana. ²²
 Bā adds tam. ²³ Ck -ggahāpetvā. ²⁴ Bā -taiṃ. ²⁵ Bā -janto. ²⁶ Bā ampaṭhi.

dānbo nāma bhavissatīti¹ āha. Thero tathā akāsi. Uyyānapālo
 paṇṇasū viyūhivā² ropesi. Taṃ khaṇaṃ nēva aṭṭhiṃ³ bhijjitvā mūlāni
 otarīṃsu, naṅgalisappamāṇo rattaṃkuro utṭhahi⁴, mahājanassa olo-
 kentass⁵ eva paṇṇasahatthakkhandho paṇṇasahatthasākhā⁶ ubbedhena
 ca hatthasatiko ambarukkho sampajji⁷, tāvad ev⁸ assa pupphāni ca
 phalāni ca utṭhahiṃsu, so madhukaraparivuto⁹ suvaṇṇavaṇṇaphala-
 bharito¹⁰ nabhaṃ pūretvā aṭṭhāsi, vāṭappaharaṇakāle madhukara-
 pakkāni¹¹ patiṃsu, pacchā āgacchantaṃ bhikkhū paribhuñjitvā va āga-
 miṃsu¹². Sāyaṇasamaye devarājā āvajjanto „sattaratanaṃaṇḍapakara-
 ṇaṃ¹³ ambhākaṃ bhāro¹⁴ kato“ ti nātvā¹⁵ Vissakammaṃ pesetvā dvādasas-
 10 yojanikaṃ niluppalaśāhannaṃ sattaratanaṃaṇḍapaṃ kāresi. Evaṃ
 dasasahasacakkavāladavatū sannipatiṃsu. S. titthiyamaddanaṃ asā-
 dhāraṇaṃ āvaka¹⁶hi yamaṇapāṭihāriyaṃ katvā bahuno¹⁷ janassa pasanna-
 bhāvūṃ nātvā oruyha Buddhāsane nisīno dhammaṃ desesi. Vīsati-
 pāṇakoṭiyo amatapānaṃ pivīṃsu. Tato „purīṃabuddhā pana pāṭi-
 15 hāriyaṃ katvā kattha gacchantīti“ āvajjanto „Tāvatiṃsabhavanaṃ“ ti
 nātvā Buddhāsanaṃ utṭhāya dakkhiṇapādaṃ Yugandharamuddhaṃ ṭha-
 petvā vāmapādena Sinerumattakaṃ akkamitvā Pāricchattakamūle
 Paṇḍukambalaśilāya vassaṃ upagantvā antotemāsāṃ devānaṃ Abhi-
 dhammakathaṃ¹⁸ katheti¹⁹. Parisaṃ Satthu gataṭṭhānaṃ ajānanti²⁰
 disvā²¹ va „gamissāmi“ ti tatthi²² eva temāsāṃ vasi. Upakaṭṭhāya
 pavāraṇāya Mahānoggallānatthero gantvā Bhagavato ārocesi. Atha
 naṃ S. pucchi: „kahaṃ pana etarahi Sāriputto“ ti. „Esa bhante
 pāṭihāriye pasiditvā pabbajitehi pañcahi bhikkhusatehi saddhim Saṃ-
 kassanagare²³ vasatīti“. „Moggallāna, ahaṃ ito sattāme divase Saṃ-
 25 kassanagaradvāre otarissāmi, Taṃ daṭṭhukāmaṃ Saṃkassanagare sanni-
 patantū“ ti. Thero „sādhū“ ti paṭisunivā āgantvā²⁴ parisaṃ āro-
 cetvā²⁵ sakalaparisāṃ Sāvattitho timsayojanaṃ Saṃkassanagaraṃ eka-
 muhuttaṃ²⁶ eva pāpesi. S. vutthavasso²⁷ pavāretvā „mahārāja manussa-
 lokaṃ gamissāmi“ ti Sakkassa ārocesi. Sakko Vissakammaṃ āmantetvā²⁸
 30 „Dasakalassa manussalokagamanatṭhāya sopānaṃ²⁹ karohīti“ āha. So
 Sinerumattake sopānasāsaṃ Saṃkassanagaradvāre dhurasopānaṃ katvā
 majjhe maṇimayaṃ ekasmiṃ passe rajatamayaṃ ekasmiṃ passe so-

¹ Ck Bā -i. ² Cks utṭhahitva. ³ so all three MSS. ⁴ Bā sampajjetvā.
⁵ Bā madhurapattaparipuṇṇo. ⁶ Bā -bhā-. ⁷ Bā madhura-? ⁸ Ck satthārā-
 maṇḍapaṃ, C² satthārāmaṇḍapa-, Bā satthuratanamaṇḍapa-. ⁹ Bā kīro,
 omitting kato. ¹⁰ Bā bahu. ¹¹ Bā -mapitakāni. ¹² Bā -i. ¹³ Cks -ti. Bā -tā
¹⁴ Bā adl-. ¹⁵ Bā radvāre. ¹⁶ so all three MSS. ¹⁷ Bā -cesi. ¹⁸ Bā vuttha-
 vasso, Cks omīti vu-. ¹⁹ Bā tiṇi sopānāni.

dassāmīti¹ nayaṃ dassento¹ „bhūtaṃ idān ti², Sāriputta samanupassā³“ ti āha. „Evam kir’ assa ahoṣi. „Sāriputto maṃ’ ajjhāsayāṃ gahetvā kathento khandhavasena kathessatīti⁴ therassa saha nayadānena so pañño nayasatena nayasahassena upatthāsi⁵, so S-rā dinnanaye⁶ thatvā Buddhavisaye pañhaṃ kathesi. S. dvādasayojanikāya⁷ 5
parisāya dhammaṃ desesi. tiṃsapāṇakoṭṭiyo amatapāṇaṃ piviṃsu. S.⁸ parisāṃ uyyojetvā cārikāṃ caranto anupubbena Sāvattihīṃ⁹ gantvā punadivase Sāvattihīyaṃ piṇḍāya caritvā piṇḍapāṭapaṭikkanto bhikkhūhi vatte dassite gandhakuṭṭiṃ pāvisi. Sāyaṇhasamāye bhikkhū therassa guṇakatham kathentā dhammasabbhāyaṃ nisīdiṃsu: „mahāpaṇṇo āvuso 10
Sāriputto puthupaṇṇo javanapaṇṇo tikkhapaṇṇo nibbedhikapaṇṇo, Dasabalena saṃkhitteṇa pucchitapaṇṇaṃ vitthāreṇa kathesi¹⁰“ ti. S. āgantvā „kāya¹¹ nu ‘ttha bhikkhave c. k. s.“ ti pucchitvā „imāya nāmā¹²“ ti vutte „na bhikkhave idān’ eva pubbe p’ esa saṃkhitteṇa bhāsitaṃ vitthāren’ atthaṃ katheti¹³ yevā“ ti vatvā a. ā.: 15

A. B. Br. r. k. Bo. sarabhamigayoniyaṃ nibbattitvā¹⁴ araṇṇe paṭivasati¹⁵. Rājā migavittako ahoṣi thāmasampanno, aññaṃ manussaṃ manusso ti pi¹⁶ na gaṇeti¹⁷. So ekadivasaṃ migavaṃ gantvā amacce āha: „yassa passena migo palāyati ten’ eva so daṇḍo¹⁸ dātabbo“ ti. Te cintayīṃsu: „kadāci 20
gehamajjhe tthitāpi koṭṭhakaṃ virajjhanti¹⁹, utthitamigaṃ²⁰ yena kenaci upāyena raṇṇo tthitaṭṭhānaṃ eva āropessāmā“ ti cintetvā²¹ ca pana katikaṃ²² katvā raṇṇo dhuramaḍḍaṃ adāsiṃsu. Te mahantaṃ gumbaṃ parikkhipitvā muggarādīhi bhūmiṃ hanāpesuṃ²³. Paṭhamam eva sarabhamigo utthāya tikkhattuṃ gumbaṃ anuparigantvā²⁴ palāyanokāsaṃ olovento sesadisāsu manusse bāhāya bāhaṃ dhanunā dhanuṃ āhacca niranatare²⁵ tthe disvā raṇṇo tthitaṭṭhāne yeva okāsaṃ addasa. So ummātesu²⁶

¹ Bā dadanto. ² Bā idān, omitting ti. ³ Ck -passasī. C⁸ passasī. ⁴ Bā upa-
thāpesi. ⁵ Bā -yena. C⁸ -yena corr. to -ye. ⁶ Bā devalokato oṭaritvā saṃ-
kassanagaradvāre tthito satthā. ⁷ Ck⁸ -iyaṃ. ⁸ Bā -rena kathesi. ⁹ Ck Bā -etvā.
¹⁰ Bā omite paṭi. ¹¹ Bā añṇe manusse, omitting manusso ti pi. ¹² Ck⁸ bhaṇeti.
¹³ Ck⁸ omitt daṇḍo. ¹⁴ so C⁸; Ck⁸ virajjhanti, Bā vemajhe tthitamigavaṃ viru-
jjhanti, B⁸ vemajjhe tthitagavaṃ virajjhanti. ¹⁵ Bā uruddhitaṃ pi. ¹⁶ Bā -eṭṭā.
¹⁷ Bā kathitaṃ. ¹⁸ Bā pothayāsu. ¹⁹ Bā anuvivaranto, B⁸ anuparicaranto. ²⁰
Bā nicarante. ²¹ Bā ummātesu.

- akkhisu vālukaṃ khipamāno viya rājānaṃ abhinukho agamāsi. Rājā taṃ lahusampattaṃ¹ disvā saraṃ khipitvā virajjhi. Sara-
bhanigā nāma saraṃ vañcetuṃ chekā honti: sare abhinukhaṃ
āgacchante vegaṃ gāhāpetvā² tiṭṭhanti, pacchato āgacchante
5 vegena purato va⁴ javanti⁵, uparibhāgena āgacchante⁶ piṭṭhiṃ
nāmenti, passen āgacchante thoḃaṃ apagacchanti, kucchimajjhaṃ⁷
sandhāyāgacchante⁸ parivattitvā patanti, sare atikkantē vāta-
chinnavalāhakavegena palāyanti. So pi rājā tasmīṃ parivattitvā
patite „sarabho me viddho“⁹ ti nādaṃ muñci. Sarabho utṭhāya
10 vātavegena palāyi balamaṇḍalaṃ bhijjivā, ubhosu passesu ṭhitā⁹
amaccā sarabhaṃ palāyamānaṃ disvā ekato hutvā pacchimisū:
„migo kassa¹⁰ ṭhitaṭṭhānaṃ abhirūhīti“¹¹. „Raṇṇo ṭhitaṭṭhā-
naṃ“ ti. „Rājā ‘viddho me’ ti vāḍati, ko nena¹² viddho ti,
nibbiraṃjho¹³ bho amhākaṃ rājā, bhūmi nena viddho“¹⁴ ti iti tenā-
15 nappakārena raṇṇā saddhiṃ kelīṃ karimsu. Rājā cintesi:
„ime maṃ paribāsanti“¹⁵, mama pamāṇaṃ na jānantīti“ gālhaṃ
nivāsetvā pattiko va khaggaṃ ādāya „sarabhaṃ gāhissāmīti“
vegena pakkhandi. Atha naṃ disvā tiṇi yojanāni anubandhi.
Sarabho araṇṇaṃ pāvisi, rājāpi pāvisi yeva. Tattha¹⁶ sara-
20 bhamigassa gamanamagge saṭṭhihatthamatto¹⁷ mahāpūtipāda-
narakāvāṇo¹⁸ atthi, so tiṃsaḥatthamattaṃ¹⁹ udakeṇa puṇṇo
tiṇehi⁹ paṭicchanno. Sarabho udakagandhaṃ ghāyitvā va
āvāṭabhāvaṃ²¹ nātvā thoḃaṃ osakkivā gato²². Rājā pana
ujukaṃ eva āgacchanto tasmīṃ papati. Sarabho tassa pada-
25 saddaṃ asuṇanto nivattitvā taṃ apaṇṇanto „narakāvāṇe patito
bhavissatīti“ nātvā āgantvā²³ olokeno naṃ gambhīraudake
appatiṭṭhaṃ kilamantaṃ disvā tena kataṃ aparāḍhaṃ nādaye

¹ Bā phalasampanna. ² Bā khapetvā vijhi. ³ Bā hāpetvā. ⁴ Bā omits purato va
⁵ Bā jahanti. ⁶ Bā -gena. ⁷ Ck kucchima ajjhaṃ, Bā only kucchi. ⁸ Bā sa-
niyāgacchante. ⁹ Bā -ta. ¹⁰ Bā adds passe. ¹¹ Bā -rūhīti. ¹² Bā tena.
¹³ Bā nibbiraṃjho. ¹⁴ Bā viddhā, Ck vijjho. ¹⁵ so all three MSS. ¹⁶ Bā at
tattha. ¹⁷ I d saṭṭhihattattho. ¹⁸ C -kaāvāṇo, Bā -pāḍakāpāto. ¹⁹ Bā -hatta-
patto. ²⁰ P d adds ca. ²¹ Bā avāṭaṃ. ²² Bā okkamaṃ in the place of o. g.
²³ P d omits ā.

akātvā sañjātakāruṇṇo „mā mayi passante va rājā' nassatu,
 imamhā naṃ dukkhā mocessāmīti“ āvāṭatīre t̥hito „mā bhāyi
 mahārāja, ahaṃ taṃ dukkhā mocessāmīti“ vatvā attano piya-
 puttāṃ uddharitūṃ ussāhaṃ karonto viya tass' uddharaṇatthāya
 silāya yoggaṃ² katvā va „vijjhissāmīti“ āgataṃ³ rājānaṃ saṭṭhi-
 hatthā narakā uddharitvā assāsetvā piṭṭhiṃ āropetvā araṇṇā
 niharitvā senāya avidūre otāretvā ovādam assa datvā pañcasu
 silesu⁴ patitṭhāpesi. Rājā M-aṃ viḥāya gantūṃ⁵ asakkonto
 āha: „sāmi sarabharāja', mayā saddhiṃ Bārāṇasīṃ ehi, dvāda-
 sayojanikāya te⁶ Bārāṇasīyā⁷ rajjaṃ dammi. taṃ karohīti“⁸.
 „Mahārāja, mayāṃ tiracchānagatā, na no rajjen' attho, sace te mayi
 sineho atthi mayā dinnāni silāni rakkhanto raṭṭhavasino pi silāni⁹
 rakkhāpehīti“ taṃ ovaditvā araṇṇaṃ eva pāvīsi. So assu-
 punṇehi nettehi tassa guṇe saranto va senaṃ saṃpāpupitvā
 senaṅgaparivuto nagaraṃ gantvā „ito paṭṭhāya sakalaraṭṭhavasino
 pañcasilāni rakkhantū“¹⁰ ti dhammabheriṃ carāpesi. M-ena pana
 attano katagūṇaṃ kassaci akathetvā sāyaṃ nānaggarasabhojanaṃ
 bhūñjitvā alaṃkatasayane¹¹ sayitvā paccūsakāle M-assa guṇaṃ
 saritvā utṭhāya sayanaṇipitṭhe pallaṃkena nisīditvā pītipuṇṇena
 hadayena chahi gāthāhi udānaṃ udānesi:

1. Āsīṃseth' eva¹¹ puriso, na nibbindeyya paṇḍito, (J. I. p. 267.)
 passāmi vo 'haṃ attānaṃ, yathā icchiṃ tathā ahu. 134.
2. Āsīṃseth' eva¹¹ puriso, na nibbindeyya paṇḍito,
 passāmi vo 'haṃ attānaṃ udakā thalam ubbhataṃ. 135.
3. Vāyameth' eva puriṣo, na nibbindeyya paṇḍito, (J. I. p. 450.)²⁵
 passāmi vo 'haṃ attānaṃ, yathā icchiṃ tathā ahu. 136.
4. Vāyameth' eva puriso, na nibbindeyya paṇḍito, (J. I. p. 268.)
 passāmi vo 'haṃ attānaṃ udakā thalam ubbhataṃ. 137.
5. Dukkhūpanīto pi naro sapaṇṇo
 āsaṃ na chindeyya sukhāgamāya,

30

¹ Cks add ko. ² Bā silayogaṃ. ³ Bā āgantvā. ⁴ Bā vinā vasitūṃ ⁵ Bā
 -bhamigārāja. ⁶ Bā taṃ. ⁷ Cks -siyaṃ. ⁸ Bā karehīti ⁹ Cks pañcasilāṃ.
¹⁰ Bā -nena. ¹¹ Bā āsisattheva.

bahū hi phassā ahitā hitā ca.

avitakkitā maccum upabbajanti. 138.

6. Acintitam pi bhavati, cintitam pi vinassati,

na hi cintāmayā bhogā itthiyā purisassa vā ti. 139.

- 5 Āsīnsethevā¹ 'ti āsacchedakakammañ akatvā attano kamme āsāñ ka-
roth' eva, na ukkaṇṭheyya, yathā icchīñ ti ahañ hi saṭṭhihatthā narakā
uṭṭhānañ icchīñ, so 'mhi tath' eva jāto, tato uṭṭhito yevā 'ti dīpeti, ahitā
hitā eā 'ti dukkhaphassā ca sukhaphassā ca maranaphassā ca jīvītapassā eā
'ti pi attho², sattānañ hi maranaphasso ahito jīvītapassō hito, tesāñ avitakkito
10 aciṭṭito pi³ maranaphasso⁴ va āgacchatīti dasseti, acintitampīti mayā āvāḷe
patissāmiti na cintitāñ, sarabhañ māressāmīti⁵ cintitāñ, idāñi pana me cintitāñ
naṭṭhañ, acintitam eva jātañ, bhogā ti yasaparivārā, ete cintāmayā na honti,
tasmā nānavatā viriyam eva kātabbāñ, viriyavato hi acintitamēpi honti yeva.

- Tass' evañ udānentass' eva aṇuṇaṃ uṭṭhahi. Puḷohito
15 pāto va sukhasēyyapucchanatthañ āgantvā dvāre⁶ ṭhito tassa
udānagītasaddaṃ sutvā cintesi: „rājā hīyo migavañ agamāsi,
tatha sarabhamigañ viraddho bhavissati, tato amaccehi ava-
hasiyamāno „māretvā tañ ānessāmīti“⁷ khattiyamānen' eva
tañ anubandhanto saṭṭhihatthe narake patito bhavissati, da-
20 yālunā sarabharājena rañño dosañ acintetvā rājā⁸ uddhaṭo⁹
bhavissati, tena maññe udānañ udānetīti¹⁰. Evañ brāh-
maṇassa rañño paripuṇṇavyañjanañ udānañ sutvā sumajjite
ādāse mukhañ olkentassa chāyā viya raññā ca sarabheṇa ca
katakāraṇaṃ¹¹ pākatañ ahoṣi. So nakhaggena dvārañ koṭ-
25 ṭhesi¹². Rājā „ko eso“ ti pucchi. „Ahañ deva pūrohito“ ti.
Ath' assa dvārañ vivaritvā „ito eh' ācariyā“¹³ 'ti āha. So
pavisitvā rājānañ jayāpetvā ekamantañ ṭhito „ahañ mahārāja
tayā araññe katakāraṇañ jānāmi, tvañ ekañ sarabhamigañ
anubandhanto narake patito, atha nañ so sarabho silāya yoggañ“¹³

¹ Bā āsīsethevā. ² Bā pi pātho attho. ³ Bā upamaranaphasena ahitā jīvīta-
maranena hitā tesāñ vitakkitho pi cintito in the place of sattānañ ---. ⁴ Bā
-ssa. ⁵ Bā rājadvāre. ⁶ Bā āharissāmīti. ⁷ Ck^o rājānañ. ⁸ Bā uddharittho.
⁹ Bā -nesīti. ¹⁰ Bā katakammañ. ¹¹ Bā C^o sakoṭesi. ¹² Bā ito evatha ā-. ¹³
Bā silāyoggañ.

katvā narakato uddhari, so tvaṃ tassa guṇaṃ saritvā¹ udānaṃ
udānesīti² vatvā³ dve gathā abhāsi:

7. Sarabhaṃ giriduggasmiṃ yaṃ tvaṃ anusaṃ pure
alīnacittassa tvaṃ² vikkantaṃ anujīvasi³. 140.

8. Yo taṃ viduggā narakā samuddhari⁴ 5
silāya yoggaṃ⁵ sarabho karitvā
dukkhūpanītaṃ maccumukhā pamocayi
alīnacittaṃ ta migāṃ vadesīti⁶. 141.

Tattha anusaṃ⁷ anubandhi, vikkantaṃ ti uddharanattāya⁸ kata-
parikammaṃ, anujīvasi⁹ upajīvasi¹⁰, tassānubhāvena tayā¹¹ jīvitaṃ laddhaṃ 10
ti attho, samuddharīti¹² uddhari¹³, ta migāṃ vadesīti⁶ taṃ suvaṇṇa-
sarabhamigāṃ idhā sirisayanaṃ nisīno vānesi.

6
Taṃ sutvā rājā „ayāṃ mayā saddhiṃ na¹⁴ migavaṃ
āgato¹⁵ sabbaṃ pavattiṃ jānāti, kathaṃ nu kho jānāti¹⁶, puc-
chissāmi na¹⁷“ ti cintetvā navamaṃ gātham āha: 15

9. Tvaṃ nu¹⁷ tatth¹⁸ eva¹⁹ tadā ahosi
udāhu te koci naṃ¹⁹ etad akkhā²⁰,
vivattacchaddo²¹ nu si sabbadassī,
ñāṇaṃ nu te brāhmaṇa bhīṃsarūpaṃ ti. 142.

Tattha bhīṃsarūpaṃ ti kin nu te²² ñāṇaṃ balavajātikaṃ²³, ten²⁴ 20
etaṃ²⁴ jānāsīti.

Brāhmaṇo „nāhaṃ sabbaññū Buddhō, vyañjanaṃ amakkhe-
tvā²⁵ tayā²⁶ kathita-gāthānaṃ pana mayhaṃ attho upaṭṭhātīti²⁶“
dīpento dasamaṃ gātham āha:

10. Na c' ev' ahaṃ tattha tadā ahosiṃ, 25
na cāpi me koci naṃ etad akkhā,

1 Bā anussaretvā. 2 Ck² tvaṃ, Bā tuva. 3 Bā -taṃ jīvitaṃ labhi. 4 Ck⁴ ya
uddhari, C⁵ uddhari only. 5 Bā yoggaṃ. 6 Bā tamevadesīti in the place
of ta -. 7 Bā anussasariṃti. 8 Bā uttara-. 9 Bā jivita labhissatīti. 10
Bā omits u-. 11 Bā tava. 12 Bā -rīnti, Ck¹² uddharīti. 13 Bā uttāresi.
14 Ck¹⁴ add ca. 15 Bā gato. 16 Bā omits kathaṃ -. 17 Bā kin tvaṃ. 18
Ck¹⁸ talava? Bā tatteva. 19 Bā ta. 20 Ck²⁰ akkho 21 Bā vivaṭacchādo, C²¹ vi-
vattacchadda. 22 Bā bhīṃsarūpaṃ tava in the place of kinute. 23 Ck²³ -jāni-
taṃ. 24 Bā kenetaṃ. 25 Bā samekkhītvā. 26 Bā -hīti.

gāthāpadānañ ca subhāsītānañ

atthañ tad ānenti janinda dhīrā ti. 144.

Tattha subhāsītānañ ti vyañjanañ amakkhervā¹ sutthu bhāsītānañ,
atthañ tadānenti² so tesañ attho, tañ ānenti³ upadhārentīti

- 5 Rājā tassa tussitvā bahun dhanāñ adāsi. Tato patthāya
ca dānādipuññābhirato ahosi, manussāpi⁴ puññābhiratā hutvā
matamatā saṅgapadam eva pūrayimsu. Ath' ekadivasāñ rājā
„lakkhañ vijjhissāmīti“ purūhitañ ādāya uyyānañ gato.⁵ Tadā
Sakko devarājā bahū⁶ nave deve ca⁷ devakaññāyo ca⁸ disvā
10 „kin nu kāraṇaṇ“ ti āvajjanto sarabhamigena narakā uddha-
ritvā rañño silesu patitthāpitabhāvañ⁹ ñatvā „rañño ānubhāvena
mahājano puññāni karoti, tena devaḷoko paripūrati. idāñ kho
pana rājā lakkhañ vijjhituñ uyyānañ gato“, ti¹⁰ vīmañsitvā
„sihanādañ nadāpetvā sarabhamigassa guṇañ kathāpetvā attano
15 ca Sakkabhāvañ jānāpetvā ākāse tthito dhammañ desetvā
mettāya c' eva pañcaunañ ca silānañ guṇañ kathāpetvā¹¹ āga-
missāmīti“ cintetvā uyyānañ agamāsi. Rājāpi „lakkhañ vijjhissā-
mīti“ dhanuñ āropetvā sarañ sandahi¹². Tasmiñ khaṇe Sakko
rañño ca lakkhassa ca antare attano ānubhāvena sarabhañ
20 dassesi. Rājā tañ disvā sarañ na muñci. Atha nañ Sakko
purohitassa sarīre adhimuccitvā¹³ gāthāya ajjhahāsīti¹⁴:

11. Ādāya pattin¹⁵ paraviriyaghātīn¹⁶

cāpe sarañ kiñ vicikicchase tuvañ,

nunno¹⁷ saro sarabhañ hantu khippañ,

- 25 annañ hi etañ varapañña rañño ti. 144.

Tattha pattin¹⁵ ti vājapattēhi¹⁷ samanūgatañ, paraviriyaghātīn ti
paresañ viriyaghātakañ, cāpe sarañ ti etañ pattisañkhātāñ¹⁸ sarañ cāpe
ādāya sannahitvā¹⁹ idāñ tvañ vicikicchasi, hantu 'ti tayā vissattho hutvā esa

¹ Bā apekkhivā. ² Bā tesañ atthañ jānanti in the place of so tesāñ --. ³ Ck⁴ -asāhi, Bā omits puññā --. ⁴ C⁵ -u. ⁵ Ck⁶ na vedo ce va, Bā pahu pāhuna ke deve. ⁶ Bā omits deva-. ⁷ Bā patthita-. ⁸ Bā pi, Ck⁹ tañ. ⁹ Bā kathetvā. ¹⁰ Bā saṅghayī. ¹¹ Bā -muñjitvā. ¹² Bā gāthā abhāsi. ¹³ Bā pattāñ. ¹⁴ Bā ghātī. ¹⁵ Ck¹⁶ nunno, C¹⁷ nunne, Bā tunno, B¹⁸ tunne. ¹⁶ Bā pattāñ. ¹⁷ Bā vāca-. ¹⁸ Bā pattasahitāñ. ¹⁹ C²⁰ sannayhitvā, Bā saṅghayitvā.

saro khippaṃ imaṃ sarabhaṃ hantu¹, annaṃ hi etaṃ ti varapañña ma-
hārāja sarabho nāma hañño āhāro bhakkho ti attho

Tato rājā gātham āha:

12. Addhā pajānāmi ahaṃ pi etaṃ:
aṇṇaṃ migo brāhmaṇa khattiyassa, 5
pubbe kataṇ ca apacāyamāno,
tasmā migaṃ sarabhaṃ no hanāmiti: 145.

Tattha pubbekatañcā 'ti brāhmaṇa ahaṃ etaṃ ' ekasinsena jānāmi yathā
migo khattiyassa annaṃ, pubbe pana iminā mayhaṃ katagunaṃ pūjemi, tasmā
na hanāmiti.

Tato Sakko gāthadvayam āha:

13. N' eso³ migo mahārāja, asur' eso⁴ disampati,
etaṃ hantvā manussinda bhavassu amarādhipo. 146
14. Sace ca⁵ rāja⁶ vicikicchase tuvaṃ
nantuṃ migaṃ sarabhaṃ 'sahāyakaṃ me' 15
saputtadāro nara viriyasetṭha
gantā tuvaṃ⁷ Vetaraṇiṃ Yamassā 'ti. 147.

Tattha asureso⁸ ti asuro esa⁹ asurajettako Sakko¹⁰ eso ti adhippā-
yena vadati, amarādhipo ti tvaṃ etaṃ Sakkaṃ māretvā sayāṃ Sakko deva-
rāja hohiṭi vadati, Vetaraṇiṃ Yamassā 'ti sace etaṃ sahāyo me ti cintetvā 20
na hanissasi¹¹ saputtadāro¹² Yamassa Vetaraṇiṃ nirayaṃ¹³ gato¹⁴ bhavissa-
sti¹⁵ taṃ¹⁶ tasesstī.

Tato rājā dve gāthā abhāsi:

15. Kāmaṃ ahaṃ jāṇapadā ca sabbe
puttā ca dārā ca sahāyasaṃghā 25
gacchemu taṃ Vetaraṇiṃ Yamassa
na tv-eva hañño¹⁷ yo mama pāṇad' assa¹⁸. 148.

¹ Bā hanatu. ² Bā petam. ³ Bā naso. ⁴ Ck^s -roso. ⁵ Ck^s va. ⁶ Bā -jā. ⁷
Bā gantvā-, Ck^s gantvā tvaṃ. ⁸ Ck^s -roso. ⁹ Bā eso. ¹⁰ Bā omits sakko. ¹¹
Bā māressasi. ¹² Bāo-rena. ¹³ Ck^s -pi nirayaṃ, C^s -pi-, Bā -ranyam. ¹⁴ Bā
gantvā. ¹⁵ all three MSS. -tīti. ¹⁶ Bā naṃ. ¹⁷ Bā hañhi. ¹⁸ Bā pāṇādado.

16. Ayaṃ migo kicchagatassa¹ mayhaṃ
ekassa kattā vivanasmiṃ² ghore³,^d
taṃ tādisaṃ pubbakiccaṃ saranto
jānaṃ mahābrahme⁴ kathaṃ haneyyaṃ⁵ ti. 149.

5 Tattha yo mama pānadassā⁶ 'ti brāhmaṇa yo mama jānado⁶ assa
yena me piyaṃ⁷ jīvitaṃ dinnāṃ narakāṃ pavisaṇṇāpi mayā so⁸ na tv-eva
hañño⁹ na haṇṭabbo¹⁰, avajjo eso ti vadati, ekassa kattā vivanasmiṃ¹¹
ghore ti dārune araṇṇe paccatthikassa¹² sato ekassa asaha¹³ssa¹³ vāma kattā
kāraḷo jīvitaṃ dāyako, sv-āhaṃ¹⁴ taṃ iminā kataṃ¹⁴ tādisaṃ pubbekiccaṃ
10 saranto taṃ guṇaṃ jānanto yeva kathaṃ haneyyaṃ¹⁵

Atha Sakko purohitassa sarirato apagantvā¹⁶ Sakkatta-
bhāvaṃ māpetvā ākāse thatvā rañño guṇaṃ pakāseto

17. Mittābhīrādhi¹⁷ ciraṃ eva¹⁸ jīva,
rajjāṃ imaṃ¹⁹ dhammaguṇe²⁰ pasāsa²¹,
15 nārīgaṇehi paricārayanto
modassu raṭṭhe tidive Vāsavo. 150.

18. Akkodhano niccapasannacitto
sabbātithiyācayogo [ca] bhavitvā²²
datvā ca bhutvā ca yathānubhāvaṃ
20 anindito saggam upehi ṭhānaṃ ti 151.
gāthadvayam āha.

Tattha mittābhīrādhi²³ mitte ārādhento toseto tesu adubbhamāno,
sabbātithīti²⁴ sabbe dhammikasamaṇabrāhmaṇe²⁵ atithipāhūnake yeva katvā
pariharaṇto²⁶ yācittabbayuttako²⁷ hutvā, anindito ti dānādini puṇṇāni²⁸ ka-
25 raṇena pamudito deva-lokena²⁹ abhinandito³⁰ hutvā saggatṭhānaṃ upehiti³¹.

¹ C^o kicchā-, B^d kicchakātassa. ² B^d vivarasmiṃ. ³ C^k -rā. ⁴ C^k -ma. ⁵
C^k bhaṇe-, C^o bhane-. ⁶ B^d -dado. ⁷ B^d piya. ⁸ C^o yo. ⁹ C^k hañño, B^d
tatheva. ¹⁰ B^d haṇi, omitting na. ¹¹ B^d piva-. ¹² B^d pavithassa. ¹³ B^d
-yakassa. ¹⁴ C^k add taṃ. ¹⁵ C^k haneyyaṃ, C^o bhaṇeyya, B^d pāhaneyyaṃ.
¹⁶ B^d -gato. ¹⁷ C^o -dhi. C^k mittāhivarādhi, B^d mittādhīrāvi. ¹⁸ B^d cīhame.
¹⁹ B^d rajjavimaṃ, C^k rajjaṃvulmaṃ. ²⁰ B^d imassagane? ²¹ B^d vassāsā. ²²
B^d -tittipāhūnake katvāni. ²³ B^d mittādhīrā. ²⁴ B^d -tittiti. ²⁵ B^d -ṇā, C^k
-po. ²⁶ B^d paricārayanto. ²⁷ B^d sāmicittabba-. ²⁸ C^k puṇṇā-. ²⁹ C^k meva-
lokena, C^o cadeva-, B^d parato ceva loke ca. ³⁰ B^d anindito. ³¹ B^d upeti.

Evam vatvā Sakko devarājā „aham mahārāja tam pariganhitum āgato, vām attānam pariganhitum¹ nādāsi, appamatto hohīti“ tam ovaditvā sakaṭṭhānam eva gato.

S. i. d. ā. „na bhikkhave idān' eva pubbe pi Sāriputto saṁkhittena bhāsitaṁ vitthārena atthaṁ jānāti yevā“ 'ti vatvā j. s.: „Tadā rājā Ānando ahosi, purohito Sāriputto, sarabho² aham evā“ 'ti. Sarabhamigajātakaṁ³. Terasanipātavaṇṇanā niṭṭhitā⁴.

---

¹ Cs pariggahi-, B^d pariggahetabbam. ² B^d -bhamigo pana. ³ B^d adds dasamam yattha yattha bhava jāto puriso homi paṇḍito abhirūpo mahāpaṇḍo dharemi pitakattayam labhitvāna metteyo karaṇam bhaveyyam. ⁴ B^d omits terasa --.

XIV. PAKIṆṆAKANIPĀTA.

1. Sālikedārajātaka.

Sampannam sālakedāraṇ ti. Iḍam S. J. v. mātiposaka-
bhikkhum¹ ā. k. Vatthum² Sāmajātaka āvibhavissati. S. pana
tam bhikkhum pakkosāpetvā „saccam kira tvaṃ bhikkhu gihī⁴ pose-
sīti“ pucchitvā „saccam bhante“ ti vutte „kin te hontīti“ „mātā-
pitaro⁵ bhante“ ti vutte „sādhū bhikkhu porāṇakapaṇḍitā tīracchānā
hutvā⁶ suvayoniyam⁷ nibbattitvāpi⁸ jīṇṇake⁹ mātāpitaro kulāvake ni-
pajjāpetvā mukhatuṇḍakena gocaram¹⁰ āharitvā posesun¹¹“ ti
10 vatvā a. ā.:

A. Rājagahe Magadharājā nāma rajjam kāreti¹². Tadā
nagarato pubbuttarāya¹³ disāya Sālindiyo¹⁴ nāma brāhmaṇa-
gāmo ahosi. Tassa pubbuttaradisāya Magadhakhettaṃ¹⁵.
Tattha Kosiyagotto nāma Sālindiyavāsī¹⁶ brāhmaṇo sahassa-
15 karisamattaṃ khettaṃ gahetvā sālim vapāpesi¹⁷. Uṭṭhite¹⁸
sasse¹⁹ vatim thiram kāretvā kassaci pañṇāsakarīsamattaṃ
kassaci satṭhikarīsamattaṃ ti evaṃ pañcakarīsasatamattaṃ²⁰
kattikhettaṃ²¹ attano purisānañ űeva ārekkhattāya datvā.

¹ Bds mātu-. ² Bds paccuppannam vatthu-. ³ Bds gihīno. ⁴ Cks honti. ⁵ Bds
adds me. ⁶ Bds hutvāpi. ⁷ Bds suvakayo-. ⁸ Cks nibbattitvāpi, Bds nippattitvā.
⁹ Bds jīṇṇa. ¹⁰ Bds adds āharam. ¹¹ Bds posesu. ¹² Bds -si. ¹³ Bds -ra. ¹⁴
Bds sāliddi-. ¹⁵ Bds add atthi. ¹⁶ Cks -si, Bds sāliddiyavāsī. ¹⁷ Bds vappesi.
¹⁸ Bds adds ca pana. ¹⁹ Cks vasse. ²⁰ Bds pañcasatakarīsamattaṃ. ²¹ Cks
kanti-, Bds omits katti.

sesaṃ pañcakarīsasatamattaṃ¹ bhatim katvā² ekassa bhata-
 kassa adāsi, so tattha kuṭim katvā rattimdivaṃ vasati. Khet-
 tassa pana pubbuttarabhāge³ ekasmiṃ sānupabbate mahantaṃ
 simbalivanaṃ⁴, tattha⁵ anekāni suvasatāni vasanti. Tadā B.
 tasmim suvasaṃghe suvaraṇṇo pūṭṭo hutvā nibbatti, so va- 5
 yappatto abhirūpo thāmaṃvā⁶, sakataṇābhippamaṇo sarīro ahoṣi.
 Ath' assa pitā mahallakakāle „ahaṃ idāni dūraṃ gantuṃ na
 sakkomaṃ, tvaṃ imaṃ gaṇaṃ pariharā“⁷ 'ti rajjaṃ⁸ niyyādesi.
 So punadivasato paṭṭhāya mātāpitunnaṃ gocarathāya gantuṃ
 nādāsi, suvagaṇaparivuto⁹ Himavantaṃ gantvā sayamjāta- 10
 sālivanesu¹⁰; yāyadatthaṃ sālim khādītva āgamanakāle mātā-
 pitunnaṃ pahonakaṃ goçaraṃ ādāya gantvā¹¹ mātāpitaro
 poseti¹². Ath' assa ekaḍivasam suvā ārocesuṃ: „pubbe
 imasmiṃ kāle Magadhakhette sāli paccati¹³, idāni kin nu kho
 jātan ti¹⁴ tena hi jānāthā“¹⁵ 'ti dve suve pahinimsu. Suvā¹⁶ 15
 gantvā Magadhakhette otarantā tassa bhatiyā rakkhaṇaka-
 purisassa khette otaritvā¹⁷ sālim khādītva ekaṃ sālisīsaṃ
 ādāya simbalivanaṃ gantvā¹⁸ sālisīsaṃ M-assa pādamūle pā-
 tetvā¹⁹ „evarūpā tattha²⁰ sāli²¹“ vadimsu. So punadivase
 suvagaṇaparivuto tattha gantvā tasmim khette otari. So²² 20
 puriso suve sālim khādante²³ ito c' ito ca dhāvitvā vārento pi
 vāretuṃ na sakkoti. Sesā suvā²⁴ sālim khādītva tucchamukhā
 va gacchanti²⁵, suvarājā pana bahūni sālisīsāni ekato katvā
 haritvā²⁶ mātāpitunnaṃ deti. Suvā punadivasato paṭṭhāya
 tatth' eva sālim khādimsu. Atha so puriso²⁷ „sace ime 25

¹ Ck tesari - -, Wc sesaṃ pañcakarīsamattāni, Bc sesapañcasatakarīsamattāni
 khettaṃ attano purisosaṇaṃ. ² Ck datvā. ³ Bc -radisā bhāge. ⁴ Ck sibba-,
 Bc sippa- and adda atthi. ⁵ Bc attha. ⁶ Bc thāmasampanno. ⁷ Bc omits
 rajjaṃ. ⁸ Bc -gaṇaṃ pariharanto. ⁹ Ck jātassaresusāli-, Bc sayamjātasālivana.
¹⁰ Bc āharitvā in the place of ā. g. ¹¹ Bc -si. ¹² Bc paccanti. ¹³ Ck kathanti.
¹⁴ Bc te. ¹⁵ Bc otarissu. ¹⁶ Bc āg-. ¹⁷ Bc thapetvā. ¹⁸ Bc tattha evarūpā.
¹⁹ Bc adds pana. ²⁰ Bc adds diāvā. ²¹ Bc adds yāvadatthaṃ. ²² Bc gac-
 chissu. ²³ Bc tehi parivuto hutvā āharitvā. ²⁴ Bc adds suve sāli khādente
 diāvā ito cito ca dhāvitvā vārento pi vāretuṃ nāsakkhi.

aññaṃ katipāhaṃ evaṃ khādissanti kiñci na bhavissati, brāhmaṇo sāliṃ agghāpetvā mayhaṃ iṇaṃ tarissati, gantvā tassa ārocemīti¹ so sālimuṭṭhinā saddhim tathārūpaṃ paṇṇā-kāraṃ gahetvā² brāhmaṇaṃ passitva vanditvā³ ekamantaṃ
5 t̥hito „kiṃ bho purisa sampannaṃ sālikhettaṃ“ ti puṭṭho „āma brāhmaṇa sampannaṃ“ ti vatvā dve gāthā abhāsi:

1. Sampannaṃ sālikedāraṃ, suvā bhuñjanti Kosiya,
paṭivedemi⁴ te brahme: na naṃ⁵ vāretum ussahe. - 1.

2. Eko va⁶ tattha sakunō, so⁷ tesaṃ sabbasundaro
10 bhutvā sāliṃ yathākāmaṃ tuṇḍenādāya gacchatīti. 2.

Tattha sampannaṃ ti paripunnāṃ avikāsaṃ⁸, ke-jāraṃ ti khettaṃ, sabbasundaro ti sabbehi kotṭhāsehi sundaro rattatunḍo jhṇjukasanni-bhakkhi rattapādo⁹ tīhi rājihi parikkhittagīvo mahāmayūrapamāno so yāva-dattaṃ sāliṃ khādītva aññaṃ¹⁰ tuṇḍena gahetvā gacchatī¹¹.

5 Brāhmaṇo tassa kathaṃ sutvā suvarāje sinehaṃ uppādetvā khettapālaṃ pucchi: „ambho purisa pāsāṃ oḍḍetum jānāsīti“. „Āma jānāmīti“. Atha naṃ gāthāya ajjhabhāsi:

3. Oḍḍentu¹² vālapāsāni yathā bajjetha¹³ so diyo,
jīvaṃ ca naṃ gahetvāna ānayetha¹⁴ maṃ antike ti. 3.

20 Tattha oḍḍentū¹⁵ ti oḍḍayantu, vālapāsānīti assavālādīrajjumaya pāsā, jīvaṃ ca naṃ ti jīvaṃ naṃ ēva ca¹⁶.

Taṃ sutvā khettapālo sāliṃ agghāpetvā iṇassa akata-bhāvena tuṭṭho gantvā assavāle¹⁷ vaṭṭetvā „ajja imasmiṃ t̥hāne otarissatīti“ sutvā suvaraṇṇo otaraṇaṭṭhānaṃ sallakkhetvā
25 punadvase pāto va cātippamāṇaṃ pañjaraṃ¹⁸ katvā pāsāṃ¹⁹ oḍḍetvā suvaṇaṃ āgamaṇaṃ olokeno kuṭiyaṃ nisīdi. Suvarā-jāpi suvagaṇaparivuto āgantvā aloluppacārātāya hiyyo²⁰

¹ Bā -cessāmīti. ² Bā adda sāliddhiyagāmaṃ gantvā. ³ Bā paṇṇākāraṃ datvā. ⁴ Bā -va-. ⁵ Bā taṃ. ⁶ Bā ca. ⁷ Bā yo. ⁸ Bā avekallaṃ. ⁹ Ck^o -sanni-bhakkhi, Bā -sannibho bhakkhi. ¹⁰ Bā añña. ¹¹ Bā -tīti. ¹² Bā ujhantū. ¹³ Bā bajjheyya. ¹⁴ Bā -yehi. ¹⁵ Bā ujhantū. ¹⁶ Bā adda ānayehitī ānehi. ¹⁷ Bā -la. ¹⁸ Ck^o -se vātappabāre tesaṃ carajjakāni. ¹⁹ Bā -saṇṇa. ²⁰ Bā vi-hiyyo, Ck^o bhiyyo, C^o hiyyo.

khāditatthāne¹ odḍitapāse² pādam³ pavesento va otari. So attano baddharāvaṃ⁴ nātvā ciutesi: „sac' āhaṃ' idān' eva baddharāvaṃ ravissāmi nātakā⁵ bhayatajjitā gocaraṃ agahetvā va palāyissanti, yāva etesaṃ gocaragahaṇaṃ⁶ adhivāsessāmīti“ so tesam suhitabhāvaṃ nātvā maraṇabhayatajjito hutvā tik-
khattuṃ⁷ baddharāvaṃ ravi. Sabbe⁸ palāyimsu. Suvarājā „ettakesu me⁹ nātisu¹⁰ nivattitvā olokeno pi n' atthi, kin nu kho mayā¹¹ pāpaṃ¹² katan“ ti vilapanto

4. Ete bhutvā ca¹³ pītvā ca pakkamanti vihaṅgamā,

eko baddho 'smi pāsena, kiṃ pāpaṃ pakatam mayā ti 4. 10
gātham āha., Khettapālo suvarājassa baddharāvaṃ suvānaṃ
ca ākāse pakkhandanaṃ saddam sutvā „kin nu kho“ ti kuṭito¹⁴
oruyha pāsataṭṭhānaṃ gantvā suvarājānaṃ¹⁵ disvā „yass' eva
me¹⁶ pāso odḍito so eva¹⁷ baddho“ ti tuṭṭhamānaso suvarā-
jānaṃ pāsato mocetvā dve pāde ekato¹⁸ bandhitvā¹⁹ Sālinḍiya- 15
gāmaṃ²⁰ gantvā suvapotaṃ brāhmaṇassa adāsi. Brāhmaṇo²¹
balavasinehena M-aṃ ubhohi hatthehi dālhaṃ gahetvā aṃke
niśīdāpetvā tena saddhiṃ sallapanto dve gāthā abhāsi:

5. Udaṃ nūna aññesaṃ suva accodaraṃ tava,

bhutvā sāliṃ yathākāmaṃ tuṇḍenādāya gacchasi²². 5. 20

6. Koṭṭhan nu tattha pūresi, suva veran nu te mayā,

putṭho me samma akkhāhi: kuhiṃ sāliṃ nidhiyasīti²³. 6.

Tattha udaṃ nūna 'ti aññesaṃ udaṃ udaṃ eva maññe tava
udaṃ pana attudaṃ, tatthā 'ti tasmiṃ simbalivane, pūresiṃ vassā-
ratattathāya pūresi, nidhiyasīti nidhesi. 25

Taṃ sutvā suvarājā madhurāya manussabhāsāya sattamaṃ
gātham āha;

¹ Bā odḍiyaṃ. ² Bā pāsaiṃ pāse. ³ Bā sace haṃ. ⁴ Bā adds me. ⁵ Bā -jā
tāva. ⁶ Bā atha sabbe te suvā. ⁷ Bā omits me. ⁸ Bā nātakesu. ⁹ Bā me.
¹⁰ Bā paramapāsa. ¹¹ Bā pi. ¹² Bā -ṭṭiya. ¹³ Cks -jā. ¹⁴ Bā omits me. ¹⁵
Bā aveva. ¹⁶ Bā adds katvā. ¹⁷ Bā adds dālhaṃ adāya. ¹⁸ Bā adds taṃ
disvā. ¹⁹ Cks -ti. ²⁰ Bā nidhiyasīti. Cks -titi.

7. Na me veram¹ tayā saddhim², koṭṭho mayha³ na vijjati,
 iṇaṃ muñcām⁴ iṇaṃ⁵ dhammi sampatto koṭṭasimbalim,
 nidhim pi tattha nidahāmi, evaṃ jānāhi Kosiya⁶ 'ti. 7.

Tattha iṇaṃ muñcāmiṇaṃ dhammīti⁷ tava sālīn haritvā iṇaṃ muñ-
 5 cāmi c' eva⁸ dadāmi ca 'ti vadaṭṭi⁹, niddhimpitī ekaṃ tattha simbalivane
 anugāmiṇanidhim pi nidahāmi.

Atha naṃ brāhmaṇo pucchi:

8. Kīdisan te iṇadānaṃ, iṇamokkho te kīdiso,
 nidhimnidhānaṃ akkhāhi, atha pāsā pamokkhasīti. 8.

10 Tattha iṇadānaṃ ti iṇassa dānaṃ, nidhimnidhānaṃ ti nidhino
 nidhānaṃ.

Evaṃ brāhmaṇena puṭṭho suvarājā tassa vyākaraṇto
 catasso gāthā abhāsi:

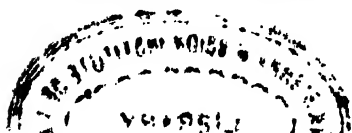
9. Ajātapakkhā taruṇā puttakā mayha Kosiya,
 15 te maṃ tathā¹ bharissanti, tasmā tesaṃ iṇaṃ dade. 9.
 10. Mātāpitā ca me vuddhā² jīṇṇakā gatayobbanā,
 tesaṃ tuḍḍena³ hātūna muñce⁴ pubbakataṃ⁵ iṇaṃ. 10.
 11. Aññe pi tattha sakuṇā khīṇapakkhā sudubbalā,
 tesaṃ puññatthiko dammi, taṃ nidhim āhu paṇḍitā. 11.
 20 12. Edisaṃ⁶ me iṇadānaṃ, iṇamokkho me ediso⁷,
 nidhimnidhānaṃ akkhātāṃ⁸, evaṃ jānāhi Kosiya⁹ 'ti. 12.

Tattha hātūnā 'ti haritvā, taṃ nidhin ti taṃ puññakammaṃ paṇḍitā
 anugāmiṇanidhim nāma kathaṃti, nidhimnidhānaṃ ti nidhino nidhānaṃ,
 nidhānanidhin¹⁰ ti pi pāṭho, ayam eva attho.

- 25 Brāhmaṇo M-assa dhammakathaṃ sutvā pasannacitto dve
 gāthā abhāsi:

13. Bhaddako vat' ayam¹¹ pakkhī¹² dijo paramadhammiko;
 ekaccesu manussesu ayam dhammo na vijjati. 13.

¹ C¹ -miṇaṃ, B¹ muñjāmiṇa. ² C² -miṇa. B² muñjāmiṇaṃ. ³ B³ adda
 iṇaṃ. ⁴ B⁴ omīta va-. ⁵ C⁵ te ma hātā, C⁵ te maṃ bhātā. ⁶ B⁶ vuddhā
⁷ C⁷ tuḍḍena. ⁸ C⁸ pubbe ca, B⁸ pañce. ⁹ B⁹ pubbe-. ¹⁰ B¹⁰ idisaṃ. ¹¹
 B¹¹ ca idīyo. ¹² B¹² akkhāmi. ¹³ so B¹³; C¹³ nidhimnidhānaṃ for. nidhinī-?
¹⁴ B¹⁴ vatāya. ¹⁵ all three MSS. -i.

14. Bhuñja sālin yathākāmaṃ saha sabbehi nātibhi',
puna pi suva passemu, piyaṃ me tava dassanan ti. 14.

Tattha bhuñja sālin ti ito paṭṭhāya nibbhayo hutvā bhuñja² 'ti karisa-
sahassam pi tass' eva niyyādentō evam āha, passemū 'ti attano ruciya āgataṃ
aññesu divasesu taṃ passeyyāma³ 'ti.

Evam⁴ M-aṃ yācitvā piyaputtaṃ viya muducittena olo-
kento pādato bandhanaṃ mocetvā satapākatelena pāde mak-
khetvā, bhaddapīṭhe nisīdāpetvā kañcanatattake madhulāje
khādāpetvā sakkarodakam⁵ pāyesi. Ath' assa suvarājā
„appamatto hohi brāhmaṇā“ 'ti vatvā ovaḍanto 10

15. Bhuttañ ca pītañ ca tav' assamamhi
ratī' ca no Kosiya' te sakāse,
nikkhattadaṇḍesu dadāhi dānaṃ,
jiṇṇe ca mātāpitāro bharassū 'ti gātham āha. 15.

Tattha tavassamamhīti tava nivesane, ratīti abhirati. 15

Taṃ sutvā brāhmaṇo tuṭṭhahadayo⁶ udānaṃ udānento

16. Lakkhī vata me uḍapādi aḷja
yo' addasāsīm pavaram diḷānaṃ,
suvassa sutvāna subhāsītāni
kāhāmi puññāni anappakānīti gātham āha. 16. 20

Tattha lakkhīti siri pi puññaṃ pi paññāpi.

M. brāhmaṇena attano dinnam karisasaḥassam paṭikkhi-
pitvā aṭṭhakarisaṃattam eva gaṇhi. Brāhmaṇo thambhe
nikhanītvā tassa taṃ khettaṃ niyyādetvā añjalim paggayha
„gaccha sāmi, assumukhe⁷ matāpitāro assāsehi⁸“ vatvā⁹ taṃ 25
uyyoesa So tuṭṭhamānaso sālisīsaṃ ādāya gantvā mātā-
pitūnaṃ purāto nikkhipitvā „amma tāta utṭhethā“ 'ti āha.
Te assumukhā va bhāsamānā¹⁰ utṭhahimsu. Tāvad eva suva-

¹ C¹ -hi. ² B² -jāhiti. ³ B³ adds brāhmaṇo. ⁴ B⁴ sakkāro-. ⁵ C⁵ ratīñ.
B⁶ ratti. ⁶ B⁶ tuṭṭhamānaso. ⁷ C⁷ so. ⁸ C⁸ assāsetvā, B⁸ niyyādetvā
gandhamālādīhi pūjētvā khamāpetvā pacchāmi suvarājā ti assumukhe rodamaṇe
matāpitāro assāsehi. ⁹ C⁹ hasamānā, B⁹ rodamānā.

gaṇā sannipatitvā „kathaṃ mutto si devā“ ¹ti tucchiṃsu'. ²So nesaṃ' sabbāṃ vitthārato kathesi. Kosiyo pi suvaraṇṇo ovādaṃ datvā tato paṭṭhāya dhammikasamaṇabrāhmaṇānaṃ mahādānaṃ paṭṭhapesi.

5 Tam atthaṃ pakāsento S. osānagātham āha:

17. So Kosiyo attamano udaggo
annaṃ ca pānaṃ ca bhisam karitvā
annena pānena pasannacitto
santappayī samaṇe' ³brāhmaṇe cā 'ti. 17.

10 Tattha santappayitvā gahitāni bhājanāni pūrento santappesi.

S. i. d. ā. „evaṃ bhikkhu mātāpitipesaṇaṃ' ⁴hāma' paṇḍitānaṃ vamsa“ ⁵ti vatvā saccāni pakāsetvā j. s. (Saccapariyosāne so bhikkhu sotāpattiphale paṭiṭṭhahi): „Tadā suvagaṇo' ⁶Buddhapaṇisa ahoṣi', mātāpitāro mahārājakulāni, khettaṇḍālo Channo, brāhmaṇo Ānando, suva-
15 rājā aham evā“ ⁷ti. Sālikedārajātakaṃ'.

2. Candakinnarajātaka.

Upaniyatidāṃ maññe ti. Idam S. Kapilapuram' ⁸nissāya nigrodhārāṇe viharanto rājanivesane Rāhulamātaraṃ ā. k. Idam pana jātakaṃ Dūrenidānato paṭṭhāya kathetabbam. Sā pan' esā Nidāna-
20 kathā yāva' ⁹Laṭṭhivane Uruvelakassapassa sīhanādā' ¹⁰Apāṇṇakajātake kathitā, tatoparam yāva Kapilavatthugamanā Vessantarajātake āvi-bharissati. S. pana pitu nivesane nisīditvā antarabhattachasamaye Mahā-dhammapālajātakaṃ kathetvā katabhattakicco „Rāhulamātu vasaṇaṭ-
ṭhāne' ¹¹nisīditvā tassā' ¹²guṇaṃ vaṇṇento' ¹³Candakinnarajātakaṃ' ¹⁴ka-
25 thessāmīti“ rājanaṃ pattaṃ gāhāpetvā 'dvihi aggasāvakehi saddhim Rāhulamātu vasaṇaṭṭhānaṃ pāyāsi. Tadā tassā pamukhe' ¹⁵cattālisasa-hassā' ¹⁶nātakitthiyo vasaṇti, tāsū' ¹⁷khattiyakaṇṇānaṃ pēva navutiaghi-kasahassaṃ. Sā T-assa āgamaṇaṃ nātvā „sabbā' ¹⁸kāsāvaṇ' eva' ¹⁹nivāsentū“ ²⁰ti tāsāṃ ārocāpesi, tā tathā karimsu. S. āgantvā paṇṇattā-

¹ Bā -tsu, Ck -i. ² Bā te-. ³ Ck -ṇa. ⁴ C -tupo-, Bā -tūnaṃ po-. ⁵ Bā -hā.

⁶ Bā ahesuṃ. ⁷ Bā kedāra-. ⁸ Bā -lavatthupu-. ⁹ Ck omīti yāva. ¹⁰ Bā -dāni.

¹¹ Bā nivesane. ¹² Bā omīti tassā. ¹³ Bā guṇe kathento. ¹⁴ Bā -ti-. ¹⁵ Bā

-khā. ¹⁶ Bā -ssa. ¹⁷ Bā jāsam. ¹⁸ Bā sabba. ¹⁹ C -vaneva; Bā -sāve

sane nisīdi. Attha tā¹ sabbāpi ekappahāren' eva viraviṃsu, mahā
paridevasaddo ahoji. Rāhulamātā² paridevitvā sokam vinodetvā S-ram
vanditvā rājagatena³ bahumānena sagāravena nisīdi. Rājā tassā⁴
guṇakatham ārabhi: „bhante mama suṇhā 'tunhehi kāsāvāni nivatthā-
niti' sutvā kāsāvān' eva nivāsesi, 'mālādīni pariccattānīti' sutvā⁵ mālā- 5
dīni pariccajivā bhūmisayanā va jāta⁶ 'tunhākaṃ pabbajitakāle vidhavā
hutvā aūnehi rājūhi pesitaṃ paṇṇākāraṃ na gaṇhi, evaṃ tunhesu
asamhīracittā esā⁷ ti nānappakārehi tassā guṇakatham kathesi. S.
„anaccheṇṇiyaṃ mahārāja yaṃ esā idāni mama pacchime attabhāve
mayi sasneha⁸ asamhīracittā anaññaneyyā⁹ bhaveyya¹⁰, sā¹⁰ tiracchā- 10
nayanoniyāṃ nibbattāpi mayi asamhīracittā anaññaneyyā¹¹ ahoṣīti¹² vatvā
tena yācito a. ā.:

A. B. Br. r. k. M. Himavantapadese kinnara yoniyāṃ
nibbatti. Candā nām' aṣṣa bhariyā. Te ubho pi Candanā-
make¹² rajatapabbate vasimsu. Tadā Bārāṇasirājā amaccānam 15
rajjam niyyādetvā dve kāsāyāni nivāsetvā sannaddhapañcā-
vudho ekako va Himavantam pāvisi. So migamanasam khā-
danto ekaṃ khuddakanadiṃ anussaranto¹³ uddham abhirūhi¹⁴.
(āṇḍapabbatavāsino kinnarā vassārattasamaye¹⁵ anotaritvā
pabbate yeva vasanti nidāghe¹⁶ otaranti. Tadā¹⁷ so Canda- 20
kinnaro attano bhariyāya saddhim otaritvā tesu tesu ṭhānesu
gandhe viḷimpanto¹⁸ pupphareṇuṃ khādanto¹⁹ pupphapaṭe²⁰
nivāsento pārumpanto latādolāhi²¹ kilanto madhurassarena
gāyanto tam khuddakanadiṃ patvā ekasmim²² nivattaṭṭhāne²³
otaritvā uduke pupphāni vikiritvā udakakilaṃ kilītvā puppha- 25
paṭe²⁰ nivāsetvā pārupitvā rajatapattavannāya vālukāya puppha-
sayanam²⁴ paññāpetvā ekaṃ veṇudaṇḍam²⁵ gahetvā sayane

¹ C^o Bā sā. ² Bā - tāpi. ³ Bā rājagehe, B^o rājagehe ⁴ C^o Bā tassa ⁵ C^o
omits mālādīni - - . ⁶ so C^o; Bā pariccajji bhūmiyaṃ sayatīti sutvā bhūmi-
sayanāvajātā ⁷ C^o - ho, Bā sinehā. ⁸ C^o anaññeṇṇiya, C^o anaññeṇṇiya, Bā
anaññaneyyā, B^o anaññaneyyā. ⁹ C^o omits bhaveyya. ¹⁰ C^o esā, Bā omits sā.
¹¹ C^o ān-. ¹² C^o candānāmā, C^o candānāmāya. ¹³ Bā anusāṇaranto. ¹⁴ Bā
- rūhi. ¹⁵ C^o vassa-, Bā vassavutthāsa-. ¹⁶ Bā - ghasamaye. ¹⁷ Bā adds ca.
¹⁸ Bā adds tesu tesu ṭhānesu. ¹⁹ C^o omits pukkā-. ²⁰ Bā - paṭakena. ²¹ C^o
- lāhi, Bā - lādhi. ²² C^o eta-. ²³ Bā nivattanāṭhāne. ²⁴ Bā puppāsanaṃ. ²⁵
Bā veḷudaṇḍakam.

nisidimsu¹. Tato Candakinnaro veṇum² vā³nto madhura-
saddena³ gāyi, Candakinnari muduke hatthe⁴ nāmetvā tassā-
vidūre t̥hitā nacc⁵ eva⁵ gāyi ca. So rājā tesam saddam sutvā
padasaddam asāvento sanikam āgantvā⁶ paṭicchanne t̥hatvā te
5 kinnare disvā kinnariyā⁷ paṭibaddhacitto hutvā „tam kinna-
ram vijjhitvā jīvitakkhayaṃ pāpetvā imāya saddhim saṃvāsam
kappessāmīti“ cintetvā⁸ Candakinnaram vijjhi. So vedanā-
matto⁹ paridevamāno catasso gāthā āha¹⁰:

1. Upaniyatīdam¹¹ maññe, Cande lohitamadena¹² majjāmi¹³,
10 vijahāmi¹⁴ jīvitam, pāṇā me Cande¹⁵ nirujjhanti. 18.
2. Osadhi¹⁶ me, dukkham me¹⁷, hadayaṃ me dayhata, itammāmi
tava Candiya socantiyā na naṃ aṇṇehi sokehi. 19.
3. Tiṇam iva vanam iva miyyāmi¹⁸ nādi¹⁹ aparipunṇiyā va sussāmi
tava Candiya socantiyā na naṃ aṇṇehi sokehi. 20.
- 15 4. Vassam va sare²⁰ pabbatapāde²¹ imāni assūni vattare mayham
tava Candiya socantiyā na naṃ aṇṇehi sokehi. 21.

Tattha upanīyatīti²² santatīvecchedam upanīyati²³. idam ti jīvitam.
pāṇā me ti bhaddhe Cande mama jīvitapāṇā²⁴ nirujjhanti, osadhi¹⁶ me ti
jīvitam me osidati, nitaumamāmi atikilamāmi, tava Candiya ti idam mama
20 dukkham, na naṃ aṇṇehi sokehi²⁵ aha kho tava Candiya socantiyā
sokahetu, yasmā tam mama viyogena socissasi²⁶ tasmā ti attho, tiṇam iva
vanam iva²⁷ ti tattha pāsāṇe khittatiṇam iva mūle chinnavanam iva ca milā-
yāmīti vadati, sare pabbatapāde²⁷ ti yathā nāma pabbatapāde patitani
vassam saritvā acchinuadhāram vattati

- 25 M. imāhi catūhi gāthāhi paridevitvā pupphasayane²⁸ ni-
panno²⁹ va satim vissajjetvā parivattitvā sayi³⁰, rājā patit̥thito³¹
va, itarā Mahāsatte paridevante pi attano ratiyā mattā hutvā

¹ Bā nīdīdvā. ² Bā veḷu. ³ Bā manuñña-. ⁴ Bā mudubathena. ⁵ Bā nicci
ceva. ⁶ Bā gantvā. ⁷ Ck^o -riyaya. ⁸ Bā t̥hatvā. ⁹ Bā -patto. ¹⁰ Bā abhāsi.
¹¹ Ck^o Bā -tidam. ¹² Bā -maddane. ¹³ Bā paññāmi. ¹⁴ Bā jahāmi. ¹⁵ Ck^o
-do. ¹⁶ so Ck^o; Bā osathī. ¹⁷ Bā omīte me. ¹⁸ Bā miḷāyāmi. ¹⁹ Ck^o
nadim. Bā nadi. ²⁰ Bā vassam va, omitting sare. ²¹ Bā pabbate-, Ck^o omīte
pabbata. ²² Ck^o -yantīti. ²³ Bā upanīyati, Ck^o niyyasi. ²⁴ Bā -te-. ²⁵ Bā
-hiti, Ck^o -hi. ²⁶ Ck^o -ti. ²⁷ Bā pabbatapāde, Ck^o omīte pabbata. ²⁸ Bā
pubbāsane. ²⁹ Bā nisīnno. ³⁰ Bā omīte sayi. ³¹ Bā paṭit̥thito, Ck^o pi t̥thito.

tassa viddhabhayaṃ na jānāti, visaññaṃ pana naṃ¹ parivattitvā nipannaṃ disvā „kin nu kho me sāmikassa² dukkhaṃ“ ti upadhārenti³ pahāramukhato⁴ paggharantaṃ lohitaṃ disvā piyasāmike uppannaṃ⁵ balavasokaṃ sandhāretuṃ asakkonti mahāsaddena paridevi. Rājā „kinnaro mato bhavissatīti“⁶ 5
nikkhamitvā attānaṃ dassesi. Candā taṃ⁷ disvā „iminā me corena piyasāmiko viddho bhavissatīti“⁸ kampaṃāṇā palāyitvā pabbatamatthake thatvā rājānaṃ aribhāsenti⁹ pañca gāthā āha¹⁰:

5. Pāpo kho¹¹ rājaputto yo me icchitapatim varākiyā 10
vijjhi¹² vaṇṇamūlasmiṃ¹³, so yaṃ¹⁴ viddho chamā seti¹⁵. 22.
6. Imaṃ mayhaṃ hadayaṣokaṃ paṭimuñcatu rājaputta tava mātā
yo mayhaṃ hadayasoko¹⁶ kimpurisaṃ apekkhamānāya¹⁷. 23.
7. Imaṃ mayhaṃ hadayaṣokaṃ paṭimuñcatu¹⁸ rājaputta tava jāyā
yo mayhaṃ hadayasoko kimpurisaṃ apekkhamānāya¹⁹. 24. 15
8. Mā ēa putte mā ca patiṃ addakkhi rājaputta tava mātā
yo kimpurisaṃ avadhi adūsakaṃ mayhaṃ kāmāhi²⁰. 25.
9. Mā ca putte²¹ mā ca patiṃ²² addakkhi²³ rājaputta tava jāyā
yo kimpurisaṃ avadhi adūsakaṃ mayhaṃ kāmāhiti. 26.

Tattha varākiyā ti kapaṇāya, paṭimuñcatu²⁴ ti paṭilabhatu phusatu²⁵
pāpuṇṇaṃ, mayhaṃ kāmāhiti mayhaṃ kāmena.

Rājā naṃ²⁶ pañcahi gāthāhi paridevitvā²⁷ pabbatamatthake thatvā yeva assāsento

10. Mā tvaṃ²⁸ Caude rodi²⁹, mā soci vanatimiramattakkhi,
mama tvaṃ hohisi bhāriyā rājakule pūjitā nārīti 27. 25
gātham āha.

¹ Ck paṇṇaṃ. ² Bā piya sā-. ³ all three MSS. -ti. ⁴ Bā mahāsattassa dukkhaṃ. ⁵ Cks -nna. ⁶ Ck naṃ. ⁷ Bā abhāsī. ⁸ Bā adda si. ⁹ Bā vijjhasi.
¹⁰ Ck cinaṃ-, Bā thanaṃ-. ¹¹ Bā yāha in the place of so yaṃ. ¹² Bā sesi. ¹³ Cks -kaṃ. ¹⁴ Cks ave-. ¹⁵ Cks -muccatu, Bā -muñjatu. ¹⁶ this verse is wanting in Bā. ¹⁷ Bā -aṃ. ¹⁸ Bā puttī. ¹⁹ Bā tamayī. ²⁰ Cks -muccatū, Bā muñjatū. ²¹ Bā taṃ. ²² Bā paribhāsetvā. ²³ Bā tvaṃ. ²⁴ Ck ruci, Ck ruci.

Tattha Candā ti M-assa paridevanakāle nām¹ assā² sutattā evam āha, vanatimīramattakkhīti vanatimīrapupphasamānakkhī³, pūjītā ti solasannam itthisahassannam jetthikā aggamahe⁴ hessasi.

Candā tassa vacanam sutvā „tvam kim mam⁵ vadesīti⁶“
5 sīhanādam nadantī anantaraṃ gātham āha:

11. Api nūnāham marissam na ca panāham rājaputta tāva hessam
yo kimpurisaṃ avadhi adūsakaṃ mayham kāmāhīti. 28.

Tattha api nūnāham ti api ekamsen⁷ eva aham marissam.

So tassā vacanam sutvā nicchandarāgo hutvā itaram
10 gātham āha:

12. Api bhīruke api jīvitukāmi⁸ kimpurisi gacchā⁹ H¹⁰navantam,
tālissatagarabhojane⁶ araṇṇe taṃ⁷ migā ramissantīti⁸. 29.

Tattha api bhīruke ti bhīrujātike⁹, tālissatagarabhojane¹⁰ ti tvam
tālissapattatagarabhojanā¹¹ migā¹², tasmā araṇṇe tam migā va¹³ ramissantī, na
15 tvam rājakulārāhā¹⁴, gacchā¹⁵ ti nam¹⁶ avaca

Vatvā ca pana nirapekkho hutvā pakkāmi. Sā tassa
gatabhāvam¹⁷ ñatvā oruyha M-am āliṅgitvā pabbatam¹⁸ matthakam
āropetvā pabbatatale nipajjāpetvā sīsam assa attano ūrusu kāvā
balavaparidevam¹⁶ paridevamānā dvādasa gāthā abhāsi:

20 18. Te pabbatā tā¹⁷ ca kandarā tā ca¹⁸ giriguhāyo,
tattha taṃ¹⁹ apassantī kimpurisa katham aham kāsā²⁰, 30.

14. Te paṇṇasanthatā²¹ ramaṇiyā vālamigehi anuciṇṇā,
tattha²² taṃ apassantī kimpurisa katham aham kāsā²⁰. 31.

15. Te pupphasanthatā²³ ramaṇiyā vālamigehi anuciṇṇā,
25 tattha taṃ -pe-²⁴. 32.

¹ Ck² nāmassa. ² Ck³ -pupphamānakkhī, C⁴ -pupphapamānakkhī, B⁵ -samānā
akkhī. ³ all three MSS. -si. ⁴ Ck⁵ kimam, B⁶ kim, omitt⁷ig mam. ⁵ Ck⁶
-hīti. ⁶ Ck⁷ -no, C⁸ -nagarabhojano, B⁹ tālissatagarabhojanāntasmā. ⁷ B⁸ tvam.
⁸ Ck⁹ rasmīnti, C¹⁰ ramissantī, B¹¹ ramissantīti. ⁹ B¹² atibhīrukaṇṇā, H¹³ api
atibhīru-. ¹⁰ B¹⁴ tālissatagarabhojanā. ¹¹ B¹⁵ tālissapattatagarapattabho-. ¹²
B¹⁶ sīti. ¹³ B¹⁷ omits va. ¹⁴ B¹⁸ -le arāhā. ¹⁵ B¹⁹ omits nam. ¹⁶ Ck²⁰ omitt
paridevam. ¹⁷ B²¹ omits tā. ¹⁸ B²² omits tō ca. ¹⁹ B²³ yo ca tattheva tiṭṭanti
tattheva taṃ. ²⁰ B²⁴ akāsi. ²¹ B²⁵ -sandātā? ²² B²⁶ tattheva. ²³ Ck²⁷ -santha,
C²⁸ -santharā, B²⁹ -santhātā. ²⁴ B³⁰ tattheva taṃ apassantam kimpurisa katham
aham akāsi.

16. Acchā¹ sa²ṇṇanti giricaranadiyo³ kusumābhikinnasotāyo,
tattha -pe-⁴. 33.
17. Nilāni Himavato pabbatassa kūṭāni dassaneyyāni⁵,
tattha -pe-⁶. 34.
18. Pītāni Himavato pabbatassa kūṭāni dassaneyyāni¹, 5
tattha -pe-⁵. 35.
19. Tambāni Himavato pabbatassa kūṭāni dassaneyyāni⁴ -pe-. 36.
20. Tuṅgāni Himavato pabbatassa kūṭāni dassaneyyāni⁴ -pe-. 37.
21. Setāni Himavato pabbatassa kūṭāni dassaneyyāni⁴ -pe-,
tattha -pe-. 38. 10
22. Citrāni Himavato -pe-. 39.
23. Yakkhagaṇasevite Gandhamādane osadhehi sañchanne,
tattā taṃ aṇṇanti kimpurisa kathāṃ ahaṃ kāsāṃ. 40.
24. Kimpurisaevite Gandhamādane osadhehi sañchanne,⁷
tattā taṃ aṇṇanti kimpurisa kathāṃ ahaṃ kāsāṃ ti. 41. 15

Tattha te pabbatā ti yesu mayāṃ ekato⁶ abhiraminhā⁷ ime te pabbatā
tā ca kandarā tā ca giriguhāyo, tatth' eva⁸ thitā tesu ahaṃ idāni taṃ aṇṇanti⁹,
kathāṃ kāsāṃ ti¹⁰ kiṃ karissāmi, tesu pupphaphalapallavādisobhaṃ taṃ¹¹
aṇṇanti¹² kathāṃ adbhivāsetum sakkhissāmi¹³ paridevati, paṇṇasantharā¹⁴
ti tālisa, attādigaṇḍhapappasantharā¹⁴, acchā ti paṇṇanodika¹⁵, nilāniti 20
maṇimayāni, pītāniti sovaṇṇamayāni, tambāniti manosiḷāmayāni, tuṅgā-
niti uccāni yakkhagaṇāni, setāniti rajatamayāni, citrāniti¹⁶ satraratanā-
missakāni, yakkhagaṇasevite ti bhummadevatāsevite¹⁷.

Iti sā dvādasahi gāthāhi paridevitvā M-assa ure hattham
ṭhapetvā santāpabhāvaṃ ñatvā „Cando jīvati yeva, tāvad 25
eva¹⁸ ujjhānakammaṃ¹⁹ katvā jīvitam assa dassāmi²⁰“ cintetvā
„kin nu kho lokapālā nāma n' atthi, udāhu vippavutthā ādu

¹ Bā accā. ² Bā girivananadiyo. ³ Bā tatheva taṃ ete ⁴ Bā -niyāni. ⁵ Bā
tattāeva taṃ etc. ⁶ Bā adda va. ⁷ Bā -ruhimhā. ⁸ Ck natheva. ⁹ Bā ta-
theva. ¹⁰ all three MSS. -ti. ¹¹ Ck kathāṃ tāsaṃ. ¹² Ck -bhaṃ, omitting
taṃ, Bā -bhantaṃ taṃ. ¹³ Ck paṇṇanti, Bā aṇṇanti ¹⁴ Bā -saṇḥatā. ¹⁵
Bā -gandharasaddappasantharā. ¹⁶ Bā vippasannodakā. ¹⁷ Ck vici-. ¹⁸ Ck
bhummā - tā, Bā -tāhi sevite. ¹⁹ Bā devatāni in the place of tāvadeva, Bā
devatā. ²⁰ Bā uccāna-.

matā me¹ piyasāmikaṃ na rakkhantīti² devu³hānakammaṃ⁴ akāsi. Tassā sokavegena Sakkassāsanaṃ⁵ uṇhaṃ ahoṣi. So⁶ āvajjanto taṃ kāraṇaṃ ñatvā brāhmaṇavaṇṇenāgantvā⁷ kuṇḍikato⁸ udakaṃ gahetvā M-aṃ siñci⁹. Tāvad eva viṣaṃ¹⁰ an-
 5 taradhāyi, vaṇṇo rūhi, „imāsmiṃ ṭhāne viddho“ ti pi¹¹ na paññāyi¹², M. sukhito utthāsi¹³. Candā arogaṃ piyasāmikaṃ disvā somanassappattā Sakkassa pāde vandantī anantaraṃ gātham āha:

25. Vande te ayirabrahme¹⁴ yo me icchitapatiṃ¹⁵ varākiyā
 10 amatenā abhisiñci samāgatasmim piyatamenā¹⁶ 'ti. 42.

Tattha amatenā 'ti udakaṃ smatam maññamānā¹⁷ M-aṃ āha, piya-
 tamenā 'ti piyatarena, ayam eva vā patho.

Sakko tesam ovādam adāsi: „ito paṭṭhāya Candapabbata-
 tato¹⁸ oruṃha maussapathaṃ mā gamittha, idh' eva vasathā“
 15 'ti evaṇ ca pana ovaditvā sakatṭhānam eva gato. Candāpi
 „kin no sāmi iminā paripanthatṭhanena¹⁹, ehi Candapabbata-
 tam eva gacchāma²⁰“ 'ti vatvā osānagātham āha:

26. Vicarāma²¹ dāni girivaranadiyo²² kusumābhikinnasotāyo²³
 nānādumasavanāyo²⁴ piyamvadā aññamaññassā²⁵ 'ti. 43.

20 S. i. d. ā. „na idān' eva pubbe p' esā mayi asamhiracittā
 anaññaneyyā yevā²⁶“ 'ti vatvā j. s. „Tadā rājā Anuruddho ahoṣi²⁷,
 Candā Rāhulāmātā, kinnaro aham evā²⁸“ 'ti. Candakinnara-
 jātakaṃ²⁹.

3. Mahāukkusa-jātaka.

25 Ukkā milācā³⁰ bandhantīti. Idam S. J. v. Mitta-
 gandhakaupāsakaṃ³¹ ā. k. So kira Sāvattiyam parijjā-

¹ C¹ tename. ² B² devatā uccānā-. ³ B³ -ssa ās-. ⁴ B⁴ sakko. ⁵ B⁵ -na ag-. ⁶ B⁶ tuṇhigato. ⁷ B⁷ āsañci. ⁸ B⁸ adds nivattetvā. ⁹ B⁹ omits pl. ¹⁰ B¹⁰ -yati. ¹¹ B¹¹ adds pl. ¹² B¹² ayyare-. ¹³ B¹³ -taṇṇa-. ¹⁴ C¹⁴ candā-. ¹⁵ C¹⁵ imināya, C¹⁶ paripatta-, C¹⁷ parinata-, B¹⁷ paripañhā-. ¹⁶ C¹⁶ gacchā. ¹⁷ C¹⁷ B¹⁷ vicarāma. ¹⁸ C¹⁸ -diyā, B¹⁸ girivaranadiyo. ¹⁹ B¹⁹ -sotayo, C¹⁹ -sotāye. ²⁰ B²⁰ -dumavasanāyo. ²¹ B²¹ evā. ²² B²² rājā devadatto ahoṣi sakko anuruddho. ²³ B²³ -ri-. ²⁴ C²⁴ vi-, B²⁴ ci-. ²⁵ B²⁵ mittabandha-.

kulassa putto s¹hāyāṃ pesetvā aṇṇataraṃ kuladhītarāṃ vārāpetvā
 „atthi pan' assa uppannakiccaṃ² nittharaṇasamattho mitto vā sahāyo
 vā“ ti „n' atthitī³“ „tena hi mitte tāva ganthetū⁴“ 'ti vutte tasmiṃ
 ovāde tathavā paṭhamāṃ tāva catūhi dovārikehi saddhīm mettīm akāsi.
 Athānupubbena nagaraguttikagaṇakamghāmattādīhi⁵ saddhīm mettīm 5
 katvā senāpatināpi uparājenāpi saddhīm⁶, tehi pana saddhīm ekato
 hutvā raṇṇā saddhīm akāsi, tato asītiyā mahātherehi⁷ Anandattherena⁸
 saddhīm ekato hutvā T-ena saddhīm mettīm⁹ akāsi. Atha nam S.
 saraṇesu ca sīlesu ca paṭiṭṭhāpesi, rājāpi 'ssa issariyaṃ adāsi, so
 Mittagandhako¹⁰ yevā 'ti pākaṭo jāto. Ath' assa rājā mahantaṃ 10
 gehaṃ datvā āvāhamāṅgalaṃ kāresi, rājānaṃ ādīm katvā mahājano
 paṇṇākāre¹¹ paṇi. Ath' assa bhariyā raṇṇā pahitaṃ paṇṇākāraṃ
 uparājassa āpāraṇa pahitaṃ senāpatissā 'ti eten' upāyena sakala-
 nagaravāsino ābandhitvā gaṇhi. Sattame divase mahāsakkāraṃ
 katvā¹² Dasabalāni nimantetvā pañcasatasamkhātassa¹³ Buddha- 15
 pamukhassa saṃghassa¹⁴ mahādānaṃ datvā bhattakiccāvasāne S-rā
 katānumodanaṃ¹⁵ sutvā ubho pi jayampatikā sotāpattiphale paṭiṭṭha-
 hīmsu. Dh. k. s.: „āvuso Mittagandhakaupāsako¹⁶ attano bhariyaṃ
 nissāya tassā vacanaṃ sutvā¹⁷ sabbehi mettīm¹⁸ katvā raṇṇo santikā
 makāsakkāraṃ labhi, S-rā¹⁹ saddhīm pana mettīm katvā ubho pi 20
 jayampatikā sotāpattiphale paṭiṭṭhitā“ ti. S. āgantvā „kāya nu 'ttha
 bhikkhave e. k. s.“ ti pucchitvā „imāya nāmā“ 'ti vutte „na bhik-
 khave idān' ev' esa etaṃ²⁰ mātugāmaṃ nissāya mahantaṃ yasam
 patto, pubbe²¹ tiracchānayoniyaṃ nibbatto pi pan' esa etissā vaca-
 nena 'bahūhi²² saddhīm²³ mettīm²⁴ katvā puttasokato mutto“ ti 25
 vatvā²⁵ a. ā.:

A. B. Br. r. k. eke²⁶ paccantavāsino yattha yattha²⁷
 bahum māmsaṃ labhanti, tattha tattha gāmaṃ nivesetvā²⁸
 araṇṇe vicaritvā²⁹ migādayo māretvā māmsaṃ āharitvā

¹ C² B² -nnaṃ-. ² B² natthitī. ³ B² bandhetū. ⁴ B² omit aganaka. ⁵ B² adds
 mitti, B² mettī. ⁶ B² adds saddhīm. ⁷ B² adds pi. ⁸ B² mitti. ⁹ B² mid-
 dhabaṇ-. ¹⁰ B² -raṇ. ¹¹ B² ābandhitvā bho jayampatī sotaṭpattiphale pati-
 tthavā in the place of ābandhitvā gaṇhi - - katvā. ¹² B² pañca satassa. ¹³
 B² -pamukha bhikkhusaṅghassa. ¹⁴ B² kathitaṃ anu-. ¹⁵ B² -bandhaka-. ¹⁶
 B² katvā. ¹⁷ B² mīsaṃ. ¹⁸ B² tathāgatena. ¹⁹ B² ekaṃ. ²⁰ B² adds pi.
²¹ C² omit sa-. ²² B² mitti. ²³ B² tehi yācīto. ²⁴ B² ekacce. ²⁵ B²
 uivā-. ²⁶ B² omitti vl. • •

- puttadāraṃ¹ posenti. Tesāṃ gāmato avidūre / anahājātassaro²,
tassa dakkhiṇapasse eko senasakuṇo pacchimāpasse ekā sena-
sakuṇī uttarapasse siho migarājā pācīnapasse ukkusaṣakuṇa-
rājā vasati. jātassaramajjhe pana unnatattṭhāne kacchapo vasati.
- 5 Tadā so seno seniṃ „bhariyā me hohīti“ vāresi³. Atha naṃ
sā āha: „atthi pana te koci mitto“ ti. „N’ atthi bhaddo“ ti.
„Amhākaṃ uppannabhayaṃ vā dukkhaṃ vā haraṇasamattamaṃ⁴
sahāyakaṃ⁵ laddhuṃ vaṭṭati, mitte tāva gaṇhāhīti“. „Kena⁶
saddhiṃ mettiṃ⁷ karomi bhaddo“ ti. „Pācīnapasse vasa-
10 tena ukkusarājena uttarapasse sihena jātassaramajjhe kaccha-
pena saddhiṃ⁸ karohīti“. So tassā vacanaṃ sampaticchitvā
tathā akāsi. Tadā te ubho saṃvāsaṃ kappetvā - tasmīṃ yeva
sare ekasmiṃ dīpake kalambarukkho⁹ atthi samantā udakena
parikhitto tasmīṃ - kulāvakaṃ katvā paṭivasimsu. Tesāṃ
- 15 aparabhāge dve potakā jāyimsu, tesāṃ pakkhesu asaṃjātesu
yeva ekadivasaṃ te jānapadā divasaṃ¹⁰ araṇṇe varantaṃ¹¹
kiñci alabhivā „na sakkā tucchahatthehi gharaṃ gantuṃ, mac-
che vā kacchape vā gaṇhissāma¹² ‘ti“ saraṃ otarivā taṃ dīpakaṃ
gantvā tassa kalambassa¹³ mūle nipajjitvā makasādihi khajja-
20 mānā tesāṃ palāpanatthāya¹⁴ araṇṇiṃ manthetvā¹⁵ aggiṃ nib-
battetvā¹⁶ dhūmaṃ kariṃsu. Dhūmo uggantvā¹⁷ sakuṇe pa-
hari¹⁸, sakuṇapotakā viraviṃsu. Jānapadā taṃ sutvā
„ambho sakuṇapotakānaṃ saddo, uttṭhetha ukkā bandhatha,
chātā sayitum na sakkoma, sakuṇamaṃsaṃ khādītva va sa-
25 yissāma¹⁹ ‘ti vatvā aggiṃ jāletvā²⁰ ukkā bandhiṃsu. Sakuṇikā
tesāṃ saddaṃ sutvā „ime amhākaṃ potake khādītukāma,
mayāṃ evarūpassa bhayassa haraṇatthāya mitte gaṇhimha,
sāmikaṃ ukkusarājassa santikaṃ pesessāmīti“ cintetvā „gaccha

¹ B² -re. ² B² adde atthi. ³ B² vadati. ⁴ B² nīṭharaṇa-. ⁵ B² mittani vā, sahāyaṃ vā. ⁶ B² kehi. ⁷ B² mittiṃ. ⁸ B² adde mitti. ⁹ B² kadappa-. ¹⁰ B² tisam. ¹¹ B² caritvā. ¹² B² kadappassa. ¹³ C² palāyana-, B² palāpanatthā. ¹⁴ C² mante-, B² bandhitvā. ¹⁵ B² adde na sakkā tuccha. ¹⁶ B² dhume uggatte. ¹⁷ B² smiṃ s. p. ¹⁸ C² jalitvā.

sāmi, puttāna, no uppannabhayaṃ ukkusarājassa ārocehi¹“
paṭhamam gātham āha:

1. Ukkā milācā² bandhanti dīpe³,
pajā mamaṃ⁴ khāditum patthayanti,
mittam sahāyaṃ ca vadehi⁵ senaka⁶,
ācikkha nātivasyanaṃ dijjānaṃ ti. 44.

5

Tattha milācā⁷ ti jānapadā, dīpe ti dīpakamhi, pajā mamaṃ ti
mama paṭtake, senakā⁸ ti senakasakunaṃ nāmenālapati, nātivasyanaṃ ti
puttassa vyasanaṃ, dijjānaṃ ti ambhakaṃ nātināṃ dijjānaṃ, idaṃ⁹ vyasanaṃ
ukkusarājassa santikaṃ gantvā ācikkhāhi vadati.

10

So vegen¹⁰ tassa vasaṇaṭṭhānaṃ gantvā vassitvā¹⁰ attano
āgataḥḥavaṃ jānāpetvā katokāso upasaṃkamitvā vanditvā
„kimkāraṇa āgato sīti“ puṭṭho¹¹ dutiyaṃ gātham āha:

2. Dijo dijjānaṃ pavaro si pakkhi¹²,
ukkusarāja saraṇaṃ taṃ upemi,
pajā mamaṃ khāditum patthayanti
luddā milācā¹³, bhava me sukhāyā¹⁴ ti. 45.

15

Tattha dijo ti tvaṃ dijo c' eva dijo¹⁴ pavaro ca.

Ukkusarajā senakaṃ „mā bhāyīti“ assāsetvā tatiyaṃ
gātham āha:

20

3. Mittam sahāyaṃ ca karonti paṇḍitā
kāle akāle sukham āsayānā¹⁵,
karomi te senaka etam atthaṃ,
ariyo hi ariyassa karoti kiccaṃ ti. 46.

Tattha kāle akāle ti divā ca rattin¹⁶ ca, ariyo ti idha ācāraariyo
adhippeto, ācārasampanno hi ācārasampannassa kiccaṃ karoti-eva, kim ettha
ācariyaṃ¹⁶ ti vadati.

¹ Bā adda vatvā. ² Bā cīlābha, Bā cī-. ³ Bā raṭṭhādīpe. ⁴ Bā mama. ⁵
Ckā parehi. ⁶ Bā -kaṃ. ⁷ Bā tīlācā, Bā cī-. ⁸ Bā mamā. ⁹ Bā imaṃ. ¹⁰
Bā vassetvā. ¹¹ Bā āgatakarāṇaṃ dassento. ¹² Ck pakkhira, Bā pakkhima.
¹³ Bā cīlā. ¹⁴ Ck dije, Bā dijjānaṃ. ¹⁵ Bā esamānaṃ. ¹⁶ Bā karapiyaṃ.

Atha naṃ pucchi: „kiṃ samma rukkhāṃ ¹āpāhā¹ milācā²“
 ti. „Na tāva abhirūhanti³, ukkā yeva bandhantīti⁴. „Tena hi tvaṃ
 sīghaṃ gantvā⁵ mama sahāyikaṃ assāsetvā mama āgamana-
 bhāvaṃ ācikkhā⁶“ ti. So tathā akāsi. Ukkusarājāpi gantvā⁷
⁵ kalambassāvidūre⁸ milācānaṃ⁹ abhirūhanaṃ olokento ekasmiṃ
 rukkhagge nisīditvā ekassa milācassa¹⁰ abhirūhanakāle tasmiṃ
 kulāvakassa avidūraṃ¹¹ abhirūlhe sare nimujjitvā pakkhehi ca
 mukhehi ca udakaṃ āharitvā ukkāya upari āsiñci, sā cūbbāyi.
 Milācā „imaṃ ca senakasakuṇaṃ¹² potake c' assa¹³ khādisāma¹⁴“
¹⁰ 'ti otarivā puna ukkaṃ jalāpetvā¹⁵ abhirūhimsu¹⁶, puna ukkuso
 vijjhāpesi¹⁷. Eten' upāyena baddhabaddhaṃ¹⁸ vijjhāpentass'
 ev' assa¹⁹ adḍharatto jāto. So ativiya 'kilami²⁰, heṭṭhā udare
 kilomakaṃ tanuttagataṃ²¹, akkhīni²² ṛatīāni jātāni. Tam' disvā
 sakunikā sāmikaṃ āha: „sāmi atikilanto²³ ukkusarājā, etassa
¹⁵ thokaṃ vissamanatthāya gantvā kacchaparājassa kathehīti²⁴.
 So tassā vacanaṃ sutvā ukkusaṃ upasaṃkamitvā gāthāya
 ajjhabhāsi:

1. Yaṃ hoti kiccaṃ anukampakena
 ariyassa ariyena kataṃ tava-y-idam²⁵,
²⁰ attānurakkhī bhava mā aḍayha,
 lacchāma putte taya jīvamāne ti. 47.

Tattha kataṃ tavayidan²⁶ ti tayā idaṃ, ayaṃ eva vā pātho.

So tassa vacanaṃ sutvā sīhanādaṃ nadanto²⁷ pañcamam
 gātham āha:

²⁵ :. Tav' eva²⁸ rakkhāvaraṇaṃ karonto
 sarīrabhedāpi na santasāmi,
 karonti h' ete²⁹ sakhinaṃ³⁰ sakhāro:
 pāpaṃ cajanti, satān' esa³¹ dhammo ti. 48.

¹ Bā abhirūlā. ² Ck Bā cl-. ³ Bā -ruḷā. ⁴ Bā katvā. ⁵ Bā āg-. ⁶ Bā kad-.
⁷ Bā -re. ⁸ Bā senaka sakuna, Ck kāraṇasakuna. ⁹ Bā ca. ¹⁰ Bā jā-. ¹¹
 Bā abhirūhī, Ck abhirūhimsu. ¹² C' vijjha-, Bā vijjā-. ¹³ Ck baddhabaddha,
 Bā bandhabandha. ¹⁴ Bā -matī. ¹⁵ Bā anukamgataṃ. ¹⁶ Bā ativiya, kilamanto.
¹⁷ so Ck for tavēdaṃ, Bā tayidaṃ. ¹⁸ Bā tameva. ¹⁹ so Ck
 for etaṃ? Bā heke. ²⁰ Ck Bā -naṃ. ²¹ Ck satamntā.

Caṭṭham paṇṇa S. abhisambuddho hutvā tassa guṇaṃ vaṇṇento āha :

6. Sudukkaraṃ kammam akā anḍaj' āyaṃ vihaṅgamo
atthāya kuraro¹ putte² aḍḍharatte anāgate ti. 49.

Tattha kuraro³ ti ukkuraṇḍā⁴, putte⁵ ti senassa putte⁶ rakkhanto
tesaṃ atthāya aḍḍharatte anāgate⁷ yāva⁸ diyaḍḍhayāmaṃ vāyāmaṃ karonto 5
dukkaraṃ aḍḍasi.

Seno pi „ukkusa⁷ thokaṃ vissamāhi sammā“ 'ti vatvā
kaccapassa santikaṃ gantvā taṃ utthāpetvā „kiṃ samma
āgato sīti“ vutte „evārūpaṃ nāma bhayaṃ uppannaṃ, ukkusa-
rāḍā paṭhamayāmato paṭṭhāya vāyamanto kilami, ten' amhi 10
tava santikaṃ āgato“ ti vatvā sattamaṃ gātham āha :

7. Cutāpi eke⁸ khalita-ssakammunā
mittānukampāya paṭiṭṭhahanti,
puttā māma' aṭṭā⁹, gatim āgato 'smi,
atthaṃ caretha¹⁰ mama vārichannā¹¹ 'ti. 50. 15

Tass¹² attho: sāmi ekaccehi yasato vā dhanato vā cutāpi sakammanā¹³
khalitāpi¹⁴ mittānaṃ anukampāya paṭiṭṭhahanti, mamaṃ ca puttā aṭṭā¹⁵ āturā,
tenānaṃ¹⁶ taṃ gatim paṭisaraṇaṃ¹⁷ katvā āgato¹⁸, puttānaṃ jīvitadānaṃ
dadanto atthaṃ me carāhīti¹⁹.

Taṃ sutvā kaccapo itaraṃ gātham āha: 20

8. Dhanena dhaññena ca attanā va
mittaṃ sahāyaṃ ca karonti paṇḍitā,
kaṇḍomi te senaka etam atthaṃ,
ariyo hi ariyassa karoti kiccaṃ ti. 51.

Ath' assa putto avidūre nipanno pitu vacanaṃ sutvā „mā 25
me pitā kilamatu, ahaṃ' pitu kiccaṃ karissāmīti“ cintetvā
navamaṃ gātham āha :

9. Appḍssukko tāta tuvaṃ nisīda,
putto pitu carati¹⁹ atthacariyaṃ²⁰,

¹ B¹ guruyo. ² C² putto. ³ B³ gurur., C³ kurare. ⁴ C⁴ -ja. ⁵ C⁵ putto.

⁶ B⁶ adda ti. ⁷ B⁷ -saṃ. ⁸ C⁸ ete, B⁸ heke. ⁹ B⁹ mapatṭā, C⁹ mamaṃja.

¹⁰ B¹⁰ caratha. ¹¹ C¹¹ -jananā, B¹¹ -carati. ¹² B¹² -mmunā. ¹³ B¹³ call-. ¹⁴

C¹⁴ aḍḍasi. ¹⁵ B¹⁵ tenanava. ¹⁶ B¹⁶ omits paṭi. ¹⁷ B¹⁷ adda sīmi. ¹⁸ B¹⁸ caretha

vāricharati. ¹⁹ C¹⁹ arati. ²⁰ B²⁰ omits carati attha.

aham carissāmi tav' etam¹ attham
senassa putte paritāyamāno ti. 52.

Atha nam pitā gāthāya ajjhabhāsi:

10. Addhā hi tāta satān' esa dhammo
putto pitu yaṁ² caretha atthacariyaṁ,
app-eva maṁ disvā pavaddhakāyaṁ³
senassa puttā na viheṭṭhayeyyūn⁴ ti. 53.

Tattha satānesa dhammo ti paṇḍitānaṁ esa dhammo, puttā nā 'ti⁵
senassa putte milācā⁶ na heṭṭhayeyyūn⁷.

10. Evaṁ vatvā mahākacchapo „samma mā bhāyi, tvaṁ purato
gaccha, idān' aham āgamissāmīti⁸“ taṁ uyyojētvā⁹ uḍake pa-
titvā¹⁰ kalalaṁ ca samkaḍḍhitvā¹¹ āḍāya dipakaṁ gantvā¹² aggiṁ
pajjhāpetvā¹³ nipajji. Milācā¹⁴ „kiṁ no senapotehi¹⁵, imaṁ
kāṇakacchapaṁ¹⁶ parivattetvā māressāma, yaṁ no sabbesaṁ
15 pahossatīti¹⁷ valliyo uddharitvā jiyā¹⁸ gahetvā nivaṭṭhapiloti-
kāpi¹⁹ mocetvā tesu ṭhānesu bandhitvā kacchapaṁ parivatte-
tum na sakkonti. Kacchapo te ākaḍḍhanto gantvā²⁰ gam-
bhīraṭṭhāne uḍake pati. Te pi kacchapalobhena tena²¹ saddhiṁ
yeva patitvā udakapunnāya kucchiyā kilantā²² nikkhamitvā
20 „bho ekena²³ no ukkusena yāva aḍḍharattā ukkā vijjhāpitā,
idāni iminā kacchapena uḍake pātetvā²⁴ udakaṁ pāyetvā
mahodarā kat' amhā²⁵, puna aggiṁ karitvā aruṇe uggate pi
ime senapotate khādissāmā²⁶“ 'ti aggiṁ kātuṁ ārabhiṁsu.
Sakuṇikā tesam saddaṁ²⁷ sutvā „sāmi, ime yāya²⁸ kāyaci
25 velāya²⁹ amhakaṁ puttake khāditvā³⁰ gamissanti, sahāyassa no
sihassa santikaṁ³¹ gacchā³²“ 'ti āha. So taṁ khaṇaṁ ñeva

¹ C^k tametam, B^d tatheva. ² B^d naṁ. ³ C^k pañcaddha-, B^d vavaḍḍha-. ⁴
so C^k; B^d puttāni na hedayeyyūn. ⁵ all three MSS. puttānīti. ⁶ C^k pā cī-
⁷ B^d nabodaye-. ⁸ C^k nāgami-, B^d idānāhāgami-. ⁹ B^d pavaṭṭetvā. ¹⁰ B^d
vallaṇṇo uddharitvā vallaṇṇakālaṁ laṇṇasevāḍḍhaṇṇa saḍḍhitvā in the place of ¹¹ laṇṇa-
laṇṇa-. ¹² B^d vijjhā-. ¹³ B^d -takehi. ¹⁴ B^d kāla-. ¹⁵ so C^k; C^k piyā,
B^d valliṭṭhiyo. ¹⁶ B^d -kāhi. ¹⁷ B^d omits gā-. ¹⁸ B^d omits tena. ¹⁹ C^k
-to, B^d kilamanto. ²⁰ C^k etena. ²¹ B^d patitvā. ²² B^d gakkāḍḍhammā. ²³
B^d katham. ²⁴ B^d sāya. ²⁵ B^d -yaṁ. ²⁶ B^d -ke. ²⁷ C^k

tassa santikari¹ gantvā „kiṃ avelāya āgato sīti“ vutte¹ ādīto
patthāya taṃ pavattiṃ ārocetvā ekādasamaṃ gātham āha:

11. Pasū manussā mīgaviriyasetṭha

bhayadditā seṭṭham upabbajanti²,

puttā mam' attā³, gatim⁴ āgato 'smi,

5

tvān no si rājā, bhava me sukhāyā 'ti. 54.

Tattha pasū ti sabbatiracchāne āha, idaṃ vuttaṃ hoti: sēmi migesu
viriyena⁵ seṭṭha⁶, lokasmiṃ hi sabbatiracchānāpi manussāpi bhayatajjitā⁷
hutvā seṭṭhaṃ upagacchanti⁸, mama ca puttā attā⁷, sv-āhaṃ taṃ va gatiṃ⁹ katvā
āgato 'mhi⁹, tvān amhākaṃ rājā, sukhāya me bhavā 'ti¹⁰.

10

Taṃ sutvā sīho gātham āha:

12. Karomi te sēnaka etam atthaṃ,

āyāma te taṃ disātaṃ¹¹ vadhāya,

kathaṃ hi viññū bahu sampajāno

na vāyame attajanassa guttiyā¹² ti. 55.

15

Tattha taṃ disātaṃ¹³ ti taṃ disasamūhaṃ¹⁴, taṃ tava paccatthikaṃ
gaṇaṃ¹⁵ ti attho, bahū ti amitte¹⁶ hantvā samattho, sampajāno ti mit-
tasā bhayappattaṃ¹⁷ jānanto¹⁸, attajanassā 'ti attasamassa¹⁹ aṅgasamassa²⁰
mittassā 'ti attho.

Evaṃ ca pana vatvā „gaccha tvān, putte samassāsehitī“²¹ 20
taṃ uyyojetvā maṇivaṇṇaṃ udakaṃ maddamāno pāyāsi. Milācā
taṃ²¹ āgacchantaṃ disvā „kurarena“²² tāva amhākaṃ ukkā
vijjhāpitā²³, kacchapena amhākaṃ²⁴ nivatthapilotikānaṃ pi
assāmikā katā, idāni pana natṭh' amhā, sīho no jivitakkhayaṃ
eva pāpessatīti²⁵ maraṇabhayatajjitā yena vā tena vā²⁵ pāla- 25
yimsu. Sīho āgantvā rukkhamaṇe na kiñci addasa. Atha naṃ

¹ Bā .o. ² Bā -gacchanti. ³ Ck^s mamaṃja. ⁴ Bā -o. ⁵ Ck^s -tvā, Bā apatti-
titā. ⁶ Bā upajjanti. ⁷ Bā attā atuyā, Ck^s addhā. ⁸ Bā gatiṃ, omitting va,
Ck^s va hatim. ⁹ Ck^s omits mhi. ¹⁰ Ck^s sukhāyamevāti, Bā sukhāyamebhavā-
hiti; tattha pasūti - - wanting in C^s. ¹¹ Bā dipakaṃ. ¹² Bā vu-. ¹³ Bā
dipakan. ¹⁴ Bā verasamohani. ¹⁵ Ck^s gaṇan. ¹⁶ Bā samitte. ¹⁷ Bā bhayup-
patti. ¹⁸ Bā ajāṇ. ¹⁹ Ck^s atthaṃ samatthassa, Bā ahasamassa. ²⁰ Bā adda
jānassa. ²¹ Ck^s milānaṃ, C^s milāmetaṃ, Bā cālātaṃ. ²² Bā kuruyena. ²³
Bā adda tathā. ²⁴ Ck^s -penambhāti. ²⁵ Ck^s omi^t vā.

- kuraro¹ ca kacchapo ca seno ca upasaṃkamtā vandiṃsu.
 So tesam mittānisamsam kathetvā „ito paṭṭhāya mittadhammam
 abhinitvā appanattā hothā“² ti ovaditvā pakkāmi. Te pi sa-
 katṭhānāni³ gatā. Senasakuṇikā attano putte oloketvā „mitte
 5 nissāya amhehi dārakā laddhā“⁴ ti sukkhasamaye⁵ senena saddhim
 sallapantī mittadhammam pakāsamānā cha gāthā abhāsi:
 13. Mittān ca kayirātha sakhāgharaṇ ca⁶,
 ayiraṇ ca kayirātha sukhehi ayiro⁷,
 nivatthakojo va sare 'bhiantvā⁸
 10 modāma puttehi samaṅgibhūtā. 56.
 14. Sakamittassa kammena sahāyassāpalāyino⁹,
 kūjantaṃ upakūjanti lomasā¹⁰ hadayāṅgamam. 37.
 15. Mittam sahāyam adhigamma paṇḍito
 so bhuñjati puttapasum dhanam vā,
 15 ahaṇ ca puttā ca patī ca mayham
 mittānukampāya samaṅgibhūtā. 58.
 16. Rājavatā sūravatā ca attho¹¹,
 sampannasakkkhissa bhavanti h' ete,
 yo¹² mittavā yasavā uggatatto¹³
 20 asmiṇ ca loke modati¹⁴ kāmakāmi¹⁵. 59.
 17. Karaṇīyāni mittāni daliddenāpi senaka,
 passa mittānukampāya samagg' amhā sa nātaka¹⁶. 60.
 18. Sūrena balavantena yo mettīm¹⁷ kurute dijo
 evam so sukhito hoti yathāham tvaṇ ca senakā 'ti. 61.
 25 Tattha mittānā ca 'ti yaṃ kañci¹⁸ attano pittaṇ ca suhajjaṇ ca suhadaya-
 sahāyaṇ ca sāmitṭhānikam¹⁹ ayiraṇ ca karoth' eva²⁰, nivatthakojo va sarebhī-
 hantvā²¹ ti ettha kojo ti kavacam²², yathā nāma paṭimukkam²³ kavacam sare
 abhiantī²⁴ nivareti evam mayam²⁵ mittabalena paccatthike abhiantvā puttahi
- ¹ B² kakkuro. ² B² yathāthā-. ³ B² sukhānisinnasamaye. ⁴ so C²; C²
 -garañca, B² suhadayañca. ⁵ B² sukhāgamāya. ⁶ C² hi-. ⁷ C² yaśm-
 palāyino. ⁸ B² lomahamsa. ⁹ C² attā, C² atthā. ¹⁰ B² so. ¹¹ B² upaga-
¹² so C² for lokasmi cā modati? B² asmi dha loke dati. ¹³ B² -kāsi. ¹⁴
 C² si nā-. ¹⁵ C² mittīm, B² mittam. ¹⁶ all three MSS. kiñci. ¹⁷ B² sāpasa-
 karisamhātā. ¹⁸ B² karoteva ¹⁹ C² B² sarehiantvā. ²⁰ B² vajo. ²¹ B²
 paṭimutta. ²² C² B² -hanati. ²³ B² add pl.

saddhīm modāmā¹ 'ti vadati, sakamittassa kaṇṇmenā 'ti sakassa mittassa parakkamena, saḥāyassāpalāyino¹ ti saḥāyassa apalāyino mīgarājassa, lomassā² ti pakkhino, ambhākaṃ puttakā mañ ca³ tañ ca kūjantañ⁴ hada-
yaṅgamañ madhurassaraṃ nicchāretvā upakūjanti, samaṅgibhūtā ti ekaṭṭhāne
thitā, rūjāvata⁵ sūravatā ca attho ti yassa sīhasadisso rājā ukkusakarchapa-
sadsā ca sūrā mittā ca⁶ honti tena rūjavatī sūravatā ca⁶ attho sakkā pāpuni-
tuni, bhavanti hete ti yo⁷ ca sampannasakhī⁸ paripunnamittadhammo tassa
te⁹ saḥāyā bhavanti¹⁰, uggaṭatto ti sirisobhaggena uggaṭabhāvo, asmiñ ca
loke ti idhalokasaṃkhāte asmiñ ca loke modati, kūmakāmi ti sāmikāṃ āla-
pati, so hi kāme kāmanato¹¹ kamakāmi nāma, samaggamhā¹² ti samaggā¹³
jīt' anhā, sañātake ti¹⁴ nātakehi puttakehi¹⁵ saddhīm

Evam sā chahi gāthāhi mittadhammassa guṇaṃ kathesi.
Te sabbe pi, saḥāyakā mittadhammaṃ abhinditvā va yāvata-
yukaṃ ṭhatvā yathākaṇṇmaṃ gatā.

S. i. d. ā. „na bhikkhave idān' eva sa¹⁶ bhariyaṃ nissāya su-
khappatto pubbe pi sukhappatto yevā“ 'ti vatvā j. s.: „Tadā seno ca
senī ca jayampatikā ahesuṃ¹⁷, puttakacchapo Rāhulo, pitā Mog-
gullāno, ukkuso Sāriputto¹⁸, sīho pana aham evā“ 'ti. Mahā-
ukkusa jātakaṃ.

4. Uddālakajātaka.

20

Kharājina¹⁹ jaṭilā paṃkadantā ti. Idam S. J. v. ekam
kuhakaṃ²⁰ ā. k. So hi niyyānikasāsane pabbajitvāpi catupacca-
yattham²¹ tividham kuhakavathum²² pūresi. Ath' assa agūṇaṃ
pakāsentā bhikkhū dh. k. s.: „āvuso asuko nāma bhikkhu evarūpe
niyyānike Buddhasāsane²³ pabbajitvā kuhanam²⁴ nissāya jīvikaṃ kappe-
ṭṭi²⁵“. S. āgantvā „kāya nu 'ttha bhikkhave e. k. s.“ ti pucchitvā
„nimāya nāmā“ 'ti vutte „na bhikkhave idān' eva pubbe p' esa
kuhako yevā“ 'ti vatvā a. ā.:

¹ Ck^s -ssamapal-. ² Bā lomassā. ³ Bā puttakānañca. ⁴ Ck^s kuñj-. ⁵ Ck^s omit
ca. ⁶ Ck^s Bā omit ca. ⁷ Ck^s so. ⁸ Ck^s -sakkhī, Ck^s -sakkhi. Bā -sakhā. ⁹ Bā
tassete. ¹⁰ Bā saubha-. ¹¹ Bā rato. ¹² Ck^s -mhāsi. ¹³ Ck^s samaggamhā. ¹⁴
Ck^s omit sañātake ti. ¹⁵ Ck^s omits pu-; Bā reads puttehi. ¹⁶ Bā so. ¹⁷ Ck^s
ahosi. ¹⁸ Ck^s adds ahosi. ¹⁹ Ck^s -dinā. ²⁰ Bā adds bhikkhu. ²¹ Ck^s Bā -tthāya.
²² Ck^s kuhañā-, Bā kuhañā-? ²³ Bā -nikasāsane, omitting buddha. ²⁴ Ck^s Bā
kuhakaṃ. ²⁵ Bā -siti. ● ●

patvā rājuyyānā³ vasitvā punadivase sabbehi saddhim dvāra-
 gāme bhikkhāya cari. Manussā mahādānaṃ adaṃsu. Tāpasā
 punadivase nagaraṃ pavisimsu. Manussā mahādānaṃ adaṃsu.
 Uddālakatāpaso anumodanaṃ¹ karoti maṅgalaṃ vadati pañhaṃ
 vissajjeti. Manussā pasīditvā bahūpaccaye adaṃsu. Sakala- 5
 nagaraṃ „paṇḍito gaṇasatthā dhammikatāpaso āgato“ ti saṃ-
 khubhi. Taṃ rañño pi kathayimsu. Rājā „kuhiṃ vasantīti“
 pucchitvā „uyyāne“ ti sutvā „sādhu ajja nesam² dassanāya
 gaṃissāmīti“³ āha. Eko⁴ gantvā „rājā kira vo passitum
 āgacchatīti“ Uddālakassa kathesi. So⁵ isiḡaṇaṃ āmantetvā 10
 „mārisā, rājā, āgamissati, issare⁶ ca nāma ekadivasaṃ āra-
 dhetvā yāvajīvaṃ⁷ alaṃ ḥotīti“. „Kiṃ pana kātabbaṃ āca-
 riya“ ti. So, evaṃ āha: „tumhesu ekacce vaggulivataṃ⁸
 carantu ekacce ukkuṭṭikappadhānaṃ anuyuñjantu ekacce kaṇ-
 ṭakapassayikā⁹ bhavantu ekacce pañcatapaṃ¹⁰ tapantu ekacce 15
 udakorohana-kammaṃ¹¹ karontu ekacce tattha tattha mante
 sajjhāyāntu“ ti. Te tathā karimsu. Sayam pana attha
 vā dasa vā paṇḍite vādine¹² gahetvā manohare¹³ ādhārake ra-
 maṇīyaṃ potthakaṃ ṭhapetvā antevāsikaparivuto paññatte
 sāpassaye¹⁴ āsane nisīdi. Tasmim khape rājā purohitaṃ ādāya 20
 mahanteṇa parivārena uyyānaṃ āgantvā¹⁵ te micchātapaṃ ca-
 rante disvā „apāyabhayehi“¹⁶ muttā¹⁷ ti pasīditvā Uddālakassa
 santikaṃ gantvā paṭisanthāraṃ katvā ekamante¹⁸ nisinnō tuṭṭha-
 mānaso purohiteṇa saddhim¹⁹ sallapanto paṭhamaṃ gāthamaṃ āha:

1. Kharājina jātilā, paṃkadantā (Jāt. III. p. 236-237.)

25

dumukharūpā¹⁰ ye 'me²⁰ japanti

kaṇṭhā²¹ nu te mānusa-ke payoge

idaṃ vidū parimuttā apāyā ti. 62.

¹ Bā dānaṃ. ² Bā te-. ³ Bā gaṃissāmī sveva gaṃissāmā ti. ⁴ Bā adda
 pariso. ⁵ Bā adda pi. ⁶ Bā -ro. ⁷ Bā adda jīvituṃ. ⁸ Bā -vattaṃ. ⁹ Bā
 kaṇṭhikesayikā. ¹⁰ Bā pañcā-. ¹¹ Bā udakaro-. ¹² Bā paṇḍitapādino. ¹³ Bā
 manorame. ¹⁴ Bā omīsa sā-. ¹⁵ Bā gantvā. ¹⁶ Bā -yamhā. ¹⁷ Bā mutto, C²
 vuttā. ¹⁸ Bā -taṃ. ¹⁹ C² rummakharupā, C² rupā. ²⁰ Bā mantai. ²¹ C²
 kacca, Bā kicci.

Tattha kharājīnā ti kharehi¹ ajīnacammehi samannāgatā, paṇka-
dantā ti dantakaṭṭhassa akhādanena malaggahitadantā², dummukharūpā³
ti anañjitakkhā⁴ amañḍitarūpā lūkhasaṇḍighāṭḍharā⁵, mānusakē payoge ti
manussehi kattabbakiriye, idaṃ vidū ti idaṃ tapakaraṇaṃ⁶ ca mantajjhānaṃ
5 ca jānanta⁷, apāyā ti kacci ācariya⁸ ime⁹ catūhi apāyehi muttā ti pucchati

Taṃ sutva purohito „ayaṃ rājā aṭṭhāne pasanno, tuṇhi
bhavitum na vaṭṭatīti“ cintetvā dutiyaṃ gātham āha:

2. Pāpāni kammāni karoṭṭha rāja

bahussuto ce na careyya dhammaṃ,

10 saḥassavedo pi na taṃ paṭicca

dukkhā pamuñce caraṇaṃ apatvā ti. 63.

Tattha bahussuto ce ti sare mahārāja¹⁰ bahussuto¹¹ paṇupāṭivedo¹²
dasakusalakammaṃ¹³ na careyya tīhi dvārehi „pāpāni“ eva careyya, tittṭhaṃ tayo
vedā saḥassavedo¹⁴ pi samāno¹⁵ taṃ¹⁶ bāhusaccaṃ paṭicca aṭṭhasamāpatti-
15 saṃkhātāni caraṇaṃ apatvā apāyadukkhaṭo na muñceyyā ti.

Tassa vacanaṃ sutvā Uddālako cintesi: „rājā yathā vā
tathā vā isigaṇassa pasīdi, ayaṃ pana brāhmaṇo aticarantaṃ¹⁷
goṇaṃ tuṇḍe¹⁸ paharati¹⁹, vadḍhitabhatte²⁰ kacavaraṃ nipatati²¹,
kathessāmi tena saddhiṃ“ ti so²² tena saddhiṃ²³ kathento
20 tatiyaṃ gātham āha:

3. Saḥassavedo pi na taṃ paṭicca

dukkhā pamuñce caraṇaṃ apatvā,

maññāmi: vedā aṭṭhā bhavanti,

sasaṃyamaṃ²⁴ caraṇaṃ²⁵ ñeva saccaṃ ti. 64.

25 Tattha aṭṭhā²⁶ ti tava vedā ca sesasippāni ca aṭṭhāni āpajjanti, tāni
kasmā uggaḥanti, sīlasaṃyamaṇa saddhiṃ caraṇaṃ²⁷ ñeva ekaṃ saccaṃ
āpajjatīti

¹ Bā pakurehi. ² kharājīnā - - - dantā wanting in Cks. ³ Ck rummakharūpā.

⁴ Bā - tamukkhā. ⁵ Bā lukhasavarasāṇḍighāṭṭi. ⁶ Bā imaṃ pañcātapacaraṇaṃ. ⁷

Bā mantasajjhāyanaṃ pañcaparimuttā apāyānanta. ⁸ Cks - yaṇi. ⁹ Ck Bā iṇḍehi.

¹⁰ Bā adds ahaṃ. ¹¹ Bā adds mhi. ¹² Bā paṇupamanto pi. ¹³ Bā - kamma-

pathadhammaṃ. ¹⁴ Bā - bedāpi. ¹⁵ Bā - nā. ¹⁶ Bā adds bedaṇḍa. ¹⁷ Bā

carāṇaṃ in the place of ati - -. ¹⁸ Bā daṇḍena. ¹⁹ Bā - ranto viya. ²⁰ Bā

viddhiṭe. ²¹ so Ck; Ck nipatī, Bā khipanto viya in the place of nipatati. ²²

Ck omits so. ²³ Bā na in the place of so - -. ²⁴ Ck sasaṃñā. ²⁵ Ck - nañ.

²⁶ Ck - lāyi.

Tato purohito catuttham¹ gātham āha:

1. Na h' eva vedā aphaḷā bhavanti,
sasaṃyamaṃ² caraṇaṃ³ nēva⁴ saccaṃ,
kittiṃ hi⁵ pappoti adhicca vede,
santiṃ pun' eti⁶ caraṇena⁷ danto ti. 65.

5

Tattha na heva¹ 'ti nāhaṃ vedā aphaḷā ti vadāmi, api⁷ kho pana sasaṃ-
yamaṃ caraṇaṃ saccaṃ eva sabhāvabhūtaṃ uttamaṃ, tena hi sakkā dukkhā
muccituṃ⁵, santiṃ punetīti⁹ samāpattisaṃkhātena caraṇena danto hadaya-
santikaṃ nibbānaṃ pāpunāti¹⁰.

Taṃ sutvā Uddālako „na sakkā iminā saddhiṃ paṭi- 10
pakkhavasena¹¹ ṭhātum¹¹, 'putto tava¹²' ti vutte sinehaṃ akaronto
nāma¹³ 'atthi, puttabhāvaṃ, assa kathessāmi¹⁴“ cintetvā pañca-
maṃ gātham āha;

2. Bhaccā mātāpitā bandhū,
yena jāto sa¹⁵ yeva so,
Uddālako ahaṃ bho to
sothhiyākulavaṃsako ti. 66.

15

Tattha bhaccā ti mātāpitā ca sesabandhū¹⁶ ca bharitabbā nāma, yena
pana jāto so yeva¹⁵ so hoti, attā yeva hi attano jāyati, ahaṃ ca tayā va
Uddālarukkhamaḷe jāto¹⁶, tayā vuttam eva nāmaṃ kataṃ. Uddālako ahaṃ 20
bho ti¹⁷.

So „ekamsena tvaṃ¹⁸ Uddālako“ ti vutte¹⁹ „āmā“ 'ti
vatvā „mayā te mātu saññānaṃ²⁰ dinnam, taṃ kuhin' ti „idaṃ
brāhmaṇaṃ“ 'ti muddikaṃ tassa hatthe ṭhapesi. Brāhmaṇo
muddikaṃ sañjānitvā „niēchayena tvaṃ²¹ brāhmaṇo²², brāh- 25
maṇadhamme²³ pana²⁴ jānāsīti“ vatvā brāhmaṇadhamme²⁵
pucehanto chaṭṭhaṃ gātham āha:

¹ Ck omī catuttham. ² Cs -nañ. ³ Ck -jāyī. ⁴ Bā yeva. ⁵ Bā kittiṃca.
⁶ Bā punāti. ⁷ Bā adds ca. ⁸ Bā muñji-. ⁹ Bā punāti. ¹⁰ Bā -titi. ¹¹ Bā
vāretum. ¹² Bā adds tava. ¹³ Bā eva. ¹⁴ Bā -dhuno. ¹⁵ Ck eva. ¹⁶ Bā
janito. ¹⁷ Ck hoti, Bā bhoti. ¹⁸ Ck omits tvaṃ. ¹⁹ Bā vutto. ²⁰ Bā
saññānaṃ. ²¹ Ck taṃ. ²² Bā omits brā-. ²³ Bā -apī. ²⁴ Bā omits pana.

6. Kathaṃ bho brāhmaṇo hoti, katham bhavati kevalī,
kathaṃ ca parinibbānaṃ dhammaṭṭho kin ti vuccatīti. 67.
Uddālako pi tassa ācikkhanto sattamaṃ gātham āha:

7. Niraṃkatvā aggim ādāya brāhmaṇo
āpo sijaṃ yajaṃ usseti¹ yūpaṃ,
evaṃkaro brāhmaṇo hoti khemī.
dhamme ṭhitam tena amāpayimsū² 'ti. 68.

Tattha niraṃkatvā aggimādāyā ti nīrantaraṃ katvā aggim³ gahetvā
paricarati, āpo sijaṃ yajaṃ usseti¹ yūpaṃ ti abhisecanakkammaṃ⁴
karonto sammāpāsāṃ vājapeyyaṃ⁵ vā niraggalaṃ vā yajanto suvaṇṇayūpaṃ
ussāpeti, khemīti khemappatto, amāpayimsū⁶ 'ti ten' eva ṇaṃ⁷ kāraṇena
dhamme ṭhitam katheṃti⁸.

Taṃ sutvā purohito tena kathitaṃ brāhmaṇadhammaṃ
garahanto aṭṭhamam gātham āha:

8. Na suddhī⁹ secanen' atthi¹⁰ na pi¹¹ kevalī¹² brāhmaṇo
na¹³ khanti na pi¹⁴ soraccaṃ, na pi¹⁵ so parinibbuto ti. 69.

Tattha secanena¹⁶ 'ti tena vuttesu brāhmaṇadhammesu ekaṃ dassetvā
sabbaṃ paṭikkhipati, idaṃ vuttam hoti: aggiparicaraṇena¹⁷ vā udakasecanena
vā pasughātayaṇṇena vā¹⁸ suddhī¹⁹ nāma n' atthi, na pi¹⁵ ettakena brāhmaṇo
kevalaparipuṇṇo hoti, na adbhāsanakhanti²⁰ na silasoraccaṃ na pi¹⁵ kilesa-
parinibbānena²¹ parinibbuto nāma hotīti.

Tato naṃ Uddālako „yadi evaṃ brāhmaṇo²² na hoti atha
kathaṃ hotīti“ pucchanto navamaṃ gātham āha:

9. Kathaṃ so brāhmaṇo hoti, katham bhavati kevalī,
kathaṃ ca parinibbānaṃ dhammaṭṭho kin ti vuccatīti. 70.

¹ C^k dasseti, C^s dassesi, B^d āpo siṇja yajaṃ usseti. ² B^d sammāpassisū. ³ B^d Jotiaggi. ⁴ B^d abhisekaka-. ⁵ B^d vāca-. ⁶ B^d sammāpayimsu. ⁷ B^d neva
ca in the place of tenevacanāṃ. ⁸ B^d kathayimsu. ⁹ C^s suddhīm, C^k B^d
suddhi. ¹⁰ B^d secane navā atthi. ¹¹ C^k omits na pi; B^d has nāpi. ¹² C^k
-ī. ¹³ B^d sace. ¹⁴ B^d omits nāpi. ¹⁵ B^d nāpi. ¹⁶ B^d secanena atthi. ¹⁷ B^d
B^d agassa pa-. ¹⁸ B^d -ghāta-, C^s omits pa -. ¹⁹ C^s suddhīm, B^d -ī. ²⁰
B^d -ti, C^k -tiṇ. ²¹ B^d omits pari -. ²² B^d adds kevaliparipuṇṇo.

Purohito tassa¹ kathento itaraṃ gātham āha:

10. Akhettabandhū amamo nirāso
nillobhapāpo bhavalobhakhīno
evamkaro brāhmaṇo hoti² khemi,
dhamme t̥hitam tena amāpayiṃsū³ 'ti. 71. 5

Tattha akhettabandhū ti akhetto abandhū³ khattavattugāmanigama-pariggahena c' eva nātibandhavagottabandhavamittabandhavasahāyabandhavasippabandhavapariggahena ca rahito, amamo ti sattasamkhāresu tanhādittihimamāyanārahito, nirāso ti lābhadhanaputtajīvitāsāvirahito, nillobhapāpo ti pāpalobhena visamalobhena rahito, bhavalobhakhīno ti⁴ khīnabhavarāgo. 10

Tato Uddālako gātham āha:

11. Khattiyā brāhmaṇā vessā suddā⁵ caṇḍālapukkusā
sabbe va soratā dantā⁶ sabbe va parinibbutā,
sabbesaṃ sītibhūtānaṃ atthi seyyo va pāpiyo ti. 72.

Tattha atthi seyyo va pāpiyo ti ete khattiyādayo sabbe pi hi soraccā- 15
dīhi samannūgatā hontī, evambhūtānaṃ pana tesam ayaṃ seyyo ayaṃ pāpiyo
ti evaṃ hīnukkaṭṭhatā atthi n' atthīti pucchati.

Ath' assa „arahattapattito paṭṭhāya hīnukkaṭṭhatā nāma
n' atthīti“ dassetuṃ brāhmaṇo gātham āha:

12. Khattiyā brāhmaṇā vessā suddā⁵ caṇḍālapukkusā 90
sabbe⁷ va soratā dantā sabbe va parinibbutā,
sabbesaṃ sītibhūtānaṃ n' atthi seyyo va pāpiyo ti. 73.
Atha naṃ garahanto Uddālako gāthadvayam āha:
13. Khattiyā brāhmaṇā vessā suddā caṇḍālapukkusā
sabbe va soratā dantā⁶ sabbe va parinibbutā, 95
sabbesaṃ sītibhūtānaṃ n' atthi seyyo va⁸ pāpiyo,
• panatṭhā⁹ carasi brāhmaṇānaṃ sotthiyākulavamsatan
ti⁹. 74.

¹ B^d pissa. ² B^d sammāpayisu. ³ B^d akhettabandhukena. ⁴ C^k add te. ⁵
C^k B^d suddhā. ⁶ B^d a. ⁷ C^k vana-, B^d paraṭṭha. ⁸ C^k sotthiyākulavam-
sananti; pana - - satanti wanting in C^o.

Tass' attho: yadi etehi guṇehi samannāgatānaṃ viśeso n' atthi eko va vanno hoti, evaṃ sante taṃ¹ ubhatosujātabhāvaṃ nāsento panaṭṭhaṃ² carasi brāhmaṇīnaṃ³ caṇḍālasamo hosi sotthiyakulavamsaṃ⁴ nāsesīti⁵.

Atha naṃ purohito upamāya saññāpento gāthadvayam aha:

- 5 14. Nānārattehi vatthehi vipānam bhavati chāditaṃ,
na tesam chāyā vatthānaṃ, so rāgo anupajjatha.⁶ 75.
15. Evamevaṃ⁶ manussesu sadā sujjhanti mānavā⁷,
na tesam jātiṃ pucchanti dhammam aññāya subbatā⁸ti. 76.

Tattha vimānaṃ ti gehaṃ vā maṇḍapaṃ vā, chāyā ti tesam vatthānaṃ
10 chāyā, so nānāvidho⁸ rāgo na hoti⁹, satvachāyā ekavanṇā va hoti, evam-
evan¹⁰ ti manussesu pi evamevaṃ⁶ ekacce aññānā brāhmaṇā akāraṇe¹¹ eva
cātuvanno¹¹ suddhiṃ paññāpenti, esā atthitī ma gaṇhi, yadā pūjā dīyamaggena
mānavā¹² sujjhanti tadā tehi pavittṭhaṃ¹³ nibbānadhammaṃ jānitvā subbatā
silavanto paṇḍitapurisā tesam jātiṃ me pucchanti¹⁴, nibbānappattito paṭṭhāya
15 jāti nāma nīratthakā ti.

Uddālako pana¹⁵ paccāharitum na¹⁶ sakkonto appaṭṭibhāno
nisīdi¹⁷. Atha brāhmaṇo rājānaṃ āha: „sabbe ete mahārāja
kuhakā, sakala-Jambudīpaṃ kohaṇṇeṃ¹⁸ eva nāsessanti, Uddā-
lakaṃ uppabbajāpetvā upapurohitaṃ¹⁸ karotha, sese uppabbā-
20 jetvā phalakāvudhāni datvā sevake karoṭhā“¹⁹ ti. „Sādhu
ācariyā“²⁰ ti rājā tathā kāresi¹⁹. Te rājānaṃ upaṭṭhahantā
va²⁰ gatā.

S. i. d. ā. „na bhikkhave idān' eva pubbe p' esa kuhako yevā"
'ti j. s.: „Tadā Uddālako kuhakabhikkhu ahoṣi, rājā Ānando, purohito
25 aham evā“²¹ ti. Uddālaka-jātakaṃ²¹.

5. Bhisajātakam.

Assaṃ gavaṃ rajatam jātarūpan ti. Idam²² S. J. v. uk-
kaṇṭhitabhikkhum ā. k. Vatthum Kusajātake āvibhavissati.

¹ Bā tvaṃ. ² Bā sethaṃ, Cā pānaṭṭhaṃ. ³ all three MSS. brah-. ⁴ Bā -sataṃ.
⁵ Bā -setitī. ⁶ Bā -va. ⁷ Cā Bā -na-. ⁸ Bā add. citro. ⁹ Cā na upeti, Bā
rāgo pi na hoti. ¹⁰ Cā -vā. ¹¹ Bā -a. ¹² Cā Bā -ṇa-. ¹³ Bā paṭṭividdhaṃ.
¹⁴ Bā sujhati. ¹⁵ Cā puna. ¹⁶ Bā a. ¹⁷ Bā -dati. ¹⁸ Bā omits upa. ¹⁹
Bā akāsi. ²⁰ Bā yathākammaṇi. ²¹ Cā uddālejā-. 5. Morris, B. & C. p. 94.

Tadā pana S. „saccaṃ kira tvaṃ bhikkhu ukkaṇṭhito“¹ ti pucchitvā „saccaṃ bhante“ ti vutte „kiṃ paṭicca“² ti „kilesaṃ bhante“ ti vutte „bhikkhu evarūpe niyyānikasāsane pabbajitvā kasmā kilesaṃ paṭicca ukkaṇṭhasi“³, porāṇakapaṇḍitā anuppanne Buddhe bāhirapabbajjāṃ pabbajitvā vatthukāmakilesakāme ārebbha uppajjanakasaññaṃ sa-
pathaṃ katvā harimsū“⁴ ti vatvā a. ā.:

A. B. Br. r. k. Bo. asītikoṭivibhavassa brāhmaṇamahāsālassa⁵ putto hutvā nibbatti, Mahākaṇḍanakumāro ti 'ssa nāmaṃ karimsu. Ath' assa padasāpi⁶ caranakāle aparo pi putto jāyī⁷, Upakaṇḍanakumāro ti 'ssa nāmaṃ akaṃsu. Evaṃ paṭipāṭiyā⁸ satta puttā ahesuṃ. Sabbakaniṭṭhā paṇ' ekā dhītā, tassā Kaṇḍanadevīti nāmaṃ karimsu. Mahākaṇḍanakumāro vayappatto Takkasīlato sabbasippāni uggaḥetvā⁹ āgañchi¹⁰. Atha naṃ mātāpitaro gharāvāsena bandhitukāmā „attanā“ samāna-jāṭiyakulato te dārikaṃ ānema¹¹, gharāvāsaṃ saṇṭhapehīti¹² vadimsu. „Amma tāta na mayhaṃ gharāvāsen' attho, mayhaṃ hi tayo bhavā ādittā viya sappatibhayā bandhanāgāraṃ viya palibuddhā¹³ ukkārabhūmi viya jegucchā hutvā upatṭhahanti. mayā supīnena pi methunadhammo na diṭṭhapubbo, aññe¹⁴ vo puttā atthi, te gharāvāsena nimantethā“ ti vatvā punappuna¹⁵ yācito pi¹⁶ saḥāye pesetvā tehi yācito pi na icchi. Atha naṃ saḥāyā „samma kiṃ pana tvaṃ patthento kāme paribhūñjitum na icchasi“¹⁷ pucchiṃsu. So tesaṃ nekkhammajjhāsayataṃ¹⁸ ārocesi¹⁹. Taṃ sutvāssa²⁰ mātāpitaro sesaputte nimantesuṃ, te pi na icchiṃsu. Kaṇḍanadevī pi na icchi²¹ yeva. Aparabhāge mātāpitaro kalam akaṃsu. Mahākaṇḍanapaṇḍito mātāpitunnāṃ kattabbakiccaṃ katvā asītikoṭidhanena kapāṇiddhikānaṃ mahādānaṃ datvā cha bhātaro bhaginīṃ ekaṃ dāsaṃ ekaṃ dāsīṃ ekaṃ saḥāyaṃ ca ādāya mahābhinnikkha-

¹ Bāddhe sī. ² Ck^o -ṭhāsi, Bā -ṭhito. ³ Bā -sālakusālassa. ⁴ Ck^o -sāhi.

⁵ Bā vījāyī. ⁶ Bā uggaṇṭhitvā. ⁷ Bā āgacchā. ⁸ Bā adda ca. ⁹ Bā ānessāmi.

¹⁰ Bā ballabandhanā. ¹¹ Ck^o aññaṃ. ¹² yācantāpi na lasu. ¹³ Bā nikkhamma-

¹⁴ Bā adda sādhu samma, saḥāya bodhisattassa kathitameva kathesi. ¹⁵ Bā omīta ssa.

manam nikkhamitvā Himavantaṃ pāvisi. Te tattha paduma-
saram nissāya ramaṇīye bhūmibhāge assamaṃ katvā pabba-
jitvā vanamūlaphalāhārehi¹ yāpayimsu. Te araṇṇaṃ gac-
chantā ekato va gantvā yatth' eko phalaṃ vā pattam vā
5 passati tattha itare pi pakkosivā diṭṭhasutāni kathentā ucci-
nanti, gāmassa kammantaṭṭhānam viya hoti. Áthācariyo
Mahākañcanaṭāpaso cintesi: „amhākaṃ asītikoṭṭidhanaṃ chaḍ-
ḍetvā pabbajitānaṃ evaṃ loluppavasena² phalāphalass'atthāya
vicaraṇaṃ nāma appatirūpaṃ, ito paṭṭhāya ahaṃ eva phalā-
10 phalaṃ āharissāmīti“ so assamaṃ patvā sabbe pi te sā-
yaṇhasamaye sannipādetvā tam atthaṃ ārocetvā, „tumhe idh'
eva samaṇadhammaṃ karontā acchatā, ahaṃ phalāphalaṃ
āharissāmīti“ āha. Atha naṃ³ Upakañcanaḍādayo „mayam
ācariya tumhe nissāya pabbajitā, tumhe idh' eva samaṇa-
15 dhammaṃ karoṭha, bhaginī pi no idh' eva hotu, dāsī pi tassā
santike acchatu, mayam attha janā varena phalāphalaṃ āha-
rissāma, tumhe pana tayo vāramuttakā⁴ hothā“ 'ti vatvā
paṭiññaṃ gaṇhiṃsu. Tato paṭṭhāya atthasu janesu ekeko
varena phalāphalaṃ āharati, sesā attano attano pāpuṇa-
20 koṭṭhāsaṃ ādāya vasanaṭṭhānaṃ gantvā attano paṇṇasālāyaṃ
eva honti, akāraṇena ekato bhavitum na labhanti. Vārappatto
phalāphalaṃ āharitvā - eko mālako atthitatta⁵ - pāsāṇaphalake
ekādasakoṭṭhāse katvā gaṇḍisaññaṃ datvā attano koṭṭhāsaṃ
ādāya vasanaṭṭhānaṃ pavasati⁶, sesā gaṇḍisaññaṃ nikkha-
25 mitvā ullolaṃ⁷ akatvā gāravaparihāreṇa gantvā attano attano
pāpuṇanakotṭhāsaṃ ādāya vasanaṭṭhānaṃ gantvā paribhujitvā
samaṇadhammaṃ karonti. Te aparabbhāge bhīsāni āharitvā
khādantā⁸ tattatapaṃ ghoratapaṃ parimāritindriyā kasinapari-
kammaṃ karontā vihariṃsu. Atha tesaṃ sīlatejēna Sakka-
30 bhavanaṃ kampi. Sakko pi⁹ „kāma¹⁰ vimuttā¹¹ nu kho ime

¹ Cko rāya ² Bā loluppacāravasena. ³ Bā -muttāva. ⁴ Bā tassa. ⁵ Bā
-ṭhānaṃ gantvā bhujitvā paṭivasati. ⁶ Bā loluppaṃ. ⁷ Bā adantā ⁸ Bā
adda āvajjanto tam kāraṇaṃ natvā. ⁹ Cā kīpikāma. ¹⁰ Bā dhimuttā.

isayo no¹ ti saññam² karoti yeva, so „ime tāva isayo pa-
 riggaṇhissāmīti“ cintetvā attano ānubhāvena M-assa koṭṭhāsam
 tayo divase antaradhāpesi. So paṭhamadivase koṭṭhāsam
 adisvā „mama koṭṭhāso³ pammutṭho⁴ bhavissatīti“ cintesi⁵,
 dutiyadivase „mama dosena⁶ bhāvitabbam, paṇāmanavasena⁷ 5
 mama koṭṭhāsam na paṭṭhapesi, maññe“ ti cintesi, tatiyadivase
 „kena nu kho kāraṇena mayham koṭṭhāsam na paṭṭhapenti⁸,
 sace me⁹ doso bhavissati¹⁰ khamāpessāmīti“ sāyaṇhasamaye
 gaṇḍikasaññam¹¹ adāsi. Sabbe¹² sannipatitvā „kena gaṇḍi-
 saññā¹³ diṇṇā“ ti āhamasu. „Mayā tātā¹⁴ ti. „Kena kāra- 10
 ṇena ācariyā“, ti¹⁵. „Tātā tatiyadivase kena phalāphalam
 ābhatan“ ti. Eko utṭhāya „mayā ācariyā“ ti vanditvā
 atṭhāsi. „Koṭṭhāse karontēna te¹⁶ mayham koṭṭhāso kato“
 ti. „Āma ācariya. jeṭṭhakoṭṭhāso me¹⁷ kato“ ti. „Hiyyo
 kenābhatan“ ti. Aparo utṭhāya „mayā“ ti vanditvā atṭhāsi. 15
 „Mañ¹⁸ anussarīti“. „Tumhākam me jeṭṭhakoṭṭhāso ṭhapito“
 ti¹⁹. „Ajja kenābhatan“ ti. Aparo utṭhāya vanditvā atṭhāsi.
 „Koṭṭhāsam karonto mañ anussarīti“. „Tumhākam²⁰ jeṭṭha-
 koṭṭhāso kato“ ti. „Tātā, ajja mayham koṭṭhāsam alabhan-
 tassa tatiyo divaso²¹, paṭhamadivase²² koṭṭhāsam adisvā²³ 20
 ‘koṭṭhāsam, karonto mañ pammutṭho²⁴ bhavissatīti’ cintesiṃ,
 dutiyadivase ‘mama koci doso bhavissatīti’ cintesiṃ, ajja pana
 ‘sace me doso atthi khamāpessāmīti’ cintetvā gaṇḍikasaññāya²⁵
 tumhe sannipātesim²⁶, ‘ete bhisakoṭṭhāse²⁷ tumhe karimhā’ ti
 vadatha, aham na labhāmi, etesaṃ thenetvā khādakam nātum²⁸ 25
 vaṭṭati²⁹, kāme pahāya pabbajitānam bhisamattam thenam³⁰
 nāma appatirūpan“ ti. Te tassa katham sutvā „aho sāha-

¹ Bā āsañña. ² Ck^s -sañ. ³ Bā pamutṭho. ⁴ Bā -tetvā. ⁵ Ck^s dāsena, Bā dosena. ⁶ Bā^s teṇa. ⁷ Ck^s -tṭhā-. ⁸ Ck^s bhavitabbassati, Bā atthi te. ⁹ Bā gaṇḍisañ- ¹⁰ Bā adds te. ¹¹ Ck^s -añ. ¹² Bā tāta katā. ¹³ Bā adds vanditvā atṭhamasim. ¹⁴ Bā -te, C^s Bā omīti te. ¹⁵ Bā mayā ¹⁶ Bā karonto mañ. ¹⁷ Ck^s pi. ¹⁸ Bā adds me. ¹⁹ B^s tayo divaso, Ck^s tatiyadivase. ²⁰ Ck^s omīti pa-. ²¹ Bā omīti ko- ad-. ²² Bā pamutṭho. ²³ Bā gaṇḍisañ-. ²⁴ Bā -temi. ²⁵ Ck^s hi-. ²⁶ Ck^s -tṭi. ²⁷ Bā thenanam. ,

sikakamman¹ ti sabbe va ubbegappattā² ahesum. Tasmim³ assamapade vanajetthakarukkhe nibbattadevatāpi⁴ otaritvā āgantvā tesañ ñeva santike nisīdi. Ānañjakāraṇaṃ⁵ kāriyamāno⁶ dukkhaṃ adhivāsetum asakkonto ālānaṃ⁷ bhinditvā
 5 palāyitvā araṇṇaṃ pavittho eko vāraṇo kālena kālaṃ isigaṇaṃ vandati, so pi āgantvā ekamantaṃ atthāsi. Sappakiḷāpanako⁸ eko vānaro ahikuṇḍikassa⁹ hatthato muñcitvā araṇṇaṃ pavisitvā tatth' eva assame vasati, so pi taṃ divasaṃ isigaṇaṃ vanditvā ekamantaṃ nisīdi. Sakko „isigaṇaṃ pariganhissā-
 10 mīti“ tesañ santike adissamānakāyo¹⁰ atthāsi. Tasmim¹¹ khaṇe B-assa kaniṭṭho Upakañcanatāpaso utthāyāsanaṃ B-aṃ, vanditvā sesānaṃ apacitīm dassetvā „ācariya ahaṃ aññe apatthapetvā“ attānañ ñeva sodhetum ilabhāmīti¹² pucchi. „Āma labhasīti“¹³. So isigaṇamaññe tathā „sace te mayā bhisāni khādītāni eva-
 15 rūpo nāma homīti“ sapathaṃ karonto paṭhamam gātham āha:

1. Assaṃ gavaṃ rajataṃ jātārūpaṃ
 bhariyañ ca so idha labhataṃ manāpaṃ
 puttehi dārehi samañgi¹⁴ hotu
 bhisāni te brāhmaṇa yo ahāsīti. 77.

20 Tattha assaṃ gavaṃ ti idaṃ so yattakāni¹⁵ piyavatthūni honti tehi vippayoge¹⁶ tattakāni sokadukkhāni uppajjantīti vatthukāme garaṇanto āhā¹⁷ ti vedītabbaṃ¹⁸.

Taṃ sutvā isigaṇo „mārisa¹⁹ mā evaṃ kathetha²⁰, atibhāriyo te sapatho²¹“ ti kanne pidahi. Bo. pi naṃ „tāta, atibhāriyo te sapatho, na tvaṃ khādasi, tava pattāsane nisīdā“
 25 'ti āha. Tasmim²² sapathaṃ katvā nisinne dutiyo pi bhātā²³ utthāya M-aṃ vanditvā sapathena attānaṃ sodhento dutiyam gātham āha:

¹ Bā ubbigga-. ² Bā asmiṃ. ³ Bā āp-. ⁴ Bā ka-. ⁵ Ck ālānaṃ, C' alānaṃ, Bā alāhanaṃ, B' alāhapaṇaṃ. ⁶ Bā sabbakiḷā-. ⁷ C' -guṇṭhi-, Bā -kuṇḍa-. ⁸ Bā -kārena-. ⁹ Bā aññesaṃ apanāpetvā. ¹⁰ Ck samaggi. ¹¹ Ck ettha-, C' etta-. ¹² Bā -gehi. ¹³ Bā abhāsi. ¹⁴ Ck -bbo. ¹⁵ Ck -sā. ¹⁶ Ck mā kathaya ti. ¹⁷ Bā adda kato. ¹⁸ Bā adda paṭhamam. ¹⁹ Ck bhātā. Bā adda ahasa.

2. Mālañ ca so kāsiyañ¹ candanañ ca
dhāretu putt' assa bahū bhavanti²
kāmesu tibbañ kurutañ apekkañ
bhisāni te brāhmaṇa yo ahāsīti. 78.

Tatthā³ tibbañ ti vatthukāmañ kilesakāmesu bahalañ apekkañ karotu⁴ 'ti 5
idañ so yass' etesu tibba apekkañ hoti⁵ so tehi vippayoga⁶ mahantañ dukkhañ
pāpuñā⁷ti dukkhañ a⁸ikkhepavaseñ⁹ evaṃ āha.

Tasmiñ nisinne sesāpi attano attano ajjhāsayañurūpena
tañ tañ gāthañ abhāsīsu:

1. Pahūta¹ dhañño kasimā yasassī 10
putte² gihī dhanimā sabbakāme
vayañ apassañ gharam āvasātu
bhisāni te brāhmaṇa yo ahāsī. 79.

2. So khattiyo hotu³ pasayhakārī
rājābhira⁴jā⁵ balavā yasassī 15
sa cāturañtañ mahim āvasātu
bhisāni te brāhmaṇa yo ahāsī. 80.

3. So brāhmaṇo hotu avītarāgo
muhuttanakkhattapathesu yutto
pūjetu nañ raṭṭhapatī yasassī 20
bhisāni te brāhmaṇa yo ahāsī. 81.

4. Ajjhāyakañ⁶ sabbasamattavedanañ⁷
tapassinañ⁸ maññatu sabbaloko
pūjetu nañ jānapadā samecca⁹ 25
bhisāni te brāhmaṇa yo ahāsī. 82.

5. Catussadañ gānavarañ samiddhañ
dinnāñ hi so bhuñjatu Vāsavena
avītarāgo maraṇañ upetu
bhisāni te brāhmaṇa yo ahāsī. 83.

¹ Bā -sika. ² so añ three MSS. for -tu? ³ Bā honti. ⁴ Bā -gehi. ⁵ Cks
hoti. ⁶ Bā rājādhi-. ⁷ Bā -yi-. ⁸ Bā -samanta-. ⁹ C* tapassinā, Bā
tapassina, Ck tapassittinā ¹⁰ Bā samajha.

8. So gāmaṇī hotu sahāyamajjhe
naccehi gṛtthehi pamodamāno
mā¹ rājato vyasanam alattha kiñci
bhisāni te brāhmaṇa yo ahāsi. 84.
- 5 9. Yaṁ ekarājā paṭṭhāvaṁ vijetvā²
itthisahassassa³ ṭhapetu aggaiṁ
sīmantiṇiṇaṁ pavarā bhavātu
bhisāni te brāhmaṇa yo⁴ ahāsi. 85.
- 10 10. Dāsīnaṁ hi sā⁵ sabbasamāgatānaṁ
bhuñjeyya sāduṁ avikampamānā
carātu lābhena vikatthamānā
bhisāni te brāhmaṇa yo⁶ ahāsi. 86.
11. Āvāsiko⁷ hotu mahāvihāre
navakammiko hotu Kajaṅgalāyaṁ
15 ālokasandhiṁ divasā⁸ karotu
bhisāni te brāhmaṇa yo ahāsi. 87.
12. So bajjhatū⁹ pāsasatehi chambhī¹⁰
rammā vanā niyyatu rājadhāniṁ
tutthehi so haññatu pācanehi
20 bhisāni te brāhmaṇa yo ahāsi. 88.
13. Alakkamālī tipukaṇṇavidhho¹¹
laṭṭhihato sappamukhaṁ upetu
sakkacca baddho visikhaṁ carātu
bhisāni te brāhmaṇa yo ahāsīti. 89.
- 25 Tattha tatiyena vuttagāthāya kasimā¹² ti sampannakasikkammo, putte
gihi dhanimā sabbakāme ti putte labhatu gihi hotu sattavidhena ratana-
dhanena dhanimā hotu rūpādibhede sabbakāme labhatu, vayaṁ apassan ti
mahallakakāle pabbajjānurūpaṁ pi attano vayaṁ apassanto pañcakāmaguṇṇā¹³
samiddhagharāṁ eva āvasatū¹⁴ ti, idaṁ so pañcakāmaguṇṇagiddhā¹⁵ kāmaguṇa-
30 vippayogena mahāvīnāsaṁ pāpupantīti¹⁶ dassetuṁ kathesi, catutthena vutta-

¹ B^d so. ² B^d vijitvā. ³ B^d -ssānaṁ. ⁴ so all three MSS. ⁵ B^d dāsīyaṁ
hisā, C^k isīnaṁ bhisā. ⁶ B^d yā? ⁷ C^k -sa-. ⁸ B^d -santidivasaṁ. ⁹
C^k bajjhatuṁ, C^e -taṁ, B^d -tu. ¹⁰ C^k jambhī, B^d sambhī. ¹¹ C^k -papiṭṭhe
¹² B^d -kāmā. ¹³ C^k -guṇṇagiddhā, B^d -guṇagiddho, C^e omits gāmaguṇagiddhā.
¹⁴ B^d -pāṭitī.

gāthāya rājābhīrājā¹ ti rājūnaṃ antare atirājā ti, idaṃ so issarānaṃ nāma
 issariye² parigalite mahantaṃ dukkhaṃ uppajjati rajje dosaṃ dassento kathesi,
 pañcamena vuttagāthāya avītarāgo ti purohitaṭṭhānatanhāya satanho³, idaṃ
 so purohitassa purohitaṭṭhāne parigalite⁴ mahantaṃ domanassaṃ uppajjati
 dassetuṃ kathesi, chaṭṭhena vuttagāthāya tapassinan ti tapasīlasampanno ti
 nam maññatu, idaṃ so lābhasakkārāpagam⁵ mahantaṃ domanassaṃ uppajjati
 lābhasakkāragarahāvasena kathesi, sahāyatāpasena⁶ vuttagāthāya catussadan ti
 ākiṇṇamanussatāya manussehi pahūdadhaññatāya dhaññena sulabbadārutāya⁷
 dārūhi sampannodakatāya udakenā⁸ ti catūhi ussannaṃ catussadasamannāgatan
 ti attho, Vāsavenā⁹ ti Vāsavena dinnān viya acalaṃ Vāsavato laddhavaranu-
 bhāven¹⁰ ekaṃ rājānaṃ ārādhettvā tena dinnan ti pi attho, avītarāgo ti kad-
 dame sūkaro viya kāmāpamike nimuggo va hutvā, iti so pi kāmānaṃ ādinavam
 eva kathento evam āha, dāsena vuttagāthāya gāmanāti gāmajeṭṭhako, ayam pi
 kāme garahanto yeva evam āha, Kañcanadeviyā vuttagāthāya yan ti yaṃ itthiṃ ti¹¹
 attho, eka rājā ti aggarāja, itthisahassassa¹² ti vacanamattatāya vuttam, sola-
 sannā itthisahassānaṃ aggaṭṭhāne thapetū¹³ ti attho, sīmantinīnaṃ ti sī-
 mantadharānaṃ itthiṇan ti attho, iti sā itthibhāve thapvāpi duggandhaṃ gūtha-
 rāsīn viya kāme garahanti yeva evam āha, dāsiyā vuttagāthāya sabbasamāga-
 tānaṃ ti sabbesaṃ sannipatitānaṃ mejjhe nisīditvā akampamānā anasakka-
 mānā sādurasāṃ bhuñjatū¹⁴ ti attho, dāsiṇā kira sāmikassa santike nisīditvā
 bhuñjanaṃ nāma appiyaṃ, iti sā attano appiyattā va evam āha¹⁵, caratu lā-
 bhena vikatthamānā ti lābhahetu kuhanakammaṃ karonti lābhasakkārān
 uppādeni caratū¹⁶ ti attho, iminā sā dāsibhāve¹⁷ thitāpi kilesavattum eva¹⁸ garahati,
 devatāya vuttagāthāya āvāsiko ti āvasajagganako, Kajaṅgalāyaṇ ti evaṃ-
 nāmake nagare, tattha kira dabbasambhārā sulabbā, ālokasandhim divasā¹⁹
 ti ekadivaseṇ²⁰ ekam eva vātapānaṃ karotu, so kira devaputto Kassapabuddha-
 kāle Kajaṅgalanagaraṃ nissāya yojanike jīṇṇamahāvihāre āvāsikasamghatthero
 hutvā jīṇṇavihāre navakammaṃ karonto va mahādukkhaṃ anubhavi, tasmā tad
 eva dukkhaṃ ārabha evam āha, hatthiṇā vuttagāthāya pāsasatehīti bahūhi
 pāsēhi, chaṇḍhi²¹ ti²² catusu padesu gīvāya kaṭibhāge cā²³ ti chasu thānesu, so
 tuttehi²⁴ dvikaṇṇakehi dīghalaṭṭhihi, pācanehi²⁵ dasapācanehi²⁶ ankusakehi
 vā, so kira attanā anubhūta dukkhaṃ nēva ārabha evam āha, vānarena vutta-
 gāthāya alakkamālīti ahigunṇhikena kanthe parikkhipitvā thapitāya alakkamālāya
 samannāgato, tipukaṇṇavidḍho ti tipupilāndanena pilandhakaṇṇo²⁷, laṭṭhi-
 hato ti sappakī²⁸ laṭṭhi sikkhāpiyamāno²⁹ laṭṭhiyāpi hato hutvā eso pi ahi-
 guṭṭhikahatthe³⁰ attanā anubhūta dukkhaṃ sandhāy³¹ evam āha:

¹ Bā rājādhī-. ² Bā adds hi. ³ Bā samtanhāti. ⁴ Bā purohitaṭṭhāne hi pari-
 galite, C² purohite galite. ⁵ Bā -mena. ⁶ Bā sahāyakena pana. ⁷ Bā su-
 bhadā-. ⁸ Bā yantiyaṃ itthi? C² santitān itthi. ⁹ C² adds catūti, C² has
 evamahānucarātūti. ¹⁰ C² -bhāge. ¹¹ B² kilesakāmaavatthukāme. ¹² C² jāmhi.
¹³ C² rāsa-. ¹⁴ C² tipukaṇṇapitthe ti tipupilāndhantena pilandhakaṇṇe. ¹⁵
 C² sappamāṃ hiṃ sikkhāpa-. ¹⁶ C² -attho.

Evam tehi terasahi janehi sapathe kate M. cintesi: „kaḍāci ime ‘ayaṃ anattṭhaṃ eva natṭhan ti kathetṭi’ mayi āsaṃkaṇi kareyyum, aham pi sapathaṃ karomīti“. Atha naṃ karonti, cuddasamaṃ gātham āha:

- 5   14. Yo ve anattṭhaṃ natṭhan ti cāha
              kāme va so labhataṃ bhuñjatan ca
              agāramajjhe maraṇaṃ upetu
              yo vā² bhonto saṃkati kañcid evā³ ti. 90.

Tattha bhonto ti ālapanāṃ, idaṃ vuttaṃ hoti: bhonto yo anattṭha-
10 koṭṭhāsaṃ natṭhaṃ me ti vadati yo vā tumhesu kañci āsaṃkati so pañcakāma-
gune labhatu c² eva bhuñjatu ca ramaṇiyaṃ pabbajjaṃ alabhitvā agāramajjhe
yeva³ maratū⁴ ti.

Isiḥi pana sapathe kate Sakko „mā bhāyittha, ahaṃ ime
vīmaṃsanto bhisāni antaradhāpesiṃ, ime ca chaḍḍitakhela-
15 piṇḍaṃ viya kāme garahantā⁴ sapathaṃ karonti, kāmagara-
hanakāraṇaṃ te pucchissāmi⁵“ cintetvā dissamānarūpo B-aṇi
yaṇḍitvā pucchamāno anantaragātham āha:

16. Yad esaṃānā⁵ vicaranti loke
              ittṭhaṃ ca kantaṃ ca bahunnam etaṃ
20   piyaṃ manuññaṃ idha jīvaloke,
              kaṃmā isayo na-ppasaṃsanti kāme ti. 91.

Tattha yadesaṃānā⁴ ti yaṃ vatthukāmaṃ kilesakāmaṃ ca ḍasigorakkhā-
dhi samavisaṃsakammehi pariyesaṃānā⁵ sattā loke vicaranti etaṃ bahunnam
devamanussānaṃ ittṭhaṃ ca kantaṃ ca piyaṃ ca manuññaṃ ca, kaṃmā isayo na-
25 ppasaṃsanti⁶ attho, kāme ti iminā taṃ vatthuaṃ sarūpato dasseti.

Ath⁷ assa pañhaṃ vissajjento M. dve gāthā abhāsi:

16. Kāmesu ve haññare bajjharo ca,
              kāmesu dukkhaṃ ca bhayaṃ ca jātaṃ,
              kāmesu bhūtādhipatī paṃattā
30   pāpāni kammāni karonti mohā. 92.
              17. Te pāpadhammā pasavetva⁷ pāpaṃ
              kāyassa bhedaṃ nirayaṃ vajanti,

¹ Ck² -entiti. ² C² vo, B² yaṃ. ³ Ck² -jjheneva. ⁴ Ck² āyā. ⁵ Ck² sad-

⁶ Ck² -ñāya. ⁷ Ck² B² -tvā.

ādīnavam kāmagaṇesu disvā (Suttanipāta v. 50.)

tasmā isayo na-ppasamsanti kāme ti. 93.

Tattha kāmesū 'ti kāmahetu kāme nissāya kāyaduccaritādini karontiti
attho, haññare ti danḍādīhi haññanti, bajjhare ti rajjubandhādīhi bajjhanti,
dukkhan ti kāyikacetasikaṃ asātaṃ, bhayan ti attānūvādādikam sabbam pi
bhayan, bhūṭāddhipatīti Sakkaṃ ālapati, ādīnavan ti evarūpaṃ dosaṃ, so
pan' esa ādīnavo Dukkakkhandhādīhi suttehi dīpetabbo

Sakko M-assa katham sutvā saṃviggamānaso anantaram
gātham āha:

18. Vīmaṃsamāno isino bhisāni 10
tīre gaheṭvāna thale nidhesim,
suddhā apāpā isayo vasanti,
etāni te brahmacārī bhisānūti. 94.

Tattha vīmaṃsamāno ti bhante ahaṃ ime isayo kāmādhimuttā vā no
vā ti vīmaṃsanto, isino ti tava mahesino santakāni bhisāni, tīre gaheṭvānā
'ti tīre nikkhittāni gaheṭva thale ekamante nidhesini, suddhā ti idāni mayā
tumhākaṃ apathakiriyāya nātāṃ: ime isayo suddhā apapā hutvā vasantīti.

Tam sutvā Bo. gātham āha:

19. Na te naṭā no pana kilāneyyā
na bandhavā no pana te sahāyā, 20
kismiṃ paratthambha sahasanetta
isīhi tvaṃ¹ kilāsi devarājā 'ti. 95.

Tattha na te naṭā ti devarāja mayam tava naṭā vā kilātibbayuttakā vā²
kenaci na homo na pi tava nātakā na sahāyā, aha tvaṃ³ kismiṃ⁴ parattham-
bham kiṃ upatthambham katvā kiṃ nissāya isīhi saddhiṃ kilāsīti attho. 25

Atha nam Sakko khāmapento vīsatiṃam gātham āha:

20. Ācariyo me si pitā va mayham.
esā paṭiṭṭhā khalitassa brahme,
ekāparādham khama bhūripaṇṇā,
na paṇḍitā kodhabalā bhavantīti. 96. 30

Tattha esā paṭiṭṭhā ti esā tava paṭicaya⁵ ajja mama khalitassa aparā-
dhāssa paṭiṭṭhā hotu, kodhabalā ti paṇḍitā nāma khaṇṭibalā bhavanti na
kodhabalā ti.

¹ C^o B^d tvaṃ. ² C^k -baṇḍuyuttakā. ³ C^o tam. ⁴ B^d livā. ⁵ so C^k; B^d pādaccāyā.

M. ca Sakkassa devaraṇṇo khamitvā sayam isigaṇaṁ
khamāpento itaraṁ gātham āha:

91. Suvositaṁ isinaṁ ekarattaṁ

yam Vāsavaṁ bhūtapat' addasāma,

5 sabbe va bhonto sūmanā bhavantu

yam brāhmaṇo paccapādi' bhisānīti. 97.

Tattha suvositaṁ isinaṁ ekarattaṁ ti āyasmantānaṁ isinaṁ eka-
rattaṁ pi imasmiṁ araṇṇe vasitaṁ suvasitaṁ eva, kīṁkāraṇā: yaṁ Vāsavaṁ
bhūtapatiṁ addasāma, sace hi mayaṁ nagare avasinhā na imaṁ addasāma,
10 bhonto ti bhavanto sabbe pi sūmanā bhavantu tussantu Sakkassa devaraṇṇo
khamantu, kīṁkāraṇa: yaṁ brāhmaṇo paccapādi' bhisānīti' yasmā tum-
hākaṁ ācariyo bhisāni paṭilabbhīti.

Sakko isigaṇaṁ vanditvā devaḷokam eva gato. Isigaṇo
pi jhānābhīṇṇaṁ nibbattetvā Brahmālokūpagq ahoṣi.

15 S. i. d. ā. „evam' bhikkhū porāṇakapaṇḍitā sapathaṁ katvā kilese
jahimsū“ 'ti vatvā saccāni pakāsesi. Saccapariyosāne ukkaṇṭhita-
bhikkhu sotāpattiṭṭhale paṭiṭṭhahi. Jātakam samodhāneṇto' tisso
gāthā abhāsi:

17. Ahaṇ ca Sāriputto ca Moggallāno ca Kassapo

20 Anuruddho Puṇṇo Anando tadāsum satta bhātaro. 98.

21. Bhaginī Uppalavaṇṇā⁶, dāsī Khujjuttarā tadā,

Citto gahapati dāso, yakkho Sātāgiro tadā. 99.

22. Pārileyyo⁷ tadā nāgo, Madhuvāsetṭhavanaro⁸,

Kāludāyi tadā Sakko, evaṁ dhāretha jātakaṁ ti 100.

25 Bhisajātakaṁ.

6. Surucijātaka.

Mahesi Rucino bhariyā ti. Idam S. Sāvattthim' upa-
nissāya Migāramātu pāsāde viharanto Visākhāya mahāupāsikāya
laddhe aṭṭha vare ā. k. Sā hi ekadivasaṁ Jetavane dhammakathaṁ
30 sutvā Bhagavantaṁ saddhim bhikkhusaṁghena svātanāya nimantetvā
pakkāmi. Tassā pana rattiyā accayena cātuddīpako mahāmegho

¹ Bā paccapādi. ² Cks -sāni. ³ Cks omīti evam. ⁴ Bā paja-. ⁵ Bā adda
pana saṭṭhā. ⁶ Bā adda ca. ⁷ Bā pālīle-. ⁸ so Cks; Bā poṭṭhapādo ca vanayo.
⁹ Bā -iyam.

vassi. Bhagavā bhikkhū āmantetvā „yathā bhikkhave Jetavane vas-
sati evaṃ catūsu dīpesu vassati, ovassāpetha¹ bhikkhave kāyaṃ,
ayaṃ pacchimako me² cātuddīpako mahāmegho“ ti vatvā ovassāpita-
kāychi³ bhikkhūhi saddhim⁴ iddhibalena Jetavane antarahito Visākhāya
koṭṭhake pātur ahoṣi. Upāsikā „acchariyaṃ vata bho, abbhutaṃ
vata bho, T-assa mahiddhikatā mahānubhāvata yatra hi nāma janṇuka-
mattakesu⁴ pi oghesu⁵ vattamānesu kaṭimattesu pi oghesu vattamānesu
na hi nāma ekabhikkhussa⁶ pi pādā vā cīvarāni vā allāni bhavissan-
tīti“ haṭṭhā udaggā Buddha-pamukhaṃ [bhikkhusaṃghaṃ parivisitvā
katabhattakiccaṃ Bhagavantaṃ etad avoca: „addhāhaṃ bhante Bhaga-
vantaṃ varāni yācāmiti“. „Atikkantavarā kho Visāke⁶ Tathā-
gatā“ ti. „Yāni ca bhante kappanti yāni ca anavajjānīti“. „Vadehi
Visāke“ ti. „Icchāmi ahaṃ bhante bhikkhusaṃghassa yāvajjivāṃ
vassikaṣāṭhikaṃ dātum āgantukabhattaṃ dātum gamikabhattaṃ dātum⁷
gilānabhattaṃ dātum gilānupaṭṭhākabhattaṃ dātum gilānabhesajjaṃ⁸
dātum dhuvaṃyāgum dātum bhikkhunisaṃghassa yāvajjivāṃ udaka-
sāṭhikaṃ dātum“ ti. S. „kaṃ pana tvaṃ Visāke atthavaṣaṃ“
sampaṣṣaṇṇā T-āṃ aṭṭha varāni yācasīti“ pucchitvā tāya varāni-
saṃse¹⁰ kathite „sādhū sādhū Visāke, sādhū kho tvaṃ Visāke
imaṃ ānisaisaṃ sampaṣṣaṇṇā T-āṃ aṭṭha varāni yācasīti“¹¹ vatvā
„anujānāmi¹² Visāke aṭṭha varānīti“¹³ aṭṭha vare datvā anu-
modanaṃ katvā pakkāmi, Ath’ ekadivasaṃ Satthari pubbārāme
viharante¹⁴ dh. k. s.: „āvuso Visākhā mahāupāsikā mātugāmabhāve¹⁵
ṭhatvā¹⁶ Dasabalassa santikā aṭṭha vare labhi, aho mahāguṇā“ ti. S.
āgantvā „kāya nu ’ttha bhikkhave e. k. s.“ ti pucchitvā „imāya
nāma“¹⁷ ’ti vutte „na bhikkhave Visākhā idān’ eva mama santikā
vare labhi, pubbe pi¹⁷ labhi yevā“ ’ti vatvā a. ā.:

Atte Mithilāyaṃ Suruci nāma rājā rajjāṃ karento
puttaṃ paṭilabhitvā tassā Surucikumāro t-eva¹⁸ nāmaṃ akāsi.
So vayappatto „Takkasilāya¹⁹ sippaṃ uggaṇhissāmīti“²⁰ gantvā so
naṅgaradvāre²¹ sālāyaṃ nisīdi. Bārāṇasirañño pi²¹ putto Brah-

¹ Ck ossāpetha. ² Bā omits me. ³ Ck ossāpita- ⁴ Bā jāṇukamattesu. ⁵ Bā
-gā. ⁶ Ck -khā, Cc -khā corr. to -khe. ⁷ Bā omits g. d. ⁸ Bā salākabhattaṃ.
⁹ Bā aṭṭhavarānisāsaṃ. ¹⁰ Ck -saṃgha. ¹¹ pucchitvā - - yācasīti wanting
in Cc. ¹² Bā adds te. ¹³ Bā adds satthā. ¹⁴ Bā adds bhikkhu. ¹⁵ Bā
-gāmattabhāve. ¹⁶ Bā adds pi. ¹⁷ Bā peṣā. ¹⁸ Cc Bā treva. ¹⁹ Bā -yaṃ.
²⁰ Bā omits ug. ²¹ Bā omits pl.

madattakumāro nāma tath' eva gantvā Surucikumārassa nisinnaphalake yeva nisīdi. Te aññamaññaṃ pucchitvā vissāsikā hutvā ekato va ācariyassa santikaṃ gantvā ācariyabhāgaṃ datvā sippaṃ paṭṭhapetvā nacirass' eva niṭṭhāpitasippā¹ ācariyam āpucchitvā thokaṃ maggaṃ ekato va gantvā dvedhāpathe² ṭhitā aññamaññaṃ ālīngitvā mittadhammānurakkhanatthaṃ katikaṃ akaṃsu³: „sace mama putto jāyati tava dhītā tava putto⁴ mama dhītā tesāṃ āvāhaviyāhaṃ karissāṃhā“⁵ 'ti. Tesu rajjaṃ kārentesu⁶ Surucimahārājassa putto jāyī⁶, Surucikumāro t' ev' assa⁷ nāmaṃ karīmsu. Brahmadattassa dhītā jāyī⁶, Sumedhā ti 'ssā⁸ nāmaṃ karīmsu. Surucikumāro vayappatto Takkaṣilaṃ gantvā sippaṃ 'uggahetvā⁹ āgañchi¹⁰. Atha naṃ pitā rajje abhisinēcitukāmo¹¹ „sahāyassa kira me Bārāṇasirañño dhītā atthi, taṃ ev' assa aggamaheṣiṃ karissāmi¹²“ tassā atthāya bahūṃ paṇṇākāraṃ datvā amacce pesesi. Tesāṃ anāgatakāle yeva Bārāṇasirājā devīm pucchi: „bhadde mātugāmassa nāma kiṃ atirekadukkhā“¹³ ti. „Sapattirosa-dukkhā¹⁴ devā“¹⁵ 'ti. „Tena hi bhadde ambhākaṃ ekadhītaṃ Sumedhādevīm¹⁶ tamhā dukkhā mocetvā yo etaṃ ekikaṃ eva gaṇhissati tassa dassāmā¹⁷“¹⁸ 'ti āha. So tehi amaccehi āgantvā tassā nāme gahite¹⁹ „tātā kāmāṃ mayā pubbe ya mayhaṃ sahāyassa patiññātā²⁰ dārikā, imaṃ pana mayā na itthighatāya²¹ antare khipitukāmā, yo etaṃ²² ekikaṃ eva gaṇhāti tassa dātukāmaṃ amhā“²³ 'ti āha. Te rañño santikaṃ paṇiṃsu.

25 Rājā²⁴ „ambhākaṃ mahantaṃ rajjaṃ sattayojanikaṃ Mithilana-garaṃ tīṇi yojanasatāni rajjapariccheto²⁵, heṭṭhimantena soḷasa itthisāhassāni laddhuṃ vaṭṭatīti“²⁶ vatvā na rocesī. Surucikumāro pana Sumedhāya rūpasampadaṃ sutvā savanasam-

¹ Bā niṭṭhita-, Ck -sippo. ² Ck omits pathe. ³ Bā karīmsu. ⁴ Bā adds yā. ⁵ Bā karon-. ⁶ Bā vij-. ⁷ Bā tveva. ⁸ Ck tissa. ⁹ Bā uggañhitvā. ¹⁰ Bā āgacchī. ¹¹ Bā add hutvā. ¹² Bā sampattirosaṃ-. ¹³ Bā -dhamdevī. ¹⁴ Bā -mī. ¹⁵ Ck nāmagahito, C nāmehitto. ¹⁶ Bā paṭṭhānākatā, omitting dārikā. ¹⁷ Bā -gatāya. ¹⁸ Bā ekam. ¹⁹ Bā add pāye. ²⁰ Bā paṭṭha-

saggena bajjhivā „ahan taṃ ekikam eva gaṇhissāmi, na
 mayham itthighaṭṭāya' attho, taṃ yeva' ānetū¹“ ti mātāpi-
 tunnaṃ pesesi. Te tassa manam abhindivā bahum dhanam
 pesetvā mahantena parivārena taṃ ānāpetvā² kumārassa agga-
 mahesiṇ katvā ekato va abhisiṇṇimsu. So Surucimahārājā 5
 nāma hutvā dhammena rajjam kārento tāya saddhim piyasam-
 vāsam vasi. Sā pana dasavassasahassāni tassa gehe vasanti
 n' eva puttam na dhītarāṃ alattha³. Atha⁴ nāgarā sannip-
 pativā rājāṅgane upakkositvā⁵ „kim etan“ ti vutte „aṇṇo“
 doso n' atthi vamsānupālako vo⁶ putto n' atthi¹⁰, tumhākaṃ 10
 ekā va¹¹ devī, rājakulam¹² nāma heṭṭhimantena soḷasahi itthi-
 sahassehi bhavitabbam, itthighaṭṭam gaṇha deva. ekā¹³ puṇṇa-
 vatī puttam labhissatīti¹⁴ vaivā „tātā, kim kathetha, 'aham
 aṇṇam na gaṇhissāmi' paṭiṇṇam datvā mayā esā ānītā,¹⁵ na
 sakkā musāvadam katum, na mayham itthighaṭṭāya attho“ ti 15
 raṇṇā paṇṇikkhitā pakkamiṃsu. Sumedhā taṃ katham sutvā
 „rājā tāva saccavādītāya aṇṇā itthiyo na āneti¹⁶, aham eva
 pan¹⁷ assa ānessāmi“ raṇṇo mātu samabharīyā¹⁸ ṭhāne
 ṭhatvā attano ruciya¹⁹ khattiyakaṇṇānam sahasam amacca-
 kaṇṇānam sahasam gaḥapatikaṇṇānam sahasam sabbasama- 20
 yanāṭakittipam²⁰ sahasam ti cattāri itthisahasasāni ānesi. Tāpi
 dasavassasahassāni rājakule vasitvā n' eva puttam na dhītarāṃ
 labhiṃsu. Eten²¹ ev' upāyena aparāni tikkhattum cattāri cattāri
 sahasasāni ānesi. Tāpi n' eva puttam na dhītarāṃ labhiṃsu.
 Ettāvata²² soḷasa itthisahasasāni ānesum, Cattālisa vassahasasāni 25
 atikkamiṃsu, tāni tāya²³ ekikāya vutthehi²⁴ dasahi saddhim
 paṇṇāsa vassasahasasāni honti. Atha nāgarā sannipativā puna
 upakkositvā „kim nām' etan“ ti vutte „deva tumhākaṃ

¹ *Ck* - gatāya. ² *Bd* tameva. ³ *Bd* ānetū. ⁴ *Bd* ānetvā. ⁵ *Bd* labhi. ⁶ *Bd* add pam. ⁷ *Bd* -siṃsu. ⁸ *Bd* raṇṇo. ⁹ *Bd* nāma pana te in the place of vo. ¹⁰ *Bd* na vijjati. ¹¹ *Bd* omīti va. ¹² *Bd* -ja ca. ¹³ *Bd* devā ti addhā tāsū. ¹⁴ *Bd* -haṇṇa. ¹⁵ *Bd* -si. ¹⁶ *Bd* -riyā. ¹⁷ *Bd* add va. ¹⁸ *Bd* sabbesavassanāṭa-. ¹⁹ *Bd* sabbesavassanā-. ²⁰ *Bd* add ānītāya. ²¹ *Bd* all three MSS. vutthehi. ²² *Bd* kimetaṃ.

itthiyo¹ puttāṃ patthetum āpāpethā² 'ti vadiṃsu. Rājā
 „sādhū“ 'ti sampāṭicchitvā „bhadde“ puttāṃ patthethā³ 'ti
 āha. Tā tato paṭṭhāya puttāṃ patthayamānā⁴ nānā devatā
 namassanti nānā vatāni caranti⁵, putto n' uppajjat' eva. Atha
 5 rājā Sumedham āha: „bhadde puttāṃ patthehīti“. Sā „sādhū“
 'ti⁶ pannarasuposathe aṭṭhaṅgasamannāgataṃ uposathanṃ samā-
 dāya sirigabbhe silāni āvajjamānā kappiyamañcake nisīdi. Sesā
 ajavatagovatā hutvā⁷ uyyānaṃ agamaṃsu⁸. Sumedhāyāsilate-
 jena Sakkabhavanaṃ kampi. Sakkō āvajjitvā⁹ „Sumedhā put-
 10 taṃ pattheti, puttāṃ assā dassāma“¹⁰. na kho pana sakkā yaṃ
 vā taṃ vā dātum, anucchavikam assā puttāṃ upadhāressāmīti¹¹
 upadhārento Naḷakāradēva¹² puttāṃ paṇṇāsaṃ. So hi puññasam-
 panno satto purimattabhāve Bārāṇasīyaṃ vasanto vappakāle¹³
 khettaṃ gacchanto ekaṃ paccekabuddhaṃ diṣvā dāsakamma-
 15 kare¹⁴ „vapathā“¹⁵ 'ti pahīṇitvā sayāṃ nivattitvā pacceka-
 buddhaṃ gehaṃ netvā bhojetvā puna Gaṅgātīraṃ¹⁶ netvā
 puttena saddhiṃ ekato hutvā udumbarabhittipādaṃ¹⁷ naḷabhitti-
 kaṃ paṇṇasālaṃ katvā dvāraṃ yojetvā caṃkamāṃ katvā
 paccekabuddhaṃ tattha¹⁸ temāsāṃ vasāpetvā vutthavassaṃ dve
 20 pi pitāputtā ticīvarena acchādetvā uyyojayīṃsu¹⁹. Eten' eva
 niyāmena satta²⁰ paccekabuddhe tāya paṇṇasālāya vasāpetvā
 ticīvarāni adāṃsu. Dve pi pitāputtā naḷakārā hutvā Gaṅgātīre
 veḷum upadhārentā paccekabuddhaṃ diṣvā evaṃ akāṃsū 'ti pi
 vadanti yeva. Te kālaṃ katvā Tāvatiṃsabhavane nibbattitvā²¹
 25 chasu kāmasaggesu²² anulomapaṭilomena²³ mahantaṃ devissa-
 riyaṃ²⁴ anubhavantā²⁵ vicaranti. Te tadā²⁶ cavitvā uparideva-
 loke nibbattitukāmā²⁷. Sakko Tathāgatabhāvaṃ natvā tesu

¹ Bds deviyā. ² Bds tumhe. ³ Cks patthi-. ⁴ Bds vattāni paricaranti. ⁵ Bds
 add sampāṭicchi. ⁶ Bds add puttāṃ alabhītvā. ⁷ Cs āg-. ⁸ Bds -jjanto. ⁹
 Cs -mi, Bds -mīti. ¹⁰ Cks vayasī attakāle. ¹¹ Ck -karo, Cs -kammare. ¹²
 Bds gacchathā. ¹³ Bds -re. ¹⁴ B -pāraṃ. ¹⁵ Bds tattheva. ¹⁶ Bds -jesum.
¹⁷ Ck -e, Bds tassa, Bds tattha. ¹⁸ all three MSS. nibbatte-? ¹⁹ Bds kāmā-
 vacarāsa-. ²⁰ Bds anulomena. ²¹ Bds omit dev. ²² Bds -ti. ²³ Bds tato. ²⁴
 Bds add honti.

ekassa vimānadvāraṃ gantvā taṃ āgantvā vanditvā ʒhitān
 āha: „mārisa tayā manussalokaṃ gantum vaṭṭatīti“. „Mahā-
 rāja, manussaloko nāma jegucchho paṭikkūlo, tattha ʒhitā dānā-
 dīni puññāni katvā devalokaṃ patthenti, tatra gantvā kiṃ
 karissāmīti“. „Mārisa devaloke ʒaribhuñjītabbaṃ sampattim 5
 manussaloke ʒaribhuñjissasi' pañcaviṣatiyojanubbedhe' ratana-
 pāsāde vasissasi', adhivāsehi“. So adhivāsesi. Sakko tassa
 paṭiññāṃ gaheṭvā isivesena' rājuyyānaṃ gantvā tāsaṃ itthinaṃ
 upari ākāse caṃkamanto attānaṃ dassetvā „kassā' puttavaraṃ
 demi, kā puttavaraṃ gaṇhatīti“ āha. „Bhante, mayhaṃ dehi, 10
 mayhaṃ dehi“ hatthasahassāni ukkhipiṃsu. Tato' āha:
 „ahaṃ sīlavatīnaṃ' puttāṃ dammi, tumhākaṃ kiṃ sīlaṃ ko
 ācāro“ ti. Tā ukkhittahatthe sammiñjetvā „sace sīlavatīyā
 dātukāmo Sumedhāya santikaṃ gacchā' 'ti vadiṃsu. So ākāse
 yeva gantvā tassā vāsāgāre' sīhapañjare aṭṭhāsi. Ath' assā' 15
 ārocayiṃsu: „ethe devī, eko devarājā 'tumhākaṃ puttavaraṃ
 dassāmīti' ākāsenāgantvā sīhapañjare ʒhito“ ti. Sā garupari-
 hārenāgantvā sīhapañjaraṃ ugghāṭetvā „saccaṃ kira bhante
 tumhe sīlavatīyā puttavaraṃ dethā“ 'ti āha. „Āma demīti“.
 „Tena hi mayhaṃ dethā“ 'ti. „Kiṃ pana te sīlaṃ, katheli' 20
 sace me ruccissati' 12 dassāmi te varaṃ“ ti. Sā tassa vacanaṃ
 sutvā „tena hi suṇāhīti“ vatvā attano sīlaguṇaṃ 13 kathenti
 pannarasa gāthā abhāsi:

1. Mahesi Rucino bhariyā ānītā paṭhamā ahaṃ,
 dasavassasahassāni yaṃ maṃ Suruci-m-ānaya. 101. 25
2. Sāhaṃ brāhmaṇa rājānaṃ Vedehaṃ Mithilaggahaṃ
 nābhijānāmi kāyena vācāya uda cetasā,
 Suruciṃ atimaññittha' 14 āviṃ vā yadi vā raho. 102.

1 B^o -siti, B^d -citi. 2 B^d add aṭṭhayaṇavittare. 3 C^k -ti. 4 B^o -se. 5
 B^d kassāhaṃ. 6 B^d gaṇhissatīti. 7 B^d add sakko. 8 B^d -vantānaṃ. 9
 B^d pāsādadvāre. 10 B^d add tā itthiyo. 11 C^k -si, B^d -hīti. 12 B^d ruccati.
 13 B^o omīti' sīla. 14 so B^d = atimaññi 'ttha? B^d -maññattho, C^k -maññittho.

8. Etena saccavajjena putto uppajjataṃ¹ ise,
musā me² bhaṇamānāya muddhā phalatu sattadhā. 103.
4. Bhattu manāpassa³ pitā mātā cāpi suvāmīno⁴
te maṃ brahma⁵ vinetāro yāva aṭṭhaṃsu jīvite. 104.
- 5 5. Sāhaṃ ahimsāratinī kāmāsā dhammacārini⁶
sakkaccaṃ te upaṭṭhāsiṃ rattindivam atanditā. 105.
6. Etena saccavajjena -pe-. 106.
7. Soḷasitthisahassāni sahabhariyāni⁷ brāhmaṇa
tāsu issā vā kodho vā nāhu mayhaṃ kudācanam. 107.
- 10 8. Hitena tāsāṃ nandāmi, na ca me kāci⁸ appivā,
attānaṃ vānukampāmi⁹ sadā sabhā ṣapattiya¹⁰. 108.
9. Etena saccavajjena -pe-. 109.
10. Dāse kammakare pesse¹¹ ye c¹² aññe anujjivino
posemi saha dhammena sadā pamuditindriyā. 110.
- 15 11. Etena saccavajjena -pe-. 111.
12. Samaṇe brāhmaṇe cāpi aññe cāpi vanibbake
tappemi annapānena sadā payatapāṇinī. 112.
13. Etena saccavajjena -pe-. 113.
14. Cātuddasiṃ¹³ pannarasim¹⁴ yāva pakkhassa aṭṭhamiṃ¹⁵
pāṭihāriyapakkhaṃ ca aṭṭhaṅgasusamāhitam
uposatham upavasāmi¹⁶ sadā silesu saṃvutā. 114.
- 20 15. Etena saccavajjena putto uppajjataṃ ise,
musā me bhaṇamānāya muddhā phalatu sattadhā ti. 115.

Tattha mahesīti aggamahe¹, Rucino ti Surucirañño, paṭhaman ti
25 soḷasannaṃ itthisahassānaṃ sabbapaṭhaman, yaip man ti yasmiṃ kāle maṃ¹²
Suruci ānaya tato paṭṭhāyāhaṃ¹³ dasavassasahassāni ekikā va lmasmiṃ gehe
vasiṃ, aṭṭhaññitthā¹⁴ ti muhuttaṃ pi sammukhā vā parammukhā vā aṭṭhaññiṃ
ti¹⁵ idaṃ atikkamitvā maññamānaṃ¹⁶ na jānāmi na sarāmi, i¹⁷ ti tam ālapati,
te man ti sasuro ca sassu cā ti te ubho maṃ, vinetāro ti tehi vinī¹⁸ amhi.

¹ Cks -nain. ² Cks ce. ³ C^o manussa, B^d bhattu mamaṃ sassu. ⁴ B^d cāpi
ca sassurā. ⁵ C^o B^d -iue. ⁶ Cks -yāti. ⁷ Cks kañci. ⁸ Cks attānaṃ va anu.
B^o attānaṃ vānammāmi? ⁹ B^d pose. ¹⁰ Cks B^d -i. ¹¹ (Mn., Gram. Palle
XXIV, v. 24, Morris Therīg. p. 126, Dh. p. 404). ¹² B^d evasi. ¹³ B^d add
sukhasamvāsaya. ¹⁴ B^d paṭhāya sāhaṃ. ¹⁵ Cks -ittho. ¹⁶ B^d -maññati. ¹⁷
Cks maññanaṃ.

te me yāva jīvinisu tāva ovādam adamsu. ahimsāratinīti ahimsāsasamkhatāya
 iatiyā samannāgatā, mayā hi kunthakipilliko¹ pi na himsitapubbo, kāmasā ti
 ekanten² eva, dhammācārinīti dasakusalakammapathe pūremi³, upatthāsīn
 ti pādaparikammādini kiccāni karonti upatthahim⁴, sahabbhariyānīti mayā
 saha ekasāmikassa bhariyābhūtāni, nāhū 'ti kilesāni nissāya issādammo vā
 kodhadhammo vā mayhami na bhūtapubbo, hitenā⁵ 'ti yaṃ tāsāṃ hitāṃ ten'eva
 nandāmi, ure⁶ vutthā⁷ dhītarō viya tā disvā tussāmi, kācīti⁸ tāsū ekāpi
 mayhami apjiyā nāma n'atthi, sabbā piyavādītā⁹ eva¹⁰ anukampāmīti
 muducittena sabbā solasasahasāpi tā¹¹ attānaṃ viya anukampāmi, saha
 dhammāgā¹² 'ti nayena¹³ kāraṇena, yo yaṃ kātunī sakkoti taṃ tasmim kamme
 yojemsi¹⁴ attho, pamuditindriyā ti¹⁵ pesenti ca niccam pamuditindriyā
 va hutvā jeseṃsi. are dutthadasa idan nāma karohīti evaṃ kujjhivā na me
 kori katthaci pesitapubbo, payatapānīnīti dhotahatthā pasāritahatthā va
 hutva, pāṭṭharikapakkhañcā¹⁶ 'ti¹⁷ atthamīcātuddasīpannarasīnaṃ¹⁸ par-
 euggamanānuggamaṇavasena cattaro divase¹⁹, sādā ti niccākāle²⁰ pañcasu
 silesu samivutā tehi²¹ pihitagopitā²² tabhāvā va homīti.

Evam tassā gāthāsatenā pi sahasseṇa pi vaṇṇiyamānānaṃ
 guṇānaṃ pamāṇaṃ nāma n'atthi, tāya pana paṇṇarasahi
 gāthāhi attano guṇānaṃ vaṇṇitakāle yeva Sakko attano
 bahukarāniyatāya tassā kathāṃ avicchinditvā „pahūtā abbhutā
 yevā te guṇā“ ti taṃ pasamsanto gāthadvayam āha:

16. Sabbe va te dhammaguṇā rājaṇaputti yasassini

samvijjanti tayi bhadde ye tvaṃ kittesi attani. 116.

17. Khattiyo jātisampanno abhijāto yasassimā

dhammarājā Videhānaṃ putto uppajjate tavan ti. 117. 25

Tattha dhammaguṇā ti sabhaviguṇā bhūtaguṇa, samvijjantīti ye
 tāya vuttā te sabbe va tayi upalabbhanti, abhijāto ti atijāto¹⁷, yasassimā
 ti yasasampannena parivārena samannāgato, uppajjati evarūpo tava putto
 uppajjissati, mā cintayīti.

Sā tassā vacanaṃ sutvā somanassajātā taṃ pucchanti
 dve gāthā abhāsi:

¹ Ck kunta-, B² -kādiko pi ² Ck sūremi. ³ B² upatthemi. ⁴ Ck vure. ⁵
 B² vuttha. ⁶ Ck² kāmīti. ⁷ B² piyakāyeva. ⁸ B² -sahasānipti, B² sabba
 sahasāni pi. ⁹ B² yena. ¹⁰ B² payo-. ¹¹ Ck² omīti. ¹² B² add pañ-
 camī. ¹³ Ck² -dasapannarasānaṃ. ¹⁴ Ck² -sā, B² divase labhati. ¹⁵ B²
 -lani. ¹⁶ Ck² te. ¹⁷ Ck² abhijāto, B² atijāto suddhijāto.

18. Rummī¹ rajojalladharo aghe vehāsayaṇ ṭhito
manuññam bhāsasi² vācam yaṁ mayhaṁ hadayaṁ gamam. 118.
19. Devatā nu si saggamhā isi vāsi³ mahiddhiko,
ko vāsi tvaṁ anuppatto, attānam me pavedayā⁴ 'ti. 119.

Tattha rummīti⁴ anañjitāmaṇḍito, Sakko āgacchanto ramaṇīyena ta-
pasavesenāgato, pabbajitavesenāgatattā pana sā evam āha, aghe ti appatighe
ṭhāne, yaṁ mayhaṁ ti yaṁ etaṁ⁵ mayhaṁ manuññavācam bhāsasi taṁ
bhāsamāno tvaṁ devatā nu si saggamhā idhāgato isi vāsi mahiddhiko ti
yakkhādisu ko vā tvaṁ asi idhānuppatto attānam me pavedaya yathābhūtaṁ
10 kathehīti vadati.

So tassā kathento cha gāthā āha:

20. Yaṁ devasaṁghā vadanti Sudhammāyaṁ saṁlāgātā
so 'haṁ Sakko sahasakkho āgato 'smi tav' antike⁶. 120.
21. Itthi yā⁷ jīvalokasmiṁ yā hoti⁸ samacārini⁹
15 medhāvinī sīlavatī sassudevāpatibbatā¹⁰. 121.
22. Tādisāya sumedhāya sucikammāya nāriyā
devā dassanam āyanti mānusiya amānusa. 122.
23. Tvaṁ bhadde¹⁰ suciṇṇena pubbesucaritena ca
idha rājakule jātā sabbakāmasamiddhinī. 123.
20 24. Ayaṁ ca te rājaṇṇa ubhayattha kaṭaggaho
devalokūpapattī ca kittī ca idha jīvite. 124.
25. Ciraṁ sumedhe sukhinī dhammam attani pālayā
esāhaṁ Tidivaṁ yāmi, piyam me tava dassanan ti. 125.

Tattha sahasakkho ti atthasahasassa¹¹ taṁ muhuttaṁ dassanavasena
25 sahasakkho, itthi yā¹² ti itthi, samacārini¹³ ti dvārehi samacariyāya
samannāgatā, tādisāya¹⁴ ti yathārūpāya, sumedhāya¹⁵ ti supaññāya, ubha-
yatthakaṭaggaho ti ayaṁ tava¹⁶ imasmiṁ ca attabhāve anāgate ca jayaggāho,
tesu¹⁵ anāgatesu¹⁶ devalokūpapattī¹⁷ idha jīvite pavattamāne¹⁸ kitti cā¹⁹ 'ti
ayaṁ ubhayattha kaṭaggāho nāma, dhammam ti evaṁ sa²⁰ bhāvagaṇaṁ ciraṁ
30 attani pālaya, esāhaṁ ti eso ahaṁ, piyam me ti mayhaṁ tava dassanan
piyam.

¹ B¹ dummi. ² B² -se. ³ B³ cāpi. ⁴ B⁴ dummiti. ⁵ B⁵ evam. ⁶ B⁶ hanti.
vantike. ⁷ B⁷ atthiyo, B⁸ itthiyo. ⁸ B⁸ honti. ⁹ so all three MSS. ¹⁰ C¹⁰
bhante, B¹¹ tvaṁ ca bhadde. ¹¹ C¹¹ atthasahasassa, B¹² atthah sahasassa clutitān.
¹² B¹² yo. ¹³ C¹³ tādisiyo. ¹⁴ B¹⁴ tāva. ¹⁵ B¹⁵ adds idhalokaparalokesu. ¹⁶
B¹⁶ -te. ¹⁷ B¹⁷ add ca. ¹⁸ C¹⁸ samatta-. ¹⁹ C¹⁹ mā.

„Devaloke pana me kiccakaraṇīyaṃ atthi, tasmā gacchāmi,
 tvaṃ appamattā hohīti“ tassā ovādaṃ datvā pakkāmi. Naḷa-
 kāradevo¹ paccūsakāle cavitvā tassā kucchimhi paṭisandhiṃ
 gaṇhi. Sā² ñatvā rañño ārocesi. Rājā gabbhaparihāraṃ
 adāsi. Sā dasamāsaccayena puttāṃ vijāyi, Mahāpanādo ti³
 ssa nūmaṃ kariṃsu. Ubhayaratthavāsino „sāmi puttassa no
 khīramūlan“ ti ekekaṃ kaḥāpaṇaṃ rājaṅgaṇe khipiṃsu,
 mahārāṣi⁴ ahoṣi. Raññā paṭikkhattāpi ca „sāmi puttassa
 vadḍhitakāle paribbayo bhavissatīti“ agahetvā va pakkamiṃsu.
 Kumāro mahāparivārena vadḍhitvā vayappatto soḷasavassa-⁵
 kāle yeva, saḅbasippe nipphattiṃ pāpuṇi. Rājā puttassa
 vayaṃ oloketvā devinī⁶ āha: „bhadde puttassa me rajjā-
 bhisekakāle ramaṇīyaṃ assa pāsādaṃ kāretvā abhisekaṃ
 kāressāmā“ 'ti. Sā „sādhū deva“ 'ti sampaṭicchi. Rājā
 vatthuvijjācariye pakkosāpetvā „tātā vadḍhakiṃ gahetvā am-⁷
 hākaṃ mivesanato avidūre puttassa me pāsādaṃ māpetha,
 rajjena naṃ abhisinḥissāmā“ 'ti āha. Te „sādhū“ 'ti bhū-
 mippadesaṃ vīmaṃsanti. Tasmīṃ khaṇe Sakkassāsanaṃ
 uphākaraṃ dassesi. So taṃ kāraṇaṃ ñatvā Vissakammaṃ
 āmantetvā „gaccha tāta Mahāpanādakumārassa āyāma vitthā-⁸
 rato⁹ addhaya¹⁰jojanikaṃ¹¹ ubbedhena pañcaviṣatiyojanaṃ¹² ratana-
 pāsādaṃ māpehīti“ pesesi. So vadḍhakivesena vadḍhakīnaṃ
 santikaṃ āgantvā „tumhe pātarāsaṃ bhuñjitvā ethā“ 'ti te
 pesetvā daṇḍakena bhūmiyaṃ pahari, tāvad eva vuttappakāro
 sattabhūmiko pāsādo utthahi. Mahāpanādassa pāsādamañ-¹³
 galaṃ¹⁴ chattamaṅgalaṃ āvāhamaṅgalaṃ ti tīṇi maṅgalāni¹⁵
 ekato va ahesuṃ. Maṅgalatthāne ubhayaratthavāsino sanni-
 patitvā maṅgalacchaṇena sattavassāni vītināmesuṃ, n' eva
 ne rājā uyyojeti¹⁶, tesaṃ vatthālaṃkārahādaniyabhojani-

¹ Ede - devaputto pana. ² Be adds gabbhapatiṭṭhitabbhāvaṃ, B² patiṭṭhitabbhāvaṃ.

³ Ede āyāmaṇa yojanaṃ vitthārato. ⁴ Be atthayo-. ⁵ Bde - janiḥ. ⁶ Ck B² - dāni-. ⁷ Ck qmīt maṅgalāni. ⁸ Be - si, B² - suṃ.

yādiṃ¹ sabbāṃ rājakulasantakaṃ ñeva ahosi. Te sattasaṃ-
 vaccharaccayena upakkositvā Surucimahārājena „kim etan“ ti
 puṭṭhā „mahārāja ambhakaṃ maṅgalaṃ bhuñjantānaṃ satta-
 vassāni gatāni², kadā maṅgalassa osānaṃ bhavissatīti“
 5 āhaṃsu. Tato rājā³ „tātā puttēna me ettakaṃ kālāṃ na
 hasitapubbaṃ, yadā so hasissati tadā gamissathā“ ti.
 Atha⁴ mahājano bheriṃ carāpetvā naṭe sannipātesi. Naṭasa-
 hassāni⁵ sannipatitvā satta koṭṭhāsā hutvā naccantā rājānaṃ
 hasāpetuṃ nāsakkhiṃsu. Tassa hi dibbanātakānaṃ diṭṭhattā
 10 tesāṃ naccāṃ amanuññaṃ ahosi. Tadā Bhaṇḍukaṇṇa-
 Paṇḍukaṇṇa⁶ nāma dve nātakā chekā⁷ „mayā rājānaṃ hasā-
 pessāmā“ ti. Bhaṇḍukaṇṇo⁸ nāma⁹ rājadvāre mahantaṃ
 Atulaṃ nāma ambāṃ māpetvā¹⁰ suttaguḷaṃ khipitvā tassa
 sākāya laggāpetvā suttēna Atulambaṃ¹¹ abhirūhi. Atulambo
 15 pi¹² kira¹³ Vessavaṇaambo¹⁴. Atha tam pi¹⁵ Vessavaṇassa
 dāsā gahetvā āṅgapaccaṅgāni chinditvā pātesuṃ. ‘Sesanaṭā
 tāni’¹⁶ samodhānetvā udakena siñciṃsu¹⁷. So¹⁸ pupphapaṭaṃ
 nivāsetvā ca pārupitvā ca naccanto va utṭhahi. Mahāpanādo
 tam pi disvā n’eva hasi. Paṇḍukaṇṇanaṭo¹⁹ rājāṅgaṇe dāru-
 20 citakaṃ kāretvā attano parisāya saddhiṃ aggiṃ pāvisi.
 Tasmīṃ nibbute citakaṃ udakena siñciṃsu. So sapaṛiso
 pupphapaṭaṃ nivāsetvā ca pārupitvā na naccanto va utṭhahi.
 Tam pi disvā rājā n’eva hasi. Iti taṃ hasāpetuṃ asakkontā²⁰
 manussā upaddutā ahesuṃ. Sakko taṃ kāraṇaṃ ñatvā
 25 „gaccha tāta, Mahāpanādaṃ hasāpetvā ehi“ devanaṭakaṃ
 pesesi. So āgantvā rājāṅgaṇe ākāse thatvā upaddharaṅgaṃ²¹

¹ Ck Bā - di. ² Ck gatā ti, C^o -vassāni dvītināmesuṃ nevano gatā ti. ³ Ck^o
 omit tato rājā. ⁴ Bā^o athassa. ⁵ Ck panāṭhata- corr. to panāta-, C^o janāta-
⁶ B^o -kaṇḍo ca- kaṇḍo ca, Bā^o -kaṇḍo ca- kaṇḍo ca. ⁷ C^o nātakajekā, Bā^o
 -kajetbakā. ⁸ B^o -kaṇḍo, Bā^o -kaṇḍo. ⁹ Bā^o tāva, ¹⁰ hi dibba - - - atulambaṃ
 wanting in Ck. ¹¹ Ck ti. ¹² Ck ki. ¹³ B^o -ase ambo? ¹⁴ Bā^o tam hi.
¹⁵ C^o tāti, B^o -naṭakāti, Bā^o sesanājakā. ¹⁶ Bā^o abhisi-. ¹⁷ Ck adda sapaṛisā
¹⁸ B^o -kaṇḍo naṭo, Bā^o -kaṇḍo naṭo. ¹⁹ Ck Bā^o -to, C^o -te, B^o -tā? ²⁰ Bā^o
 upaddha āgaṇi.

nāma dassesi, eko va hattho eko va pādo ekam akkhiṃ ekā dāṭhā¹ naccati² calati³ phandati, sesaṃ niccalaṃ ahoṣi. Taṃ disvā Mahāpanādo thokaṃ sitaṃ akāsi. Mahājano pana hasanto hasanto hassaṃ dhāretuṃ satim⁴ paccupaṭṭhāpetuṃ⁵ asakkonto, aṅgāni vissajjetvā rājaṅgane yeva papati⁶. Tasmim⁷ 5 kāle maṅgalaṃ niṭṭhitaṃ. Sesam ettha

Panādo nāma so rājā

yassa yūpo suvaṇṇayo⁷ (II, 331, Therag. p. 22)

ti Mahāpanādajātakena⁸ vaṇṇetabbam. Rājā Mahāpanādo dānādāni puññāni katvā āyupariyosāne deva lokam eva gato. 10

S. i. d. ā. „evaṃ bhikkhave Visākhā pubbe pi mama santikā varaṃ labhi yevā¹ ti vatvā, j. s.: „Tadā Mahāpanādo Bhaddaji ahoṣi, Sumedhā devī Visākhā, Vissakammo Anando, Sakko⁹ aham evā² ti. Suruci jātakaṃ.

7. Pañcūposathajātaka.

15

Appossukko dāni tvaṃ kapoṭā¹ ti. Idam S. j. v. uposathike pañcasate upāsake ā. k. Tadā hi S. dhammasabbhāyaṃ catuparisamajhe alaṃkatabuddhāsane nisīditvā muducittena parisam oloketvā „ajja upāsakānaṃ kathaṃ paṭicca desanā samuṭṭhahissatīti“ ūtvā upāsake āmantetvā „uposathik² attha upāsakā“ ti pucchitvā 20 „āma bhante“ ti vutte „sādhu vo katanā, uposatho nāma³ esa porāṇakapaṇḍitānaṃ vaṃso, porāṇakapaṇḍitā hi rāgādikilese niggabhattham uposathavāsanaṃ vasimsū“ ti vatvā tehi yācito a. ā.:

Atīte Magadharaṭṭhādīnaṃ tiṇṇaṃ raṭṭhānaṃ antare aṭavi ahoṣi. Bo. Magadharaṭṭhe brāhmaṇamahāsālakule 25 nibbattitvā vāyappatto kāme pahāya nikkhamitvā taṃ aṭaviṃ pavisitvā assamaṃ katvā vasaṃ kappesi. Tassa pana assa-massa avidūre ekasmiṃ veṇugahane attano bhariyāya saddhiṃ

¹ Ck thitā, C² dāṭṭhikā, B² dāṭha? B² dādhi. ² Ck² naccati. ³ B² add upa-l-
dham. ⁴ Ck² hāsaṃtiṃ, B² patin? B² sati. ⁵ B² paccupaṭṭhetuṃ. ⁶ B²
patati. ⁷ B² a-vaṇṇayo. ⁸ B² -ke. ⁹ B² add paṭa.

kapoṭasakuṇo vasati, ekasmiṃ vammike ahi¹, ekasmiṃ vanagumbe sigālo, ekasmiṃ vanagumbe accho. Te cattāro pi kālena kālaṃ isiṃ upasaṃkamitvā dhammaṃ suṇanti. Atha ekadivasaṃ kapoṭo bhariyāya saddhiṃ kulāvakā nikkhamitvā
 5 gocarāya pakkāmi. Tassa² pacchato gacchantiṃ kapoṭiṃ ekaseno gahetvā palāyi. Tassā viravasaddaṃ sutvā kapoṭo nivattitvā olokento taṃ tena hariyamamaṇaṃ passi. Seno pi taṃ viravantiṃ yeva māretvā khādi. Kapoṭo tāya viyogena rāgapariḷāhena pariḍayhamāno cintesi: „ayaṃ rāgo maṃ ati-
 10 viya kilameti, na dāni imaṃ aniggahetvā gocarāya pakkamissāmi³“ so gocarapathaṃ pacchinditvā tāpa~~ssa~~ santikaṃ gantvā rāganiggahāya⁴ uposathaṃ saṃādiyitvā ekamante nipajji. Sappo pi „gocaraṃ pariyesissāmi⁵“ vasanaṭṭhānā nikkhamitvā paccantaḡāme gāvīnaṃ caraṇaṭṭhāne gocaraṃ
 15 pariyesati. Tadā gāma~~bho~~jakassa sabbaseto maṅgala~~usabho~~ gocarāṃ gahetvā ekasmiṃ vammikapāde jaṇṇunā paṭiṭṭhāya siṅgehi mattikaṃ gaṇhanto kilati. Sappo gāvīnaṃ pada~~saddena~~ bhīto taṃ vammikaṃ pavisitum pakkhanto. Atha naṃ usabho pādena akkami, so taṃ kujjhitvā ḍasi, usabho
 20 tatth⁶ eva jivitakkhayaṃ patto. Gāma~~vā~~sino „usabho kira mato“ ti sutvā sabbe ekato va āgantvā kanditvā taṃ gandha~~mālā~~dīhi pūjetvā āvāte nikhaṇitvā pakkamiṃsu. Sappo tesāṃ gata~~kāle~~ nikkhamitvā „ahaṃ kodhaṃ nissāya imaṃ jivitā voropetvā mahājanassa hadaye sokaṃ pavesesiṃ, na
 25 dāni imaṃ kodhaṃ aniggahetvā gocarāya pakkamissāmi³“ nivattitvā assamaṃ gantvā kodhaniggahāya uposathaṃ saṃādiyitvā ekamante nipajji. Sigālo pi gocarāṃ pariyesanto ekaṃ matahatthiṃ dievā „mahā me gocaro laddho“ ti tuṭṭho gantvā soṇḍāya ḍasi, thambhe⁷ daṭṭhakālo viya ahosi, tattha
 30 assādaṃ alabhitvā dante ḍasi, pāsāṇe⁸ daṭṭhakālo viya ahosi⁹ kucchiyaṃ ḍasi, kusūle¹⁰ daṭṭhakālo viya ahosi, naṅguṭṭhe ḍasi,

¹ B^o asivāso.   ² B^o rāgāṇi.   ³ B^o -bho.   ⁴ C^k -sāno.   ⁵ cfr. J. I, 502; B^o kapāle.

ayathāle¹ dattḥakālo viya ahosi, vaccamagge ḍasi, ghatapūve²
dattḥakālo viya ahosi. So lobhavasena khādanto antokucchi-
yam pāvisi, tattha chātakāle³ māmsam khādati pipāsita-kāle
lohitam pivati nipajjanakāle antāni ca papphāsañ ca avattha-
ritvā nipajjati. So „idh' eva me⁴ annapānañ ca sayanañ ca
nippannañ, aññattha kiñ karissāmīti“ cintetvā tatth' eva
abhirato bahi anikkhamitvā antokucchiyam yeva vasi. Aparā-
bhāge⁵ vātātapena hatthikuṇape sukkhante karisamaggo pihito.
Sigālo antokucchiyam upapacciyamāno⁶ appamāmsalohito
paṇḍusarīro hutvā nikkhamanamaggañ na passi. Ath' eka-
divasañ⁷ kālameggho vassi, karisamaggo temiyamāno mudu⁸
hutvā vivarañ dassesi⁹. Sigālo chiddaṃ disvā „aticirañ ki-
lanto¹⁰ iminā chiddena palāyissāmīti“ karisamaggañ sīsena
pahari. Tassā¹¹ sambādhattḥānena¹² vegena nikkhantassa¹³
sinṇasarīrassa¹⁴ sabbāni lomāni karisamagge laggāni, tālak-
khandho¹⁵ viya nillomasarīro hutvā nikkhami. So „lobhañ
nissāya mayā idaṃ dukkhañ anubhūtañ, idāni imañ anigga-
hetvā gocarañ na gañhissāmīti“ cintetvā tañ assamañ gantvā
lobhaniggahāya uposathaṅgañ samādiyivā ekamante nipajji.
Accho pi araṇṇā nikkhamitvā atricchābhibhūto Malaratṭhe¹⁶
paccantagāmañ gato. Gāmaṇḍasino „accho kirāgato“ ti
dhanudaṇḍādi-hatthā nikkhamitvā tena pavitṭhañ gumbañ
parivāresuñ. So mahājanena parivāritabhāvañ nātvā nikkha-
mitvā palāyi, palāyantañ eva ca nañ dhanūhi c' eva daṇ-
ḍena¹⁷ ca pothesuñ. So bhinnena sīsena lohiteṇa galanteṇa¹⁸
attano vasaṇattḥānañ gantvā „idaṃ dukkhañ mama atricchā-
lobhavasena uppannañ, na dāni nañ¹⁹ aniggahetvā gocarañ
gañhissāmīti“ tañ assamañ gantvā atricchāniggahāya uposathañ

¹ Pāṇi ayakapālo. ² B^o ghaṇa-, B^d ghana-. ³ C^o jāta-, C^k natthachānakāle. ⁴ B^d upajjanamāno. ⁵ C^k muduñ. ⁶ B^o tassa, B^d tassa pa. ⁷ C^k sambāda-.
C^o sambāttḥānena, B^o -ttḥāne? B^d sampādhattḥāne. ⁸ B^d nikkhamantassa. ⁹
C^o sinna-. B^o bhigga-, B^d bhinnam-. ¹⁰ B^o kāla-, B^d kālakanto. ¹¹ B^d
mallakaratṭhe, B^o malaya-. ¹² B^d daṇḍādīhi. ¹³ C^o gal-. ¹⁴ C^k nā --, B^d
na idāni imañ

samādiyivā ekamante nipajji. Tāpaso pi attano jātim nissāya
 mānavasiko hutvā jhānaṃ uppādetuṃ na sakkoti. Ath' eko
 paccekabuddho tassa mānanissitabhāvaṃ ñatvā „ayaṃ na
 lāmakasatto¹, Buddhaṃkuro esa, imasmiṃ yeva kappe sab-
 5 baññūtaṃ pāpuṇissati, imāssa mānaniggahaṃ katvā samā-
 pattinibbattanākāraṃ karissāmīti“ tasmīṃ paṇṇasālāya nisinne
 yeva Uttarahimavantato āgattvā tassa pāsānaphalake nisīdi.
 So nikkhamitvā taṃ attano āsane nisinnaṃ disvā mānanissita-
 bhāvena anattamano² hutvā³ taṃ upasāṃkamitvā accharaṃ
 10 paharitvā „nassa⁴ vasala kālakaṇṇi muṇḍa samaṇaka, kim-
 atthaṃ mama nisīdanaphalake nisinna sīti“ āhā. Atha naṃ
 so⁵ „sappurisa kasmā mānanissito si, ahaṃ paṭividdhapacceka-
 bodhiñāṇo, tvaṃ imasmiṃ yeva kappe sabbaññubuddho bha-
 vissasi, Buddhaṃkuro si, pāramitā⁶ pūretvā āgato aññaṃ⁷
 15 ettakaṃ nāma kālaṃ atikkamitvā Buddho bhavissasi, Buddhat-
 tabhāve⁸ Siddhattho nāma bhavissasīti⁹“ nāmaṃ ca gottaṃ ca
 kulaṃ ca aggasāvakaḍḍayo ca sabbe ācikkhitvā „kimatthaṃ
 mānanissito hutvā pharusso hosi, na-y-idaṃ tavānucchavikaṃ“
 ti ovādam adāsi. So tena evaṃ vutte pi n' eva naṃ vandi
 20 n' eva „kadā ahaṃ Buddho bhavissāmīti“ ādīni pucchi. Atha
 naṃ paccekabuddho „tava jātiyā¹⁰ mama guṇānaṃ¹¹ mahanta-
 bhāvaṃ jāna¹², sace sakkosi ahaṃ viya ākāse vicarāhīti“ vatvā
 ākāse uppatitvā attano pādapaṃsuṃ tassa jaṭamaṇḍale viki-
 ranto Uttarahimavantam eva gato. Tāpaso tassa gatakāle
 25 saṃvegappatto hutvā „ayaṃ samaṇo evaṃgarusarīro vāta-
 mukhe khittatūlapicu viya ākāse pakkhanto, ahaṃ jātimānena
 evarūpassa paccekabuddhassa n' eva pāde vandiṃ n' eva
 'kadā¹³ Buddho bhavissāmīti' pucchiṃ, jāti nāma¹⁴ esā kiṃ
 karissati, imasmiṃ loke silacaraṇam eva mahantaṃ, ayaṃ kho

¹ Ck - karisatto. ² Cks ananta-. ³ Ck sutvā. ⁴ Cks tassa. ⁵ Bds add āha.

⁶ Bds pāramiyo, Bds pāramiro. ⁷ Cks añña. ⁸ Bds adds thito ⁹ Cks -tīti. ¹⁰

Cks add vā. ¹¹ Bds adds yeva. ¹² Bds jānāsi. ¹³ Bds kadāham.

paua me māno vadḍhanto nirayaṃ upanessati, na dāni imāṃ
 mānaṃ aniggahetvā phalāphalattḥāya gamissāmīti“ paṇṇasālam
 pavisitvā mānaniggahāya uposathaṃ samādāya kaṭṭhattharikāya
 nisīno mahāñāṇo kulaputto mānaṃ niggahetvā kaṣiṇaṃ bhā-
 vetvā¹ abhiññāsamaṇapattiyo nibbatt²tvā nikkhamitvā caṃkamana-
 koṭiyaṃ pāsāṇaphalake nisīdi. Atha naṃ kapoṭādayo upa-
 saṃkamitvā vanditvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. M. kapoṭaṃ
 pucch³ti, „tvam aṇṇesu divasesu na imāya velāya āgacchasi,
 gocaraṃ pariyesasi, kiṃ nu ajja uposathiko jāto sīti“. „Āma
 bhante“ ti. Atha naṃ „kena kāraṇenā“⁴ 'ti pucchanto⁵ pa-
 thamaṃ gāthapa āha:

1. Appossukko⁶ dāni tuvaṃ⁷ kapoṭa,
 vihaṅgama⁸ na tava bhojanattho,
 khudaṃ pipāsaṃ adbhivāsayaṃto
 kasmā bhavaṃ posathiko kapoṭo ti. 126. 15

Tattha appossukko ti nirālayo⁶, bhojanattho ti⁷ kiṃ⁸ ajja tava
 bhojanena attho n' atthi.

Tam sutva kapoṭo dve gāthā abhāsi:

2. Ahaṃ pure giddhigato kapoṭiyaṃ
 asmiṃ padesaṃsiṃ ubho ramāma. 20
 ath' aggahī sākuṇiko kapoṭiṃ,
 akāmakko tāya vinā ahoṃsiṃ. 127.
 3. Nānābhavā⁹ vip̐payogena tassā
 manomayaṃ vedanaṃ vediyāmi,
 tasmā ahaṃ posathaṃ pālayāmi, 25
 rāgo mamaṃ mā punar āgamāsīti. 128.

Tattha ramāma⁹ 'ti imasmiṃ bhūmibhāge kāmaratiya ramāma, sākuṇiko
 11. senasakuṇo

¹ Bds vadḍhetvā. ² Cks pucchitvā. ³ B² - tam. ⁴ Ck tvaṃ. ⁵ so all three
 MSS. ⁶ Bds add. nivāṭavutti. ⁷ Cks nattho ti, Bds omit bhojanattho ti, C²
 ki. ⁸ Bds kaṃ. ⁹ Bds -bhāvā.

Kapoṭena attano uposathakamme¹ vaṇṇite M. sappādisu ekamekaṃ pucchi. Te pi yathābhūtaṃ vyākariṃsu:

4. Anujjagāmi² uraga-ddujivha³
dāḥhāvudho⁴ ghoraviso si sappa⁵,
khudaṃ pipāsaṃ adhiṇāsayaṃto
kasmā bhavaṃ posathiko nu dīgho⁶. 129.
5. Usabho ahū balavā gāmikassa
calakkakū vaṇṇabalūpapanno,
[so] maṃ akkamī⁷, taṃ kṛpito aḍassim⁸,
dukkhābhitunno⁹ maraṇaṃ upāgami. 130.
6. Tato janā nikkhamitvāna gāmā
kanditva roditva upakkamiṃsu,
tasmā ahaṃ posathaṃ pālayāmi,
kodho mamaṃ mā punar āgamāsi. 131.
7. Matāna¹⁰ maṃsāni bahū susāne,
manuññarūpaṃ tava bhojan¹¹ etaṃ,
khudaṃ pipāsaṃ adhiṇāsayaṃto
kasmā bhavaṃ posathiko sigālo. 132.
8. Pavissaṃ¹² kucchiṃ mahato gajassa
kuṇape rato hatthimamse pagiddho¹³,
uṇho ca vāto tikhiṇā ca¹⁴ rasmiyo
te sosayurū tassa karīsamaggaṃ. 133.
9. Kiso ca paṇḍū ca ahaṃ bhadante,
na me ahuṃ nikkhamanāya¹⁵ maggo,
mahā ca meghe sahasā pavassi,
so temayi tassa karīsamaggaṃ. 134.
10. Tato ahaṃ nikkhamissaṃ bhadante
Cando yathā Rāhumukhā pamutto,

¹ C* B²-ena. ² C* -i, B² anuttagāmi. ³ C* -gadu-, B² urādujivha. ⁴ C*
-dhā, B² dādhāvudho. ⁵ B* samma. ⁶ B² dīgha. ⁷ C* B² -i. ⁸ C* aḍajim,
B* aḍassi, B² aḍassi. ⁹ B² dukkhātittunno. ¹⁰ C* B² -naṃ. ¹¹ so all three, MSS.
¹² C* paḥiṭṭho, B² sugiddho. C* pagiddho. ¹³ C* va. ¹⁴ B² -manassa.

tasmā ahaṃ posathaṃ pālayāmi,
lobho mamaṃ mā punar āgamāsi. 135.

11. Vammikathūpasmiṃ kipillikāni
nippothayanto tuvaṃ pure carāsi,
khudaṃ pipāsaṃ adhivāsayaṃto
kasmā bhavaṃ posathiko nu accho¹. 136.

5

12. Sakaṃ niketaṃ atihīlayāno²
atricchatāya Malataṃ³ agañchīm⁴,
tato janā nikkhamitvāna gāmā
kodaṇḍakena paripothayimsu maṃ. 137.

10

13. So bhinnasīso ruhirakkhitaṅgo⁵
paccāgamāsim⁶ sakaṃ⁶ niketaṃ,
tasmā ahaṃ posathaṃ pālayāmi,
atricchatā mā punar āgamāsīti. 138.

Tattha anujjugāmiti ādīhi taṃ ālapati, calakkaku ti calamānaka-¹⁵
kudho, dakkhābhittunno ti so usabho dukkhena abhittunno āturo hutvā,
bahū ti bahūni, pavissan ti pāvisim, rasmiyo ti suriyarasmiyo, nikkha-
misan ti nikkhamim, kipillikāniti⁷ upacikāyo⁸, nippothayanto ti
khādamaṇo, atihīlayāno⁹ ti atimaññanto¹⁰ garahanto, kodaṇḍakena¹¹ 'ti
dhanudaṇḍehi c' eva muggarehi ca. 20

Evaṃ te cattāro pi attano¹⁴ uposathakammaṃ vaṇṇetvā
utthāya M²-aṃ vanditvā „bhante tumhe aññesu divasesu imāya
velāya phalāphalatthāya gacchatha, ajja agantvā kasmā uposa-
thik' atthā“ 'ti pucchantā¹³ gātham āhaṃsu:

14. Yan no¹⁴ apucchittha tuvaṃ bhadante¹⁵
sabbe va vyākāṣimhā yathāpajānaṃ¹⁶,
mayam pi pucchāma¹⁷ tuvaṃ bhadante¹⁸:
kasmā bhavaṃ posathiko va¹⁸ brahme ti. 139.

25

¹ B² accho, B² ajja. ² B² atipolayāno. ³ C² malanaṃ, B² malayanam, B²
S² halla ayaṃ taṃ. ⁴ B² agacchi. ⁵ so C² for - aññitaṅgo? B² rukiramakkhi-
taṅgo. ⁶ so all three MSS. for mamaṃ? ⁷ C² -nanti. ⁸ B² -kādayo. ⁹
B² atipolayāno. ¹⁰ B² adds nindanto, B² niddanto. ¹¹ B² kāda-. ¹² B²,
repeat attano. ¹³ C² B² -to. ¹⁴ C² to, C² te. ¹⁵ B² bhadante. ¹⁶ C²
-jānanaṃ. ¹⁷ C² pucchāma. ¹⁸ C² ca, B² nu.

So pi nesaṃ vyākāsi:

15. Anūpalitto mama assamamhi

paccekabuddho muhuttaṃ nisīdi,

so maṃ avedī gatim āgatiṃ ca¹

5 nāmaṃ ca gottaṃ Āraṇaṃ ca sabbaṃ. 140.

16. Evaṃ p' ahaṃ na-ggahe² tassa pāde,

na cāpi naṃ mānagatena pucchiṃ,

tasmā ahaṃ posathaṃ pālayāmi,

māno mamaṃ mā punar āgamāsīti. 141.

16 Tattha yanno³ ti yam atthaṃ tvaṃ ambe pucchi, yathāpajānanā⁴ u
attano pajānananiyāmena⁵ taṃ mayā vyākāsiṃha, anupajāto⁶ti sabbakile-
sehi alitto⁷, so maṃ avedīti so mama idāni gāṭṭabbatthānaṃ ca gataṭṭhānaṃ
ca⁸ anāgate tvaṃ evaṃnāmo nāma⁹ Buddhō bhavissasi evaṃgotto evarūpaṃ te
sīlacaraṇaṃ¹⁰ bhavissatīti¹⁰ evaṃ nāmaṃ ca gottaṃ ca cāraṇaṃ ca sabbaṃ maṃ
15 avedī jānāpesi kathesi me ti attho, evaṃ paṇaṃ¹¹ naggāhe ti¹² evaṃ
kathentassāpi tassāhaṃ¹¹ attano mānaṃ nissāya pade na vandim.

Evaṃ M. attano uposathakaraṇaṃ¹⁴ kathetvā te¹⁵ovaditvā
uyyojetvā paṇṇasālaṃ pāvīsi, itare pi yathāṭṭhānāni gamiṃsu¹⁶.

M. aparihīnājjhāno Brahmālokaparāyano ahosi, itare ca¹¹ tass'

20 ovāde ṭhatvā sagga-parāyanā ahesuṃ.

S. i. d. ā. „evaṃ upāsakā uposatho nāṃ' esa porāṇakapaṇḍitānaṃ
vaṃso, vasitabbo posathavāso“ ti¹⁷ j. s.: „Tadā kapoṭo Anuruddho
ahosi, accho Kassapo, sigālo Moggallāno, sappo Sāriputto, tāpaso¹⁸
aham evā“ ti. Pañcūposathajātakaṃ.

25

8. Mahāmorajjātakā.

Sace hi tyāhaṃ dhanahetu gahito ti. Idam S. J. v. ekam
nukkaṇṭhitabhikkhū ā. k. Tam¹⁹ hi²⁰ bhikkhū S. „saccaṃ ākara

¹ Bā gatiṃ māgatiṃca ² Bā navandī. ³ Cās yanto. ⁴ Bds -jānanan ⁵ Cs
pajāyana-, Bā pajānani-. ⁶ Bds anupalitto. ⁷ Cs omit gataṭṭhānaṃ ca. ⁸ Bā
omits nāma. ⁹ Bā sīlaṃ te cāraṇaṃ, Cā sīlāca-, Bā sīlānecāraṇaṃ. ¹⁰ Cā
-sīti. ¹¹ Bds evampāhaṃ ¹² Bā naṃ gandhīti. ¹³ Bā tassa ahaṃ, Cā katha-
tassāhaṃ. ¹⁴ Bds -kā-. ¹⁵ Bā āg-, Bā ag-. ¹⁶ Cā itarā, gmiṃting ca. ¹⁷ Bds
add ca vatvā ¹⁸ Bds ad- pana. b. Cfr. V Fausböll's Ten Jātakas p. 111.
¹⁹ Cā tan ²⁰ Bā omits hi.

tvam ukkaññhito¹ ti pucchitvā „saccaṃ bhante“ ti vutte „bhikkhu,
ayaṃ nandirāgo tādisaṃ kiṃ nāma nālōḷissati², na hi Sineru-uppā-
ṭanakavāto sāmante³ purāṇapaṇṇassa lajjati, pubbe sattavassasatāni
antokilesasamudācāraṃ vāretvā⁴ viharante⁵ visuddhasatte⁶ p' esa⁷
ālōlesi⁸ yevā⁹“ ti vatvā a. ā.:

A. B. Br. r. k. Bo. paccantapadese mora sakunīyā kucchis-
sīm paṭisaṇḍhiṃ aggaheṣi. Gabbhe paṭipākagatte mātā go-
carabuddhiyaṃ aṇḍaṃ pāṭetvā pakkāmi. aṇḍaṃ ca⁸ nāma mātu
ārogabbhāve sati aññasīm dīghajātikādiparipantho avijjamāne
na nassati⁹, tasmā taṃ aṇḍaṃ kaṇikāramakulaṃ viya suvaṇṇa-
vaṇṇaṃ hutvā, paṇḍitakāle attano dhammatāya bhijji, suvaṇṇa-
vaṇṇo moracchāpo nikkhaṇi, tassa dve akkhīni jīṇḍukaphala-
saddisāni, tuṇḍaṃ pavālavāṇṇaṃ, tisso rattarājīyo gīvaṃ
parikkhipitvā piṭṭhimajjhena agamaṃsu. So vayappatto bhaṇḍa-
sakaṭamattasarīro abhirūpo ahosi, taṃ sabbe nīlamorā sannu-
patitvā tājānaṃ katvā parivārayiṃsu. So ekadivasam udaka-
sonḍiyaṃ pāṇiyaṃ pivanto attano rūpasampattiṃ disvā cintesi:
„aham sabbamarehi atirekarūpasobho¹⁰, sac' āhaṃ imehi sad-
dhiṃ manussapathe vasissāmi paripantho me uppajjissati¹¹,
Himavantaṃ gantvā eka¹² va phāsukaṭṭhāne vasissāmiti¹³“ so¹⁴
rattibhāge, moresu patisallīnesu¹⁵ kañci ajānāpetvā¹⁶ Hima-
vantaṃ pavisitvā tisso pabbatarājīyo atikkamma catutthāya¹⁷
-ekasīm¹⁸ araṇṇe padumasañchanno mahājātassaro, tassāvidūre¹⁹
ekam pabbataṃ nissāya tṭhito mahānigrodharukkho atthi, tassa
sākhāya - nīliyi. Tassā pana pabbatassa vemajjhe manāpā²⁰
guhā²¹ atthi, so tattha vasitukāmo hutvā tassā²² pamukhe
pabbatatale pīliyi. Taṃ pana tṭhānaṃ n' eva heṭṭhābhāgena
abhirūhituṃ na uparibhāgena otarituṃ sakkā, pakkhībālā-

¹ so Ck; Cc nālōḷissati, Bc nālōḷissati. ² Bds mahanto. ³ Bds adds ācāretvā, Bc ācāretvā. ⁴ Bds -to. ⁵ Bds -satto. ⁶ Bds pl. ⁷ Cc ālōḷessi, Bds lōlesi. ⁸ Bc aṇḍā, Bc aṇḍā ca. ⁹ Bds -nti. ¹⁰ Bc -sobhago. ¹¹ Bc -tīti. ¹² Bc adds kira. ¹³ Bc paṭi-. ¹⁴ Bds add uppattitvā. ¹⁵ Bds add pabbatarājīya. ¹⁶ Bc tassāpi avā-. ¹⁷ Bds -po guho. ¹⁸ Bc tassa.

dīghajātikamanussabhayehi vimuttaṃ¹. So „idaṃ me phāsu-
 kaṭṭhānan“ ti taṃ² divasaṃ tatth' eva vasitvā punadivase
 pabbataguhato utthāya pabbatamatthake puratthābhimukho ni-
 sinno udentam³ suriyamaṇḍalaṃ disvā attano divārakkhā-
 5 varaṇatthāya⁴ „udet' ayaṃ⁵ cakkhumā ekarājā“ ti, parittam
 katvā gocarabhūmiṃ otaritvā gocaraṃ gahetvā sāyaṃ āgantvā
 pabbatamatthake pacchābhimukho nisinno atthamentam⁶ suriya-
 maṇḍalaṃ disvā rattirakkhāvaraṇatthāya⁷ „apet' ayaṃ⁸ cak-
 khumā ekarājā“ ti parittam katvā eten' upāyena vasati. Atha
 10 naṃ ekadivasaṃ eko luddaputto araṇṇe vicaranto pabbata-
 matthake nisinnam⁹ disvā attano nivesanaṃ āgantvā maraṇa-
 kāle¹⁰ puttam āha: „tāta catutthāya¹¹ pabbatarājīya¹² araṇṇe su-
 vaṇṇavaṇṇo moro atthi, sace rājā pucchati „ācikkheyyāsīti“.
 Ath' ekasmiṃ divase Bārāṇasiraṇṇo Khemā nāma aggamahesi
 15 paccūsakāle supinaṃ passi, evarūpo supino ahoṣi: suvaṇṇa-
 vaṇṇo moro dhammaṃ desesi, sā sādhu-kāraṃ datvā dhammaṃ
 suṇāti, moro dhammaṃ desetvā utthāya pakkāmi, sā „mora-
 rājā gacchati“, gaṇhatha naṃ“ ti vadantī¹³ yeva pabujjhi,
 pabujjhivā¹⁴ pana supinabhāvaṃ nātvā „supino ti vutte rājā
 20 na ādaraṃ¹⁵ karissati, dohaḷo me ti vutte karissatīti“ cintetvā
 dohaḷinī viya¹⁶ lutvā nipajji. Atha naṃ rājā upasāṃkamitvā
 pucchi: „bhadde kin te aphāsukaṃ“ ti. „Dohaḷo me uppanno“
 ti. „Kiṃ icchasi bhadde“ ti. „Suvannaṇaṇṇassa morassa
 dhammaṃ sotuṃ devā“ ti. „Bhadde kuto tādisaṃ¹⁷ moraṃ
 25 lacchāmā¹⁸“ ti. „Deva sace na labhāmi jīvitaṃ me n' atthīti“.
 „Bhadde, mā cintayi, sace katthaci atthi labhissasīti“ rājā¹⁹
 naṃ²⁰ assāsetvā gantvā²¹ rājāsane nisinno amāce pucchi:
 „ambho, devī suvaṇṇavaṇṇassa morassa dhammaṃ sotukāmā,

¹ Bā vñimu-. ² Ck omits taṃ. ³ Bā udayanta. ⁴ Bā divārakkhaṇatthāya.
⁵ Bā attham gamitaṃ. ⁶ Bā rattirakkhaṇatthāya. ⁷ Bā adds moraṃ. ⁸ Bā
 -nāsaṇnakāle. ⁹ Bā moraṇāyaṃ gacchantam disvā. ¹⁰ all three MSS. -ti. ¹¹
 Bā add ca. ¹² Bā rājā anāda-. ¹³ Bā dohaḷiyam, Ck omits viya. ¹⁴ Bā eva-
 rūpaṃ. ¹⁵ Bā -mi. ¹⁶ Bā mit rājā. ¹⁷ Bā taṃ. ¹⁸ Bā omits ga-.

morā nāma suvaṇṇavaṇṇā hontitī“ . „Brāhmaṇā jānissanti devā“ 'ti. Rājā brāhmaṇe' pucchi. Brāhmaṇā evaṃ āhaṃsu: „mahārāja, 'jalajesu macchā kacchapā kakkatākā, thalajesu migā haṃsā morā tittirā, ete tiracchānagatā manussā ca suvaṇṇavaṇṇā hontitī' amhākaṃ lekkaṇamantesu āgatan“ ti. 5 Rājā attano vijite luddaputte sannipātāpetvā „suvaṇṇavaṇṇo moro vo diṭṭhapubbo“ ti pucchi. Sesā „na diṭṭhapubbo“ ti āhaṃsū. Yassa pana pitarā ācikkhitāṃ so āha: „mayāpi na diṭṭhapubbo, pitā ca pana me 'asukatṭhāne nāma suvaṇṇavaṇṇo moro atthitī' kathesi“. Atha nam rājā „samma mayhaṃ ca 10 deviyā ca jīvitāṃ dinnāṃ bhavissati, gantvā taṃ bandhitvā ānehitī“ bahum² dhanāṃ datvā uyyojesi. So puttadārassa dhanāṃ datvā tattha gantvā M-am disvā pāse oḍḍetvā „ajja³ bajjhissati, ajja bajjhissatīti“ abandhitvā⁴ va mato. Devī patthanāṃ alabhantī matā. Rājā „taṃ me moraṃ nissāya 15 piyabharāyā⁶ matā“ ti kujjhivā veravasiko⁷ hutvā „Himavante catutthāya pabbatarājiyā suvaṇṇavaṇṇo moro carati, tassa māṃsaṃ khādītva ajarāmarā hontitī“ suvaṇṇapaṭṭe likhāpetvā paṭṭaṃ sārāmañjūsāyaṃ⁸ ṭhapetvā kālam akāsi. Ath' añño rājā ahosi, so paṭṭe akkharāni disvā „ajarāmaro bhavissamitī“ 20 tassa gahṇatthāya ekaṃ luddaṃ⁹ pesesi, so pi tatth' eva mato. Evaṃ cha rājaparivattā¹⁰ gatā, cha luddaputtā Himavante eva¹¹ matā. Sattamena¹² pana rañṇā pesito sattamo luddo „ajja ajj' evā“ 'ti satta saṃvaccharāni bandhitaṃ¹³ asakkonto cintesi: „kin nu kho imassa morarājassa pāde 25 pāsassa asaṇṇacaranakāraṇaṃ¹⁴“ ti. Atha nam parigaṇhanto sāyaṃpātāṃ¹⁵ parittāṃ karontāṃ disvā, „imasmiṃ ṭhāne añño moro n' atthi, iminā brahmacārinā¹⁶ bhavitabbaṃ, brahma-

¹ Bds add pakkosāpetvā. ² Bd -u ³ Cks a. ⁴ Bd abajhitvā. ⁵ Bd omits me.

⁶ Bd adds me. ⁷ Bd kodha va-. ⁸ Bd sārāññāyaṃ. ⁹ Bd luddakaputtaṃ, l's luddaputtaṃ. ¹⁰ Bds -vattaṃ katvā himavantaṃ. ¹¹ Bd yeva ¹² Bd -me.

¹³ Bd bajhi. ¹⁴ Bds abajhanakā-. ¹⁵ Cs -pānaṃ, Ck -pānaṃ. ¹⁶ Bds -cariyena.

cariyānubhāvena c' eva parittānubhāvena c' assa pādo pāse¹
 na bajjhatīti² nayato pariggahetvā paccantajanapadaṃ gantvā
 ekaṃ moriṃ bandhitvā yathā sā³ accharāya pahaṭāya⁴ vassati
 pāṇimhi pahaṭe naccati evaṃ sikkhāpetvā ādāya gantvā B-assa
 5 parittakaraṇato puretaram eva pāsaṃ oḍḍetvā accharam pa-
 haritvā moriṃ vassāpesi. Moro tassā saddaṃ suṇi, tāvad ev'
 assa⁵ satta vassasatāni sannisinnakilesa⁶ phaṇaṃ katvā pa-
 haṭāsiviso viya utṭhahi, so kilesāturo hutvā parittam⁷ kātuṃ
 asakkuṇitvā vegena tassā santikaṃ gantvā pāde pāsaṃ⁸ pave-
 10 sento yeva ākāsa otari, satta vassasatāni asaṇṇakaraṇapāso⁹ taṃ
 khaṇaṃ yeva saṇṇaritvā pādaṃ bandhi. Atha paṇaṃ luddaputto
 laṭṭhiagge¹⁰ olambantaṃ disvā cintesi: „Imaṃ morarājānaṃ cha
 luddā bandhituṃ na sakkhimsu, aham pi satta vassāni nā-
 sakkhim, ajja paṇ' esa imaṃ moriṃ nissāya kilesāturo hutvā
 15 parittam kātuṃ asakkuṇitvā āgama pāse baddho tēṭṭhāsīsako
 olambati, evarūpo me silavā kilamito, evarūpaṃ aññassa¹¹
 paṇṇākārattāya netuṃ ayuttaṃ, kim me rañña dinnena sakkā-
 rena, vissajjessāmi na¹² ti. Puna cintesi: „ayaṃ nāgābalo
 thāmasampanno, mayi upasamkamante¹³ esa maṃ māretuṃ
 20 āgacchatīti' maraṇabhayaatajjito hutvā¹⁴ phandamāno¹⁵ pādaṃ
 vā pakkhaṃ vā bhindeyya, anupagantvā va naṃ¹⁶ paṭicchanno
 tṭhatvā khurappen' assa pāsaṃ chindissāmi¹⁷, tato sayam eva
 yathāruciya gamiṇīsatīti¹⁸ so paṭicchanno¹⁹ tṭhatvā dhanuṃ āro-
 petvā khurappaṃ sandahitvā²⁰ kaḍḍhi²¹. Moro pi „ayaṃ
 25 luddo maṃ kilesāturaṃ katvā baddhabhāvaṃ me nātva na
 nirussukko²² acchissati²³, kahaṃ²⁴ nu kho so²⁵ ti cintetvā ito
 c' ito ca oloketvā²⁶ dhanuṃ āropetvā tṭhitam disvā „imaṃ

¹ Bā pādena pāso, Bc pādo pāso? ² Bā omitt sā ³ Bā -tāya. ⁴ Bā suṇanto
 tāvadeva. ⁵ Bā -sinno-. ⁶ Bā jāse pādaṃ. ⁷ Bā -nakapā-. ⁸ Bā yaṭhi-
⁹ Bā rañña. ¹⁰ Ck -to. ¹¹ Bā omitt hutvā. ¹² Bā bandha-. ¹³ Bā paṇa.
¹⁴ Bā -mīti. ¹⁵ Bā -e, Bc -am. ¹⁶ Bā sammaḥhitvā. ¹⁷ Bā ākaḍḍhi. ¹⁸
 Bā nirāsainko. ¹⁹ Bā āgacchissati. ²⁰ Bā kathaṃ. ²¹ Bā vilo-.

māretvā ādāya gantukāmo bhavissatīti¹ maññamāno maraṇa-
bhayatajjito hutvā jīvitam yācanto paṭhamam gātham āha:

1. Sace hi ty-āham dhanahetu gāhito¹
mā maṁ vadhī, jīvagāham gahetvā
rañño va² maṁ samma upanti nehi⁴, 5
maññe dhanam lacchasi napparūpan ti. 142.

Tattha sace hi tyāhan ti sace hi te aham, upantinehīti⁴ upantikam
nehi, lacchasi napparūpan ti lacchasi anapparūpan.

Tam sutvā luddaputto cintesi: „morarājā ayaṁ ‘maṁ
vijjhītukāmatāya khurappaṁ sandahīti³ maññeti⁶, assāsessāmi 10
naṁ“ ti so³ assāsento dutiyaṁ gātham āha:

2. Na me ayaṁ tuyha⁷ vadhāya ajja
samāhito, cāpavare khurappo,
pasaṁ ca ty-āham adhipātayissam,
yathāsukham gacchatu morarājā 'ti. 143. 15

Tattha adhipātayissam ti chindayissam.

•Tato moro dve gāthā abhāsi:

3. Yaṁ⁸ sattavassāni maṁ ānubandhī⁹
rattimdivaṁ khuppipāsaṁ sahanto
atha kissa maṁ pāsavaṁ¹⁰ upanītaṁ 20
pamuttave¹⁰ icchasi bandhanasmā. 144.

4. Pāṇātipātā virato nu s' ajja,
abhayan nu te sabbabhūtesu dinnam,
yaṁ maṁ tuvaṁ pāsavaṁ¹¹ upanītaṁ
pamuttave¹¹ icchasi bandhanasmā ti. 145. 25

Tattha yaṁ ti yasmā maṁ ettakaṁ kalam tvaṁ anubandhī tasmā tvaṁ
pucchāmi: atha kissa maṁ pāsavaṁ¹² upanītaṁ bandhanasmā pamocetuṁ
icchasi¹² attho, virato nu sajjā 'ti virato nu si ajja, sabbabhūtesu¹³ 'ti
sabbasattānam.

¹ B^d gahito, C^s gahito, C^k gahito. ² C^k B^d ca. ³ B^d upantikam nehi. ⁴
B^d upantikam ne-. ⁵ B^d sannayhiti. ⁶ B^d maññeti. ⁷ B^d -an. ⁸ C^s
sam. ⁹ C^s -in. ¹⁰ C^k pamuttame, B^d pamuñcare. ¹¹ C^k pamuttaṁ va, B^d
pamuñcare. ¹² B^d -vasa. ¹³ C^s su, onitīti ti.

Itoparam¹:

5. Pāṇātipātā viratassa brūhi
 abhayaṇ ca yo sabbabhūtesu deti:
 - pucchāmi taṁ morarāja² taṁ attham -
 5 ito cuto³ kiṁ labhate sukhaṁ so. 146. *
6. Pāṇātipātā viratassa brūmi
 abhayaṇ ca yo sabbabhūtesu deti:
 diṭṭhe va dhamme labhate pasamsaṁ
 saggaṇ ca so yāti sarirabhedā. 147.
- 10 7. Na santi devā, icc-āhu eke.
 idh' eva jīvo vibhavaṁ upeti,
 tathā phalaṁ sukata dukkatānaṁ.
 dattupaññattaṇ ca⁴ vadānti dānaṁ,
 tesāṁ vaco arahataṁ saddahāno
 15 tasmā ahaṁ sakūṇe bādhayāmi. 148.

Imā uttānasambandhā⁵ gāthā pālinayen' eva veditabba, tattha iccāhu
 eke ti ekacce samanabrāhmaṇa evaṁ kathenti. tesāṁ vaco arahataṁ
 saddahāno ti tassa kira kulūpakā ucchedavādino naggasamaṇakā, te taṁ
 paccekabodhiṇiṇassa upanissayaasampannam pi sattaṁ⁶ ucchedavādaṁ gāhā-
 20 pesuṁ, so tesāṁ⁷ samsaggena kusalākusalaṁ⁸ n' atthiti gahetvā sakūṇe māreti.
 evaṁ mahāsavajjā esā⁹ asappurisa-sevanā¹⁰ nāma, te yeva cāyaṁ¹¹ arahanto ti
 maññamāno evaṁ āha.

Taṁ sutvā M. „tass' eva¹² paralokassa atthibhāvaṁ ka-
 thessamīti¹³“ pāsalaṭṭhiyaṁ¹⁴ adhosiro olambāno va

- 25 8. Cando ca suriyo ca ubho sudassanā
 gacchanti obhāsayaṁ antalikkhe,
 imassa lokassa parassa vā te,
 kathaṁ nu te āhu manussaloke ti gātham āha. * 149.

¹ Bā adda vacanasambandho veditabbo, B^o vacanapativacanāṁ sambandho^o vedi-
 tabbo. ² Cks -je. ³ Cks cito. ⁴ Bā duṭṭhu-, B^o daṭṭhu-. ⁵ Bā -a. ⁶ Cks
 santam. ⁷ Bds tehi. ⁸ Bds -laphalaṁ. ⁹ Bds -vajjo esa. ¹⁰ Cs asappuruse-
 vanā. Bā asappurisa-sevanā. ¹¹ Bā ayaṁ, B^o tāyaṁ. ¹² Cks tayāva. ¹³ Cks
 kathāpessamīti. ¹⁴ Bā pāsayaṭṭhiyaṁ.

Tattha imassā 'ti kin nu te imassa lokassa santakā¹ udāhu paralokassā
'ti bhummatthe vā² sāmivacanāṃ, kathannu te ti tesu vimānesu candasuriya-
devaputte³ kathān nu kathenti, kiṃ atthitī⁴ udāhu n' atthitī kiṃ vā devā ti⁵
udāhu manussā ti vā.

Luddaputto gāthaṃ āha :

5

9. Cando ca suriyo ca ubho sudassanā
gacchanti obhāsayam antalikkhe,
parassa lokassa na te imassa,
devā ti te āhu manussaloke. 150.

Atha naṃ⁶ M. āha :

10

10. Etth' eva te nihatā⁷ hīnavādā
ahetukā ye nā vadanti kamman
tathā phalaṃ sukātaḍḍakkatānaṃ
dattupaññattaṃ⁸ ye ca vadanti dānaṃ ti. 151.

Tattha ettheva te nihatā ti sace candasuriyā devaloke ÷hitā na ma- 15
nussaloke ace ca te devā na manussā etth' eva⁹ etthake vyākaraṇe te tava¹⁰
kulupakā hīnavādā nihatā honti, ahetukā ti visuddhiyā vā saṃkilesassa vā
hetu¹¹ phūṭakamman¹¹ n' atthitī evaṃvādā, dattupaññattan¹² ti ye ca¹³
dānaṃ lālakehi¹⁴ paññattan ti vadanti.

So M-tte kathente sallakkhetvā gāthadvayam āha :

20

11. Addhā hi saccaṃ vacanaṃ tav' etaṃ,
kathaṃ hi dānaṃ aphalaṃ vadeyya.
taḥhā phalaṃ sukataḍḍakkatānaṃ,
dattupaññattaṃ¹² ca kathaṃ bhaveyya. 152.
12. Kathaṃkaro kintikaro kiṃ ācaram¹⁵ 25
kiṃ sevamāno kena tapogūṇena.
akkhāhi me morarāja¹⁶ tam atthaṃ
yathā ahaṃ no nirayaṃ pateyyan ti. 153.

¹ Bds santikā. ² Bd adds etaṃ. ³ Bds ti tesu candimasuriyadevaputtesu. ⁴
Bd adds kathenti. ⁵ Bds omit ti. ⁶ Bd athassa. ⁷ Cks nī-. ⁸ Bd datthu-.
Bd datthu-. ⁹ Bd ettho. ¹⁰ Bds omit tava. ¹¹ Bd -taṃka-. ¹² Bd datthu-.
¹³ Cks se ca, Bd yaṃ ca. ¹⁴ Cks lāla-, Bds lāma-. ¹⁵ Bds kiṃsamācāraṃ. ¹⁶
Cks -je, Bd -jā.

* Tattha dattupaññattañcā¹ 'ti dānañ ca dattupaññattañ¹ nāma kathañ bhavēyyā 'ti attho, kathaṃkaro ti katarāṃ kammañ karonto² ahañ nirayañ na gaccheyyaṃ, itarāṃ tass' eva vevacaññi.

Taṃ sutvā M. „sac' āhañ' imaṃ pañhaṃ kathessāmi
5 manussaloko tuccho viya kato⁴ bhavissati, tatth' ev' dhammi-
kānaṃ samaṇabrāhmaṇānaṃ atthibhāvaṃ kathessāmi⁵“ cintetvā
dve gāthā abhāsi:

13. Ye keci atthi samaṇā pathavyā
kāśāvavatthā⁵ anagāriyā te,
10 pāto va piṇḍāya caranti kāle,
vikālacariyāviraṭā hi santo. 154.
11. Te tattha kālen' upasaṃkamitvā
pucchehi sante⁶ manaso 'pi yaṃ siyā,
te te⁷ pavakkhanti yathāpajānaṃ
15 imassa lokassa parassa c' atthan ti. 155.

Tattha santo ti santapāpā paññitā paccekabuddhā, yathāpajānaṃ ti
te tuyhaṃ attano jānananiyāmena⁸ vakkhanti, kaṃkham te chinditvā kathesgauti.
parassa catthan ti iminā nāma kammaṃ manussaloke nibbattanti iminā
deva-loke iminā nirayādisū 'ti evaṃ imassa ca parassa ca lokassa atthan
20 ācikkhiṣṣanti, te pucchā 'ti.

Evañ ca pana vatvā nirayabhayena tajjesi.⁹ So pana
pūritapāraṇīpaccekabodhisatto suriyarasmisaṃphassaṃ⁹ o-
ketvā ṭhitaṃ pariṇatapadumaṃ viya paripākagataññaṃ vicarati.
So tassa dhammakathaṃ suṇanto ṭhitapaden' eva ṭhito saṃ-
25 khāre parigaṇhitvā tilakkhaṇaṃ sammasanto paccekabodhiñā-
naṃ paṭivijjhi. Tassa paṭivedho ca M-assa pāsato mokkho
ca ekakkhaṇe yeva ahosi. Paccekabuddho sabhakilēse padā-
letvā bhavapariyante ṭhito udānaṃ udānento

¹ Bā dattu-. ² Bā add kintikaro ti kena kāraṇena karonto. ³ Ck^o avāhaṃ.
⁴ Bā jāto. ⁵ Bā kāśāya. ⁶ Ck^o pucchesi sante, Bā pucchāhi yaṃ te. ⁷ Bā
taṃ. ⁸ Ck^o jānaniyā-, Bā pajānani-. ⁹ Bā add parassa ca.

15. Tacam va jīṇaṃ urago purānaṃ
paṇḍūpalāsaṃ harito dumo va
esa-ppahīno mama luddabhāvo,
pajahāma' ahaṃ¹ luddakabhāvaṃ ajjā 'ti 156.

gātham āha.

3

Tass' attho: yathā jīṇaṃ purānaṃ² tacam urago jahāti yathā ca harito sampajjamāno nilapatto dumo katthaci katthaci³ thitāṃ paṇḍūpalāsaṃ jahāti⁴ evaṃ ahaṃ pi ajja luddakabhāvaṃ darunabhāvaṃ pajahitvā thito⁵, so⁶ dāni esa pahīno mama luddabhāvo, sādhu vata pajahama' aham luddakabhāvaṃ ajjā 'ti⁷.
pajahāmaṃ ahan ti pajahim ahan ti attho⁸.

10

So⁹ imarā, udānaṃ udānetvā „ahaṃ tāva sabbakilesa-bandhanehi mutto, nivesane pana" bandhitvā me¹⁰ ṭhapitā bahū saṇḍā atthi, te kathāṃ mocessāmīti¹¹ cintetvā M-aṃ pucchi: „morarāja, nivesane me bahū saṇḍā baddhā atthi, te kathāṃ mocessāmā" 'ti¹². Paccekabuddhato pi¹³ sabbaññū-
Bodhisattānaṃ nēva upāyapariggahaññaṃ mahantataraṃ hoti, tena taṃ¹⁴ āha: „yaṃ vo maggena¹⁵ kilese khaṇḍetvā paccekabodhiññaṃ paṭividdhaṃ taṃ ārabba saccakiriyaṃ karotha, sakala-Jambudīpe bandhanagato satto nāma¹⁶ na bhavissatīti".
So B-ttena dinnaṇayadvāre¹⁷ ṭhatvā saccakiriyaṃ karonto

20

16. Ya cāpi me saṇḍā atthi baddhā

satāni nekāni nivesanaṃ

tesam p' ahaṃ jīvitāṃ ajja dammi

mokkhaṃ ca, te pattā¹⁸ sakaṃ niketan ti 157.

gātham āha.

25

Tattha mokkhaṃ ca ne patto ti sv-āhaṃ¹⁹ mokkhaṃ patto paccekabodhiññaṃ paṭividdhā thito te satte jīvitadānena anukampāmi, etena saccena sakaṃ niketan ti sabbe pi te sattā attano²⁰ vasaṇṭhānaṃ gacchantū 'ti vadati

¹ Bā ja-. ² Ck. -ṇa. ³ Bā only one ka-. ⁴ all three MSS. jahati. ⁵ Bā nīṭhito. ⁶ Bā omits so. ⁷ Bā ajja naṃ luddakabhāvaṃ pajahāmi ahan ti attho in the place of pajahāmaṃ - -. ⁸ Bā evaṃ so. ⁹ Bā add me. ¹⁰ Bā omit me. ¹¹ Ck. -māti. ¹² Bā hi. ¹³ Bā naṃ. ¹⁴ Bā yaṃ yena bodhimagge, Bā āha yena bodhimaggena. ¹⁵ Bā pana. ¹⁶ Bā -nayaṭhāne. ¹⁷ so Bā; Ck. ne patto, Bā te patto. ¹⁸ Bā sacāhaṃ. ¹⁹ Bā repeats attano.

Ath' assa saccakiriyāya akālam eva sabbe¹ bandhanā muccitvā² tuṭṭharāvaṃ³ ravantā sakatṭhānam eva gamimsu. Tasmim pana khaṇe tesam tesam gehesu biḷale ādīm katvā sakala-Jambudīpe bandhanagato satto nāma nāhosi. Pacceka-
 5 buddho hatthaṃ ukkhipitvā⁴ sīsam parāmasi, tāvā⁵ eva gihi-
 liṅgaṃ antaradhāyi, pabbajitaliṅgaṃ pātur ahoṣi. So satṭhi-
 vassathero⁶ viya ākappasampanno aṭṭhaparikkhāradharo hutvā
 „tvam me mahatī⁷ patitṭhā ahoṣīti“ morarājassa aṇḍā⁸ṇim pag-
 gayha padakkhiṇaṃ katvā ākāse uppatitvā Nandamūlaka-
 10 pabbhāraṃ agamāsi. Morarājāpi latṭhiaggato⁹ uppatitvā¹⁰ go-
 caram gahetvā attano vasanaṭṭhānam eva gato¹¹.

Idāni luddassa sattavassāni pāsahūthassa caritvāpi¹² morarājānaṃ
 nissāya dukkhā muttabhāvaṃ pakāseto S. osānagātham āha:

17. Luddo carī pāsahatto araṇṇe
 15 bādhetuṃ¹³ morādhipatiṃ yasassiṃ,
 bandhitva morādhipatiṃ yasassiṃ
 dukkhā pamuñcī yathāhaṃ¹⁴ pamutto ti. 158.

Tattha bādhetuṃ ti haretuṃ¹⁵, ayam eva vā pātho, bandhitvā¹⁶ ti¹⁷
 tassa dhammakathaṃ sutvā paṭiladdhasamvego hutva ti attho, yathāhan¹⁸ ti
 20 yathā ahaṃ sayambhūṇaṇena mutto evam eva so pi mutto ti.

S. i. d. ā. saccāni pakāsetvā j. s. (Saccapariyosāne ukkaṇṭhita-
 bhikkhu arahattaṃ pāpuṇi): „Tadā morarājā ahaṃ eva ahoṣi“ ti.
 Mahāmorajātakaṃ.

9. Tacchasūkarajātaka.

95 Yadesamānā¹⁹ vicarimhā²⁰ ti. Idam S. J. v. dve ma-
 hallakatthere ā. k. Mahākosalo kira²¹ Bimbisārassa dhītaram
 dento dhītu nahāṇiyamūlatthāya²² Kāsīgāmaṃ adāsi.²³ Pasenadrājā²⁴

¹ Ck saccakiriyāyamakāleceva sabbe, C² -yāsamakāleceva sabbe, B³ -yāya sam-
 antarameva, B⁴ -yāya samantara ² B⁵ mocetvā. ³ B⁶ tuṭṭharavaṃ. ⁴ B⁷
 -vassikatthero. ⁵ B⁸ tvameva mama. ⁶ B⁹ yatṭhi-. ⁷ B¹⁰ -retvāpi. ⁸ Ck
 for-tu, B¹¹ māretuṃ. ⁹ Ck¹² -ci yathā ahaṃ, B¹³ pamodiyavatahaṃ. ¹⁰ Ck¹⁴ bādhe-
 tuṃ ti bādhetuṃ, B¹⁵ haretuṃ ti bādhetuṃ in the place of bādhetuṃ ti haretuṃ.

¹¹ B¹⁶ adds bandhi. ¹² Ck¹⁷ yathā ahaṃ. ⁹ Cfr. Jāt. vol. II, p. 404. ¹³ Ck¹⁸
 yamdesa-. ¹⁴ B¹⁹ adds raṇṇo. ¹⁵ B²⁰ nāniya. ¹⁶ B²¹ kosalapa-.

Ajātasattunā pitari mārite¹ taṃ gāmaṃ acchindi. Tesu tass' athāya yujjhantesu paṭhamāni Ajātasattussa jayo ahoṣi. Kosalarājā parājayappatto amacce pucchi: „kena nu kho upāyena Ajātasattum gaṇheyyāma“² ti. „Mahārāja, bhikkhū nāma mantakusalā honti, carapurise pesetvā vihāre bhikkhūnaṃ kathaṃ parigaṇhitum vaṭṭatīti“³. 5 Rājā „sādhū“⁴ ti paṭisunivā „etha, tume vihāraṃ gantvā paṭicchannā hutvā bhaddantānaṃ kathaṃ parigaṇhathā“⁵ ti purise⁶ payojesi. Jetavane pi bahū rājapurisā pabbajitā honti, tesu dve mahallakatherā viharapaṇḍante paṇḍasālāya vasanti, eko Dhanuggahatisatthero nāma, eko Mantiddattatthero nāma. Te sabbarattim supitvā paccūsakāle pa- 10 bujjhiṃsu. Tesu Dhamuggahatisatthero aggaṃ jāletvā āha: „bhante Dattattherā“⁷ ti. „Kiṃ bhante“ ti. „Niddāyatha tume“ ti. „Na⁸ niddāyāmi“⁹, kiṃ¹⁰ katabbha“ ti. „Bhante lālako“¹¹ vatāyaṃ Kosalarājā, cāṭimaṃ¹² bhojanam eva bhuṇṇitum jānātīti“. „Atha¹³ kiṃ¹⁴ bhante“ ti. „Attano kucchimhi pāṇakamattena Ajātasattunā parājito“¹⁵ ti¹⁶. 15 „Kiṃ¹⁷ pana bhante kātum vaṭṭatīti“. „Bhante Dattatthera“¹⁸, yuddham nāma sakaṭabyūhacakkabyūhapadumabyūhavasena tividham, tesu¹⁹ Ajātasattum gaṇhantena sakaṭabyūham katvā gaṇhitum vaṭṭatīti, asukasmiṃ nāma pabbatakhandaṃ²⁰ dvīsu passesu sūrapurise ṭhapetvā purato balaṃ dassetvā antopaviṭṭhabhāvam ātvā 20 naditvā vaggitvā kumine pavitṭhamarchaṃ viya antomuṭṭhiyaṃ katvā va naṃ gaṇhetum sakkā“²¹ ti²². Payojitapurisā taṃ kathaṃ sutvā raṇṇo ārocesuṃ. Rājā mahatiyā senāya gantvā tathā katvā Ajātasattum gaṇhetvā saṃkhalikabandhanena bandhitvā katipāhaṃ nimmadā²³ katvā²⁴ „puna evarūpaṃ mā karīti“ assāsetvā mocetvā dhītaraṃ 25 Vajirakumārīkaṃ nāma tassa datvā mahantena parivārena vissajjesi. „Kosalarāṇṇā Dhanuggahatisattherassa saṃvidhānena Ajātasattu gaṇhito“ ti bhikkhūnaṃ antare kathā samuṭṭhahi, dhammasabhāyaṃ pi tath' eva kathaṃ samuṭṭhāpesuṃ. S. āgantvā „kāya nu ttha bhikkhave etarahi kathāya sannisinnā“ ti pucchitvā „imāya nāma“²⁵ ti 30 vutte „na bhikkhave idāṃ eva pubbe pi Dhanuggahatisso yuddhasaṃvidhāne cheko yevā“²⁶ ti vatvā a. ā.:

¹ C¹ te, B¹ pitaraṃ mate, B² pitari mate. ² B¹ caraka pu-. ³ B¹ mantiddatta-

⁴ C¹ B¹ omīti niddāyatha tume ti na ⁵ B¹ -miti ⁶ C¹ lāla-, C² lāla-, B¹ balato, B² balako. ⁷ C¹ add naṃ. ⁸ C¹ omits kiṃ. ⁹ C¹ add rājā for 'parājito'. ¹⁰ C¹ add vadāpeti, cfr. II 494. ¹¹ B¹ kiṃti. ¹² B¹ mantidda-. ¹³ B¹ add bhāgineyyaṃ. ¹⁴ B¹ pabbatakaṇṇe. ¹⁵ B¹ sakkotiti. ¹⁶ B¹ nim-

Atite Bārāṇasiyaṃ nagarassa dvāragāṃavāsī¹ ^{eko}
 vaḍḍhakī dāruatthāya araṇṇaṃ gantvā āvāte patitaṃ ekaṃ
 sūkarapotakaṃ disvā ānetvā tacchasūkarō² ti 'ssa nāmaṃ katvā
 posesi. So tassa upakārako ahosi: tuṇḍena rukke parivatte-
 5 tvā deti, dāthāya vethetvā kālasuttaṃ kaḍḍhatvā, mukheṇa
 ḍasitvā vāsinikhādanamuggare āharati. So vuddhippatto³
 mahābalo mahāsarīro ahosi. Vaddhakī⁴ tasmīṃ puttapemaṃ
 paccupatṭhāpetvā „imaṃ idha vasantaṃ kocid eva hi⁵ seyyā-
 'ti araṇṇe vissajjesi. So cintesi: „ahaṃ imasmīṃ araṇṇe ekako
 10 vasitūṃ na sakkhissāmi, nātake pariyesitvā tehi parivuto
 vasissāmīti“ so vanaghaṭṭhāya sūkare pariyesaṃto bahusūkare
 disvā tussitvā tisso gāthā abhāsi:

1. Yad esamānā⁶ vicarimha pabbatāni vanāni ca
 anvesaṃ vicarim⁷ nāti te 'me adhigatā mayā. 159.

15 2. Bahum idaṃ⁸ mūlaphalaṃ, bhakkho cāyaṃ anappako,
 rammā c' imā girinadiyo, phāsu vāso bhavissati. 160.

3. Idh' evāhaṃ vasissāmi saha sabbehi nātibhi
 appossukko nirāsamki⁹ asoko akutobhayo ti. 161. (= p. 161).

Tattha yadesamānā ti yaṃ nātiganāni pariyesantā mayāṃ vicarimha,
 20 anvesaṃ ti ciraṃ vata anvesaṃto vicarim, te me ti te ime, bhakkho ti sv-eva
 vanamūlaphalasamkhāto¹⁰ bhakkho, appossukko ti anussusuko hutvā.

Sūkarā tassa kathaṃ¹¹ sutvā catutthaṃ gāthaṃ āhaṃsu:

4. Aññaṃ hi¹² lenaṃ¹³ pariyesa, sattu no idha vijjati,
 so taccha sūkare hanti idhāgantvā varaṃ varan ti. 162.

25 Tattha tacchā 'ti taṃ nāmenaḷapati, varaṃ varan ti¹⁴ hananto ca¹⁵
 thūlamāsaṃ varaṃ varan nēva hanti¹⁶, Kōparāṃ uttānasambandhagāthā
 Pālinayen¹⁷ eva vedittabbā.

5. Ko n' amhākaṃ¹⁸ idha sattu, ko nāti susamāgate
 appadhamse¹⁹ padhamseti, tam me akkhātha²⁰ pucchitā²¹. 163.

¹ all three MSS. -si. ² Bds tacchakasu-. ³ Bd vaḍḍhi-. ⁴ Bds atha vaḍḍhakī
 pi. ⁵ Cks yaṃdesa-. ⁶ Bd vipulaṃ, B² vipule. ⁷ C² bahūcidam, Bd bahū-
 cidam. ⁸ Bd -ko. ⁹ C² avetamū-, C² svevatamū-. ¹⁰ Bd vacanaṃ. ¹¹ Bd
 aññañhi. ¹² C² -nam. ¹³ Bds add sūkare. ¹⁴ Bd omits ca. ¹⁵ Bds hanati.
¹⁶ Bd numhā-. ¹⁷ C² appadhamse, Bd duppadhamse, B² duppadhamse, C² omits
 appadhamse. ¹⁸ Cks -ta. Bds -āhi. ¹⁹ Bd -to.

6. Uddhaggarāji mīgarājā balī dāthāvudho migo,
so taccha sūkaram¹ hanti idhāgantvā varam varam. 164.
7. Na no dāthā na vijjanti, balam kāye samūhataṃ²,
sabbe samaggā hutvāna vasaṃ kāhāma ekakam. 165.
8. Hadayaṃgamam kaṇṇasukham³ vācam bhāsasi tacchaka,
yo pi yuddhe palāyetha⁴ tam pi pacchā hanāmase ti. 166.

Tattha ko namhākaṃ⁴ ti aham⁵ tumhe disvā va ime sūkarā appa-
maṃsalohitā bhayena tesam⁶ bhavitabban ti cintesim, tasmā no⁷ acikkhatha-
ko nu⁸ amhākam idha sattū, uddhaggarājīti uddhaggāhi sarīrarājīhi sa-
mannāgato, vyaggham sandhā⁹ evam āhamasu, yo pīti yo amhākam antare eko¹⁰
pi palāyissati tam pi mayam pacchā hanissāma⁹ ti

Tacchasūkaro sabbe sūkare ekacitte katvā pucchi: „kāya
velāya vyaggho āgamissatīti“. „Aja pāto va ekaṃ gahetvā
gato, sve pāto va āgamissatīti“. So yuddhakusalo „imasmiṃ
ṭhāne ṭhitena¹⁰ sakkā jetuṃ“ ti bhūmisīsam jānāti¹¹. tasmā¹²
ekaṃ padesaṃ sallakkhetvā rattim eva sūkare gocaraṃ gāhā-
petvā balavapaccūsato¹² paṭṭhāya „yuddham nāma sakata-
vyuhādivasena tividham hotīti“ vatvā padumavyūhaṃ samvi-
dahi¹³: majjhaṭṭhāne khīrapāke¹⁴ sūkarapotake ṭhapesi¹⁵, te
parivāretvā tesam mātaro, tā parivāretvā vaṃjhasūkariyo¹⁶,²⁰
tāsam anantarā sūkarapotake, tesam anantarā makuladāṭhe
taruṇasūkare, tesam anantarā mahādāṭhe¹⁷, tesam anantarā jarā-
sūkare¹⁸. Tato tattha tattha¹⁹ dasavaggaṃ viśativaggaṃ tim-
savaggaṃ ca²⁰ katvā balagumbaṃ ṭhapesi. Attano atthāya ekaṃ
āvātaṃ vyagghassa patanattāya ekaṃ suppasanṭhānaṃ pab-²⁵
bhāraṃ katvā khanāpesi, dvinnam āvātānaṃ antare attano
ṭhānattāya²¹ piṭhakaṃ kāresi. So thāmasampanne²² yodha-
sūkare gahetvā tasmiṃ tasmiṃ ṭhāne sūkare assāsento vicari.

¹ Bds -re. ² Bds samo-, Bds sahatum. ³ Bds -seyya. ⁴ Bds num-. ⁵ Bds ayaṃ
⁶ Bds ne-. ⁷ Bds me. ⁸ Bds pana. ⁹ Bds marissamā. ¹⁰ Bds -to. ¹¹ Bds pajā-
¹² Cks balaca, Bds phalava. ¹³ Bds -dahati. ¹⁴ Bds khīrapivake, Bds bisivake. ¹⁵
Bds vasāpesi. ¹⁶ Bds vajjhā-. cfr. J II 496. ¹⁷ Cks Amits mahā, Bds tesam -
dāṭhe. ¹⁸ Bds jinṇasū-. ¹⁹ Bds only one ta- ²⁰ Bds -vaggam viśavaggaṃ-
²¹ Bds vasanattāya. ²² Cks Bds -o

Tass' evaṃ karontass' eva suriyo uggañchi¹. Atha vyaggha-
rājā kūṭajaṭiḷassa assamapadā² nikkhamitvā pabbatatale aṭṭhāsi.
Taṃ disvā sūkarā „āgato no bhante veritī“ vadimsu. „Mā
bhāyatha, yaṃ esa karoti taṃ sabbaṃ paṭipakkhaṃ³ hutvā
5 karoṭhā“⁴ ti. Vyaggho sarīraṃ vidhūnitvā osakkanto⁵ „viya passā-
vam⁶ akāsi, sūkarāpi tath' eva karimsu, vyaggho sūkare olo-
kento⁷ mahānādaṃ nadi, te pi tath' eva karimsu. So tesāṃ
kiriyaṃ disvā cintesi: „ca ime pubbasadisā⁸, ajja mayhaṃ⁹
paṭisattuno hutvā vaggavagga¹⁰ ṭhitā, saṃvidahako tesāṃ¹¹ senā-
10 nāyako pi atthi, ajja mayā etesaṃ santikaṃ gantuṃ na vaṭṭa-
tīti“ maraṇabhayaḥhito va nivattitvā kūṭajaṭiḷassa¹² santikaṃ
gato. Atha naṃ so tucchahattṭhaṃ disvā navamaṃ¹³ gā-
tham āha:

9. Pāṇātipātā virato nu ajja,

- 15 abhayan nu te sabbabhūtesu dinnam,
dāṭhā nu te miga viriyaṃ¹⁴ na santi
yo¹⁵ saṅghapatto kapaṇo va¹⁶ jhāyasīti. 167.

Tattha saṅghapatto ti yo tvaṃ sūkarasaṅghaṃ patto¹⁷ hutvā kiñci
gocaraṃ alabhītva kapaṇo viya jhāyasi

20 Atha vyaggho tisso gāthā abhāsi:

10. Na me dāṭhā na vijjhanti, balaṃ kāye samūhataṃ¹⁸,
ñāti ca disvāna samaṅgi¹⁹ ekato
tasmā²⁰ jhāyāmi vanamhi ekako. 168.
11. Im' assudaṃ yanti disodisaṃ pure (= II ⁴⁹⁷/₁₂)
25 bhayadditā lenagavesino²¹ puthu,
te dāni saṅganna rasaki²² ekato,
yatthattṭhitā duppasah' ajja²³ te mayā. 169.

¹ Bā uggaçchati. ² Cks -dena. ³ Bā sabbapaṭipakkhā. ⁴ Ck B osakkanto. ⁵ Cks passāsamam. ⁶ Bā -ketvā. ⁷ Bā pubbe-. ⁸ Bā mayam. ⁹ Bā ne-. ¹⁰ so Cks for migaviriya? Bā vathaya, Bā vadhāya. ¹¹ Cks so. ¹² Bā -ṇā va, Ck karaṇo va? ¹³ Bā -saṅghapatto. ¹⁴ Bā samo-. ¹⁵ Bā sāmaggi. ¹⁶ add va? ¹⁷ Bā lepaṃ-. ¹⁸ Cks saranti, Bā sāṅga vasanti. ¹⁹ Bā -sahacca.

12. Parināyakasampannā sahitā ekavādino¹

te mañ samaggā himseyyum, tasmā nesañ apatthave² ti. 170.

Tattha samañgi³ ekato ti sahite⁴ hutvā ekato thito⁵, imassudan ti ime sudan mayā⁶ akkhīni ummiletvā olokitamattā va pubbe disā⁷ gacchanti, 5
puthū 'ti vīsum vīsum, yatthaṭṭhitā ti yasmiñ bhūmibhāge thitā, parinā-
yakasampannā ti senānāyakena sampannā, tasmā nesañ apatthave²
ti tena kāraṇena etesañ na patthemī⁸.

Tam sutvā kūṭajatiḷo

13. Eko va Indo asure jināti,

eko va seno hanti dije pasayha,

eko va vyaggho migasaṃghapatto

varañ varañ hanti, balañ hi tādisan ti 171.

gātham āha.

Tattha migasaṃghapatto ti migaganāñ patto hutvā varañ varam 15
migañ hanti, balañ hi tādisan ti tādisañ hi⁹ tassa balañ.

Atha vyaggho

14. Na h' eva Indo na¹⁰ seno na pi vyaggho migādhipo

samagge sahite nātī vyagghe ca¹¹ kurute vase ti 172.

gātham āha.

Tattha vyagghe ca¹² 'ti vyaggasadi¹³ hutvā sariravidhūnanādini katvā
thite vase na kurute, attano vasena¹⁴ vattapetum na sakkoti ti attho.

Punā jaṭilo tam ussāhento dve gāthā abhāsi:

15. Kumbhīlakā sakunakā saṃghino gaṇacārino

sammodamānā ekajjham uppatanti dayanti¹⁵ ca. 173.

16. Tesāñ ca dayamānānañ¹⁶ ek' ettha apavattati¹⁷,

tañ seno nitāleti¹⁸, veyyagghi yeva sā gatīti¹⁹. 174.

¹ Bds -cārino. ² so Cks; Bd apatthave, B apatthapesi. ³ Bds sāmaggi. ⁴
C Bd -to. ⁵ Bds -to. ⁶ Cks masā, Bd mahā. ⁷ Bds disodisañ. ⁸ Bd varañ
varañ hantum etesañ na patthemī, B varañ varañ hantisa na patthemī. ⁹
Cks omīti tā-. ¹⁰ Cks na pi. ¹¹ Bd na byaggho. ¹² C vyaggho ca, Bd byaggho.
¹³ Bd vase. ¹⁴ C Cks for dayanti? Bd dayanti, B upasanti. ¹⁵ Cks dayhamā-.
Bd dayamā-. ¹⁶ B apasakkati, Bd ekettha apasakkati. ¹⁷ C titāletim, C nitā-
letim. ¹⁸ Cks hatiti.

Tattha kumbhīlakā ti evaṃnāmakā khuddakasakunā, uppatantī: gocare¹ carantā uppatantī, dayanti² cā 'ti gocaraṃ gahetvā ākāseṇa gacchantī, ekettha apavattatī³ eko etesu⁴ osakkivā⁵ ekapassena⁶ visum gacchati, nitāletī⁷ paharivā⁸ ganhati, veyyagghi yeva sā gatīti vyagghānaṃ⁹ esā ti veyyagghi, samaggānaṃ gacchantānaṃ pi esā, evarūpā gati vyagghānaṃ⁹ gati yeva nāma hoti, nā hi sakkā sabbehi¹⁰ ekato gantum, tasmā yo evaṃ tattha eko gacchati tam gaṇhāti¹¹.

Evaṃ ca pana vatvā „vyaggharāja. tvaṃ attano balaṃ na jānāsi, mā bhāyi, kevalaṃ tvaṃ uditvā pakkhanda¹², dve ekato gacchantā nāma na bhaviṣṣantīti“ ussāhesi. So¹³ tathā akāsi.

Tam atthaṃ pakāseto S.¹⁴

17. Ussāhito jaṭilena¹⁵ luddenāmisaccaḷakkhunā

dāṭhī dāṭhisu pakkhandi maññamāno yathā pure ti 175.

18 gātham āha.

Tattha dāṭhīti sayam dāthāvudho itaresu dāthāvudhesu pakkhandi, yathā pure ti yathā pubbe maññeti tath' eva¹⁶ maññamāno.

So kirāgantvā¹⁷ pabbatatale tāva aṭṭhāsi. Sūkarā „punā-gato sāmi coro“ ti tacchakassa ārocesum. So „mā bhāyithā“¹⁸ 'ti te assāsetvā utthāya dvinnam āvātānam antare piṭhikāya aṭṭhāsi. Vyaggho vegam janetvā tacchasūkaraṃ sandhāya pakkhandi. Tacchasūkaro parivattitvā pacchāmukho purima-āvāṭe pati. Vyaggho¹⁹ vegam sandhāretum asakkonto gantvā suppapabbhāre āvāṭe patitvā puñjakito²⁰ aṭṭhāsi. Tacchasūkaro vegen' utthāya²¹ tassa antarasatthimhi dāṭham otāretvā yāva hadayā phārento²² gantvā²³ mamsam khādītva mukhena ḍasitvā bahiāvāṭe pātetvā „gaṇhath' imaṃ dāsan' ti āha. Paṭhamā-

¹ Bā -ram. ² so Ck; Bā ḍiyanti. ³ Bā ekatte apasakkatīti. ⁴ Bā tesu. ⁵ Cā Bā add vā. ⁶ Bā -le-. ⁷ Bā -tassa pa-. ⁸ Ck -na. ⁹ Bā gatīti byagghānaṃ samaggāvāsam gacchantānaṃ pi esā evarūpā gati byagghāna. ¹⁰ Bā sabbeva. ¹¹ Bā -hāhīti. ¹² Bā -ditvā. ¹³ Bā adds pi. ¹⁴ Bā omits satth and adds āha. ¹⁵ Ck -lakeṇa. ¹⁶ Ck pubbe vāti maññāti tameva. ¹⁷ Bā kirāgantvā. ¹⁸ Bā adds cā. ¹⁹ Cā puñchakito, Bā pañcaliko, Bā puñchaliko. ²⁰ Bā vegenā āvāṭa utthāya. ²¹ Ck pārento, Cā phārento, Bā phaletvā. ²² Bā omits ga-

gatā ekavāram eva tuṇḍotāraṇamattam eva labhiṃsu, pacchā
 āgatā „vyagghamaṃsaṃ nāma kīdisan“ ti vadiṃsu. Taccha-
 sūkaro āvātā uttaritvā sūkare oloketvā „kin nu kho na suṭṭhu
 tussathā“ 'ti āha. „Sāmi, eko tāva vyaggho gahito, añño'
 pan' eko • dasavyagghanāyako' atthīti“. „Ko nāma' eso“
 ti. „Vyagghena ābhatābhatamaṃsakhādako kūṭajaṭilo“ ti.
 „Tena hi etha, gaṇhissāma nan“ ti tehi saddhiṃ vegena
 pakkhāndi. Jaṭilo „vyaggho cirāyatīti“ tassa āgamanamaggaṃ
 olokeno sūkare³ āgacchante disvā „ime vyagghaṃ māretvā
 mam māraṇatthāya āgacchanti maññe“ ti palāyitvā ekaṃ¹⁰
 udumbaraṃ abhirūhi⁴. Sūkarā „ekaṃ⁵ rukkhāṃ ārūḷho“ ti
 vadiṃsu. „Kiṃ rukkhāṃ“ ti⁶. „Udumbararukkhān“ ti⁷. „Tena
 hi mā cintayittha, idāni nāma gahessāma“⁸ 'ti taruṇasūkare
 pakkositvā⁹ rukkhāmūlato paṃsum apabyūhāpesi, sūkarihi
 mukhapūraṃ udakaṃ āharāpesi, ekaṃ ujukaṃ¹⁰ otinṇamūlaṃ¹¹
 eva atṭhāsi. Tato sesasūkare „tumhe apethā“ 'ti ussāretvā
 jannukehi¹² patitṭhahitvā dāṭhāya mūlaṃ pahari, pharasunā
 pāṇaṃ viya chinditvā gataṃ, rukkho parivattitvā pati¹³,
 kūṭajaṭilaṃ patantam eva paṭicchinditvā¹⁴ maṃsaṃ bhakkhe-
 sum. Taṃ acchariyaṃ disvā rukkhadevatā²⁰

18. Sādhu sambahulā nātī¹⁵ api rukkhā araṇṇajā,

sūkarehi samaggehi vyaggho ekāyane hatō ti 176.

gātham āha.

Tattha ekāyane hatō ti ekagamanasmiṃ yeva hatō.

Ubbhinnaṃ pi pana • tesāṃ hatabhāvaṃ pakāseto S. itaraṃ²⁵
 gātham āha:

19. Brāhmaṇaṃ c' eva vyagghaṃ ca ubho hantvāna sūkarā

ānandino pamuditā mahānādam anādisun¹⁶ ti. 177.

¹ Cks -ā. ² Bā añño ko byagghauāyako, Cks vyagghagghanaako, cfr. II 11¹⁰⁸

³ Bā bahusū-. ⁴ Bā -ruyhi. ⁵ Bā etāni. ⁶ Cks omit ti. ⁷ Bā omits udu-

⁸ Bā gaṇhissāmi. ⁹ Bā -osāpetvā. ¹⁰ Cks ujū-. ¹¹ Bā otinṇam. ¹² Bā ji-

¹³ Cā paṭi, Bā paṭi taṃ. ¹⁴ Bā sampāṭicchitvā, Cā paṭicchitvā. ¹⁵ all three

MSS. -ti ¹⁶ Bā anādisu, Bā panadiṃsu.

Puna tacchasūkaro pucchi: „añño¹ pi vo amitto¹ atthīti¹.
Sūkarā „n' atthi sāmiti“ vatvā „tam abhisinācitvā² rājānam
karissāmā“ 'ti udakam pariyesantā jaṭilassa pāṇiyasamkham
disvā tam dakkhiṇāvattasamkharatanam³ pūretvā udakam
5 āharitvā⁴ tacchakam⁵ udumbararukkhamūle yeva abhisinācimsu.
abhisekaudakam⁶ āsittam, sūkarim yev' assa aggamahesim
karimsu. Tato paṭṭhāya udumbarabhaddapīṭhake⁷ nisīdāpetvā
dakkhiṇāvattasamkhena abhisekakaraṇam pavattam.

Tam pi attham pakāsento S. osānagātham āha:

10 20. Te su udumbaramūlasmin sūkarā susamagatā
tacchakam abhisinācimsu: tvaṇ no rājāsi⁸ issaro⁹ ti. 178.

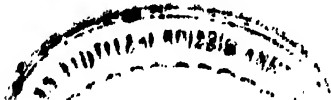
Tattha te su udumbaramūlasmin¹⁰ te sūkara, sukāro⁹ nipatamāttam.
udumbaramūlasmin ti udumbarassa mūle.

S. i. d. ā. „na bhikkhave idān' eva¹⁰ pubbe pi Dhanuggahatisso
15 yuddhasamvidahanaccheke¹¹ yevā“ 'ti vatvā j. s.: „Tadā kūtajajāto
Devadatto ahosi, tacchasūkaro Dhanuggahatisso, rukkhadevatā aham
evā“ 'ti. Tacchasūkarajātakam.

10. Mahāvāṇijajātaka.

Vāṇijā samitiṃ katvā ti. Idam S. J. v. Sūvatthivāsino
20 vāṇije ā. k. Te kira vohāratthāya gacchantā Satthu mahādānam
datvā saraṇesu ca sīlesu ca paṭiṭṭhāya „bhante sace āroga¹² āga-
missāma puna tumhākam pāde vandissāmā“ 'ti vatvā pañcamatteli
sakaṭasatehi nikkhamitvā kantāram patvā maggam asallakkhetvā
maggamūlā nirūḍake nirābhāre araṇṇe vīcarantā ekam nāgaparigga-
25 hītam nigrodharukkham disvā sakaṭāni mocetvā rukkhāmūle nisīdimsu.
Te tassa udakatintāni viya¹³ siniddhāni pattāni udakapunnāni viya ca
sākhāni disvā cintayimsu: „imasmin rukkhe udakam sañcarantaṃ viya
paṇṇāyati, imassa puratthimasākhā chindāma, pāṇiyam no dassatīti“.

¹ Hd -ā. ² Bds add no. ³ Bd -vattam-. ⁴ Bds abhiha-. ⁵ Bd -kasūkaram.
⁶ Cks -kam ud-. ⁷ Bd -pithe. ⁸ Cd rājā ti. ⁹ Ck sūkkre, Cs sūkaro. ¹⁰
all three MSS. omit idāneva. ¹¹ Bd -ne cheko. ¹² Ck -ā. ¹³ Bds add nilāni.

Ath' eko¹ rukkhāṃ abhirūhitvā sākhaṃ chindi², tālakkhandhappamaṇā udakadhārā pavatti³, taṃ nahāyivā⁴ ca pivitvā ca dakkhiṇasākhaṃ⁵ chindimsu, tato nānaggarasabhojanaṃ nikkhami, taṃ bhuñjivā pacchimasākhaṃ chindimsu, tato alamkataitthiyo nikkhamimsu, tāhi saddhiṃ abhiramivā uttarasākhaṃ chindimsu, tato satta ratanaṃ nikkhamimsu, tāni gabetvā pañca sakaṭaśatāni pūretvā Sāvattiṃ paceāgantvā dhanam saṃgopetvā gandhamālādihatthā Jetavanaṃ gantvā S-ram vanditvā pūjetvā ekamantaṃ nisinnā dhammakathaṃ sutvā⁶ punadiyase mahādānaṃ datvā „bhante imasmiṃ dāne amlākāṃ dhana-dāyikāya rukkhadevatāya pattim demā“⁷ ti pattim adamsu. S. ni- 10
tthitabhattakicco „katararukkhadevatāya pattim dethā“⁸ ti pucchi. Vāṇijā nigrodharukkhe dhanassa laddhākāraṃ⁹ T-tassa ārocayimsu¹⁰. S. „tumhe tā¹¹ mattaññutāya taṇhāvasikā ahutvā dhanam labhittha¹². pubbe pana amattaññu taṇhāvasikā dhanaṃ ca jīvitaṃ ca jiyimsu¹³.“
ti vatvā tehi yācito a. ā. : 15

A. Bārāṇasīnagaram (add: nissāya?) tam eva¹⁴ pana kantāraṃ sv-eva nigrodho. Vāṇijā maggamaṇḍhā hutvā tam eva nigrodham passiṃsu.

- Tam atthaṃ S. abhisambuddho hutvā kathento
- 1. Vāṇijā samitiṃ katvā nānārattahāto¹⁵ āgatā 20
dhanahārāya¹⁶ pakkamimsu ekaṃ katvāna gāmaṇiṃ. 179.
- 2. Te¹⁷ taṃ kantāraṃ āgama appabhakkhaṃ anodakam mahānigrodham addakkhun siṭacchāyaṃ manoramam. 180
- 3. Te ca¹⁸ tattha nisiditvā tassa rukkhassa chādiyā¹⁹
vāṇijā, samacintesun bālā mohana pārutā. 181. 25
- 4. Addāyate²⁰ ayaṃ rukkho api vāri ca²¹ sandati.
imgh' assa purimaṃ sākhaṃ mayam chindāma vāṇijā. 182.
- 5. Sā ca chinnā²² va pagghari acchaṃ vāriṃ anāvilam,
te tattha nahātvā²³ ca pivitvā ca yāvat' icchimsu²⁴ vāṇijā 183.
- 6. Dutiyam, samacintesun bālā mohana pārutā: 30
imgh' assa dakkhiṇam sākhaṃ mayam chindāma vāṇijā. 184.

¹ Bā atha ko, B^a atha kho. ² Bā add tato. ³ Bā -ttati. ⁴ so Ck; Bā te tattha nahātvā. ⁵ Ck - nāyasākhaṃ. ⁶ Bā add nimantetvā. ⁷ Bā laddhākāraṇam. ⁸ Bā -tassa ārocēsuni. ⁹ Bā al-. ¹⁰ Bā vijahimsu. ¹¹ Bā -siyam nagare tadeva. ¹² C^a Bā -ato. ¹³ Bā -rā. ¹⁴ Bā allāyate. ¹⁵ Bā pi. ¹⁶ Bā chāriyā. ¹⁷ Bā allāyate. ¹⁸ Bā abhivāriya, C^a api cārica. ¹⁹ Bā sā ca chindā. ²⁰ Bā uhatvā. ²¹ Bā ta- . . .

7. Sā ca chinṇā¹ va pagghari sālīmaṇisodanaṃ bahūṃ
appodavaṇṇe kummāse singiṃ bidalasūpiyo². 185.
8. Te tattha bhutvā ca pivitvā³ ca yāvat⁴ icchiṃsu vāṇijā
tatiyaṃ samacintesuṃ bālā mohena pārutā: 186.
9. Imgh⁵ assa pacchimaṃ sākhaṃ mayāṃ chindāma vāṇijā,
sā ca chinṇā⁶ va pagghari⁷ nāriyo samalamkāta⁸ 187.
10. Vicitravattābharaṇā āmuttamaṇikuṇḍalā
api su vāṇijā ekā nāriyo paṇṇavisati⁹. 188.
11. Samantā parikarimsu¹⁰ tassa rukkhassa chādiya¹¹:
te tāhi parivāretvā¹² yāvat¹³ icchiṃsu vāṇijā 189.
12. Catutthaṃ samacintesuṃ bālā mohena pārutā:
imgh¹⁴ assa uttaraṃ sākhaṃ mayāṃ chindāma vāṇijā. 190.
13. Sā ca chinṇā¹⁵ va pagghari muttā veluriyā bahū¹⁶
rajatam jātarūpaṃ ca kuttiyo paṭṭiyāni ca 191.
14. Kāsikāni¹⁷ ca vatthāni uddiyāne¹⁸ ca¹⁹ kambale;
te tattha bhāre bandhitvā yāvat²⁰ icchiṃsu vāṇijā 192.
15. Pañcamaṃ samacintesuṃ bālā mohena pārutā:
imgh²¹ assa mūlaṃ chindāma, api bhiyyo labhāmase. 193.
16. Ath²² utthahi²³ satthavāho yācamāno katañjalī:
nigrodho kiṃ aparajjhati²⁴ vāṇijā, bhaddam atthu te. 194.
17. Vāridā purimā sākḥā, anuapānaṃ ca dakkhiṇā,
nāridā pacchimā sākḥā, sabbakāme ca²⁵ uttarā,
nigrodho kiṃ aparajjhati²⁶ vāṇijā, bhaddam atthu te. 195.
18. Yassa rukkhassa chāyāya nisīdeyya sayeyya vā
na tassa sākhaṃ bhañjeyya²⁷, mittadūbho hi pāpako²⁸. 196.
19. Te ca tassa anādiyitvā²⁹ ekassa vacanaṃ bahū
nisītāhi kuṭṭhārīhi mūlato taṃ upakkamun ti 197.
- imā gāthā āha³⁰.

Tattha samitiṃ katvā ti Bārāṇasīyaṃ caṃmāgamaṃ katvā, bahū ekato
hutvā ti attho, pakkamimsu³¹ ti pañcahi sakaṭasatehi Bārāṇaseyyakam bhaṇ-
daṃ³² ādya pakkamimsu, gāmanin ti ekaṃ pañṇavantaṭṭaraṃ satthavāhaṃ

¹ Ck^s sācchintā, B^d sāvachindā. ² B^d singaverala-. ³ B^d khādītā. ⁴ Ck^s sācchinnā, B^d sā ca chindā. ⁵ B^d pañca-. ⁶ B^d paricārimsu. ⁷ C^s chādīya, B^d chāriyā, B^s chāriya. ⁸ so Ck^s for -vāritā? B^d paricāretvā. ⁹ Ck^s sācchintā, C^s sā ca chintā? B^d sā va chindā. ¹⁰ B^d -yāni. ¹¹ B^d -yāni ca. ¹² B^d atu-
thehi, B^s atuththehi. ¹³ B^d maraṭhati, Ck^s avarujjhati. ¹⁴ B^d va. ¹⁵ Ck^s ava-
rujjhati, C^s avirujjhati, B^s aparajjatha. ¹⁶ B^d bhinde-. ¹⁷ Ck^s anādītā, B^d
te tassa anādiyitvā. ¹⁸ B^d ayoca. ¹⁹ B^d bārāṇasito sakṭabhaṇḍaṃ.

katvā, chādiyā ti chāyāya, addāyate¹ ti udakabharito² viya addo³ hutvā
 paññāyati, chinnā va paggharīti eko rukkhārohanakusalo abhirūhivā tañ
 chindi, sū⁴ chinnamattā va paggharīti dasseti, parato pi es' eva nayo, appo-
 davanne kummāse ti appodakapāyāsasadiṣe kummāse, siṅgin⁵ ti siṅgi-
 verādikani uttaribhāṇaṇi, bīdalasūpiyo ti muggasūpādayo, vāṇijā ekā ti 5
 ekekassa vāṇijakassa, yattakā vā tattha⁶ vāṇijā jesu ekekassa ekakā va, satthavāhassa
 pana santiko⁷ pañcaviṣati⁸ thitā ti pi attho⁹, parikarimāsu¹⁰ 'ti parivāsesuṇi, tāhi
 pana saddhiṇi nēva nāgānubhāvena sāvijitānāsayanādini paggharimāsu, kuttiyo
 ti hatthatharādayo, patiyānīti upāmayapaccattharaṇāni setakambalāni¹¹ pi
 vadanti¹² yeva, uddiyāneca kambale ti¹³ uddiyā nāma kambalā atthi, te 10
 tattha bhāre¹⁴ bandhitvā ti yāvatakaṇi icchiṇsu tāvatakaṇi gahetvā pañca-
 sakaṭasatāni pūretvā ti attho, vāṇijā bhaddamatthu te ti ekekaṇi vāṇi-
 jaṇi ālapanto bhaddaṇi te atthū 'ti āha, annapānānācā 'ti annaṇ ca pānaṇ ca
 adāsi, sabbakāme cā 'ti sabbakāme ca adāsi, mittadūbho hīti mittānaṇi
 dubhanapuriso hi¹⁵ pāpako lāmakko nāma, anādiyitvā ti¹⁶ agahetvā, upa- 15
 kamun ti¹⁷ chinditum ārabhimāsu.

Atha ne chindanattāyā rukkhāmūlam upagate¹⁴ disvā
 nāgarājā cintesi: „ahaṇi etesaṇi pipāsītānaṇi pāṇiyaṇi dāpesim,
 tato dibbabbhojanam, atho¹⁵ sayanāni c' eva paricārīkā¹⁶ ca
 nāriyo, tato pañcasakaṭasatapūram¹⁷ ratanaṇi, idāni pana me 20
 rukkhāni mūlato chindissāmā 'ti vadanti, ativiya luddhā, ṭhapetvā
 satthavāhaṇi sese¹⁸ māretum vaṭṭatīti“ so „ettakā sannaddha-
 yodhā nikkhamantu, ettakā va¹⁹ dhanuggahā, ettakā vammīno“
 ti senaṇi vicāresi²⁰.

Tam atthaṇi pakāsento S.

25

20. Tato nāgā nikkhamimāsu sannaddhā paṇṇavīsati²¹

dhanuggahānaṇi tisatā cha sahasā ca vammīno ti 198.

gātham āha.

Tattha sannaddhā ti suvaṇṇarajatādivammakavacikā²², dhanugga-
 hānaṇi tisatā ti maṇḍavisaṇḍhanudharānaṇi tīpi satāni²³, vammīno ti 30
 keṭakaphalakahattā²⁴ chasahasā.

¹ Bds allā. ² Bd -tā. ³ Cks -ā, Bd allā. ⁴ Cks yā. ⁵ Bd siṅgavarā. ⁶ Bd omits vā tattha. ⁷ Bd pañcaviṣatikā ti attho. ⁸ Cks upari-, Bd parivāyimsu, B pañcaviṣayimsu. ⁹ Cks -baloti. ¹⁰ Cks -neva-, Bd uddiyāni ca kammalānīti. ¹¹ Cks raṇi. ¹² Bd adds tassa vacanaṇi. ¹³ Bds add mohā va. ¹⁴ Ck upagato, Cks upagato. ¹⁵ Bd attha. ¹⁶ Cks -rakā. ¹⁷ Bd sakaṭamaraṇi satta. ¹⁸ Bd ave-
 sese. ¹⁹ Bd omits va. ²⁰ Bd -ti. ²¹ Bd pañca. ²² Ck -vammagavacchikā,
 C -vammagavacchikā, Bd vammikavacchikā. ²³ Cks add ca. ²⁴ Bd chekaka-
 caranaphalakahattā. ●●

21. Ete hanatha bandhatha, mā vo muccittha¹ jīvitam,
 ṭhapetvā satthavāham² sabbe bhasmam³ karotha ne ti 199.
 ayam nāgarājena vuttagāthā.

Tattha mā vo⁴ muccittha⁵ jīvitam ti kassaci ekaassa pi jīvitam mā
 5 muccittha⁵.

Nāgā tathā katvā uttarattharaṇādīni pañcasu sakaṭasatesu
 āropetvā satthavāham gahe tvā sayam tāni sakaṭāni 'pāpentā
 Bārāṇasim gantvā sabbadhanam tassa gehe paṭisāmetvā tam
 āpucchitvā attano nāgabhanam eva gatā.

- 10 Tam attham viditvā S. ovādasena gāthadvayam āha:
 22. Tasmā hi paṇḍito poso sampassan⁶ attham attano
 lobhassa na vasam gacche haneyyārisakam⁷ manam. 200.
 23. Etam⁸ ādinavam⁹ natvā taṇhā dukkhassa sambhavam
 vitataṇho anādāno sato bhikkhu paribbaje. 201.
- 15 Tattha tasmā ti yasmā lobhavasagā¹⁰ mahāvināsam pattā satthavāho
 uttamasampattiṃ tasmā haneyyārisakam¹¹ manam ti anto¹² uppajjmā-
 nānam nānāvidhanam lobhasattūnam¹³ santakam manam lobhasampayuttacittam¹⁴
 haneyyā¹⁵ 'ti attho, etamādinavam¹⁶ ti evam lobhe ādinavam jñitvā, taṇhā
 dukkhassa sambhavan ti jātādidukkhassa ca taṇhā¹⁷ sambhavo tato etam
 20 dukkham nibbattati evam taṇhā va¹⁸ dukkhassa sambhavam natvā vitataṇho
 anādānena anādāno¹⁹ maggena āgatāya satiyā²⁰ sato hutvā bhikkhu paribbaje²¹
 iriyetha vattethā²² 'ti arahattena kūṭam gaṇhi.

Imaṃ ca pana dhammadesanam āharitvā „evam upāsakā pubbe
 lobhavasikā vāṇijā mahāvināsam pattā, tasmā lobhavasikena na bhavi-
 25 tabban“ ti vatvā saccāni pakāsetvā j. s. (Saccapariyosāne te vāṇijā
 sotāpatti phale patiṭṭhitā): „Tadā nāgarājā Sāriputto aho si, satthavāho
 aham evā“ 'ti. Mahāvāṇijajātakam.

¹ B^d te muñjittha. ² B^d add va. ³ B^d bhasmī, B^d tasmiṃ. ⁴ B^d te B^d
 muñjittha. ⁵ C^k haneyya disatam, C^k haneyyā disatam, B^d haneyyārisakam.
⁶ B^d evam. ⁷ B^d -vasikā. ⁸ C^k -yyādisatam. ⁹ B^d attano. ¹⁰ B^d -sutthu-
 namp. ¹¹ C^k -cittā, B^d -yuttam manam. ¹² B^d evamā. ¹³ B^d bhavatāṇhā.
¹⁴ B^d omits va. ¹⁵ B^d anādāno ti taṇhāanādāno in the place of 'anādānena-
¹⁶ C^k sati, B^d omits satiyā. ¹⁷ B^d adds ti.

11. Sādhīnājātaka.

Abbhuto vata lokasmin ti. Idam S. J. v. uposathike
upāsake ā. k. Tadā hi S. „upāsakā porānakapaṇḍitā attano upo-
sathakammaṃ nissāya manussasarīren' eva devalokaṃ gantvā ciraṃ
vasimsū“ 'ti' vatvā tehi yācito a. ā. ' 5

A. Mithilāyaṃ Sādhīno nāma rājā dhammena r. kāresi.
So catṭsu dvāresu nagaramajjhe nivesanadvāre ti cha dāna-
sālā¹ kāretvā sakala-Jambudīpaṃ unnaṅgalaṃ katvā mahā-
dānaṃ pavattesi. Devasikaṃ cha satasahassāni vayakaraṇaṃ²
gacchanti, pañca silāni rakkhati uposathaṃ upavasati³, ratṭha- 10
vāsino pi taṣṣa ovāde⁴ thatvā dānādīni puññāni katvā mata-
matā⁵ va devanagare yeva ābbattanti⁶. Sudhammadevasabhaṃ
pūretvā nisinnā⁷ devaraṇṇo silācārādiguṇaṃ eva vaṇṇayanti.
Taṃ sutvā sesadevāpi rājānaṃ datṭhukāmā ahesuṃ. Sakko
devarājā tesam manam viditvā āha: „Sādhīnarājānaṃ datṭhu- 15
kam' atthā“ 'ti. „Āma devā“ 'ti. So Mātaliṃ ānāpesi:
„gaccha⁸ Vejayantaṃ rathaṃ yojetvā Sādhīnaṃ ānehi⁹“ 'ti. So
„sādhū“ 'ti paṭisunitvā¹⁰ rathaṃ yojetvā Videharatṭhaṃ aga-
māsi. Tadā puṇṇamadivaso¹¹ hoti¹². Mātali manussānaṃ
sāyamaṣaṃ bhuñjitvā dvāresu sukhakathāya nisinnakāle canda- 20
maṇḍalena¹³ saddhiṃ rathaṃ pesesi. Manussā „dve candā
utṭhitā“ ti vadantā candamaṇḍalaṃ pahāya¹⁴ rathaṃ āga-
chantam disvā „nāyaṃ cando, ratho esa¹⁵, devaputto¹⁶, paññā-
yati, kass' etaṃ¹⁷ manomayasindhavayuttaṃ dibbarathaṃ āneti,
na aññassa amhākaṃ raṇṇo bhavissati, rājā hi no dhammiko 25
dhammarājā“ ti somanassajātā hutvā añjaliṃ paggayha ṭhitā
paṭṭhaṃ gātham āhaṃsu:

1. Abbhuto vata lokasmiṃ uppajji lomahaṃsano:

• dibbo ratho pātur ahu Vedehassa yasassino ti. 202.

¹ Bā -lāyo. ² Bā veyyākāraṇaṃ. ³ Bā -tīti. ⁴ Bā -tīsu. ⁵ Bā adds tvaṃ.

⁶ Bā sampāṭicchitvā. ⁷ Bā -mī-. ⁸ Bā ahoṣi. ⁹ Bā ohāya. ¹⁰ Bā eso. ¹¹ Bā adds pi. ¹² C¹² kassapa etaṃ, Bā kassa ekaṃ.

Tass' attho: abbhuto vata tesaṃ amhākaṃ jāto¹ lokasmiṃ lomahaṃsano
uppajji yassa dibbo ratho pātūr ahoṣi Vedeḥassa yasassino ti.

Mātali pi ratham ānetvā manussesu gandhamālādhi'
pūjentesu tikkhattuṃ nagaraṃ padakkhiṇaṃ katvā rañño nive-
5 sanadvāraṃ gantvā ratharū nivattetvā pacchābhāge² sihapāṇ-
jarummāre³ ṭhapetvā ārohaṇasajjaṃ katvā atṭhāsi. Taṃ
divasaṃ rājāpi dānasālā⁴ oloketvā „iminā niyāmena dānaṃ
dethā“ 'ti ānāpetvā uposathaṃ samādāya⁵ divasaṃ⁶ vītina-
metvā amaccaganaparivuto alaṃkatamahātale pācīnasīhapaṇ-
10 jarābhimukho dhammayuttakaṃ⁷ kathento nisiṇno hoti. Atha
naṃ Mātali rathābhirūhanatthaṃ⁸ nimantesi⁹, niṇaṇṇetvā ādāya
agamāsi.

Taṃ atthaṃ pakāseṇto S. imā gāthā āha:

2. Devaputto mahiddhiko Mātali devasārathi
15 nimantayittha rājānaṃ Vedeḥaṃ Mithilaggahaṃ: 203.
3. Eḥ' imaṃ ratham āruya¹¹ rājasetṭha disampati,
devā dassanakāmā te tāvatimsā saindakā,
saramānā hi te devā Sudhammāyaṃ samacchare. 204.
4. Tato ca rājā Sādhino¹² pamukho ratham āruhi,
20 saḥassayuttam āruya¹³ agā devāna santike. 205.
5. Taṃ devā paṇinandiṃsu disvā rājānaṃ āgataṃ:
svāgataṃ te mahārāja atho te adurāgataṃ,
nisīda dāni rājāsi¹⁴ devarājassa santike. 206.
6. Sakko pi paṇinandittha Vedeḥaṃ Mithilaggahaṃ,
25 nimantayī ca¹⁵ kāmehi āsanena ca Vāsavo. 207.
7. Sādhu kho¹⁶ si anuppatto āvāsaṃ vasavattinaṃ,
vasa devesu¹⁷ rājāsi sabhākāmasamiddhisu,
tāvatimsesu devesu bhuñja kāmā amānuse ti. 208.

Tattha samacchare ti acchanti, agā devāna sacitike ti devānaṃ
30 santikaṃ agamāsi. Tasmīṃ hi ratham abhirūhītvā¹⁸ ṭhite ratho ākāsaṃ pak-
khandi, so mahājanassa oloketass' eva antaradhāyī, Mātali rājānaṃ devalokaṃ

¹ so Bd; Ck^s vatesaṃamhākaṃ rājā. ² Ck^s -dīni. ³ Bd -yena. ⁴ Bd -pañca-
raum-. ⁵ Bd -lāyo. ⁶ Bd -dayitvā. ⁷ Bd -yuttakathaṃ. ⁸ Ck^s -pa-. ⁹ Bd omits
'-d-. ¹⁰ Bds abhāsi. ¹¹ so all three MSS. for āruya? ¹² Bds add vedeḥo
mithilaggaho. ¹³ Ck^s abhiruyha. ¹⁴ Bd rājāsi. ¹⁵ Ck^s ma, Bds -tayittha. ¹⁶
Ck^s ko. ¹⁷ Ck^s B^s devesu. ¹⁸ Bd abhirūhītvā.

nesi, taṃ dievā devatā ca Sakko ca haṭṭhatuṭṭhā paccuggamaṇaṃ katvā pati-
santhāraṃ karimsu.¹ Tam atthaṃ dassetuṃ taṃ devā ti ādi vuttaṃ. Tattha
paṭinandiṃsū 'ti punappuna nandiṃsu, āsanena cā 'ti rājānaṃ āliṅgitvā
idha nisidā 'ti attano Paṇḍukambalāsānena ca kāmehi ca nimantesi, upaḍḍha-
rajjāni katvā ekāsane nisidāpesīti attho.

5

Tassa 'Sakkena devaraññā dasayojanasahassaṃ devana-
garam aḍḍhatiyā ca accharākotiyo Vejayantapāsādaṇ ca majjhe'
bhinditvā dinnaṃ sampattiṃ anubhavantassa manussagaganāya
sattavāssasatāni atikkantāni, ten' attabhāvena devaloke va
sakaṃ² puññaṃ khīṇaṃ, anabhirati uppannā, tasmā Sakkena 10
saddhiṃ sallapanto

8. Ahaṃ pūre saggagato ramāmi

maccehi gīṭhehi ca vādāṭṭhi,

so dāni ajjā na ramāmi sagge,

āyuna³ nu khīṇo⁴, maraṇaṃ nu santike

15

udāhu mūlho 'smi janindasetṭhā⁵ 'ti gātham āha. 209.

Tattha āyunnū khīṇo ti kin nu mama sarasena⁶ jīvitindriyaṃ khīṇaṃ
udāhu upacchedakakammavasena maraṇaṃ santike jātan ti pucchati, janinda-
setṭhā 'ti janindānaṃ devānaṃ setṭhā 'ti⁷.

Atha naṃ Sakko āha:

20

9. Na cāyū⁸ khīṇaṃ⁹, maraṇaṃ te dūre,

na cāpi mūlho naraviriyasetṭha,

tavaṇ ca¹⁰ puññāni parittakāni

sesaṃ vipākaṃ idha vedayato¹¹. 210.

10. Vasa devānubhāvena rājasetṭha disampati,

25

tāvatiṃsesu devesu bhuñja kāme anānuse ti. 211.

Tattha parittakāni itidā ten' attabhāvena¹² devalokē vipākadayakāni
puññāni sandhāya vuttaṃ, itarāni pi tassa¹³ rañño puññāni paṭhaviyaṃ paṇḍu
'iya appamāṇāni, vasa devānubhāvenā 'ti ahaṃ te¹⁴ attano puññāni
majjhe bhinditvā dassāmi mamānubhāvena vasa¹⁵ 'ti naṃ¹⁶ samassāsento āha. 30

¹ Bḍ mañcamajhe. ² Bḍ vasanakaṃ in the place of vasakaṃ. ³ Bḍ āyū. ⁴

C^o khīṇaṃ, B^o khīno. ⁵ Bḍ janindānaṃ devānaṃ setṭhā. ⁶ so C^o; B^o sarīre.

⁷ gāthamāha - - - setṭhā ti wanting in Bḍ. ⁸ C^o nāyū, C^o tāyū. ⁹ Bḍ -o. ¹⁰

Bḍ tathe. ¹¹ C^o vedhayittho, C^o vedayittho. ¹² Bḍ tena att-. ¹³ Bḍ panassa.

¹⁴ C^o tena. ¹⁵ Bḍ tāṇṇ.

Atha nam patikkhipanto M. āha:

11. Yathā yācitakam yānam yathā yācitakam dhanam
'evaṃsāmpadam ev' etaṃ yam¹ parato dānapaccayā. 212.
12. Na cāham etaṃ icchāmi yam¹ parato dānapaccayā,
sayamkatāni puññāni tām² me āveṇiyam³ dhanāṃ. 213.
13. So 'ham gantvā manussesu kāhāmi kusalāṃ bahum
dānena samacariyāya samyamena damena ca
yam katvā sukhito hoti na ca pacchānutappatīti. 214.

Tattha yam parato dānapaccayā ti yam parena dinnatā labhati⁴ tam
yācitāsadisam⁵ eva hoti, yācitakam hi tuṭṭhakāle denti tuṭṭhakāle⁶ acchinditvā
gaṇhantīti⁷ vadati, samacariyāyā⁸ 'ti kāyādīhi pāpassa akappaṇena, samya-
mena⁹ 'ti sīlāsamyamena, damena¹⁰ 'ti indriyadamaṇena, yam katvā ti yam
karitvā sukhito c' eva hoti na ca pacchā nutappati, tathārūpam eva kaḍḍham
karissāmīti.

15. Ath' assa vacanam sutvā Sakko Mātaliṃ āpāpesi: „gac-
cha¹, Sādhinarājānam Mithilam netvā uyyāne otārehitī“. So
tathā akāsi. Rājā uyyāne caṃkamati, uyyānapālo disvā puc-
chitvā gantvā² Nāradaṃ ārocesi. So¹⁰ rañño āgatabhāvaṃ
sutvā „tvam purato gantvā¹¹ tassa ca mayhaṃ ca dve āsanāni
paññāpehitī“ uyyānapālam uyyojesi. So tathā akāsi. Atha
nam rājā pucchi: „kassa dve āsanāni paññāpesitī“. „Ekaṃ
tumhākaṃ, ekaṃ amhākaṃ rañño“ ti. Atha¹² rājā¹³ „ko aṇño
satto mama santike āsane nisīdissatīti“ vatvā ekasmiṃ nisī-
ditvā ekasmiṃ pāde ṭhapesi. Nāradaṃ rājā āgantvā tassa pāde
vanditvā ekamantaṃ nisīdi, so kir' assa sattamo pana nattā¹⁴,
tadā kira vassasatāyukakālo va hoti¹⁵. M. pana attano
puññabalena 'ettakam kalam vitināmeti¹⁶. So Nāradaṃ hatthe
gahetvā uyyāne vicaranto tisso gāthā abhāsi:

14. Imāni tāni khetṭāni imaṃ nikkham sukunḍalam

- 30 imā tā haritānopā imā najjo savantiyo 215.

¹ B¹ yam. ² B² tam. ³ C³ āvenim-, C⁴ āveni-, B⁴ āvenitam. ⁴ C⁴ labbhati.

⁵ B⁵ yācitakasa-. ⁶ B⁶ tuṭṭhakāle. ⁷ C⁷ gaṇhantīti. ⁸ B⁸ adda tāta. ⁹ B⁹ āg-

¹⁰ B¹⁰ adda rājā. ¹¹ B¹¹ adda uyyānam samajjhetvā. ¹² B¹² adda nam. ¹³ C¹³

patanattā, B¹⁴ panatto. ¹⁴ B¹⁴ ahoṣi. ¹⁵ B¹⁵ -si.

15. Imā [tā] pokkharāṇiyo rammā cakkavākūpakūjitā
mandālakehi¹ sañchannā padumuppalakehi ca —
y' ass' imāni mamāyimsu kin nu te disataṃ gatā². 216.

16. Tānīdha³ khattāni so bhūmibhāgo
te āraṇṇā te vana 'me pacārā⁴— 5
tam eva mayhaṃ janataṃ apassato
suññaṃ va⁵ me Nārada khāyate disā⁶ ti. 217.

Tattha khattānīti bhūmibhāge sandhāyāha, imaṃ nikkhan ti imaṃ
tādisaṃ eva udakaniddhamanaṃ⁷, sukundalan ti sobhanena⁸ musalapavesana-
kundaḷena⁹ samanāgataṃ, haritānopā¹⁰ ti udakaniddhamanassa ubhosu 10
passesu haritāṇasañchannā¹¹ anupabhūmiyo¹², yassimāni mamāyimsu 'ti
tāta Nārada ye māḍha upatthāka ca orodhā ca imasmim uyyāne mahantena ya-
sena mayā saddhim vicarantā imāni thānāni mamāyimsu piyāyimsu kataran nu
te disataṃ¹³ gatā kattha te pesitā, tānīdha khattānīti imasmim uyyāne
tāva¹⁴ etāni upapakāvirūhaupatthānāni¹⁵, te vana me pacārā¹⁶ ti ime te 15
yeva vanapacārā¹⁷, vane viharabhūmiyo ti attho.

Atha naṃ Nārado āha: „deva tumhākaṃ devalokaṃ
gatānaṃ idāni sattavassasatāni, ahaṃ vo sattamo nattā¹⁸,
tumhākaṃ upatthākā¹⁹ sabbe²⁰ maraṇamukhaṃ pattā, idaṃ
vo attano santakaṃ rajjaṃ, anubhavatha naṃ²¹“ ti. Rājā 20
„tāta Nārada, nāhaṃ idhāgacchanto rajjathāya āgato, puñña-
karaṇaathāy' amhi āgato, ahaṃ puññaṃ eva karissāmi“ vatvā

17. Diṭṭhā mayā vimānā²² obhāsantā²³ catuddisā

sammukhā devarājassa tidāsānaṃ ca sammukhā. 218.

18. Vuttham²⁴ me bhavanaṃ dibbaṃ bhuttā kāmā amānusa 25

tāvatiṃsesu devesu sabbakāmasamiddhisu. 219.

19. So 'haṃ etādisaṃ diṭvā puññaṃ amhi idhāgato,

dhammam eva carissāmi, nāhaṃ rajjena atthiko. 220.

¹ Ck maddā-. ² so Ck; C kinnu te disatāgatā, Bd kin nu te tādisaṃ gatā.

³ Bd tāni ca. ⁴ C vanime-, Bd te yeva āraṇṇa vaname sañcarā, B te vaname sañcarā. ⁵ so Ck for suñña va? Bd suññañca. ⁶ Bd me nāya nāyate disā.

⁷ Ck-niddhanān. ⁸ Bd-ṇena. ⁹ B puññapavesana-, B omits musalapa-
vesana. ¹⁰ Bd-nupā. ¹¹ Ck-tāṇisañchanno. ¹² Bd anupā-. ¹³ Bd katarān

te idāni satta dāni sattavassasatāni disaṃ. ¹⁴ Bd tāneva. ¹⁵ Ck-kā-. ¹⁶ Bd sañcarā. ¹⁷ Ck-cana-, Bd vanañcarā. ¹⁸ Bd panatto. ¹⁹ Bd add ca orodhā

ca. ²⁰ Bd omits sa-. ²¹ Bd anussāsā. ²² add va? Bd vimānāni. ²³ C Bd
-to. ²⁴ Ck vuttham, Bd vuttham.

20. Adañḍāvacaraṃ maggaṃ Sammāsambuddha-desitaṃ
taṃ maggaṃ paṭipajjissāṃ yena gacchanti subbatā ti āha. 220.

Tattha vuttham¹ me bhavanaṃ dibban ti Vejayantaṃ sandhāyāha,
sohaṃ etādisan ti tāta Nārada so ahaṃ Buddhañāpene aparicchindaniyaṃ²
5 evarūpaṃ kāmāgūpasampattiṃ pahāva puññakeraṇatthāya idhāgate, adañḍāva-
caraan ti adañḍehi nikkhattadañḍasatthehi³ avacaritabbaṃ⁴ sammādiṭṭhipurekkhā-
raṃ aṭṭhaṅgikamaggaṃ, subbatā ti yena maggena subbatā sabbaññū Buddha
gacchanti ahaṃ pi agatapubbaṃ disaṃ gantuṃ bodhitale nisīditvā tam eva
maggaṃ paṭipajjissāmi.

10 Evaṃ M. imā gāthā⁵ sabbaññutañāpene⁶ saṃkhipitvā⁷ ka-
thesi. Atha naṃ Nārado puna pi āha: „rajjam deva anusāsā-
'ti. „Tāta na me rajjen' attho, satta vassasatāni⁸ niṭṭhita-
dānaṃ⁹ pana sattāhen' eva dāṭṭkām¹⁰ ambhīti^{10a}. Nārado
„sādhū“ 'ti tassa vacanaṃ sampaticchitvā mahādānaṃ paṭi-
15 yādesi. Rājā sattāhaṃ dānaṃ datvā sattame divase kālāṃ
katvā Tāvatisabbhavane¹¹ nibbatti.

S. i. dhammadesanaṃ ā. „evaṃ vasitabbayuttakaṃ¹² uposatha-
kammaṃ nāma“ 'ti dassetvā saccāni pakāsetvā j. s. (Saccapariyosāne
upāsakesu keci sotāpattiphale keci sakadāgāmiphale¹³ paṭiṭṭhahimsu):
20 „Tadā Nāradaṛājā Anando ahosi, Sakko Anuruddho, Sādhinarājā ahaṃ
evā“ 'ti. Sādhinarājātakaṃ.

12. Dasabrāhmaṇajātaka.

Rājā avoca Vidhūran¹⁴ ti. Idam S. J. v. asadisadānaṃ
ā. k. Tam Aṭṭhanipāte Sucirajātake¹⁵ vitthāritam eva. Rājā kira
25 taṃ dānaṃ dadanto S-ram jetṭhakaṃ katvā pañca bhikkhusatāni vi-
cinitvā gaṇhitvā mahākhināsavānaṃ ñeva adāsi. Ath' assa guṇaṃ¹⁶
kathentā „āvuso rājā asadisadānaṃ dento¹⁷ vicinitvā mahāphalaṭṭhāne
adāsīti“ dh. k. s. S. āgantvā „kāya nu 'ttha bhikkhave e. k. 3.“ ti
pucchitvā „imāya nāma“ 'ti vutte „anacchariyaṃ bhikkhave yaṃ

¹ B¹ vuttham, C¹ vuttam. ² C² -cchitāniyaṃ, C³ -cchitāniyaṃ, B² -cchindaniyaṃ.
yam. ³ B³ -batthehi. ⁴ C⁴ paritabbam, C⁵ pharitabbam. ⁵ B⁵ -āyo. ⁶ C⁶
-ṇa, C⁷ -ṇo? ⁷ C⁷ khipitvā. ⁸ C⁸ -satā. ⁹ B⁹ vigaṇaṃ dānaṃ. ¹⁰ B¹⁰
-mombhiti. ¹¹ B¹¹ adds yeva. ¹² B¹² adds keci anāgāmiphale. ¹³ B¹³ vidū-
¹⁴ so C¹⁴; B¹⁴ vidūrajā-. ¹⁵ B¹⁵ guṇakathaṃ. ¹⁶ C¹⁶ -kante, B¹⁶ dadanto.

Kosalurājā mādisassa Buddhassa upatṭhāko hutvā viceyyadānaṃ deti¹,
porāṇakapaṇḍitā anuppanne Buddhē pi viceyyadānaṃ dadaṃsū² 'ti
vatvā a. ā.:

A. Kururatṭhe Indapattanagare Yuddhiṭṭhilagotto Ko-
ravvarājā³ r. kāresi. Tassa Vidhūro⁴ nāma amacco atthañ 5
ca dhammaṃ ca anusāsi. Rājā sakala-Jambudīpaṃ kho-
bhento⁵ mahādānaṃ deti, taṃ gahetvā bhuñjantesu eko pi
pañcaśīlamattaṃ rakkhanto nāma n' atthi, sabbe dussilā va,
dānaṃ rājānaṃ na toseti. Rājā „viceyyadānaṃ⁶ mahapphalaṃ“
ti sīlavantānaṃ dātukāmo hutvā cintesi: „Vidhūrapaṇḍitena“⁷ 10
saddhiṃ maññayissāmi⁸“ so taṃ upatṭhānaṃ āgataṃ āsane
nisīdāpetvā pañhaṃ puccā.

Tam atthaṃ pakāsento S. upaḍḍhagātham āha. Parato rañño
ca Vidhūrassa ca vacanapaṭivacanāṃ⁹ hoti.

1. Rājā avoca Vidhūraṃ dhammakāmo Yuddhiṭṭhilo: (III, 40.) 15
brāhmaṇe Vidhūra pariyesa sīlavante bahussute 222.
2. Virate methunā dhammā ye⁶ me bhuñjeyyu⁹ bhojanaṃ,
dakkhiṇaṃ samma dassāma¹⁰
yattha dinnāṃ mahapphalaṃ. 223.
3. Dullabhā brāhmaṇā deva sīlavanto bahussutā 20
viratā methunā dhammā ye te bhuñjeyyu¹¹ bhojanaṃ. 224.
4. Dasa, khalu¹² mahārāja yā tā¹³ brāhmaṇajātiyo,
tesaṃ vibhaṅgaṃ¹⁴ vicayaṃ¹⁵ vitthārena suṇohi me. 225.
5. Pasibbake gahetvāna puṇṇe mūlassa saṃvute
osadhikāyo¹⁶ ganthenti nahāyanti¹⁷ japanti ca 226. 25
6. Tikicchakasamā rāja, te pi vuccanti brāhmaṇā,
akkhātā¹⁸ te mahārāja, tādise nipatāmase. 227.

¹ Cks denti. ² Bđ adaṃsū. ³ Bđ korabyo nāma rājā. ⁴ Bđ vidū - throughout.
⁵ Bđ -etvā. ⁶ Bds add katamaṃ. ⁷ Bđ -naṃ pa-. ⁸ Cks yo. ⁹ Cks Bds -yyuṃ.
¹⁰ Bđ -mi. ¹¹ Cks Bđ -yyuṃ. ¹² Cks add mā. ¹³ Bđ yathā, Cks omit yā tā.
¹⁴ Bđ vibhagaṃ, Bds vibhavaṃ. ¹⁵ Bds vicissam. ¹⁶ Bđ -ye. ¹⁷ Bđ nāmayanti.

7. Apetā te brāhmaṇṇā¹, [iti rājā² Koravyo]
na te³ vuccanti brāhmaṇā,
aññe⁴ Vidhūra pariyesa sīlavante bahussute 228.
8. Virate⁵ methunā dhammā ye me bhuñjeyyu bhojanam,
5 dakkhiṇam samma dassamā⁶ yattha dinnam mahapphalaṃ. 229.
9. Kimkaṇikāyo gahetvāna ghosenti purato pi te,
pesanāni pi gacchanti, rathacariyāsu sikkhare, 230.
10. Paricārakasamā⁷ rāja⁸, te pi vuccanti brāhmaṇā,
akkhātā te mahārāja, tādisse nipatāmase. 231
- 10 11. Apetā te brāhmaṇṇā⁹, [iti rājā¹⁰ Koravyo]
na te vuccanti brāhmaṇā,
aññe Vidhūra pariyesa sīlavante bahussute 232.
12. Virate methunā dhammā ye me bhuñjeyyu bhojanam,
dakkhiṇam samma dassāma yattha dinnam mahapphalaṃ. 233.
- 15 13. Kamaṇḍalūṃ gahetvāna vaṃkadaṇḍaṃ ca¹¹ brāhmaṇā
paccupessanti rājāno gāmesu nigamesu ca, 234. ¹²
14. 'Nādinne vuṭṭhahissāma¹³ gāmaṃhi ca vanamhi ca¹⁴',
niggāhakasamā rāja, te pi vuccanti brāhmaṇā,
akkhātā te mahārāja, tādisse nipatāmase. 235.
- 20 15. Apetā te brāhmaṇṇā¹⁵, [iti rājā¹⁶ Koravyo]
na te vuccanti brāhmaṇā,
aññe Vidhūra pariyesa sīlavante bahussute 236.
16. Virate methunā dhammā ye me bhuñjeyyu bhojanam,
dakkhiṇam samma dassāma yattha dinnam mahapphalaṃ. 237.
- 25 17. Parūḷhakacchanakhalomā¹⁷ paṃkadaṇṭā rajassirā
okiṇṇā rajareṇūhi¹⁸ yācakā vicaranti te, 238.
18. Khāṇughātasamā¹⁹ rāja, te pi vuccanti brāhmaṇā,
akkhātā te mahārāja, tādisse nipatāmase. 239.

¹ Ck brahmaṇṇā, Bd brahmaṇṇā. ² Bd adds ca. ³ Bds te na. ⁴ Cks -o.
⁵ Bds -tā. ⁶ Bd -rassamā. ⁷ Ck cārā, Bd carā. ⁸ Cks brahmaṇṇā, Bd
brahmaṇṇā. ⁹ Bd paṃkadatanaṇḍa. ¹⁰ Ck -hessāmi, Bds vuṭṭhahissāma. ¹¹
Bds gāme vā nigamamhi vā. ¹² Bd -kacchānakhā-. ¹³ Cks -rāja-. ¹⁴ Bd
khāṇughāta-.

19. Apetā te brāhmaṇṇā¹, [iti rājā² Koravyo]
na te vuccanti brāhmaṇā,
aṇṇe Vidhūra pariyesa sīlavante bahussute 240.
20. Virate methunā dhammā ye me bhuñjeyyu bhojanam,
dakkhiṇam samma dassāma
yattha dinnam mahapphalaṃ. 241. 5
21. Harītakam³ āmalakam⁴ ambajambuvibhīṭakam⁵
laṭṭujam⁶ dantaponaṇi beluvā padarāṇi ca 242.
22. Rājāyatanam ucchupuṭam dhūmanettam madhuañjanam
uccāvacāṇi paṇiyāṇi vipaṇenti⁷ janādhipa, 243. 10
23. Vāṇijjakaṣṇā rāja, te pi vuccanti brāhmaṇā,
akkhātā te mahārāja, tādisse nipatāmase. 244.
24. Apetā te brāhmaṇṇā¹, [iti rājā² Koravyo]
na te vuccanti brāhmaṇā,
aṇṇe Vidhūra pariyesa sīlavante bahussute 245. 15
25. Virate methunā dhammā ye me bhuñjeyyu bhojanam,
dakkhiṇam samma dassāma
yattha dinnam mahapphalaṃ. 246.
26. Kasim vāṇijjam kārenti, posayanti ajeḷake,
kumāriyo paveccanti, vivāhant⁸ āvahanti ca, 247. 20
27. Samā Ambaṭṭhavessehi, te pi vuccanti brāhmaṇā,
akkhātā te mahārāja, tādisse nipatāmase. 248.
28. Apetā te brāhmaṇṇā¹⁰, [iti rājā Koravyo]
na te vuccanti brāhmaṇā,
aṇṇe Vidhūra pariyesa sīlavante bahussute 249. 25
29. Virate methunā dhammā ye me bhuñjeyyu bhojanam,
dakkhiṇam samma dassāma
yattha dinnam mahapphalaṃ. 250.

¹ Q^{ks} brahmaṇṇā, B^d brahmaṇā. ² B^d add ca. ³ C^{ks} -kā, B^d haritakam. ⁴ B^d ambajambuvibhokam. ⁵ B^d pulapujam. ⁶ C^{ks} vipaṇenti, B^d tikiṇanti, B^e kiṇanti. ⁷ B^d brahmaṇṇā. ⁸ B^d add ca throughout. ⁹ so C^e B^d for vivāhant? C^e vibhānata. ¹⁰ C^e brahmaṇṇā, B^d brahmaṇṇā.

30. Nikkhantabbhikkham¹ bhuñjanti gāmesv-eke purohitā,
bahū te paṭipucchanti² anḍacchedā³ tilañchakā⁴, 251.
31. Pasū pi tattha haññanti mahisā sūkarā ajā,
goghātakasamā rāja, te pi vuccanti brāhmaṇā,
5 akkhātā te mahārāja, tādise nipatāmase. 252.⁵
32. Apetā te brāhmaṇṇā⁶, [iti rājā Koravyo]
na te vuccanti brāhmaṇā,
aññe Vidhūra pariyesa sīlavante bahussute 253.
33. Virate methunā dhammā ye me bhuñjeyyu bhojanam,
10 dakkhiṇam samma dassāma
yattha dinnam mahapphalam. 254.
34. Asicammaṃ gahevāna khaggaṇṇaṃ paggayha brāhmaṇā
vessapathesu⁷ tiṭṭhanti, sattham abbāhayanti⁸ pi, 255.
35. Samā gopanisādehi, te pi vuccanti brāhmaṇā,
15 akkhātā te mahārāja, tādise nipatāmase. 256.
36. Apetā te brāhmaṇṇā⁹, [iti rājā Koravyo]
na te vuccanti brāhmaṇā,
aññe Vidhūra pariyesa sīlavante bahussute¹⁰ 257.
37. Virate methunā dhammā ye me bhuñjeyyu bhojanam,
20 dakkhiṇam samma dassāma
yattha dinnam mahapphalam. 258.
38. Araññe kuṭikam katvā kuṭāni kārayanti te,
sasabilāre¹¹ bādhenti ā godhā¹⁰ macchakacchapām, 259.
39. Luddakā te mahārāja¹¹, te pi vuccanti brāhmaṇā,
25 akkhātā te mahārāja, tādise nipatāmase. 260.
40. Apetā te brāhmaṇṇā¹², [iti rājā Koravyo]
na te vuccanti brāhmaṇā,
aññe Vidhūra pariyesa sīlavante bahussute 261.

¹ so Cks; Bā nikkhīta-. ² Bā bahū jano pari-. ³ Bā antache-. ⁴ Ck tñl-, Ck nilañji-, Bā nilañca-. ⁵ Ck brahmaṇṇā, Bā brahmaṇṇā. ⁶ Cks vessā-, Bā cēssa-. ⁷ Cks abbā-. ⁸ apētā - bahussute wanting in C. ⁹ Bā sasa¹¹, Bā pīlāram. ¹⁰ Cks agodhā, Bā agodha. ¹¹ Bā te luddakasamā rāja.

1. Virate methunā dhammā ye me bhuñjeyyu bhojanam,
dakkhiṇam samma dassāma
yattha dinnaṃ mahapphalam. 262.
42. Aññe dhanassa¹ kāmāhi hetthā mañce pasakkhitā²,
rājāno³ upari nahāyanti somayaḅge upatṭhite, 263. 5
43. Malāmajjanasamā⁴ rāja, te pi vuccanti brāhmaṇā,
akkhātā te mahārāja, tādise nipatāmase. 264.
44. Apetā te brāhmaṇā⁵, [iti rājā Koravyo]
na te vuccanti brāhmaṇā,
aññe Vidhūra pariyesa sīlavante bahussute 265. 10
45. Virate methunā dhammā ye me bhuñjeyyu bhojanam,
dakkhiṇam samma dassāma
yattha dinnaṃ mahapphalan ti. 266.

Tattha sīlavante ti maggenāgatasīle, bahussute ti paṭivedhabahussute,
dakkhiṇan ti dānam, ye te ti ye dhammikā⁵ samanabrāhmaṇā tava dānam 15
bhuñjeyyū te dullabhā, brāhmaṇajātiyo⁶ ti brāhmaṇakulāni, tesam vi-
bhaṅgam vicayan ti⁷ tesam brāhmaṇānam vibhāgaṃ⁸ mama paññāya vici-
bhāvaṃ⁹ vitthārena sunohi, samvute¹⁰ ti baddhamukhe¹¹, osadhikāyo¹²
ganthentiti idaṃ imassa rogassa bhesajjam¹³ idaṃ imassā¹⁴ 'ti evaṃ pilo-
tike¹⁵ bandhītā manussānam denti, nahāyantiti¹⁶ nahāpanam¹⁷ nāma 20
karonti, jantanti cā 'ti bhūtavijjam parivattenti, tikicchakasamā ti vejja-
saddisā, te pi vuccantiti te pi brāhmaṇā vā mayam abrahmaṇā vā ti ajānitvā
va vejjakampane jivikaṃ kappentā vohārena brāhmaṇā ti vuccanti, akkhātā
te ti ime te mayā vejjabrāhmaṇā nāma akkhātā, nipatāmase ti vadehi dāni,
kiṃ tādise brāhmaṇe nipatāma nimantanatthāya upasamkamāma, atthi te etehi 25
attho ti pucchati¹⁸, brāhmaṇā¹⁹ ti brāhmaṇadhammato²⁰, na te²¹ vuc-
cantitī te bāhitapāpatāya brāhmaṇā nāma na vuccanti, kimkaṇikāyo²² ti
mahārāja apare brāhmaṇā attano brāhmaṇadhammam chaddetvā jivikatthāya
rājaraṇajamabhamattānam purato²³ kamisatāle gahetvā vādentā gāyantā gacchanti,
pesanāni pīti dāsakammakarā viya pesanāni pi gacchanti, rathacariyāsū 30
'ti rathasippam²⁴ sikkhanti, paricārakasamā²⁵ ti dāsakammakarasaddisā, daṇ-

¹ B^d dhanasā. ² so C^k; B^d -mañje vamaṅkhitā. ³ B^d -majjasamā. ⁴ C^k
brahmaṇā, B^d brahmaṇāññā. ⁵ B^d -ka. ⁶ C^k -ṇā jātiyā. ⁷ C^k vibhāgā-,
B^d vibhaṅga vicinissanti, B^e vicinissanti. ⁸ C^k -gañca, B^d vibhaṅgaṇ. ⁹ B^d
vicinivā bhavaṃ. ¹⁰ C^k -to, B^d -vutte. ¹¹ B^d bandhana-. ¹² B^d ye. ¹³
C^k -jjā. ¹⁴ B^d imassa rogassa bhesajjam. ¹⁵ B^d silokena. ¹⁶ C^k nahāpay-,
C^e nahāy- corr. to nahāpay-, B^d nāpayantitī. ¹⁷ B^d nahāpanam. ¹⁸ B^d pucchi.
¹⁹ C^k brahmaṇāññā; B^d brahmaṇāññā. ²⁰ B^d adā aññā. ²¹ C^k omit te. ²²
C^k kimkaṇi-. ²³ all three MSS. -rika-.

1 dan ti vaṃkadanḍakattḥam¹, paccupessanti rājāno ti rājarājamahāmatte
 paṭṭe ca āgama sandhāya paccupessanti², gāmesu nigamesu cā 'ti tesam
 nivesanadvāre nisīdanti, nigghāhakasamā ti nigghāhakakārehi balisādhaka-
 rājapurisehi samā yathā te purisā agahetvā na gamissāmā 'ti nigghaṇṇaṃ katvā
 5 gaṇhanti yeva tathā gāme vā vane vā aladdhā³ marantāpi⁴ na vuttḥabhesāmā
 'ti upavasanti, te pīti te pi balisādhakasadisā pāpadhammā, rājareṇūhīti
 rājena⁵ ca paṃeūhi ca okiṇṇā, yācakā ti dhanayācakā, khāṇughātasamā⁶
 ti malinasarīratāya jhāmakkhattakhānughātehi⁷ bhūmim khantvā jhāmakkhāpuka-
 uddharāṇakamanussehi samānā agahetvā na gamissāmā 'ti niccalabhāvena thitattā
 10 nikhanitvā thapitavatikhānu⁸ viyā 'ti pi attho, te pīti te pi tathā, laddham⁹
 dhanam vaḍḍhiyā payojetvā puna tath' eva thitatta¹⁰ dussilabrahmaṇā¹¹, ucchu-
 puṭṭaṇ ti ucchuṇṇa c' eva phāṇitapuṭṭaṇ¹² ca, madhuanjānaṇ ti madhuṇ ca
 añjanaṇ ca, uccāvacānūti mahagghasamagghāni¹³ paṇiyānūti¹⁴ bhauḍāni,
 vipaṇentīti¹⁵ vikkīnanti, te pīti te pi imāni ettakāni vikkīnitvā jīvīkakappa-
 15 kavāṇijakabrāhmaṇā, posentīti gorasavikkayena jīvīkakappaḥattḥam posenti, pa-
 vecchantīti¹⁶ attano dhītarō hiraññasuvapaṇam gahe tvā paresam denti, te evam
 paresam dadamānā vivāhanti¹⁷ attano puttānaṃ atthāya gaṇhamānā āvahanti nāma
 ambatṭha vessehi ti kuṭumbikehi c' eva gaṇapatihi ca samānā te pi vohāravasena
 brāhmaṇā ti vuccanti, nikkhanta bhikkhaṇ¹⁸ ti gāmapurohitā¹⁹ hutvā attano
 20 atthāya nibaddhabhikkhaṇ, bahū te²⁰ ti bahujanā te gāmapurohite nakkhatta-
 muhuttamañḍalāni²¹ pucchanti, aṇḍacchedātīlañchakā²² ti bhūmim gahe tvā
 balivaddadinam aṇḍacchedakā c' eva tisūlādīlaṃkakaraṇena²³ lañchakā c'²⁴ lak-
 khaṇakārakā²⁵ ti attho, tatthā 'ti tesam gāmapurohitānaṃ gehesu māmasavikkāna-
 nattham ete pasuādayo pi haññanti, te pīti te pi goghātakasamā²⁶ brāhmaṇā ti
 25 vuccanti, asiraṇṇaṇ ti asilaṭṭhiṇ c' eva²⁷ kaṇḍavārānaṇ ca, vessa pathesū 'ti
 vāṇijānaṃ gamanamaggesu, sattham abbāhayanīti²⁸ satthavāḍḍhaṇam hatthato
 satam pi sahassam pi gahe tvā satthe coraṇṇavim atibhenti²⁹, gopaniā-
 dehīti gopālakehi c' eva nisādehi³⁰ ca gāmaghātakacorehi³¹ sūnā ti vuttam,
 te pīti evarūpā brāhmaṇā ti vuccanti, kuṭāni kārayanti te ti kuṭapāsādāni
 30 ropenti, sasabīlāre³² ti sase ca bīlāre ca, etena thalacare³³ mge-dasseti, ā
 godhā³⁴ macchakacchapān ti thalajesu tāva ā godhato³⁵ mahante ca
 khuddake ca pāṇyo³⁶ bādhenti mārenti jalajesu macchakacchape, te pīti te pi

¹ Bā paṇkadantanti dantakaṭṭham, B^o taṃkadanḍanti dantakattham. ² Bā ppa-
 sevanti. ³ C^k aladdha, C^o aladdhe. ⁴ Bā mando' pi. ⁵ Bā -ehi. ⁶ Bā -ghāta-
 kasamā. ⁷ Bā -khettegghātakāhi. ⁸ Bā -pukā. ⁹ Bā -a. ¹⁰ Bā eicarentā. ¹¹ Bā
 -lā-. ¹² Bā phalānita-. ¹³ Bā mahagghasappagghāni. ¹⁴ C^k paṇiyā-, C^o paṇi-,
 Bā paṇi-. ¹⁵ C^k -vipaṇotitī, Bā vikkīnantitī. ¹⁶ C^k pavagacchantitī. ¹⁷ B^o
 C^k for vivāhenti? Bā vivāhantitī. ¹⁸ C^k -tā-, Bā nikkhitta-. ¹⁹ B^o Bā
 C^k gāme purohito. ²⁰ Bā bahujanā, B^o bahujane, C^k bahūne. ²¹ C^k
 -ttamamuhuttam-. ²² C^k nilacchi-, C^o nilaccha-, Bā nilāñcākā. ²³ Bā sulādīla-
 gakkrauea-. ²⁴ Bā omittā la-ca. ²⁵ Bā laṇṇakārāpā. ²⁶ C^k goghātakasamāpā.
²⁷ Bā asisattāñ ceva. ²⁸ C^k avahayaṇtīti omittānt sattham. ²⁹ Bā sattham corā
 aṇṇi āvāhanti. ³⁰ Bā ne-. ³¹ Bā adda ca. ³² C^k -rā, Bā sasam bīlāraṇ. ³³ Bā
 vanacare. ³⁴ C^k agodha. ³⁵ Bā agodhato pathāya. ³⁶ C^k pāṇayo, Bā pāṇyo.

luddakasamā brāhmaṇā ti vuccanti, aññe dhanassa kāmāhiti apare brāhmaṇā dhanam patthenti¹, heṭṭhāmañce pasakkhitā² ti kalim pavāha-kammaṃ³ kāressāmā⁴ 'ti ratanamayaṃ⁵ mañcam karetvā tassa heṭṭhā nipannā acchanti, atha tesam⁶ somayāge utthite rājāno upari nahāyanti⁷, te kira yāge⁸ niṭṭhite āgantvā tasmiṃ mañce nisīdanti. atha ne aññe brāhmaṇā kalim pavā-hessāmā⁹ 'ti¹⁰ pahāpenti¹¹, ratanamañce c' ega¹² rañño rājālamkāro ca sabbo¹³ heṭṭhā nipannass¹⁴ eva hoti¹⁵, te pīti te pī malamajjanehi¹⁶ nahāpītehi¹⁷ sadisā brāhmaṇā ti vuccanti.

Eyaṇ c' ime vohāramattabrāhmaṇe¹⁸ dassetvā idāni para-matthabrāhmaṇe dassento dve gāthā abhāsi: 10

46. Atthi kho brāhmaṇā deva silavanto bahussutā
viratā methunā dhaumā ye te bhuñjeyyu bhojanaṃ. 267.
47. Ekaṇ ca bhattam bhuñjanti na ca majjam pivanti te,
akkhātā te mahārāja, tādise nipatāmase ti. 268.

Tattha silavanto ti ariyasīlena samannāgatā, bahussutā ti paṭivedha- 15
bāhusaccena samannāgatā, tādise ti evarūpe bāhitapāpe paccekabuddhabrāhmaṇe
nimantanatthāya upasamkamāmā 'ti.

Rājā tassa katham sutvā pucchi: „samma Vidhūra evarūpā
aggaḍakkhiṇeyyā brāhmaṇā kham vasantīti“. „Uttara-Hima-
vante Nandamūlakapabbhāre mahārājā“ 'ti. „Tena hi paṇḍita 20
tava balena mayham te brāhmaṇe pariyesa“ 'ti tuṭṭhamānaso

48. Ete [kho] brāhmaṇā Vidhūra silavanto bahussutā,

ete Vidhūra pariyesa, khippaṇ ca te¹⁹ nimantayā 'ti 269.
gātham āka. M. „sādhū“ 'ti tassa vacanam sampatichchitvā
„tena hi mahārāja 'nagaram alamkārapetvā sabbe nagara- 25
vāsino dānam datvā uposatham adhiṭṭhāya samādinnaṣilā
hontū' 'ti bheriṇ carāpetvā tumhe pi saddhim pariyanena
uposatham samādiyathā“ 'ti vatvā sayam pāto va bhuñjitvā
uposatham samāḍāya sāyaṇhasamaye jātipupphavaṇṇam sa-
muggam²⁰ āharāpetvā²¹ raññā saddhim pañcapatitṭhitam 30

¹ Bā patthenti. ² Bā mavakhitā or malakhitā. ³ Bā kalipavāhanakammaṃ. ⁴ Bā
tenamayaṃ. ⁵ Bā ne-. ⁶ Bā nhā-. ⁷ Bā soma-. ⁸ Bā -mā ti. ⁹ Bā adda
vattābhāraṇam. ¹⁰ Bā -e. ¹¹ Bā honti. ¹² Ck -maccha-.
¹³ Bā -tte-. ¹⁴ Bā ne-. ¹⁵ Ck sumu-. ¹⁶ Bā suvaṇṇasamu-. ¹⁷ Bā āhā-.

patiṭṭhahitvā¹ paccekabuddhānaṃ guṇe anussaritvā vanditvā
 „Uttara - Himavante Nandamūlakapabbhāre vāsino pañca
 paccekabuddhasatāni² sve amhākaṃ bhikkhaṃ gaṇhantū“³ 'ti
 nimantetvā ākāse atṭha pupphamuṭṭhiyo vissajjesi. Tadā
 5 tattha pañcasatā paccekabuddhā vasanti, pupphūni gantvā
 tesāṃ upari patimsu, te āvajjantā naṃ⁴ kāraṇaṃ ñatvā
 „mārisā Vidhūrapaṇḍitena nimantit' amhā, na kho paṇ' esa
 ittarasatto, Buddhaṃkuro esa, imasmiṃ ñeva kappe 'Buddho
 bhavissati'⁵, karissāma assa saṅgahan“⁶ ti nimantanāṃ adhi-
 10 vāsayaṃsu. M. pupphānaṃ anāgamanasaññāya adhvāsita-
 bhāvaṃ ñatvā „mahārāja sve paccekabuddhā āgamissanti,
 sakkārasammānaṃ karohīti“ āha. Rājā punadivase mahā-
 sakkāraṃ katvā mahātale mahārāhāni āsanāni paññāpesi.
 Paccekabuddhā Anotattadahe katasarīrapaṭijagganāvelaṃ sal-
 15 lakketvā ākāsenāgantvā rājāṅgaṇe otarimsu. Rājā ca B. ca
 pasannamānasā tesāṃ hatthato pattāni gahetvā pāsādaṃ āro-
 petvā nisīdāpetvā dakkhiṇodakaṃ datvā paṇītena khādaniya-
 bhojaniyena parivisiṃsu. Bhattakiccapariyosāne ca puṇa-
 divasatthāyā⁷ 'ti evaṃ satta⁸ divase nimantetvā mahādānaṃ
 20 datvā sattame divase sabbaparikkhāre adamsu. Te⁹ anumod-
 anaṃ katvā ākāse na tatth' eva gatā, parikkhārāpi¹⁰ tehi
 saddhiṃ yeva gamimsu¹¹.

S. i. dhammadesanāṃ ā. „anacchariyaṃ bhikkhave Kosala-
 raṇṇo mama upaṭṭhākassa sato viceyyadānaṃ dātuṃ, porāṇaka-
 25 paṇḍitā anuppanne pi Buddhe adamsu yēva“¹² 'ti vatvā j. s.: „Tadā
 rājā Anando ahoṣi, Vidhūrapaṇḍito aham evā“¹³ 'ti. Dasabrāh-
 maṇejātakaṃ.

¹ Bā -ṭhapetvā. ² Bā pañcasatā paccekabuddhā. ³ Bā tam. ⁴ Cko -vissatiṭṭhi.

⁵ Cko sattame. ⁶ Bā tena. ⁷ Cko -rā hi pi. ⁸ Bā parikkhārāpi aparissā mahā-
 dānaṃ datvā āyuhapariyosāne saggaṇḍānaṃ pūrayimsu.

13. Bhikkhāparamparajātaka.

Sukhumālarūpaṃ disvā ti. Idam S.J.v. aññatarāṃ kuṭumbikaṃ ā.k. So kira saddho¹ ahoṣi pasanno, T-tassa c' eva saṃghassa ca nibaddhaṃ mahāsakkāraṃ karoti. Ath' ekadivasaṃ cintesi: „ahaṃ Buddharatanassa c' eva saṃgharatanassa ca paṇitabbojanāni² 5 c' eva sukhumavatthāni ca dento niccaṃ mahāsakkāraṃ karomi, idāni dhammaratanassāpi karissāmi, kin³ nu kho tassa sakkāraṃ karontena kattabbha⁴ ti. So bahum gandhamālādīm⁵ ādāya Jetavanaṃ gantvā S-raṃ vanditvā pucchi: „ahaṃ bhante dhammaratanassa sakkāraṃ kātukāmo⁶, kin³ nu kho tassa sakkāraṃ karontena kattabban⁴ ti. 10 Atha nam S.⁶ „sace⁷ dhammaratanassa sakkāraṃ kātukāmo dhamma-bhaṇḍāgārikassā⁸ Anandassa sakkāraṃ karohi⁹“ āhu. So „sādhū“ ti paṭisupitvā therāṃ nimantevā¹⁰ punadivase¹¹ therāṃ mahantena sakkārena attano gehaṃ netvā mahārāhāsane nisidāpetvā gandhamālādīhi piṇḍetvā nānaggarasabhojanaṃ datvā mahagge tīcīvarapahonake sātāke 15 adāsi. Thero pi „ayaṃ sakkāro dhammaratanassa kato na mayhaṃ anucchaviko, aggasā¹² dhammasenāpatissa anucchaviko“ ti cintevā piṇḍapātāṃ ca vatthāni ca vihāraṃ haritvā Sāriputtattherassa adāsi. So pi „ayaṃ sakkāro dhammaratanassa kato ekantena dhammasāmi-Saṃmāsambuddhass¹³ eva¹⁴ anucchaviko“ ti cintevā Dasabalassa adāsi. 20 S.attano uttaritaraṃ adisvā piṇḍapātāṃ paribhuñji, cīvarasātāke aggaheṣi. Bhikkhū dh. k. s. : „āvuso asuko nāma kuṭumbiko 'dhammaratanassa sakkāraṃ karomīti' dhammabhaṇḍāgārika-Anandattherassa¹⁵ dānaṃ adāsi, thero 'na mayhaṃ anucchaviko' ti dhammasenāpatino adāsi, so pi 'nāyaṃ mayhaṃ anucchaviko' ti T-tassa adāsi, T. aññam uttaritaraṃ apassanto attano dhammasāmitāya 'mayham ev' eso¹⁶ anucchaviko' ti tam piṇḍapātāṃ paribhuñji, cīvarasātāke gaṇhi, evaṃ so piṇḍapāto yathānucchavikatāya¹⁷ sāmīno¹⁸ va pādamūlaṃ gato¹⁹ ti. S. āgantvā „kāya nu 'ttha' bhikkhave e. k. s.“ ti pucchitvā „imāya nānā²⁰ 'ti vutte „na bhikkhave idān' eva piṇḍapāto paramparāyathā- 30 nucchavikaṃ gacchati, pubbe anuppanne Buddhhe agamāsi yevā“ ti vatvā a. ā. :

¹ B^d saddhāsampanno. ² B^d paṇitāni khādanīyabhojanīyāni. ³ B^ds katham. ⁴ B^d bahugandhamālādīni. ⁵ B^d adds mhi. ⁶ B^d adds āha. ⁷ B^d adds pi. ⁸ B^d places punadi- after paṭisupitvā. ⁹ B^d aggasāvakkassa. ¹⁰ C^ks -buddho tasseva. ¹¹ B^d -kassa ā-. ¹² C^k dhammasāmināmaheveso, C^s -sāmitāmaheveso, B^d -sāmitāya mayā veveso. ¹³ B^d yathā ā-. ¹⁴ B^d dhammācā-.
Jatuka. 19

A. B. Brahmaddatto¹ agatigamanam pahāya dasa rājadhamme akopento dhammena r. kāresi. Evaṃ sante pi 'ssa vinicchayo² suñño viya ahosi. Rājā attano aguṇagavesako³ hutvā antoni-
 vesanādīni⁴ parigaṇhanto antopure ca antonagare ca dvāra-
 5 gāmesu ca attano aguṇaṃ⁵ kathentaṃ adisvā „jaṇāpade gave-
 sissāmīti“ amaccānaṃ rajjaṃ niyyādetvā purohitena saddhiṃ
 aññātakavesena Kāsiraṭṭhe caranto kañci aguṇaṃ kathentaṃ
 adisvā paccante ekaṃ nigamaṃ patvā bahidvārasālāya⁶ nisīdi.
 Tasmīṃ khane nigamavāsī⁷ asītikoṭivibhavo kuṭumbiko mahan-
 10 tena parivārena nahānatitthaṃ gacchanto sālāya nisinnaṃ su-
 vaṇṇavaṇṇam sukhumālasarīraṃ rājāṇaṃ disvā⁸ upṇannasineho
 sālāṃ pavisitvā⁹ „idh' eva hoṭhā“ 'ti vatvā gehaṃ gantvā
 nānaggarasabhojanaṃ sampādāpetvā mahāntena parivārena
 bhattabhājanāni gāhāpetvā aganāsi. Tasmīṃ khane Hima-
 15 vantavāsī¹⁰ pañcābhiññātāpaso¹¹ āgantvā tatth' eva nisīdi.
 Nandamūlakapabbhārato paccekabuddho pi āgantvā¹² tatth' eva
 nisīdi. Kuṭumbiko rañño hatthadhovanaṃ¹³ datvā nānaggarasehi
 sūpavyañjanehi bhattapātiṃ sajjetvā rañño upanesi. Rājā taṃ¹⁴
 gahetvā purohitabrāhmaṇassa¹⁵ adāsi. Brāhmaṇo¹⁶ gahetvā
 20 tāpasassa adāsi. Tāpaso paccekabuddhassa santikaṃ gantvā¹⁷
 vāmahatthena bhattapātiṃ¹⁸ dakkhiṇahatthena kaṇṇadaluṃ ga-
 hetvā dakkhiṇodakaṃ datvā patte bhattaṃ pakkhipi. So kañci¹⁹
 animantetvā anāpucchitvā paribbuñji. Tassa bhaṭṭakiccapari-
 yosāne kuṭumbiko cintesi: „mayā rañño bhattaṃ dinnaṃ rañña²⁰
 25 brāhmaṇassa brāhmaṇena tāpasassa tāpasena paccekabuddhassa,
 paccekabuddho kañci²¹ anāpucchitvā va bhuñji²², kin nu kho
 imesaṃ ettakaṃ²³ dānakāraṇaṃ, kiṃ imassa²⁴ kañci²⁵ anā-

¹ C' s brahmaddatte rajjaṃ, B^d -datte rajjaṃ kārente. ² C^s vinicchayo, B^d anucchaviko na hoṭi in the place of vi-. ³ C^s rājā guṇa-, C^s rājā aguṇa-, both omitting attano. ⁴ C^s attano ni-. ⁵ all three MSS. -si. ⁶ B^d add pañcānāthaṃ katvā. ⁷ C^s -ñña-, B^d -ñño-. ⁸ C^s gantvā. ⁹ B^d -naudakani-. ¹⁰ B^d nam. ¹¹ B^d -tassa-. ¹² B^d adds pi. ¹³ B^d āg-. ¹⁴ B^d adds gahetvā. ¹⁵ all three MSS. kiñci. ¹⁶ C^s -o-. ¹⁷ B^d ki-. ¹⁸ B^d paribbe. ¹⁹ B^d -kānati-.

pucchitvā va bhuñjanakāraṇaṃ, anupubbena¹ pucchissāmiti² so ekekaṃ upasaṃkamitvā vanditvā pucchi, te pi 'ssa kathesum:

1. Sukhumālarūpaṃ disvāna ratthā vivanaṃ āgataṃ
kūṭāgāravarūpetāṃ mahāsayaṇaṃ upocitaṃ 269.
2. Tassa³ 2 pemakenāhaṃ adāsīṃ⁴ baddham⁵ odanaṃ 5
sālīnaṃ viciṭaṃ bhattaṃ suciṃ maṃsūpasecanaṃ⁶, 270.
3. Taṃ tvaṃ bhattaṃ⁷ patiggayha brāhmaṇassa adāpayi⁸
attānā⁹ anasitvāna¹⁰, ko 'yaṃ dhammo, nam' atthu te. 271.
4. Ācariyo brāhmaṇo mayhaṃ kiccākiccesu vyāvato
garu ca āmantaṇiyo¹⁰ ca, dātum arahāmi bhojanaṃ. 272. 10
5. Brāhmaṇeṇ dāni pucchāmi Gotamaṃ rājapūjitaṃ:
rājā te bhattaṃ pādāsi¹¹ sūciṃ maṃsūpasecanaṃ¹¹, 273.
6. Taṃ tvaṃ bhattaṃ¹² patiggayha isissa bhojanaṃ adā,
akhettaññū si¹³ dānassa, ko 'yaṃ dhammo, nam' atthu te. 274.
7. Bharāmi putte dāre ca gharesu gathito ahaṃ, 15
bhuñja¹⁴ mānusaṃ kāme anusāsāmi rājino. 275.
8. Āraññakassa¹⁵ isino cirarattaṃ¹⁶ tapassino
vaddhassa¹⁷ bhāvitattassa dātum arahāmi bhojanaṃ. 276.
9. Isiṃ ca dāni pucchāmi kisaṃ dhamanisanthataṃ¹⁸
parūḥhakacchanakhalomaṃ paṃkadantaṃ rajassiraṃ: 277. 20
10. Eko arjūṇe viharasi¹⁹, nāvakaṃkhasi²⁰ jīvitaṃ,
bhikkhu kena tayā seyyo yassa tvaṃ bhojanaṃ adā. 278.
11. Khaṇaut²¹ ālukalambāni²² biḷalitakkaḷāni²³ ca
dhunaṃ sāmākanivāraṃ saṃghāriyaṃ pasāriyaṃ²⁴ 279.
12. Sākaṃ bhisāṃ madhuṃ²⁵ maṃsaṃ badarāmalakāni ca 25
tāni ābhatva²⁶ bhuñjāmi, atthi me so pariggaho. 280.

¹ Bā eḍḍa te. ² Bā tass eva. ³ all three MSS. -si. ⁴ Bā vaḍḍham. ⁵ Ck^o -sevanāṃ. ⁶ Bā sattaṃ, Ck^o pattaṃ. ⁷ Bā adāsāsi. ⁸ Bā attānaṃ. ⁹ B^o āpayitvāna, C^o anavamsitvā. ¹⁰ Bā āpanantiyo. ¹¹ all three MSS. suci, Ck^o -sevanāṃ. ¹² C^o pattaṃ. ¹³ Ck^o -amñāsi. ¹⁴ so all three MSS. for bhuñjaṃ? ¹⁵ Bā araññi-. ¹⁶ Ck^o -a. ¹⁷ Bā vaḍḍhassa. ¹⁸ Bā kisaṃ dhamanisanthataṃ. ¹⁹ Bā viharasi. ²⁰ Ck^o nāvaka-. ²¹ Bā khaṇamālu-. ²² Bā biḷali-, Ck^o biḷāni-. ²³ Bā saṃghāriya pasāriyaṃ, Ck^o saṃghāriyaṃ pasāriyaṃ. ²⁴ Bā -u. ²⁵ so Ck^o; Bā āharitvā.

13. Pacanto apacantassa¹ amamassa sakiñcano²
anādānassa sādāno dātum arahāmi bhojanam. 281.
14. Bhikkhuñ ca dāni pucchāmi tuṇhī āsīna subbatam:
isi³ te bhattam pādāsi sucim maṃsūpasecanam⁴, 282.
- 5 15. Tam tvaṃ bhattam paṭiggayha tuṇhī bhuñjasi ekako,
nāññam kañci⁵ nimantesi, ko 'yam dhammo, nam' atthute. 283.
16. Na pacāmi na pācemi na chindāmi na chedaye.
tam maṃ akiñcanam nātvā sabbapāpehi āratam⁶ 284.
17. Vāmena bhikkham ādāya dakkhiṇena kamaṇḍalum
isi me bhattam pādāsi sucim maṃsūpasecanam⁴. 285.
18. Ete hi dātum arahanti⁷ samamā sapariggahā,
paccaṇkam ahaṃ maññe yo dātārāṃ nimantaye ti. 286.

Tattha vivanaṃ³ ti nirudakasadisāṃ⁹ imāṃ paṇḍitaṃ āgataṃ, kuṭṭhā-
gāravarūpetam¹⁰ ti kuṭṭhāgaravare¹¹ upagataṃ, ekaṃ¹² varakūṭṭhāgaravāsinaṃ¹³
15 ti attho, mahāsayanamupocitan ti tatth'eva supaññattam siriśayanam¹⁴
upocitam, tassa te ti evarūpam tam¹⁵ disvā ahaṃ pemam akāsim¹⁶, tassa
tava pemakena baddhamodanan¹⁷ ti uttamam odanam¹⁸, vicittan ti apa-
gatakhaṇḍakālakehi vicittatanḍulehi kataṃ, adāpayīti¹⁹ adāsi²⁰, attānaṃ ti
attanā²¹, ayam eva vā pātho, anasitvānā²² ti abhuñjitvā, ko yaṃ dhammo
20 ti mahārāja ko esa tuṇhikam sabhāvo, namatthu te ti namo tava atthu yo
tvaṃ attanā²¹ abhuñjitvā parassa adāsi, ācariyo ti kuṭumbiya esa mayham
ācārasikkhāpako ācariyo, vyāvato ti uyyutto, āmantaniko²³ ti āmantetabba-
yuttako, mayā dinnam²⁴ gehetum anurūpo, dātumarahāmiti tasmā ahaṃ
evarūpassa ācariyassa bhojanam dātumi arahāmiti rūjā brāhmanassa guṇam
25 vaṇṇesi, akhettaṃ nūṣīti²⁵ nāhaṃ tam dānassa akhettaṃ jānāmi²⁶ maññe ti²⁷.
anusāsāmiti attano atthaṃ pahāya³⁰ rañño atthaṃ ca dhammaṃ ca anusā-
sāmi, evaṃ attano aguṇaṃ kathetvā³¹ āraññakassā³² 'ti isino guṇaṃ kathesi.
isino ti siladiguṇapariyakassā, tapassino ti tapanissitakassā, vaddhassā³³

¹ Bā paranto apaccassa. ² Bā kiñcino, Ck kisañcano, B sakiñcano. ³ Ck -i.
⁴ Ck sucimāṃsūpasevanam, Bā suci-. ⁵ Bā kiñci. ⁶ C -nam, B arakam. ⁷
Bā -ati. ⁸ Ck vicinaṃ, C vica-. ⁹ Bā nirudakaaraññasa-. ¹⁰ Ck -varun, C
-carun. ¹¹ Bā -rena. ¹² Ck okam, B evam. ¹³ Bā omits vara. ¹⁴ Ck -na.
¹⁵ Bā omits tam. ¹⁶ all three MSS. -si. ¹⁷ Bā vaddha-. ¹⁸ Bā uttamod-.
¹⁹ Ck -yinti, Bā -yiti. ²⁰ Ck -sim. ²¹ Bā -no. ²² Ck anayi-. ²³ so Ck;
wanting in Bā. ²⁴ Bā adds bhattam. ²⁵ Bā -ñusiti. ²⁶ Bā mayā. ²⁷ Bā
omits na. ²⁸ Ck -nasi. ²⁹ Ck maññesi. ³⁰ Bā atthāya, omittng pahāya.
³¹ Bā gehetvā. ³² Bā araññi-. ³³ Bā vuddh-.

'ti paṇḍitassa gunavaddhassa¹, nāvakaṃkhasīti² sayam dullabhabhojano
hutvā evarūpaṃ bhojanaṃ aṇṇassa desi³, kiṃ attano jīvitam na kaṃkhasi,
bhikkhu kenā 'ti ayam bhikkhu katarena gunena tayā setthataro, khanaṃ-
cālukalambānīti⁴ khaṇanto ālukalambāni ālūni c' eva tālakandāni⁵ ca,
bilālatakkalāni⁶ oā 'ti bilālitaṇḍakakalakandāni ca, dhunan ti sāmākaṇ⁷ 5
ca nīvaraṇi ca dhunitvā, saṃghāriyaṃ pasāriyaṃ⁸ ti ete sāmākaṇivāre⁹
dhunanto saṃsāretvā¹⁰ puna sukkhāpīte pasāretvā¹⁰ suppena pappotetvā koṭṭe-
tva taṇḍule ādāya pacitvā bhuñjāmīti vadati, sākaṇ ti yaṃ kiñci sūpeyya-
pannaṃ, mamaṃsaṃ ti sīhaviḥhāsādiṃmamaṃsaṃ, tāni āharitvā ti tāni sākādīni
āharitvā, amamaṃsaṃ 'ti tanhādītiṭṭhimamattarahitassa¹¹, sakiñcana¹² ti sapali- 10
bodho¹³, anādānassa 'ti niggahaṇassa, dātumarahāmiti evarūpassa¹⁴
paccekabuddhassa attana¹⁵ laddhabhojanaṃ dātum arahāmi, tunhīmāsīnaṃ
ti kiñci avatvā nisinnaṃ, akiñcanaṃ ti rāgakiñcanaḍḍhi¹⁶ rahitaṃ, āraṇa
ti virataṃ saṃbapāpāni pahāya ṭhitaṃ, kamaṇḍalun ti kamaṇḍalum, ete hīti
ete rājādayo tayo janā ti hatthaṃ pasāretvā te niddisanto¹⁷ evam āha, dātu- 15
marahantaṃti mādisassa dātum arahanti, paccanīkaṇ ti paccanīkapaṭipadaṃ
dayakassa nimantanaṃ, ekavīsatiya anesaṇāsu aṇṇātarāya¹⁸ piṇḍapaṭipinḍa-
pariyesaṇāya¹⁹ jīvīkakaḥpanasaṃkhatā micchajīvaṇḍapaṭipatti nūma hoti.

Tassa²⁰ vacanaṃ sutvā kuṭumbiko attamano dve osāna-
gāthā abhāsī:

20

10. Atthāya vata me ajja idhāgacchi rathesabho,

ito pubbe na jānāmi²¹ yattha dinnam mahapphalam. 287.

20. Ratthesu giddhā rājāno, kiccākiccesu brāhmaṇā²²,

isi²³ mūlaphale giddhā²⁴, vippamuttā ca bhikkhavo ti. 288.

Tattha rathesabho ti rājānaṃ sandhāyāha, kiccākiccesu 'ti raṇṇo 25
kiccakaraṇiye²⁵, bhikkhavo ti paccekabuddhā, bhikkhavo pana sabbabhavehi²⁶
vippamuttā.

Paccekabuddho tassa dhammam desetvā sakatṭhānam eva
gato, tathā tāpaso. Rājā pana katipāham tassa santike va-
sitvā Bārāṇasim eva gato.

30

¹ Bā - vuḍḍh-. ² Cks na ca-. ³ Bā desi. ⁴ C^s naṃtā-, Bā khaṇamālu-. ⁵
Bā latātantaṇi. ⁶ Bā pilāli-. ⁷ Cks sāma-. ⁸ Bā saṃhariyapasāriyaṃ, Cks
-ghāṭiyaṃ pasāriyaṃ. ⁹ so Bā for saṃghāretvā? Cks saṃsāretvā. ¹⁰ Ck
pasāretvā, C^s -vetvā. ¹¹ Cks -mamaṇṭa-? Bā -mamā-. ¹² Ck kiñcana, Bā
akiñcana. ¹³ Bā apa-. ¹⁴ Bā adda anādānassa, Bā adānassa. ¹⁵ Bā -no. ¹⁶
Ck rāha-, C^s rājā. ¹⁷ C^s naddisanto, Bā nindayanto. ¹⁸ Cks -rā. ¹⁹ Bā
piṇḍapaṭipari-. ²⁰ Bā adda tam. ²¹ Bā yo haṃ ajja pajānāmi. ²² Cks -no.
²³ C^s isi, Bā isi? ²⁴ Bā -o. ²⁵ Bā -yesu. ²⁶ Cks -,ve.

S. i. dhammadesanaṃ ā. „na bhikkhave idān' eva piṇḍapāto
yathānucchavikaṃ gacchati, pubbe pi gato yevā“ 'ti vatvā j. s.:
„Tadā kuṭumbiko' dhammaratanassa sakkārakuṭumbiko ahosi, rājā
Ānando, purohito Sāriputto, hemavatako² tāpaso aham evā“ 'ti.
5 Bhikkhāparamparajātakāṃ. Pakiṇṇkavaggavaṇṇanā niṣ-
ṭhitā¹.

¹ B^d dhamapujitaku-. ² C^ks -kā, B^ds himavanta-. ³ pakiṇṇaka - - wanting
in B^d

XV. VĪSATINIPĀTA.

1. Mātaṅgajātaka.

Kuto ñu āgacchaṣi rummavāsīti¹. Idam S. J. v. Udena-
 vamaṣṣarājānaṃ sandhāya kathesi. Tasmim hi kāle āyasmā Piṇḍola-
 bhāradvājo Jetavanaṇto ākāseṇa gantvā yebhuyyena Kosambiyaṃ 5
 Udenassa raṇṇo uyyānaṃ divāvihārāya gacchati. Thero kira puri-
 mabhaye rajjāṃ karonto dīgham addhānaṃ tasmim uyyāne mahāpari-
 vāro sampattiṃ² anubhavi. So tena pubbāciṇṇena yebhuyyena tatth'
 eva divāvihāraṃ nisīditvā phalasamāpattisukkena³ vītināmeti. Tasmim
 ekaḍḍivasam tattha gantvā supupphitasālamūle nisinne⁴ Udeno sattāhaṃ 10
 mahāpānaṃ pivtvā „uyyānakīlaṃ⁵ kīlissāmiti“ mahantena parivārena
 uyyānaṃ gantvā maṅgalasilāpaṭṭe aññatarāya itthiyā aṃke nipanno
 surāmadamattatāya niddaṃ okkami. Gāyantā nisinnitthiyo turiyāni
 chaddetvā uyyānaṃ pavisitvā pupphaphalādīni vicinantiyo therāṃ disvā
 gantvā vanditvā nisīdīmsu. Thero⁶ dhammakathaṃ kathento nisīdi. 15
 Itarāpi itthi aṃkaṃ⁷ cāletvā rājānaṃ pabodhetvā „kuhiṃ tā vasaliyo
 gatā“ ti vutte „ekaṃ samaṇaṃ parivāretvā nisinnā“ ti āha. So
 kuddho gantvā therāṃ akkositvā⁸ paribhāsitvā „handa ca taṃ samaṇaṃ
 tambakipillakehi⁹ khādāpessāmiti“ kodhavasena therassa sarīre tamba-
 kipillakapuṭaṃ¹⁰ bhindāpesi. Thero ākāse ṭhatvā tass' ovādaṃ datvā 20
 Jetavane gandhakuṇḍivāre yeva otaritvā Tathāgatenā „kuto āgato sīti“
 puṭṭho¹¹ aṭṭhaṃ ārocesi. S. „na kho Bhāradvāja Udeno idān'
 eva pabbajjite viheṭṭheti, pubbe pi viheṭṭhay' eva¹²“ 'ti vatvā¹³ tena
 yācito a. ā.:

¹ Bā du. ² Bā -iyo. ³ Bā add vasitvā divasaṃ. ⁴ Cā -o. ⁵ Bā -likāṃ.

⁶ Bā adda tāsāṃ. ⁷ Bā aṅgaṃ ⁸ Bā pa-. ⁹ Bā tampakimili-. ¹⁰ Bā adda
thero. ¹¹ Bā vihesi yegā. Bā viheṭṭhesiyevā. ¹² Bā add tuṇhi ahoṣi.

A. B. Br. r. k. M. bahinagare caṇḍalayoniyaṃ nibbātti,
 Mātaṅgo ti 'ssa nāmaṃ karimsu. Aparabhāge viññūtaṃ patto
 Mātaṅgapaṇḍito ti pākaṭo ahosi. Tadā Bārāṇasissetthino dhītā
 Diṭṭhamaṅgalikā nāma ekamāsadvemāsavārena mahāparivārā
 5 uyyānakīlikā¹ gacchati. Ath' ekadivasam M. kenaci kam-
 mena nagaram pavisanto antaradvāre Diṭṭhamaṅgalikāṃ disvā
 ekamantaṃ apagantvā alliyitvā atthāsi. Diṭṭhamaṅgalikā sāṇi-
 antarena olokeṇti taṃ disvā „ko eso“ ti pucchitvā „caṇḍālo
 ayye“ ti vutte „aditṭhapubbayuttakaṃ vata passāmā“ ti gan-
 10 dhodakena akkhīni dhovitvā tato nivatti. Tayā saddhiṃ nik-
 khantajano „are' duṭṭha caṇḍāla, ajja taṃ nissāya, amhākaṃ
 amūlakaṃ surābhataṃ naṭṭhan“ ti kcdhābhībhūto Mātaṅga-
 paṇḍitaṃ hatthehi ca pādehi ca pothetvā² asaṇṇāṃ³ katvā
 pakkāmi. So muhuttaṃ vitināmetvā paṭiladūhasaṇṇo cintesi:
 15 „Diṭṭhamaṅgalikāya parijano maṃ niddosaṃ akāraṇena pothesi,
 Diṭṭhamaṅgalikaṃ labhitvā va utṭhahissāmi no⁴ alabhitvā“ ti
 adhiṭṭhāya gantvā tassā pitu nivesanadvārena nipajji. So
 „kena kāraṇena nipanno sīti“ vutte „aṇṇāṃ kāraṇaṃ n' atthi:
 Diṭṭhamaṅgalikāya me attho“ ti āha. Eko divaso atitto, tathā
 20 dutiyo tatiyo catuttho pañcama chaṭṭho ca. Bodhisattānaṃ
 adhiṭṭhānaṃ nāma samijjhati⁵, tasmā sattame divase Diṭṭha-
 maṅgalikaṃ nīharitvā tassa adamsu. Atha naṃ sā „utṭhehi
 sāmi, tumhākaṃ gehaṃ gacchāmā“ ti āha. „Bhadde tava
 parijanen' amhi supothito⁶, dubbalo, maṃ ukkhipitvā piṭṭhiṃ
 25 āropetvā⁷ ādāya gacchāhi“ ti. Sā tathā katvā nagaravāsīnaṃ
 passantānaṃ ñeva nagarā nikkhamitvā caṇḍālagāmaṃ⁸ gatā.
 Atha naṃ M. jātisambhedavītikkamaṃ akatvā va katipāhaṃ
 gehe vasāpetvā cintesi: „aham eva taṃ lābhaggāya⁹ appat-
 taṃ¹⁰ karonto pabbajitvā va kātum sakkhissāmi¹¹ na itarathā¹²“

¹ Bds -naṃ klīṭum. ² Bds bare. ³ Bds podhe-. ⁴ Bds vis-. ⁵ Cks add 2e.
⁶ Bds -icchatī. ⁷ Cks sunoṭh-, Bds pothito. ⁸ so Bds; Cks āropeta, Cks āropeti
 tot āropenti? ⁹ Bds gacchāhi. ¹⁰ Bds -makam. ¹¹ Cks -ttā. ¹² Cks -mīti. ¹³
 Cks irathā.

ti. Atha nañ āmantetvā „bhadde mayi araṇṇato kiñci anā-
 harante¹ amhākañ jīvikaṃ na-ppavattati², yāva mamāgamanā
 mā ukkaṇṭhi, ahañ araṇṇaṃ gamissāmi³“ vatvā gehavāsino⁴
 pi „imañ mā pamajjitthā“⁵ 'ti ovaḍitvā araṇṇaṃ gantvā sa-
 maṇakapaḥbajjañ⁶ pabbajitvā appamatto sattame divase attha
 samāpattiyo pañca abhiññā⁷ uppādetvā „idāni Diṭṭhamaṅgali-
 kāya⁸ avassayo bhavitum sakkhissāmi⁹“ iddhiyā gantvā caṇḍāla-
 gāmaḍvāre otaritvā Diṭṭhamaṅgalikāya gehadvāraṃ agamāsi.
 Tassāgamanāñ sutvā¹⁰ nikkhamitvā „sāmi kasmā mañ anāthaṃ
 katvā pabbajito sīti¹¹“ paridevi. Atha nañ „bhadde, mā cin-
 tayi, tava pōṇakayasato idāni mahantataraṃ yasāñ karissāmi,
 api¹² kho pana 'na' mayhañ Mātāṅgo¹³ sāmiko, Mahābrahmā
 me sāmiko¹⁴ ti ettakaṃ paṇisaṃmajjhe vattum sakkhissasīti¹⁵.
 „Āma sāmī sakkhissāmi¹⁶“. „Tena hi 'idāni te sāmiko kuhin'
 ti puṭṭhā 'Brahmalokaṃ gato' ti vatvā 'kadā āgamissatīti'¹⁷
 vutte 'ito sattame divase puṇṇamāya¹⁸ candaṃ bhinditvā āga-
 missatīti¹⁹ vadeyyāsīti²⁰“ nañ vatvā²¹ Himavantam eva gato.
 Diṭṭhamaṅgalikāpi Bārāṇasiyaṃ mahājanamajjhe²² tesu tesu
 ṭhānesu tathā kathesi. Mahājano „aho²³ Mahābrahmā samāno
 Diṭṭhamaṅgalikaṃ na gacchati, evaṃ etaṃ bhavissatīti²⁴“ sad-
 dahi. B. pi puṇṇamadivase candassa gamanamajjhe ṭhitakāle
 Brahmattabhāvaṃ māpetvā sakalaṃ Kāsiraṭṭhaṃ dvādasa-
 yojanikaṃ Bārāṇasinagarañ ca ekobhāsaṃ katvā candaṃ bhin-
 ditvā otaritvā Bārāṇasiyā²⁵ uparupari tikkhattum paribbha-
 mitvā mahājanena gandhamālādīhi pūjyamāno²⁶ caṇḍālagāmā-
 bbhimukho ahoṣi. Brahmabhaddā sannipatitvā caṇḍālagāmakaṃ²⁷
 gantvā Diṭṭhamaṅgalikāya gehaṃ suddhavadatthehi chādetvā
 bhūmisa²⁸ catujātiyagandhehi opuñchetvā²⁹ pupphāni vikiritvā

¹ Ck anārabhante. ² Bđ -ttantīti. ³ Bds -nam. ⁴ Bđ tāpasapa-. ⁵ Bđ -āyo.

⁶ Ck -kā. ⁷ Bds add gehato. ⁸ Bds add ca. ⁹ Bds omīti na. ¹⁰ Bđ -gapaṇ-
 lito. ¹¹ Bđ -yañ. ¹² Ck -sīti iti, Bđ -si iti. ¹³ Bđ adds mahāsatto. ¹⁴ Bđ
 -janassa-. ¹⁵ Bđ amhākaṃ. ¹⁶ Cks -yañ. ¹⁷ Ck pūjaya-, Cs pūjemāno. ¹⁸ Cks
 -ikañ. ¹⁹ Cks -iyañ. ²⁰ Bds -mica. ²¹ Cks opuñjetva, Bds upalimpitvā.

- dhūmaṃ¹ datvā celavitānaṃ pasāretvā mahāsayaṇaṃ paññā²-
petvā gandhatelehi dīpaṃ jāletvā dvāre rajatapattavaṇṇavālukaṃ³
okiritvā pupphāni vikiritvā dhaje bandhiṃsu. Evaṃ alamkate
gehe M. otaritvā anto pavisitvā thokaṃ sayanaṇipitthe nisīdi.
5 Tadā Diṭṭhamaṅgalikā utunī⁴ hoti⁵, ath' assā⁶ añṇ⁷pitthakena
nābhiṃ parāmasi, kucchiyaṃ gabbho patitṭhāsi. Atha⁸ naṃ M.
āmantetvā „bhadde gabbho te patitṭhito, tvaṃ puttaṃ vijā-
yissasi, tvaṃ pi putto pi te lābhaggayasaggappattā bhaviṣṣatha,
tava pādadhovanaudakaṃ⁹ sakala-Jāmbudīpe rājūnaṃ abhiṣeka-
10 udakaṃ¹⁰ bhavissati, nahānodakaṃ pana te amatoṣadhaṃ bha-
vissati, ye naṃ¹¹ sīse āsīṇcissanti te sabbadā¹² rogehi muccissanti.
Kālakaṇṇiṃ¹³ parivajjessanti, tava pādapīṭhe sīsaṃ ṭhapetvā
vandantā sahaṣsaṃ dassanti, tathā¹⁴ śavanaṭṭhāne ṭhatvā van-
dantā sataṃ dassanti, cakkhupathe ṭhatvā vandantā ekaṃ
15 kahāpaṇaṃ datvā vandissanti, appamattā hohīti¹⁵ naṃ ova-
ditvā gehā nikkhamitvā mahājanassa passantass' eva uppatitvā
candaṃḍalaṃ pāvisi. Brahmabhattā sannipatitvā ṭhitakā va
rattim vitināmetvā pāto va Diṭṭhamaṅgalikaṃ suvaṇṇasivikaṃ
āropetvā sīse¹⁶ ukkhipitvā nagaraṃ pavisimsu. Mahābrahma-
20 bhariyā ti naṃ upasaṃkamitvā mahājano gandhamālādīhi pūjesi,
pādapīṭhe sīsaṃ ṭhapetvā vanditum labhantā sahaṣṣaṭṭhavikaṃ
denti, sotapathe ṭhatvā vanditum labhantā sataṃ denti, cakkhu-
pathe vanditum labhantā ekaṃ kahāpaṇaṃ denti, evaṃ dvāda-
dasojanikaṃ Bārāṇasim gahetvā vicarantā atṭhārasakotidhanaṃ
25 labhiṃsu. Atha naṃ nagaraṃ pariharitvā ānetvā nagaramajjhe
mahāmaṇḍapaṃ katvā sāṇiṃ¹⁷ parikkhipitvā¹⁸ mahantena siri-
sobhaggena tattha vasāpesuṃ. Maṇḍapasantike yeva satta-
dvāra¹⁹koṭṭhakaṃ satta²⁰bhūmakapāsādaṃ²¹ kātum āre²²ṇimsu,
mahantaṃ navakammaṃ ahoṣi. Diṭṭhamaṅgalikā maṇḍape yeva
30 puttaṃ viyāyi. Ath' assa nāmagahaṇadivase brāhmaṇā

¹ B^d. -vaṇṇaṃ. ² B^ds alfoṣi. ³ C^ks B^d assa. ⁴ C^s B^d -naṃ uda-. ⁵ B^d -sekodakaṃ. ⁶ C^s ye nā, C^k B^d ye na. ⁷ B^ds sabbha. ⁸ C^ks -i, B^d -i. ⁹ B^d sāṇiyā. ¹⁰ B^ds add mahāsayaṇaṃ paññāpetvā. ¹¹ B^d gabbhikaṃ.

sannipativā maṇḍape jātattā Maṇḍavyakumāro¹ ti² nāmaṁ
karimsu. Pāsādo pana dasahi māsehi niṭṭhito. Tato paṭṭhāya³
mahantena yasena tasmiṁ vasati. Maṇḍavyakumāro pi ma-
hantena parivārena vadḍhati, tassa sattatṭhavaṣṣakāle yeva
Jambudīpa⁴ale uttamācariyā sannipatiṁsu, te taṁ tayo vede⁵
uggaṇḥapesuṁ, soḷasavassakālato⁶ paṭṭhāya brāhmaṇānaṁ bha-
taṁ⁷ paṭṭhapesi. nibaddhaṁ soḷasa⁸ brāhmaṇasaḥassāni ca⁹
bhuñjanti, catutthe dvārakoṭṭhake brāhmaṇānaṁ dānaṁ dīyati.
Ath¹⁰ ekasmiṁ mahāmahadivase¹¹ gehe bahuṁ pāyāsaṁ paṭiyā-
desuṁ, soḷasa brāhmaṇasaḥassāni catutthe dvārakoṭṭhake nīsi-
ditvā suvaṇṇa¹²rasavaṇṇena¹³ navasappinā pakkamadhukhaṇḍa-
sakkharāhi¹⁴ ca abhisamkhaṭaṁ pāyasaṁ paribhuñjanti, kumāro
pi sabbālaṁkārapatimaṇḍito suvaṇṇapādukā¹⁵ āruya hatthena
kañcanakadaṇḍaṁ¹⁶ gahetvā „idha sappiṁ detha, idha madhū“
ti vicārento carati. Tasmiṁ khane Mātāṅgapaṇḍito Himavante¹⁷
assama¹⁸de nisinno „ko¹⁹“ nu kho Diṭṭhamaṅgalikāya puttassa
pavattīti“ olokeno tassa atitthena pakkhantabbhavaṁ disvā
„ajj“ eva gantvā māṇavaṁ dametvā yattha dinnāṁ mahapphalaṁ
hoti tattha dānaṁ dāpetvā āgamiṣṣāmi“ cintetvā ākāseṇa
Anotattadaṁ gantvā mukhadhovanādīni katvā manosilātale²⁰
ṭṭhito ratta²¹paṭṭhain²² nivāsetvā kāyaṭṭandhanāṁ bandhitvā paṁ-
sukūlasamghātiṁ pārupitvā²³ mattikāpattāṁ ādāya ākāseṇa
gantvā catutthe dvārakoṭṭhake dānagge yeva otaritvā eka-
mantaṁ aṭṭhāsi. Maṇḍavyo²⁴ ito c' ito ca olokeno taṁ disvā
„evaṁvirūpo²⁵ saṁkārayakkhasadi²⁶“ ayaṁ pabbajito imāṁ²⁷
ṭṭhānaṁ āgacchanto kuto²⁸ āgacchasi“ tena saddhiṁ salla-
panto pathamaṁ gātham āha:

¹ B^d -ḍappa-. ² B^d adds ssa. ³ B^d adds ssa. ⁴ B^d so soḷa-. ⁵ B^d adds
divase gehe. ⁶ C^s B^d omit ca. ⁷ B^d mahāsamaya-. ⁸ B^d so suvaṇṇasarakena.
⁹ B^d sakkārapakka-. ¹⁰ B^d -kāni. ¹¹ C^s laṇḍaka-, C^k jaṇḍanaka-. ¹² so all
three MSS. ¹³ B^d omits ratta. ¹⁴ B^d pārupetva. ¹⁵ B^d adds kumāro. ¹⁶
B^d so evarūpo. ¹⁷ C^s saṁkāra-, B^d saṁkararukkha-, ¹⁸ B^d saṁkārarukkha-. ¹⁹
B^d idam pi. ²⁰ B^d adds nu.

1. Kuto nu āgacchasi rummavāsī¹
 otallako paṃsupisācako va
 saṃkāracolaṃ paṭimucca² kaṇṭhe,
 ko re tvaṃ hohisi adakkhineyyo ti. 1.

5 Tattha rummavāsīti¹ anaññitaamanditaghattitasamghātipilotkavasano²,
 otallako ti lāmakko olambavilambanayakadharo⁴ vā, paṃsupisācako vā 'ti
 saṃkāraṭṭhāne pisāco viya, saṃkāracolaṃ ti saṃkāraṭṭhāne laddhaplōtikam,
 paṭimucca⁵ 'ti paṭimuñcivā⁶, adakkhineyyo ti tvaṃ adakkhineyyo ime-
 saṃ paramadakkhineyyānaṃ nisinnatthānaṃ eko⁷ hutvā⁸ āgato.

- 10 Taṃ sutvā M. muducitten⁹ eva tena saddhīm sallapanto
 dutiyaṃ gātham āha:

2. Annaṃ tava idaṃ⁹ pakataṃ yasassi,
 taṃ khajjare bhuñjare piyyāre ca,
 jānāsi¹⁰ tvaṃ paradattūpajīvaṃ,
 uttiṭṭha, piṇḍaṃ labhataṃ sapāko ti. 2.

15 Tattha pakataṃ ti paṭiyattāṃ¹¹, yasassiti parivūrasampannā¹², taṃ
 khajjare ti taṃ khajjanti¹³ c'eva bhuñjanti¹⁴ ca, piyyāre ti¹⁵ piyanti¹⁶ ca.
 kiṃkāraṇā mayhaṃ kujjhasi, uttiṭṭha piṇḍaṃ ti upatiṭṭhitvā labhittabbaṃ
 piṇḍaṃ uttāya titehi vā diyyamānaṃ heṭṭhā¹⁷ thatvā labhittabbaṃ piṇḍaṃ
 20 labhataṃ, sapāko ti sapākacandālo¹⁷ pi¹⁸ labhatu, jātisampannā hi yattha
 katthaci labhanti, sapākacandālassa pana ko deti¹⁹, dullabhapiṇḍo ahaṃ, tasmā
 me jīvitapavattanatthāṃ bhojanaṃ dāpehi kumārā²⁰ 'ti.

Tato Maṇḍavyo gātham āha:

3. Annaṃ mama idaṃ²⁰ pakataṃ brāhmaṇānaṃ²¹
 25 attatthāya saddahato mama idaṃ²²,
 apehi ettho, kim idhaṭṭhito si,
 na mādisā tvaṃ dadanti jammā²³ 'ti. 3.

¹ B^d du-. ² B^d -muñca. ³ so C^s; C^k -ghaṭṭisaṃvaseno. B^d -ānañcitomandite
 samghāṭitaṃ pilo -- corr. to ānañcitamanditaghattitasamghāṭipilo --, B^s anañ-
 jinomaṇḍi --. ⁴ B^d -bananantakasuttadharo corr. to -bakanantaka-, B^s -ba-
 kutekadharo. ⁵ B^d -muñca. ⁶ C^k -mucci-. ⁷ B^s -tthāna ko. ⁸ B^s add kuto.
⁹ so C^s for tavēdaṃ, B^d tava yidaṃ. ¹⁰ B^d C^s add maṃ. ¹¹ B^d pari-. ¹²
 all three MSS. -nnaṃ. ¹³ C^s omit ti taṃ khajjanti. ¹⁴ C^k -ati. ¹⁵ C^s
 omit piyyāre. ¹⁶ C^s piyanti. ¹⁷ C^s sā-. ¹⁸ C^s hi pi. ¹⁹ B^s vadati. ²⁰
 so C^k for mamēdaṃ, B^d mama yidaṃ. ²¹ so all three MSS. for brahmaṇāṃ?
²² so all three MSS. for mamēdaṃ.

Tattha attatthāyā ti attano vaddhiatthāya¹. a pehi ettho ti imambā
rānā apagaccha, na mādisā ti mādisā jātisampannānaṃ² udiccabrāhmaṇānaṃ³
denti na tuyhaṃ⁴ candālassa, gaccha jammā 'ti.

Tato M. gātham āha:

1. Thale ca ninne ca vapanti bijāni 5
• anūpakhette phalam āsasānā⁵,
etāya saddhāya dadāhi dānaṃ,
app-eva ārādhaye dakkhiṇeyye ti. 4.

Tass' attho: kumāra sassa phalaṃ āsāsamānā tīsu pi khettesu bijāni
vapanti, tattha ativuṭṭhikāle thale sassāni sampajjati ninne pūtikāni hoti ātape⁶ 10
nadiṃ ca talākaṃ ca nissāya kataṃ oghena vuyhati, mandavuṭṭhikāle thale khette
vipajjati ninne thokam sampajjati anūpe⁷ sampajjat' eva samavuṭṭhikāle thale
khette⁸ thokam sampajjati itaresu sampajjat' eva, tasmā yathā phalaṃ āsāsi-
samānā tīsu pi khettesu vapanti tathā tvam pi etāya phalasaddhāya⁹ āgatā-
ratānaṃ sabbesāni eva dānaṃ dehi¹⁰, app-eva nāma evaṃ dadanto dakkhiṇeyye 15
ārādheyysāi labheyysāsi.

Tato Maṇḍavyo gātham āha:

- Khettāni mayhaṃ viditāni loke
yes' āhaṃ bijāni patiṭṭhapemi,
ye brāhmaṇā jātimantūpapannā 20
tānīdha¹¹ khettāni supesalānīti. 5.

Tattha yesāhaṃ ti yesu āhaṃ, jātimantūpapannā ti jātiyā ca
mantehi ca upapannā.

Tato M. dve gāthā abhāsi:

6. Jātimado¹² ca atimānitā ca 25
lobho ca doso ca mado ca moho
ete agunā yeṣu va¹³ santi¹⁴ sabbe
tānīdha khettāni apesalāni. 6.
Jātimado¹² ca atimānitā ca
lobho ca doso ca mado ca moho 30

¹ B^d vuḍhi-. ² C^k B^d mādisā-. ³ B^d adds dānaṃ. ⁴ B^d tuyhanti. ⁵ B^d
āsāsiṃkhamānā corr. to āsamānā, B^e āsasamānā? ⁶ B^e anupakhette. ⁷ B^d anu-
pakhetto. ⁸ C^k sāni. ⁹ C^k -sandhāya. ¹⁰ C^e deha. B^d deti. ¹¹ B^d tāni ca.
¹² all three MSS. j^u-. ¹³ B^d ca. ¹⁴ C^k panti.

ete agunā yesu na santi sabbe
tānīdha¹ khettāni supesalānīti. 7.

Tattha jātīmado ti aham asmi jātisampanno ti evaṃ uppannamado²,
atimānītā cā 'ti³ añño mayā saddhiṃ jātīdihi sadiso n' atthīti atikkamma
5 pavattamāno, atilobhādayo⁴ lubbhāduḍḍassanamajjanamuyhanamattā⁵ ca, ape-
salānīti evarūpā hi puggalā āśvīsabharitā viya vammikā appiyasīlā-honti, eva-
rūpānaṃ dinnadānaṃ⁶ na mahapphalaṃ hoti, tasmā mā⁷ etesaṃ pesalakkhettabhāvaṃ
maññittho⁸, na hi jātīmantā saggaḍāyaka, ye pana jātīmānādirahitā ariyā tāni
khettāni supesalāni tesu dinnam mahapphalaṃ te saggaḍāyakaṃ hontīti.

10 Iti so M-tte punappuna kathente kujjhitvā „ayaṃ ativiya
bahum vippalapati, kuhiṃ gatā ime dovārikā, na imaṃ⁹ caṇ-
ḍalaṃ nīharantīti“ gātham āha:

„Katth' eva bhaṭṭhā¹⁰ Upajotiyo¹¹ ca

Upajjhāyo athavā Bhaṇḍakucchi¹²,

15 imassa daṇḍaṇ ca vadhaṇ ca datvā (= supra p. 203.)

gale gahetvā khalayātha¹³ jamman ti. 8.

Tattha kattheva¹⁴ bhaṭṭhā¹⁵ ti imesu tisu dvāresu ṭhapitā Upajotiyo¹⁶
ca Upajjhāyo ca Bhaṇḍakucchi¹⁷ cā 'ti tayo dovārikā kva gatā ti attho.

Te pi tassa vacanaṃ sutvā vegenāgantvā vanditvā „kiṃ
20 karoma devā“ 'ti āhaṃsu. „Ayaṃ vo jammo caṇḍalo ditṭho“
ti. „Na passāma deva, kutoci āgatabhāvaṃ na jānāma“ 'ti.
„Ko p' esa¹⁸ māyākāro vā vijjādhāro vā¹⁹ bhavissatīti“ „Idāni
kiṃ tiṭṭhathā“ 'ti. „Kiṃ karoma devā“ 'ti. „Imassa mukham
eva pothetvā bhindantā daṇḍavelupēsikāhi piṭṭhiṃ²⁰ uppāṭentā²¹
25 vadhaṇ ca datvā gale gahetvā etaṃ jamman khalayātha²²,
ito niharathā“ 'ti. M. tesu attano sántikaṃ anāgatesv-eva²³
uppatitvā ākāse ṭhito gātham āha:

¹ Bā tāni ca. ² Ck^s uppannamāno, Bā upannamaddo, C^s uppannamāno

³ Ck^s -māntāni. ⁴ Bā omīti atī. ⁵ B^s raḍḍana, Bā raḍḍana in the place of
majjana. ⁶ Bā dinnam-. ⁷ Ck^s omīti mā. ⁸ Ck^s mā ñittho. ⁹ Bā yimaṃ.

¹⁰ Ck^s kattham haṭṭhā, C^s kattha haṭṭhā, Bā kvattha gatā. ¹¹ Bā gaṇḍa-.

Bā gaṇḍa-. ¹² Ck^s kattho, Bā kvattha. ¹³ C^s haṭṭhā, Bā gatā. ¹⁴ Ck^s upa-

yojito. ¹⁵ Bā gaṇḍa-. ¹⁶ Bā cesa. ¹⁷ Bā cora. ¹⁸ Bā adda cora. ¹⁹ Bā piṭṭhi

camman. ²⁰ Bā uppāḍento, B^s uppāṭanto, Ck^s uddhaṭṭhā. ²¹ Ck^s -gateyeva

o. Girin nakhena¹ khaṇasi ayo dantena² khādasi
jātavedaṃ padahasi yo isiṃ paribhāsasīti. 9.

Tattha jātavedaṃ padahasīti agginṃ gilituṃ vāyamaṃ.

Imaṇ ca pana gātham vatvā³ M. passantass' eva māṇa-
vassa ca brāhmaṇānaṃ ca ākāse pakkhandi. 5

Tam atthaṃ pakāsento S. gātham āha:

10. Idam vatvāna Mātāṅgo isi saccaparakkamo
antalikkhasmim pakkāmi brāhmaṇānaṃ udikkhatan ti. 10.

Tattha saccaparakkamo ti sabhāvaparakkamo.

So • pācīnadisābbhimukho gantvā ekāya vīthiyā otaritvā 10
„padavalaṇṇam⁴ paññāyatū⁵“ ti adhittāyā pācīnadvārasamipe
piṇḍāya caranto missakabhattaṃ saṃkaḍḍhitvā ekissā⁶ sālāya
nisīditvā missakabhattaṃ paribhuñji. Nagaradevatā⁷ „ayam
amhākaṃ ayyam vihetthetvā kathetiti“ asahamānā āgamiṃsu.
Ath' aṣṣa jeṭṭhakayakkho gīvaṃ gahetvā parivattesi, sesade- 15
vatā sesabrāhmaṇānaṃ⁸ gīvaṃ gaphitvā parivattesuṃ. B-tte
muducittatāya pana „tassa putto“ ti tam' na mārenti kevalaṃ
kilamenti⁹ yeva. Maṇḍavyassa sīsaṃ parivattitvā¹⁰ piṭṭhipassā-
bbhimukhaṃ jātaṃ, hatthapādā ujukā thaddhā va atṭhaṃsu,
akkhīni palakataṣṣeṇa viparivattiṃsu, so thaddhasarīro va 20
nipajji. Sesabrāhmaṇā mukhena kheḷaṃ vamaṇā aparāparaṃ
parivattanti¹¹. „Ayye puttassa te kiñci“ jātan¹² ti Diṭṭha-
maṇḍalikāya ārocayīṃsu¹³. Sā vegenāgantvā puttaṃ disvā
āha¹⁴ „kiṃ etan“ ti vatvā gātham āha:

11. Aveṭṭitaṃ¹⁴ piṭṭhito uttamaṇḍam,

bāhaṃ pasāreti akammaneyyam,

setāni¹⁵ akkhīni yathā matassa,

ko me imaṃ puttaṃ akāsi evan ti. 11.

¹ Ck girantakhena, Cs girannakhena, Rds girinakhena. ² Eds -tehi. ³ Ck -lan-
jam, Cs -lañcham. ⁴ Rd -āya. ⁵ Cks -re-. ⁶ Cks sesam-. ⁷ Rd nam. ⁸ Bds
-mantl. ⁹ Bd -etvā. ¹⁰ Rd adds māṇavā. ¹¹ Bd kiṃ. ¹² Ck ārocayīṃsu. ¹³
Rds omit āha. ¹⁴ Bd -veṭṭi-. ¹⁵ Cks so-.

Tattha āveṭṭhita¹ ti parivattitaṃ.

Ath' assā tasmim̐ ṭhāne ṭhitajano āroceṭum gātham āha:

12. Idhāgamā samaṇo rummavāsī²

otallako paṇṇasupisācako va³

5 saṃkāracolam̐ paṭimucca kaṇṭhe,

so te imam̐⁴ puttam akāsi evaṃ⁵ ti. 12.

Sā tam̐ sutvā cintesi: „aṇṇass' etaṃ balaṃ n' atthi, nis-

saṃsayam̐ Mātaṅgapaṇḍito bhavissati⁶, sampannamettābhāvano

kho pana dhiro na ettakam̐ janam̐ kilamētvā gamissati, kataran

10 nu kho disaṃ gato bhavissati⁷“ tato pucchanti gātham āha:

13. Katamaṃ disaṃ agamā bhūripaṇṇō,

akkhātha me māṇavā etaṃ atthaṃ,

gantvāna tam̐ paṭikaremu⁸ accayam̐,

app-eva naṃ puttam̐ labhemu jīvitam̐ ti. 13.

15 Tattha gantvāna⁹ ti tassa santikam̐ gantvā, tam̐ paṭikaremu¹⁰ acca-
yana¹¹ ti¹² accayam̐ paṭikarissāma desessāma khamāpessāma naṃ ti. puttam̐ la-
bhemu jīvitam̐ ti app-eva nāma puttassa jīvitam̐¹³ labheyyāma

Ath' assā tattha ṭhitā māṇavā¹⁴ evaṃ¹⁵ āhaṃsu:

11. Vehāsayaṃ agamā bhūripaṇṇō

20 pathaddhuno pannarase va cando,

api cāpi so purimaṃ disaṃ agaṇchi

saccappaṭiṇṇō isi sādthurūpo ti. 14.

Tattha pathaddhuno¹⁶ ti ākāsapathasamkhātassa addhuno majjhe ṭhito
pannarase¹⁷ cando viya, api cāpi so ti api ca kho pana so¹⁸ puratthimaṃ
25 disaṃ gato.

Sā tesam̐ vacanam̐ sutvā „mama sāmiṃ¹⁹ upadhāressā-
mīti“ suvaṇṇakalāsaṃsuvaṇṇasarakāni gāhāpetvā dāsigaṇapariyutā
tena padavalaṇjassa²⁰ adhiṭṭhitatṭṭhānam̐ patvā tenaṇusārena
gacchanti tasmim̐ pīṭhikāya nisīditvā bhuñjamāne tassa²¹ santikam̐

¹ Bā āveṭṭhita. ² Bā du-. ³ Bā ca. ⁴ Bā idam̐. ⁵ Ck² etan. ⁶ Bā -titi. ⁷ Ck²
paṭikariyemu. ⁸ Bā add' tam̐. ⁹ Ck² -tuṃ. ¹⁰ Ck² -vakā. ¹¹ Bā kathamā
gātham. ¹² Ck² paccuthaddhuno. ¹³ Bā -sa. ¹⁴ Ck² omīti sō. ¹⁵ Bā -ikam̐. ¹⁶
Bā -laṇṇassa. ¹⁷ Ck² bhuñjamānassa.

gantvā vanditvā atṭhāsi. So¹ taṃ disvā thokaṃ odanaṃ patte
thapesi. Diṭṭhamaṅgalikā suvaṇṇakalasena tassa udakaṃ adāsi.
So tatth' eva² hatthaṃ dhovitvā mukhaṃ vikkhālesi. Atha
naṃ sā „kena me puttassa vo vippakāro kato“ ti pucchanti
gātham āha:

5

15. Āveṭhitam³ piṭṭhito uttamaṅgaṃ,
bāhaṃ pasāreti akammaneyyam,
setāni akkhini yathā matassa,
ko me imaṃ puttam akāsi evan ti. 15.

Tatoparā⁴ tesam vacanapaṭivacanagāthā⁵ honti:

10

16. Yakkhā have santi mahānubhāvā
anvāgatā isayo sādthurūpā,
te duṭṭhacittam kupitam viditvā
yakkhā hi te puttam akāmsu evam. 16.

17. Yakkhā ca me puttam akāmsu evam,
tvaṃ ñeva me mā kuddho brahmacāri,
tumhe va⁶ pāde saraṇaṃ gatāsmi
anvāgatā⁷ puttasokena bhikkhu. 17.

15

18. Tad eva hī⁸ etarahī⁹ ca mayhaṃ
manopadoso mama n' atthi¹⁰ koci,
pu¹¹to ca te vedamadena matto
atthaṃ na jānāmi adhicca vede. 18.

20

19. Addhā have bhikkhu muhuttakena
sammuyhat' eva¹⁰ purisassa saññā¹¹,
ekāparādham¹² khama bhūripaṇṇa, (supra p. 318.)
na paṇḍitā kodhabalā bhavanti. 19.

25

Tatha yakkhā ti nagarapariggahakā¹³ yakkhā, anvāgatā ti anugatā¹⁴
isayo sādthurūpā guṇasampannā ti evam jānamānā ti attho, te ti te isiṇaṃ
punaṃ ñatvā¹⁵ puttam duṭṭhacittam kupitacittam disvā¹⁶, tvaṃ ñeva me ti

¹ Cks omit so. ² Bā tasseva. ³ Cks avedhī-, Bā āvelī-. ⁴ Bā -raṃ. ⁵ Bā
adda nāma. ⁶ Cā ca. ⁷ Cks addhā-. ⁸ all three MSS. -i. ⁹ Cks na matthi.
¹⁰ Bā -te ca. ¹¹ Cks -am. ¹² Bā etā-. ¹³ Cā -ggā-, Bā -ggahaka. ¹⁴ Cks
anū-. ¹⁵ Bā guṇasampannā. ¹⁶ Bā viditvā.

sace yakkhā kupitā evam akaṃsu karontu¹, devatā nāma pāṇiyauluṃka-
mattena² santappetum sakkā, tasmāhaṃ tesam na bhāyāmi, kevalaṃ tvam űeva
me puttassa mā kujjhi, anvāgatā ti āgatā sāmi³, bhikkhū 'ti M-am ālapanti
puttassa jīvitadānaṃ⁴ yācati, ta deva hīti Dīthamaṅgalike⁵ tadā tava puttassa
5 maṃ akkosanakkāle ca mayhaṃ manopadoso n' atthi etarabi ca tayi⁶ yācamānāya
pi mama tasmiṃ manopadoso n' atthi yeva, vedamadenā 'ti, tayo me veda
uggahitā ti madena, adhiccā 'ti te⁷ vede uggahetvāpi⁸ atthānattham na jānāti.
mubuttakenā 'ti yaṃ kiñci uggahetvā⁹ mubutten' eva.

Evam taya⁹ khamāpiyamāno M. „tena hi tesam¹⁰ yakkhā-
10 naṃ palāyanatthāya¹¹ amatosadham dassāmi¹²“ vatvā gā-
tham āha:

20. Idaṃ ca mayhaṃ uttiṭṭhapiṇḍam¹³

Maṇḍavyo¹⁴ bhunjatu¹⁵ appapañño,

yakkhā ca te naṃ¹⁶ na Vīnethayeyyūṃ,

15 putto ca te hohiti so arogo ti. 20. '

Tattha uttiṭṭhapiṇḍam ti ucchiṭṭhakaṃ¹⁶ piṇḍam ti pi pātho.

Sā M-assa vacanaṃ sutvā „detha sāmi amatosādhan“ ti
suvanṇasarakam upanāmesi¹⁷. M. ucchiṭṭhakaṇḍikam¹⁸ tattha
āsiñcitvā „paṭhamam űeva ito upaḍḍham tava puttassa mukhe
20 opitvā¹⁹ sesam cāṭiyam udakena missetvā sesabrāhmaṇānaṃ
mukhe opehi²⁰, sabbe pi²¹ nirogā bhavissantīti“ vatvā up-
patitvā Himavantam eva gato. Sāpi taṃ sarakam²² eisenādāya
„amatosadham me laddham“ ti vadanti²³ nivesanaṃ gantvā
paṭhamam puttassa mukhe kañjim²⁴ opi²⁵. Yakkho palāyi,
25 itaro paṃsum puñchanto²⁶ uṭṭhāya „amma kim etan“ ti āha.
„Tayā kataṃ tvam eva jānissasi, ebi tāta²⁷ dakkhiṇeyyānaṃ
te²⁸ vipakāraṃ passā²⁹“ ti. So te disvā vipattiṣārī ahoṣi.

¹ C^o -to, C^o -tā. ² C^o pāṇiyam-, B^d -ulluṅga-, B^e -ulluṃka-. B^d aml. ³ C^o -nañca. ⁴ C^o add na. ⁵ C^o tasi, B^d tati. ⁶ B^d omits te. ⁷ B^d -hi-. ⁸ B^d tāyam. ⁹ C^o te. ¹⁰ so all three MSS. for palāpa-? ¹¹ B^d uttitta-. ¹² C^o taṃ maṇ-, C^o ta maṇ-, B^d tava maṇ-. ¹³ C^o bhunjitū. ¹⁴ C^o saṃ. ¹⁵ C^o ucel-, B^d ucchiṭṭa piṇḍam ucchiṭṭha. ¹⁶ C^o -kāmesi. ¹⁷ C^o ucel-, C^o uddhiṭṭha-, B^d ucchiṭṭhakīṇciyabhattarī. ¹⁸ B^d oṣaṇcitvā, B^e oṣitvā. ¹⁹ B^d oṣaṇcāpehi, B^e oṣiṇcāpehi. ²⁰ B^d va. ²¹ B^d omits va-. ²² B^d kiñciṇḍam. ²³ B^d oṣiṇciṇḍam. ²⁴ B^d puñci-. ²⁵ C^o guñj-. ²⁶ B^d add tava. ²⁷ B^d taṃ. ²⁸ B^d passā.

Atha nam mātā „tāta Maṇḍavya, tvaṃ¹ bālo, dānassa mahapphalatṭhānaṃ na jānāsi, dakkhiṇeyyā nāma evarūpā² na honti, Mātāṅgapañḍita-sadisā va honti, ito paṭṭhāya mā etesaṃ dussilānaṃ dānam adāsi, silavantānaṃ dehīti³ vatvā⁴

21. Maṇḍavya bālo si parittapaṇṇo

5

yo puññakhettānaṃ akovido si⁵,

mahakkasāvesu dadāsi⁶ dānaṃ

kiliṭṭhakammesu asaṇṇatesu. 21.

22. Jaṭā ca keśā ajināni vatthā

jarūdapānaṃ va⁷ mukhaṃ parūḷhaṃ,

10

pajam, imam passatha rummarūpim⁸,

na jaṭājinan tāyati⁹ appapaṇṇam. 22.

23. Yesam rāgo ca doso ca avijjā ca virājitā

khīṇāsavā arahanto tesu dinnam mahapphalan 23.

ti āha.

15

Tattha mahakkasāvesu 'ti mahākasāvesu¹⁰ mahantehi rāgakasāvādīhi¹¹ samamānāgetesu, jaṭā ca¹² keśā ti tāta Maṇḍavya¹³ dakkhiṇeyyaso ekaccānaṃ keśā jaṭā¹⁴ katvā baddhā¹⁵. ajinānivatthā ti sakhurāni cammāni vatthāni, jarūdapānaṃ vā 'ti tiṇṇazahanena¹⁶ jinnakūpe¹⁷ viya mukhaṃ dīghamassutāya¹⁸ parūḷhaṃ¹⁹, pajam imam ti imam evarūpam anañjitāmaṇḍitaṃ²⁰ lūkhavesam²¹ pajam passatha, na jaṭājinan ti etaṃ jaṭājinam imam appapaṇṇam pajan tāyituṃ na sak²²hoti, silāṇanena²³ tapokammān²⁴ eva imesaṃ sattānaṃ paṭiṭṭhā²⁵ honti, yesam ti tasmā²⁶ yesam ete raṇṇjanadussanamuyhanasabhāvā²⁷ rāgādayo aṭṭhavatthukā ca²⁸ avijjā virājitā vigatā vigatattā yeva ca etesaṃ kilesānaṃ ye khīṇāsavā arahanto tesu dinnam mahapphalan

25

„Tasmā tvaṃ, tāta ito paṭṭhāya evarūpānaṃ dussilānaṃ adatvā loke aṭṭhasamāpattilābhino pañcābhinnādharmika-samaṇabrāhmaṇā ca paccekabuddhā ca (add: ye?) santi tesaṃ dānam²⁹ dehi, ehi tāta tava kulūpake amatosadham pāyevā

¹ Cks tam. ² Bā adds imam gāthamāha. ³ Ck akocidoyi, Cc akocidosi. ⁴ Cks daḍḍhi. ⁵ Ck Bā -ca, Cc cherūpadānaṃ ca. ⁶ Bā du-. ⁷ Cks -te. ⁸ Cks -kā-. ⁹ Cks su. ¹⁰ Bā adds tava. ¹¹ Cks keśa jaṭā. Bā na keśa jaṭānaṃ. ¹² Bā bandhāya. ¹³ Cc -ṇe, Ck -ṇo. ¹⁴ Bā -kupo. ¹⁵ Bā adds ca. ¹⁶ Bā parūḷkesū. ¹⁷ Cks anañjita-. ¹⁸ Bā silapaṇṇaṇa, Ck silāṇaṇe. ¹⁹ Bā -āni. ²⁰ Bā yasam. ²¹ Cks rajjena - e. Bā rājanā - -. ²² Cks va.

aroge karissāmīti¹ vacanam vatvā ucchiṭṭhakañjikam² gāhāpetvā
 udakacāṭiyam pakkhipitvā soḷasannam brāhmaṇasahasānam
 mukhesu,³ āsiñcāpesi. Ekeko paṃsum puñchanto⁴ va utṭhahi⁵.
 Atha te brāhmaṇā „imehi caṇḍalucchiṭṭhakaṃ⁶ pītan“ ti
 5 abrahmaṇe karimsu. Te laṭṭitā Bārāṇasito nikkhamitvā Mejjha-
 ratṭham⁷ gantvā Mejjharañño⁸ santike vasimsu. Maṇḍavyo
 pana tatth' eva vasi. Tadā Vettavatīnagaram upanissāya
 Vettavatīnadūtīre Jātimanto nām' eko brāhmaṇo pabbajito jātiṃ
 nissāya mahantaṃ mānam akāsi. M. „etassa mānam bhindissā-
 10 mīti“ taṃ thānam āgantvā tassāsanne uparisote vasaṃ kappesi.
 So ekadivasaṃ dantakatṭham khādītva imaṃ dantakatṭham
 „Jātimantassa jaṭṭasu laggatū“⁹ ti adhiṭṭhāya nadiyaṃ pātesi,
 taṃ' tassa udakam ācamantassa¹⁰ jaṭṭasu laggi. So taṃ dāva
 va „nassa vasalā“¹¹ ti vatvā „kuto ayaṃ kālakaṇṇi āgatā",
 15 upadhāressāmi naṃ“ ti uddhasotaṃ gacchanta M-am disvā
 „kimjātiko sīti“¹² pucchi. „Caṇḍālo 'smīti“¹³. „Tayā nadiyā
 dantakatṭham pātitaṃ“ ti. „Āma mayā“ ti. „Nassa vasala
 caṇḍāla kālakaṇṇi, mā idha vasi, heṭṭhāsote vasā“¹⁴ ti vatvā
 heṭṭhāsote vasantenāpi tena pātite dantakatṭhe paṭisotaṃ
 20 āgantvā jaṭṭasu laggante¹⁵ so¹⁶ „nassa vasala, sace idha va-
 sissasi sattame divase sattadhā muddham phalissatīti“ āha.
 M. „sac' āham etassa kujjhissāmi sīlaṃ me arakkhitaṃ bha-
 vissati, upāyen' ev' assa mānam bhindissāmīti“¹⁷ sattame divase
 suriyuggamanam nivāresi. Maṇussā ubbāḷhā¹⁸ Jātimantaṃ¹⁹
 25 tāpasam upasamkamitvā „bhante tumhe suriyuggamanam na
 dethā“ ti pucchimsu. So āha: „na me taṃ kammaṃ, nadūtīre
 paṇ' eko caṇḍālo vasati, tass' etaṃ kammaṃ bhavissatīti“.
 Maṇussā M-am upasamkamitvā „tumhe bhante suriyass' ug-

¹ Ck² ucet-, B² -gañcetaṃ corr. to -kañcetaṃ. ² B² mukhe. ³ B² puñc-, Ck²
 puñj-. ⁴ Ck² utṭhi. ⁵ Ck² -lucchiṭṭhakaṃ, C² -lucchi-, B² -lucchiṭṭhakaṃ corr. to
 -lucchi-. ⁶ B² majha-. ⁷ B² adda anusotaṃ gantvā. ⁸ B² ācap-, C² ācar-
 corr. to ācam-. ⁹ all three MSS. -tū. ¹⁰ B² -esu. ¹¹ Ck² omit 'so. ¹² all
 three MSS. ubba-. ¹³ Ck² -ā, C² -ta.

gantum¹ na dethā² "ti pucchimsu. „Āmāvuso“ ti. „Kīm-
kāraṇā“³. „Tumhākaṃ kulūpakatāpaso⁴ maṃ niraparādhaṃ
abhisapi, tasmiṃ āgantvā khamāpanattihāya mama pādesu patite
suriyaṃ vissajjessāmīti“⁵. Te gantvā taṃ kaḍḍhantā ānetvā
M-assa pādamūle nipajjāpetvā khamāpetvā āhaṃsu: „suriyaṃ⁶
vissajjetha bhante“ ti. „Na sakkā vissajjetum, sac' āhaṃ
vissajjessāmi imassa sattadhā muddhā phalissatīti“⁷. Atha⁸
„bhante⁹ kīm karomā“¹⁰ ti. So „mattikāpiṇḍaṃ¹¹ āharathā“¹² ti
āharāpetvā¹³ „imaṃ tāpasassa sīse ṭhapetvā tāpasam otāretvā
udake ṭhapethā“¹⁴ ti ṭhapāpetvā suriyaṃ vissajjesi. Suriyasmiṃ¹⁵
hi pahataṃmatte¹⁶ mattikāpiṇḍo sattadhā bhijji, tāpaso udae
nimujji. M. taṃ dametvā „kahan nu kho¹⁷ soḷasa brāhmaṇa-
sahassāni vasantīti“ upadhārento „Mejjharaṇṇo santike“ ti
ñatvā „te damessāmīti“ iddhiyā gantvā nagarasāmaṇṭe otaritvā
pattam ādāya nagare piṇḍāya cari¹⁸. Brāhmaṇā taṃ disvā¹⁹
„ayaṃ idha ekadvedivase vasanto pi amhe appatitṭhe karissa-
tīti“ vegena gantvā „mahārāja māyākāro²⁰ eko vijjādharo“ āgato,
gaṇhāpettha naṃ“ ti raṇṇo ārocesum. Rājā „sādhū“²¹ ti sam-
patiechi. M. pi missakabbhattaṃ ādāya aññataraṃ kuḍḍaṃ
nissāya pīṭhikāya nisiuno bhuñjati. Atha naṃ²² aññavihitakaṃ²³
āhāraṃ paṇḍuṇjamānaṃ eva raṇṇā pahitapurisā asinā²⁴ pa-
haritvā jīvitakkhayaṃ pāpesum. So kālaṃ katvā Brahma-loke
nibbatti. Imasmiṃ kira jātake B. koṇḍadamako ahosi, so ten'
eva paratantiyuttabhāvena²⁵ jīvitakkhayaṃ pāpuṇi. Devatā
kujjhितvā sakalam²⁶ Mejjharatṭham²⁷ uṇhakallavassam²⁸ vassā-
petvā²⁹ ratṭham³⁰ aratṭham³¹ akāmsu. Tena vuttaṃ³²:

24. Upahaññamāne³³ Mejjhā³⁴ Mātāṅgasmiṃ yasasine

sapārissajjo³⁵ ucchinno Mejjharaṇṇam³⁶ tadā ahū³⁷ ti. 24.

¹ B¹ sūriyuggamaṇaṃ. ² B² -pako-. ³ B³ adds naṃ. ⁴ B⁴ -ka-. ⁵ C⁵ āhā-
⁶ B⁶ adds dāni, B⁷ tāni. ⁷ B⁷ carati. ⁸ C⁸ -karo. ⁹ C⁹ -dhārā, C¹⁰ -dhara.
¹⁰ C¹⁰ omitt aha naṃ. ¹¹ B¹¹ adds givāṃ. ¹² C¹² -sattabhāvena, B¹³ maritanti-
ayutta-. ¹³ B¹³ mahārāja, ¹⁴ B¹⁴ uṇhakukkulavassam. ¹⁵ B¹⁵ vasitvā. ¹⁶ C¹⁶
omitt t. ¹⁷ B¹⁷ -na, C¹⁸ upahāṇḍamaṇaṃ, C¹⁹ upahāṇḍavanaṃ. ¹⁸ so C¹⁸; C¹⁹
-o. B¹⁹ mahā. ¹⁹ C¹⁹ -e. ²⁰ so C²⁰ B²⁰ for -rājā?, C²¹ mejjharaṇṇam. ²¹ C²¹
tadāhu, B²² tadā āhū.

S. i. d. ā. „na idān' eva pubbe pi Udeno pabbajite¹ vihettheti² yevā³ 'ti vatvā j. s.: „Tadā Maṇḍavyo Udeno ahosi, Mātāṅgapāṇḍito⁴ aham evā⁵ 'ti. Mātāṅgajātakam.

2. Citta-Sambhūta-jātaka.

- 5 Sabbaṃ narānaṃ saphalaṃ sucinṇaṃ ti. Idam S. J. v. āyasmato Mahākassapassa piyasamvāse dve saddhivihārake⁶ ā. k. Te kira aññaṃaññaṃ appaṭivibhattabhogā paramavissāsikā ahesuṃ, piṇḍāya carantāpi ekato va gacchanti ekato va āgacchanti, vinābhavitum na sakkonti. Dhammasabhāyaṃ bhikkhū tesam yeva vissāsaṃ vaṇṇa-
- 10 yamānā⁷ nisīdimsu. S. āgantvā „kāya uu 'ttha bhikkhave e. k. s.“ ti pucchitvā „imāya nāmā⁸ 'ti vutte „anacchariyaṃ Ulikkhave imesaṃ ekasmiṃ attabhāve vissāsikattam⁹, „orāṇakapaṇḍitā tīṇi cattārī bha-
- vantarāni gacchantāpi mittabhāvaṃ¹⁰ na vijahimsu yevā¹¹ 'ti vatvā a. ā.:

- A. Avantiraṭṭhe Ujjeniyaṃ¹² Avantimahārājā nāma
- 15 r. kāresi. Tadā Ujjeniyā¹³ bahi caṇḍālagāmakā¹⁴ hoti¹⁵. M. tattha nibbatti. Aparo pi satto tass' eva mātuccāputto hutvā nibbatti. Tesu eko Citto nāma ahosi, eko Sambhūto nāma¹⁶. Te ubho pi vayappattā caṇḍālavamsadhoṇaṃ nāma sippaṃ uggaṇhitvā ekadivasaṃ „Ujjeninagaradvāre¹⁷ sippaṃ dasses-
- 20 sāmā¹⁸ 'ti eko uttaradvāre sippaṃ dassesi eko pācīnadvāre¹⁹. Tasmiṃ²⁰ ca nagare dve ditthamaṅgalikāyo ahesuṃ²¹ ekā setthi-
- dhītā ekā purohitadhītā. Tā²² bahukhādaniyabhojanīyamālā-gandhādīni²³ gāhāpetvā „uyyānakīlikāṃ kilissāmā²⁴ 'ti ekā uttaradvārena nikkhami ekā pācīnadvārena²⁵. Tā te caṇḍāla-
- 25 putte sippaṃ dassente disvā „ke ete²⁶ ti pucchitvā „caṇḍāla-
- puttā²⁷ ti sutvā „apassitabbayuttakam²⁸ vata passimhā²⁹ 'ti

¹ Ck -to. ² Ck piheṭṭhako, Ck vihetthako, Bā vihedhato corr. to vihedheti. ³ Bā adds pana. ⁴ Bā -jke. ⁵ Bā vappayantā. ⁶ Ck vissāsikāṃ. ⁷ Ck mittā-. Ck mittā- corr. to mitta-. ⁸ Bā -yanagare. ⁹ Ck uddeniyaṃ. ¹⁰ Bā ahosi. ¹¹ Bā adds ahosi. ¹² Bā -resu. ¹³ Ck -mī. ¹⁴ Ck -rena, Ck -rena corr. to -re. ¹⁵ Ck tasmiṃ, Bā tasmi ¹⁶ Ck dhītā tā, Bā dhītā corr. to dhītā tā, Bā dhītā tā corr. to dhītā. ¹⁷ Ck bahum - - disī, Ck bahukhādaniyabhojanīyamālā-gandhādīni, Bā bahukhādaniyabhojanīyam - - corr. to -yabhojanīya - -. ¹⁸ Ck add nikkhami.

gāndhodakena akkhīni dhovitvā¹ nivattiṃsu. Mahājāno² „are³
 dutṭhacaṇḍāla, tumhe nissāya mayam amūlakāni surābhattādīni
 na labhimhā“⁴ 'ti te ubho pi bhātike pothetvā anayavyasanam
 pāpesi⁵. Te paṭiladdhasaṇṇā utṭhāya aññamaññassa santikaṃ
 gacchantā⁶ ekasmiṃ thāne samāgantvā aññamaññassa tam⁷
 dukkhupattim ārocetvā roditvā paridevitvā⁸ „kin ti karissāmā“
 'ti cintetvā⁹ „imaṃ¹⁰ amhākaṃ jātīm nissāya dukkham uppan-
 nam. Caṇḍalakammaṃ kātum na sakkhissāmā¹¹, jātīm paṭicchā-
 detvā brāhmaṇamāṇavavapṇena¹² Takkaṣilaṃ gantvā sippaṃ
 uggaṇhissāmā“¹³ 'ti sannitṭhānaṃ katvā tattha gantvā dham-
 mantevāsikā, disāpāmokkhācariyassa santike sippaṃ paṭṭha-
 pesuṃ. Jambudīpataḷe dve kira caṇḍalā jātīm paṭicchādetvā¹⁴
 sippaṃ uggaṇhantūti sūyittā. Tesu Cittapaṇḍitassa sippaṃ
 niṭṭhitaṃ, Sambhūtaṃ na tāva niṭṭhāti¹⁵. Ath' ekadivasam
 eko gāmaṇvāsī¹⁶ „brāhmaṇavācanakaṃ¹⁷ karissāmīti“ ācariyaṃ¹⁸
 nimanteṣi. Tam eva¹⁹ rattim devo vassitvā²⁰ magge kandarā-
 dīni pūresi. Ācariyo pāto va Cittapaṇḍitaṃ pakkosāpetvā
 „tāta ahaṃ gantum na sakkhissāmi, tvaṃ māṇavehi saddhim
 gantvā maṅgalaṃ vatvā tumhehi laddham bhuñjitvā amhehi
 laddham āharā“²¹ 'ti pesesi. So „sādhū“²² 'ti māṇavake²³ ga-
 hetvā gaṇo, Yāva māṇava nahāyanti c' eva mukhāni ca dho-
 vanti tāva manussā pāyāsam vadḍhetvā „nibbātū“²⁴ 'ti ṭhape-
 suṃ. Māṇavā tasmim anibbute yeva āgantvā nisidimsu.
 Manussā dakkhiṇodakaṃ datvā tesam purato pātiyo ṭhapesuṃ.
 Sambhūto muddhādhātuko²⁵ viya hutvā sitalo ti saṇṇāya pā-
 yasaṇḍam ukkhipitvā²⁶ mukhe ṭhapesi, so tassa ādittaayogulo
 viya mukhaṃ dahi²⁷, so kampamāno satim anupaṭṭhāpetvā
 Cittapaṇḍitaṃ oloketvā caṇḍalabhāsāya „evam²⁸ khaḷu²⁹“ ti

¹ B^d adds va. ² C^k -nā. ³ B^d bare. ⁴ B^d -sum. ⁵ B^d adds bhādika. ⁶ B^d
 mantetvā. ⁷ C^k jdm. ⁸ B^d -mā ti. ⁹ C^k -vavattena. ¹⁰ B^d adds brahmaṇa
 māṇavavapṇena takkaṣilaṃ gantvā. ¹¹ C^k tiṭṭhāti, B^d niṭṭhitaṃ. ¹² all three
 MSS. -i. ¹³ B^d -nikam. ¹⁴ C^k tasmim. ¹⁵ C^k vassī. ¹⁶ C^k māna-. ¹⁷ C^k
 muddhādh-, B^d lucāha-. ¹⁸ C^k ukkhitvā. ¹⁹ B^d dahati. ²⁰ B^d eva ²¹ C^k
 khaḷu, B^d khaḷu khaḷu, C^k kaḷu?

- āha. So pi tath' eva satim anupaṭṭhāpetvā caṇḍālabhāsāya¹
 „niggala' niggala'²“ ti āha. Māṇavā aññamaññaṃ oloketvā
 „kimbhāsā nām' esā“ ti vadiṃsu. Cittapaṇḍito maṅgalaṃ
 abhāsi. Māṇavā⁴ nikkhamitvā vaggavaggā hutvā tattha tattha'⁵
 5 nisiditvā bhāsaṃ sodhentā „caṇḍālabhāsā“ ti ṭatvā „are
 duṭṭhacaṇḍālā, ettakaṃ kālaṃ 'brāhmaṇā v' amhā'⁶“ ti vatvā
 vañcayitthā⁸ „ti ubho pi ne' pothayimṃsu. Ath' eko sappuriso
 „apethā“ 'ti vāretvā „ayaṃ tumhākaṃ jātiyā doso. gaḇḇhatha,
 katthacid eva¹⁰ pabbajitvā jīvaṭhā“ 'ti te uyyojesi. Māṇavā
 10 tesāṃ caṇḍālabhāvāṃ ācariyassa ārocesuṃ. Te pi araṇṇaṃ
 pavisitvā isipabbajjāṃ pabbajitvā nacirass' eva¹¹, taṭṭa cavitvā
 Neraṇjaraṃ tīre migiyā kucchismiṃ nibbattiṃsu. Te mātu-
 kucchito nikkhantakālaṭo paṭṭhāya¹² ekato vicaranti, vinābhavi-
 tuṃ na sakkonti. Te ekadivasāṃ gocaraṃ gāhetvā ekasmiṃ
 15 rukkhamūle sīsena sīsāṃ siṅgena siṅgaṃ tuṇḍena tuṇḍaṃ
 alliyāpetvā romanthayamāne¹³ ṭhite disvā eko luddo¹⁴ sattim
 khipitvā ekappahāren' eva jīvitā voropesi. Tato cavitvā
 Nammadāṭṭire¹⁵ ukkusayoniyaṃ nibbattiṃsu. Tatrāpi te vuḍ-
 dhippatte¹⁶ gocaraṃ gāhetvā sīsena sīsāṃ tuṇḍena tuṇḍaṃ
 20 alliyāpetvā ṭhite disvā eko yaṭṭhiluddako ekappahāren' eva
 bandhitvā vadhi. Tato pana cavitvā Cittapaṇḍito¹⁷ Kosambi-
 yaṃ purohitassa putto hutvā nibbatti¹⁸. Sambhūtaṇḍito
 Uttarapañcālārāṇṇo putto hutvā nibbatti. Te nāmagahaṇa-
 divasato paṭṭhāya attano jātim sarimṃsu. Tesu¹⁹ Sambhūta-
 25 paṇḍito niraṇṭaraṃ sarituṃ asakko catutthaṃ caṇḍāla-jātim eva
 anussarati, Cittapaṇḍito paṭipāṭiyā catasso pi²⁰, (add: so?) soḷasa-
 vassakāle nikkhamitvā Himavantaṃ pavisitvā isipabbajjāṃ

¹ B^d adds eva, B^e evaṃ. ² B^d omits niggala. ³ C^s niggalla niggallā, B^e niggilā.
⁴ B^d adds bahl. ⁵ C^k only one tattha. ⁶ B^d caṇḍālabhāsaṃ. ⁷ C^ks camhā,
 B^d brahmaṇāmhā. ⁸ C^s vañcitthā. ⁹ B^d te. ¹⁰ B^ds esse. ¹¹ C^k cirasseneva, C^s
 cirassaneva. ¹² C^ks rōmanta-, B^d romaḍhayamāne corr. to romandha-, B^e
 romayamāne. ¹³ B^d luddāko. ¹⁴ B^d rammadānādīṭṭire. ¹⁵ B^d vuḍḍhi-. ¹⁶ C^k
 adds pana vitva, C^s pana cavitvā cittapaṇḍito. ¹⁷ C^ks omṣ nibbatti. ¹⁸ B^d
 omits tesu. ¹⁹ B^d tisso jātiyo in the place of pi.

pabbajitvā jhānābhiññam¹ nibbattetvā jhānasukhena vītinā-
mento² vasi. Sambhūtapañḍito pitu accayena chattam³ ussā-
petvā chattamaṅgaladivase⁴ yeva mahājanamajjhe maṅgala-
gītām katvā udānavasena dve gāthā abhāsi. Tam sutvā „am-
hākam rañño maṅgalagītān“ ti orodhāpi gandhabbāpi tam eva 5
gītām gāyanti, anukkamena „rañño piyagītān“ ti sabbe pi
nagaravāsino tam eva gāyanti. Cittapañḍito Himavantapadesa
vasant⁵ yeva „kin nu kho mama bhātikena Sambhūtena chat-
tam laddham udāhu na tāvā“ ti upadhārento laddhabhāvaṃ
ñatvā „navarajjam⁶ tāva idāni⁷ bodhetum na⁸ sakkhissāmi“, 10
mahallakakāle nam upasamkamitvā dhammam kathetvā pabbā-
jessāmīti“ cintetvā paṇṇāsa vassāni āgantvā⁹ rañño putta-
dhitāhi vaḍḍhitakāle iddhiyā gantvā uyyāne otaritvā maṅgala-
silāpatte suvaṇṇapaṭimā viya nisīdi. Tasmim khaṇe eko
dārako¹⁰ tam gītām gāyanto dārūni uddharati. Cittapañḍito 15
tam pakosi. So āgantvā vanditvā atthāsi. Atha nam āha:
„tvam pāto paṭṭhāya imam eva gītām gāyasi, kim aññam na
jānāsīti“. „Bhante aññāni pi bahūni jānāmi, imāni pana me¹¹
rañño piyagītāni, tasmā imān’ eva gāyāmīti“. „Atthi pana
rañño gītassa paṭigītām gāyanto“ ti. „N’ atthi bhante“ ti. 20
„Sakkhissāmi pana tvam paṭigītām gāyitum“ ti. „Jānanto
sakkhissāmīti“. „Tena hi tvam raññā¹² dvīsu gītesu gāyitesu¹³
idam tayema¹⁴ katvā gāyassū¹⁵“ ti gītām datvā¹⁶ „gantvā¹⁷ rañño
santike gāyi¹⁸, rājā te pasīditvā mahantaṃ issariyaṃ dassa-
tīti“ uyyojesi. So sīgham mātu santikaṃ gantvā attānaṃ 25
alamkārapetvā rājadvāraṃ gantvā „eko kira dārako tumhehi
saddhim paṭigītām gāyissatīti“ rañño ārocāpetvā „āgacchatu“
ti vutte gantvā vanditvā¹⁹ „tvam kira tāta paṭigītām gāyissa-

¹ Bā -ññā. ² Bā -metvā. ³ -galika-. ⁴ Bā no vā. ⁵ Bā neva-. ⁶ Bā adds
gaṇṭhvāpi, Bā gantvāpi. ⁷ Bā nā, Ck omit na. ⁸ Ck -mi. ⁹ Cā āg-. ¹⁰
Bā adds rañño. ¹¹ Bā dve. ¹² Ck rañño. ¹³ Ck omit gāyitesu. ¹⁴ Ck na-
yena. Cā taya, Bā tatīyaṃ. ¹⁵ Ck gāyissā, Cā gāyissa, Bā gāyissu. ¹⁶ Ck
bhātvā. ¹⁷ Ck adda satto. ¹⁸ so all three MSS. for gāhi or gāyissasi? ¹⁹
Bā ekamantaṃ, atthāsi.

Tattha sutamaññato¹ ti ahañ Sambhūtaṃ bhātā Citto nāma² ti vada-
dantassa Cittassa³ eva nu te santikā sutan ti attho, koci nañ ti udāhu mayā
Sambhūtarañño bhātā Citto diṭṭho ti koci te etam atthañ ācikkhi⁴, sugītā ti
sabbathāpi ayañ gāthā sugītā, n' atth' ettha mama kaṃkhā, gāmaṃvaraṃ
satañca⁵ ti gāmaṃvaraṃ te satam dadasmīti vadati

5

Taṭṭha⁶ dārako pañcamāñ gāthāñ āha:

5. Na cāhañ⁷ Citto⁸, sutam aññato me,

isi⁹ ca me etam atthañ asaṃsi,

gantvāna rañño paṭigāhi gātham,

api te varaṃ¹⁰ attamano dadeyyā¹¹ ti. 29.

10

Tattha etamattāñ ti tumbhākaṃ uyyāne nisinnā eko isi mayhañ etam
atthañ ācikkhi,

Tam sutvā rājā „so, yama bhātā Citto bhavissati, idāñ'
eva nañ gantvā passissāmīti“ purise āṇāpento gātha-
dvayañ āha:

15

6. Yo jentu ve rājarathe sukate cittasibbane,

kaccāhañ nāgānañ bandhatha, gīveyyaṃ paṭimuñcatha. 30.

7. Āhaññāraṃ¹² bherimudiñgasamkhe,

sīghāni yānāni ca yojayantu,

ajj' ev' ahañ¹³ assamañ tam gamissaṃ

20

yatth' eva dakkhissaṃ¹⁴ isin nisinnā ti. 31.

Tattha āhaññāraṃ ti āhaññantu¹⁵, assamañ tam ti tam assamañ

So evaṃ vatvā vararathaṃ¹⁶ abhiruyha sīghaṃ gantvā
uyyānadvāre rathaṃ ṭhapetvā Cittapaṇḍitaṃ upasaṃkamitvā
vanditvā ekamantañ nisinnā tuṭṭhamānaso atṭhamāñ gā- 25
thañ āha:

8. Suladdhalābhā¹⁷ vata me ahosi

gāthā sugītā parisāya majjhe,

so¹⁸ 'hañ isin silavatūpapannaṃ

disvā patito sumapo 'hañ asmīti. 32

30

¹ Bds add te. ² all three MSS. -kkhīm. ³ Cks vāhañ. ⁴ Cks etto. ⁵ Ck Bds -i.
⁶ Bds api nu vo dhanam, api nu te dhanam. ⁷ Bds āhaññantu. ⁸ Bds ajje-
vāhañ. ⁹ read: assam? ¹⁰ Bds āhaññantu ti āhanantu. ¹¹ Ck varathaṃ, Ck
vaparathaṃ. ¹² Bds abho. ¹³ Ck yo.

'Tass' attho: suladdhalābho vata¹ mayham chattamaṅgaladivase parisāya majjhe, gītagāthā sugītā vata ahoṣi, sv-āham ajja silavatasampannaṃ isin diṣvā pītisomanassappatto jāto ti

So Cittapaṇḍitassa diṭṭhakālato paṭṭhāya somanassap-
5 patto „bhātikassa me pallaṅkam attharathā“ 'ti ādini ānā-
pento navamaṃ gātham āha:

9. Āsanaṃ udakaṃ pajjam² patigaṇhātu³ no bhavaṃ,
agghe bhavantaṃ pucchāma, agghaṃ kurutu no bhava⁴ ti. 33.

Tattha agghe ti atthino dātabbayuṭtakasmiṃ agghe bhavantaṃ apucchāma,
10 kurutu no ti imaṃ no agghaṃ bhavaṃ patigaṇhātu⁵.

Evam madhurapaṭisanthāraṃ katvā⁶ rājāṃ majjhe bhin-
ditvā dento itaraṃ gātham āha:

10. Rammaṃ ca te āvasathaṃ karontu,
nārigaṇehi paricārayassu⁷,
15 karohi okāsaṃ anuggahāya,
ubho p' imaṃ issariyaṃ karomā 'ti. 34.

Tattha issariyaṃ ti Kampillaraṭṭhe⁸ Uttarapañcālanagare rājāṃ majjhe
bhinditvā dve pi janā karoma anubhavāma.

Tassa taṃ vacanaṃ sutvā Cittapaṇḍito dhammaṃ desento
20 cha gāthā abbāsi:

11. Disvā phalaṃ duccharitassa rāja
atho suciṇṇassa mahāvīpākam
attānam eva⁹ paṭisaññamissaṃ,
na paṭthaye¹⁰ puttaṃ pasuṃ dhanam vā. 35.
25 12. Das' ev' imā vassadasā macceṇaṃ idha jīvitaṃ,
appattaṃ ñeva¹¹ taṃ odhiṃ nalo chinno va sussati. 36.
13. Tattha kā nandikā khiḍḍā kā rati kā dhanesaṇā,
kim me puttehi dārehi, rāja mutto 'smi bandhana. 37
14. So ahaṃ su-ppajānāmi¹², macceṇ me na-ppamajjati,
30 antakenāhipannassa kā rati kā dhanesaṇā. 38.

¹ Bā addo me ti. ² Bā majjam. ³ Bā paṭti-. ⁴ Bā omīto paṭti-. ⁵ Bā paṭti-
cāri-. ⁶ Cko parivāra-. ⁷ Bāo kapila-. ⁸ Cko evam. ⁹ Cko yāsi. ¹⁰ Cko apattaṃ
ñeva, Bā appattaññeva. ¹² Bā so hametaṃ pa-

15. Jātī narāṇaṃ adhamā janinda

caṇḍālayonī dipadākaniṭṭhā¹,

sakehi kammehi supāpakehi

caṇḍālagabbhe avasimha pubbe. 39.

16. Caṇḍālāhumha Avantīsu² migā Nerañjaraṃ patiukkuṣā Nannadātīre³ tyajja brāhmaṇakhattiya. 40.

Taṭṭha duccecaritassā⁴ 'ti mahārāja tvaṃ sucaritassā⁵ eva phalaṃ jānāsi, ahaṃ pana duccecaritassāpi phalaṃ passāmi yeva, mayam⁶ ubho duccecarita-phalena ito catutthe attabhāve caṇḍālayoniyam nibbattā, tattha narāṇaṃ sīlaṃ rakkhivā tassa phalena tvaṃ khattiya-kule nibbatto ahaṃ brāhmaṇa-kule, ev⁷ 10 ahaṃ⁸ duccecaritassā⁹ phalaṃ sucinnassa ca mahāvīpakaṃ disvā attānaṃ eva sīlasaṇṇāmena paṭisaṇṇānamissam, puttāṃ vā pasuṃ vā dhaṇaṃ vā na patthemī, dasayimā vassadasā¹⁰ ti mahārāja mandadasakaṃ khiddādasakaṃ vaṇṇa-dasakaṃ baladasakaṃ paññādasakaṃ hānidasakaṃ¹¹ pabbhāradasakaṃ vaṇṇa-dasakaṃ¹² momūhadāsakaṃ sayanadasakaṃ ti imesaṃ hi dasannaṃ dasakānaṃ 15 vasena das¹³ eva vassadasā imesaṃ¹⁴ maccānaṃ idha¹⁵ manussaloke jīvitaṃ, tayidaṇaṃ niyamaṇa¹⁶ sabbā¹⁷ ekādasā¹⁸ pāpuṇāti, atha kho appattaṃ nēva taṃ odhiṃ naṃ chinno va sussaṭṭi, ye pi sakalam vassasattaṃ jivanti tesam pi mandadasake pavattarūpā¹⁹ rūḍḍhaṇamā²⁰ chinditvā²¹ ātape khittanalo viya taṭṭh²² eva sussanti antaradhāyanti, taṃ odhiṃ atikkamitvā khiddādasakaṃ na 20 pāpuṇāti, tatthā khiddādasakādīsu pavattā vaṇṇadasakādīni, tatthā 'ti tasmiṃ evaṃ sussamaṇe jīvite kamaṃ ca kāmagaṇe nissāya abhinandanā²³ kā kāyakilāvasena²⁴ khiddā kā somanassavasena rati kā dhanesana, kim me puttēhi kiṇi dārehi²⁵, mutto 'smi etamhā puttadārabandhanā ti attho, antakenādhīpanassā²⁶ jivitantakarena maccunā abhibhūṭassa, dipadā²⁷ kaniṭṭhā ti 25 dipadānaṃ²⁸ antare lāmakā, avasimhā²⁹ 'ti dve pi mayam vasimha, caṇḍālāhumhā³⁰ 'ti mahārāja ito pubbe catutthajāti³¹ Avantiraṭṭhe³² Ujjeninagare caṇḍālāhumhā³³. Tato cavitvā Nerañjaraṃ pati³⁴ Nerañjarātīre³⁵ ubho migā ahumhā, tattha dve pi ambe ekasmiṃ rukkhamaṇe aṇṇamaṇṇānaṃ nissāya ṭhite eko ludako eken³⁶ eva sattippahārena³⁷ jivitā voropesi Tato cavitvā³⁸ Nannadānadi- 30 tīre³⁹ kurarā ahumhā⁴⁰, tatthāpi⁴¹ no nissāya ṭhite eko nesādo ekappahārena⁴² eva bandhitvā jivitakkhayaṃ pāpesi. Tato cavitvā tyajja brāhmaṇakhattiya

¹ Bā dvī. ² Bā -humhā avantī. ³ Bā ramma-. ⁴ Bā adds hi. ⁵ Bā etāhaṃ. ⁶ phalaṃ jānāsi - - duccecaritassa waṇṇaṃ in C°. ⁷ C° omits dasakaṃ. ⁸ C° paṭhaṅka-. ⁹ C° imaṃ. ¹⁰ so C°; C° tasidāṃ na niyamaṇa, Bā naṃ niyamaṇa corr. to na ni-. ¹¹ Bā adds eva. ¹² Bā -dasā corr. to dasa. ¹³ Bā -ttā- ¹⁴ C° rūpā-. ¹⁵ Bā vich-. ¹⁶ Bā nanditā. ¹⁷ Bā -khiddāvasena. ¹⁸ C° adds murehi. ¹⁹ Bā dvī-. ²⁰ so Bā MSS. ²¹ C° ahumhā. ²² Bā -tiṭṭhā. ²³ Bā -rānādītīre. ²⁴ Bā adds ukkuṣā. ²⁵ Bā rammadātīre. ²⁶ Bā ukkuṣāhumhā. ²⁷ Bā tatthāpi.

ti te mayam ajja brāhmanakhattiyā jātā, nham Kosambiyam brāhmaṇakule nibbatta, tvaṃ idha rājā jāto ti.

Evam assa¹ atīte² lāmakajātiyo pakāsetvā idāni imissāpi jātiyā āyusamkhārāparittatam³ dassetvā puññassa⁴ ussāham janento catasso gāthā abhāsē:

17. Upanīyatī⁵ jīvitam appamāyu,
jarūpanītassa na santi tāṇā,
karohi Pañcāla mam' eta⁶ vākyam,
mā kāsi kammāni dukkhudrayāni⁷. 41.
- 18 Upanīyatī⁵ jīvitam appamāyu,
jarūpanītassa na santi tāṇā,
karohi Pañcāla mam' eta⁶ vākyam,
mā kāsi kammāni dukkhapphalāni. 42.
19. Upanīyatī⁵ jīvitam appamāyu,
jarūpanītassa na santi tāṇā,
karohi Pañcāla mam' eta⁶ vākyam,
mā kāsi kammāni rajassirāni. 43.
20. Upanīyatī⁵ jīvitam appamāyu,
vaṇṇam jarā hanti narassa jīyato
karohi Pañcāla mam' eta⁶ vākyam,
mā kāsi kammam¹⁰ nirayūpapattiyā¹¹ ti. 44.

Tattha upanīyatīti mahārāja idam jīvitam maraṇam upagacchatī¹², idam hi imesaṃ sattānaṃ appamāyūṃ samkhārāparittatāya pi tītiparicattāya pi¹³ parittam suriyuggamane tiṇagge ussāvabindusadisaṃ, na santi tāṇā ti na hi jarāmarapaṇi upanītassa puttādayo tāṇā¹⁴ nāma honti, mama eta¹⁵ vākyan ti mama etaṃ vacanaṃ, mā kāseti mā rūpādīkamaṇe¹⁶ hetu paṇādam āpajjitvā nirayādisu dukkhavaḍḍhanāni kammāni kari, dukkhapphalāniti dukkhavipākāni, rajassirāniti kilesarajona okiṇṇasāsāni, vaṇṇan ti jīraṇānassa narassa sariravaṇṇaṃ jarā hanti, nirayūpapattiyā ti nirasāde niraye up-
20 pajjanatthāya¹⁶.

¹ B⁴ evam tassa. ² B⁴ -tā. ³ C^k -tā, B⁴ -kū. ⁴ B⁴ -puññesu. ⁵ both MSS. -ti. ⁶ B⁴ eva. ⁷ so C^k; B⁴ dukkhindriyāni. ⁸ B⁴ -MSS. eva. ⁹ B⁴ -yūm.
¹⁰ B⁴ -āni. ¹¹ B⁴ nirayūpapattiyā, C^k nirayūpattiyā. ¹² C^k -gaethi. ¹³ C^k sarasāparicattāya tītipariyattāya in the place of samkhārā - - - . ¹⁴ B⁴ eva.
¹⁵ so C^k; B⁴ -nā for nānā. ¹⁶ C^k -yam.

M-tte kathente řājā tussitvā¹ tisso gāthā abhāsi:

21. Addhā hi saccaṃ vacanaṃ tav' etaṃ,
yathā isi² bhāsasi evam etaṃ,
kāma ca me santi anappārūpā,
te duccajā³ mādisakena bhikkhu. 45.

5

22. Nāgo yathā paṃkamajjhe vyasanno⁴
passaṃ thalaṃ nābhisambhoti⁵ gantuṃ
evam p' ahaṃ⁶ kāmapaṃke vyasanno⁴
na bhikkhuno maggaṃ anubbajāmi. 46.

23. Yathāpi mātā ca⁷ pitā ca⁸ puttam
anu-āṣare kinti sukhī bhaveyya⁹
evam pi maṃ tvaṃ¹⁰ anusāsa bhante
yam ācāraṃ¹¹ pecca sukhī bhaveyyan ti. 47.

10

Tattha anappārūpā ti aparittajātikā bahū aparimitā, te duccajā¹⁰
mādisakenā¹¹ ti bhātika tvaṃ kilese pahāya thito, ahaṃ pana kāmapaṃke¹²
nimuggo, tasmā mādisakena¹³ te kāma duccajā, nāgo yathā ti iminā attano
kāmapaṃke nimuggabhāvassa upamaṃ dasseti, tattha vyasanno¹⁴ ti visanno¹⁵
anupavitto¹⁶, ayam eva vā pāṭho, maggaṃ ti tumbhakaṃ ovādānusāsanimaggaṃ
nānubbajāmi pabbajituṃ na sakkomi, idh' eva pana me thitassa ovādāni dethā
'ti, anu-āṣare ti anusāsanti. 20

Atha naṃ M. āha:

24. Nō ce tuvaṃ¹⁷ ussahase¹⁸ janinda
kāme ime mānusaḥ pahātuṃ
dhammaṃ¹⁹ balim paṭṭhapayassu²⁰ rāja
adhammakāro ca²¹ te mā hu raṭṭhe. 48.

25

25. Dūtā vidhāvantu²² disā catasso
nimantakā²³ samaṇabrāhmaṇānaṃ,
te annapānena²⁴ upaṭṭhahassu
vatthena senāsanapaccayena ca. 49.

¹ B^d bujhātvā. ² both MSS -ī. ³ C^k duccakā. ⁴ C^k vyasanto, B^d byasanno.

⁵ B^d -sabbhotu. ⁶ C^k evam-, B^d evamaham. ⁷ C^k va. ⁸ tam odhīm atikka-

mitvā - - - sukhī bhaveyya wantuṃ in C^s. ⁹ B^d yathā ciraṃ. ¹⁰ C^k omit

te duccajā. ¹¹ B^d -ena. ¹² C^k vyasanto, B^d byasanno. ¹³ C^k visante, C^s

visanne, B^d visanno. ¹⁴ C^s pavitto. ¹⁵ C^k tvaṃ. ¹⁶ all three MSS, ussā-

¹⁷ B^d dhammā. ¹⁸ C^s -passu, C^s -passu, B^d upaṭṭhahassu. ¹⁹ C^k omit ca.

²⁰ B^d -ti. ²¹ B^d -th-. ²² C^k sanna-.

26. Anuena pānena pasannacitto
santappaya samaṇabrāhmaṇe ca,
datvā ca bhutvā ca yathānubhāvaṃ
anindito saggaṃ upeti tñānaṃ. 50.
27. Sace ca taṃ¹ rāja mado saheyya
nāriganēhi² paricārayantaṃ³
imam eva gāthaṃ manasīkarohi
bhāsehi c' enaṃ⁴ parisāya majjhe: 51.
28. Abbhokāsasayo jantu vajantiyā⁵ khīrapāyito
parikiṇṇo supānehi sv-ājja⁶ rājā ti vuccatīti. 52.

Tattha⁷ dhammaṃ⁸ balin ti dhammena samena anāgittavalin⁹ gaṇha
'ti attho. adhammakāro ti porānakarājūhi tñāpitaṃ vinicchayadhammaṃ
bhinditvā pavattā⁹ adhammakiriya, nimaṇṭakā¹⁰ ti dhammikasamaṇabrāhmaṇe
nimantetvā pakkosakā, yathānubhāvaṃ ti yathābalaṃ ya'āsattin, imameva
15 gāthan ti idāni vattabbaṃ sandhāyāha, tatrāyaṃ adhippāyo: mahārāja sace
taṃ mado abhibhaveyya sace te nāriganaparivutassa rūpādayo¹¹ vā¹² kāmagine
rajjasukhaṃ vā ārabba māno uppajjeyya ath' evaṃ¹² cīnteyyāsi: ahaṃ pure
caṇḍālayoniyāṃ nibbatto channassa tiṇakuṭṭimattassa¹³ abhāvā abbhokāsasayo aho-
sīm, tadā hi me¹⁴ natā caṇḍālī araṇṇaṃ¹⁵ dūrapannādināṃ atthāya¹⁶ gacchanti
20 maṃ kukkuraganassa majjhe abbhokāse nippajjāpetvā attano khīraṃ pāyitvā
gacchati, so 'ham kukkurehi parivārīto tehi yeva saddhīm sunakhiyā khīraṃ
pivītvā vadāhito, evaṃ nīcajacco hutvā ajja rājā nāma jāto ti. Iti kho tvaṃ¹⁷
mahārāja iminā attena attānaṃ ovaḍanto yo¹⁸ pubbe abbhokāsasayo jantu
araṇṇaṃ¹⁵ vajantiyā caṇḍāliya ito c' ito ca anusaṃcantaṃ¹⁹ seṇakhiyā²⁰
25 khīraṃ pāyito supānehi²¹ parikiṇṇo²² vadāhito so ajja rājā ti vuccatīti²³ imaṃ
gāthaṃ bhāseyyāsi.

Evaṃ M. tass' ovādaṃ²⁴ datvā „dinno te mayā ovādo,
idāni tvaṃ pabbaja vā mā vā attanā va attano kammassa²⁵
vipākāṃ paṭisevissāmi²⁶“ vatvā ākāse uppatitvā tassa mat-
30 thake pādarajam²⁷ pātentō Himavantaṃ eva gato. Rājāpi taṃ

¹ C^o sace taṃ? B^d sace taṃ. ² all three MSS. -ri-. ³ B^d -riyantaṃ. ⁴ C^o
bhāsehi me naṃ. ⁵ C^o echantyā. ⁶ C^o echanajatyā corr. to echanatyā. ⁷ B^d
evajja. ⁸ B^d adds ussahase ti ussahāsi. ⁹ B^d dhammi. ¹⁰ C^o -tta-. ¹¹ B^d -ti-.
¹² B^d omits vā. ¹³ C^o atthemah. ¹⁴ B^d -sepi. ¹⁵ C^o maṃ. ¹⁶ B^d -ñā.
¹⁷ C^o -paṇṇamakaviādināṃ ādāya. ¹⁸ C^o -makaci ādināṃ ādāya. ¹⁹ C^o taṃ. ²⁰
B^d yoso, C^o so. ²¹ B^d -saṃsar-. ²² B^d omits ca. ²³ C^o -ṇa, B^d sunakhehi
²⁴ C^o -ṇa. ²⁵ B^d vuccatī. ²⁶ B^d tassa o-. ²⁷ C^o kammam. ²⁸ C^o -vissa-
miti, B^d -vissatīti. ²⁹ B^d pādarajam, C^o rājam

disvā uppannasamvego jettḥaputtassa rajjam datvā balakāyaṃ
nimantetvā Himavantābhimukho pāyāsi. M. tassa gamanaṃ¹
natvā isigaṇaparivuto āgantvā taṃ² ādāya gantvā pabbājetvā
kaṣiṇaparikkammaṃ ācikkhi. So jhānābhinnāṃ nibbattesi. Iti
te ubho pi³ Brahmalokūpagā ahesuṃ. 5

S. i. d. ā. „evaṃ bhikkhave porāṇakapaṇḍitā tiṇi cattāri bha-
vantarāṇi gacchantāpi⁴ dāhaviṣṣāsā va ahesuṃ“ ti vatvā j. s.: „Tadā
Sambhūtapāṇḍito Anando ahoṣi, Cittapāṇḍito aham evā“ ti. Citta-
Sambhūta-jātakaṃ.

3. Sivijātaka.

10

Dūre apassanthero ti.⁵ Idam S. J. v. asadisadānaṃ ā. k.
Taṃ Atṭhanipāte Govirajātake⁶ vitthāritam eva. Tadā pana rājā
sattame divase sabbaparikkhāre datvā anumodanaṃ yāci. S. akatvā⁷
va pakkāmi. Rājā bhuttapātārāso vihāraṃ gantvā „kasmā bhante
anumodanaṃ akatthā“⁸ ti āha. S. „asuddhā mahārāja parisā“ ti 15
vatvā „na ve kadariyā devalokaṃ vajantitī“ gāthāya dhammaṃ desesi.
Rājā pasāditvā saḥassasagghanakena⁹ siveyyakena uttarāsaṃghena
T-taṃ pūjetvā nagaraṃ pāvīsi. Punadvise dh. k. s.: „āvuso Kosala-
rājā asadisadānaṃ datvā tādiseṇāpi dānena atitto Dasabalena dhamme
desite puma satasahasasagghanakam¹⁰ siveyyakavattamaṃ adāsi, yāva 20
atitto vatāva¹¹ dānena rājā“ ti. S. āgantvā „kāya nu 'ttha bhik-
khave e. k. s.“ ti pucchitvā „imāya nāmā“ ti vutte¹² „bhikkhave
bāhirabhaṇḍam nāma sudinnaṃ¹³, porāṇakapaṇḍitā sakala-Jambudīpaṃ
unnaṃgalaṃ katvā devasikam¹⁴ chasatasahasasapariccāgena dānaṃ
dadamānā bāhiradānena atittā 'piyassa dātā piyaṃ labhatīti¹⁵ sam- 25
pattānaṃ¹⁶ yācakānaṃ akkhini uppājetvā adamsū“ ti vatvā ā. ā.:

A. Siviraṭṭhe Ariṭṭhapuranagare Sivimahārāja r.
kārente M. tassa putto hutvā nibbatti. Sivikumāro ti 'ssa
nāmaṃ karimsu. So vayappatto Takkaṣilaṃ gantvā uggahita-

¹ Jd tassāga-. ² Ck naṃ, Bā omits taṃ. ³ Bā gantvāpi. 3. Cfr. Cariyāpi-
taka p. 77. ⁴ so Ck, see vol. III, 469; Bā sīvirajātake. ⁵ Ck katvā, Bā avatvā.

⁶ so Ck; Bā na karitthā, Bā na katvāritthā. ⁷ Bā sātassahasasagghena. ⁸ C
atittāvuso, Bā atitto ta ā-. ⁹ Bā add na. ¹⁰ Ck suddam. ¹¹ Bā repeats de-.

¹² Ck -ntti. ¹³ Bā -tm.

sippo āgantvā pitu sippam dassetvā uparajjam labhivā aparabhāge pitu accayena rājā hutvā agatigamanam pahāya dasarājadhamme akopetvā dhammena r. kārento catūsu dvāresu nagaramajjhe nivesanadvāre¹ ti cha dānasālā² kāretvā devasikam chasatasahassapariccegena mahādānam pavattesi, atthamicātuddasapannarasesu³ niccam dānasālam gantvā dānam olokesi. So ekadā punnamadvase pāto va samussitasetachatte rājapallamke nisinnō attanā⁴ dinnadānam āvajjanto⁵ 'bāhira-vatthum attanā adinnam nāma adisvā „mayā bāhira-vatthum adinnam nāma n' atthi, na mam bāhiradānam toseti, aham ajjhakkadānam dātukāmo, aho vat' ajja mama⁶ dānasālagata-kāle⁷ kocid' eva⁸ yācako bāhira-vatthum⁹ ayācitvā¹⁰ ajjhakkassa nāmam gaṇheyya, sace¹¹ me koci hadaya-māmsassa nāmam gaṇheyya kaṇayena¹² uram paharivā pasannaudakato sanālam padumam uddharanto viya lohitabindūni paggharanta¹³ hadayam niharitvā dassāmi, sace sarīramāmsassa nāmam gaṇheyya avalekhanasatthera¹⁴ lekhe¹⁵ viya sarīramāmsam otāretvā dassāmi, sace me koci¹⁶ lohitassa nāmam gaṇheyya¹⁷ ammuḷhe pakkhipitvā¹⁸ upanītabhājanam pūretvā lohitam¹⁹ niharanti, sace vā pana koci²⁰ 'gehe me kamman na-ppavattā²¹, gehe me dāsakamman karohīti²² vadeyya rājavesam apantvā²³ bāhi²⁴ thatvā²⁵ attānam²⁶ sāvetvā dāsakamman karissāmi, sace me²⁷ koci akkhina²⁸ nāmam gaṇheyya tālamiṭṭham²⁹ niharanto viya akkhini uppātetvā dassāmīti³⁰ cintesi. Iti so³¹

Yam kiñci mānusaṃ dānam adinnam me na vijjati
yo pi yāceyya mam cakkhum dadeyyam avikampito tē
cintetvā solasahi gandhodakaghaṭehi nahātvā sabbālamkāra-
paṭimandito nānaggarasabhojanam bhūñjitvā alamkāra-hatthik-

¹ Bds ad- cā. ² Bds -lāyo. ³ Bds -catuddasapannarasesu. ⁴ Bds -no. ⁵ Cks mayi. ⁶ C Bds -lamga-. ⁷ Cks kodava. ⁸ Cks āy-. ⁹ Bds ad- hl. ¹⁰ Cks kanasena. ¹¹ Cks kanasena. ¹² Cks repeats pa-. ¹³ Bds -sā. ¹⁴ Cks lekhaṇto. ¹⁵ Bds telasīṇa likkhanato. ¹⁶ Bds omits me koci. ¹⁷ Cks pakkhāpittvā. ¹⁸ Bds -vatti. ¹⁹ Bds bāhiraṃ kaṭṭha. ²⁰ Cks bāhi thatvā. ²¹ Cks -vā. ²² Bds omits me. ²³ Bds -bijaṃ. ²⁴ Bds -na.

khandhavaragato dānaggaṃ agamāsi. Sakko tassa ajjhāsayaṃ
viditvā „Sivirājā ‘ajja sampattayācakānaṃ cakkhūni uppāṭetvā
dassāmīti’ cintesi, sakkhissasi nu kho dātuṃ udāhu no“ ti
tassa vimaṃsauatthāya jarāpatto andhabrahmaṇo viya hutvā
rañño dāṇaggaṃ gamanakāle ekaṣṇim unnatapadese hatthaṃ 5
pasāretvā rājānaṃ jayāpetvā aṭṭhāsi. Rājā tadabhimukhaṃ
vāraṇaṃ pesetvā „brāhmaṇa kiṃ vadesīti“ pucchi. Atha naṃ
Sakko „mahārāja tava dāṇajjhāsayaṃ nissāya samuggagatena
kittighosena sakalalokasannivāso nirantaro¹, ahañ ca andho,
tvaṃ dvicakkhū²“ ti vatvā cakkhuṃ yācanto paṭhamaṃ gā- 10
tham āha³:

1. Dūre apassan therō va⁴ cakkhuṃ yācitum āgato,
ekanettā bhavissāma, cakkhuṃ me dehi yācito ti. 53.

Tattha dūre ti ito dūre vasanto, therō⁵ ti jarājīṇṇo⁶, therō⁷, ekanettā
ti ekaṃ nettaṃ mayhaṃ dehi, evaṃ dve pi⁸ ekanettā bhavissāma⁹. 15

Taṃ sutvā M. „idān’ evāhaṃ pāsāde’ nisinno cintetvā
āgato, aho me lābhā¹⁰, ajja vata me manoratho matthakaṃ
pāpuṇissati, adinnapubbādānaṃ dassāmīti“ tuṭṭhamānaso duti-
yaṃ gātham āha:

2. Kenānusiṭṭho idha-m-āgato si 20
vanibbaka cakkhupathāni yācitum,
suduḍḍajaṃ yācasi uttamaṅgaṃ
yaṃ āhu nettaṃ purisena duccajan ti. 54.

Tattha vanibbakā¹¹ ‘ti taṃ ālapati, cakkhupathānīti cakkhūnaṃ¹²
etaṃ¹⁰ nāmaṃ, yaṃāhū¹¹ ‘ti yaṃ paṇḍitā duccajan ti kathanti. Itoparaṃ 25
uttānasambandhā¹¹ gāthā Pālinayen’ eva vedittabā¹².

3. Yaṃ āhu devesu Sujampatīti
Maghavā ti naṃ āhu manussa-loke,

¹ Bds - taran phuto. ² Oks omit va. ³ Bd omits jarā. ⁴ Bd adds viya. ⁵
Bd omits pi. ⁶ Bd -mitti, Bs -mitti. ⁷ Bd -dehi. ⁸ Bds -bho. ⁹ all three
MSS. -uam. ¹⁰ Bds -eva. ¹¹ Bd -a. ¹² Oks -am, Bd -o.

tenānūsīṭṭho idha-m-āgato 'smi
vanibbako cakkhupathāni yācitum. 55.

4. Vanibbako mayha vaṇim¹ anuttaram:

dadāhi me cakkhupathāni yācito,

5 dadāhi me cakkhupathāni anuttaram

yam āhu nettaṃ purisenā duccayam'. 56.

5. Yena atthena² āgañchi³ yam attham abhipatthayāmi

te te ijjhantu saṃkappā: labha cakkhūni brāhmaṇa. 57.

6. Ekan te yācamānassa ubhayāni dadāmi' ahaṃ,

10 sa⁴ cakkhumā gaccha janassa pekkhato,

yad icchase⁵ tvaṃ tan te⁶ samijjhatū 'ti. 58. *

15 Tattva vanibbako ti yācamānassa⁷ vaṇin ti yācamāni, te te⁸ ti te tava
tassa atthassa⁹ saṃkappā, sa cakkhumā ti so tvaṃ mayha cakkhūhi cakkhumā
huttvā, yadicchase¹⁰ tvaṃ tan te¹¹ samijjhatū 'ti yam tvaṃ mama sat-
tikā icchasi tam te samijjhatu.

Rājā ettakam kathetvā „idh' eva mayā akkhini. Uppāṭetvā
dātum asāruppan“ ti cintetvā brāhmaṇaṃ ādāya antepuṭaṃ
gantvā rājāsane¹² nisīditvā Sīvakaṃ¹³ nāma vejjaṃ pakkosā-
petvā „akkhim me soddehiti“ āha. „Amhākaṃ kira rājā
20 akkhini uppāṭetvā brāhmaṇassa dātukāmo“ ti sakalanagare
ekakolāhalam ahosi. Atha senāpatiādayo rājā¹⁴ vallabhā ca
nāgarā¹⁵ ca orodhā ca sabbe sannipatitvā rājānaṃ varentā
tisso gāthā avocum:

7. Mā no deva adā cakkhum, mā no sabbe parākari¹⁶,

25 dhanam dehi mahārāja muttā¹⁷ veṇṇariyā bahū. 59.

8. Yutte deva rathe dehi ājāniye c' alaṃkate¹⁸,

nāge dehi mahārāja hemakappanavāsase¹⁹. 60.

¹ Ck vaṇi, Bd vani; read: vanibbāno mayha vaṇim anuttaram? ² Bds add rājā
āha. ³ Cks annena. ⁴ Cks -ji, Bd āgacchati. ⁵ Cks sama. ⁶ Bds -si. ⁷
Cks dada te in the place of tan te. ⁸ Cks only one te. ⁹ Bd andhassa. ¹⁰
Bd -si. ¹¹ Ck natadā in the place of yad -- te, Cc tadate. ¹² Bd rājanive-
sane. ¹³ Bds sīvikaṃ. ¹⁴ Cks Bd na. ¹⁵ Bd parakkha-. ¹⁶ Bd omite c. ¹⁷
Cks -kappapa-, Bds -kappauj-.

9. Yathā taṃ Sivayo¹ sabbe sayoggā sarathā sadā²
samanā parikareyyuṃ³ evaṃ dehi rathesabhā⁴ 'ti. 61.

Tattha parākiriti⁴ pariccaji, akkhīsu hi dinnesu tvaṃ r. na kāressasi,
añño rājā bhavissati, evaṃ tayā mayā paricattā nāma bhavissāmā 'ti adhippā-
yen' evaṃ āhaṃsu, parikareyyuṃ⁵ ti parivāreyyūṃ, evaṃ dehitī yathā taṃ 5
avikalacakkhuṃ⁶ Sivayo⁶ parivāreyyūṃ evaṃ bāhiraḍḍhanā⁷ ev' essa dehi mā
akkhīni, akkhīsu⁸ dinnesu na taṃ Sivayo⁶ parivāressanti.

Atha rājā tisso gāthā abhāsi:

10. Yo ve dassan ti vatvāna adāne kurute mano
bhunya⁹ so patitaṃ pāsā¹⁰ gīvāya¹¹ paṭimuṇcati. 62. 10
11. Yo vā dassan ti vatvāna adāne kurute mano
pāpā pāpataro hoti sampatto Yamasādanam¹². 63.
12. Yaṃ¹³ hi yāce taṃ¹⁴ hi dade, yaṃ na yāce na taṃ dade,
sv-āhaṃ tam eva dassāmi yaṃ maṃ yācati brāhmaṇo ti. 64.

Tattha paṭimuṇcatitī paveseti, pāpā pāpataro ti lāmakāpi lāma- 15
kataro nāma hoti, sampatto Yamasādanam¹² ti Yamassa āpāpavattitīthā-
nāṃ, Ussadanirayaṃ esa-ppatto yeva nāma hoti, yaṃ hi yāce ti yaṃ yācako
yāceyya dāyako pi tam eva dadeyya na ayācetaṃ. ayaṃ ca brāhmaṇo maṃ
cakkhuṃ yācati na muttādikaṃ¹⁵ dhanam, tad ev' assāhaṃ¹⁶ dassāmitī vadati.

Atha paṃ amaccā „kiṃ patthetvā cakkhūni desīti“ 20
pucchantā

13. Āyuno vaṇṇan nu sukhaṃ balan nu
kiṃ patthayāno nu janinda desi,
kathaṃ¹⁷ hi rājā Sivinaṃ¹⁸ anuttaro
cakkhūni dajjā parolokahetū¹⁹ 'ti gātham āhaṃsu. 65. 25

Tattha parolokahetū 'ti mahārāja kathaṃ nāma tumbhādiso paṇḍita-
puriso sandittākaṃ¹⁹ Issariyaṃ pahāya parolokakatu cakkhūni dadeyyā²⁰ 'ti.

¹ Cs sithvayo, Rd siviyo, B² sithayo. ² Cks saha. ³ Cks -ki-. ⁴ B² pa-
rakka-. ⁵ B² -kalla-. ⁶ Bds sivi-. ⁷ Cks dehidhanam. ⁸ B² adda hi. ⁹ B²
bhunimam. ¹⁰ Cks pāyam. ¹¹ B² -yath. ¹² all three MSS. -dhanam. ¹³ B²
yaṃ. ¹⁴ B² tad, Cks ta. ¹⁵ Bds omī kam. ¹⁶ B² eva svāhaṃ. ¹⁷ B² kathaṃ.
¹⁸ Ck -vī-. ¹⁹ Cks -tīth-. ²⁰ Bds -yyāthā.

Atha nesam kathento rājā gātham āha:

14. Na v' āham etaṃ yasasā¹ dadāmi,
na puttam icche na dhanam na raṭṭham,
sataṃ ca dhammo carito purāṇo,
5 icc-eva dāne ramate² mano maman³ ti. 66.

Tattha na vāhan ti na ve ahaṃ, yasasā¹ ti dibbassa vā mānussassa vā yasassa kāraṇā⁴, na puttamicche ti imassa cakkhuddānassa⁵ phaleṇa n' evāhaṃ puttam icchāmi na dhanam na raṭṭham, api ca sataṃ paṇḍitānaṃ sabbaññu-bodhisattānaṃ esa ācīppo samācinnu⁶ porāṇakamaggo yadidaṃ pāramipūraṇam
10 nāma, na hi pāramiyo pūretvā⁷ bodhitale⁸ sabaññutaṃ pāpunītuṃ samattho nāma n' atthi⁹, abaṇ ca pāramiyo pūretvā Buddho bhavītukāmo, icc-eva hi dāne ramate¹⁰ mano maman¹¹ ti iminā¹² kāraṇena mama mano dāne yeva nirato¹³ ti vadati.

Sammāsambuddho pi dhammasenāpā¹⁴ Sāriputtatherassa pana¹⁴ Carīyā-
15 piṭṭakaṃ desento, mayhaṃ dvīhi akkhīhi pi sabbaññūtañānam eva piyataran¹⁴ ti dīpetum

Na me deṣṣā ubho cakkhū, attānaṃ me na deṣṣiṃyā¹⁵, (Carīyāp. p 78¹⁶)
sabaññūtaṃ piyaṃ mayhaṃ, tasmā cakkhūṃ adā¹⁵ ahaṃ ti āha.

Mahāsattassa pana katham sutvā amaccesu appaṭibhānes

- 20 M. Sīvakavejjaṃ¹⁵ gāthāya ajjhabhāsi:

15. Sakhā ca mitto ca mamāsi Sīvaka¹⁷
susikkhito, sādhu karohi me vaco,
laddhatvaṇ¹⁸ cakkhūni mamaṃ jigimsato¹⁹
hatthesu ṭhapehi²⁰ vanibbakassā²¹ 'ti. 67.

25 Tass' attho: samma Sīvaka tvaṃ mayhaṃ sahāyo ca mitto ca, vejjasippe²² cāsi²³ susikkhito, sādhu me vacanaṃ karohi, mama jigimsato²⁴ upadhārentassa oloketass' eva talamiñjam²⁵ viya me akkhīni uddharitvā imassa yācakassa hatthesu ṭhapehīti.

Atha naṃ Sīvako āha: „cakkkudānaṃ nāma bhāriyaṃ,
30 upadhārehi²⁶ devā²⁷ 'ti. „Sīvaka, upadhāritaṃ mayā, tvaṃ mā

¹ Cks yasasā. ² Bā -ti. ³ Bā mamā. ⁴ Cks -paṇ. ⁵ Cks -dāna. ⁶ Bā omits sa-. ⁷ Bā apū-. ⁸ Bā boddhīpallaṅke. ⁹ Bā atthi. ¹⁰ Cks -ti, Bā -ti. ¹¹ Bā mamā. ¹² Cks add me. ¹³ Bā omits ni. ¹⁴ Bā omits pana. ¹⁵ Cks desi-, Bā desiya, Bā vedanīya? ¹⁶ Bā sīvakam vejjaṃ. ¹⁷ Bā -vi-. ¹⁸ so Cks for uddhatva? Bā uddharitvā. ¹⁹ Cks jibhīm-, Bā mama jigimsato. ²⁰ so Bā for ṭhapehi? Cks āvesi. ²¹ all three MSS. vaṇi-. ²² Cks adda, Bā ippe. ²³ Bā omits cāsi. ²⁴ Cks jibhīm-, Bā jigimsato. ²⁵ Bā -bijjam. ²⁶ Cks -hiti.

papañcam karohi, mā mayā saddhim bahum kathehīti¹. So cintesi: „ayuttam mādisassa susikkhitavejjassa² rañño akkhīsu satthapātanan³“ ti so nānābhesajjāni ghaṃsitvā bhesajjacuṇṇena nīluppale⁴ paribhāvetvā⁵ dakkhiṇaakkhim⁶ upasimghāpesi, akkhi⁷ parivatti⁸, dukkhā vedanā uppajjā. „Sallakkhehi mahārāja, 5 paripākakaraṇam mayham bhārō“ ti. „Apehi tāta, mā papañcam karīti“. So paribhāvetvā puna upasimghāpesi, akkhi akkhikūpato muñci⁹, balavatarā vedanā udapādi. „Sallakkhehi mahārāja, sakkom¹⁰ aham paṭipākatikam¹¹ kātun¹²“ ti. „Mā papañcam karīti“. So tatiyavāre kharataram paribhāvetvā 10 upanāmeri, akkhi¹³ osadhabalena paribbhamitvā akkhikūpato nikkhamitvā nahārusuṭṭena¹⁴ olambamānam atṭhāsi. „Sallakkhehi narinda, punapākatikakaraṇam mayham balan ti. „Mā papañcam karīti“. Adhimattā vedanā udapādi¹⁵, lohitaṃ pagghari, nivatthasāṭakā¹⁶ lohitaṃ temimsu. Orodhā ca amaccā¹⁷ 15 ca rañño pādamūle patitvā „deva akkhīni mā dehīti“ mahāparidevaṃ parideviṃsu. Rājā vedanam adhivāsetvā „tāta mā papañcam karīti“ āha. So „sādhu devā“¹⁸ ti vāmahatthena akkhiṃ dhāretvā¹⁹ dakkhiṇahatthena satthakam ādāya akkhisuttakam chinditvā akkhiṃ gahetvā M-assa hatthe ṭhapesi. 20 So vāmakkhinā dakkhiṇakkhiṃ oloketvā vedanam adhivāsetvā „ehi brāhmaṇa“²⁰ ti brāhmaṇam pakkosivā²¹ „mama ito akkhito sattaguṇena saḥassaguṇena²² sabbaññūtañāṇakkhim eva piyaṃ, tassa me idaṃ²³ paccayo hoti“²⁴ ti brāhmaṇassa²⁵ adāsi. So taṃ ukkhipitvā attano akkhiṃhi ṭhapesi, taṃ tassānubhāvena 25 vikasitanīluppalam viya hutvā patitṭhāsi. M. vāmaakkhinā tassa taṃ akkhiṃ disvā „aho sudinnaṃ mayā akkhidānan²⁶“ ti²⁷

¹ Bā -tassa vejjassa. ² C² satthāyapātanan, Bā satthapātun. ³ Bā -laṃ. ⁴ three MSS. -vi-. ⁵ C² -lā. ⁶ Bā -ttitvā. ⁷ so Bā; C² muñci for mucci? ⁸ C² -pākakikam, C² -pākkakam. ⁹ C² -I. ¹⁰ Bā nārusuttakena. ¹¹ C² adda salakkhehi, C² salla-. ¹² Bā -kōnam. ¹³ Bā akkhīni dhovitvā. ¹⁴ Bā -sāpetvā. ¹⁵ Bā adda satasahassaguṇena. ¹⁶ Bā piyataram tassa idaṃ me. ¹⁷ Bā adda akkhiṃ. ¹⁸ C² akkhīni and C² akkhīni in the place of akkhidānanti.

antosamuggatāya pītiyā¹ nīrantarāṃ puṭṭho² hutvā itarāṃ³ pi
akkhiṃ adāsi. Sakko tam pi attano akkhinhi ṭhapetvā rāja-
nivesanā nikkhamitvā mahājanassa olokontass' eva nagarā
nikkhamitvā devalokam eva gato.

- 5 Tam atthaṃ pakāseto S. dīyadḍham gātham āha:
16. Codito Sivirājena Sīvako⁴ vacanāmkaro
rañño cakkhūni uddhatvā⁵ brāhmaṇass' upanāmaye,
sacakkhu brāhmaṇo āsi, andho rājā upāvisiti. 68.

- Rañño nacirass' eva akkhinī rūhiṃsu, ruyhamānāni⁶ ca
10 āvāṭabhāvaṃ⁷ appatvā kambalagenḍukena⁸ viya uggaṭena maṇsa-
piṇḍena pūretvā cittakammarūpakassa viya akkhinī ahesuṃ,
vedanā pacchijji. Atha M. katipāṇaṃ pāsāde vasitvā⁹ kiṃ
andhassa rajjenā¹⁰ 'ti, amaccānaṃ rajjaṃ niyyādetvā uyyānaṃ
gantvā pabbajitvā samaṇadhammaṃ karissāmi¹¹ "cintetvā amacce
15 pakkosāpetvā tesāṃ tam atthaṃ ārocetvā¹² „eko mukhadho-
vanādidāyako kappiyakārako ca mayhaṃ santike bhavissati,
sarīrakiocaṭṭhānesu pi me rajjukāṃ bandhathā¹³ " 'ti vatvā sā-
rathin āmantetvā¹⁴ „rathaṃ yojehīti¹⁵ " āha. Amaccā pan' assa
rathena gantum adatvā suvaṇṇasavikāya naṃ netvā pokkha-
20 raṇṭīre nisīdāpetvā ārakkaṃ samvidhāya paṭikkamiṃsu.
Rājā pallāṃkena¹⁶ nisinno attano dānaṃ āvajjesi¹⁷.¹⁸ Tasmim
khaṇe Sakkassa āsanaṃ uṇhaṃ ahosi, so āvajjanto¹⁹ tam
kāraṇaṃ disvā „mahārājassa varam datvā cakkhu paṭipāka-
tikaṃ karissāmi²⁰ " cintetvā tattha gantvā²¹ M-assa avidūre
25 aparāparaṃ caṃkami.

Tam atthaṃ pakāseto S.²²

17. Tato so katipāṇassa uparūḷhesu cakkhusu
sūtaṃ²³ āmantayi rājā Sīvināṃ raṭṭhavaddhana: 69.

¹ Bā omits pi-. ² C² puṭṭho, Bā puṭṭho. ³ Bā -vi-. ⁴ Bā uddharitvā. ⁵
Bā ruha-. ⁶ Bā pakatibhā-. ⁷ C² -heṇḍu-, Bā -gaṇḍu-. ⁸ Bā pallāṃke. ⁹
so all three MSS. ¹⁰ C² āvajjento. ¹¹ C² āg-. ¹² Bā adds āhe: ¹³ all
three MSS. sū-. ¹⁴

18. Yojehi sārathi yānaṃ, yuttaṇ ca paṭivedaya,
 uyyānabhūmiṃ gacchāma pokkharāṇe¹ vanāni ca. 70.
 19. So ca pokkharāṇiyā tīre pallaṃkena upāvisi,
 tassa Sakko pātura ahu devarājā Sujampatīti 71.
 imā gāthā āha.

Sakko pi² M-ttena padasaddaṃ sutvā „ko eso“ ti vutte
 20. Sakko 'ham asmi devindo, āgato 'smi tav' anti-
 varaṃ varassu rājāsi³ yaṃ kiñci manas' icchasīti 72.
 gātham āha.

Evaṃ vutte rājā gātham āha:

21. Pahūtam⁴ me dhanam Sakka balaṃ⁵ koso c' anappako⁶,
 andhassa me satō dāni maraṇam⁷ ñeva⁸ ruccatīti. 73.

Tattha maraṇam⁹ ñeva ruccatīti devarāja idāni mayham andhabhāvena
 maraṇam eva ruccatīti¹⁰, tam me dehīti.

Atha naṃ Sakko āha: „Sivirāja kiṃ pana tvaṃ maritu- 13
 kāmo putvā maraṇam rocesi udāhu andhabhāvenā“ 'ti.
 „Andhabhāvena devā“ 'ti. „Mahārāja dānam nāma na keva-
 laṃ, samparāyattham eva diyati¹¹, diṭṭhadhammatthāya¹² pi pac-
 cayo hoti, tvaṃ ca ekaṃ¹³ cakkhum¹⁴ yācito dve adāsi, tena
 saccakiriyaṃ karohīti“ gātham¹⁵ samutthāpetvā 20

22. Yāni saccāni dipadinda¹⁶ tāni bhāsassu khattiya,
 saccan te bhaṇamānassa puna cakkhum¹⁷ bhavissatīti āha. 74.

Tam sutvā M. „Sakka, sace si¹⁸ mama cakkhum¹⁹ dātu-
 kāmo aññaṃ upāyaṃ mā kārī, mama dānanissanden' eva me²⁰
 cakkhum²¹ uppajjati²²“ 'ti vatvā Sakkena „mahārāja²³, aham²⁴
 Sakko²⁵ aham devarājā²⁶ ti na²⁷ paresaṃ cakkhum²⁸ dātuṃ sak-
 komi, tayā dinnassa²⁹ dānassa phalen' eva te cakkhum³⁰
 uppajjissatīti“ vutte „tena hi mayā dānam sudinnan“ ti vatvā
 saccakiriyaṃ karonto³¹

¹ B^d -rañña, B^s -rañña. ² B^d sakkassa, omitting pi. ³ B^d -jā. ⁴ B^d pahu-
⁵ B^d phalaṃ? ⁶ B^d omits c. ⁷ B^d -pañceva. ⁸ C^k ruccatīti. ⁹ C^k jiyati,
 C^s jī-, B^d diyati ¹⁰ C^k -ttāya. ¹¹ C^k eka. ¹² B^d kathaṃ. ¹³ B^d dvī-. ¹⁴
 B^d pi ¹⁵ B^d omits me. ¹⁶ B^d upapa-. ¹⁷ C^k -jena. ¹⁸ C^k nevāham. ¹⁹
 C^k omit ahaṃ ²⁰ C^k omit na. ²¹ B^d dinna. ²² B^d adda gāthamāha.

28. Ye maṃ¹ yācitum āyanti nānāgottā vanibbakā
 yo² pi maṃ yācate tattha so pi me manaso piyo,
 etena saccavajjena cakkhum me upapajjathā 'ti 75.
 gātham āha.

5 Tattha so pi me ti³ ye⁴ maṃ yācitum āgacchanti yo⁵ pi so pi tesu⁶ āra-
 tesu⁷ maṃ⁸ yācati so pi me manaso piyo, etenā 'ti sace mama sabbe pi
 yācakā piyā saccam ev' etaṃ mayā vuttam etena me saccavacanena ekaṃ⁹
 cakkhum upapajjetha¹⁰ upapajjati¹¹ 'ti āha

Ath' assa vacanānantaram eva paṭhamam cakkhum'uda-
 10 pādi. Tato dutiyassa uppajjanatthāya¹²

14. Yam maṃ so yācitum āgā¹³ dehi cakkhun ti' brāhmaṇo
 tassa cakkhūni pādāsim brāhmaṇassa vanibbalo¹⁴. 76.

25. Bhiyyo maṃ āvisi pīti somanassaṃ c' anappakaṃ,
 etena saccavajjena dutiyam me upapajjathā 'ti 77.

15 gāthadvayam āha.

Tattha yaṃ maṃ ti yo maṃ¹⁵, so ti so cakkhuvikalabrāhmaṇo¹⁶ dehi
 me cakkhun ti yācitum āgato, vanibbino¹⁷ ti yācantaṃ bhiyyo maṃ
 āvisi ti brāhmaṇassa cakkhūni datvā andhakālato¹⁸ tasmim' andhakāle tathā-
 rūpaṃ¹⁹ vedanāṃ āgacchitvā aho sudinnam me dānaṃ ti paccavekkhantaṃ maṃ
 20 bhiyyo atirekatarā pīti āvisi mama hadayaṃ pavittā, somanassaṃ ca me²⁰
 anantaṃ aparimāṇam uppajji²¹, etenā 'ti sace mama tadā anappakaṃ pīti-
 somanassaṃ uppannaṃ²² saccam ev' etaṃ mayā vuttam etena me sacca-
 vacanena dutiyam pi cakkhum upapajjati²³ 'ti āha

Tam khaṇam űeva dutiyam pi cakkhum udapādi, tāni paṇ'
 25 assa cakkhūni n' eva pākātikāni na dibbāni, Sakkabrāhmaṇassa²⁴
 hi dinnacakkhum²⁵ puna pākātikaṃ kātuṃ na sakkā, upahata-
 vatthuno²⁶ ca dibbacakkhum nāma na upapajjati²⁷, tāni paṇ'

¹ Ck saṃ, Cc saṃmā. ² Ck so. ³ Bā ye mantī. ⁴ Cc yo. ⁵ Ck ye. ⁶ Bā
 te pi yācatesu in the place of yo pi so pi tesu, Bā te pi yo pi tesu. ⁷ Bā
 āgacchantesu. ⁸ Bā yo maṃ. ⁹ Ck eka. ¹⁰ Ck upapajjatha. ¹¹ Ck uppa-
 janti. ¹² Bā upapa-. ¹³ Ck āga, Bā agā. ¹⁴ Bā vanibbako. ¹⁵ Bā add
 yācati. ¹⁶ Bā -vikallo-. ¹⁷ Bā vanibbako. ¹⁸ Ck anandha-; Bā add paṭṭhāya-
¹⁹ Ck -pi. ²⁰ Bā mama. ²¹ Bā upapa-. ²² Bā -nnanti. ²³ Bā upapa-. ²⁴
 Bā athassa brā-. ²⁵ Bā dinnam-. ²⁶ Ck -uto.

assa saccapāramitācakkhūṇī¹ vuttāni, tesaṃ uppattisamakālam
eva Sakkānubhāvena sabbā rājaparisā² sannipatitā va ahosi³.
Ath' assa Sakko mahājanamajjhe⁴ yeva thutim karonto

26. Dhammena bhāsītā gāthā Sivīnaṃ raṭṭhavaddhana,
etāni tava nettāni dibbāni paṭṭidiyyare⁵. 78.

27. Tirokuḍḍaṃ⁶ tiroselaṃ samātiggaṃ⁷ pabbataṃ
samantā yojanasataṃ dassanaṃ anubhontu⁸ te ti 79.
gāthadvayam āha.

Tattha dhammena bhāsītā ti mahārāja imā te gāthā dhammena sa-
bhāven⁹ eva bhāsītā, dibbānīti dibbānubhāvayuttāni, paṭṭidiyyare ti pati- 10
diyyanti¹⁰, tirokuḍḍaṃ ti mahārāja imāni te cakkhūni devatānaṃ cakkhūni
viya parakuḍḍaṃ paraselaṃ yaṃ kiñci pabbataṃ¹¹ samatiggayha atikkhamitvā
samantā dassaṇi¹² yojanasataṃ rūpaṃ¹³ dassanaṃ anubhontu¹⁴ sādheṇ¹⁵ ti attho

Iti so ākāse ṭhatvā mahājanamajjhe imā gāthā bhāsivā¹⁶
„appamatto hohīti“ M-aṃ ovaditvā devalokam eva gato. M. 15
pi mahājanaparivuto mahantena sakkārena nagaraṃ pavisitvā
Candakaṃ¹⁷ pāsādaṃ abhirūhi¹⁸. Tena cakkhūnaṃ paṭiladdha-
bhāvo sakala-Siviraṭṭhe pākaṭo¹⁹ jāto. Ath' assa dassanattamaṃ
raṭṭhavāsino²⁰ bahuṃ paṇṇākāraṃ gahetvā āgamiṃsu²¹. M.
„imasmiṃ mahājanasannipāte mama dānaṃ vaṇṇessāmīti“
rājadvāre mahāmaṇḍapaṃ karetvā samussitasetacchatte rāja- 20
pallamaṃ nisinna nagare bheriṃ carāpetvā sabbaseniyo sanni-
pātetvā „ambho Siviraṭṭhavāsino, imāni me dibbacakkhūni disvā
ito paṭṭhāya²² adatvā mā bhuñjitthā²³“ ti vatvā dhammaṃ
desento catasso gāthā abhāsi:

28. Ko n' idha vittaṃ na dadeyya²⁴ yācito 25
api viṣiṭṭhaṃ supiyam pi attano,
tad imāha sabbe Sivayo²⁵ samāgatā
dibbāni nettāni mam' ajja passatha. 80.

¹ Bā -tā- corr. to -tānubhāvena-. ² Bā -purisā. ³ Bā ca ahesuṃ. ⁴ Bā
-janassa majhe. ⁵ Bā -dissare. ⁶ Bā -kuṭṭam. ⁷ Ck² -bhonti. ⁸ Bā -dissati.
⁹ Bā adds pi. ¹⁰ Bā soddh-. ¹¹ Ck² abhā-. ¹² Bā suc-. ¹³ Bā -rūyha. ¹⁴
Bā -to. ¹⁵ Bā sakāra-. ¹⁶ Ck² ag-. ¹⁷ Bā adds dānaṃ. ¹⁸ Bā -jathā. ¹⁹
Bā nu dadeyyam. ²⁰ Bā sivi-

29. Tīrokuḍḍam tiroselam samatiggayha pabbatam
samantā yojanasatam dassanam anubhonti¹ me. 81.
30. Na cāgamattā param² atthi kiñci
maccānam³ idha jīvite⁴,
5 datvāna mānusaṃ⁵ cakkhum
laddham [me] cakkhum amānusaṃ. 82.
31. Etam pi disvā Sivayo⁶ detha dānāni bhuñjatha,
datvā ca bhutvā ca yathānubhāvaṃ
aninditā⁷ saggaṃ upetha⁸ ṭhānaṃ ti. 83.
- 10 Tattha ko uiddhā⁹ 'ti ko nu idha, apī visiṭṭhan ti uttamam pi sa-
mānaṃ, cāgamattā ti cāgapamāpato aññaṃ varaṃ nāma, u' ambh, idha
jīvite ti imasmiṃ jīvāloke, idha jivitaṃ¹⁰ ti pi pāṭho, imasmiṃ jīvāloke jīva-
mānānaṃ ti attho, amānusaṃ ti dibbacakkhūṃ mayā laddham, iminā kṛtājena
veditabbam etam: cāgato uttamam nāma n' atthīti, etam pi disvā ti etam
15 mayā laddham dibbacakkhum disvāpi.

Itimāhi¹⁰ catūhi gāthāhi dhammaṃ desetvā tato paṭṭhāya
anvaddhamāsaṃ pannarasuposathe¹¹ mahājanaṃ¹² saripipātā-
petvā niccaṃ imāḥ¹³ eva gāthāhi dhammaṃ desesi. Tam sutvā
mahājano dānādini puññāni katvā devalokaṃ pūrento va¹⁴
20 agamāsi¹⁵.

S. i. d. ā. „evam bhikkhave porāṇikapāṇḍitā bāhiradānena asan-
tuṭṭhasampattayācakānaṃ¹⁶ attano cakkhūni uppāṭetvā adāmsū¹⁷ 'ti
vatvā¹⁸ j. s. Tadā Sivakavejjo¹⁹ Anando shosi, Sakko Anuruddho.
sesaparisaḥ Buddhaparisā, Sivirajā pana aham evā²⁰ 'ti. Sivijātakaṃ.

25

4. Sirimandajātaka.

Paññāyupetaṃ siriyā vihīnaṃ¹ ti. Ayaṃ Sirimandapañño²
Mahāummagge āvihavissati. Sirimandajātakaṃ³.

¹ B^d -te. ² B^d varam. ³ C^k mantānaṃ. ⁴ B^d -tarh. ⁵ C^k datvā mānu-
sakaṃ. ⁶ B^d -vi-. ⁷ B^d anandiko, B^e anindito. ⁸ B^d upethi ⁹ so all three
MSS. for jivitaṃ or jivitaṃ? ¹⁰ B^d iti. ¹¹ B^d -thesu. ¹² B^d -ne. ¹³ B^d
omits va ¹⁴ C^k B^d āg-. ¹⁵ C^k asantusetha, C^k B^d asantutṭhā-. ¹⁶ B^d add
saccāni pakāsetvā. ¹⁷ B^d sivikavejjo. ¹⁸ C^k viñhi-, B^e navihī-. ¹⁹ B^d
-mepda-.

5. Rohantamigajātaka.

Ete yūthā¹ patiyantīti. Idam S. Veļuvane v. āyasmato Anandassa jīvitapriccāgamā ā. k. So pan' assa jīvitapriccāgo Asitipīpāte Cullahamsajātake Dhanapāladamane āvibhavissati. Evaṃ tenāyasmato Satthu atthāya jīvite pariccatte dh. k. s.: „āvuso āyasmā 5 Anando ſekhapatisambhidappatto hūtvā D-assāthāya jīvitam paricca-jīti“. S. āgantvā „kāya nu 'ttha bhikkhave e. k. s.“ ti pucchitvā „imāya nāmā“ 'ti vutte „na bhikkhave idān' eva pubbe p' esa mam' atthāya jīvitam pariccaji yevā“ 'ti vatvā a. ā.:

'A. B. Br. r. k.² Khemā nām' assa aggamahesī ahosi. Tadā 10 B. Himavantapadese migayoniyam nibbattitvā suvaṇṇavaṇṇo ahosi sobhaggappatto, kaṇiṭṭho pi 'ssa Cittamigo nāma suvaṇṇavaṇṇo va' ahosi, kaṇiṭṭhabhaginī pi Sutanā nāma suvaṇṇavaṇṇā va' ahosi. M. pana Rohanto' nāma migarājā ahosi. So Himavante dve pabbatarājiyo atikkamitvā tatiyāya antare 15 Rohantaṃ nāma saram nissāya asītimigasahassaparivāro vāsam kappesi. So andhe jiṇṇe mātāpitaro posesi. Ath' eko Bārāṇasito avidūre nesādagāmavāsī nesādaputto Himavantaṃ pavitṭho M-am disvā attano gāmaṃ āgantvā aparabhāge kālam karonto puttassa ārocesi: „tāta amhākaṃ kammabhūmiyaṃ 20 asukasmim' nāma thāne suvaṇṇavaṇṇo migo vasati, sace rājā puccheyyā³ katheyysīti⁴“. Ath' ekadivasaṃ Khemā nāma devī paṇḍusakāle supinaṃ addasa, evarūpo supino hoti⁵: suvaṇṇavaṇṇo migo⁶ kaṇicanapīṭhe nisīditvā suvaṇṇakimkīnikaṃ koṭṭento⁷ viya madhurena⁸ sarena deviyā dhammaṃ deseti, sā 25 sādhuakāraṃ dātvā dhammaṃ suṇāti, migo¹⁰ dhammakathāya anīṭhitāya eva utṭhāya gacchati, sā „migaṃ gaṇhathā“ 'ti vadanti¹¹. Yeva pabujjhi. Paricārikāyo tassā saddaṃ sutvā „supihitadvāravatāpānaṃ gehaṃ, vātassa¹² pi okāso n' atthi, ayyā imāya velāya migaṃ gaṇhāpetīti¹³“ avahasimsu. Sā tasmiṃ 30

¹ all three MSS. yūdhā. ² Ck^o karesi. ³ B^d omits ya. ⁴ B^d rohana. ⁵ B^d add aparabhāge kālāṇikato ahosi. ⁶ B^d ahosi. ⁷ B^d add āgantvā ⁸ B^d ākoṭento. ⁹ B^d madhūra. ¹⁰ B^d adds pl. ¹¹ all three MSS. -i. ¹² B^d Janassa. ¹³ B^d -pethā.

khane „supino ayan“ ti ñatvā cintesi: „supino¹ ti vutte² rājā
 anādaro bhavissati, dohaḷo³ ti vutte pana ādarena pariye-
 sissatīti⁴ suvaṇṇavaṇṇamigassa⁵ dhammakathaṃ suṇissāmīti“
 sā gilānālayaṃ katva nipajji. Rājā āgantvā „bhadde kin te
 5 aphāsukan“ ti pucchi. „Deva aññaṃ⁶ n’ atthi: dohaḷo pana
 me uppanno“ ti. „Kim icchasi⁷“ „Suvannaṇṇavaṇṇassa
 dhammikamigassa dhammaṃ sotum devā“ ti. „Bhadde, yaṃ
 n’ atthi tattha te dohaḷo uppanno, suvaṇṇavaṇṇo⁸ nāma, migo
 yeva n’ atthīti“. Sā⁹ „sace na labhāmi idh’ eva me maraṇaṃ“ ti
 10 rañño piṭṭhiṃ datvā nipajji. Rājā „sace atthi labhissasi“
 parisamajhe nisīditvā Morajātake vuttanayen’ eva amacce
 brāhmaṇe ca pucchitvā „suvaṇṇavaṇṇā¹⁰ migā nāma hontīti“
 sutvā luddake sannipātāpetvā¹¹ „ken’ evarūpo¹² migo diṭṭho,
 kena suto“ ti pucchitvā tena nesādaputtena pitu santikā
 15 sutaniyāmena kathite „samma, tassa te migassa ānītakāle
 mahantaṃ sakkāraṃ karissāmi, gaccha ānehi naṃ“ ti vatvā
 paribbayaṃ datvā taṃ pesesi. So pi „sac’ āhaṃ deva taṃ
 ānetum na sakkhissāmi cammam assa anessāmi, taṃ ānetum
 asakkonto lomāni pi ‘ssa ānessāmi, tumhe mā cintayitthā“ ti
 20 vatvā nivesanaṃ gantvā puttadārassa paribbayaṃ datvā tattha
 gantvā taṃ migarājānaṃ disvā „kismiṃ nu kho tane pāsāṃ
 oḍḍetvā imaṃ gaṇhitum sakkhissāmīti“ vimaṃsanto pāṇiya-
 titthe okāsaṃ passi, so dāhaṃ cammayottaṃ vaṭṭetvā M-assa
 pāṇiyapivanaṭṭhāne yaṭṭhiyā¹³ pāsāṃ oḍḍesi. Punadvase M.
 25 asītiyā migasahasseehi saddhiṃ gocare caritvā „pakatitithe
 yeva pāṇiyaṃ pivissāmīti“ tattha gantvā otaranto yeva pāse
 bajjhi. So „sac’ āhaṃ idān’ eva baddharavaṇṇaṃ¹⁴ ravissāmi
 ñātigano¹⁵ pāṇiyaṃ apivitvā va bhīto¹⁶ palāyissatīti“¹⁷ cintetvā

¹ Bā adds me diṭṭho. ² Bā sace vakkhāmi in the place of vutte. ³ Bā adds
 me uppanno. ⁴ Ck° -sīti. ⁵ Bā -vaṇṇassa migassa-. ⁶ Ck° añño. ⁷ Bā -si
 devīti. ⁸ Bā adds viya. ⁹ Bā adds tassa vacanaṃ sutvā. ¹⁰ Bā -pātetvā. ¹¹
 Bā keneva aya-. ¹² Bā yaṭṭhi. ¹³ Bā bhandhanaravaṇṇaṃ. ¹⁴ Bā -ā. ¹⁵ Bā -ā,
 adding vanaṃ. ¹⁶ Bā -antīti.

yaṭṭhiyaṃ allhiyivā attano vase vattetvā pāṇiyaṃ pivanto viya
 ahoṣi. Atha asītiyā migasahassānaṃ pāṇiyaṃ pivitvā uttaritvā
 tṭhitakāle „pāsaṃ chindissāmīti“ tikkhattuṃ ākaḍḍhi¹, paṭhama-
 vāre cammaṃ chiḍḍi, dutiye² māmsaṃ, tatiye³ nahāruṃ chin-
 ditvā pāse aṭṭhiṃ āhacca aṭṭhāse. So chinditum asakkonto
 baddharāvaṃ⁴ ravi, migagaṇo⁵ „bhāyitvā tīhi ghaṭāhi palāyi⁶.
 Cittamigo tiṇṇaṃ pi ghaṭānaṃ⁷ antare M-aṃ adisvā „idaṃ
 bhayaṃ uppajjamānaṃ mama bhātu uppannaṃ bhavissatīti“
 cintetvā tassa santikaṃ gantvā⁸ taṃ baddhaṃ⁹ passi. Atha
 naṃ M. disvā „bhātika mā idha tiṭṭha, sāsamaṃ idam 10
 thānaṃ“ ti vaṭṭvā uyyojento paṭhamam gātham āha:

1. Ete yūthā¹ patiyānti bhūṭā maraṇā¹⁰ Cittaka,
 gaccha tuvaṃ¹¹ pi, mā kaṃkhi, jivissanti tayā sahā¹² ti. 84.

Tattha ete ti cakkhupathaṃ atikkamitvā dūragate¹³ sandhāyāha, pati-
 yantīti paṭigacchanti palāyanti¹⁴ attho, Cittakā¹⁵ ti taṃ ālapati, tayā sahā¹⁶
 ti tvaṃ aṇesaṃ mama thāne thavā rājā hohīti ete tayā saddhiṃ jivissanti¹⁷.

2. Tato ubhinnaṃ pi tisso ekantarikagāthā¹⁸ honti:
 1. Nāhaṃ Rohanta¹⁴ gacchāmi, hadayaṃ me avakaḍḍhati¹⁵,
 na taṃ aham jahissāmi, idha hessāmi¹⁶ jivitaṃ¹⁷. 85.
 2. Te hi nūna marissanti andhā aparināyikā,
 gaccha¹⁸ tuvaṃ¹¹ pi, mā kaṃkhi, jivissanti tayā saha. 86.
 4. Nāhaṃ Rohanta¹⁴ gacchāmi, hadayaṃ me avakaḍḍhati¹⁵,
 na taṃ baddhaṃ jahissāmi, idha hessāmi jivitaṃ ti. 87.

Tattha Rohanta¹⁹ ti M-aṃ nāmena ālapati, avakaḍḍhati²⁰ galati²¹,
 sokena avakaḍḍhiyati²², te hi nūnā²³ ti te amhakaṃ mātāpitara ekaṃsen²⁴ eva
 dvīsu pi aṇesaṃ idha matesu aparināyikā hutvā apaṭijaggiyamānā sussitvā ma-
 rissanti, taṃ bhātika Citta gaccha tvaṃ²⁵, tayā saha te jivissanti²⁶ attho,
 idha hessāmi²⁷ ti²⁸ imasmiṃ yeva thāne jivitaṃ jahissāmīti vatvā

¹ Bā -itvā. ² Bā -yavāre. ³ Bā bandharavaṃ. ⁴ Bā -ā. ⁵ Bā -yimsu. ⁶
 Bā -tṭhitakāle. ⁷ Ck^o āg-. ⁸ Bā bandhanam. ⁹ Ck^o yūthādhā. ¹⁰ Ck^o -ṇassa.
¹¹ Ck^o tvaṃ. ¹² Bā dūraṃ-. ¹³ Bā -āyo. ¹⁴ Bā Rohaṇa. ¹⁵ C^o Bā ava-
 kassati. ¹⁶ Bā hi-. ¹⁷ Bā adde bodhisatto āha. ¹⁸ all three MSS. ava-
 kassati. ¹⁹ Bā rohāṇā. ²⁰ Bā -kassati. ²¹ Bā galayati. ²² Bā kaḍḍhiyati. ²³
 Bā tuvaṃ. ²⁴ Bā hi-.

B-assa dakkhiṇapassaṃ nissāya taṃ sandhāretvā assā-sento atṭhāsi. Sutanāpi nāma migapotikā palāyitvā migānaṃ antare ubho bhātike apassantī „idaṃ bhayaṃ mama bhātikā-naṃ uppannaṃ bhavissatīti“ nivattitvā tesāṃ santikaṃ āgatā,
5 naṃ¹ āgacchantiṃ disvā M. pañcamāṃ gāthā āha:

6. Gaccha bhīru palāyassu, kūṭe baddho² smi āyase,
gaccha tuvaṃ³ pi, mā kaṃkhi, jīvissanti tayā sahā⁴ ti. 88.

Tattha bhīrū⁵ ti mātugāmo nāma appamattikenāpi bhāyati, tena naṃ evaṃ ālapati, kūṭe ti paṭicchannapāse, āyase ti so hi anto udake ayakkhaṇḍham
10 koṭṭetvā⁶ tattha sārādāruṃ yaṭṭhiṃ bandhitvā oḍḍito, tasmā evaṃ āha. tayā sahā⁷ ti te asīṭisabassamigā tayā saddhiṃ jīvissanti.

Tatoparā⁸ purimanayen⁹ eva¹⁰ so gāthā honti:

6. Nāhaṃ Rohanta⁵ gacchāmi, hadayam me avakaḍḍhati⁶,
na taṃ ahaṃ jahissāmi, idha hessāmi jīvitaṃ. 89.

15 7. Te hi nūna marissanti andhā aparināyikā,
gaccha tuvaṃ³ pi, mā kaṃkhi, jīvissanti tayā sahā. 90.

8. Nāhaṃ Rohanta gacchāmi, hadayam me avakaḍḍhati⁷,
na taṃ baddhaṃ jahissāmi, idha hessāmi⁸ jivitaṃ ti. 91.

Tattha te nūnā⁹ ti idhāpi mātāpitāro va sandhāyāha

20 Sāpi tath¹ eva paṭikkhipitvā M-assa vāmapassaṃ nissāya
assāsayaṃānā² atṭhāsi. Luddo pi te mige palayante disvā
baddharāvaṇ¹⁰ ca sutvā „baddho bhavissati migarājā¹¹“ ti gāl-
haṃ kacchaṃ bandhitvā migamāraṇasattim ādāya vegenā-
gacchi¹². M. āgacchantāṃ disvā navarnaṃ gāthā āha:

25 9. Ayaṃ so luddako eti ruddarūpo¹² sahāvudho,
so¹³ no vadhissati ajja usunā sattiya-m-apitā¹⁴. 92.

Tattha ruddarūpo¹² ti dūruṇajātiko, sattiyaṃ apitā¹⁴ sattiyaṃ¹⁰
paharitvā vadhissati, tasmā yāso no āgacchati tāva palāyathā¹¹ ti.

¹ Bā tath. ² Cā vāra. ³ Bā koṭṭe. ⁴ Bā -raṭh. ⁵ Bā rohāna. ⁶ Cā Bā -kaḍḍhati. ⁷ Bā -kassati. ⁸ Bā hi-. ⁹ Bā assāsayaṃānā. ¹⁰ Bā bandharāvaṇ. ¹¹ Cā vegenāgacchi, Bā vegenāgacchati. ¹² Bā ludda-. ¹³ Bā yo.

Tam disvāpi Cittamigo na palāyi. Sutanā pana saka-
bhāvena saṅṭhātum¹ asakkonti maraṇabhayaabhītā thokaṃ palā-
yitvā „ahaṃ dve bhātike pahāya kuhiṃ palāyissāmīti“ attano
jīvitam jahitvā nalāṭena maccum ādāya punāgantvā bhātu
vāmapasse aṭṭhāsi.

Tam atthaṃ pakāsento S. dasamaṃ gātham āha

10. Sā muhuttaṃ palāyitvā bhayaṭṭhā² bhayatajjitā
sugōkkaram akarā bhīru maraṇāy³ ūpanivattathā ti. 93.

Tattha maraṇāyūpanivattathā⁴ 'ti' maraṇatthāya upanivatti

Luddo pi āgantvā te tayo jane ekato tṭhite disvā metta- 10
cittam⁵ uppeṭtvā ekakucchiyaṃ nibhattabhātaro⁶ viya te
maññamāno cintesi: „migarājā tāva pāse baddho, ime pana
dve janā hirottapa⁷bandhena baddhā, kin nu kho ime⁸ etassa
honti“ atha ne pucchanto

11. Kin nu te 'me migā honti, muttā baddham⁹ upāsare, 15
na taṃ cajitum icchanti jīvitassa¹⁰ pi kāraṇā ti 94.

* Tattha kin nu te me ti kin nu te ime, upāsare ti upāyanti

Ath' assa B. ācikkhi:

12. Bhātaro honti me ludda saudariyā ekamātukā,
na maṃ cajitum icchanti jīvitassa pi kāraṇā ti. 95. 20

So tassa vacanaṃ sutvā bhiyyosomattāya muducitto ahoṣi.

Citto¹¹ migarājā tassa muducittam¹² nātvā „samma ludda', mā
tvam¹³ etaṃ migarājānaṃ 'migamatto¹⁴ yevā' 'ti maññittha,
ayaṃ hi aṭṭhā¹⁵ migasahassānaṃ rājā silācārasampanno sabba-
sattesu muducitto mahāpaṇṇo andhe jipṇe mātāpitāro poseti, 25
sace tvam¹⁶ evarūpaṃ dhammikaṃ¹⁷ māresi etaṃ mārento mātā-
pitāro ca nā¹⁸ mañ ca bhaginiṃ ca me ti amhe pañca pi jane
māresi yeva, mayhaṃ pana bhātu jīvitam dento pañcannam pi
no¹⁹ jīvitadāyako sīti“ vatvā

¹ Bā sandhāretum. ² Bā bhayaṭṭhā. ³ Cā nibbattā-. ⁴ Cā me. ⁵ Bā bandhami.

⁶ Bā -ssa. ⁷ Bā -a. ⁸ Bā -ttam. ⁹ Bā -aka. ¹⁰ Bā migamato. ¹¹ Bā adda
migarā. ¹² Bā -ma. ¹³ Bā janānaṃ.

18. Te hi uūna marissanti andhā aparināyikā,
pañcannaṃ jīvitāṃ dehi, bhātaraṃ muñca luddakā 'ti 96.
gātham āha. So tassa dhammakathaṃ sutvā pasannacitto
„mā bhāyi sāmīti“ vatvā anantaraṃ gātham āha:

11. So vo ahaṃ pamokkhāmi mātāpettibharaṃ¹ mīgaṃ,
nandantu mātāpitāro muttāṃ disvā mahāmigan ti. 97.

Tattha vo ti nipātamattaṃ, muttam² ti bandhanā muttāṃ passivā.

Evañ ca pana vatvā cintesi: „rañño dinno yaso³ mayhaṃ
kiṃ karissati, sac' āhaṃ imaṃ migarājānaṃ vadhissāmi ayaṃ
10 vā⁴ me paṭhavi bhinditvā⁵ vivaraṃ dassati asani vā me mattha-
kaṃ patissati, vissajjessāmi naṃ“ ti so. M-aṃ 'ūpasāṃkamitvā
yatthiṃ pādetvā cammayottaṃ cīkrūtvā migarājānaṃ āliṅgitvā
udakapariyante nipajjāpetvā muducittena saṃkaṃ pāsā⁶ mo-
cetvā nahārūhi nahāruṃ māmsena māmsaṃ cammena cammaṃ
15 samodhānetvā udakena lohitaṃ dhovitvā mettācittena pu-
nappuna parimajji. Tassa mettānubhāvena M-assa 'ca pāra-
mitānubhāvena sabbāni nahārumāmsacammāni sandhiyīrasu,
pādo sañchannachavisañchannalomo⁷ ahoṣi, sukattāhane bad-
dho ahoṣīti pi na paññāyi, M. sukhaputto hutvā atthāsi.
20 Taṃ disvā Cittamigo somanassajāto luddassa anumodanaṃ
karonto

13. Evaṃ luddaka nandassu saha sabbehi nātibhi
yathāham ajja nandāmi muttāṃ disvā mahāmigan ti 98.
gātham āha.

25 Atha M. „kin nu kho esa luddo maṃ gaṇhanto attano
kammena gaṇhi udāhu aññassa āpattiyaṃ“ ti cintetvā gaṇhi-
kāraṇaṃ pucchi. Luddaputto āha: „sāmi, na mayhaṃ tum-
behi kammaṃ atthi, rañño pana aggamaheṣi Khemā nāma
tumhākaṃ dhammakathaṃ sotukāma, tadatthāya rañño āpattiyaṃ
30 tvaṃ mayā gaṇito“ ti. „Samma evaṃ santa maṃ vissajjento

¹ Bā - pitti. ² Cko muttā. ³ Bā dinnayassena. ⁴ Ck va. Bā cā. ⁵ Bā bhijjivā.
⁶ Cko - saṃ. ⁷ Cko sañchayī.

atidukkaraṃ karosi, ehi maṃ netvā rañño dassehi, deviyā dhammaṃ kathessāmīti¹. „Sāmi², rājāno nāma kakkhaḷā, ko jānāti kiṃ bhavissati³, mayhaṃ rañño dinnena yasena kammaṃ n' atthi, gaccha tvaṃ yathāsukhan⁴ ti. Puna M. „iminā maṃ vissajjenti⁵ena atidukkaraṃ kataṃ⁶, yasapaṭilābhaupāyam assa⁷ karissāmīti⁸“ cintetvā „samma piṭṭhiṃ tāva me hatthena parimajjā⁹“ ti āha. So parimajji, hattho suvaṇṇavaṇṇehi lomehi pūri¹⁰. „Sāmi imehi lomehi kiṃ karomīti¹¹. „Samma imāni haritvā¹² rañño ca deviyā ca dassetvā¹³ imāni tassa suvaṇṇavaṇṇamigassa lomaṇīti¹⁴ vatvā mama ṭhāne ṭhatvā imāhi gāthāhi¹⁵ deviyā dhammaṃ desehi, taṃ¹⁶ sutvā yeva hi 'ssā¹⁷ dohaḷo paṭippassambhissatīti¹⁸. „Dhammaṃ cara mahārājā¹⁹“ ti dasa-dhammacariyagāthā uggaṇhāpetvā pañcasilāni datvā appamādena ovaditvā uyyoyesi. Luddaputto M-aṃ ācariyaṭṭhāne ṭhapetvā tikkhattuṃ padakkhiṇaṃ katvā catūsu ṭhānesi van-¹⁵ ditvā lomāni paduminipattena gahetvā pakkāmi. Te pi naṃ²⁰ tayo janā thokaṃ anugantvā mukhena gocaraṃ ca pānīyaṃ ca gahetvā mātāpitunnaṃ santikaṃ gamiṃsu²¹. Mātāpitaro „tāta Rohanta²², tvaṃ kira²³ baddho, kathaṃ mutto²⁴ ti pucchanta²⁵

16. Kathaṃ²⁶ pamokkho āsi²⁷ upanītasmiṃ jīvite, 30

kathaṃ²⁸ putta amocesi kūṭapāsamha²⁹ luddako ti 99.
gātham āhaṃsu.

Tattha upanītasmiṃ ti tava jīvite maraṇantike³⁰ upanīte kathaṃ pamokkho āsi³¹.

Taṃ sutvā B. tissq gāthā abhāsi:

25

17. Bhaṇaṃ kaṇṇasukhaṃ vācāṃ hadayaṅgaṃ hadayanissitaṃ subhāsitaṃ³²hi vācāhi Cittako maṃ amocayi. 100.

18. Bhaṇaṃ kaṇṇasukhaṃ vācāṃ hadayaṅgaṃ hadayanissitaṃ subhāsitaṃ³³hi vācāhi Sutanā maṃ amocayi. 101.

¹ Ck^o -ssāmi, omitting ti sāmi. ² Ck^o -titi. ³ Bđ -āhi. ⁴ all three MSS. puri. ⁵ Ck^o niha-. ⁶ Ck^o omit taṃ. ⁷ Bđ tassā. ⁸ Bđ pasam-. ⁹ Bđ omits naṃ. ¹⁰ Ck^o āg-. ¹¹ Bđ rohana. ¹² Bđ adda pāse. ¹³ Ck^o -to. ¹⁴ Bđ adda tvaṃ for te? ¹⁵ Bđ aṇi. ¹⁶ Bđ -hā. ¹⁷ C^o maraṇasantike, Bđ^o -santikaṃ.

19. Sūtvā kaṇṇasukhaṃ vācaṃ hadayaṅgaṃ hadayanissitaṃ⁶
subhāsitaṇi sūtvāna luddako maṃ amocayīti. 102.

Tattha bhaṇan ti bhananto, hadayaṅgan ti hadayaṅgamāṇi, dutiya-
gāthāya bhaṇan ti bhaṇamāṇā, sūtvā ti so imesaṃ ubhinnaṃ vācaṃ sūtvā.

- 5 Ath' assa mātāpitaro aṇumodantā āhaṃsu:
20. Evaṃ ānandito¹ hotu saha dārehi luddako
yathā may' ajja nandāma disvā Rohantam² āgatan ti. 103.
Luddo pi araṇṇā nikkhamitvā rājakulaṃ gantvā rājānaṃ
vanditvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Taṃ disvā rājā³

- 10 21. Nanu tvaṃ avacā⁴ ludda: migacammāni āharim⁵,
atha kena nu vaṇṇena migacammāni nāharīti⁶. 104.

Tattha migacammānīti migāṃ vā vāmaṇi vā, āharin ti āharissāmi,
idaṃ vuttan' hoti: 'ambho ludda, nanu tvaṃ evaṃ avaca: migāni ānetuṃ asak-
konto cammāni āharissāmi⁷, taṃ asakkonto lomānīti, so tvaṃ keṇa kāraṇena
15 n' eva migāni na migacammāni āharīti⁸.

Taṃ sūtvā luddo

22. Āgamā⁹ c' eva hatthatthaṃ kūtāpāsāṃ ca so migo,
abajjhi, taṃ ca migarājāṃ taṃ ca muttā upāsare. 105.
23. Tassa me āhu¹⁰ saṃvego abbhuto lomahaṃsano,
20 imaṃ c' āhaṃ migāṃ haṇṇe ajja hassāmi¹¹ jīvitan ti āha. 106.

Tattha āgamā¹² ti mahārāja so migo, tasma hatthatthaṃ hatthapāsāṃ
c' eva¹³ mayā odditaṃ kūtāpāsāṃ ca āgato āgaminī ca kūtāpāse abajjhi, taṃ ca
muttā upāsare ti taṃ ca baddhaṃ apare muttā abaddhā ca dve, migā assā-
santā¹⁴ taṃ nissāya aṭṭhaṃsu, abbhuto¹⁵ ti pubbe abbhūtapubbo, imaṃ cāhaṃ
25 ti aha me saṃvigassa etad' aho: sacā āhaṃ imaṃ migāṃ hanissāmi ajj' eva
imaṃmiṃ yeva tvaṃ jīvitaṃ jahissāmi¹⁶.

24. Kīdisā te migā ludda, kīdisā dhammikā migā,
kathaṃvaṇṇā kathaṃsilā, bālhaṃ kho te paṇṇasāsi 107.
idaṃ so rājā vimhayaśasena punappuna pucchāti. Taṃ
30 sūtvā luddo

¹ Ck² anindito. ² B² roḥaṇam. ³ B² add āha. ⁴ B² -ca. ⁵ B² -rī, Ck² -raṇi.
⁶ B² -rati. ⁷ B² ānessāmi. ⁸ B² -raṇīti. ⁹ Ck² -ma, B² -maṇ. ¹⁰ so all
three MSS. ¹¹ B² ajjeva hīssāmi. ¹² all three MSS. ¹³ B² paṇṇasāsi.
¹⁴ Ck² assāssāsi. ¹⁵ B² add taṃ sūtvā rājā āha.

25. Odātasiṅgā sucivālā jātārūpatacūpamā,
pādā lohitaḱā tesam, añjitaḱḱhā manoramā ti gātham āha. 108.

Tattha odātasiṅgā ti rajatadāmasadisasiṅgā, sucivālā ti camarī-
vālasadisena¹ sucinā vālena samannāgatā, lohitaḱā ti rattaromapavālasadisā²,
pādā ti khuravariyautā, añjitaḱḱhā ti añjitehi³ viya visuddhapaṇcappasādehi⁵
akkhihi samannāgatā.

Iti so kathento va M-assa suvaṇṇavaṇṇāni lomāni rañño
hatthe ṭṭhapetvā tesam migānaṃ sarīravannaṃ pakāsento

26. Edisā te migā deva, edisā dhammikā migā,
mātāpettibharā⁴ devā, na te so abhihārayan⁵ ti 109. 10
gātham āha. „

Tattha mātāpettibharā ti jīṇṇe andhe mātāpitāro posenti, etādisā
tesam⁶ dhammikā, na te so abhihārayan⁵ ti so migarājā na sakkā kenaci
taṃ paṇṇākārattthāyā abhiharitun ti attho, abhihārayin⁷ ti pi pātho, so te
ahan taṃ⁸ paṇṇākārattthāyā nābhihārayin⁹, na āharin ti attho. 15

Ito so M-assa ca Cittamigassa ca Sutanāya ca miga-
potikāya guṇe kathetvā „mahārāja ahan tena migaraññā attano
lomāni dassetvā ‘mama ṭṭhāne ṭṭhatvā dasahi dhammacariyā-
gāthāhi¹⁰ deviyā dhammaṃ katheyyāsīti*’ āṇatto“ ti vatvā

¹ Bā camarī-. ² Bā rattanakhapa-. ³ Cks.-te. ⁴ Bā -pitti-. ⁵ Cks.-yun.

⁶ Cā Bā ne-. ⁷ Cks.-hārayan. ⁸ Bā so aham te taṃ. ⁹ Bā -yi, Cks.-yun.

¹⁰ Bā rājadha-.

* After katheyyāsīti B. reads as follows:
uggaṇhāpito āṇatto“ ti¹. Taṃ sutvā rājā taṃ sattaratanakhacite rājapallāṃke
nisidāpetvā sayam deviyā sadāhim nicāsane ekamantaṃ nisiditvā taṃ añjalim
paṇḍayha yācati. So dhammaṃ desento āha:

- 1 Dhammaṃ cara mahārāja mātāpitusu khattiya,
idha dhammaṃ caritvāna rājā saggam gamissati.
- 2 Dhammaṃ cara mahārāja puttadāreṣu khattiya,
idha dhammaṃ caritvāna rājā saggam gamissati.
- 3 Dhammaṃ cara mahārāja mīttāmaccesu khattiya,
idha dhammaṃ caritvāna rājā saggam gamissati.
- 4 Dhammaṃ cara mahārāja vāhanesu¹ baleṣu ca,
idha dhammaṃ caritvāna rājā saggam gamissati.

¹ Bā omits ti. ² Bā vāhanesu? Bā vāhanesu.

kañcanapīthe nisīditvā tāhi gāthāhi dhammaṃ desesi. Deviyā dohaḷo paṭippassambhi. Rājā tussitvā luddaputtaṃ mahantena yasena santappento

27. Dammi nikkhasataṃ ludda thullaṃ ca maṇikuṇḍalaṃ
 5 catussadañ¹ ca pallaṃkām ummāpupphasirinnibhañ² 110.
 28. Dve ca sādisiyo bhariyā ūsabbhañ ca gavaṃ satam,
 dhammena rajjaṃ kāressaṃ, bahukāro me si luddaka. 111.
 29. Kasī vanijjā iṇadānaṃ³ uñchācariyāya luddaka —
 etehi⁴ dāraṃ posehi, mā pāpam akarā⁵ punan⁶ ti 112.
 10 gāthā āha.

Tattha thullan ti mahagghaṃ, maṇikuṇḍalan ti⁷ pasādhanaṃ ca te dammi, catussadan⁸ ti caturassadan⁹, catussasakaṃ ti attho. ummāpupphasirinnibhañ² ti nilapaccattharaṇatāya⁹ ummāpupphasadisāya¹⁰ nibbhāya obhāsena samannāgataṃ kālavaṇṇadārusāramayaṃ vā, sādisiyo ti añña-

¹ B⁴ caturassan. ² B⁴ ummāpupphasannibhaṃ. ³ C⁴ ina-, B⁴ iṇadānaṃ. ⁴ B⁴ etena. ⁵ B⁴ -ri, C⁴ -rañ. ⁶ B⁴ -nā. ⁷ B⁴ caturassan. ⁸ C⁴ -rā-, B⁴ omits ca. ⁹ C⁴ -natthanāya, C⁴ -natthātāya, B⁴ nilapaccattaraṇatthā. ¹⁰ C⁴ bahupakāro, B⁴ bahukāro.

- 5 Dhammaṃ cara mahārāja gāmesu nigamesu ca,
 idha dhammaṃ caritvāna rājā saggaṃ gamissati.
 6 Dhammaṃ cara mahārāja rājhesu janapadesu ca
 idha dhammaṃ caritvāna rājā saggaṃ gamissati.
 7 Dhammaṃ cara mahārāja samapabrāhmaṇesu ca
 idha dhammaṃ caritvāna rājā saggaṃ gamissati.
 8 Dhammaṃ cara mahārāja nigapakkhīsu khattiye
 idha dhammaṃ caritvāna rājā saggaṃ gamissati.
 9 Dhammaṃ cara mahārāja, dhammo suciṇṇo sukham āvāheti¹,
 idha dhammaṃ caritvāna rājā saggaṃ gamissati.
 10 Dhammaṃ cara mahārāja, Indo devā sabrahmaṇā
 suciṇṇena divaṃ pattā, mā dhammaṃ rāja paṇādo².
 11. Tatth' ev' ete vattapadā³, esā va anusāsani,
 sapaṇṇaṃ sevi Kalyāṇi eā eti tdivaṃ gatā ti.

Iti neśādaputto M-ena desitaniyāmena Akāsaṅgaṃ atārento viya Buddha-
 līhāya dhammaṃ desesi. Mahājano sādhu-kārasasāsaṇi pavatteti. Dhamma-
 kathaṃ sutvā yeva⁴ dohaḷo paṭippassambhi etc.

¹ read: dhammo āvāheti sukham? ² so both MSS. for pāmade; p. 111, 25, vol. III ⁴, Dh. v. 371 is likewise to be read pāmade, then the metre will be right. ³ B⁴ tattheva te vattapadā.

maññaṃ rūpena ca bhogena ca sadisā, usabhañca gavaṃ satan ti usa-
bhañjettakam katvā gavasataṃ ca te dammi, kāressan ti dasarājadhamme
akopento dhammen' eva rājjam kāressāmi, bahukāro¹ me sīti suvaṇṇa-
vannassa migarañño thāne thatvā dhammassa desitattā tvaṃ mama bahūpakāro,
migarañjena² vuttaniyāmen' eva te ahaṃ pañcasu silesu patitthāpito, kasī³
vañijjā ti samma luddaka, ahaṃ migarājapū⁴ adisvā tassa vacanam eva sutvā
pañcasu silesu patitthito, tvaṃ pi ito pañthāya silavā hohi yāni tāni kasī vañijjā⁵
inadānam⁶ uñchācariyā 'ti ājīvamukhāni etena sammāājīvena tava puttadāraṃ
posehi, mā puna pāpaṃ karīti.

So rañño katham sūtvā „na me gharāvāsen' attho,
pabbajjam anujāna⁷ devā“ 'ti' anujānāpetvā raññā dinnam⁸
dhanam puttadārassa datvā Himavantam pavisitvā isipabbajjam
pabbajitvā attha samāpattiyo nibbattetvā Brahmalo-ka-parāyano
ahosi. Rājāpi M-assa evāde thatvā saggapadam⁹ pūresi.
Ovādo¹⁰ vassasahassam¹¹ pavatti¹².

S. i. d. ā. „evam bhikkhave pubbe pi mam' atthāya Anandena
jīvitam pariccattam evā“ 'ti vatvā j. s.: „Tadā luddo¹³ Channo ahosi,
rājā Sāṇputto, devī Khemā bhikkhunī, mātāpitāro mahārājakulāni,
Sutanā Uppalavannā, Cittamigo Anando, asītimigasahassāni Sākiyagaṇo,
Rohantamigarājā¹⁴ aham evā“ 'ti. Rohantamigajātakaṃ¹⁵.

6. Haṃsajātaka.

Ete haṃsā pakkamantīti. Idam S. Veluvane v. Anan-
dattherassa jīvitapariccāgam eva ā. k. Tadāpi hi dhammasa-
bhāyam therassa guṇakatham kathentesu bhikkhusu S. āgantvā¹⁶
pucchitvā¹⁷ „na bhikkhave idān' eva pubbe p' Anandena¹⁸ mam'
atthāya jīvitam pariccattam evā“ 'ti vatvā a. ā.:
25

A. B. Bahuputtako nāma rājā r. kāresi, Khemā¹⁹ nām'
assa aggamāhesī ahosi. Tadā M. suvaṇṇahaṃsayoniyam nib-
battitvā navutihaṃsasahassaparivuto²⁰ Cīttakūṭe vasi. Tadāpi

¹ Cks bahupakāro, Bā bahūkāro. ² Cks -je. ³ Bā -jānam. ⁴ Bā -āni. ⁵ Cks
ina-. ⁶ Bā -nātha. ⁷ Cks omite anu -- ti. ⁸ Bā -a. ⁹ Bā saggapūram. ¹⁰
Bā tassā o-. ¹¹ Bā vassasātasahassam. ¹² Bā -ttati. ¹³ Bā -ako. ¹⁴ Bā
omite rohanta. ¹⁵ Bā rohaṇa-. ¹⁶ Bā adds kāya nutha bhikkhave e. k. s. ti.
¹⁷ Bā adds imāya nāma ti vutte. ¹⁸ Bā pi ā-. ¹⁹ Bā adds tveva. ²⁰ Bā chana-

Tato Sumukho paṃkapiṭṭhe nisīditvā

4. Nāhaṃ dukkhapareto ti¹ Dhataratṭha tavaṃ² jahe,
jīvitam maraṇam vā me tayā saddhim bhavissatīti 116.
gātham āha.

Tattha³ dukkhapareto ti mahārāja tvaṃ maranadukkhapareto ti⁴ 5
ettaken⁵ eva nāhaṃ⁶ jahāmi.

Evaṃ Sumukhena sīhanāde kate Dhataratṭho

5. Etad ariyassa kalyāṇam yaṃ tvaṃ Sumukha bhāsasi,
taṃ ca vīmaṃsamāno⁷ 'haṃ pata te taṃ⁸ avassajin ti 117.
gātham āha.

Tattha etad ariyassā⁹ ti yaṃ tvaṃ nāhaṃ tavaṃ¹⁰ jahe ti bhāsasi etaṃ
ācārasampannassa ariyassa kalyāṇam tūtamavacanam, pata te taṃ ti ahaṃ ca
na taṃ vīssaṃjjetukāmo evaṃ avacaṃ atha kho taṃ vīmaṃsamāno pata tu¹¹ iti
etaṃ vacanaṃ avassajin, gacchā¹² ti taṃ avocaṃ ti attho.

Evaṃ tesam kathayantānaṃ¹³ ñeva luddaputto daṇḍam¹⁴
ādāya Vegenāgato. Sumukho Dhataratṭham assāsento¹⁵ tassā-
bhīmukho gantvā apacitīm dassetvā haṃsarañño guṇe kathesi,
tāvad eva luddo muducitto ahosi, so tassa muducittataṃ ñatvā
puna gantvā haṃsarājam eva assāsento atṭhāsi. Luddo pi
haṃsarājānaṃ upasaṃkamitvā chaṭṭham gātham āha:

6. Apadeṇa padaṃ yāti antalikkhe caro dijo¹⁶,
ārā pāsāṃ na bujji tvaṃ haṃsānaṃ pavaruttamo ti. 118.

Tattha apadeṇa padaṃ ti mahārāja tumbhādiso antalikkhacaro¹⁷ dijo
apadeṇa¹⁸ akāse padaṃ katvā yāti, na bujjhīti¹⁹ so tvaṃ evarūpo dūrato va
imaṃ²⁰ pāsāṃ na bujji²¹ nāvajjānīti²² pucchati.

M. āha:

7. Yadā parābhavo hoti poso jīvitasamkhaye (II²², III²³)
atha jālaṃ ca pāsāṃ ca āsajjāpi²⁴ na bujjhatīti. 119.

¹ Bā smi. ² Bā tvaṃ. ³ Cks omit ti. ⁴ Bā nāhaṃ. ⁵ Bā -nā. ⁶ so
all three MSS. for patā t' etaṃ? ⁷ Bā tvaṃ. ⁸ so⁸ Bā; Ck panataṃ, Ck
panitaṃ. ⁹ Bā kathesi. ¹⁰ Bā -setvā. ¹¹ Bā dvi-. ¹² Cks -kkhe-. ¹³ Bā
-de. ¹⁴ Cks na bujjhati, Bā nibbujhīti. ¹⁵ Ck idam, Bā omits imaṃ. ¹⁶ Ck
adds taṃ. ¹⁷ Bā na jānāsi. ¹⁸ Bā -jjapi, Cks -jjhāpi

Tattha parābhavo ti samma luddaputta yadā parābhavo avaḍḍhi¹ vināso sampatto hoti atha so² poso jīvitasaṃkhaye patte jālaṇ ca pāsāṇ ca patvāpi na jānāti attho.

Luddo³ haṃsarañño kathaṃ abhinanditvā Sumukhena
5 saddhiṃ sallapanto tisso gāthā abhāsi:

8. Ete haṃsā pakkamanti vakkaṅgā bhayameritā,
harittaca hemavaṇṇa tvaṇ ca naṃ⁴ avahīyasi. 120.

9. Ete⁵ bhutvā pivitvā ca pakkamanti vihaṅgamā
anapekkhamānā vakkaṅgā, tvaṇ⁶ ñev⁷ eko⁸ upāsasi. 121.

10. Kin nu t' āyaṃ⁹ dijo hoti, mutto baddhaṃ upāsasi,
ohāya sakuṇā yanti¹⁰, kiṃ eko avahīyasīti. 122.

Tattha tvaṇ ca naṃ¹¹ ti tvaṃ¹² eva ohīyyasīti pucchati, upāsasīti payirupāsasi.

Sumukho āha:

15 11. Rājā me so dijo mitto sakha pānasamo ca me,
n' eva naṃ vijahissāmi yāva kālassa pariyāyan¹⁰ tī. 123.

Tattha yāva kālassa pariyāyan ti luddaputta yāva jīvitakālassa pariyosānaṃ ahaṃ etaṃ na jahissāmi yeva.

Taṃ sutvā luddo pasannacitto hutvā „sac' āhaṃ evaṃ-
20 silasampannesu imesu aparajjhissāmi paṭhavi pi me vivaraṃ
dadeyya, kim me rañño santikā laddhena dhanena¹, vissajjes-
sāmi ne“ ti cintetvā:

12. Yo ca tvaṃ sakhino hotu¹¹ pāṇaṃ cajitum icchasi
so te sahāyaṃ muñcāmi, hotu rājā tavānugo ti 124.

25 gātham āha.

Tattha yo ca tvaṇ ti yo nāma tvaṃ, so te ti so' ahaṃ, tavānugo ti
ssa haṃsarājā tava vasaṃ anugato hotu, taya saddhiṃ ekaṭṭhāṇa vasaṃ.

Evaṇ ca pana vatvā Dhataratṭhaṃ yatthipāsato otāretvā
tīraṃ¹² netvā pāsāṃ muñcitvā muducittena lohitaṃ dhovitvā

¹ B¹ avuḍḍhi. ² B² omits so. ³ B³ adda pi. ⁴ C⁴ tvaṇca na, B⁴ tvaṇcenam.
⁵ B⁵ eko. ⁶ B⁶ tvaṇceveko. ⁷ B⁷ kiṃ nu tyāyaṃ. ⁸ C⁸ hanti. ⁹ B⁹ tvaṇ-
cenan, C⁹ tvaṇcatan, C⁹ tvaṇcatan? ¹⁰ so all three MSS. for paryāyan? ¹¹ so
all three MSS. for hotu? ¹² B¹² saratīraṃ.

nahāruādīni paṭipādesi. Tassa muducittatāya M-assa pārami-
tānaṃ ānubhāvena ca tāvad eva pādo sacchavi¹ ahosi, bandha-
natṭhānam² pi na paññāyi. Sumukho M-am³ oloketvā tuṭṭha-
citto anumodanaṃ karonto⁴

18. Evaṃ⁵ luddaka nandassu saha⁶ sabbehi ñātibhi (III^{2a1}₁₃) 5

yathāham ajja nandāmi muṭṭam disvā dijādhipan ti. 125.

Taṃ sutvā luddo „gacchatha sāmīti“ āha. Atha naṃ M.
„kiṃ paṇa tvaṃ samma maṃ attano atthāya bandhi udāhu
aññassāṇattiyā“ ti pucchitvā⁵ tena tasmim kārāṇe ārocite „kin
nu kho me ito va Cittakūtaṃ gantuṃ seyyo udāhu nagaran“ 10
ti vīmaṇsaṇo „mayi nagaraṃ gate luddaputto dhanam la-
bhissati deviyā dohaḷo paṭiprassambhissati Sumukhassa mitta-
dhammo pākaṭo bhavissati⁶, tathā mama ñāṇabalena⁷ Khemaṃ
va saraṃ abhayadakkhiṇaṃ katvā labhissāmi⁸, tasmā nagaram
eva gantuṃ seyyo“ ti sanīṭṭhānaṃ katvā „ludda, tvaṃ amhe 15
kācenādaya rañño santikaṃ nehi, sace no rājā vissajjetukāmo
bhavissati vissajjessatīti“ āha. „Rājāno nāma sāmi kakkhaḷā,
gacchatha tumhe“ ti. „Mayaṃ tādisaṃ luddam pi muduka-
rimhā¹⁰, rañño ārādhane amhākaṃ ko¹¹ bhāro, nehi yeva no
sammā“ ti. So tathā akāsi. Rājā haṃse disvā¹² somanassa- 20
jāto hutvā¹³ dve pi haṃse kañcanapīṭhe nisīdāpetvā madhulāje
khādāpetvā madhūdaṇḍaṃ¹⁴ pāyetvā añjalim paggayha dhamma-
kathaṃ āyāci. Haṃsarājā tassa sotukāmataṃ viditvā paṭha-
maṃ tāva paṭisanthāram akāsi. Tatr' imā haṃsassa ca rañño
ca vacanapaṭivacanagāthā honti: 25

14. Kaccin nu¹⁴ bhoto kusalaṃ,
kaṇṇi¹⁵ bhoto anāmayam,
Kacci¹⁶ raṭṭham idam phītaṃ
dhammena-m-anusāsati¹⁶. 126.

¹ C* sañchavi. C^o sachavi. ² B^d bandhaṭṭhānaṃ. ³ B^d bodhisattānaṃ. ⁴ B^d
adda gāthamāha. ⁵ B^d pucchi. ⁶ C^k -jessatīti. ⁷ C^k -jasm. ⁸ B^d gamissāmi.
⁹ C^k -hehīti. ¹⁰ B^d mudukaṃ ka-. ¹¹ B^d omits ko. ¹² B^d adda va. ¹³
B^d madhurōdaṇḍaṃ. ¹⁴ B^d kiñci in the place of kaccinnu ¹⁵ B^d kiñci. ¹⁶
so C^k; in the place of B^d -sasi.

15. Kusalam¹ c' eva me haṁsa, atho haṁsa anāmayam,
atho raṭṭham idaṁ phītaṁ dhammena-m-anusāsati¹. 127.
16. Kacci² bhoto amaccesu doso koci na vijjati,
kacci³ āra amittā te chāyā dakkhiṇato-r-iva³. 128.
17. Atho pi me amaccesu ḥoso koci na vijjati,
atho āra amittā me chāyā dakkhiṇato-r-iva⁴. 129.
18. Kacci⁵ te sādīsī bhariyā assavā piyabhāṇinī
puttarūpayasūpetā tava chandavasānugā⁵. 130.
19. Atho me sādīsī bhariyā assavā piyabhāṇinī
puttarūpayasūpetā mama chandavasānugā. 131.
20. Kacci⁶ te bahavo puttā sujātā raṭṭhavadḍhamā
paññājavena sampannā, sammōdanti tato tato. 132.
21. Sataṁ⁶ eko ca me puttā Dhataratṭha mayā sutā,
tesaṁ tvaṁ kiccā⁷ akkhāhi, nāvarajjhanti⁸ te vaco ti. 133.

15 Tattha kusalam ti ārogyam, itaram tass' eva vevacanam, phītan ti
kacci⁷ te idaṁ raṭṭham phītam subhikkham dhammena ca nam⁹ anusāsati¹⁰
pucchati, doso ti aparādhō, chāyā dukkhiṇatorivā⁴ ti yathā nāma dāk-
khiṇadisābhīmukham¹¹ chāyā na vadḍhati evam kacci⁷ te amittā na vadḍhan-
vadati, sādīsīti¹² jātigottakulapadesehi¹³ samānā, evarūpā¹⁴ sādīsīti na hoti,
20 assavā ti vacanapaṭiggāhikā¹⁵, puttarūpayasūpetā¹⁶ te vadehi ca rūpena
ca yasena ca upetā, paññājavena¹⁷ ti paññāvegena, paññā¹⁸ jāvaṇetvā tāni
tāni kiccāni paricchinditum samatthā ti pucchati, sammōdanti ti yathā yathā
niyuttā honti tato tato sammōdanti¹⁹ eva¹⁶ na virujjhanti pucchati, mayā sutā²⁰
ti mayā viesutā¹⁷, maṁ hi loko bahuputtarājā ti vadati, iti te maṁ nissāya
25 pākāṭā jātā ti mayā sutā nāma hontīti vadati, tesaṁ tvaṁ kiccā⁷ akkhāhi
hīti tesaṁ mama puttānaṁ idaṁ¹⁸ nāma karontū¹⁹ ti tvaṁ kiccā⁷ akkhāhi
na te vacanaṁ avarajjhanti²⁰, ovādaṁ tesaṁ²¹ dehitī adbhīpāyen²² evam āha

Tam sutvā M. tesaṁ ovādaṁ dento pañca gāthā abhāsi:

22. Upapanno²³ pi ce hoti jātiyā vinayena vā
30 atha pacchā kurute yogam kicce āpāsu²⁴ idati. 134.

¹ so Cks; Bd -nusāmi corr. to -sāsāmi, Bc -nusāsāmi. against the metre. ² Bd kiñci. ³ Cks -pakoriva. ⁴ Cks teriva. ⁵ Bd -dā-. ⁶ Bc -tam. ⁷ Bds kiñci. ⁸ Bds -ru-. ⁹ Bds omit ca. nam. ¹⁰ Cks -sayiti. ¹¹ so Bds; Bd -khi. ¹² Cks sa-. ¹³ Bds jābhoga gatta-. ¹⁴ Cks -gga-. ¹⁵ Cks -gga-. ¹⁶ Bd -dento. ¹⁷ Bd viesutā. ¹⁸ Bd imam. ¹⁹ Bd karentu. ²⁰ Cks avajjhanti, Bds avarajjhanti. ²¹ Bds no-. ²² Cks uppa-. ²³ Bd āpāsu, Bc āpāsu.

20. Tassa saṁhīrapaññassa vivaro jāyate mahā,
nattamandho¹ va rūpāni phullāni-m-anupassati². 135.
21. Āsāre sārāyogaññū matim na tv-eva vindati,
sarabho va³ giriduggasmim antarā yeva sīdati. 136.
25. Hinajjacco pi ce hoti utthātā⁴ dhitimā naro
ācārasīlasampanno nise aggīva bhāsati. 137.
26. Etaṁ ve⁵ upamaṁ katvā putte vijjāsu vācaya,
saṁvirūhetha⁶ medhāvi khettabijam⁷ va vuṭṭhiyā ti. 138.

Tattha vinayenā 'ti ācārena, pacchā kurute yogan ti so⁸ ce sikkhi-
tabbasikkhāsu⁹ daharakāle yogain¹⁰ viriyam akatvā pacchā mahallakakāle karoti 10
evarūpo paṇḍitū, tathārūpe dukkhe vā āpadāsu vā uppannāsu sīdati¹¹ attānam
uddharitum¹² na sakkoti, tassa saṁhīrapaññassā 'ti tassa asikkhitattā¹³
tato caritabbapaññassa¹⁴ añiccalabuddhino¹⁵, vivaro ti bhogādīnam chiddam
parihānti attho, nattamandho¹⁶ ti nattandho¹⁷, idaṁ vuttam hoti: yathā
nattandho¹⁸ rattikāno rattim candobhāsādīhi thūlarūpāni passati sukhumāni¹⁹ 15
passitum na sakkoti evam asikkhito²⁰ saṁhīrapañño kismīci²¹ eva bhaye
uppanne sukhumakiccāni²² passitum na sakkoti olārikān²³ eva passati, tasmā tava
putte dāṭṭakāle yeva sikkhājetum vattatīti, āsāre ti nissāre²⁴ lokāyata-
vedasamaye²⁵, sārāyogaññū ti sārāyutto esa samayo ti maññamāno matim
na tv-eva vindati, bahum sikkhitvāpi²⁶ paññam na labhati yeva, giriduggas- 20
mim ti so evarūpo yathā nāma sarabho attano vasanaṭṭhānam āgacchanto antarā-
magge visamam pi samam ti maññamāno giridugge vegenāgacchanto narakappa-
pātam patvā²⁷ antarā va²⁸ sīdati āvāsam na pāpuṇāti evam etaṁ²⁹ asūram
lokāyavedasamayasaṁsarasaññāya³⁰ uggahetvā mahāvīnasam pāpuṇāti, tasmā
tava putte atthānissitesu vaḍḍhīvāhesu kiccesu yojetvā sikkhāpehiti, nise ag- 25
gīva 'ti mahārāja hinajjātiko pi utthānādiguṇasampanno rattim aggikkhandho
viya obhāsati, etaṁ ve³¹ ti etaṁ³² mayā vuttam na'tandhan³³ ca aggī ca
upamaṁ katvā tava putte vijjāsu vācaya³⁴, sikkhitabbayuttāsu sikkhāsu yojehi,
evam yutto hi yathā sukhettesu vuṭṭhiyā bijam virūhati³⁵ itath³⁶ eva medhāvi
saṁrūhati³⁷ yasena ca bhogehi ca vaḍḍhatīti. 30

¹ Bds rattim-. ² Ck pullāni-, Bds thūlāni anu-. ³ Bds omits va ⁴ Cks utthe-.
⁵ Bds etafica. ⁶ Bds -rūlhotha? ⁷ Bds khetta ⁸ Bds -yo. ⁹ Cks -tabbam-. ¹⁰
Cks yogain, Bds yoga ¹¹ Cks kiñci in the place of sīdati. ¹² Bds uttari-. ¹³
Ck Bds -tattā. ¹⁴ Bds niccam phalanabuddhino. ¹⁵ Bds rattimandho. ¹⁶ Bds
tattandho. ¹⁷ Ck Bds sumukhāni. ¹⁸ Cks asa-. ¹⁹ Ck kismīci, Ck kismīci.
²⁰ Bds -māni-. ²¹ Cks -ra. ²² Bds -yataneveda-. ²³ Cks omits pi. ²⁴ Bds pa-
titvā. ²⁵ Bds yeva. ²⁶ Bds evam. ²⁷ Bds -yatanevedasamayam sārāsaññāya. ²⁸
Cks evam ve, Bds etaṁ ce. ²⁹ Cks evam. ³⁰ Bds rattandhan. ³¹ Cks vācāya,
Bds dhāpaya. ³² Bds saṁvi-. ³³ Ck saṁvi-, Bds yaṁ virūhati.

‘Evaṃ M. sabbarattim rañño dhammaṃ desesi. Deviyā dohaḷo paṭippassambhī. M. aruṇṇagamanavelāyam eva rājānam¹ sīlesu paṭiṭṭhāpetvā appamādena ovaḍitvā saddhim Sumukhena uttarasīhapañjarena nikkhamitvā Cittakūṭam
3 eva gato.

S. i. d. ā. „evaṃ bhikkhave pubbe pi iminā mam’ atthāya jīvitam pariccattam evā“ ‘ti vatvā j. s.: „Tadā luddo Channo ahoṣi, rājā Sāriputto, devī Khemā bhikkhunī, haṃsapaṛisā Sākiyagaṇo², Śumukho Anando, haṃsarājā aham evā“ ‘ti. Haṃsajātakaṃ.

10

7. Sattigumbajātakā.

Migaluddo³ mahārājā ti. Idam S. Maddakucchiśimim migadāye v. Devadattaṃ ā. k. Devadattena hi ‘silāya pavitṭhāya Bhagavato pāde sakalikāya⁴ khate⁵ balavedanā uppajjimsu⁶. Tassa dassanattāya bahū bhikkhū sannipatimsu. Atha Bh. paṛisaṃ⁷ sannipatitam disvā „bhikkhave, imaṃ senāsanaṃ atisaṃ⁸ abham, ‘sannipāto mahā bhavissati, mamaṃ ca sivikāya Maddakucchi⁹ nethā“ ‘ti āha. Bhikkhū⁷ tathā karimsu. Jivako Tassa pādam phāsukam akāsi. Bhikkhū Satthu santike nisinnā va k. s.: „āvuso, Devadatto sayam pi pāpo paṛisāpi ‘ssa pāpā, iti so pāpo pāpaparivāro va viharatīti“.
20 S. „kim kathetha bhikkhave“ ti pucchitvā „idam⁷ nāma“ ti vutte „na bhikkhave idān’ eva pubbe pi Devadatto pāpo pāpaparivāro yevā“ ‘ti vatvā a. ā.:

A. Uttarapañcālanagare Pañcālo nāma rājā r. kāresi. M. araṇṇāyatane ekasim sānupabbate simbalivane
25 ekassa suvaraṇṇo putto hutvā nibbatti, dve bhātaro ahesum. Tassa pana pabbatassa uparivāte coragāmako ahoṣi pañcannam corasatānam nivāso, adhovāte assam⁶ pañcannam isisatānam nivāso. Tesam suvapotakā⁹ pakkhanikkhamanakāle vātamaṇḍalikā udapādi, tāya pabbato eko suvapotako¹⁵

¹ Bā adds pañcasu. ² Bā -ṇā. ³ Bā -ddako. ⁴ Cā sakajikāyakhallikāya, Bā sakkhallikāya. ⁵ Bā khitte. ⁶ Bā -jji. ⁷ Bā te bhi. ⁸ Cā imāya. ⁹ Cā suka-. ¹⁰ Cā sukāpoto.

coragāmake corānaṃ āvudhantare patito, tassa tattha patitattā
 Sattigumbo t' eva' nāmaṃ karimsu, eko assame vālukathale
 pupphantare pati, tassa tattha patitattā Pupphako t' eva'
 nāmaṃ karimsu. Sattigumbo corānaṃ antare vaḍḍhito, Pup-
 phako isiṃam. Ath' ekadivasam ¹ajā sabbālaṃkārapatimaṇḍito ²
 rathavaraṃ abhirūhitvā mahanteṇa parivāreṇa migavattāhāya ³
 nagarato avidūre supupphitaphalitaramaṇiyam upavanam ⁴ gan-
 tvā ⁵ „yassa passena migo palāyati tass' eva' gīvā“ ti vatvā
 rathā oruyha paṭicchādetvā dinne ⁶ koṭṭhake dhanum ādāya
 aṭṭhāsi. Purisehi migānaṃ utṭhapanattāhāya vanagumbesu poṭhi-
 yamānesu ⁷ eko enimigo utṭhāya gamanamaggaṃ olokeno raṇṇo
 tṭhitattāhānass' eva ⁸ vivittaṃ disvā tadabhimukho pakkhanditvā
 palāyi. Amaccā „kassa passena migo palāyito“ ti pucchantā
 „raṇṇo passenā“ ti ṇatvā raṇṇā saddhim kelim karimsu. Rājā
 asmimānena tesam kelim asaḥanto „idāni taṃ migam gahissā- ⁹
 mīti“ ratham āruyha „sīgham pesehīti“ sārathim āpāpetvā
 migena gātamaggaṃ paṭipajji. Ratham vegena gacchantam
 parisā ¹⁰ anubandhitum nāsakkhi. Rājā sārathidutiyo ¹¹ yāva
 majjhantikā gantvā migam adisvā nivatto ¹² tassa coragāmassa
 santike ramaṇiyam kandaram disvā rathā oruyha nahātvā ¹³ ca ¹⁴
 pivitvā ca ¹⁵ paccuttari. Ath' assa sārathi rathassa uttarattha-
 raṇam otāretvā rukkhacchāyāya paṇṇāpesi. So tattha nipajji,
 sārathi pi tassa pāde sambāhanto nisīdi, rājā antarantarā
 niddāyati c' eva pabujjhati ca. Corāgāmakavāsino ¹⁶ corāpi raṇṇo
 ārakkhattāhāya ¹⁷ araṇṇam eva pavisiṃsu, coragāmake Satti- ¹⁸
 gumbo c' ¹⁹ eva bhattarandhako Patikolambo ²⁰ nām' eko puriso
 cā 'ti dve ya ²¹ ohīyimsu. Tasmim khaṇe Sattigumbo gāmakā
 nikkhamitvā rājānaṃ disvā „imaṃ niddāyamānaṃ eva māretvā
 ābharaṇāni gahessāmā“ 'ti cintetvā Patikolambassa ²² santikaṃ
 gantvā taṃ ²³ kāraṇam ārocesi.

¹ Bā tvevassa. ² Bā -vadhāya. ³ Bā uparambhavanam. ⁴ Cā add so ⁵ so Cā;
 Bā nina. ⁶ Cā poṭṭhi-, Bā ṭota-. ⁷ Bā lu-. ⁸ Bā -imsu. ⁹ Bā -thiṇādu-
¹⁰ Bā nivattento. ¹¹ Bā nhāyitvā. ¹² Bā omits ja. ¹³ Bā pūthāhāya. ¹⁴ Bā
 -lu-. ¹⁵ Cā vema, Cā ceva. ¹⁶ Bā omits taṃ.

Ṭam atthaṃ pakāsento S. pañca¹ gāthā abhāsi:

1. Migaluddo mahārājā Pañcālānaṃ rathesabho
nikkhanto saha senāya ogaṇo vanam āgamā. 139.
2. Tatth' addasā araṇṇasmiṃ takkarānaṃ kuṭiṃ katan,
tassā kuṭiyā nikkhamma suvo luddāni bhāsati: 140.
3. Sampannavāhano poso yuvā sammatṭhakunḍalo²
sobhati lohituphīso divā suriyō va bhāsati. 141.
4. Majjhantike sampatṭike sutto rājā sasārathi,
hand' assābharapaṇaṃ sabbaṃ gaṇhāma sahasā mayam. 142.
5. Nisīthe pi raho dāni sutto rājā³ sasārathi,
ādāya vatthaṃ maṇikunḍalaṃ ca
hantvāna sākhāhi avattharāmā⁴ 'ti. 143.

Tattha migaluddo ti luddo viya miganaṃ gavesanto migaluddo ti vatto,
ogaṇo ti gaṇaṃ⁵ ohīno⁶ hutvā, takkarānaṃ kuṭiṃ katan ti so rājā
13 tattha araṇṇe corānaṃ vasanattāya katan gāmakam addasa, tassā ti tato
corakuṭto kato⁷, luddāni bhāsati ti Patikolambena⁸ saddhima dāruṇāni va-
canāni kathesi, sampannavāhano ti sampannaasavāhano, lohituphīso ti
rattena uphīsapattena⁹ samannāgato, sampatṭike¹⁰ ti sampatṭidāni evarūpe
ṭhitamajjhantikakāle ti attho, sahasā ti sāhasena pasayha kāraṇaṃ¹¹ katvā,
20 gaṇhāmā¹² ti vadati, nisīthe pi raho dāni ti nisīthe pi idāni pi raho, idam
vadati: yathā nisīthe aḍḍharattasamaye manussa kilantā sayanti raho¹³ hoti
idāni pi¹⁴ ṭhitamajjhantike pi¹⁵ tath' evā 'ti. hantvāna¹⁶ ti rājānaṃ māretvā
vatthābharapaṇāni sa gaheṭvā aha naṃ pade gaheṭvā kaḍḍhitvā ekamante sākhāhi
paṭicchādema, iti so vegena sakiṃ nikkhamati sakiṃ Patikolambena¹⁷ santikaṃ
25 gacchati.

So tassa vacanaṃ sutvā nikkhamitvā olovento rājābhāvaṃ
natvā bhīto:

6. Kin nu ummattarūpo va Sattigumba pabbāsasi,
durāsadā hi rājāno aggi pajjalito yathā ti gātham āha. 144.
7. Atha naṃ suvo gāthāya ajjhabhāsi:
30 Atha tvaṃ Patikolamba¹⁴ matto thullāni gajjae¹⁵,
mātari¹⁶ mayha¹⁷ naggāya kin nu tvaṃ vijigucchase ti. 145.

¹ Ck -camam. ² Bde -hī. ³ Ck apa-. ⁴ Bde omits ga-. ⁵ Bde adds parhiṇo,
⁶ so all three MSS. for 'gato? ⁷ Bde patikolamb-. ⁸ Ck -paṭṭhena, Bde -pattena.
⁹ Bde -ti-. ¹⁰ Bde kāraṇa. ¹¹ Bde adds nāma. ¹² Bde omits pi. ¹³ Bde adds kāle.
¹⁴ Bde patikolamb-. ¹⁵ Ck gajjaṃ, Cde gacchati, Bde gacchasi. ¹⁶ Bde rā- ¹⁷
Bde mayham.

Tattha atha tvaṃ ti nuṃ tvaṃ, matto ti corānaṃ uccittasuraṃ¹ labhitvā tāya matto hutvā pubbe mahāgajjitāni gajjasi, mātari² corajettakassa bharīyaṃ sandhāyāha, sā tadā sakkābhāṇaṃ nivāsetvā carati, vijigucchasi³ ti mama mātari naggāya kin nu tvaṃ idāni corakammaṃ jigucchasi³.

Rājā, pabujjhitvā tassa tena saddhiṃ manussabhāsāya⁵ kathentaṣṣa vacanaṃ sutvā „sappaṭibhayaṃ idaṃ tñānaṃ“ ti sārathīṃ uttāpento imaṃ gātham āha:

8. Utthehi samma taramāno, rathaṃ yojehi sārathi,
sakuṇo⁴ me na ruccati⁵, aññaṃ gacchāma assaman ti. 146.

So⁴ sīghaṃ uttāhitvā rathaṃ yojetvā: 10

9. Yutto ratho mahārāja, yutto ca balavāhano,
adhittittha mahārāja, aññaṃ gacchāma assaman ti. 147.
gātham āha.

Tattha balavāhano ti balavāhano⁶ mahāthāma assasampanno ti attho.
adhittitthā⁷ ti abhirūha⁸ 15

Abhirūhamatte yeva tasmīṃ sindhavā vātavegena pak-
khandimsu. Sattigumbo rathaṃ gacchantaṃ disvā sambha-
mappatto⁹ dve gāthā abhāsi:

10. Ko nu 'me va¹⁰ gatā sabbe ye asmiṃ paricārakā¹¹,
esa gacchati Pañcālo mutto tesaṃ adassanā. 148. 20

11. Kodanḍakāni gaṇhatha sattiyo tomarāni ca,
esa gacchati Pañcālo, mā vo muñcittha jīvitan ti. 149.

Tattha ko nu me ti kuhūṇi nu ime¹², asmiṃ ti imasmiṃ assame, pari-
cārakā¹³ ti corā, adassanā ti etesaṃ¹⁴ corānaṃ adassanena, mutto esa
gacchatīti¹⁵ etesaṃ hatthato mutto hutvā esa adassanaṃ gacchatīti pi attho, 25
kodaṇḍakāni¹⁶ dhanūni¹⁷, jīvitan ti tumbhākaṃ jīvitaṭṭhānaṃ¹⁸ mā muñ-
cittha, āyudhabhatthā dhāvitvā gaṇhatha naṃ ti.

•
Evaṃ tassa viravitvā aparāparaṃ vidhāvutass' eva rājā
isīnaṃ assamaṃ patto. Tasmīṃ khape isayo phalāphalattāya

¹ B² uccittāsa. ² all three MSS. -rati. ³ B² -si kātūṇi na icchasi. ⁴ O² -nā. ⁵ O² -anti. ⁶ B² adds pi. ⁷ O² bā. ⁸ B² -ruiha. ⁹ B² samvegappatto.
¹⁰ O² omīti va. ¹¹ O² parivā. ¹² B² -cārakā. ¹³ O² imesaṃ. ¹⁴ C² B² -rikā.
¹⁵ B² tesam. ¹⁶ O² gacchati. ¹⁷ B² -nūm. ¹⁸ C² jīvinantānaṃ, B² jīvantānaṃ.
Jataka, IV

gatā, eko Pupphasuvo¹ ca² assamapade³ hoti, so rājānam⁴ diśvā
paccuggamanam⁵ katvā paṭisanthāram akāsi.

Tam attham⁶ pakāseto S. catasso gāthā abhāsi:

12. Athāparo paṭinandittha suvo lohitatundako:
5 svāgatan te mahārāja, atko te adurāgataṃ,
issaro si anuppatto, yaṃ idl⁷ atthi pavedaya: 150.
13. Tiṇḍukāni piyālāni madhuke kāsūmāriyo
phalāni khuddakappāni, bhuñja rāja varam varam. 151.
14. Idam pi pāṇiyam⁸ sītam ābhataṃ girigabbharā,
10 tato piva mahārāja sace tvaṃ abhikaṃkhasi. 152.
15. Araññe uñchāya⁹ gatā ye asmiṃ paricārakā¹⁰,
sayam utthāya gaṇhavho, hatthā¹¹ me n¹² atthi dāve¹³ ti. 153.

Tattha paṭinanditthā¹⁴ 'ti rājānam diśvā va tussi, lohitatundako ti
rattatundō sobhaggappatto, madhuke ti madhukaphalāni, kāsūmāriyo ti
15 evaṃnāmakāni phalāni kārāphalāni¹⁵ vā, tato piva¹⁶ 'ti tato¹⁷ gahe¹⁸ vā pāṇiyam¹⁹
pipa²⁰, ye asmiṃ paricārakā²¹ ti mahārāja ye imasmīṃ assame vicarapakā
isayo te araṇṇam uñchāya gatā, gaṇhavho ti phalāni²² gaṇhatha, dāve²³ ti dāsuṃ.

Rājā tassa paṭisanthāre pasiditvā

16. Bhadrako vat²⁴ ayam²⁵ pakkhī dijo paramadhammiko,
20 ath²⁶ eso itaro pakkhī suvo²⁷ luddāni bhāsati. 154.
17. Etam²⁸ hanatha bandhatha, ita vo²⁹ muñcittha jīvitam,
icc-evam vilapantassa sotthim³⁰ patto³¹ smi assaman ti 155.
gāthadvayam āha.

Ettha itaro ti corakūḷiyam suvako, iccevan³² ti ahaṃ pana tassa evam³³
25 vilapantas³⁴ eva³⁵ imam assaman sotthim³⁶ patto.

Raṇṇo katham³⁷ sutvā Pupphako dve gāthā abhāsi:

18. Bhātaro³⁸ sma mahārāja sodariyā³⁹ ekamātukā
ekarukkkhasmiṃ samvaddhā⁴⁰ nānākhettagatā ubho. 156.
19. Sattigumbo ca corānam⁴¹ abhā ca isinaṃ idhā⁴²,
30 asataṃ so vataṃ ahaṃ tena⁴³ dhammena no vinā ti. 157.

¹ B⁴ -suko. ² C² B⁴ va. ³ B⁴ adds thito. ⁴ C² -nt-, B⁴ -nt-. ⁵ B⁴ araṇṇam
uñchāya. ⁶ B⁴ -ri-. ⁷ C² -at-. ⁸ C² omīti kārāphalāni. ⁹ B⁴ araṇṇam phālakato.
¹⁰ B⁴ pāṇiyamālakato, C² B⁴ pāṇiyam. ¹¹ B⁴ piva. ¹² B⁴ pāṇīphalāni. ¹³
B⁴ vatāyam. ¹⁴ B⁴ evam. ¹⁵ B⁴ to. ¹⁶ C² -vā. ¹⁷ B⁴ -tassa. ¹⁸ B⁴ sand-
¹⁹ B⁴ -vaḍḍhā.

Tattha bhātaro smā 'ti mahārāja so cāhañ ca¹ ubho bhātaro homa,
corānañ ti so corānañ santike sañvaddho² ahañ isīnañ santike, asatañ
s³ satañ ahañ ti so asādhūnañ dussilānañ santikañ upagato⁴, ahañ
sādhūnañ silavantānañ, tena dhammena no vinā ti mahārāja tañ Satti-
gumbañ corā coradhammena corakiriya vīnesuñ mañ isayo isidhammena silā-
cārena, tasmā so pi tena coradhammena yo vinā hoti ahañ pi isidhammena
no vinā hoti.

Idāni tañ dhammañ vibhajanto

20. Tattha vadho ca bandho ca nikatī vañcanāni ca
ālopā⁵ sahasākārā, tāni so tattha sikkhati. 158. 10
21. Idha saccañ ca dhammo ca ahimsā saññamo damo,
āsanāḍakadāyīnañ⁶ amke vaddho 'smi⁷ Bhāratā 'ti 159.
gāthādvayam āha.

Tattha nikatīti patirūpakena⁸ vañcanā⁹, vañcanānīti ujukavañcanāñ¹⁰
eva¹¹, ālopā ti j divā gāmaghāto, sahasākārā ti gehañ pavisitvā maraṇena 15
tajjetvā sāhasikakammakaraṇāñ, saccañ ti sabbāvo¹², dhammo ti sucārita-
dhammo, ahimsā ti mettacittapubbabhāvo¹³, saññamo ti sila¹⁴, damo ti
indriyadāyaṇaṇi, āsanāḍakadāyīnañ¹⁵ ti adhiḡatānañ¹⁶ āsanañ ca udakañ
ca dānasilānañ, Bhāratā 'ti rājānañ ālapati.

Idāni rañño dhammañ desento imā gāthā abhāsi: 20

22. Yam yam hi rāja bhajati satañ¹⁷ vā yadvivā asañ
silavantañ visilāñ vā vasañ¹⁸ tass' eva gacchati. 160.
23. Yādiḡaṇ kurute mittam yādisaṇ c' ūpasevati¹⁹
so pi tādisako hoti sahavāso hi tādiso. 161.
24. Sevaṇāno²⁰ sevamānañ samphuttho samphusañ²¹ param 25
saro diddho²² kalāpañ va²³ alittam upalimpati²⁴. 162.
25. Upalepabhayā dhīro n' eva pāpasakhā siyā,
pūtimacchañ kusaggena yo naro upanayhati
kusāpi pūti²⁵ vāyanti, evaṇ bālūpāsevanā. 163.

¹ C² B² ca ab-. ² B² -vaḍho. ³ B² upā-. ⁴ C² -pa-, cfr. supra p. 11, 12
⁵ C² -dāsīnañ, B² -dāyikañ. ⁶ B² aṇḡevuḍho-. ⁷ C² -pena. ⁸ B² -nāñ.
⁹ C² ujukena vañ-, B² ujukañ vañ-. ¹⁰ B² yathā sa-. ¹¹ B² -bhāgo. ¹²
B² silasaññamo. ¹³ C² -dānañ, B² -dāyīnañ. ¹⁴ B² abbhāg-. ¹⁵ B² san-
tañ. ¹⁶ C² vasañ. ¹⁷ C² -sañvūpa-, B² cupa-. ¹⁸ so all three MSS. ¹⁹
C² sampūḡtho sampū-. ²⁰ B² du-, C² diḡtho. ²¹ C² -pañca. ²² C² -līppati-
²³ all three MSS. -j. 3

26. Tagaraṇ ca palāseṇa yo naro upanayhati
pattāpi surabhi¹ vāyanti, evaṃ dhīrūpasevanā. 164.

27. Tasmā phalapuṭassēva ṇātvā sampākam attano
asante n' ūpaseveyya sante seveyya paṇḍito,
5 asanto nirayaṃ nenti² śanto pāpenti suggatin ti. 165.

Tattha sataṃ³ vā yadivā āsan ti sappurisaṃ vā asappurisaṃ vā,
sevamāno sevamānaṃ ti seviyamāno ācariyo sevamānaṃ antevāsikaṃ, sam-
phuṭṭho⁴ antevāsikena⁵ phuṭṭho⁶ ācariyo, samphusaṃ⁷ paraṃ ṇi paraṃ
antevāsini⁸ samphusanto⁹ ācariyo¹⁰, alittān ti naṃ¹¹ antevāsikaṃ pāpa-
10 dhammena alittān so ācariyo viśadiddho¹² karo sesaṃ¹³ sarakalāpaṃ viyā¹⁴ lippati¹⁵, evaṃ bālūpasevanā ti bālūpasevano¹⁶ pūtimacchaṃ upanayhanān¹⁷
kusaggaṃ viya hoti, pāpakammaṃ akaronto pi¹⁸ avaṇṇaṃ akittim labhati, dhī-
rūpasevanā ti dhīrūpasevi¹⁹ hi²⁰ puggalo „sagarādigaṇḍhajātīpaliveṭṭhita-
pattaṃ²¹ viya hoti, paṇḍito bhavituṃ assakkonto pi kalyāṇamittasevī guṇakittim
labhati, phalapuṭassēva²² ti gandhapuṭassēva²³ gandhapaliveṭṭhanapanassēva²⁴,
15 sampākamattano ti kalyāṇamittasāmsaggavasena²⁵ attāno paripākaṃ pari-
bhāvaṇaṃ²⁶ ṇātvā ti attho, pāpenti suggatin ti santo sammādiṭṭhika
attānaṃ nissite satte saggam eva pāpenti desanaṃ yathānusandhīm eva
pāpesi²⁷.

20 Rājā tassa dhammakathāya²⁸ paṇḍi. Isigaṇo pi āgaḇo.
Rājā isayo vanditvā „bhante maṃ anukampamānā mama va-
sanatṭhāne vasathā“ ti vatvā tesam paṭiññān gahetvā na-
garaṃ gantvā suvānaṃ abhayaṃ adāsi. Isayo pi tattha aga-
maṃsu²⁹. Rājā isigaṇaṃ uyyāne vasāpento yāvajīvān upatṭha-
25 hitvā saggapadaṃ³⁰ pūresi. Ath' assa putto pi chattaṃ ussā-
petvā isigaṇaṃ paṭijaggi yevā³¹ ti tasmim kulaparivatte satta-
rājāno³² dānaṃ pavattayimsu. M. araṇṇe vasanto yeva yathā-
kammaṃ gato.

S. i. d. ā. „evaṃ bhikkhave pubbe pi Devadatto³³ pāpaparivāro
30 yevā“ ti vatvā j. s. „Tadā Sattigumbo Devadatto³⁴ ahoṣi, corā

¹ all three MSS. -i. ² Bā yanti. ³ Bā sataṃ. ⁴ Ck sampu-. ⁵ Ck -vasi-
kāva. ⁶ Ck pu-. ⁷ Bā ācariyaṃ. ⁸ Bā antevāsi. ⁹ Bā taṃ. ¹⁰ Bā -duṭṭho.
¹¹ Ck yesaṃ. ¹² Ck viśaṃ. ¹³ all three MSS. lippati. ¹⁴ Bā -soti, Ck
-seviyo. ¹⁵ Ck upanayha. ¹⁶ Ck karonto. ¹⁷ so Ck for pi? Bā omit hi.
¹⁸ Ck -jātaṃpall-, Bā takkarādigaṇḍhajātī-. ¹⁹ Ck -jassa. ²⁰ Bā -pattassēva
²¹ Ck -vā-. ²² Bā paripākabhāvaṃ. ²³ Bā -eti. ²⁴ Bā omits dhamma. ²⁵
Bā āg-. ²⁶ Bā saggapūraṃ. ²⁷ Bā adds isigaṇassa. ²⁸ Bā add, pāpo.

Devadatta-parisā, rājā Anando, isigaṇo Buddhaparisā, Pupphakasuvo
aham evā¹ 'ti. Sattigumbajātakam.

8. Bhallāṭiyajātaka.

Bhallāṭiyo nāma ahosi rājā² ti. Idam S. J. v. Mallikā-
devim³ ā. k. Tassā kira ekadivasam raṇṇā⁴ saddhim⁵ sayanam⁶ nissāya⁷ 5
kalaho ahosi. Rājā kujjhitvā tam na olokesi. Sā cintesi: „nūna⁸
T. raṇṇo⁹ mayi kuddhabhāvam¹⁰ na jānātīti¹¹. S. tam kāraṇam¹² natvā
punadivase bhikkhusaṃghaparivuto Sāvattim piṇḍāya pavisitvā raṇṇo
gehadvāram gato. Rājā paccuggantvā pattam gahetvā S-ram pāsā-
dam āropetvā paṭipāṭiyā bhikkhusaṃgham nisīdāpetvā dakkhiṇodakam 10
datvā paṇitenāhārena parivisitvā bhattakiccāvasāne ekamāntam nisīdi.
S. „kin nu kho mahārāja Mallikā na paññāyatīti¹³“ pucchitvā „attano
sukhamādamattāyā¹⁴“ 'ti vutte „nanu mahārāja tvaṃ pubbe kinnara-
yoniyam nibbattitvā ekarattim kinnariyā vinā hutvā sattavassasatāni
paridevamāno vicarīti¹⁵“ vatvā tena yācito a. ā.: 15

Atīte B. Bhallāṭiyo nāma rājā r. kārento „aṅgāra-
pakkam migamaṃsam khādissāmīti¹⁶“ rajjam amaccānam niyyā-
detvā sannaddhapaṇcāvudho susikkhitakoleyyakasunakhagaṇa-
parivuto¹⁷ nagarā nikkhamitvā Himavantaṃ pavisitvā anu
Gaṅgam gantvā upari abhirūhitum asakkonto ekaṃ Gaṅgam 20
otīṇam¹⁸ nadim disvā tadanusārena gacchanto migasūkarā-
dayo vadhitvā aṅgārapakkamaṃsam khādanto uccaṭṭhānam
abhirūhi. Tattha ramaṇiyāya nadikāya paripunnakāle tha-
nappamaṇodikā¹⁹ hutvā sandati, aṇṇadā jaṇṇuppaṇṇodikā²⁰
hoti. Tattha nānappakāramacchakacchapā²¹ vicaranti, udaka- 25
pariyante rajatapattavannā²² vālukā, ubhosu tīresu nānā-
pupphaphalābharitavinamitā rukkhā pupphaphalarasamattehi
nānāvihāṅgabhamaragaṇehi²³ samparikīṇā vividhamigasamgha-
nisevitacchāyā²⁴. Evaṃ ramaṇiyāya hemavatakanadiyā²⁵ tīre

¹ Bds -kam-. ² Cks raṇṇo, omitting saddhim. ³ Cks nan. ⁴ Bds nanu. ⁵ Ck -ā.
⁶ Cks kujjha-. ⁷ Ck ka-. ⁸ Bds -ratit. ⁹ Ck -kāleyaka-. ¹⁰ Bds -a. ¹¹ Bds
thanampa-. ¹² Bds jaṇṇukam pa-. ¹³ Bds -rakā-. ¹⁴ Cks -a. ¹⁵ Ck -vihaga-,
Bds vihaṅgama-. ¹⁶ Bds -nisevitā sītacchāya. ¹⁷ Bds hemavannapunnadiyā.

dve kiṇṇarā aññaṃaññaṃ āliṅgitvā paricumbitvā nānappā-
kārehi paridevantā rodanti. Rājā tassā nadiyā tīrena Gandha-
mādanam abhirūhanto¹ te kinnare disvā „kin nu te² ete kin-
narā evaṃ paridevanti, pucchissāmi ne“ ti cintetvā sunakhe
5 oloketvā accharaṃ pahari, sesikkhitā koleyyakā³ sunakhā tāya
saññaya gumbaṃ pavisitvā dārena nipajjimsu. So tesaṃ
paṭisallinabbhāvaṃ⁴ ñatvā dhanukalāpaṃ c⁵ eva sesāvudhāni ca
ṭhitarukkhaṃ nissāya ṭhapetvā padasaddam akaronto⁶, saṇi-
kam⁷ tesaṃ santikam gantvā „kinkāraṇā tumhe rodathā“⁸ ti
10 kinnare pucchi.

Tam atthaṃ dassento⁹ S. tisso gāthā ābhāsi:

1. Bhallāpiyo nāma ahosi rājā,^{*}
rajjam pahāya migavaṃ acāri so⁷,
agamā girivaraṃ⁸ Gandhamādanam
15 sampupphitaṃ kimpurisaṇuciṇṇam. 166.
2. Sālūrasaṃghaṃ ca nisedhayitvā⁹
dhanukalāpaṃ ca so nikkhipitvā¹⁰
upāgami vacanaṃ vattukāmo
yatthaṭṭhitā kimpurisa ahesuṃ. 167.
3. Himaccaye Hemavatāya tīre
20 kim idhaṭṭhitā¹¹ mantayavho abhiṇham,
pucchāmi vo mānusa dehavaṇṇe:
kathaṃ vo jānanti manussaloke ti. 168.

Tattha sālūrasaṃghaṃ ti sunakhagaṇam, himaccaye ti catunnam¹²
25 hemantamāsanaṃ¹³ atikkāmo, Hemavatāya¹⁴ ti imassa Hemavatanadiyā¹⁵ tīre.

Raṇṇo vacanaṃ sutvā kinnaro tuṇḍi ahosi. Kinnari pana
raṇṇā saddhim sallapi:

4. Mallamgiriṃ¹⁶ Paṇḍarakaṃ Tikūṭaṃ
sītodiya¹⁷ anuvicārāma¹⁸ najjo,

¹ B^d -rūhanto. ² B^d omits 'te. ³ C^s koleyya, C^k kāleyya. ⁴ B^d -sallinam, omitting bhāvaṃ. ⁵ B^d -ni-. ⁶ B^d -pakāse-. ⁷ C^s acari yo, C^s vari so, B^d, -vaṃ sa acāri so. ⁸ read, girivaraṃ agamā? ⁹ B^d nisedha- for niseda-? ¹⁰ C^s nikkhamitvā. ¹¹ C^s kimadāhaṭṭhitā, C^s kimadha-. ¹² C^s -aṇṇa. ¹³ C^s hemantamāsanaṃ, B^d hemavantaṃ māsanaṃ. ¹⁴ B^d -vatāya-. ¹⁵ B^d mallagiri. ¹⁶ B^d -daka. ¹⁷ C^s ca anu-.

miḡā manussā va¹ nibhāsavaṇṇā
jānanti no kimpuriṣā ca² luddā 'ti. 169.

Tattha Mallāḡgiriṇ³ ti samma luddaka mayam imaṃ Mallāḡgiriṇ ca
Paṇḍarakaṇ ca Tikūṭaṇ ca imā naḡḡo anuṇicarāma, Mallāḡgiriṇ⁴ ti pl. pāṭho, ni-
bhāsavaṇṇā⁵ ti nibhāsamānavanṇā⁶ dissamānakasariṇā ti. 5

Tato rājā tisso gāthā abhāsi:

3. Sukiccharūpaṃ paridevayavho,
āliṅgito⁶ cāsi piyo piyāya,
pucchāmi vo mānūsadehavaṇṇe:
kim idha⁷ vane rodatha appatītā. 170. 10
6. Sukiccharūpaṃ paridevayavho,
āliṅgito⁶ cāsi⁸ piyo piyāya,
pucchāmi vo mānūsadehavaṇṇe:
kim idha⁷ vane vilapatha appatītā. 171. 15
7. Sukiccharūpaṃ paridevayavho, 15
• āliṅgito⁶ cāsi piyo piyāya,
pucchāmi vo mānūsadehavaṇṇe:
kim idha⁷ vane socatha appatītā ti. 172.

Tattha sukiccharūpaṃ ti suṭṭhu dukkhappattā viya hutvā, āliṅgito⁶
cāsi piyo piyāya 'ti taya⁹ piyāya tava piyo āliṅgito ca aṣi¹⁰, āliṅgiyo cāsi¹¹ 20
pi pāṭho, ayaṃ ev' attho, kimidha vane ti kiṃkāraṇā idha vane antaranarā
āliṅgitvā paricumbitvā piyaṃ¹² kathaṃ kathetvā puna appatītā rodathā 'ti.

Tatoparā ubhinnaṃ pi allāpasallāpagāthā honti:

- a. May' ekarattim¹³ [vip]pavasimha ludda
akāmakā aññamaññaṃ sarantā,
tam ekarattim¹⁴ anutappamāṇā
socāma, sā ratti punaṃ na hessati. 173. 25
- o. Tam ekarattim anutappath' etaṃ¹⁵
dhanam va uṭṭham pitaram va¹⁶ petam —

¹ so all three MSS. ² Rd ti. ³ C^o mallan. B^d mallāḡgiriṇ. ⁴ B^d mallāḡgiriṇ.
⁵ B^d -mānūsavaṇṇā. ⁶ C^o -giyo. ⁷ so all three MSS. for idhā? ⁸ B^d vāsi.
⁹ B^d tava. ¹⁰ C^o -āsi. ¹¹ C^o āliṅgimessiti. ¹² Rd piya. ¹³ C^o mayameka-
B^d mayekarattim. ¹⁴ B^d -am. ¹⁵ C^o B^d -ppatetam. ¹⁶ C^o -raṇ ca.

pucchāmi¹ vo mānusa² dehavaṇṇe:
kathaṃ vināvāsaṃ akappayittha. 174.

10. Yam imaṃ³ na⁴ diṃ passa⁵ si⁶ gha⁷ sotam
nānādumacchadanam⁸ selakū⁹ tam¹⁰
5 tam me piyo uttarī¹¹ vassakāle
mamañ ca mañña¹² am¹³ anubandhatī¹⁴. 175.

11. Ahañ ca amkolakaṃ ocināmi
atimuttakaṃ¹⁵ sattaliyothikaṃ¹⁶ ca,
piyo ca me hohi¹⁷ mālabbhārī
10 ahañ ca naṃ mālinī¹⁸ ajjhupessaṃ. 176.

12. Ahañ c' idaṃ¹⁹ kuravakaṃ²⁰ ocināmi²¹
uddālaka²² pāṭalisinduvārītā²³,
piyo ca me hohi²⁴ mālabbhārī
ahañ ca naṃ mālinī²⁵ ajjhupessaṃ. 177.

13. Ahañ ca sāli²⁶ssa²⁷ supupphitassa
oceyya pupphāni karomi mālaṃ²⁸,
piyo ca me hohi²⁹ mālabbhārī
ahañ ca naṃ mālinī³⁰ ajjhupessaṃ. 178.

14. Ahañ ca sāla³¹ssa supupphitassa
oceyya pupphāni karomi bhāraṃ,
20 idaṃ ca na³² hohi³³ santharattham³⁴
yatth' ajja 'maṃ³⁵ viharissāmu³⁶ rattim³⁷. 179.

15. Ahañ ca kho³⁸ akalū³⁹ candanañ ca
silāya⁴⁰ pimsāmi pamattarūpā,
25 piyo ca me hohi⁴¹ rositaṅgo
ahañ ca naṃ rositā ajjhupessaṃ. 180.

16. Athāgamā salilaṃ si⁴²ghasotaṃ
nudaṃ sāle salaḷe kaṇṇikāre,

¹ C² yayimañ. ² C² mācādanam, C³ mācādanam. ³ B⁴ -kulaṃ. ⁴ B⁴ mañña. ⁵ C² -baddhatīti. ⁶ B⁴ adhi-. ⁷ B⁴ -jlyodhā. ⁸ B⁴ he-. ⁹ C² B⁴ -ni, C⁴ -niñ. ¹⁰ B⁴ ahañca tam. ¹¹ C⁴ khu- corr. to ku-, B⁴ kurakaṃ. ¹² all three MSS. -ka. ¹³ B⁴ sindhu-. ¹⁴ C² -niñ, B⁴ -ni. ¹⁵ B⁴ -lassa. ¹⁶ C² -liñ. ¹⁷ C² -hohi, B⁴ -hohi. ¹⁸ C² -santa-, B⁴ -sāharattam. ¹⁹ B⁴ hattañjimañ. ²⁰ B⁴ -ma. ²¹ C² vo. ²² B⁴ aggalū. ²³ B⁴ -yag.

apūratha¹ tena muhuttakena,
sāyaṃ nadī āsi mayā suduttarā. 181.

17. Ubhosu tīresu mayāṃ tadā t̥hitā
sāmpassantā ubhayo aññamaññaṃ,
sakim pi rodāma sakim hasāma, 5
kicchena no agamā saṃvarī sā. 182.

18. Pāto ca kho uggate sūriyamhi²
catukkaṃ nadiṃ uttariyāna ludda
ālīṅgiyā aññamaññaṃ mayāṃ ubho
sakim pi rodāma sakim hasāma. 183. 10

19. Tīh³ ūnakaṃ satta satāni ludda
yam idha⁴ māyaṃ vip̐pavasimha pubbe,
vās⁵ ek⁶ imaṃ jīvitaṃ bhūm̐pāla,
ko n' idha kantāya vinā vāseyya. 18⁷.

20. Āyuṃ ca vo⁸ kīvatako nu samma, 15
sace pi jānātha vadetha āyuṃ,
anussavā⁹ vaddhato¹⁰ āgamā vā
akkhātha me taṃ avikāṃpamānā. 185.

21. Āyuṃ ca no vassasahassa¹¹ ludda,
na c' antarā pāpako atthi rogo, 20
pāpaṃ ca dukkhaṃ sukhaṃ eva bhiyyo,
avitarāgā vijahāma jīvitaṃ ti. 186.

Tattha mayekarattin¹² ti mayāṃ ekarattin¹³, vip̐pavasimhā¹⁴ ti vip̐pavuttā hutvā vasimbhā¹⁵ ti¹⁶, anutappamānā¹⁷ ti aniccamānānaṃ nāma no ekaratto arito¹⁸ ti taṃ ekarattin¹⁹ anucintayamānā, puna na hessatīti puna na 25 bhavissatīti uḍḍamāssatīti soccīna, dhanāṃ va naṭṭhaṃ pitarāṃ va petan ti²⁰ dhanāṃ vā naṭṭhaṃ pitarāṃ vā mātaraṃ vā petan kālakataṃ kin nu kho tumhe cintayamānā kena kāraṇena taṃ ekarattin²¹ vināvāsaṃ akappayittha, idam me ācikkhathā²² t' pucchati, yamimaṃ²³ ti yaṃ idam, selakūṭan²⁴ ti dhanam selānaṃ antare sandamānaṃ, vassakāle ti ekassa²⁵ meghassa utthāya 30

¹ Ck āpu-, Bd amu-. ² Ck su- ³ so Ck Bd; Ck idha for idhā? ⁴ Ck yovā, Bd te. ⁵ Bd -vo. ⁶ Ck vaddhano? Bd vuddhato. ⁷ Bk -am. ⁸ Ck mayameka-, Bd -rattan. ⁹ Ck rattin, omitting eka, Bd ekarattam. ¹⁰ Bd omite ti. ¹¹ Bd omite attho. ¹² Ck Bd omit dhanam va ---. ¹³ Bd -am. ¹⁴ Ck yaman, Ck yayiman. ¹⁵ Bd -ulan. ¹⁶ Ck etassa.

vassanakkāle, amhākam hi imasmiñ vanaṣaṇḍe rativasena vicaratānaṃ eko meggo
 utthahi, aha me piyasāṃko kinnaro mañ pacchato āgacchatthi maññamāno
 etaṃ nadiṃ uttaritvā āha, ahañcā 'ti ahaṃ pañ' etassa paratiraṃ gatabhāvaṃ
 ajānantī supupphānāni amkolakkādinī pupphāni ocināmi, tattha sattaliyothi-
 5 kañcā¹ 'ti kandalapupphāni ca suvaṇṇapayodhikaṃ ca ocinantī pana piyo ca me
 mālabbhāri bhavissati ahañ! ca naṃ mālīni hutvā ajjhupessan 'ti iminā kā-
 raṇena ocināmi, uddālakkā² pātālasīṇḍhuvārītā³ 'ti ime hi⁴ mayā⁵ ocinā yevā
 'ti vadati, oceyyā⁶ 'ti ocinivā, jakalū⁷ candanañcā⁸ 'ti kākāluṇ ca⁹
 rattacandanāni ca, rositaṅgo¹⁰ ti villittasariro, rositā¹¹ ti¹² villittā¹³ hutvā
 10 ajjhupessan ti sayane upāgamiṣsāmi¹⁴, nudaṃ sāle salaḷe kaṇṭhikāre
 ti etaṃ mayā ocinivā tīre thapitāni¹⁵ pupphāni nudantaṃ harantaṃ, su-
 dattarā ti tassā hi oratīre¹⁶ thitakāle yeva nadiyā udakam āgataṃ, taṃ
 khaṇaṃ yeva suriyo atthamito¹⁷, vijjutā¹⁸ niccharanti, kinnarā nēma udaka-
 bhīrukā honti, iti sā otaritum na visahi, tenāha: sāyaṃ nadiṃ piyā¹⁹ suruttarā²⁰
 15 apassantā rodāma vijjuniccharaṇakāle²¹ passantā hasāma, samvaritī gattī,
 catukkan ti tuccham, uttariyānā²² 'ti uttarivā, tīhūṇakān ti tīhi ūnāni
 sattavassasatāni, yamīdha mayan ti yaṃ kāmāni idha mayam vippavasimha
 so ito tīhi ūnakāni sattavassasatāni hontitī vadati, vāsekiman ti vāseṇ²³
 20 ekaṃ imaṃ tumbhākam eva vassasataṃ imaṃ jīvitaṃ ti vadati, ko nīd²⁴ 'ti
 evaṃ parittake jivite ko nu idha kantāya vinā bhavēyya, ayuttam tva piya-
 bhariyāya vinā bhavitum ti dīpeti, kīvatako nū 'ti rājā kinnariyā vassanā
 sutvā imesaṃ āyuppanānaṃ pucchissāmiti ciutetvā tumbhākam²⁵ kūtāke āyū ti
 pucchati, anussavā²⁶ sace vo kassaci vadantassa vā sutam mātāpitunnam vā
 25 vaddhānaṃ²⁷ mahallakānaṃ santikā²⁸ āgamo²⁹ attī aha³⁰ tato anussavā
 vaddhato³¹ āgamo³² vā etaṃ avikampamānā akkhātha, na caṇṇarā ti amhākam
 vassasahassam āyū³³ antarā ca no pāpako jīvitanterāyakaṃ rogo pi n' atthi.
 avitarāgā ti aṇḍamaññānaṃ avigatapemā hutvā

Taṃ sutvā rājā „ime hi nāma tiracchānagatā hutvā eka-
 30 rattim³⁴ vippayogena sattavassasatāni rodantā vicaranti, ahaṃ
 pana tiyojanasatike rajje mahāsampattim³⁵ paṭṭiya arañhe vi-
 carāmi, aho akiccekāri³⁶ ubhiti³⁷ tato ca nivatto³⁸ Bārānaṣim
 gantvā „kin te mahārāja Himavante accharitaṃ diṭṭhaṃ³⁹ ti

¹ B⁴ -yodhikaṃ cā. ² C⁴ -pātālasīṇḍhuvārītā, C⁵ -pātālasīṇḍhuvārītā. ³ B⁴ -pātālasīṇḍhuvārītā. ⁴ B⁴ pi. ⁵ B⁴ āgalu. ⁶ B⁴ kākāluṇ. ⁷ C⁴ omīti ti. ⁸ C⁴ villittatā. ⁹ B⁴ upa-. ¹⁰ C⁴ thitāni, B⁴ thapitāni. ¹¹ B⁴ oramattī. ¹² C⁴ attamino, B⁴ aṭṭhaṅgamito. ¹³ B⁴ vijjutatā. ¹⁴ B⁴ suduttarā. ¹⁵ C⁴ passantāni. ¹⁶ B⁴ vijjutatā. ¹⁷ B⁴ vāsekimativassam in the place of vāsekimantivassam. ¹⁸ C⁴ anussavā. ¹⁹ B⁴ buddhānaṃ. ²⁰ B⁴ -mā. ²¹ B⁴ -mā. ²² B⁴ -mā. ²³ B⁴ -mā. ²⁴ B⁴ -mā. ²⁵ B⁴ gām rattaṃ. ²⁶ B⁴ va vivatto.

amaccehi puṭṭho sabbaṃ ārocetvā tato paṭṭhāya dānādīni da-
danto bhoge bhuñji.

Tam atthaṃ pakāseto S.

22. Idaṃ ca sutvāna amānusānaṃ

• Bhallāṭṭiyo ittaraṃ jīvitā¹ti

nivattatha na¹ migavaṃ² acāri

adāsi dānāni abhuñji bhoge ti 187.

imaṃ² gātham vatvā puna vadanto dve gāthā abhāsi:

23. Idaṃ ca sutvāna amānusānaṃ

sammodatha mā kalahaṃ akattha

mā vo tapī³ attakammāparādho

• yathāpi te kimpuris⁴ ekarattim⁵. 188.

24. Idaṃ ca sutvāna amānusānaṃ

sammodatha mā vivādaṃ akattha

mā vo tapī³ attakammāparādho

yathāpi te kimpuris⁴ ekarattim⁵ ti. 189.

Tatha amānusānaṃ ti kinārānaṃ, attakammāparādho ti attano
kammādo, kimpurisekarattim⁵ ti yathā te kimpurise ekarattim kato attano
kammādo tapi⁷ tathā tumhe mā tapīti⁸ attho.

Mallikā devī T-assa dhammadesanaṃ, sutvā uṭṭhāyāsanaṃ añjalim 20
paggayha D-assa thutim karonti osānagātham āha:

25. Vīdham⁹ adhimānā¹⁰ suṇom¹ ahaṃ

vacanapatham tava-m-atthasamhitam¹¹,

muñca giram¹² nuda¹³ eva¹⁴ me daram,

samaṇa sukhāvaha jīva me ciran ti. 190.

Tattha vīdham¹⁴ adhimānā¹⁵ suṇomahaṃ ti bhante tumhehi
vividhehi nānākāraṇehi alaṃkāritvā deṣitaṃ dhammadesanaṃ¹⁶ adhimānā¹⁷ pa-
sannacēittā hutvā suṇomi, vacanapathan ti tam tumhehi vuttam vividha-
vacanaṃ, muñca giram¹⁸ nuda¹⁹ eva²⁰ me daram ti kaṇṇasukhaṃ ma-
dhuraṃ giram²¹ muñcanto mama hadaye sokadaraṃ nuda²²si yeva harasi yeva²³, 30

¹ B² omitt na. ² B² idaṃ. ³ B² tampi. ⁴ C² -se eka-, B² -rattam. ⁵ B²
kappi. ⁶ B² -an. ⁷ B² tappi, C² tampi. ⁸ B² tappi. ⁹ C² -dha ¹⁰ C²
-māna. ¹¹ B² tava-m-atthasamhitam. ¹² C² giri. ¹³ C² nuda¹⁴yeva, C² nūda-
yeva, B² nuda¹⁵seva. ¹⁴ all three MSS. -dha. ¹⁵ C² -māna. ¹⁶ B² adda
ahaṃ. ¹⁷ C² nuda¹⁸yeva, B² nuda¹⁹seva. ¹⁸ B² omitt h. y.

samanasukkhāvaha jīva me ciraṇ ti bhante buddhasamaṇa dibbamānusa-
lokiyalokuttarasukkhāvaha jīva me ciraṇ mama sāmi dhammarāja ciraṇ jīvā 'ti.

Kosalarājā tato paṭṭhāya tāya saddhim samaggavāsaṃ vasi.

S. i. d. ā. j. s. : „Tadā kinnaro Kosalarājā ahoṣi, kinnarī Mallikā
5 devī ahoṣi, Bhallāṭṭiyarājā ' ahaṃ evā“ 'ti. Bhallāṭṭiyajātakaṃ'.

9. Somanassajātaka.

Ko taṃ himsati heṭṭhetīti. Idam S. J. v. Devadattassa
vadhāya parisakkanaṃ ā. k. Tadā hi S. „na bhikkhave idān' eva
pubbe p' esa mama vadhāya parisakkati yevā“ 'ti vatvā a" ā. :

- 10 Atite Kururaṭṭhe Uttaraṇāpāñṭālanagare Reṇu nāma
rājā r. kāresi. Tadā Mahārakkhito nāma tāpaso pañcasata-
tāpasaparivāro. Himavante' vasitvā loṇambilasevanatthāya
cārikaṃ caranto Uttaraṇāpāñṭālanagaraṃ patvā rājuyyāne ya-
sitvā sapariṣo' piṇḍāya caranto rājadvāraṃ pāpuṇi. Rājā isi-
15 ganaṃ disvā iriyāpathe' pasanno alaṃkatamahāthale nisīda-
petvā paṇītena āhārena parivisitvā „bhante imaṃ vassārattam
maṇa uyyāne vasathā“ 'ti vatvā tehi saddhim uyyānaṃ gantvā
vasanattāhānāni kāretvā pabbajitaparikkhāre datvā vanditvā
nikkhami. Tato paṭṭhāya sabbe pi te rājanivesane 'bhuñjanti.
20 Rājā pana aputtako putte' pattheti, puttā n' uppajjanti.
Vassārattaccayena Mahārakkhito „idāni Himavanto ramaṇiyo,
tatt' eva gamissāma“ 'ti rājānaṃ āpuocchitvā rañṇā kata-
sakkārasammāno nikkhamitvā antarāmagge majjhantikasamaye
maggā okkamma ekassa sandacchāyassa' rukkhassa heṭṭhā
25 taruṇatāpiniṭṭhe sapariṣo nisīdi. Tāpasā kathadā samuṭṭhā-
pesuṃ: „rājagehe vamsānurakkhako putto n' atthi, sādhu vat'
assa sace rājā puttāṃ labheyya paveni ghaṭṭiyethā“ 'ti.
Mahārakkhito pi tesāṃ kathāṃ sutvā „bhavissati nu kho

¹ Ck. bhallāṭṭiyarājā, B. bhallāṭṭika. ² Ck. -ṭṭijā-, B. -ṭṭikajā- 9. Off. Caritā-P.
p. 92. ³ B. add ciraṇ. ⁴ B. -rivāro. ⁵ B. -enā. ⁶ B. -aṇ. ⁷ B.
ita-. ⁸ Ck. -ṭṭijā- B. ghaṭṭiyeyyā.

rañño putto udāhu no“ ti upadhārento „bhavissatīti“¹ ñatvā
 evam āha: „mā bhonto eintayittha, aḷḷa paccūsakāle eko deva-
 putto cavitvā rañño aggamehesiyā kucchimhi paṭisandhim gaṇ-
 hissatīti“. Taṃ sutvā eko kūṭajaṭilo „idāni rājakulūpako
 bhavissāmōti“ cintetvā tāpasānaṃ gamanakāle gilānālayaṃ⁵
 katvā nipajjitvā „ehi gacchāma“² 'ti yutte „na sakkomīti“
 āha. Mahārakkhito tassa nipannakāraṇaṃ ñatvā „yadā sak-
 kosi tadā āgaccheyyāsīti“ isigaṇaṃ ādāya Himavantam eva
 gato. Kuhako pi nivattitvā vegena gantvā rājadvāre
 ṭhatvā „Mahārakkhitassa upatṭhānakatāpaso³ āgato“ ti rañño¹⁰
 ārocāpetvā raññā vegena pakkosāpito pāsādaṃ abhiruyha
 paññattāsane nisīdi. Rājā kuhakaṃ vanditvā ekamantaṃ ni-
 sinno isinaṃ ārogyaṃ pucchitvā „bhante atikhippaṃ ni-
 vattittha“, vegena ken' atthēna āgat' atthā⁴ 'ti āha. „Āma
 mahārāja, isigaṇo sukhaṃ nisinno 'sādhu vat' assa sace rañño¹⁵
 pavenipālako putto uppajjeyyā' 'ti kathaṃ samutṭhāpesi, ahaṃ
 taṃ kathaṃ sutvā 'bhavissati nu kho rañño putto'“ ti dibba-
 cakkhunā olokeno mahiddhikaṃ devaputtaṃ 'cavitvā agga-
 mahesiyā Sudhammāya kucchisimhi⁵ nibbattissatīti' disvā 'ajā-
 nantā gabbhaṃ nāseyyuṃ, ācikkhissāmi nesaṃ' ti tumhākaṃ²⁰
 kathanatṭhāya āgato, kathitaṃ te mayā, gacchāma' ahaṃ ma-
 hārāja“ 'ti. Rājā „bhante na sakkā gantun“ ti tuṭṭho pa-
 sannacitto⁶ kuhakaṃ⁷ tāpasāṃ uyyānaṃ netvā vaṣanattṭhānaṃ
 samvidahitvā adāsi. So tato paṭṭhāya rājakule bhuñjanto
 vasati, Dibbacakkhuko t' ev' assa⁸ nāmaṃ ahoṣi⁹. Tadā B.²⁵
 Tāvatisabbhavanā¹⁰ cavitvā tattha paṭisandhim gaṇhi, jātassa
 c' assa nāmagahaṇadivase Somanassakumāro t' eva
 nāmaṃ karimso, so kumārāparihāren' eva vadḍhati. Kuhaka-
 tāpaso uyyānass' ev' ekasmiṃ¹¹ passe nānappakāraṃ sū-
 peyyasākāṃ ca¹² valliphalāni ca ropetvā paṇṇikānaṃ hatthe³⁰
 vikiṇanto dhaṇaṃ saṇṭhapesi. B-assa saṭṭavassikakāle rañño

¹ Bā upatṭhaka. ² Ck nivattitvā. ³ Bā add udāhuṇo. ⁴ Cā Bā -ka. ⁵
 Bā -imhi. ⁶ Bā -mānaso. ⁷ Bā kuhika. ⁸ Bā tvevassa. ⁹ Bā hoti ¹⁰ Bā
 -nato. ¹¹ Bā omīte ev. ¹² Cā -sāka, Ck -sāvaka.

paccānto kuppi. So „Dibbacakkhutāpasam mā pamajjīti“
 kumāram paṭicchāpetvā „paccantaṃ vūpasameśsamīti“ gato.
 Ath' ekadivasam kumāro „jaṭilaṃ passissāmīti“ uyyānaṃ gantvā
 kūṭajaṭilaṃ ekaṃ gaṇṭhikakāsāvaṃ¹ nivāsetvā ekaṃ pārūpitvā
 5 ubho hi hatthehi dve udakaghāṭe gahetvā sākaṃ utthusmiṃ²
 udakaṃ āsiñcantam disvā „āyaṃ kūṭajaṭilo attano samapa-
 dhammaṃ akatvā paṇṇikakammaṃ karotīti“³ nātvā „kiṃ karosi
 paṇṇika gahapatikā“⁴ 'ti taṃ lajjāpetvā avanditvā vā nikkhami⁵.
 Kūṭajaṭilo „ayaṃ idān' eva evarūpo paccāmitto“⁶, ko
 10 jānāti kiṃ karissati, idān' eva naṃ nāsetuṃ vaṭṭatīti“⁷ cintevā
 rañño āgamanakāle pāsāṇaphalakaṃ ekamaṇṭam⁸ khipitvā
 pāṇiyaghaṭam bbinditvā paṇṇasālāya tiṇāni vikiritvā sarīraṃ
 telena makkhetvā paṇṇasālaṃ pavisitvā saṅgamaṃ pārūpitvā
 mahādukkhappatto viya⁹ mañce¹⁰ nipajji. Rājā āgantvā na-
 15 garaṃ padakkhiṇaṃ katvā nivesanaṃ apavisitvā¹¹ „mama
 sāmikaṃ Dibbacakkhukaṃ passissāmīti“ paṇṇasālādvaraṃ
 gantvā taṃ vipakāraṃ disvā „kin nu kho etaṃ“¹² ti anto
 pavisitvā taṃ nipannaṃ disvā pāde parimajjanto paṭhamam
 gātham āha:

- 20 1. Ko taṃ himsati heṭheti¹³,
 kin nu¹⁴ dummano socasi¹⁵ [appatito],
 kass' ajja mātāpitāro rudantu¹⁶,
 kv'ajja setu¹⁷ nihato paṭhavyā ti. 191.

25 ~~Taṃ~~ himsati¹⁸ pabharati, heṭheti¹⁹ akkosati, kvajja setu²⁰ 'ti ko
 ajja socati.

Tam sutvā kūṭajaṭilo nitthananto²¹ utthāya dutiyaṃ
 gātham āha:

2. Tuttho 'ami deva tava dassauena,
 cirass' apassāmi taṃ bhūmipālā,

¹ B^o gaṇṭhita-. ² C^o sāḅhe, C^o sāvahe-. ³ B^o nikkhamitvā nagarāni gato.
 C^o pacchā. ⁴ C^o piya. ⁵ B^o mañjake. ⁶ B^o pavisetvā. ⁷ B^o bodheti. ⁸ B^o bodheti.
 bodheti. ⁹ C^o omīti nu. ¹⁰ so all three MSS. for socasi dummano? ¹¹ B^o
 rucanti, B^o duranti. ¹² C^o aptu, C^o so, read: ko ajja setu. ¹³ C^o vihe-, B^o
 bodheti. ¹⁴ B^o nittu-.

- ahimsako Renu-m-anuppavissa¹
 puttena te heṭṭhayito² 'smi devā³ 'ti. 192.
 Itoparā uttānasambandhagāthā Pālinayen⁴ eva veditabbā.
1. Āyantu dovārikā khaggabaddhā⁵,
 kāsāviyā yantu⁶ antepuran taṃ,
 hantvāna⁷ taṃ Somanassan⁸ kumāraṃ
 chetvāna sīsaṃ varaṃ āharantu. 193.
4. Pesitā rājino dūtā kumāraṃ etad abravuṃ:
 issarena vitiṇṇo si, vādhappatto si⁹ khattiya. 194.
5. Sa rājaputto paridevayanto
 dasaṅgulim¹⁰ añjalim paggaḥetvā:
 aham pi icchāmi¹¹ jaṇinda, datṭhum,
 'jīvaṃ panetvā¹² paṭidassayetha¹³. 195.
6. Tassa taṃ vacanaṃ sutvā rañño puttaṃ adassayūṃ,
 putto ca pitaraṃ disvā dūrato v' ajjhabhāsatha¹⁴: 196. 15
7. Āgañchu¹⁵ dovārikā khaggabaddhā¹⁶
 kāsāviyā hantu mamaṃ jaṇinda,
 akkhāhi me pucchito etam atthaṃ:
 aparādho ko n' idha mam' ajja atthīti. 197.

Tattha ahimsako ti ahaṃ kassaci ahimsako silācārasampanno, Renu-
 manupavissa¹ 'ti mahārāja Renu ahaṃ tava puttena¹¹ mahāparivāreṇa anu-
 pavieṭtvā are kūṭatāpasa kasmā tvaṃ idha vaeṭṭi vatvā pāsāṇaphalakaṃ khipitvā
 ghaṭaṃ bhinditvā hatthehi ca pādehi ca koṭṭentena¹² viheṭṭhito 'smi ti evaṃ so
 abhūtaṃ eva bhūtaṃ viya katvā rājānaṃ saddahāpesi, āyantu¹³ 'ti gacchantu,
 mama sīmimhi vippaṭṭipannakālate paṭṭhāya mayi pi so na lajjissatīti kujjhitvā¹⁴
 tassa vadhaṃ āpāpento evaṃ āha, kāsāviyā ti¹⁵ coraghātakā, te pi pharasu-
 hatthā attano vidhāneṇa gacchantu¹⁶ 'ti vadati, varaṃ ti varasīsaṃ chinditvā
 āharantu, rājino ti bhikkhave rañño santike¹⁷ dūtā rañña pesitā¹⁸ vena
 gantvā mātara¹⁹ alaṃkariṭvā attano aṃke nīdāpītaṃ²⁰ kumāraṃ parivāretvā etad
 avocuṃ. Issareṇa²¹ 'ti rañña, vitiṇṇosīti paricatto si, sa²² rājaputto ti²³
 bhikkhave tesāṃ vacanaṃ sutvā maraṇabbayatallīto mātu aṃkato utthāya so

¹ Bā anupavissam. ² Ck² -yittho, Bā pothayito. ³ all three MSS -bandhā. ⁴ Ck⁴
 kāsāveyāyantu, Ck⁵ kāsāviyā, Bā -viyāhantu. ⁵ Ck⁶ gañ-. ⁶ Bā vadhaṃ passāsi.
⁷ Bā mah netvā. ⁸ Ck⁸ -yātha. ⁹ Bā omits v. ¹⁰ Ck¹⁰ āgañcu, Ck¹¹ āhañju, Bā
 āpacchum. ¹¹ Ck¹² putto. ¹² Bā koṭṭe-. ¹³ Ck¹³ kāsācika, omitting ti. ¹⁴ Rā
 -kā. ¹⁵ Ck¹⁵ gadda ti; Bā omits r. p. ¹⁶ Ck¹⁶ -tum. ¹⁷ Ck¹⁷ so. ¹⁸ Ck¹⁸ pi.

rājaputto, paṭidassayethā¹ ti dassetha, tassā² ti bhikkhave te dūtā tassa
kumārassa taṃ vacanaṃ sutvā māretuṃ avisaṇṇāṃ gopāṃ viya naṃ rajjuyā pari-
kaḍḍhantaṃ netvā rañño dassayun³, kumāre pana nīyamāne dāsigaṇaparivutaṃ
saddhiṃ orodhehi Sudhammāpi devī nāgarāpi mayāṃ niraparādhāṃ kumārāṃ
5 māretuṃ na dassāmā ti tena saddhiṃ yeva agamaṃsu⁴, āgacchun ti⁵ tum-
hākaṃ āpāya mama santikaṃ agamaṃsu⁶, hantūṃ mamaṃ ti maṃ māretuṃ,
ko nīdhā ti ko nu idha mama aparādho yena maṃ tvaṃ māreṣṭi⁷ pucchī.

Rājā „bhavaggaṃ atinīcaṃ, tava doso atimahā“ ti tassa
dosaṃ kathento

- 10 s. Sāyaṇ ca pāto udakaṃ sajāti⁸
aggiṃ sadā paricaraṇappamatto⁹,
taṃ tādisaṃ saṃyataṃ brahmacāriṃ
kasmā tvaṃ¹⁰ brūsi gahapatīti¹¹ gātham āha. 198.

Tattha udakaṃ sajātīti¹² udakoroḥaṇakammam karoti¹³, taṃ¹⁴
15 tādisaṃ ti taṃ¹⁵ tathārūpaṃ mama sāmīṇi Dibbacakkhutaṃsāṃ kasmā tvaṃ¹⁶
gahapativādena samudācerasīti vadati.

Tato kumāro „deva mayhaṃ gahapatiṃ ūeva gahapatin ti
vadaṇtassa ko doso“ ti vatvā

9. Tālā ca mūlā ca phalā ca deva,
20 pariggahā vividhā santi-m-assa,
te rakkhati gopayat¹⁷ appamatto¹⁷,
brāhmaṇo gahapati¹⁸ tena hotīti gātham āha. 199.

Tattha mūlā ti mūlakādīmūlā¹⁹, phalā ti²⁰ nānāvīdhāni vaṭṭaphalāni,
te rakkhati gopayatappamatto²¹ ti te esa tava kulūpakatāpaso paṇṇika-
25 kammaṃ karonto nisīdītva rakkhati vatim²² katva gopayati appamatto, tena
kāraṇena so²³ tava brāhmaṇo gahapatī nāma hoti.

„Iti naṃ ahaṃ pi gahapatīti²⁴ kathesiṃ²⁵, sace na sadda-
hasi catūsu dvāresu paṇṇike pucchāpehīti²⁶. Rājā pucchāpesi.

¹ Ck^o -dassayetha, B^o -dissayethā. ² B^o ada-. ³ B^o omite gaṇa. ⁴ B^o āg-
C^o agamaṃsu. ⁵ B^o āgacchanti. ⁶ Ck^o agamaṃsu. ⁷ B^o māreṣṭi. ⁸ Ck^o
sañchātī, C^o sañjāti. ⁹ so Ck^o; C^o -carata-, B^o -cāri-. ¹⁰ Ck^o tvaṃ. ¹¹ so all
three MSS. for gahapatīti. ¹² Ck^o sañjātīti. ¹³ Ck^o kārōti, C^o karoti, B^o karu-
hīti. ¹⁴ Ck^o omīti taṃ. ¹⁵ B^o omīti taṃ. ¹⁶ B^o taṃ. ¹⁷ B^o goppiyatippa-
matto. ¹⁸ so all three MSS. for gahapatī brāhmaṇo? ¹⁹ Ck^o -ja. ²⁰ Ck^o phala
ni, B^o phalānīti. ²¹ B^o -tyappa-. ²² Ck^o catim, B^o ti. ²³ C^o nesa, Ck^o neya.
²⁴ B^o gahappa-. ²⁵ B^o kathemi. ²⁶ B^o pi.

Te „āma' mayam imassa hatthato paṇṇam' ca phalāphalāni' ca vikiṇāmā'' 'ti' āhaṃsu. Paṇṇavatthum pi upadharāpetvā paccakkham akāsi. Paṇṇasālam pi 'ssa pavisitvā kumārassa parisā' paṇṇavikkayaladdham kahāpaṇamāsakabhaṇḍikaṃ nīharitvā rañño dassesi'. Rājā M-assa niddosabhāvaṃ ūtavā: 5

10. Saccaṃ kho etaṃ vadasi' kumāra,

pariggahā vividhā santi-m-assa,

'te rakkhati gopayat' appamatto',

brāhmaṇo gahapati' tena hotīti gātham āha. 200.

Tato M. cintesi: „evarūpassa bālassa rañño santike 10 vāsato Mimaṃsantaṃ pavisitvā pabbajitum varaṃ¹⁰, parisamajjhe yev' assa dosaṃ āvikātvā āpucchitvā aji' eva nikkhamitvā pabbajissāmi¹¹ so parisāya namakkāraṃ katvā

11. Suṇantu mayhaṃ parisā samāgatā

sanegamā¹¹ jānapadā ca sabbe: 15

hāl' āyaṃ, bālassa vaco nisamma¹²

ahetunā ghātayate¹³ janindo ti. 201.

Tattha bālayaṃ bālassa 'ti ayaṃ rājā sayam-bālo imassa bālassa kūtajātilassa vacanaṃ sutvā ahetunā va¹⁴ maṃ ghātaye¹⁵ ti.

Evaṃ ca pana vatvā¹⁶ attānaṃ¹⁷ anujānāpento itaraṃ²⁰ gātham āha:

12. Daḥhasmi mūle visate¹⁸ virūḷhe

dunnikkhaya veḷu pasākkhajāto,

vandāmi pādāni tavaṃ¹⁹ janinda,

anujāna²⁰ maṃ, pabbajissāmi devā 'ti. 202. 25

Tattha visate ti visāle mihante jāte, dunnikkhaya ti dunnikkadhiyo²¹.

¹ Bā pi. ² Cā paṇṇā. ³ Bā mūlāpha-. ⁴ Bā -miti. ⁵ Bā pu-. ⁶ Cā -gum. ⁷ all three MSS. -al. ⁸ Bā -yatimappa-. ⁹ Cā -pa-, Cā -pā-, Bā sa brāhmaṇo gahapati; read: gahapati brāhmaṇo? ¹⁰ Bā varanti. ¹¹ Cā omit sa.

¹² Bā ant-. ¹³ Bā ghātaye maṃ. ¹⁴ Cā -nā vaṃ, Bā -nā ma. ¹⁵ Cā ghāye, Bā ghātayate. ¹⁶ Bā adda pitaraṃ vanditvā. ¹⁷ Bā adda pabbajāya. ¹⁸ Bā -te.

¹⁹ Bā tava. ²⁰ Cā -nā. ²¹ Bā -nikayāto.

Tatoparā rañño ca puttassa vacanapaṭivacanagāthā honti:

13. Bhuñjassu bhoge vipule¹ kumāra,
sabbañ ca te issariyam dadāmi,
ajj' eva tvañ Kurunañ² hohi rājā,
mā pabbajī³; pabbajjā hi dukkhā. 203.
14. Kin nū 'dha⁴ deva tvañ⁵ atthi bhogā,
pubbe v' ahañ⁶ devaloke ramissam
rūpehi saddehi atho rasehi
gandhehi passehi manoramehi. 204.
15. Bhuttā⁷ me bhogā tidivasmi⁸ deva
parivāritā⁹ accharāsam gaṇena,
tavañ¹⁰ ca bālañ parareyyaṃ¹¹ vīditvā
na tādise rājakule vaseyyaṃ¹². 205.
16. Sacc' āhañ¹³ bālo paraneyy' āhañ¹⁴ asmi,
ekāparādhañ khama putta mayhañ,
puna pi ce edisakañ bhaveyya
yathāmatin somanassañ karohīti.

Tattha dukkhā ti tāta pabbajjā nāma parapaṭibaddhā¹⁵ jīvikatthā¹⁶
dukkhā mā pabbajī rājā hohīti tañ¹⁷ yāci, kin nū dha deva¹⁸ ti¹⁹ deva ye
20 tava bhogā²⁰ tesu kin nāma bhuñjissabbam atthi, parivāritā²¹ ti parivāritā²²
ayam eva vā pāho, tassa kira jātissaraññānañ uppaññi, tasmā evam āha, para-
neyyān ti andhañ viya yaññhiyā²³ parena netabbañ²⁴, tādise ti²⁵ tādissasa
rañño santike na paṇḍitena vasitabbañ, mayā attano ānābalaṇa ajja jīvitāñ
laddhañ, nāhañ tava santike vasiesāmiti āpetuñ evam āha, yathāmatin ti
26 sace puna mayhañ evarūpo doso hoti atha tvañ. yathājjhāsayañ karohīti
puttañ khamāpesi.

M. rājānañ ovadanto²⁷ attha gāthā abhāsi:

¹ O^o -laphale. ² O^o -rū-. ³ all three MSS. -i. ⁴ O^o -mit-dha, all three
MSS. nu. ⁵ so all three MSS. for tavañ. ⁶ B^o cāhañ. ⁷ B^o adha ca. ⁸
all three MSS. -smiñ. ⁹ O^o -hā, B^o -cārikā. ¹⁰ B^o tu-. ¹¹ O^o -pi, O^o -ni-
¹² O^o -yya. ¹³ B^o sacāhañ. ¹⁴ so O^o; O^o B^o -neyyahañ; read: -neyy' ah?
¹⁵ B^o -bandha. ¹⁶ O^o -kanti. ¹⁷ B^o -tatthā corr. to -katthā. ¹⁸ B^o nañ. ¹⁹ O^o
kin nū cā ti; B^o kin nu-. ²⁰ O^o -go, B^o -go. ²¹ B^o -pā, B^o -cāritā. ²²
O^o parivāritā. ²³ O^o yaññhiyā, B^o yaññhiyā. ²⁴ O^o -hā, B^o -hā. ²⁵ O^o -hā
ovadanto.

17. Anisamma katañ kammañ anavatthāya cintitañ —
bhesajjassēva vebhañgo vipāko hoti pāpako. 207.
18. Nisamma ca katañ kammañ sammāvatthāya¹ cintitañ —
bhesajjassēva sampatti vipāko hoti bhadraako. 208.
19. Alaso² 'gihi kāmabhogī³ na sādhu, (III $\frac{124}{21}$)
asaññato pabbajito na sādhu,
rājā na sādhu anisammakārī,
yo paṇḍito kodhano tañ na sādhu. 209.
20. Nisamma khattiyo kayirā nānisamma disampati,
nisammakārino rāja yaso kitti⁴ ca vaddhati. 210.
21. Nisammā⁵ dandañ, paṇayeyya⁶ issaro,
'vegā⁷ katañ tapate bhūmipāla⁸,
sammāpaṇidhi⁹ ca¹⁰ narassa atthā
anānutappā te bhavanti pacchā. 211.
22. Anānutappāni hi ye karonti
vibhajja kammāyatanāni loke
viññūpasatthāni¹¹ sukhudrayāni¹²
bhavanti vaddhānumatāni¹³ tāni. 212.
23. Āgañchu¹⁴ dovārikā khaggabaddhā¹⁵
kāśāviyā hantu¹⁶ mamañ janinda,
mātuc¹⁷ ca¹⁸ aṅkasmi¹⁹ ahañ nisinno
ākaddhito sāhasā²⁰ tehi deva. 213.
24. Kaṭukam²¹ hi sambādhām sukiccha²² patto,
madhurañ piyañ jīvitam laddha²³ rāja
kicchen²⁴ ahañ²⁵ aṇṇa vadhā pamutto²⁶,
pabbajjam evābhimano 'ham' asmīti. 214.

¹ B² -vattāya. ² C² -gi, B² -go. ³ B² -i, C² -iñ. ⁴ C² paṇa-, B² pana-.
C² vahā, C² vaha, B² vegā, B² cogā. ⁵ C² -lam. ⁶ so B² for sammāpaṇi-
hita? C² -paṇidhi, C² yammāpaṇiya, C² omī ca. ⁷ C² -sattāni, B² -sathāni?
⁸ B² sukhindriyāni. ⁹ B² buddhā-. ¹⁰ C² -um, C² āgañju, B² āgacchum.
¹¹ B² -bandho. ¹² B² hantam. ¹³ B² -tuñca. ¹⁴ C² ākasmiñ, C² aṅkasmiñ,
B² aṅkasmi. ¹⁵ so all three MSS. for sāhasā? ¹⁶ C² -kañ. ¹⁷ C² sukicca
corr. to sukiccha, B² sukiccam. ¹⁸ so all three MSS. for laddhu? ¹⁹ all three
MSS. -nāham. ²⁰ C² vadhā-, B² vadhāya mutto.

Tattha anisammā 'ti anoloketvā anupadhāretvā, anavatthāya cintitū:
 ti¹ na ca avatthāpetvā² na³ tuletvā na³ tīretvā cintitaṃ, vipāko hoti pā-
 pako ti tassa hi yathā nāma bhesajjassa vebhaṅgo⁴ vipatti evam eva⁵ v-
 pāko hoti pāpako, aśaṇṇato ti kāyādihi aśaṇṇato dussilo, taṃ na sādhu
 5 'ti taṃ tassa kodhanatthaṃ⁶ na sādhu, nānisammā 'ti anisāmetvā kiñci kama-
 maṃ na kareyya, paṇayeyyā⁷ 'ti paṭṭhāpeyya pavatteyya, veggā ti vegena
 sahasā, sammāpaṇidhi eṣā⁸ 'ti sammāpaṇidhinā yoniso ṭhapitena lītena kaṭi
 narassa atthā pacchā anānuttappā bhavanti attho, vibhajjā 'ti imāni kātuni
 yuttāni imāni kātuni ayuttāni evaṃ aññāya⁹ vibhajjivā, kammāyatanāni
 10 kammāni, vaddhānumatāni¹⁰ ti paṇḍitehi anumatāni anavajjāni¹¹ honi, kaṭu-
 kaṇ ti deva kaṭukasambādhaṃ sukicchaṃ maraṇabhayaṃ patto 'mhi, laddhū¹²
 'ti attano nānābhāgena labhivā, pabbajjamevābhimanō ti pabbajjābhi-
 mukhacitto yev' asmi.

Evam M-ena dhamme desite rājā devīm āmāntetvā
 15 25. Putto vatāyaṃ¹¹ taruṇo¹² Sudhamme
 anukampako Somanasso¹³ kumāro
 taṃ yācamāno na labhāmi s' ajja¹⁴,
 arahāsi naṃ¹⁵ yācitave tuvaṃ pīti gātham āha. 215.

Tattha yācitave ti yācituṃ.

20 Sā pabbajjāyaṃ eva uyyojenti
 26. Ramassu bhikkhācariyāya putta,
 nisamma dhammesu paribbajassu,
 sabbesu bhūtesu nidhāya daṇḍaṃ
 anindito Brahman upeti ṭhānaṃ ti gātham āha. 216.

25 Tattha nisammā 'ti pabbajanto¹⁶ ca 'nisāmetvā micchādiṭṭhikānaṃ pab-
 bajjaṃ pahāya sammādiṭṭhiyuttaṃ niyyānikaṃ pabbajjaṃ pabbaja.

Atha rājā gātham āha:

27. Acchariyarūpaṃ vata yādisaṃ ca,
 dukkhitaṃ¹⁷ maṃ¹⁸ dukkhāpayase¹⁹ Sudhamme,

¹ Cks add -tanti. ² C -tthāpetvā, B² anavatthāto, B³ anavatthāpetvā. ³ B² a.
⁴ C² vebhaṅgo, B² -jasseva vebhaṅgā. ⁵ B² eva. ⁶ B² kodhanantaṃ. ⁷ C²
 paṇayeyyā, B² paṇayeyyā. ⁸ B² evaṃ paṇḍāya. ⁹ C² anuv. ¹⁰ B² laddhā.
¹¹ B² vatāyaṃ. ¹² C² -re. ¹³ B² -ssa. ¹⁴ B² ajja. ¹⁵ C² no. ¹⁶ all
 three MSS. pabbajj-. ¹⁷ C² -ti. ¹⁸ read: maṃ dukkhitaṃ. ¹⁹ B² for
 dukkhāyase, C² dukkhāyase, C² dukkhāyase.

yācassu puttāṃ iti vuccamānā
bhiyyo va ussāhayase kumāraṇ ti. 217.

Tattha yādisaṇṇā 'ti yādisaṃ idaṃ tyaṃ vadasi taṃ acchariyarūpaṃ
va¹, dukkhitaṇ ti pakatīyāpi maṃ dukkhitaṃ bhiyyo dukkhāpayasi².

Puna 'devī gātham āha:

28. Ye vippamuttā ānavajjabhojino³
parinibbutā lokam imaṃ caranti
taṃ⁴ ariyamaggaṃ paṭipajjamānaṃ
na ussahe vārayitum kumāraṇ ti. 218.

Tattha vippamuttā ti rāgādīhi vippamuttā, parinibbutā ti kilesa- 10
parinibbānaṇa nibbutā, taṃ ariyamaggaṃ⁵ ti taṃ tessaṃ Buddhādīnaṃ ari-
yānaṃ santakaṃ maggaṃ paṭipajjamānaṃ mama puttāṃ vāretnuṃ na vussa-
hāmi⁶ devā 'ti

Tassā vacanaṃ sutvā rājā osānugātham āha:

29. Addhā have sevitaḃḃā sapaṇṇā (III 306) 10
o bahussutā ye bahuṭṭhānacintino,
yes⁷ āyaṃ sutvāna subhāsitaṇi
appossukkā⁸ vītasokā Sudhammā ti. 219.

Tattha bahuṭṭhānacintino 'ti bahukāraṇacintino⁹, yesāyaṇ ti yesaṃ
ayaṃ Somanassakumārassēva hi¹⁰ subhāsitaṃ sutvā appossukkā jātā, rājāpi tad 20
eva sandhāyāhe¹¹.

M. mātāpitāro vanditvā¹², sace mayhaṃ doso atthi kha-
mathā¹³ 'ti āha, mahājanassa añjaliṃ katvā Himavavantābhi-
mukho gantvā manussesu nivattesu manussavaṇṇenāgantvā
devatāhi sattapabbatarājiyo atikkamitvā Himavantaṃ nīto, 25
Vissakammēna nimmitāya pappasālāya isipabbajjaṃ pabbaji,
taṃ¹⁴ tattha yāva soḷasavassakālā rājakulapariṇāmesena¹⁵
devatā yeva upaṭṭhahimsu. Kūṭajatiḷam pi mahājano pothetvā
jīvitakkhayaṃ pāpesi. M. jhānābhīṇṇaṃ nibbattetvā Brahma-
lokūpago¹⁶ ahesi. 30

¹ B² omits va. ² C² dukkhāyāsi, B² dukkhāpayāsi. ³ B² bhogi-. ⁴ C² nam?

⁵ C² nam-? ⁶ C² B² uc-. ⁷ so all three MSS. ⁸ C² -kāraṇin-, B² -karaṇacintin-.

⁹ B² adds sā. ¹⁰ C² -tā. ¹¹ C² tvā. ¹² C² -vārake-, ¹³ C² -cārake-. ¹⁴

C² -ūpagato.

S. i. d. ā.: „evam bhikkhave pubbe p' esa mayham vadhāya parisakkati yevā" 'ti vatvā j. s.: „Tadā kuhako Devadatto ahoṣi, mātā Mahāmāyā, Rakkhito Sāriputto, Somanassakumāro aham evā" 'ti. Somanassajātakaṃ.

5

10. Campeyyajātaka.

Kā nu vijjurivābhāsīti. Idam S. J. v. uposathakammam ā. k. Tadā hi S. „sādhū vo kataṃ" upāsakā uposathavāsāṃ yasan-tehi, porāṇakapaṇḍitā nāgasampattiṃ pahāya uposathavāsāṃ āmāsu yevā" 'ti vatvā tehi yācito a. ā.:

10

A. Aṅgaratṭhe Aṅge ca Magadharatṭhe Magadhe ca r. kārente Aṅga-Magadha-ratṭhānaṃ antare Campā nāma nadi, tattha nāgabHAVANAṃ ahoṣi, Campeyyo nāma nāgarājā r. kāresi. Kadāci Magadharājā Aṅgaratṭhaṃ gahāti, kadāci Aṅgarājā Magadharatṭhaṃ. Ath' ekadivasam Magadharājā
15 Aṅgena saddhiṃ yujjhivā yuddhaparājito assam āruya palā-yanto Aṅgarāṇṇo yodhehi anubaddho punnam Campānadiṃ patvā „parabhathe maraṇato nadiṃ pavisitvā mataṃ seyyo" ti assen' eva saddhiṃ nadiṃ otari. Tadā Campeyyo nāgarājā anto uḍake ratanamandapaṃ nimminivā mahāparivāro mahā-
20 pānaṃ pivati. Asso raṇṇā saddhiṃ uḍake nimujjivā nāga-raṇṇo purato otari. Nāgarājā alamkatapaṭiyattaṃ rājānaṃ dievā sinehaṃ uppādetvā āsane utthāya „mā bhāyi mahārājā" 'ti rājānaṃ attano pallaṃke nipādetvā uḍake nimuggakāraṇaṃ pucchī. Rājā yathābhūtaṃ kathesi. Atha naṃ „mā bhāyi
25 mahārāja, ahaṃ taṃ dvīnaṃ ratṭhānaṃ sāmikaṃ kariṇāmi" assāsetvā cattāhaṃ mahantaṃ yasaṃ anubhaviṃvā attame divase Magadharājena saddhiṃ nāgabHAVANAṃ nikkhami. Ma-gadharājā nāgarājassanubhāvena Aṅgarājānaṃ gahetvā jivitā voropetvā dvīsu ratṭhesu r. kāresi. Tato patṭhāya raṇṇo ca
30 nāgarājassa ca viṭṭaso thiro ahoṣi, rājā ananivaccharaṃ

Campānadittire ratanamandapaṃ kāretvā mahantena pariccā-
 gena nāgarañño balikammaṃ karoti¹, so mahantena pari-
 varena nāgabhanā nikkhamitvā balikammaṃ paṭicchati,
 mahājano nāgarañño sampattim oloketi. Tada B. dalidda-
 kule nibbatto rājaparisāya saddhim nadittiraṃ gantvā taṃ 6
 nāgarājassa sampattim disvā lōbhaṃ uppādetvā taṃ upatṭha-
 yamāno² dānaṃ [datvā silaṃ rakkhitvā Campeyyanāgarājassa
 kālahiriyato sattame divase cavitvā tassa vasanapāsāde³ sirisa-
 yanapiṭṭhe nibbatti, sariraṃ sumanadāmavannaṃ mahantaṃ
 ahosi. So taṃ disvā vipphaṇṇaṃ hutvā „mayā katakusala- 10
 nissandhena cāhasu kāmaggasu⁴ issariyaṃ koṭṭhe⁵ paṭisaṃmitaṃ
 dhaññaṃ viya ahosi, sv-āhaṃ imissā tiracchānayaniyaṃ⁶
 paṭisaṃdhiṃ gāṇhiṃ, kim me jīvitena⁷ ‘ti maraṇacittaṃ⁸
 uppādesi. Atha naṃ Sumanā nāma nāgamānavikā disvā „ma-
 hānubhāvo Sakko nibbatto bhavissatīti⁹ sesanāgamānavikā- 15
 naṃ¹⁰ saññaṃ adāsi, sabbā nānāturīyahatthā āgantvā tassa
 upahāraṃ karissaṃ. Tassa taṃ nāgabhanāṃ Sakkabhanāṃ
 viya ahosi, maraṇacittaṃ paṭippasambhi, sappasariraṃ vija-
 hitvā sabbālaṃkārapaṭimaṇḍito sayanapiṭṭhe nisīdi. Atha¹¹ assa
 tato paṭṭhāya yaso mahā ahosi, so tattha nāgarajjaṃ kārento 20
 aparabhāge¹² vipphaṇṇaṃ hutvā „kim me imāya tiracchānayaniyā,
 uposathavāsaṃ vasitvā ito muñcitvā manussapathaṃ gantvā
 saccāni paṭivijjhāya dukkhassā¹³ antaṃ karissāmi¹⁴“ cintetvā
 tato paṭṭhāya tasmim yeva pāsāde uposathakammaṃ karoti,
 alaṃkāranāgamānavikā tassa santikaṃ gacchanti, yebhuyyena 25
 silaṃ bhijjati. So tato paṭṭhāya pāsādā nikkhamitvā uyyā-
 naṃ gacchati, tā¹⁵ tatthāpi gacchanti, uposatho¹⁶ bhijjat¹⁷ eva¹⁸,
 so¹⁹ cintesi: „mayā ito nāgabhanā nikkhamitvā manussa-
 lokaṃ gantvā uposathavāsaṃ vasitum vaṭṭatīti²⁰“ so tato

¹ Bā karoti. ² Ck. paṭṭhāyamāno. ³ Ck. sayanapā- Bā add strigabbho. ⁴
 Bā kāmaggasū. ⁵ Bā -su. ⁶ Bā -yā. ⁷ Bā maraṇāya-. ⁸ Ck. omīti nāga.
⁹ Ck. omīti tā. ¹⁰ Bā -thakammaṃ. ¹¹ Ck. bhijjato va, Ck. bhijjanteva, Bā
 bhijjato. ¹² Bā tato.

paṭṭhāya uposathadivasesu nāgabhavanā nikkhamitvā ekassa
 paccantagāmassa avidūre mahāmaggasamīpe vammikamatthake
 „mama cammādhi atthikā cammādhi gaṇhantu, maṃ kīlā-
 sappamā vā¹ kātukāmā kīlāsappamā karontū“² 'ti sarīraṃ dāna-
 mukhe³ vissajjetvā bhoge ābhūñjitvā nipanno uposathavāsam
 vasati. Mahāmaggena⁴ gacchaṃtā ca⁵ āgacchantā ca taṃ disvā
 gandhādhi pūjetvā pakkamanti, paccantagāmasino⁶ „ma-
 hānubhāvo nāgarājā“⁷ ti tassa upari maṇḍapaṃ karitvā sa-
 mantā vālukam okiritvā gandhādhi pūjayimsu. Tato paṭṭhāya
 10 manussa M-tte pasāditvā pūjāṃ katvā puttāṃ patthenti⁸. M.
 pi uposathakammaṃ karonto cātuddasipannarasessa vammika-
 matthake nipajjitvā pātipade⁹ nāgabhavanam gacchati, tass'
 evaṃ uposatham¹⁰ karontassa¹¹ addhā¹² vitivatto, Ekadivasaṃ
 Sumanā aggamaheṣi āha: „deva tvaṃ manussalokaṃ gantvā
 15 uposatham upavaṣasi, manussaloko ca sāsaṃko sappaṭibhayo,
 sace te bhayaṃ uppajjeyya atha mayaṃ yena nimittena jā-
 neyyāma taṃ no ācikkhā“¹³ 'ti. Atha naṃ M. maṅgala-
 pokkharaniyā tīraṃ netvā „sace maṃ bhaddē koci paharitvā
 kilamessati imissā pokkharaniyā udakaṃ āvilam bhavissati,
 20 sace supannā gahessanti¹⁴ udakaṃ pakkamissati¹⁵, sace ahi-
 guṇṭiko¹⁶ gaṇhissati udakaṃ lohitavaṇṇam bhavissati¹⁷“ evaṃ
 tassā tīni nimittāni ācikkhitvā cātuddasauposatham¹⁸ adhiṭṭhāya
 so¹⁹ nāgabhavanā nikkhamitvā tattha gantvā vammikamatthake
 nipajji sarīrasobhāya vammikaṃ sobhayamāno, sarīraṃ hi 'ssa
 25 rajatadāmaṃ viya setaṃ ahosi, matthako rattakambalabhenḍuko²⁰
 viya, imasmiṃ pana jātake B-assa sarīraṃ naṅgalasappamā-
 māṇam²¹ viya ahosi, Bhūridattajātake ūruppamāṇaṃ, Saṃkha-
 palajātake ekadonikanāvappamāṇam. Tada eko Bāraṇasivāsi-
 māṇavo Takkasilam gantvā disāpāmokkhasācariyassa santike

¹ B⁴ omits vā. ² B⁴ -kho. ³ B⁴ -gge. ⁴ B⁴ add gantvā. ⁵ B⁴ adde dhitarāṇi
 patthenti. ⁶ C⁴ paṭi-. ⁷ B⁴ -thakammaṃ. ⁸ B⁴ karonto addhānam. ⁹ B⁴ -zhi.
¹⁰ B⁴ -o gahessati. ¹¹ C⁴ pakkamissati, C⁴ pakkajhissati, B⁴ pakkajhissati?
¹² B⁴ -kuṇḍiko. ¹³ B⁴ cātuddasī. ¹⁴ B⁴ omits so. ¹⁵ B⁴ -legenduko. ¹⁶ C⁴
 naṅgala-.

ālabhanamantaṃ¹ uggaṇhitvā tena maggena attano gehaṃ
 gacchanto M-aṃ disvā „imāṃ sappanā gahetvā gāmanigama-
 rājadhānisu kilāpento² dhanāṃ uppādessāmīti“ cintetvā dibbo-
 sadhāni gahetvā dībbamantaṃ parivattetvā tassa santikaṃ
 agamāsi. *Dībbamantaṃ sutakālaṃ patthāya M-assa kaṇṇesu³
 tattasālākappavesanakālo viya jāto, matthako sikharena abhi-
 matthiyamāno⁴ viya jāto. So „ko nu kho eso“ ti bhoganta-
 rato sīsaṃ ukkhipitvā olokeno ahigunṭhikaṃ⁵ disvā cintesi:
 „mama visāṃ mahantaṃ, sace 'haṃ' kujjhitvā nāsāvātam
 vissajjessāmi etassa sarīraṃ bhusamuṭṭhi viya vippakirissati,⁶
 atha me⁷ sīlaṃ khaṇḍaṃ bhavissati, na taṃ olokeṣṣāmīti“ so
 akkhīni nimmitetvā sīsaṃ, bhogantare ṭhapesi. Ahigunḍika-
 brāhmaṇo⁸ osadhaṃ khādītva⁹ mantaṃ parivattetvā kheḷaṃ
 M-assa sarīre opī¹⁰, osadhānaṃ ca mantassa cānubhāvena
 kheḷena phuṭṭhaphuṭṭhatṭhāne¹¹ photānaṃ¹² utṭhānakālo viya¹³
 jāto, atha naṃ so naṅgutṭhe gahetvā kaḍḍhitvā dīghato nipajjā-
 petvā¹⁴ ajapadena daṇḍena uppiḷetvā dubbalāṃ katvā sīsaṃ
 daḷhaṃ gahetvā¹⁵ nippīlesi. M. mukhaṃ vivari, ath' assa
 mukhe¹⁶ kheḷaṃ opitvā¹⁷ osadhamantaṃ katvā dante bhindi,
 mukhaṃ¹⁸ lohitassa pūri. M.¹⁹ sīlabhedabhayena evarūpaṃ²⁰
 dukkhaṃ adhiyāsento akkhīni ummiḷetvā olokanamattam pi na
 kari. So pi „nāgarājānaṃ dubbalāṃ karissāmīti“ naṅgutṭhato
 patthāy' assa atṭhīni cuṇṇayamāno viya sakalasarīraṃ mad-
 dītva paṭṭakaveṭhanan²¹ nāma veṭhesi, tantamajjitan nāma
 majji²², naṅgutṭhe gahetvā dussapoṭṭhimaṃ²³ nāma poṭhesi²⁴.
 M-assa sakalasarīraṃ lohitamakkhitaṃ ahoṣi, so²⁵ mahāve-
 danam adhiyāseti²⁶. Ath' assa dubbalabhāvaṃ natvā vallīhi

¹ Bā ālabhāyana-. ² Cā kilā-. ³ Cā abhimanti-. Bā abhipattaya-, Bā abhi-
 matthaya-. ⁴ Cā -guttikaṃ, Cā -gunḍikaṃ, Bā -kunḍikaṃ. ⁵ Bā sacāhaṃ. ⁶
 Bā -kunḍika-. ⁷ Bā samkharitvā. ⁸ Cā mapi, Bā khipi, Bā ukkhipi. ⁹ Cā
 puṭṭhaphuṭṭha-, Bā phutṭhaphuṭṭha-. ¹⁰ Cā poṭṭhānaṃ. ¹¹ Bā katvā. ¹² Bā
 khipetvā. ¹³ Bā mukhe. ¹⁴ Bā adds attano. ¹⁵ Bā paṭṭakena vedhimaṃ.
¹⁶ so Cā; Bā tantamajjimaṃ nāma majhi. ¹⁷ so Cā; Bā -poṭṭheyyaṃ. ¹⁸ Bā
 poṭhesi. ¹⁹ Cā omit so. ²⁰ Bā -essi.

peļam karitvā tattha nam pakkhipitvā paccantagāmaṃ netvā
mahājanamajjhe kiḷāpesi, niḷādisu vaṇṇesu vaṭṭacaturassādisu
saṇṭhānesu aṇumthulādisu pamānesu yaṃ yaṃ brāhmaṇo icchati
M. tam tad eva katvā naccati, phaṇasatam¹ pi phaṇasa-
⁵ hassam² pi karoti yeva. Mphājano pasiditvā bahum dhanam
adāsi, ekadivasam eva kahāpaṇasahassam³ saḥassagghaṇake⁴
ca parikkhāre labhi⁵. Brāhmaṇo ādito va „saḥassam labhitvā
vissajjessāmīti“ cintesi, tam pana dhanam labhitvā „paṇṇanta-
gāme yeva tāva me ettakaṃ dhanam laddhā rājārājamahā-
¹⁰ maccānam⁶ santike bahum labhissāmīti“ sakaṭaṃ ca sukha-
yānaṃ ca gahetvā sakaṭe parikkhāre ṭhapetvā „sukhayānake
nisinno mahantena parivārena M-am gāmanigamādisu kiḷā-
pento „Bārāpasiam Uggasenaraṇṇo santike⁷ kiḷāpetvā vissaj-
jessāmīti“ agamāsi. So maṇḍuke māretvā nāgarāṇṇo deti.
¹⁵ Nāgarājā punappuna „n⁸ esa⁹ maṃ nissāya māressatīti“ na
khādati. Ath¹⁰ assa madhulāje adāsi. M. „sa¹¹ gacaram
gaṇhissāmi anto peḷāya eva maraṇaṃ bhavissatīti“ te pi na
khādati¹². Brāhmaṇo māsamattena¹³ Bārāpasim patvā dvāra-
gāmesu kiḷāpento bahum dhanam labhi. Rājāpi tam¹⁴ pako-
²⁰ sāpetvā „amhākaṃ kiḷāpehīti“ āha. „Sādhu deva, sve panna-
rase tumhākaṃ kiḷāpessāmīti“. Rājā „sve nāgarājā rājāne
naccissati, mahājano sannipatitvā passatīti“ ti bheriṃ carā-
petvā pubadivase rājāṇaṇaṃ alaṃkārapetvā brāhmaṇaṃ pako-
sāpesi. So ratanapeḷāya M-am netvā citratthare¹⁵ peḷam ṭha-
²⁵ petvā nisīdi. Rājāpi pāsādi oruyha mahājanaparivuto rājā-
sane¹⁶ nisīdi. Brāhmaṇo M-am niharitvā naccāpesi. Mahājano
sakabbhāvena saṇṭhātum na sakkoti, celukkhapasahassāni
vattanti¹⁷, B-assa upari sattaratanaṇassam vassatī. Tassa
gahitassa māso sampūri, ettakaṃ kālam nirāhāro va ahoṣi.

¹ Oho pana-. ² C^h paṇḍ-. ³ B^d -aṇṇeva. ⁴ B^d -niko. ⁵ B^d labhati. ⁶ C^h
-vaṇ labhi. ⁷ B^d -mattānam. ⁸ Oho omīti santike. ⁹ B^d -nam esa. ¹⁰ B^d
khādi. ¹¹ B^d -māsamattena. ¹² C^h mahāssattena. ¹³ B^d nam. ¹⁴ B^d viettattare.
¹⁵ B^d rājāsanya. ¹⁶ B^d pava-.

Sumanā „aticirāyati me piyasāmiko, idāni 'ssa idha' anā-
gacchantassa māso sampunno, kin nu kho kāraṇaṇ“ ti gantvā
pokkharapaṇiṃ olokeṇti lohitavaṇṇaṃ udakaṃ disvā „ahi-
guṇḍikena' gahito bhaviṣṣatīti“ nātvā nāgabhavanā nikkha-
mitvā vaṇṇmikasantikam gantvā, M-assa gahitaṭṭhānaṃ ca
kilamitaṭṭhānaṃ ca disvā¹ kanditvā paccantaḡāmaṃ gantvā
pucchitvā taṃ pavattiṃ sutvā Bārāṇasim² gantvā rājaṅgaṇe³
parisajjāmajhe ākāse rudamānā aṭṭhāsi. M. naccanto va ākāsaṃ
olokento⁴ taṃ disvā lajjito peḷaṃ pavisitvā nipajji. Rājā
tassa peḷaṃ pavittṭhakāle „kin nu kho kāraṇaṇ“ ti ito c' ito
ca olokeṇto, taṃ ākāse tṭhitaṃ disvā paṭhamam gātham āha:

1. Kā nu vijju-r-ivābhāṣi osadhī viya tārakā,

devatā nu si gandhabbī, na taṃ maññāmi mānusiṇ⁵ ti. 220.

Tattha na taṃ maññāmi mānusiṇ⁶ ti ahaṇ taṃ mānuseṭṭi na maññāmi,
tayā ekāya devatāya gandhabbiyā vā bhavitum vaṭṭatīti vadati. 15

Idāni tesaṃ vacanapaṭivacanagāthāyo⁷ honti:

2. N' ambī devī na gandhabbī na mahārāja mānusi,
nāgakaṇṇi⁸ amhi⁹ bhadante, atthen' amhi idhāgatā. 221.

3. Vibbhantacittā kupitindriyāsi,
nettehi te vāriḡaṇā savanti¹⁰,
kin se¹¹ naṭṭhaṃ, kim paṇa paṭṭhayaṇā
idhāgatā nāri, tad imḡha brūhi. 222. 20

4. Yam uggatejo urago ti cāhu¹²
nāgo ti taṃ¹³ āhu jano¹⁴ janinda
taṃ aggahī puriso jīvikattho,
taṃ bandhanā mucca, paṭi¹⁵ mam' eso. 223. 25

5. Kathaṃ nv-ayaṃ balaviriyūpapaṇno
hatthāṭṭhaṃ āgaṇchi¹⁶ vanibbakassa,
akkhāhi me nāgakaṇṇe taṃ atthaṃ,
kathaṃ vijānemu gahītanāgaṃ. 224. 30

¹ B⁴ -kūṇḍi-. ² B⁴ adds roditvā. ³ C^{ks} -siyaṃ. ⁴ B⁴ rājadvāre. ⁵ B⁴
-ketvā. ⁶ C^{ks} -si, B⁴ -si. ⁷ all three MSS. -naṃpaṭi-. ⁸ B⁴ asmi. ⁹ B⁴ vasanti.
¹⁰ C^{ks} oḡha. ¹¹ B⁴ naṃ. ¹² B⁴ -nā. ¹³ C^{ks} paṭiṇi, C^{ks} B⁴ -ti. ¹⁴ B⁴ āgacchi.

6. Nāgaram¹ pi nāgo bhasmaṃ kareyya,
tathā. hi so balaviriyūpapanno,
dhammaṃ ca nāgo apacāyamāno,
tasmā parakkamma tapo karotīti. 225.

5 Tattha atthenambhīti ahaṃ ekaṃ kāraṇaṃ paṭicca idhāgataṃ, kupitā-
driyā ti kilatindriyā, vāriṇaṃ ti asubbindughaṭṭa, urago ti cāhū ti urago
ti cāyaṃ mahājano katheti², puriso ti ayaṃ puriso taṃ nāgarājānaṃ jīvi-
katthāya aggahesi, vanibbakassa³ ti imassa vanibbakapurisassa kaṭṭhaṃ nu
esa mahānubhāvo samāno hatthattaṃ āgato⁴ ti pucchati, dhammañcā⁵ ti
10 paṭcesiladhammaṃ uposathavāsaddhammaṃ ca⁶ guraṃ⁷ karonto viharati, tasmā
imā purisena gahito pi sac⁸ āhaṃ imassa upari nāsāvataṃ viśeṣjessāmi
bhusamuṭṭhā⁹ viya karissati evaṃ m¹⁰ silaṃ bhijjissatīti silabhedabbhayaṃ¹¹
parakkamma¹² taṃ dukkhaṃ adhivāsetvā tapo karoti, yīriyaṃ eta¹³ karotīti āha.

Rāja „kahaṃ¹⁴ pan¹⁵ eso¹⁶ imā¹⁷ gahito“ ti pucchi. Ath¹⁸
15 assa sā ācikkhanti

7. Cātuddasiṃ pannarasiṃ ca rāja
catuppathe sammati¹⁹ nāgarājā,
taṃ aggahī puriso jīvikattho,
taṃ bandhanā muñca, patī mam²⁰ eso ti gātham āha. 226

20 Tattha catuppathe ti catukkamaggassa āsannaṭṭhāne ekasmiṃ vammike
caturāṅgasamannāgataṃ adhiṭṭhānaṃ adhiṭṭhāntvā uposathavāsaṃ vasanto ni-
pajjati²¹ attho, taṃ²² bandhanā ti taṃ evaṃ dhammikaṃ guṇavantaṃ
nāgarājānaṃ etaṃ²³ dhanāṃ datvā peḷabandhanā pamuñca.

Evaṃ ca pana vatvā puna pi²⁴ yācanti²⁵ dve gāthā abbhāsi:

25 8. Soḷas²⁶ itthisahassāni āmuttamapikunḍalā
vāriṇebhāsaya²⁷ nāriyo²⁸ tāpi taṃ saraṇaṃ gatā. 227.

9. Dhammena mocehi asāhasena

gāmena nikkhena gavaṃ satena,

ossatṭhakāyo urago carātu,

30 puññatthiko muñcatu bandhanasmā ti. 228.

¹ C^o nāgaṃ. ² B^d -si. ³ B^d uposathaṃ vāsaddhammañca. ⁴ B^d guraṃ. ⁵ C^o -i, C^o -ī, B^d bhāsaṃmuṭṭhi. ⁶ B^d -yā. ⁷ C^o parakkama, B^d parakkamaṃ. ⁸ B^d kathaṃ. ⁹ C^o B^d paṇaso. ¹⁰ B^d sampati. ¹¹ B^d nippajjati. ¹² C^o omīti taṃ. ¹³ C^o ekassa. ¹⁴ B^d adde taṃ. ¹⁵ all three MSS. -ti. ¹⁶ B^d gēha-. ¹⁷ C^o nāriyo, B^d nāri.

Tattha soḷasā¹ 'ti mā tvaṃ esa yo vā so vā daliddanāgo ti maññittha, etassa hi ettikā² sabbālaṃkārapatimaṇḍitā itthiyo va³, sesā sampatti aparimāṇā⁴ ti dasseti, vārigehāsaya⁴ ti udakacchadanāṃ udakagabbhaṃ katvā tattha sayanaṣiḷā, ossaṭṭhakāyo ti nissaṭṭhakāyo hutvā, carātū 'ti caratu.

Atha naṃ rājā tisso gāthā abhāsi :

5

10. Dhāmmena mocemi asāhagena

gāmena nikkhena gavaṃ satena.

ossatṭhakāyo urago carātu,

puññatthiko muñcatu bandhanasmā. 229.

11. Dammi⁵ nikkhasataṃ ludda thullaṃ ca maṇi kuṇḍalaṃ 10

catūssadaṇ⁶ ca pallaṃkaṃ ummāpupphasirinnibhaṃ⁷. 230.

12. Dve ca sādisiyo⁸ bhariyā usabhaṃ ca gavaṃ sataṃ,

ossatṭhakāyo urago carātu,

puññatthiko muñcatu bandhanasmā ti. 231.

Tattha luddā 'ti rājā uragaṃ mocetuṃ ahiguṇḍikaṃ⁸ āmantetvā tassa 15 dātābhaṃ deyyadhammaṃ assento evaṃ āha, gāthā pana hetthā vuttatthā yeva.

Atha naṃ luddo āha :

13. Vināpi dānā tava⁹ vacanaṃ janinda¹⁰,

muñcemu naṃ uragāṃ bandhanasmā,

ossatṭhakāyo urago carātu,

20

puññatthiko muñcatu bandhanasmā ti. 232.

Tattha tava¹¹ vacanaṃ ti mahārāja vināpi dānena tava vacanaṃ eva ambhakaṃ garuṃ¹², muñcemu naṃ ti muñcissāmi etaṃ ti vadati.

Evaṃ ca pana vatvā M-aṃ peḷato nīhari. Nāgarājā nikkhamitvā pupphaṇḍaraṃ pavisitvā taṃ attabhāvaṃ vija- 25 hitvā māṇavakavaṇṇena alaṃkātasarīro¹³ paṭhavim bhindanto viya nikkhamitvā atṭhāsi. Sūmanā ākāśā otaritvā tassa santike thitā. Nāgarājā¹⁴ añjalim paggayha rājānaṃ namassamāno atṭhāsi.

¹ B² soḷasatthi. ² B² ettakā. ³ B² vā. ⁴ all the MSS. -geha-. ⁵ C² dhammi. ⁶ B² caturassaṇa. ⁷ B² ummārapupphasannibhaṃ. ⁸ B² -kuṇḍi-, B² -gūṇḍi-. ⁹ C² tha. ¹⁰ read: dānā vinā te v.j.? ¹¹ C² omits tava. ¹² C² garu. ¹³ B² adus hutvā. ¹⁴ B² -jānaṃ.

* Tam atthaṃ pakāseṇto S. dve gāthā abhāsi:

14. Mutto Campeyyako nāgo rājānaṃ etad abravi:
namo te Kāsirāj' atthu¹ namo te Kāśivaddhana,
añjalīn te paggaṇhāmi², passeyyam me nivesanaṃ. 233.

- 5 15. Addhā hi dubbissasaṃ³ etam āhu
yaṃ mānuso vissase⁴ amānūsaṃhi,
sace ca maṃ yācasi etam atthaṃ
dakkhemu te nāga nivesanānīti. 234.

Tattha passeyyamme nivesanaṃ ti mama nivesanaṃ Campeyya-
10 nāgebhavanaṃ ramaṇiyaṃ passiṭabbayuttakaṃ taṃ te ahaṃ dassetukāmo taṃ
sabalavāhanaṃ āgantvā⁵ passa naṇindā⁶ ti vadati, dubbissasaṃ⁷ ti dubbissa-
saṇiyaṃ⁸, sace cā⁹ ti sace maṃ yācasi¹⁰ passeyyāma te nivesanāni¹¹ api ca kho
paua taṃ na saddahāmi¹²ti vadati.

- Atha naṃ saddahāpetuṃ saṇṭhaṃ karonto M. 'dve
15 gāthā abhāsi:

16. Sace hi¹³ vāto girim āvaheyya
canda ca suriyo ca chaṇḍā pateyyuṃ
sabbā ca¹⁴ nājjo paṭisotaṃ¹⁵ vajeyyūṃ
na tv-ev' ahaṃ rāja musā bhaṇeyyaṃ. 235.

- 20 17. Nabhaṃ phaleyya udadhī pi susse
saṃvaṭṭayaṃ¹⁶ bhūṭadharā vasundharā
siluccayo¹⁷ Meru samūlā ubbahe
na tv-ev' ahaṃ rāja musā bhaṇeyyaṃ ti. 236.

Tattha saṃvaṭṭayaṃ¹⁶ bhūṭadharā vasundharā ti ayaṃ bhūta-
25 dharā ti ca vasundharā ti ca¹⁸ saṃkhaṃ gatā mahāpāthavi kilaṇḍiyaṃ viya saṃ-
vaṭṭeyya, samūlā ubbahe ti evaṃ Mahāsinerupabbato samūlo utthāya
purāṇapapaṇṇaṃ viya ākāse pakkhandeyya.

So M-ena evaṃ vutte pi asaddahanto

18. Addhā hi dubbissasaṃ¹⁴ etam āhu
yaṃ mānuso¹⁵ vissase amānusaṃhi,

¹ Ck -rāja, -rāja, both omitting tthu. ² B² paggayha. ³ B² paggaṇhāmi².

⁴ Ck dubbissasac, B² duṇḍupāsāsaṃ. ⁵ read: vissase? ⁶ B² gantvā. ⁷ Ck

dubbissan, B² dubbissāsaṃ. ⁸ Ck dubbissasaṇiyaṃ, B² dubbissasaṇiyaṃ. ⁹ B²

pi. ¹⁰ Ck va. ¹¹ Ck -ta. ¹² so Ck for saṃvaṭṭaye? B² -eyya. ¹³ B² -ikhu-

14 B² -varuṇ-. ¹⁵ B² dubbissāsaṃ. ¹⁶ B² mānuso.

sace ca mañ yācasi etam atthañ
dakkhemu te nāga nivesanāñti. 237.

Puna pi tam eva gāthañ vatvā „tvam mayā katagunam
jānitum arahasi, saddahitum pana yuttabhāvañ vā ayutta-
bhāvañ vā ahañ jānissāmīti“ paḥāsento itarañ gāthañ āha: 5

19. Tumhe kho 'ttha' ghoraviṣā ulārā,
mahātejā khippakopi ca hotha,
māma kāraṇā bandhanasmā pamutto
arahasi no jānitaye² katāñti. 238.

Tattha ulārā ti ulāraṇiṣā, jānitaye ti jānitum. 10

Atha nañ saddahāpetum puna sapathañ karonto M.

20 So³ paccatañ niraye⁴ ghōrarūpe
mā kāyikum sātam alattha kiñci
peḷāya baddho maraṇaṃ upetu
yo tādisaṃ kaṇṇa katañ na jāne ti gāthañ āha. 239. 15

Tattha paccatan ti paccatu, kamma katan ti katakammañ, evaṃ
gūṇakārakañ tumhādisaṃ yo na jānāti so evarūpo hotū ti vadati.

Ath' assa rājā saddahitvā thutim akāsi:

21. Saccappañiñṇā tavam esa hotu,
akkodhano hohi⁵ anūpanāhi⁶, 20
sabbañ ca te nāgakulañ supaṇṇā⁷
aggim⁸ va gimhāsu vivajjayantū 'ti. 240.

Tattha tavamesa hotū 'ti tava esā pañiñṇā saccā hotu, aggim⁸ va gim-
hāsu vivajjayantū 'ti yathā manussā gimhakāle santāpañ anicchantā jala-
manāñ aggim vivajjenti evaṃ vivajjentu dūrato va pariharantu. 25

M. pi rañño thutim karonto itarañ gāthañ āha:

22. Anukāmpasī⁹ nāgakulañ janinda
matā yathā suppiyañ ekaputtañ,
ahañ ca te nāgakulena saddhim
kāhāmi veyyavāṭikañ ulārañ ti. 241. 30

¹ read: tumhe 'ttha kho? ² Cks -tarīye. ³ Cks yo. ⁴ Bds hoti. ⁵ Ck Bds
anūpanāhi, Cc anūpanāhi. ⁶ Cks -a. ⁷ Ck Bds -i, Cs -i. ⁸ Cks -i, Bds -i. ⁹
all three MSS. -si.

Tam sutvā rājā nāgabavanam gantukāmo senam gamana-
sajjam kātum¹ āpento

22. Yojentu ve rājarathe sucitte
kambojake assatare sudante,
6 nāge ca yojentu suvaṇṇakappane²,
dakkhemu nāgassa nivesanāniti gātham āha. 242.

Tattha kambojake assatare sudante ti susikkhite kambojakarattha-
sambhave assatare yojentu

Itarā abhisambuddhagāthā:

- 10 24. Bherimutiṇṇa paṇavā ca saṃkhā
āvajjayimsu³ Uggaṇṇassa raṇṇo,
payāsi rājā bahu sobhamāno
purakkhato nārigaṇṇassa majjhe⁴ ti. 243.

Tattha bahu sobhamāno ti bhikkhave Bārāṇasirājā soḷasahi nāga-
15 hassehi purakkhato⁵ parivārito tassa⁶ nārigaṇṇassa majjhe Nārāṇasito nāga-
bhavanam gacchanto ativīya sobhamāno payāsi.

Tassa nagarā nikkhantakāle yeva M. attano ānuthāvena
nāgabhavane⁷ sabbaratanamayaṃ⁸ pākāraṇ ca dvārattālake ca
dissamānarūpe katvā nāgabhavanagamanamaggaṃ⁹ alamkata-
20 paṭiyattam māpesi. Rājā sapariso¹⁰ tena maggena nāga-
bhavanam pavisitvā ramaṇīyam bhūmibhāgaṇ ca pāsāde ca
addasa.

Taṃ attham pakāsento S. āha:

- 25 25. Suvappacitakam¹¹ bhūmim addakkhi Kāsivaddhano
sovaṇṇaye¹² ca pāsāde veluriyaphalakatthate. 244.
26. Sa rājā pāvisi vyamham Campeyyassa nivesanam
ādiccavappupanibham kamsaviijupabhassaram. 245.
27. Nānārukkehi saṇchannaṃ nānāgandhasameritam¹³
so¹⁴ pāvekkhi Kāsirājā Campeyyassa nivesanam. 246.
30 28. Pavitthamhi Kāsiraṇṇo¹⁵ Campeyyassa nivesane
dibbā¹⁶ turiyā vajjimsu nāgakaṇṇā ca naccayum. 247.

¹ Bā senagaminānam sajjāpetum. ² Ck - ye. ³ read: āvajjayimsu; Ck āvajjimsu.

⁴ Ck - 1a. ⁵ Bā - ā. ⁶ Bā sattaratana. ⁷ Bā - gālmaggaṃ. ⁸ Bā saṇari-

vāro. ⁹ Bā - citta. ¹⁰ Bā sovaṇṇamaye. ¹¹ Bā - samiritaṃ. ¹² Ck - mit

246 ¹³ Bā - e. ¹⁴ Ck - a.

29. Tam nāgakaññā caritam gaṇena
 anvāruhī¹ Kāsirājā pasauno,
 nisīdi sovaṇṇamayamhi pīthe
 sāpassaye² candanasāralitte ti āha. 248.

Tattha, suvaṇṇacitakā³ ti suvaṇṇavālukāya santhata⁴, vyambha⁵ ti
 alaṇṇakatanāgabbhavanā⁶, Campeyyassā⁷, 'ti nāgabbhavanā⁸ pavisitvā Campeyya-
 nāgarājassa nivesana⁹ jāvīsi, kaṇṇasavijjupabbhassaraṇa¹⁰ ti meghamukhe
 suvaṇṇavapaṇṇasañcaraṇavijju¹¹ viya obhāsamāna¹², gandhasamerita¹³ ti nānā-
 vidhehi¹⁴ dibbagandhehi anusañcarita¹⁵, carita¹⁶ ti gaṇeṇā¹⁷ 'ti taṇi nivesana¹⁸
 nāgakaññāna¹⁹ carita²⁰ anusañcarita²¹, caṇḍanasāralitte ti dibbasāra- 10
 candanena anulitte.

Tattha „nisinnamattass' ev' assa nānaggarasaṇḍa²² dibba-
 bhojanaṇḍa²³ upanāmesuṇḍa²⁴ tatthā soḷasaṇḍa²⁵ itthisahassāna²⁶
 sesāparisa²⁷ ca. So²⁸ sattāhamatta²⁹ saparisa³⁰ dibbannapānā-
 dīni paribhuñjitvā dibbehi kāmagaṇehi³¹ abhiramitvā sukhasa- 15
 yane nisinna M-assa yasaṇḍa³² vaṇṇetvā „nāgarāja tvaṇḍa³³ eva-
 rūpaṇḍa³⁴ sampattiṇḍa³⁵ pahāya manussaloke vammikamatthake ni-
 pajjitvā kasmā uposathavāsaṇḍa³⁶ vasaṇḍa³⁷“ pucchi. So pi
 'ssa kathesi.

Tam atthaṇḍa³⁸ pakāsento S. āha: 20

1. So tattha bhutvā ca attha ramitvā
 Campeyyakam Kāsirājā avoca:
 vimānasetthāni inuāni tuyham
 ādiccavaṇṇāni pabbhassarāni,
 n' etādisaṇḍa³⁹ atthi manussaloke, 25
 kimatthiyaṇḍa⁴⁰ nāga tapo karosi. 249.

2. Tā kambukāyūḍadharā suvatthā
 vaṭṭaṇḍa⁴¹ gūḷi tambatalūpapannā
 paggayha pāyenti⁴² anomavaṇṇā⁴³,
 n' etādisaṇḍa⁴⁴ atthi manussaloke, 30
 kimatthiyaṇḍa⁴⁵ nāga tapo karosi. 250.

¹ all three MSS. -1. ² Bds so-. ³ Bds -citta-. ⁴ Bds saṇḍatani? ⁵ Cks su-
 vaṇṇasañcaraṇaṇḍa-, Bds suvaṇṇavapaṇṇasañcaraṇaṇḍa, Bds suvaṇṇavapaṇṇasañcaraṇaṇḍa.

⁶ Ck adds va naccattho. ⁷ Ck omits ca. ⁸ Bds -kaññānāggaṇa. ⁹ Bds sesarājaparī-

¹⁰ Bds adds paṇa. ¹¹ Ck pāyanti, Ck pāsanti. ¹² Cks -aihi.

32. Nājjo ca khemā¹ puthulomamacchā
adāsakuntābhirudā sutitthā,
n' etādisaṃ etc. 251.
33. Koṇḍā mayūrā diviyā ca haṃsā
vaggussarā kokilā sampatanti, etc. 252.
34. Ambā ca sālā tilakā ca jambuyo
uddālākā pāṭaliyo ca phullā, etc. 253.
35. Imā ca te pokkharāṇṇo² samantato
diviyā ca gandhā satatam sampatanti³.
n' etādisaṃ atthi manussaloke,
kimatthiyaṃ nāga tapo karosi⁴. 254.
36. Na puttahetu na dhanassa hetu
na āyuno vāpi⁵ janinda hetu,
manussayoniṃ abhipatthiyaṇo
tasmiṃ parakkamma tapo karomīti. 255.

Tattha tā ti soḷasaśhassanāgakaṇṇā sandhāyāha, kambukāyūradhara
ti suvaṇṇābharaṇadharā, vaṭṭaṇṇulīti pavāṇaṃkurasadisavattāṇṇāli, tambata-
lūpapannā ti abhirattehi hatthapādātalehi samannāgatā, pāyentīti dibba-
pānaṃ ukkhipitvā tam pāyenti, puthulomamacchā ti puthulapattēhi nānā-
macchehi samannāgatā, adāsakuntābhirudā ti adāsasaṃkhātehi⁶ sakuṇehi
abhirudā, sutitthā ti sundaratitthā, diviyā ca haṃsā ti dibbahamsā ca,
sampatantīti manuṇṇaravaṃ ravantā⁷ rukkhato rukkham sampatanti, dībbā
ca gandhā ti tāsū pokkharāṇṇesu satatam dibbagandhā vāyanti, abhipattha-
yāno ti patthayanto vicarāmi, tasmiṃ ti tena kārāṇa parakkamma viriyaṃ
paggahetvā tapo karomi uposathaṃ upavasāmiṃti.

Evam vutte rājā

37. Tvaṃ lohitakkho vihatantaramso⁸
alaṃkato kappitakesamassu
surosito lohitacandanena
gandhabbarājā va⁹ disā pabhāsasi. 256.
38. Deviddhipatto si mahānubhāvo
sabbehi kāmehi samaṇṇibhūto,
pucchāmi taṃ nāgarāje¹⁰ tam atthaṃ :
seyyo ito kena manussaloko¹¹ ti āha. 257.

¹ Cks temā, Bds khomā. ² Cks -ā. ³ so Cks for patanti? Bds sampavāyanti. ⁴
Bds add Bddhisatto āha. ⁵ Bds cāpi. ⁶ so all three MSS. ⁷ Bds -ti. ⁸ Ck
vihatattha-. ⁹ Cks ca. ¹⁰ Bds -ja. ¹¹ Cks -ke.

Tattha surosito ti suvilitto.

Ath' assa ācikkhanto nāgarājā āha:

39. Janinda nāññatra manussalokā

suddhī ca¹ saṁvijjati saṁyamo ca¹,

, āhañ ca laddhāna manusṣayoniṁ

kāhāmi jātimaraṇassa² antan tī. 258.

5

Tattha suddhī cā¹ 'ti mahārāja aññatra manussalokā amatamahānubhāna-
sariṁkhataṁ suddhī vā sīlasaṁyamā vā n' atthī, antan ti manusṣayoniṁ laddhā
jātimaraṇassa antaṁ karissāmīti tapo karomi.

Taṁ sutvā rājā

10

40. Addhā have sevitabbā sapaññā (supra ^{4.5.3}₁₃)

bahussutā ye bahutṭhānacintino,

nariyo³ ca disvāna tavañ⁴ ca nāga⁵

kāhāmi⁶ puññāni anappakānīti. 259.

Tattha nariyo² 'ti [imā tava nāgakaññā⁷ ca tavañ ca disvā bahūni 15
puññāni karissāmīti vadati.

41. Atha naṁ nāgarājā

41. Addhā have sevitabbā sapaññā

bahussutā ye bahutṭhānacintino,

nariyo³ ca disvāna mamañ ca rājā

karohi puññāni anappakānīti āha. 260.

20

Tattha karohīti kareyyāsi mahārāja⁸.

Evam vutte Uggaseno gantukāmo hutvā „nāgarāja ciraṁ
vasit' amha⁹, gamissāma¹⁰“ 'ti āpucchi. Atha naṁ M. „tena hi
mahārāja yāvadicchakaṁ dhanam gaṇhā¹⁰“ 'ti dhanam dassento 25

42. Idañ ca me jātarūpaṁ pahūtaṁ¹¹

rāsī suvaṇṇassa ca tālamattā,

ito haritvā sovaṇṇagharāni

[kāraya] rūpiyassa ca pākāraṁ karontu¹². 261.

¹ Bā vā. ² Bds jātījarāma. ³ Bds nā. ⁴ Bds tu-. ⁵ Ck rāja. ⁶ Cks ka-.

⁷ Bā -āyo. ⁸ Bā -jā tī. ⁹ Ck -hā, C^o vasitama, Bds vasimhā. ¹⁰ Bā -āhi. ¹¹

Bā bahutāni. ¹² so all three MSS. for - - suvaṇṇaṁ gharāni rūpiyassa cā - -?

43. Muttā¹ ca vāhasahassāni pañca
 veḷuriyamissāni ito haritvā
 antepure bhūmiyaṃ santharantu,
 nikkaddamā hohiti² nīrajā³ ca. 262.
- 5 44. Etādisaṃ āvasa rājasetṭha
 vimānasetṭhaṃ bahu śobhamānaṃ
 Bārāṇasim⁴ nagaraṃ iddhaphītaṃ⁵
 rajjaṃ ca⁶ kārehi anomapañña⁷ 'ti. 263.

Tattha rāsīti tesu tesu thānesu tālappamānarāsīyo⁷, sovaṇṇagharānīti
 10 suvaṇṇagehāni, nikkaddamā ti 'evan te⁸ antepure bhūmi nikkaddamā ca
 nīrajā⁹ ca bhavissati, etādisaṃ ti evarūpaṃ suvaṇṇamayaṃ rajatapākāraṃ
 muttāveḷuriyasanthatabhūminibhāgaṃ¹⁰, phītaṃ ti phītaṃ taṃ¹¹ Bārāṇasinagaraṃ
 ca āvasa, anomapañña¹² 'ti alāmakapañña¹².

Rājā tassa kathaṃ sutvā¹³ adhivāsesi. Atha M. nāga-
 15 bhavane bheriṃ carāpesi: „sabbā rājaparisā yāvadicchakāṃ
 hiraññasuvaṇṇādikaṃ dhanam gaṇhantū¹⁴“ 'ti rañño ca ane-
 kehi sakaṭasatehi dhanam pesesi. Tadā rājā mahantena
 yasena nāgabhanā nikkhamitvā Bārāṇasim eva gato. Tato
 paṭṭhāya kira Jambudīpatalaṃ sahiraññaṃ jātāṃ¹⁵.

20 S. i. d. ā. „evam porāṇakapaṇḍitā nāgasampattiṃ pahāya upo-
 sathavāsaṃ vasimsū“ 'ti vatvā j. s.: „Tadā ahigunḍiko¹⁶ Devadatto
 ahoṣi, Sumanā Rāhulamātā, Uggaseno Sāriputto, Campeyyanāgarājā
 aham evā“ 'ti. Campeyyajātakaṃ.

11. Mahāpalobhanajātaka.

25 Brahmaloḥkā cavitvānā¹⁷ 'ti. Idam S. J. v. visuddha-
 saṃkilesaṃ ā. k. Vatthum heṭṭhā vitthāritam eva, Idha pana
 S. „bhikkhū mātugāmo nāṃ' esa visuddhasatte pi saṃkiliṭṭhe¹⁷
 karontīti¹⁸“ vatvā a. ā.:

¹ Ck^s muttānaṃ. ² Bā he-. ³ Ck^s Bā nīrajā. ⁴ Bā -sī. ⁵ Ck^s iddhampitā, Ck^s
 iddhamphitā, Bā iddhampitā. ⁶ Ck^s rajjaṃ, omittit ca. ⁷ Bā -ñā. ⁸ Bā
 evanante. ⁹ Ck^s nīrajā. ¹⁰ Bā -saṇḍhata-. ¹¹ Bā omi taṃ. ¹² all three MSS.
 -ñā. ¹³ Bā adda taṃ. ¹⁴ Bā harantu. ¹⁵ Bā sahiraññaṃ suvaṇṇajātāṃ, Ck^s
 sahiraññajātāṃ. ¹⁶ Bā -kunḍi-. ¹⁷ Ck^s -tṭham. ¹⁸ Bā karontīti.

A. B. Cūlapalobhane vuttanayena atītavatthum vitthāre-
ṭabbaṃ. Tada pana M. Brahmakā cavitvā Kāsirañño¹ putto
hutvā nibbatti, Anitthigandha-kumāro nāma ahoṣi, itthi-
naṃ hatthe na saṇṭhāti, purisavesena² thaññaṃ pāyenti, jhā-
nāgāre yasati³, itthiyo na passati,

Taṃ atthaṃ pakāsento S. caṭṭaso gāthā abhāsi:

1. Brahmakā cavitvāna devaputto mahiddhiko
rañño putto udapādi sabbakāmasamiddhisu. 264.
2. Kāmā vā kāmasaññā vā Brahmaloce na vijjati,
sv-āssu⁴ 'tāy' eva saññāya kāmehi vijjucchatha. 265.
3. Taṣsa c' antepure āsi jhānāgāraṃ sumāpitaṃ,
so tattha⁵ upatisallīno⁶ eko rahasi jhāyatha. 266.
4. Sa rājā paridevesi⁷ puttāsokena aṭṭito⁸:
'ekaputto c' ayaṃ mayhaṃ, na ca kāmāni bhuñjatīti. 267.

Tattha sabbakāmasamiddhisū⁹ 'ti sabbakāmānaṃ samiddhisu sampatti-
yuttassa¹⁰ rañño putto hutvā eko devaputto nibbatti, svāssu¹¹ 'ti so kumāro,
tāyevā¹² 'ti tāya Brahmaloce nibbattitāya jhānasaññāya eva, sumāpitaṃ¹³ ti
pitura¹⁴ siddhaṃ¹⁵ manāpaṃ katvā māpitaṃ¹⁶, rahasi jhāyathā¹⁷ 'ti mātu-
gāmaṃ apassanto vasi, parideveṣṭi¹⁸ vilapati.

Pañcamā¹⁹ rañño paridevanagāthā:

5. Ko nu kh' ettha²⁰ upāyo²¹ so, ko vā jānāti kiñcanaṃ,
ko²² me puttaṃ palobheyya yathā kāmāni patthaye ti. 268.

Tattha²³ kho nu khettha²⁴ so ti ko nu kho ettha etassa kāmānaṃ
bhuñjanaupāyo, ko nu kho idh' upāyo²⁵ so ti pi pāṭho²⁶, aṭṭhakathāyaṃ pana
ko nu kho etaṃ upavasitvā upalāpanakāraṇaṃ²⁷ jānātīti vuttaṃ, ko vā jānāti
kiñcanaṃ²⁸ ti ko vā etassa pabuddhanakāraṇaṃ²⁹ jānātīti attho.

Tatoparaṃ diyaḍḍhaabhisambuddhagāthā³⁰:

6. Abhū kumārī³¹ tatth' eva vaṇṇarūpasamāhitā
kusalā naccagītassa vādite ca padakkhiṇā,
sā tattha³² upasaṃkamma rājānaṃ etad abravīti. 269.

¹ B¹ kāsikā. ² B² adds naṃ. ³ B³ nisīdi. ⁴ C⁴ svāssa. ⁵ B⁵ paṭisallino.
⁶ B⁶ -vasi. ⁷ C⁷ aṭṭhito? C⁸ aṭṭhino? B⁸ adhito? ⁸ B⁸ sampattissu ṭhitassa.
⁹ C⁹ svāssa, B⁹ svāsu, C⁹ svāssā. ¹⁰ C¹⁰ rājā suṭṭha, C¹⁰ rājā suṭṭhu in the
place of pi- su-. ¹¹ C¹¹ mātarāṃ. ¹² B¹² -vasīti. ¹³ C¹³ -maṃ, B¹³ -māpi. ¹⁴
C¹⁴ khetta, B¹⁴ khetta, B¹⁴ khvettha. ¹⁵ C¹⁵ -yā. ¹⁶ B¹⁶ -yo. ¹⁷ C¹⁷ khetta,
B¹⁷ khottha. ¹⁸ C¹⁸ -yā. ¹⁹ C¹⁹ add ti. ²⁰ B²⁰ upalobhana-. ²¹ so C²¹; B²¹
palibuddhakā, B²¹ palibuddhana-. ²² B²² diyaḍḍhā-. ²³ all three MSS. -i.

Tattha ahū ti bhikkhavo, tattheva antepure cūlanāṭakānaṃ antare ekā taruṇakumārīkā ahoṣi, padakkhiṇā ti susikkhitā.

7^a. Ahaṃ kho taṃ¹ palobheyyaṃ sace bhattā bhavissatīti upaḍḍhagāthā kumārīkāya vuttā.

5 Tattha sace bhaṭṭā ti sace eṣa mayhaṃ pati bhavissati².

Taṃ tathāhvādinim rājā kumārīm etad abravi:

7^b. Tvaṃ ñeva naṃ palobhehi, tava bhattā bhavissatīti, 270.

Tattha tava bhattā bhavissatīti taṃ³ esa pati bhavissati², tvaṃ ñeva tassa⁴ aggaṃmaheṣi bhavissasi, gaccha naṃ palobhehi, kāmarasaṃ jānāpehīti.

10 Evam vatvā rājā „imissā kira okāsaṃ karonti“⁵ ti kumārassa⁶ upaṭṭhānaṃ pesesi. Sā paccēsakāle vīṇaṃ ādāya gantvā kumārassa sayanagabbhaṣṣa bahi avidūre thatvā agganakhehi vīṇaṃ vādentī madhurena sarena gāyitvā taṃ palobhesi.

Taṃ atthaṃ pakāseto S. āha:

15 8. Sā ca antepuraṃ gantvā bahuṃ kāmūpasamhitāṃ hadayaṅgamā pemaṇiyā citragāthā abhāsatha. 271.

9. Tassa ca gāyamānāya saddaṃ sutvāna nāriyā kāmaccandaṃ⁷ assa uppajji, janaṃ so paripucchatha: 272.

10. Kass⁸ eso saddo ko vā so bhaṇati⁹ uccāvacaṃ bahuṃ hadayaṅgamāṃ pemaṇiyāṃ atho kaṇṇasukhaṃ mama, 273.

11. Esā kho pamadā¹⁰ deva, khiḍḍā esā anappikā, sace tvaṃ kāme⁹ bhuñjeyya bhiyyo bhiyyo chādeyyu¹⁰ taṃ. 274.

12. Imiṅha āgaccha corena¹¹, avidūraṃhi gāyatu, assamassa samīpamhi santike mayha gāyatu. 275.

25 13. Tirokuḍḍamhi gāyitvā jhānāgāraṃhi pāvisi, bandhi naṃ¹² anupubbena āraññaṃ¹³ ivā kuñjaraṃ. 276.

14. Tassa kāmarasaṃ ñatvā issāḍhammo ajāyatha: ahaṃ eva kāme bhuñjeyyaṃ, mā añño puriso ahaṃ¹⁴. 277.

15. Tato asīm gaheṭvāna purise hantuṃ upakkami: ahaṃ eva eko bhuñjissāṃ, mā añño puriso siyā. 278.

¹ Bā naṃ. ² Bā -tīti. ³ Ck^o omitt bha-. ⁴ Bā ñevassa. ⁵ Ck^o -rassa. ⁶ read bhaṇat'. ⁷ Bā aho. ⁸ Bā pamudā. ⁹ Ck^o kāmagaṇo. ¹⁰ Bā chaneyyaṃ corr. to chaneyyaṃ, Bā chādeyya, omitting taṃ. ¹¹ Bā Ck^o for āgacchat' oreṇa? Bā āgacchantoreṇaṃ. ¹² Ck^o bandināṃ, Bā bandhituṃ. ¹³ Bā a-.

16. Tato janapadā¹ sabbe vikkandimsu samāgatā:
putto ty-ayam² mahārāja janam heṭhety-adūsakam³. 279.
17. Tañ ca rājā vihāhesi⁴ samhā raṭṭhāto⁵ khattiyo:
yāvata⁶ vijitam mayham na te vattabba tāvade⁷. 280.
18. Tato so bhariyam ādāya samuddam upasamkami,
paṇṇasālam karitvāna⁸ vanam uccāyā⁹ pāvisi. 281. 5
19. Ath' ettha isi-m-āgañchi¹⁰ samuddam ūparūpari,
so tassa geham pāvekkhi bhattakāle¹¹ upaṭṭhite. 282.
20. Tañ ca¹² bhariyā palobhesi, passa yāva sudāruṇam,
cuto so brahmacariyamhā iddhiyā parihāyatha. 283. 10
21. Rājaputto ca uñchāto vanamūlaphalam bahum
sāyām kācena ādāya¹³ assamam upasamkami. 284.
22. Isi ca khattiyam, disvā samuddam upasamkami,
vehāsayaṃ¹⁴ gamissan ti sīlat' eso mahaṇṇave. 285.
23. Khattiyo ca isim disvā sīdanānam mahaṇṇave
tass' eva anukampāya imā gāthā abhāsatha: 286. 15
24. Abhiṇṇamāne vārisimam sayam¹⁵ āgama¹⁶ iddhiyā¹⁷
missibhāv' itthiyā¹⁸ gantvā samāsīdasi mahaṇṇave. 287. (II p. 330.)
25. Avatṭanī mahāmāyā brahmacariyavikopānā
sīdanti, nam viditvāna ārakā parivajjaye¹⁹. 288. 20
26. Analā mudusambhāsā duppurā tā²⁰ nadisamā, (II p. 336.)
sīdanti, nam viditvāna ārakā parivajjaye¹⁹. 289.
27. Yam etā upasevanti chandasā vā dhanena vā
jātave, so va saṇṭhānam khippam anudahanti nam²¹. 290.
28. Khattiyassa vaco sutvā isissa²² nibbidā²³ ahu,
laddhā porāṇakam maggam gacchat' eso vihāyasam²⁴. 291. 25
29. Khattiyo ca isim disvā gacchamānam vihāyasam²⁵
samvegam alabhī dhīro pabbajjam samarocayi. 292.
30. Tato so pabbajitvāna kāmarāgam virājayi²⁶,
kāmarāgam virājetvā Brahmaloṇṇapago ahū 'ti. 293. 30

¹ Cks jā-. ² Cs tyāham, Bā tyāyam. ³ Cks -ti dū-, Bā hetetyadū-, Bā he-
theyyadū-. ⁴ so Cks for vivāsesi? Bā vimāhesi, Bā vipāhesi. ⁵ Ck samahā-
raṭṭhāno, Cs mahāraṭṭhāto, Bā simāraṭṭhato, Bā tamhā raṭṭhato. ⁶ Ck yācatā,
Cs yāvata. ⁷ Cks kāvade. ⁸ Cks -tvāva. ⁹ Cks navamucchāya, Bā vanamucchāya.
¹⁰ Bā āgañchi. ¹¹ Cks bhatte-. ¹² Cks tava. ¹³ Cks kācenādāya, Bā kājena
ādāya. ¹⁴ Bā vehāyasam. ¹⁵ Bā sayam. ¹⁶ Bā akkama. ¹⁷ Bā siddhiyā. ¹⁸
Cks missigāmitthiyā, Bā missāvittihāya. ¹⁹ Ck -se. ²⁰ Bā duppurato. ²¹ Bā tam.
²² Cs isisan? ²³ Bā -do. ²⁴ Cs vihāyasam corr. to vihāyasam. ²⁵ Cs vihā-
sayam corr. to vihāyasam, Bā vihāsam. ²⁶ Cks -si.

Tattha antepuran ti kumārassa vasanaṭṭhānaṃ, bahun¹ ti bahun² nappakārakaṃ, kāmūpasamhitan ti kāmanissitaṃ pavattayamānā, kāmaccandassā³ ti assa Anitthigandhakumārassa kāmaccando uppajji, janān ti attano santikāvacaṃ parivārakajanaṃ⁴, uccāvacaṃ ti uggataṃ⁵ anuggataṃ ca, bhūṇjeyyā⁶ ti sace bhūṇjeyyāsi. chādeyyun ti⁷ ete kāmā nāma tava ruceyyum, so pamadā⁸ ti sutvā tuṇhī ahoṣi, itarā⁹ punadiyase pi gāyi, evaṃ kumāro paṭibaddhacitto hutvā tassāgamanāṃ¹⁰ rocento paricārake¹¹ āmanetvā imghā¹² ti gātham āha, tirokuḍḍamhīti sayanagabbhakuḍḍassa bahi, mā añño ti añño kāme paribhuṇjanto puriso nāma mā siyā, hantun upakkamīti antaravithiyaṃ otarivā¹³ maretun ārabhi, vikkandiṃsū¹⁴ ti kumārena katipayesu purisesu paḥṇesu purisā palāyivā¹⁵ gehāni pavisiṃsu, so purise alabhanto thokaṃ visami, tasmīn khane rājāṅgane sannipattivā upakkamsiṃsu, janāṃ heṭhetya dūsakaṃ¹⁶ ti nīraparādham janāṃ heṭheti taṃ gaṇhāpethā¹⁷ ti vadisiṃsu, rājā upāyena kumārāṃ gaṇhāpetvā imaṃ kñh kattabban ti pucchī, deva¹⁸ aññaṃ n¹⁹ atthi: imaṃ pana kumārāṃ tāya kumārīkāya saddhīm raṭṭhā pabbājetuṃ vaṭṭatīti vuttē²⁰ tathā akāsi, tam atthaṃ pakāśento S. tañcā²¹ ti ādim āha, tattha vihāhesīti²² pabbājesi, na te vattabba tāvade²³ ti yattakaṃ²⁴ mayhaṃ vijitāṃ²⁵ tattake tāyā na vattabbāṃ, uḍḍhāyā²⁶ ti phalaphalattāya, tasmīn pana vanaṃ pavitṭhe itarā yaṃ tattha pacattakka²⁷ yuttakaṃ atthi taṃ pucitivā tassāgamanāṃ²⁸ olokaṃ paṇṇasāladvāre nisīdati, evaṃ kāle gacchante ekadivasaṃ antaradīpavāsī²⁹ eko iddhimantatāpāso assamato³⁰ nikkhamitvā maṇiphalakaṃ viya udakaṃ maddamāno va ākāse uppativā³¹ bhikkhācārāṃ gacchanto paṇṇasālāya uparibhāgaṃ patvā dhūmaṃ disvā imasmīn ṭhāne mauussā vasanti maññe ti paṇṇasāladvāre otari, sā taṃ disvā nisīdāpetvā paṭibaddhacittā hutvā itthikuttaṃ³² dassetvā tena saddhīm anācārāṃ cari, tam atthaṃ pakāśento S. athe tṭhā³³ ti ādim āha, tatthā teim āgañchitī³⁴ isi āgañchi³⁵, samuddaṃ uparūparitī samuddassa³⁶ matthakamatthakeṇa³⁷ passa yāva sudāruṇaṃ ti passatha bhikkhave tāya kumārīkāya yāva sudāruṇaṃ kammaṃ katan ti attho, sāyaṇ ti sāyaṇhasamaye, disvā taṃ vijahitun asakkonto sakaladivasaṃ tatth³⁸ eva hutvā sāyaṇhasamaye rājaputtaṃ āgataṃ disvā palāyitun vohāsaṃ³⁹ āgamiessaṃ ti uppatanākāraṃ karonto pativā mahannave sīdati, isiṃ disvā ti anubandhamāno gantvā passitvā, sukkampāyā⁴⁰ ti sac⁴¹ āyaṃ bhūmiyā āgato abhaviṣsa pelāyitvā araṇṇāṃ paviseyya,

¹ Ck^o bahū. ² B^d -u. ³ B^d paricārika-. ⁴ B^d -tañca. ⁵ K^d chandeyyūn tantī. ⁶ B^d pamudā. ⁷ B^e -ro. ⁸ B^d tassā āg-. ⁹ B^d -rike. ¹⁰ C^e onatvā, B^d otaretvā, B^e otāre-. ¹¹ B^d palāpetvā. ¹² Ck^o -ti dūsa-, B^d janāṃ pāteyyadūsakaṃ. ¹³ so Ck^o; B^d vivāhe-. ¹⁴ Ck^o na te vattabbākātāvade, C^e -bbakātāvade. ¹⁵ Ck^o yatta. ¹⁶ B^d jīvitaṃ. ¹⁷ B^d uccā-. ¹⁸ B^d tassaga-. ¹⁹ C^e -si, Ck^o antaredīpavāsī, B^d antaradīpavāsī. ²⁰ B^d assamapadato. ²¹ B^d -kuttaṃ. ²² B^d -gacchitī. ²³ B^d āgacchī. ²⁴ B^d omits matthaka. ²⁵ B^d vohāsaṃ.

ākāsenāgato¹ bhaviṣṣati² tasmā samudde patito pi³ uppatanākāram eva⁴ karotīti
anukampaṃ uppādetvā tass' eva anukampāya abhāsatha, tasmaṃ pana gāthānaṃ
'attho Tikanipāte vutto yeva, nibbidā⁵ ahū 'ti kāmesu nibbedo⁶ jāto, porāna-
kaṃ maggan ti pubbe adhiḡgataṃ jhānavisesaṃ, pabbajitvānā 'ti taṃ itthiṃ
manussavāsaṃ⁷ netvā nivattitvā araṇṇe isipabbajjaṃ pabbajitvā kāmarāgaṃ⁸
virājayi virājetvā Brahmālokūpago ahoṣi.

S. i. d. ā. „evaṃ bhikkhāve mātugāmaṃ paṭicca visuddha-
sattāpi⁹ saṃkilissanti“ vatvā s. p. j. s. (Saccapariyosāne ukkhaṇṭi-
tabhikkhu arahattaṃ patto): „Tadā Anitthagandhakumāro aham eva
ahosiṃ“ ti. Mahāpalo bhāna jātakaṃ. 10

12. Pañcapanḍitajātaka.

Pañcapanḍitajātakaṃ Mahāummaggo⁹ āvisabhavissati. Pañca-
panḍitajātakaṃ.

13. Hatthipālaajātaka.

Cirassaṃ vata passāmiti. Idam S. J. v. nekkhammaṃ¹¹ 15
ā. k. Tadā hi S. „na bhikkhave idān' eva pubbe pi T. nekkhammaṃ¹²
nikkhanto yevā“ 'ti vatvā a. ā.:

A. B. Esukārī nāma rājā ahoṣi. Tassa purohito dahara-
kālato paṭṭhāya piyasahāyo¹³. Te uttho pi aputtakā ahesuṃ.
Te ekadivasaṃ sukhasamāye¹⁴ nisinnā mantayimsu: „amhākaṃ²⁰
issariyaṃ mahantaṃ, putto vā dhītā vā n' atthi, kin nu kho
kattabban“ ti. Tato rājā purohitaṃ āha: „samma sace tava
gehe putto jāyissati nama rajjassa sāmiko bhavissati, sace
mama putto jāyissati tava gehe bhogānaṃ sāmiko bhavissatīti“
evaṃ ubho pi aññamaññaṃ saṅgaram¹⁵ akaṃsu. Ath' eka- 25
divasaṃ purohito bhogagāmaṃ gantvā āgamanakāle dakkhiṇa-
dvārena nagaram pavisanto bahinagare ekaṃ bahuputtikaṃ

¹ Bā - na āg- ² Bā - titi ³ Ck^o hi. ⁴ Ck^o - kāramgā. ⁵ Bā^o - do. ⁶ Bā - dho.

⁷ Bā - ssa-. ⁸ Ck^o Bā - satthāpi. ⁹ Bā - umāge. ¹⁰ Ck^o omit pañca-. ¹¹ Bā^o

maḥābhikkhamanaṃ. ¹² Bā nekkhammaṃ. ¹³ Bā omits piya. ¹⁴ Bā^o - sayane.

¹⁵ Bā saṅka.

ti upadhārento puññavante cattāro devaputte passi, te kira purimabhavhe Bārānasiyaṃ pesakārā hutvā tena kammena laddhakaṃ pañca koṭṭhāse¹ katvā cattāro koṭṭhāse paribhuñjimsu, pañcamaṃ gahetvā ekato va dānaṃ dadimsu², te tato cutā Tāvātimsabbhavane nibbattiṃsu, tato Yāma³bhavane ti evaṃ anulomapaṭilomaṃ chasu deva⁴lokesu sampattiṃ anubhavantā vicaranti, tadā pana nesaṃ Tāvātimsabbhavanato cavitvā Yāma⁵bhavaṇaṃ gamanavāro. Sakko nesaṃ⁶ santikaṃ gantvā pakko-sitvā „mārisā tumhehi manussalokaṃ gantuṃ vaṭṭatīti, Esu⁷kārirañño aggamahe⁸siyā kucchismiṃ nibbattathā“⁹ ti āha. Te tassa vācamaṃ¹⁰ sutvā „sādhu deva, gamissāma, na pana amhākaṃ rājakulen¹¹ attho, purohitassa gehe nibbattitvā daharakāle yeva kāpe pahāya pabbajissāma“¹² ti vadimsu. Sakko „sādhū“¹³ ti tesam paṭiññaṃ gahetvā āgantvā rukkhadevatāya tam atthaṃ ārocesi. Sā tuṭṭhamānasā Sakkaṃ vanditvā 15 atṭaṇo vimānaṃ eva gatā. Purohito pi punadivase balava-purise¹⁴ sannipātāpetvā vāsipharasuādīni gahetvā¹⁵ rukkhamaṇaṃ gantvā rukkhasākhāya gahetvā „ambho devate, aṇṇa mayhaṃ¹⁶ yācantassa sattamo divaso, idāni te niṭṭhānakālo“¹⁷ ti āha. Tato rukkhadevatā mahantenācubhāvena khandhavivarato 20 nikkhamitvā madhurena sarena taṃ āmantetvā „brāhmaṇa, tiṭṭhatu eko putto, cattāro¹⁸ putte dassāmiti“¹⁹ āha. „Mama putten²⁰ attho n²¹ atthi, amhākaṃ rañño puttaṃ dehi“²². „Tumhe va demīti“²³. „Tena hi mama dve rañño dve de-²⁴hīti“²⁵. „Rañño na demi, cattāro pi tumhe va demi“²⁶, tayā ca laddhamattā bhavissanti, agāre pana aṭṭatvā²⁷ daharakāle yeva pabbajissanti“²⁸. „Tvaṃ²⁹ kevalaṃ putte dehi, apabbajanakāraṇaṃ pana amhākaṃ bhāro“³⁰ ti. Sā tassa puttavaraṃ dātvā attano bhavanaṃ pāvisi. Tato paṭṭhāya devatāya sakkāro mahā pavatti³¹. Jeṭṭhakadevaputto cavitvā purohitassa 30

¹ Bā -saṃ. ² Bā adamsu. ³ Bā te-. ⁴ Bā -ml. ⁵ Bā bahupu-. ⁶ Bā gahāpetvā. ⁷ Bā add taṃ. ⁸ Bā add te. ⁹ Bā tuyhaṃ va dammīti. ¹⁰ Cā hīti. ¹¹ Bā demīti. ¹² Cā aṭṭha-. ¹³ Bā add me. ¹⁴ Bā ahoṣi.

brāhmaṇiṇi¹ kucchismiṃ nibbatti. Tassa nāmagahaṇadivase
 Hatthipālo ti nāmaṃ katvā apabbajanatthāya hatthigopake
 paṭicchāpesuṃ. So tesam² santike vaḍḍhati. Tassa padasā-
 gamanakāle dutiyo cavitvā tassā kucchismiṃ nibbatti. Tassa
 5 pi jātakāle Assapālo ti nāmaṃ kariṃsu. So assa³gopakānaṃ
 santike vaḍḍhati. Tatiyassa jātakāle Gopālo ti nāmaṃ ka-
 riṃsu. So gopālakehi saddhim⁴ vaḍḍhati. Catutthassa jāta-
 kāle Ajapālo ti nāmaṃ kariṃsu. So ajapālakehi saddhim⁵
 vaḍḍhati. Te vuddhim anvāya sobhaggappattā⁶ ahesuṃ. Atha
 10 nesaṃ pabbajjābhayena⁷ rañño vijitā pabbajite nihariṃsu,
 sakala-Kāsiratthe ekapabbajito pi nāhosi. Te kumārā⁸ pha-
 rusā⁹ ahesuṃ, yāya disāya gacchānti, tāya¹⁰ disāya āhariyamānaṃ
 paṇṇākāraṃ vilumpanti. Hatthipālassa soḷasa¹¹vaṣṣakāle sarīra-
 sampattiṃ disvā rājā ca purohito ca „kumārakā¹² mahallakā
 15 jātā, chattussāpanasamaye¹³ tesam¹⁴ kin nu kho kātābbaṃ“ ti
 mantetvā „ete abhisittakālato paṭṭhāya atissarā bhaviṃsanti,
 tato pabbajitā āgamissanti, te disvā pabbajissanti, etesaṃ
 pabbajitakāle janapado ulloḷo bhavissati, vimaṃsāma¹⁵ tāva
 ne pacchā abhiññissāma¹⁶“ ti cintetvā ubho pi isivesam¹⁷
 20 gahetvā bhikkhaṃ carantā¹⁸ Hatthipālakumārassa nivesana-
 dvāraṃ agamaṃsu. Kumāro te disvā va tuṭṭho paṣaṇo upa-
 saṃkamitvā vanditvā tisso gāthā abhāsī:

1. Cirassaṃ vata passāma (cfr. Saṃyutta-N. ed. by L. Feer p. 1.)

brāhmaṇaṃ devavaṇṇinaṃ

25 mahājaṭaṃ bhāradharaṃ¹

paṃkadantaṃ rajassiraṃ. 294.

2. Cirassaṃ vata passāma isiṃ dhammaguṇe ratāṃ

kāsāyavatthavasanaṃ vākaciraṃ paṭicchadaṃ. 295.

3. Āsanaṃ udakaṃ pajjaṃ patigaṇhātu no bhavaṃ, (²⁹⁶₇)

30 agge bhavantaṃ pucchāma, agghaṃ kurutu no bhavanti. 296.

¹ Bds pabbajitā. ² Bds atipha. ³ Bd adds atiphatussā ahesuṃ. ⁴ Cks Bd -yo.

⁵ Bds vimaṃsissāma. ⁶ Bds -ti. ⁷ Bds khāri.

Tattha brāhmaṇaṇ ti bāhitapāpaṃ¹ brāhmaṇaṇ, devavannaṇṇaṇ ti seṭṭhavaṇṇinaṇ ghoratapaṇ parimāritindriyaṇ² pabbajitattabbhāvaṇ³ uggatapaṇ ti attho, bhāradharaṇ⁴ ti khāribhāradharaṇ, isin ti silakkhandhādayo pariyesitvā⁵ ilitaṇ, dhammaguṇe ratanaṇ ti sucaritakoṭṭhāse abhirataṇ, āsanaṇ ti idaṇ tesaraṇ nisidanatthāya āsanaṇ paññāpetvā gandhodakaṇ ca pādabbaṇ-
janaṇ⁶ ca upanetvā āha, agghe ti ime sabbe pi āsanādayo agghe bhavantaṇ
pucchāma; kurutu na ti ime na agghe bhavaṇ paṭigaṇhātū 'ti.

Evam so tesu ekekaṇ varena⁷ varenaṇa. Atha naṇ purohito āha: „tāta Hatthipāla, tvaṇ amhe 'ke ime' ti mañña-māno evaṇ kathesi, 'hemavataka' isayo' ti, na mayaṇ tāta
isayo, esa rājā Esukārī, ahan te pitā purohito“ ti. „Atha kasmā isivosaṇ gaṇhitthā“ 'ti. „Tava vīmaṇsanatthāyā“ 'ti.
„Mamaṇ⁸ kiṇ vīmaṇsathā“ 'ti. „Sace amhe disvā na pabbajissati atha naṇ rajje abhisinēcitum āgat' amhā“ 'ti. „Tāta na me rajjen' attho pabbajissam' ahan“ ti. Atha naṇ pitā „tāta
Hatthipāla, nāyaṇ kālo pabbajjāyā“ 'ti vatvā yathājjhāsayaṇ
aṇusāsento catutthaṇ gātham āha:

4. Adhicca vede pariyesa vittaṇ,
putte gehe tāta paṭiṭṭhapetvā
gandhe rase paccanubhutvā⁹ sabbaṇ
araññaṇ sādhu, muni so pasattho¹⁰ ti. 297.

Tattā¹¹ adhicca 'ti sajjhāyitvā¹², putte ti' chattaṇ ussāpetva nāṭaka-parivarena upaṭṭhāpetvā puttadhītāhi vadḍhitvā te putte gehe paṭiṭṭhapetvā ti attho, sabbaṇ ti ete ca gandharase¹³ sabbaṇ vatthukāmaṇ anubhavitvā, araññaṇ¹⁴ sādhu muni so pasattho¹⁵ ti pacchā mahallakakāle pabbajitassa araññaṇ sādhu laṭṭhakaṇ hoti yo ca evarūpe kāle pabbajati so muni Buddhādīhi ariyehi pasattho ti vadati.

Tato Hatthipālo gātham āha:

5. Vedā na saccā na ca vittalābho,
na puttālābhena¹⁶ jaraṇ vihani¹⁷, 30

¹ Ck -pa. ² Ck -ya. ³ Bđ -jittabbhāvaṇ. ⁴ Bđ khāri-. ⁵ Cē pādabbaṇ-, Bđ pādāmuṇcaṇaṇ. ⁶ Ck -nā. Bđ omits varena. ⁷ Bđ himavantaṇ; read: hemavataka isayo ti evaṇ kathesi? ⁸ Ck Bđ mama. ⁹ Ck -bhotvaṇ, Cē -bhotva, Bđ paññānubhutvā. ¹⁰ Bđ paccanubhutvā. ¹¹ Ck pasatto. ¹² Bđ sajjhāyitvā. ¹³ Bđ -rase ca sesaṇa. ¹⁴ Ck -ā. ¹⁵ Ck pasanto. ¹⁶ Ck -bhona. ¹⁷ Bđ vijah-

gandhe rase muccanam¹ āhu santo,
sakammanā² hoti phalūpapattīti. 298.

Tattha na saccā³ ti yañ ca saggamaggañ ca dadanti⁴ na tañ saccan
ti⁵ tucchā nissārā nipphalā honti, vittalābho ti dhanalābho pañcasādhā-
5 rapattā⁶ sabbo ekasabhāvo na hoti⁷, jaran ti tāta jarañ vā vyādhīmaraññi
vā na koci puttalābhena paṭibhāti⁸ nāma⁹, dukkhamulā h' ete uyadhayo⁹,
gandhe rase ti gandhe ca¹⁰ rase ca¹¹ sesesu¹⁰ ārammaṇesu ca muccanam¹¹
pamuttim¹² eva Buddhādayo paṇḍitā kathenti, sakammanā² ti attano¹³
katakammen¹ eva sattānañ phalūpapatti¹⁴, kammaṣṣakā hi tāta sattā¹⁵ ā.

10 Kumārassa vacanam sutvā rājā gātham āha:

6. Addhā hi saccam vacanam tav' etañ:
sakammanā² hoti phalūpapatti,
jinñā ca mātāpitaro ca tavā-y-imē¹⁶,
passeyyu tañ vassasatañ arogañ ti. 299.

15 Tattha vassasatañ ti ete vassasatañ arogañ tañ passeyyū, tvam pi
vassasatañ jīvanto mātāpitaro posassū 'ti vadati.

Taṃ sutvā kumāro „deva tvam kin nām' etañ vaśasīti“
vatvā dve gāthā abhāsi:

7. Yass' assa¹⁷ sakkhī maraṇena rāja
20 jarāya mettī naraviriyaseṭṭha
yo cāpi jaññā [na] marissam kadāci
passeyyu tañ vassasatañ arogañ. 300.
8. Yathāpi nāvañ puriso dakamhi
ereti ce nañ upaneti tīrañ
25 evam pi vyādhī satatañ jarā ca
upanenti maccam¹⁸ vasañ antakassā 'ti. 301.

Tattha sakkhīti mittadhammo, maraṇenā 'ti datto¹⁹ mato mitto²⁰
mato ti sammutti maraṇena, jarāyā 'ti pākāṭā²¹ jarāy' eva saddhīni yassa

¹ Bā puñcanam. ² Bā -unā. ³ Ck² saccānī. ⁴ so Ck²; Bā yañ saggāna
vadanti. ⁵ Ck² saddhāñci, Bā sādheuti. ⁶ so C²; Ck² -tthā, Bā pīvañña sā-,
Bā pañcanam sādha-. ⁷ Ck² honti. ⁸ Bā paṭibhikāmsamatto nāma atthi, Bā
paṭibhāntum samatto nāma atthi. ⁹ Bā upaccayo. ¹⁰ Ck² sesaṃ. ¹¹ Bā
muñca-. ¹² Bā omīti pa. ¹³ Bā -nā. ¹⁴ Bā add phalanibhānti hoti. ¹⁵ Bā
yitāta-. ¹⁶ read -taro tavēme? ¹⁷ Bā yassassu. ¹⁸ Bā upaneti maccu. ¹⁹
Bā adds ca. ²⁰ Bā etto ca. ²¹ Bā -ja.

mētti bhaveyya yass' etaṃ maraṇaṃ ca jarā ca mittabhāvena nādhigaccheyyā¹
'ti attho, ereṭi cenān ti mahārāja yathā nāma puriso nadītiṭṭhe udakamhi²
nāvam̐ ṭhapetvā paratiragāmiṇi³ janaṃ āropetvā sace aritthena⁴ uppilento piyena
kaḍḍhanto cāleti⁵ ghaṭṭeti aha naṃ paratiraṃ upaneti evaṃ vyādhi ca jarā ca
niccaṃ antakassa maccuno vasaṃ upanenti⁶ yevā 'ti

5

Evam̐ imesaṃ sattānaṃ jīvīṭṭasaṃkhārassa parittabhāvaṃ
dassetvā „mahārāja, tumhe tiṭṭhatha, tumhehi saddhiṃ katha-
yantaṃ eva hi maṃ⁷ vyādhijarāmarañāni upagacchanti, appa-
mattā hothā“ 'ti ovādaṃ datvā rājānaṃ ca pitaraṃ ca vanditvā
attano paricārake gahetvā Bārāṇasirajjaṃ pahāya „pabbajissā- 10
mīti“ nikkhami. „Pabbajjā nāṃ' esā sobhanā bhavissati“
Hatthipālakumāreṇa saddhiṃ mahājano nikkhami, yojanikā
parisā ahosi¹⁰. So tāya parisāya saddhiṃ Gaṅgātiraṃ patvā
Gaṅgāya udakaṃ oloketvā parikammaṃ¹¹ katvā jhānāni
nibattetvā¹² cintesi: „ayaṃ samāgamo mahā bhavissati, 15
mama tayo kaniṭṭhabhātaro mātāpitara rājā devīti sabbe
sapaṇṇā¹³ pabbajissanti, Bārāṇasī suññā¹⁴ bhavissati, yāva
eṭesaṃ āgamaṇā¹⁵ idh' eva bhavissānīti“¹⁶ so tath' eva ma-
hājanassa ovādaṃ dento¹⁷ nisīdi. Punadvase rājā ca purohito
ca cintayīṃsu: „Hatthipālakumāro tāva r. pahāya mahājanaṃ 20
ādāya 'pabbajissāmīti' gantvā Gaṅgātīre nisinno, Assapālānaṃ
vīmaṃsitvā¹⁸ abhisinṇissāmā“ 'ti te isivesen' eva tassāpi¹⁹ geḥa-
dvāraṃ agamaṃsu. So pi te disvā pasannaṃ mānaso upasaṃ-
kamitvā „cirassaṃ vatā“ 'ti ādīni vadanto tath' eva paṭipajji.
Te pi taṃ tath' eva vatvā attano āgatakāraṇaṃ kathayīṃsu. 25
So „mama bhātike Hatthipālakumāre sante kathaṃ¹⁹ paṭha-
matarāṃ mayham eva setacchattaṃ pāpuṇāṭīti“ pucchitvā
„tāta bhātā te 'na mayham²⁰ rajjen' attho pabbajissāmīti'
vatvā nikkhanto“ ti vutte „kahaṃ paṇ' eso idānīti“²¹

¹ so Bds; Cks nāgaccheyyā. ² Cks -kampī. ³ Cs Bā -ni. ⁴ Ck aritthena. ⁵ Bā ca-
⁶ Bā -neti. ⁷ Cks mama. ⁸ Bā adds nagaṇato. ⁹ Bā -itvā. ¹⁰ Bā ahesuṇ.
¹¹ Bā kasiṇapari-. ¹² Cks -tti-. ¹³ so Cs Bā; Ck sabbasapaṇṇā. ¹⁴ Cks -siṇ-
suññānaṃ, Bds -si suñño. ¹⁵ Bā adds tāva. ¹⁶ Bā -māri. ¹⁷ Bds dassento. ¹⁸
Bds tassea. ¹⁹ Cks oṃit kathaṃ. ²⁰ Cks add na. ²¹ Ck -ni

„Gaṇḍātīre nisinno“ ti vutte „tāta mama bhātārā chaḍḍitā-kheḷena¹ kammaṃ n' atthi, bālā hi parittakapaṇṇā sattā etaṃ kiḷesaṃ jahitum na sakkonti, ahaṃ pana jahissāmīti“ raṇṇo ca pituno² ca dhammaṃ desento dve gāthā abhāsi:

- 5 9. Paṇko ca kāmā palipo³ ca kāmā (vol. III 241)
manoharā duttarā macudheyyā⁴,
etasmim paṇke palipe vyasannā⁵
hīnattarūpā⁶ na taranti pāraṃ. 302.
- 10 10. Ayaṃ pure luddam akāsi kammaṃ,
sv-āyaṃ gahito, na hi mokk'hi⁷ ito me,
orundhiyā naṃ parirakkhissāmī⁷,
māyaṃ puna luddam akāsi kammaṃ ti. 303.

- Tattha paṇko ti so kuclī kaddamo, palipo ti sūrahumavālukamisso saṃhakaddamo⁸, tattha kāmā laggaṇāpanavasena paṇko nāma osidāpana-
15 vasena⁹ palipo nāma ti vuttā, duttarā ti daratikkamū; macudheyyā¹⁰ ti macuho adhiṭṭhānaṃ, etesu hi lagga c' eva anupavittā ca sattā uttaritṭhā asakkontā Dukkakkhandhāpariyāye vuttappakāraṇ¹¹ dukkhaṃ c' eva maraṇā ca pāpupanti, ten' evāha: etasmim paṇke palipe vyasannā¹² hīnattarūpā¹³ na taranti pāraṃ ti, tattha vyasannā¹⁴ ti saṇṇā, viśannā¹⁵ ti pi pāṭho, ayaṃ ev'
20 attho, hīnattarūpā¹⁶ ti hīnacittasabhāvā, na taranti pāraṃ ti nibbāna-pāraṃ gantum na sakkonti, ayaṃ ti mahārāja ayaṃ mam' attabhāvo pubbe assagopakehi saddhiṃ vajjhanto¹⁷ mahājānassa vilumpanahethanādivasena¹⁸ bahum luddaṃ sāhasikakammaṃ akāsi, svāyaṃ gahito ti so ayaṃ tāseṇ kammaṃ vipāko mayā gahito, na hi mokk'ho me ti saṃsāravatṭe¹⁹ sati na hi
25 mokk'ho ito 'akusalaphalato mama²⁰, orundhiyā naṃ parirakkhissāmīti idāni naṃ kāyavaciḍvārāṇi²¹ pidahanto orundhitvā²² parirakkhissāmīti, kiṃ-kāraṇā: māyaṃ puna luddaṃ akāsi kammaṃ, ahaṃ hi ito paṭṭhāya pāpaṃ akatvā kalyāṇaṃ eva karissāmi.

- „Titthatha tumhe, tumhehi saddhiṃ kathentam eya vyādhi-jarāmaraṇāni upagacchantīti“ ovaditvā yojanikaṃ parisāmi

¹ Bā adde mama. ² Bā pitu. ³ Cks -pā. ⁴ Ck -yya. ⁵ Bā viśannā. ⁶ Ck hīnanta-, C⁸ bhīnanta-, Bā hīnatta-. ⁷ so all three MSS. for -isāmi. ⁸ Ck saṇa-, Bā kaṇhā-. ⁹ Cks omitt vasena. ¹⁰ all three MSS. -yyan. ¹¹ Cks -ra. ¹² Cks vyā-, Bā vi-. ¹³ Ck Bā hi-. ¹⁴ all three MSS. viśannā. ¹⁵ Cks vyasannā, Bā omitt ti saṇṇā viśannā. ¹⁶ Ck -ttha-, C⁸ -nta-, Bā hīnatta-. ¹⁷ Bā vadddh-. ¹⁸ Bā -vihethanā-. ¹⁹ Cks -rapavatte. ²⁰ Bā māmatthi. ²¹ Bā -camanodvā-. ²² Cks ru-.

gahetvā¹ nikkhamitvā Hatthipālakumārass' eva santikaṃ² gato.
 So tassa ākāse nisīditvā dhammaṃ desetvā „bhātika, ayaṃ
 samāgamo mahā bhavissati, idh' eva tāva homā“³ 'ti āha.
 Itaro pi „sādhū“⁴ 'ti sampatīcchi. Punadivase rājā ca puro-
 hito ca ten' ev' upāyena Gopālakumārassa nivesanaṃ gantvā⁵
 tenāpi tath' eva paṭinanditā⁶ āttano āgamanakāraṇaṃ⁷ ācik-
 khiṃsu. So pi Assapālakumāro viya paṭikkhipitvā „ahañ
 cirato⁸ patthāya pabbajitukāmo va vane natthagoṇo viya pab-
 bajiṃ upadhārento vicarāmi, tena me [natthagoṇassa padaṃ
 viya bhātinaṃ⁹ gatamaggo diṭṭho, sv-āhaṃ ten' eva maggena 10
 gamissāmi¹⁰“¹¹ vatvā¹² „

11. Gavaṃ va nattham purisā yathā vane

pariyesati¹³ rāja apassamāno

evaṃ nattho Esukārī¹⁴ mam' attho,

so 'haṃ kathaṃ na gaveseyya rājā 'ti gātham āha. 304. 15

1 Taṭha Esukārīti rājānaṃ ālepati, mamattho ti vane goṇo viya
 mama pabbajjāsambhūto attho nattho, so haṃ ti so ahaṃ ajja pabbajjānaṃ
 maggaṃ disvā kathaṃ pabbajiṃ na gaveseyyāṃ, mama bhātīkānaṃ gatamaggaṃ
 eva gamissāmi narindā 'ti.

Atha naṃ „tāta Gopālaka, ekāhaṃ dvīhatihaṃ āgamehi, 20
 amhe samassāsetvā pacchā pabbajissasīti“ vadimsu. So
 „mahārāja, ajja kattabbaṃ¹⁵ kammaṃ 'sve karissāmi¹⁶ na
 vattabbaṃ, kalyāṇakammaṃ nāma ajja ajj' eva kātābbaṃ“¹⁷ ti
 vatvā itaraṃ gātham āha:

12. Hiyyo ti hiyyo ti¹⁸ poso pare ti [parihāyati],

25

anāgataṃ n' etaṃ atthīti¹⁹ ñatvā

uppannāchandaṃ [ko] panudeyya dhīro ti. 304.

Tattha Hiyyo²⁰ ti sve ti attho, pare ti punadivase, idaṃ vuttaṃ hoti:
 yo mahārāja ajjakammaṃ²¹ sve ti sve²² kattabbaṃ pare ti vatvā na karotī so tato
 parihāyati na taṃ kammaṃ²³ kātuṃ sakkotīti evaṃ Gopālo Bhaddekaratta- 30

¹ Ck pariga-. ² Bd -itvā, Ck -dhitā. ³ Ck paṭigamana-. ⁴ Ck cito. ⁵ Bd -tikānaṃ.

⁶ Ck -ti, Bds anveṇati. ⁷ read nattho-? Ck -ri. ⁸ Ck Bd -bba. ⁹ Ck hiyye hiyyo

ti, Ck bhīyyo hi bhīyyo ti, Bd hiyyo ti hiyya ti. ¹⁰ Ck hiyye, Ck bhīyyo. ¹¹

Bd ajjakattabbaṃ kammaṃ. ¹² Ck omit sve ti. ¹³ Ck kātuṃ kammaṃ.

suttan¹ nāma kathesi, sv-āyam attho Bhaddekarattasuttana kathetabbo, uetam-
atthīti yaṁ anāgataṁ taṁ² n' etam atthīti ñatvā, uppannacchandān ti
kusalacchandān³ ko paṇḍito panudeyya hareyya

Evam Gopālakumāro dvīhi gāthāhi dhammaṁ desetvā
5 „tiṭṭhatha tumhe, tumhehi saddhiṁ kathentaṁ yeṇa vyādhi-
jarāmarañāni upagacchānti⁴“ „yojanikaṁ⁵ parisāṁ gahetvā
nikkhamitvā dvinnāṁ bhātikānaṁ santikaṁ gato. Hatthipālo
tassāpi ākāse nisīditvā⁶ dhammaṁ desesi. Punadivase rājā ca
purohito ca ten' ev' upāyena Ajapālakumārassa nivesanaṁ gantvā
10 tenāpi tath' eva paṭinanditā⁷ attano āgamanakāraṇaṁ ācikkhi-
tvā „chattāṁ⁸ ussāpessāma⁹“ ti¹⁰ vadimsu. Kumāro āha. „may-
haṁ bhātikā kuhin¹¹“ ti. „Te 'amhākaṁ rajjen' attho n'
atthīti' setacchattaṁ pahāya tiyojanaṁ¹² parisāṁ gahetvā
nikkhamitvā Gaṅgātīre nisinnā¹³ ti. „Nāhaṁ¹⁴ mama bhāतिकेहि
15 chaḍḍitakheḷaṁ sisenādāya vicarissāmi, ahaṁ pi pabbajissā-
mīti¹⁵. „Tāta, tvaṁ tāva daharo amhākaṁ hatthabhāro,
vayappattakāle pabbajissasīti¹⁶“. Atha naṁ kumāro „kiṁ
tumhe kathetha, nanu ime sattā daharakāle pi mahallakakāle pi
maranti yeva, ayaṁ daharakāle marissati ayaṁ mahallakakāle
20 ti, kassa¹⁷ hatthe vā pāde vā nimittaṁ n' atthī¹⁸, ahaṁ mama
maraṇakālaṁ na jānāmi, tasmā idān' eva pabbajissāmi¹⁹“ vatvā
dve gāthā abhāsi:

13. Passāmi vo 'haṁ daharim²⁰ kumārīm (III 395)

25 mattūpamaṁ ketakapupphanettaṁ,
abhutva²¹ bhoge paṭhame vayasmiṁ
ādāya maccu vajate kumārīm. 306.

14. Yuvā sujāto sumukho sudassano

sāmo kusumbhaparikiṇṇamassu, —
hitvāna kāme paṭigaccha gehaṁ,
30 anujāna maṁ, pabbajissāmi devā 'ti. 307.

¹ Majjhima Nik. III, 4. ² Bā omits taṁ. ³ Bā uppannaku-. ⁴ Bā -niya. ⁵ Bā omits ā. n. ⁶ Bā -itvā. ⁷ Bā adds te. ⁸ Cks -mīti. ⁹ Bā kuhi gacchanti. ¹⁰ Bā -nikaṁ. ¹¹ Bā tenāpi tehi nāma in the place of nāhaṁ. ¹² Cks -tīti. ¹³ Bā kassaci. ¹⁴ Cks -tīti. ¹⁵ Cks -rahi, Bā -ri. ¹⁶ Bā -tvā, Cks abhutta.

Tattha vo ti nīpātamattaṃ, passāmi c' evā¹ 'ti attho, mattūpamaṃ ti
 hāsebhāsalilāvilāsehi² mattaṃ viya carantaṃ³, ketakapupphanettaṃ ti
 ketakapupphapattaṃ⁴ viya puthulāyatanettaṃ, abhutta⁵ bhoge ti abhuttā
 bhoge, vajate ti evaṃ⁶ uttamarūpadharaṃ⁷ kumārīṃ paṭhamavaye vatta-
 mānaṃ abhuttābhogam eva mātāpitunnaṃ uparī mabantaṃ sokaṃ pāetvā maccu 5
 gahetvā va gacchati, sujāto ti sussaṇṭhito, sumukho ti kañcanaḍāsapuppha-
 candasadisāmukho, sudassano ti uttamarūpadharitāya sampannadassano,
 sāmo ti suvaṇṇasāmo, kusumbhaparikiṇṇamassū⁸ 'ti sannisinnaṭṭhena
 ca sukhumatṭhena ca tarunakusumbhakesarasadisaparikiṇṇamassu⁹, iminā eva-
 rūpo pi¹⁰ kumāro maccuvasaṃ gacchati, tathāvidham pi hi Sineruṃ uppāento¹⁰
 viya nikkaruṇo maccu ādāya gacchatīti dasseti, hitvāna kāme paṭigaccha
 gahaṃ anujāna maṃ pabbajissāmi devā¹¹ 'ti¹² deva¹³ puttadārabandha-
 nasmiṃ hi uppanne taṃ bandhanaṃ ducchedyā¹⁴ hoti, tenāhaṃ puretaraṃ
 nēva kāme¹⁵ ca gyaṇā ca hitvā idān' eva pabbajissāmi¹¹, anujāna maṃ ti

Evaṃ ca pana vatvā¹, uttathatha tumhe, maṃ tumhehi 15
 saddhiṃ kathantam eva vyādhijarāmarañāni upagacchantīti¹²
 te ubho pi vanditvā yojanikaṃ parisāṃ gahetvā nikkhamitvā
 Gaṅgātīram eva agamāsi. Hatthipālo pi tassāpi¹³ ākāse nisi-
 ditvā dhammaṃ desetvā¹⁴ „samāgamo mahā bhavissatīti“
 taṭṭh' eva nisīdi. Punadivase purohito pallaṃkamajjhagato¹⁵ 20
 nisīditvā cintesi: „mama puttā pabbajitā, idān' ahaṃ ekako
 va manussakhānuko¹⁶ jāto 'mhi, aham pi pabbajissāmīti“
 brāhmaṇiyā saddhiṃ mantento

15. Sākhāhi¹ rukkho labhate samaññaṃ,

pahīnasākhāṃ pana khānuṃ¹⁶ āhu,

25

pahīnaputtassa mam' ajja hoti

Vāseṭṭhi bhikkhācariyāya kālo ti gātham āha. 308.

Tattha labhate samaññaṃ ti rukkho ti vohāraṃ labhati, Vāseṭṭhīti
 brāhmaṇiṃ ālapati, bhikkhācariyāyā¹ 'ti mayham pi pabbajāya kālo, puttā-
 naṃ santikaṃ eva gamissāmīti. 30

So evaṃ vatvā brāhmaṇe pakkosāpesi. Saṭṭhibrāhmaṇa-
 sahaṃsāni sannipatiṃsu. Atha ne¹⁷ āha: „tumhe kim karissathā“

¹ so Bā; Cks cceva² Cks bhāvabhāvalilā-, Bā hāsaḥ³ savi-. ³ Bā -ti. ⁴ Bā
 -mattaṃ. ⁵ Cs Bā ytvā. ⁶ Bā etaṃ. ⁷ Cs -ra, Bā -rā. ⁸ Bā -sadiṣaṃ-. ⁹
 Bā ummāento? ¹⁰ Bā ducchedanīyaṃ. ¹¹ Cks -mīti. ¹² Bā tassa pi ¹³ Bā
 -sento. ¹⁴ Bā -kavaramajha-. ¹⁵ Bā -nu-. ¹⁶ Bā -num. ¹⁷ Bā nesāṃ.

'ti. „Tumhe pana' ācariyā" 'ti. „Ahañ mama puttassa santike pabbajissāmiti". „Na tumhākam eva nirayo uñho, mayam pi pabbajissāmā" 'ti. Asitikoṭṭidhanam brāhmaṇiṇi niyyādetvā yojanikaṃ brāhmaṇaparisaṃ gahetvā' nikkhamitvā⁵ puttānaṃ santikam eva gato⁶. Hatthipālo tāya p⁷ parisāya ākāse t⁸hatvā⁹ dhammaṃ deses¹⁰. Punadvase brāhmaṇi cintesi: „mama cattāro puttā setacchattaṃ pabāya 'pabbajissāmā' 'ti gatā, brāhmaṇo pi purohitatṭṭhānena saddhim asitikoṭṭidhanam chaḍḍetvā puttānaṃ nēva santikaṃ gato, aham idha kiṃ¹¹ karissāmi, puttassa¹² gatamaggen' eva gamissāmiti" sā atītaṃ udāharaṇaṃ āharanti udānagātham āha:

16. Aghasmi koñcā va yathā himaccaye

tantāni¹³ jālāni padāliya¹⁴ haṃsā

gacchanti puttā ca patī ca mayhaṃ,

15 sāhaṃ kathaṃ nānuvaḷe pajānaṃ ti. 309.

Tattha aghasmi koñcā va yathā ti yath' eva ākāse koñcā sakupa asajjamāṇa gacchanti, himaccaye ti vassān' accayena, tantāni¹⁶ jālāni padāliya¹⁷ haṃsā ti atīte kira channavutisahasā¹⁸ suvaṇṇahaṃsā vassāratta-pahonakaṃ sālin Kaṭṭhaguhāyaṃ nikkhiptvā himassa¹⁹ bhayena bhāhi²⁰ anikkhamitvā cātumāsān tatth' eva vassanti, atha nesaṃ Unnanābhi nāma makkaṭako guhadvāre jālān bandhati. taṃ²¹ haṃsā dvinnān taruṇahaṃsānaṃ hi dviguṇaṃ²² vaṭṭaṃ deuti, te thāmasampannatāya²³ taṃ jālān chinditvā purato gacchanti, sesā tesaṃ gatamaggena gacchanti, sā tam atthaṃ pakāsentī evam āha, idam vuttaṃ hoti: yath' eva ākāse koñcasakupa asajjamāṇa gacchanti²⁴ tathā himaccaye vassānūttikkame dve taruṇahaṃsā tantāni²⁵ jālāni padāletvā gacchanti, atha nesaṃ gatamaggena itare haṃsā, idāni pana mamāpi puttā taruṇahaṃsā jālān viya kāmajālān²⁶ chinditvā gatā, mayāpi tesaṃ gatamaggena gantabban ti iminā adhippāyena gacchan²⁷ puttā ca patī ca mayhaṃ, sv-āhaṃ²⁸ kathaṃ nānuvaḷe pajānaṃ ti āha

30 Iti sā „kathaṃ ahaṃ evaṃ pajānanti na pabbajissāmiti" sannitṭhānaṃ katvā brāhmaṇiyo pakkosāpetvā āha²⁹: „tumhehi

¹ Bā adda kiṃ. ² Bā āhāya. ³ Bā adda va. ⁴ Ck t⁸hatvā. ⁵ Bā puttānaṃ ca. ⁶ Bā katāni. ⁷ Bā -leyya. ⁸ Bā chana-. ⁹ Bā vassa. ¹⁰ Bā omīti taṃ. ¹¹ Bā -ṇa. ¹² Ck -paṇṇāya. ¹³ Bā tāni. ¹⁴ Ck omīti jālān viya kāmā. ¹⁵ Bā sāham. ¹⁶ Bā evamāha

kiṃ karissathā¹ 'ti'. „Tumhe pana² ayye³ ti. „Ahaṃ⁴ pabbajissāmīti⁵. „Mayam pi pabbajissāmā⁶ 'ti. Sā tam vibhavaṃ chaḍḍetvā yojanikaṃ parisam gahetvā puttānaṃ santikam eva gatā ti. Hatthipālo pi⁷ tāya pi parisāya ākāse nisīditvā dhammaṃ desesi. Punaḍvase rājā „kuhiṃ purohito⁸ 5 ti pucchi. „Deva purohito brāhmaṇi c'assa⁹ sabbam dhanam chaḍḍetvā dviyojanikaṃ¹⁰ parisam gahetvā puttānaṃ santikam eva¹¹ gatā¹² ti. Rājā „aśśāmikadhanaṃ amhākaṃ pāpupātīti¹³ tassa gehato dhanam āharāpesi. Ath' assa aggamahesi¹⁴ „rājā¹⁵ kiṃ karotīti¹⁶ pucchitvā „purohitassa gehato dhanam 10 āharāpetīti¹⁷ „vutte „purohito kuhiṃ¹⁸ ti vatvā „sapaḍāpatiko pabbajjatthāya¹⁹ nikkhanto²⁰ ti sutvā „ayaṃ rājā brāhmaṇena ca brāhmaṇiṇi²¹ ca catūhi puttehi ca²² jahitaṃ ukkāraṃ²³ chaḍḍitaṃ²⁴ khelaṃ mohana mūlho attano gharaṃ āharāpesi²⁵, upamaṃ naṃ bodhessāmīti²⁶ sūnato maṃsaṃ āharāpetvā rājāṇ- 15 gaṇe vasiṃ kāraṇetvā²⁷ ujumaggaṃ²⁸ vissajjetvā jālaṃ parikkhipāpesi. Gijjhā dūrato va disvā tass' atthāya otarimsu, tattha sappanā²⁹ jālaṃ pasāritaṃ natvā atibhārikā hutvā „ujukaṃ uppatitum na sakkhissāmā³⁰ 'ti attanā khāditaṃ maṃsaṃ chaḍḍetvā³¹ jālaṃ analliyitvā ujukaṃ eva uppatitvā gamimsu, 20 andhabālā³² pana tehi chaḍḍitavamitaṃ khādītva bhāriyā hutvā ujukaṃ uppatitum asakkontā gantvā jāle bajjhiṃsu. Ath' ekaṃ gijjhaṃ ānetvā deviyā dassayimsu, sā tam ādāya rañño santikaṃ gantvā „ehi tāva mahārāja, rājāṇgaṇe ekaṃ³³ kiriyaṃ passissāmā³⁴ 'ti sīhapaṇjaraṃ vivaritvā „ime gijjhe olokehi 25 mahārāja³⁵ 'ti vatvā dve gāthā abhāsi:

17. Ete bhytvā vāmitvā ca pakkamanti vihaṇḍamā

ye ca bhutvā na vāimsu te me hatthattham āgatā. 310.

¹ Bā -tha, omitting ti. ² Bā adds kiṃ. ³ C² -o. ⁴ C² adds pana. ⁵ Bā omits pi. ⁶ Bā ca. ⁷ C² yoj-, Bā dviyoj-. ⁸ Bā -ke, omitting eva. ⁹ all three MSS. -si. ¹⁰ Bā adds tāta, C² ti. ¹¹ Bā sapaḍāpatīti ¹² C² pabbaja-. ¹³ C² omits ca. ¹⁴ C² -ra ¹⁵ C² Bā -ta. ¹⁶ C² Bā -ti. ¹⁷ Bā chaḍḍa-
passāmā ti. ¹⁸ Bā kāretvā. ¹⁹ Bā ujum-. ²⁰ C² -a ²¹ Bā add vāmitvā.
²² Bā etani. ²³ Bā 80.

18. Āvamī brāhmaṇo kāme, te' tvaṃ paccāvamissasi',
- vantādo puriso rāja na so hoti pasamsiyo' ti. 311.

Tattha bhutvā vamtivā cā 'ti maṃsaṃ khādīvā vamtivā ca. paccā-
vamissasīti paṭiparibhūñjissasi. vantādo ti parassa vamtikhādako, pa-
5 samsiyo ti so taphāvasiko bālo Buddhādīhi paṇḍiteh pasamsitabbo na hoti.

Taṃ sutvā rājā vip̐paṭisārī ahoṣi, tayo bhavā ādittā viya
upaṭṭhahim̐su, so „ajj' eva r. pahāya mama pabbajitum vatta-
tīti“ uppannasam̐vego deviyā thutim̐ karonto gātham āha:

19. Paṃke va' posam̐ palipe vyasannam̐⁵
10 balī yathā dubbalaṃ uddh̐reyya
evam̐ pi maṃ tvaṃ udatārī⁸ bhoti .
Pañcālī gāthāhi subhāsītāhīti. '312.

Tattha vyasannan⁷ ti nimuggam̐, visannan ti pi pāṭho, uddh̐reyyā
'ti kesesu vā hatthesu vā gahetvā ukkhipivā thale thaṭṭheyya, udatārīti⁸
15 kāmāparikkato uttārasi⁹, udatāsīti¹⁰ pi pāṭho, ayam̐ ev' attho, uddhatāsīti pi
pāṭho, uddh̐rīti¹¹ attho, Pañcālīti Pañcālārājadhīte.

- Evaṃ ca pana vatvā taṃ khaṇam̐ ñeva pabbajitukāmaṃ
hutvā amacce pakkosāpetvā āha: „tumhe kim̐ karissathā“ 'ti.
„Tumhe pana¹⁴ devā“ 'ti. „Aham̐ Hatthipālassa santike
20 pabbajissāmiti“. „Mayan̐ pi pabbajissāma devā¹⁶ 'ti. Rājā
dvādasayojanike Bārāṇasīnagare r. chaḍḍetvā „atthikā setac-
chattam̐ ussāpentū“ 'ti amaccaparivuto tiyojānam̐¹⁵ parisam̐
gahetva kumārass' eva santikam̐¹⁴ gato. Hatthipālo tassāpi¹⁵
parisāya ākāse nisinno dhammam̐ desesi.

- 25 S. rañño pabbajitabhāvaṃ pakāsetto

20. Idam̐ vatvā mahārājā Esukārī disampati

raṭṭham̐ hitvāna pabbajī nāgo chetvā va¹⁶ bandhanan¹⁶ ti 313.
gātham āha.

¹ B² so. ² C² B² paccā- . ³ C² -ko. ⁴ B² ca. ⁵ C² vyasuttam̐, B²
byasannam̐. ⁶ B² uddhakārī. ⁷ B² vyasanan. ⁸ B² uddhatārīti. ⁹ so all
three MSS for -resi? ¹⁰ B² uddham̐āsīti. ¹¹ C² uddh̐pīti. B² uddh̐rīti
¹² B² adds kim̐. ¹³ B² -na. ¹⁴ B² -ko. ¹⁵ B² tassa pī. ¹⁶ C² -tvāna.

Punadivase nagare ohīnājano sannipatitvā rājaḍvāraṃ
gantvā deviyā ārocetvā nivesanaṃ pavisitvā devinā vanditvā
ekamantaṃ t̥hito

21. Rājā ca¹ pabbajjam arocayittha²

raṭṭhaṃ pahāya naraviriyaṣeṭṭho, 5

tuvam pi³ no⁴ hohi⁵ yath⁶eva rājā,

amhehi guttā anusāsa rajjan ti gātham āha. 314.

Tattha anusāsā 'ti amhehi guttā⁶ hutvā dhammena r. karehi

Sā mahājanassa kathaṃ sutvā sesagāthā abhāsi:

22. Rājā ca pabbajjam arocayittha⁷

10

raṭṭhaṃ pahāya naraviriyaṣeṭṭho,

aham pi ekā carissāmi loke

hitvāna kāmāni manoramāni. 315.

23. Rājā ca⁸ pabbajjam arocayittha⁷

raṭṭhaṃ pahāya naraviriyaṣeṭṭho, 15

aham pi ekā carissāmi loke

hitvāna kāmāni yathodhikāni. 316.

24. Accentī⁹ kālā tarayanti¹⁰ rattiyo, (cfr. Saṃyutta Nikāya I p. 3.)

vayogunā anupubbaṃ jahanti,

aham pi ekā carissāmi loke

20

hitvāna kāmāni manoramāni. 317.

25. Accentī¹¹ kālā tarayanti¹⁰ rattiyo,

vayogunā auupubbaṃ jahanti,

aham pi ekā carissāmi loke

hitvāna kāmāni yathodhikāni¹². 318.

25

26. Accentī¹¹ kālā tarayanti¹³ rattiyo

vayogunā anupubbaṃ jahanti,

aham pi ekā carissāmi loke

sītibhūtā sabbam aticca saṅgan ti. 319.

¹ Bā omits ca. ² Bā aro-, Ck arocayitvā. ³ Ck si. ⁴ Ck ne ⁵ Bā hoti.

⁶ Bā sugutto. ⁷ Ck arocayitvā. ⁸ Bā pi. ⁹ Ck Bā accentī. ¹⁰ Bā vāyanti.

¹¹ Bā accentī. ¹² Bā yato-. ¹³ Bā bhayanti.

Tattha ekā ti puttadhītikilesasambādhehi muñcitvā imasmiṃ loke ekikā
 va carissāmi, kāmānīti rūpādayo kāmagaṇe, yathodhikāntīti¹ yena yena
 odhinā² (hītāni tena tena³ hītān' eva jahissāmi, na kiñci avasissāmi⁴ attho,
 accenti⁵ kālā ti pubbaṇḍādayo kālā atikkamanti, tarayanti⁶ atucehā
 5 hutvā āyusanikkhāram khepayamānā⁷ gacchanti, vayoḅunā ti paṭhamavayādayo
 tayo mandadassakādayo vā dāsa koṭṭhāsā, anupubbam jahantīti uparūpari-
 koṭṭhāsam appatvā tattha tatth' eva⁸ nirujjhanti, sītibhūtā ti uelakkāke
 uphasablāve kilese pahāya⁹ sālā hutvā, sabbamaticeca saṅgan ti rāga-
 saṅgādikaṃ sabbasaṅgaṃ atikkamitvā ekā carissāmi, Hatthipālakumārassa
 10 santikaṃ gantvā pabbajissāmi.

Iti sā imāhi gāthāhi mahājanassa dhammam desetvā
 amaccabhariyāyo pakkosāpetvā āha: „tumhe kiṃ karissathā“ ti.
 „Tumhe pana ayye“ ti. „Ahaṃ pabbajissāmīti“¹⁰ „Mayam
 pi pabbajissāmā“ ti. Sā „sādhū“¹¹ ti rājanivesane suvaṇṇa-
 15 koṭṭhāgarādini vivarāpetvā „asukatṭhāne ca mahānidhānūn
 nidahitan“ ti suvaṇṇapaṭṭe likhāpetvā „dinnam űeva harantū“
 'ti vatvā suvaṇṇapaṭṭam mahātale thambhe bandhāpetvā na-
 gare bheriṃ carāpetvā mahāsampattim chaḍḍetvā paḅurā
 nikkhami. Tasmim khape sakalanagaram saṃkhubhitam¹²;
 20 „rājā kira devī ca r. pahāya 'pabbajissāmā' 'ti nikkhantā,
 mayam idāni¹³ kiṃ karissāmā“ 'ti. Tato manussā yathāpūritān'
 eva gehāni chaḍḍetvā putte hatthe¹⁴ gahetvā nikkhamimsu,
 sabbā paṇā¹⁵ pasāritaniyāmen' eva hītā, nivattitvā¹⁶ olokento
 nāma nāhosi, sakalanagaram tuccham ahosi. Devī pi tiyo-
 25 janaparisam¹⁷ gahetvā tatth' eva gatā. Hatthipālo tassāpi
 parisāya ākāse nisinno dhammam desetvā dvādasayojanikaṃ
 parisam gahetvā Himavantābhimukho pāyāsi. „Hatthipāla-
 kumāro dvādasayojanikaṃ Bārāṇasim tuccham katvā 'pabba-
 jissāmīti' mahājanam ādāya Himavantam gacchati, kimaṅga¹⁸
 30 pana mayan“ ti sakala-Kāsiratṭham saṃkhubhitam¹⁹. „Apara-
 bhāge parisā tiṃsayojanikā²⁰ ahosi, so tāya parisāya saddhim

¹ Bā yato-. ² Bā adds tathā. ³ Bā accenti. ⁴ Ck taranti, C^o tarantīti. ⁵
 Ck^o add khādayamānā. ⁶ Ck -o, Bā pana kiṃ, ayye. ⁷ Ck^o itvā-. ⁸ Bā idha.
⁹ Bā -esu. ¹⁰ Ck paṇā. ¹¹ Bā -nikam pa-. ¹² Bā kiṃmaṅga. ¹³ Bā
 -khubhi. ¹⁴ Ck tisa-, Bā tiyoj-.

Himavantam pāvisi. Sakko āvajjanto tam pavattim' nātvā
 „Hatthipālakumāro nekkhammañ¹ nikkhanto, mahāsamāgamo
 bhavissati, vasaṇatthānam laddhum vaṭṭatīti“² Vissakammañ³
 āṇāpesi: „gaccha āyāmāto chattimsayojanam vitthārato
 pannarasayojanam assamañ māpetvā pabbajitaparikkhāre⁵
 sampādehīti“. So „sādhū“⁴ 'ti patisunītvā Gaṅgātīre ramaṇīye
 bhūmibhāge vuttappamānam assamapadam māpetvā paṇṇa-
 sālāsu⁶ kaṭṭhattharaṇapaṇṇattharaṇaāsanādīni⁷ paññāpetvā sabbe
 pabbajitaparikkhāre māpesi⁸. Ekekissā paṇṇasālāya dvāre
 ekeko caṃkamo rattitthānadivāthānaparicchinno⁹ katasudhā- 10
 parikaṇṭhimo, āḷambanaphalako, tesu tesu thānesu nānāvanna-
 surabhikusumasañchānnā¹⁰, pūpphagacchā, ekekassa caṃ-
 kaṇṭhassa koṭṭiyam ekeko udakabharito kūpo, tassa santike
 ekeko phalarukkho, so eko¹¹ va sabbaphalāni phalati, idaṃ
 sabbaṃ devatānubhāvena ahosi. Vissakammo¹² assamañ¹³ mā- 15
 petvā, paṇṇasālāsu pabbajitaparikkhāre thapetvā „ye keci
 pabbajitukāmā ime parikkhāre gaṇhantū“¹⁴ 'ti jātihiṅgulakena
 bhittiyā akkharāni likhitvā attano ānubhāvena bheravasadde
 nigapakkhiduddasike amanusse¹⁵ ca paṭikkamāpetvā sakaṭṭhā-
 nam eva gato. Hatthipālakumāro ekapadikamaggena Sakka- 20
 dattiyam, assamañ pavisitvā akkharāni disvā „Sakkena maina
 mahābhinnikkhamanañ¹⁶ nikkhantabbhāvo nāto bhavissatīti“
 dvāraṃ vivaritvā paṇṇasālāṃ pavisitvā isipabbajjalīṅgaṃ¹⁷
 gaḥetvā nikkhamitvā caṃkamaṃ otaritvā katipaye aparā-
 paraṃ caṃkamitvā sesajanakāyaṃ pabbājetvā assamapadam¹⁸ 25
 vicārento taruṇaputtānaṃ itthīnaṃ¹⁹ majjhe²⁰ thāne paṇṇa-
 sālāṃ²¹ adāsi, tato anantaraṃ mahallakittthīnaṃ, tato anan-
 taraṃ vajjhittthīnaṃ²², samantā parikkhipitvā pana purisānaṃ

¹ Bā mahābhinnikkhamanañ. ² Bā visu-. ³ Bā -ṇamaya āsanā-, Cā kaṭṭhat-
 tarapaṇṇasattarañ-, Cā kaṭṭhattharaṇapaṇṇasattarañ-. ⁴ Cā -hi-. ⁵ Cā rattitthikā
 paricchinne. ⁶ Bā -o-. ⁷ Bā ekeko. ⁸ Bā assamapadam. ⁹ Cā gaṇhātū, Cā
 gaṇhatū. ¹⁰ Cā -nikkhamam, Bā -nekkhamanañ. ¹¹ Cā -jjañ-. ¹² Cā itthi-
 gaṇaṃ, Cā Bā itthīnañ. ¹³ Bā majha-. ¹⁴ Cā -jā-. ¹⁵ Cā vajjh-, Bā majhi-.

adāsi.¹ Ath' eko rājā „Bārāṇasiyaṃ kira rājā n' atthitī“
 āgantvā alamkatapaṭṭiyattanagaraṃ² oloketvā rājanivesanaṃ
 āruyha tattha tattha ratanarāsiṃ disvā „evārūpaṃ nagaraṃ“
 pahāya pabbajīakālato paṭṭhāya pabbajjā nāṃ³ eṣā ulārā bha-
 5 vissatīti“ surāsoṇḍena maggaṃ pucchitvā Hatthipālasaṃ santi-
 kaṃ pāyāsi. Hatthipālo tassa, vanantaṃ⁴ āgatabhāvaṃ ñatvā
 paṭimaggam gantvā ākāse nisinnō parisāya dhammaṃ desetvā
 assamaṇapadaṃ netvā sabbam parisam pabbājesi. Eten'⁵ upā-
 yena aññe pi cha rājāno pabbajimsu. Satta rājāno bhoge⁶
 10 chaḍḍayimsu⁷. Chattiṃsayojaniko assamo nirantaro⁸ paripūri.
 Yo kāmavitakkādisu aññataraṃ vitakketi mahāpurisā⁹ tassa
 dhammaṃ desetvā Brahmavihārābhāvanā¹⁰ eva ca¹¹ kaṣiṇa-
 bhāvanaṃ ca ācikkhati, ne¹² yebhuyena jhānābhīññaṃ¹³ nib-
 battetvā tīsu koṭṭhāsesu dve koṭṭhāsā Brahmaloke nibbattiṃsu,
 15 tatiyakotṭhāsaṃ tidhā katvā eko koṭṭhāso Brahmaloke nibbatti,
 eko chasu kāmāsaḍḍesu, eko isīnaṃ pāricariyaṃ¹⁴ katvā
 manussaloke, tīsu kusalasampattīsu nibbattiṃsu. Evaṃ Hat-
 thipālasaṃ sāsanaṃ apagatanirayatiracchānayanopettivisaṃsura-
 kāyaṃ¹⁵ ahoṣi.

20 Imasmiṃ Tamabappaṇḍīpe paṭhaviṇālaka - Dhammaguttathero
 Kaṭakandhakāravāsi - Phussaḍḍevathero¹⁶ Uparimaṇḍalakamālayavāsi-
 Mahāsaṃgharakkhitathero¹⁷ Malimahādevathero¹⁸ Bhaggirivāsi-Mahā-
 devathero¹⁹ Vāmantapabbhāravāsi-Mahāsivathero²⁰ Kālavallimaṇḍapa-
 vāsi-Mahānāgaththero Kuddālasamāgame Mūgapakkhasamāgame Cūla-
 25 sutasomasamāgame Ayogharapaṇḍitasamāgame Hatthipālasamāgame ca
 sabbapacchā nikkhantapurisā²¹ ahesuṃ, tenāhaṃ Bhagavā:

Abhittharetha kalyāṇe ti (Dhp. v. 116.)

kalyāṇaṃ hi²² turitaturiten' eva kātabbam.

¹ Bā -yattam-. ² Bā vanantam-. ³ Ck² sattarājabhoggā. ⁴ Bā chaditvā. ⁵ Bā -rā. ⁶ Bā -naṃ ceva. ⁷ Bā omits ne. ⁸ Bā -ā. ⁹ Bā paricā-. ¹⁰ Ck² -nirayaṃ, C² -nirayaṃ - visayaṃ, Bā -taṇṇinraya - - yoniyāpette-. ¹¹ Bā katekandarakāra-. ¹² Bā uparimaṇḍakamolavāsi-. ¹³ Bā mālayamahā-. ¹⁴ Bā taggadivāsi-. ¹⁵ Bā gāṇṭha-. ¹⁶ Bā -parisā-. ¹⁷ Bā tattha kalyāṇam, omitting hi.

S. i. d. ā. „evam bhikkhave pubbe pi T. mahānekkhammaṃ¹ nikkhanto yevā“² 'ti vatvā j. s.: „Tadā Esukārī rājā Suddhodana-mahārājā ahoṣi, devī Mahāmāyā, purōhito Kassapo, brāhmaṇī Bhaddakāpilānī, Ajapālo Anuruddho, Gopālo Moggallāno, Assapālo Sāriputto, sesaparisā Buddhaparisā, Hatthipālo aham eva“³ 'ti. 5
Hatthipālajātakaṃ.

14. Ayogharajātaka.

Yamekarattim paṭhaman ti. Idam S. J. v. mahā-nekkhammaṃ² ūeva ā. k. Tadā pi hi so „na bhikkhave idān' eva pubbe pi T. mahānekkhammaṃ nikkhanto yevā“³ 'ti vatvā a. ā.: 10

A. B. Br. r. k? Brahmaḍattassa rañño aggamaheṣi gab-baṃ paṭilabhitvā laddhagabbhaparihārā pariṇatagabbhā pac-cūsasamanantare³ puttaṃ vijāyi. Tassā⁴ purimattabhāve ekā sapatti⁵ „tava jātaṃ pajāṃ khādituṃ labhissāmiti“ pattha-naṃ⁶ ṭhapesi, sā kira sayāṃ vāṃjhā hutvā puttaṃātukodhena⁷ 15
taṃ patthanaṃ katvā yakkhayoniyaṃ nibbatti. Itarā rañño aggamaheṣi hutvā imaṃ puttaṃ vijāyi. Sā yakkhiṇī tadā „kāsaṃ labhitvā deviyā passantiyā“⁸ va bhībhaṇṇarūpā⁹ hutvā āgantvā taṃ dāraṃ gahetvā palāyi. Devī „yakkhiṇī me⁹
puttaṃ¹⁰ gahetvā palāyatitī“ mahāsaddena viravi. Itarāpi dāra- 20
kaṃ mūlakakandaṃ¹⁰ viya murumūrayanti¹¹ khādītva devim¹² hatthavikārādihi rosetvā¹³ tajjetvā¹⁴ pakkāmi. Rājā¹⁵ sutvā „kiṃ sakkā yakkhiniyā kātun“¹⁶ ti tuṇhī ahoṣi, puna deviyā vijāyanakāle gālhaṃ ārakkham akāsi. Devī puna puttaṃ vijāyi. Yakkhiṇī¹⁸ āgantvā taṃ pi khādītva gatā. Tatiyavāre 25
tassā kūcchiyaṃ M. paṭisandhiṃ gaṇhi. Rājā mahājanaṃ sannipāṭepetvā¹⁷ „deviyā jātaṃ jātaṃ pajāṃ ekā yakkhiṇī

¹ Bā -bbinekkhamanaṃ. 14. Cfr. Cariyā-P. p. 94. ² Bā -nikkhamanaṃ. ³ Bā -samyantare. ⁴ Bā tassa. ⁵ Ck -im, Cs -i, Bā sapattakkā. ⁶ Bā puta-hetu-. ⁷ Bā -ye, Ck -ya. ⁸ Ck bhimbha-, Bā vibhacca-, Bā vibhacca-. ⁹ Ck me yakkhiṇī. ¹⁰ Bā mūlakandaṃ. ¹¹ Ck -ti, Bā murumūrakaronti. ¹² Bā deviyā. ¹³ Bā pakāsetvā. ¹⁴ Bā tajjantā. ¹⁵ Bā adde taṃ vacanaṃ, Bā taṃ. ¹⁶ Bā sā ya-. ¹⁷ Bā -pāṭetvā.

- khādati, kin nu kattabban“ ti pucchi. Ath' eko „yakkhā
 nāma tālapaṇṇassa bhāyanti, deviyā hatthapādesu tālapaṇṇaṃ
 bandhituṃ vaṭṭatīti“ āha, aparo „ayogharassa“ bhāyanti,
 ayogharaṃ kātuṃ vaṭṭatīti“ āha. Rājā „sādhū“ 'ti attano
 5 vijite kammāre sannipādetvā „ayogharaṃ karoṭhā“ ^{ti} āṇā-
 petvā āyuttake' adāsi. • Antonagare yeva ramaṇīye bhūmi-
 bhāge gehaṃ paṭṭhapesuṃ, thambhe ādim³ katvā sabbe' ge-
 hasambhārā ayomayā va ahesuṃ, nayahi māseli ayomaṇyaṃ
 mahantaṃ caturassasālaṃ⁴ niṭṭhānam agamāsi, taṃ niccaṃ
 10 pajjalitapadīpaṃ eva hoti. Rājā deviyā gabbhapaṇṇikāṃ
 nātvā ayogharaṃ alaṃkārapetvā taṃ ādāya ayogharaṃ⁵ pāvisi.
 Sā tattha dhaṇḍapūṇṇalakkhaṇaṃ⁶ puttāṃ⁷ vijāyi, Ayogha-
 kumāro t' ev' assa' nāmaṃ karim-su. Taṃ dhāṇiṇaṃ datvā
 mahantaṃ ārakkaṃ saṃvidahitvā⁸ rājā devīṃ ādāya nagaraṃ
 15 padakkhiṇaṃ katvā alaṃkatapāsādatalaṃ eva abhirūhi.
 Yakkhī⁹ pi udakavāraṃ gantvā Vessavaṇassa udakaṃ¹⁰ ha-
 rantī¹¹ jivitakkhayaṃ pattā. M. ayoghare yeva vadḍhitvā,
 viññūtaṃ patto tatth' eva sabbasippāni uggaṇhi. Rājā „ko me
 puttassa vayapadeso“¹² ti amacce pucchitvā „soḷasavasso
 20 deva sūro“¹³ thāmasampanno yakkhasahassam pi paṭibāhituṃ
 samattho“ ti sutvā „r. assa dassāmiti“ sakalanagaraṃ, alaṃ-
 kārapetvā „ayogharato taṃ nīharitvā ānethā“ 'ti āha. Amaccā
 „sādhū deva“ 'ti dvādasayojanikaṃ¹⁴ Bārāṇasīṃ alaṃkārapetvā
 sabbālaṃkāravibhūsitāṃ maṅgalavāraṇaṃ ādāya tattha gantvā
 25 kumāraṃ alaṃkaritvā hatthikkhandhe nisīdāpetvā „deva kula-
 santakaṃ alaṃkatanagaraṃ padakkhiṇaṃ katvā pitaraṃ Kā-
 sirājānaṃ vandatha, ajj' eva setacchattaṃ labhisgathā“ 'ti
 āhaṃsu. M. nagaraṃ padakkhiṇaṃ karonto ārāmarāmaṇeyyakaṃ
 vaṇṇapokkharanībhumirāmaṇeyyakaṃ pāsādarāmaṇeyyakādīni

¹ Iḍ atheko yakkhīni nāma ayogharam. ² Ck ay-. ³ Bā ādikarī. ⁴ Bā -a. ⁵
 ('¹⁴ caturassasālaṃ, Bā catusā-). ⁶ Ck -ṇa, Bā -nasampannaṃ. ⁷ Bā tvevassa.
⁸ Bā -dahi. ⁹ Bā yakkhīni. ¹⁰ Ck -ka. ¹¹ Bā vahaṇti. ¹² Bā vayappatta-
 padeso. ¹³ Ck Bā su- ¹⁴ Iḍ -nīyaṃ.

disvā cintesi: „mama pitā maṃ ettakaṃ kālāṃ bandhanāgāre
 vasāpesi, evarūpaṃ alamkatanagaraṃ daṭṭhūṃ na adāsi¹, ko
 nu kho mayhaṃ doso“ ti amacce pucchi. „Deva, n' atthi
 tumhākaṃ doso, tumhākaṃ pana dve bhātike ekā yakkhini
 khādi, tena vo pitā ayoghare vasāpesi, ayogharena tumhākaṃ
 jīvitaṃ laddhaṃ“ ti. So tesāṃ vacanaṃ sutvā cintesi: „ahaṃ
 dasanāse Lohakumbhiniraye viya² Gūthaniraye viya ca mātu-
 kucchimiṃhi vasitvā mātukucchito nikkhantakālato paṭṭhāya
 soḷasa vassāni etasmim³ bandhanāgāre vasiṃ, bahi oloketum
 pi na labhiṃ⁴, yakkhiniyā hatthato mutto pi panāhaṃ n' eva
 ajaro⁵ na amaro, kim me rajjena, rajje tṭhitakālato paṭṭhāya
 dunnikkhamanaṃ⁶ hoti, „ajj“ eva mama pitaraṃ pabbajjāṃ
 anujānāpetvā Himavantaṃ paviṣṭvā pabbajissāmi⁷“ so na-
 garaṃ padakkhiṇaṃ katvā rājakulaṃ pavisitvā rājānaṃ van-
 ditvā atṭhāsi. Rājā tassa sarīrasobhaṃ oloketvā balavasine-
 hena amacce olokesi. Te „kiṃ karoma devā“ ti vadiṃsu.
 „Puttaṃ me ratanarāsiniṃhi tṭhapetvā tīhi saṃkhehi abhisiṇ-
 citvā kañcanaṃālāṃ⁸ setacchattaṃ⁹ ussāpethā“ ti. M. pitaraṃ
 vanditvā „na mayhaṃ rajjen' attho, ahaṃ pabbajissāmi, pab-
 bajjāṃ me anujānāthā“ ti āha. „Tāta rajjāṃ paṭikkhipitvā
 kimkāraṇā¹⁰ pabbajasīti¹¹“. „Deva ahaṃ mātukucchimhi dasa-
 māse Gūthaniraye viya vasitvā kucchito nikkhanto yakkha-
 bhayena¹² soḷasa vassāni bandhanāgāre vasanto bahi oloketum
 pi na labhiṃ, Ussadaniraye khitto viya ahoṣiṃ, yakkhinito
 mutto 'mhīti pi ajarāmaro¹³ na homi, maccu nāṃ¹⁴ esa na
 sakkā kenaci jinituṃ¹⁵, bhava ukkaṇṭhito¹⁶ 'smi, yāva me vyā-
 dhijarāmaṇāṇi nāgacchanti tāvad eva pabbajitvā dhammaṃ
 carissāmi, alam me rajjena, anujāna maṃ devā“ ti vatvā
 pitu dhammaṃ desento āha:

¹ Bā nādāsi. ² Bā add ca. ³ Ck² eka-. ⁴ Bā add ussadaniraye khitto viya
 abosi. ⁵ Bā -wari. ⁶ Bā -añca. ⁷ Bā -jissatīti. ⁸ Bā yakkhani-. ⁹ Bā
 -nhaṭṭhato. ¹⁰ Bā ajaro amaro. ¹¹ Bā nī, Ck² nāme na. ¹² Bā add vañ-
 cetum. ¹³ Bā ukkakkhito.

1. Yāṃ ekarattīm paṭhamam gabbhe vasati mānava¹
abbh' utthito va sayati sa gaccham na nivattati. 320.
2. Na yujjhamānā na balena vassitā
narā na jīranti² na cāpi mīyare,
5 sabbam hi tam jātijarāy' upaddutaṃ,
tam me matī hoti: carāmi dhammam. 321.
3. Caturaṅginim senam subhimsarūpaṃ
jayanti ratthādhīpati pasayha,
na maccuno jayitum³ ussahanti,
10 tam me etc. 322.
4. Hatthihi assehi rathehi pattini
parivāritā muccare ekaceyyā⁴,
na maccuno muccitum⁵ ussahanti, etc. 323.
5. Hatthihi assehi rathehi pattini
15 sūrā⁶ pabhañjanti⁷ padhamsayanti,
na maccuno bhañjitum⁸ ussahanti, etc. 324.
6. Mattā gajā bhinnagaḷā pabhinnā
nagarāni maddanti janam hananti,
na maccuno madditum ussahanti, etc. 325.
7. Issāsino katahatthāpi dhīrā
20 dūrepātī⁹ akkhaṇavedhino pi
na maccuno vijjhitum ussahanti, etc. 326.
8. Sarāni khīyanti saselakānanā,
sabbam hi tam khīyati dīgham antaram,
25 sabbam hi tam bhañjare kālapariyāyam¹⁰, etc. 327.
9. Sabbesam evam hi narānarīnam¹¹
calācalaṃ pāṇabhuno 'dha jīvitam¹²
paṭo va dhuttassa dumo va kūlajo, etc. 328.

¹ C^o Bā -pa-. ² C^k Bā ji-. ³ Bā -tum. ⁴ C^{ks} -veyyā. ⁵ Bā muñci-. ⁶ all three M^{ss}. su-. ⁷ C^k pabhañjanti, Bā pabhñjanti? ⁸ C^k mubhañjitum, Bā muñcētum. ⁹ Bā dūrepātī, B^o dūrepātī, C^{ks} 'pure pātī. ¹⁰ C^{ks} kālāpīriyā. ¹¹ C^k narānanārī, C^o narānanārīm, Bā nāranārīnam. ¹² C^k pānabhuno 'dha-pivāni, C^o pānabhuno dajīvitam, Bā pānabhūno-.

10. Dumapphalāneva¹ patanti mānavā
daharā ca vuddhā ca sarīrabhedā
nariyo² narā majjhimaporisā ca, etc. 329.
11. Nāyaṃ vayo tārakarājasannibho,
yāda abbatitāṃ³ gatam eya dāni taṃ⁴,
jinnassa⁵ hī n' atthi raṇi kuto mukhaṃ, etc. 330.
12. Yakkhā pisācā athavāpi petā
kupitāpi te assasanti⁶ manusse,
na maccuno assasit' ussahanti⁶, etc. 331.
13. Yakkhe pisāce athavāpi pete
kupitāpi te nijjhapanāṃ karonti,
na maccuno nijjhapanāṃ karonti, etc. 332.
14. Aparādhake dūsake heṭhake ca
rājāno daṇḍenti viditva⁷ dosaṃ,
na maccuno daṇḍayit' ussahanti⁸, etc. 333.
15. Aparādhakā dūsakā heṭhakā ca
labhanti te rājino⁹ nijjhapetum,
na maccuno nijjhapanaṃ karonti, etc. 334.
16. Na khattiyo ti na pi brāhmaṇo ti¹⁰,
na aḍḍhakā balavā tejavāpi, —
na maccurājassa apekha-m-atthi¹¹, etc. 335.
17. Sihā ca vyaggghā ca atho pi dīpiyo
pasayha khādanti vipphandamānaṃ,
na maccuno khāditum¹² ussahanti, etc. 336.
18. Māyākārā¹³ raṇgamajjhe karontā¹⁴
mohenti¹⁵ cakkhūni janassa tāvade,
na maccuno mohayit' ussahanti¹⁶, etc. 337.

¹ so all three MSS. for -nīva? ² Bds nā-. ³ Ck abbatitāṃ, Bd yadubbhattitāṃ.

⁴ or dānitaṃ? Ck dhānitaṃ, Bd gatamevanādi. ⁵ Ck Bd jinnassa, C^o chinassa.

⁶ Bd -sitaṃ mussahanti. ⁷ Bd viditvāna. ⁸ Bd -tum muss- ⁹ Bd rājāno, Ck^o

rājito. ¹⁰ Bds pi na ca br. pi. ¹¹ Ck apekhamatti, Bd apekkhamatti. C^o

apekhamatti corr. to -matthi? ¹² all three MSS. -tum. ¹³ Ck^o -ram. ¹⁴

Ck^o -to. ¹⁵ C^o Bd mohanti. ¹⁶ Ck^o mohitum

19. Āśīvisā kupitā uggatejā
 ḍasanti¹ mārenti pi te manusse,
 na maccuno ḍasitum² ussahanti, etc. 338.
20. Āśīvisā kupitā yaṃ ḍasanti
 5 tikicchakā tesam viṣam haṇanti,
 na maccuno datṭhaviṣam haṇanti, etc. 339.
21. Dhammantarī Vetaraṇī ca Bhojo
 viṣāni hantvāna bhujaṅgamānaṃ
 sūyanti te kālakatā tath' eva, etc. 340.
- 10 22. Vijjādhara ghoram adhiyamōṇā
 adassanaṃ osadhehi vajanti,
 na maccurājassa vajant' adassanaṃ³, etc. 341.
23. Dhammo have rakkhati dhammacāriṃ, (Dh. p. 126, Jāt. I, 31,
 dhammo suciṇṇo sukham āvahāti, [Therag. 35.]
- 15 24. esānisaṃso dhamme suciṇṇe:
 na duggatiṃ gacchati dhammacārī. 342.
24. Na hi dhammo, adhammo ca ubho samavipākino, (Dhp. 90, 3.)
 adhammo nirayaṃ neti, dhammo pāpeti suggatin ti. 343.

Tattha yame karattin ti yebhuyyena sattā mātukucchiṃbi paṭisaṇḍhiṃ
 20 ganhaṇtā rattin gāhanti, tasmā evam aha, ayaṃ paṇ' ettha attho: yaṃ eka-
 rattin vā divā vā paṭhamam eva paṭisaṇḍhiṃ gahetvā mātukucchiṃkhāte
 gabbhe vasati, mānava ti satto kalalabhāvena paṭiṭṭhāti, abbhutṭhito va
 sayatīti⁴ so mānava yathā nāma valāhakaṃkhāto abbo⁵ utṭhito nibbatta
 vāyuvegāhato⁶ paṭigacchati tath' eva

- 25 Paṭhamam kalalaṃ⁷ hoti, kalalā⁸ hoti abbudaṃ, (Cfr. Milinda-p. 421.)
 abbudā jāyati⁹ pesi, pesiyā¹⁰ jāyate¹¹ ghano,
 ghanā pasākhā¹² jāyanti kesā lomā nakhā¹³ ca
 Yaṃ c' assa bhuñjati mātā annapānā ca bhojanaṃ
 tena so tattha yāpeti¹⁴ mātukucchigato naro ti
- 30 imaṃ¹⁵ mātukucchiyaṃ kalalādhāvaṃ kucchito ca nikkhānto mandadasa-
 kādhāvaṃ āpajjamāno satataṃ samitaṃ gacchati, sa gacchati na nivattatīti

¹ Ck^o ḍayhanti, B^d ḍassanti. ² B^d ḍassitum. ³ Ck^o -ti dassanaṃ, B^d na
 maccuno rājassa vajanti adas-. ⁴ Ck^o vasati, B^d vasayātīti. ⁵ Ck^o abbhā. ⁶
 B^d -vegeṇa hato. ⁷ Ck^o kalaṃ, C^o kalalā. ⁸ Ck^o kalā ⁹ Ck^o -ti, B^d te. ¹⁰
 C^o pesi, Ck^o omits pesiyā. ¹¹ Ck^o nibbattate. ¹² Ck^o pasākhā, C^o pasākha, B^d
 pañcasākhā. ¹³ B^d nakhāpi. ¹⁴ B^d -si. ¹⁵ C^o idaṃ, B^d tattha imaṃ.

sa cāyān¹ evaṃ gacchanto puna abbudato kalalabhāvaṃ pesiāditto² vā abbu-
 dādibhāvaṃ khīḍḍasakato³ mawdasakabhāvaṃ vaṇḍasakāditto vā⁴ khīḍḍā-
 dasakāditbhāvaṃ pāpuṇitum na nivattati⁵, yathā jaṇ' eso valāhako vātavegena
 saṃcunṇiyamāno⁶ ahaṃ asukaṭṭhāne nāma uṭṭhito puna nivattitvā tatth' eva⁷
 gantvā pakatibhāvena ṭhassāmīti⁸ na labhati yad assa gataṃ⁹ taṃ gatam eva
 yaṃ antarahitaṃ taṃ antarahitam eva hoti tathā so pi kalalāḍibhāvena gaccha-
 māno gacchat' eva, tasmīn tasmīn koṭṭhāse saṃkhārā purimapurimānaṃ¹⁰
 paccayā hutvā paccato anivattitvā tattha tatth' eva bhijjanti, jarākāle saṃ-
 khārā amhehi esa pubbe yuvā thūmasampanno kato¹¹ puna taṃ¹² nivattitvā
 tath' eva karissāmā 'ti na labbhanti¹³, tattha tatth' eva antarādhāyanti¹⁴ dasseti,
 na yujjhamānā ti ubhato mūḷhasaṅgāme¹⁵ yujjhaṇṭā, na balena vassitā
 ti na kāyabalena vā yodhabalena vā¹⁶ upagatā samannāgatā, na jīrantīti¹⁷
 purimanakāraṇī¹⁸ āharitvā evarūpāpi narā na jīranti na cāpi mlyyare¹⁹ ti
 attho veditabbo, sabbam hi taṃ ti mahārāja sabbam eva hi idaṃ pāpu-
 maṇḍalaṃ²⁰ mahāyante²¹ pīḷiyamānā uccugghaṭṭikā viya jātiyā ca jarāya ca
 upaddutaṃ niccaṃ pīḷitaṃ, taṃ me matī hotīti²² tena kārāṇa mama pabba-
 jitvā dhammaṃ carāmiti matī hoti cittaṃ uppajjati, caturaṅginī ti hatthi-
 ādīhi caturaṅgehi samannāgataṃ, senaṃ subhinsarūpan ti suṭṭhu bhimsa-
 jātikāṃ²³ senaṃ, jayanti²⁴ kadāci ekacce rājāno attano senāya jīnanti²⁵, na
 maccuno ti te²⁶ pi rājāno mahāsenaṃ maccuno senaṃ jayitum na ussa-
 hanti, na vyādhijarāmarāṇāni madditum sakkonti, muccare ekacceyyā²⁷ ti
 tehi hatthiādihi parivāritā ekacce paccāmittānaṃ hatthato muccanti, maccuno
 pana saptikā muccitum na sakkonti, pabhañjanti²⁸ etehi hatthiādihi
 paccatthikarājūnaṃ nagaraṇi bhañjanti²⁹, padhamasayanti³⁰ mahājanam
 dhamasento³¹ padhamasento³² jīvitaḥkayaṃ pāpenti, na maccuno ti te pi
 maraṇakāle patte maccuno bhañjitum na sakkonti, bhinnagatā pabhinna³³ ti
 tisu thāneṃ pabhinna³⁴ evaṃ bhinnā hutvā madam³⁵ galantā³⁶ paggharitamadā
 ti attho, na maccuno ti te pi mahānaccum madditum na sakkonti, issāsino
 ti issūsā dhanuggahā, katahatthā ti suṃkhitā, dūrepātīti sarāni dūre
 pātetum samatthā, akkhaṇavedhino ti aviraddhavedhino vijjūlōkena
 vijjhaṇasamatthā vā, sarānūti Anotattādiṇi mahāsarāni³⁷ khīyanti yeva,
 saselaḥānanā³⁸ ti sapabbatavanasaṇḍā³⁹ mahāpaṭhavī pi khīyati⁴⁰, sabbam
 hi taṃ ti sabbam idaṃ saṃkhārāgataṃ dīgham antaram⁴¹ thatvā⁴² khīyat' eva,

¹ Ck^s sabhāvaṃ. ² Bā khīḍḍadida-. ³ Bā omitejvā. ⁴ Bā -titi. ⁵ Ck^s saṃcunṇi-,
 C^s saṃsaincunṇi-, Bā sucunṇamāno viya, Bā sucunṇiyamāno. ⁶ Bā^s tatheva.
⁷ Ck^s ṭṭha-. ⁸ Bā yaṃ disaṃ kataṃ. ⁹ Bā omits purima. ¹⁰ C^s karo, Bā
 gato. ¹¹ Bā naṃ. ¹² Ck^s labhanti. ¹³ C^s calha-?, Bā byule-, B^s bvūlha? ¹⁴
 Ck^s omits yodhabalena vā. ¹⁵ Ck^s ji-, Bā ja-. ¹⁶ Bā -maṇa-. ¹⁷ Ck^s meyyare,
 Bā na cāpi na-, C^s na cāpi na corr. to na cāpi mī-. ¹⁸ Ck^s -la. ¹⁹ Bā -tena.
²⁰ Ck^s hoti. ²¹ Ck^s -takam, Bā bhīṃsanakajātikāṃ. ²² Bā jayanti. ²³ Bā
 atite. ²⁴ Bā^s ekacceyyā. ²⁵ Bā pabhiñ-, B^s na bhīñ-. ²⁶ Bā^s pabhiñ-. ²⁷ so
 all three MSS. ²⁸ Bā viddhamasento. ²⁹ Ck^s bhinnā. ³⁰ Bā maddam. ³¹ Ck^s
 gal-. ³² Bā^s add pi. ³³ Ck^s omits sa. ³⁴ Ck^s -yanti. ³⁵ Bā^s katvā.

kappuṭṭhānaggiṃ patvā Mahāmeru pi aggimukhe madhusitthakam viya vilīyat
 eva, anumatto pi¹ saṃkhāro (hātuṃ na sakkoti, kālapariyāyaṃ² ti kālapari-
 yāyaṃ³ nassanakālavāraṃ⁴ patvā sabbam bhañjare⁵, sabbasaṃkhāragatam bhijjat'
 eva⁶, tassa pakāsanattham Sattasuriyasuttam⁷ āharitabbam, calācalaṃ ti caṇ-
 5 calam sakabhāvena (hātuṃ asammattham nānābhāvavinābhāvasabbhāvaṃ eva,
 pānabhūno dha jīvitaṃ ti idhaloke imesaṃ pānabhūtānaṃ jīvitaṃ paṭo va
 dhuttassa dūmo va kūlajo ti sūvādhutto hi suraṃ dīavā udare 'baddham
 sātakam datvā pipat' eva, nadikūle jātadūmo va kūle lujjamāno⁸ lujjati, yathā
 esa paṭo ca⁹ dūmo ca¹⁰ cañcalā evaṃ sattānaṃ jīvitaṃ devā 'ti, duma-p-
 10 phalāneva¹¹ 'ti yathā pakkāni phalāni vātāhatāni¹² dumaggato bhūmīyaṃ
 patanti idhaloke tath' eva ime mānavā jarāvātāhatā¹³ jīvītā¹⁴ galitvā¹⁵ ma-
 raṇapaṭṭhaviyaṃ patanti, daharā ti antamaso kalalabhāve (hitāpi majjhimaporisā
 nārīnarātānaṃ majjhe (hitā ubhatovyañjanakanapumsakā, tārakarājasaṃ nibho
 ti yathā tārakarājā kālapakkhe¹⁶ khīno puna junhapakkhe pūratī 'na evaṃ
 15 sattānaṃ vayo¹⁷, vayo sattānaṃ hi yad abbatthitaṃ¹⁸ katam¹⁹ eva dālu. taṃ²⁰
 na²¹ tassa punāgamanam atthi, kuto ratitī jarājitṭhassa kamagūṇeso ratī pi n'
 atthi. te paṭice uppaṇṇakasukham kuto yeva, yakkhā²² ti ma²³-iddhikā yakkhā,
 piśācā ti paṇsupiśācā. peṭā ti peṭṭivisayikā, assasantitī assāvātena
 upahanantī²⁴ āvisantitī vā attho, na maccuno ti maccuṃ pana te pi²⁵ assā-
 20 sena vā upahanitūṃ āvisitūṃ vā²⁶ na sakkonti, nijjhāpanam karontitī
 balikammavaseṇa khamāpentī pasādentī, aparādhake ti rājāparādhaka²⁷ ke²⁸,
 dūsake ti rājjadūsake, heṭṭhake ti sandhechedādīhi lokavīheṭṭhake, rājāno
 ti rājāno, viditvā²⁹ dosan ti dosāṃ jānitvā yatharūpeṇa daṇḍentī³⁰, na
 maccuno ti te pi maccuṃ daṇḍayitūṃ na sakkonti, nijjhāpetuṃ ti sakkhīhi³¹
 25 attano niraparādhabbhāvaṃ pakāsetvā pasādetvā, na aḍḍhakā balavā tejavā-
 pītī ime aḍḍhā ayaṃ kāyabalaññābalādīhi balavā ayaṃ tejavā ti evaṃ pi na
 maccurājassa apekkha-m-atthi³², ekasmiṃ pi satte apekkhā pemaṇ sīneho n'
 atthi, sabbam evābhimaddatitī dasseti, paṣalyhā 'ti balakkārena abhiḥhavitvā, na
 maccuno ti te pi maccuṃ khādītūṃ na sakkenti, karontā³³ ti māyaṃ
 30 karontā³⁴, mohentitī³⁵ abhūtāṃ bhūtāṃ katvā, dassentā³⁶ mohenti³⁷, ugga-
 tejā ti uggatena visena³⁸ samannāgatā, tikicchakā ti visavejjā, Dham-
 mantarī Vetaraṇī ca Bhojo ti ete evaṃnāmakā vejjā, ghoramadhī-
 yamānā ti ghorāṃ nāma vijjāṃ adhiyanta, osadheṭṭitī ghorāṃ vā gandhā-

¹ Ck anumatto ti. ² so all three MSS. for -pariyayan. ³ Bc. ya. ⁴ Ck nassakāla-. ⁵ Bd bhu-. ⁶ Ck bha-. ⁷ cfr. Westerg., Codd. Orienc. I, 34. ⁸ Cc nu-. ⁹ Ck Bd va. ¹⁰ Ck va. ¹¹ Bd vāta-. ¹² so Ck; Cc jarānavānahatā, Bd jarātena hatā, Bc tena hatā. ¹³ Ck pitā. ¹⁴ Ck galitvā. ¹⁵ Bd kale-. ¹⁶ Ck omīti vayo. ¹⁷ Bd yadubbhatitāṃ, Ck yadabbhatitī, Cc yadabbhanitāṃ. ¹⁸ Bd ka-. ¹⁹ Bd -kaṇ. ²⁰ Ck omīti na. ²¹ Ck -hanti. ²² Bd maccu- -, Cc maccu pana te su. ²³ Ck omīti vā. ²⁴ all three MSS. rāja-. ²⁵ Bd -tvāna. ²⁶ Bd daṇḍanti. ²⁷ so Ck; Bd sikkhati. ²⁸ Ck Bd -matti. ²⁹ Bd -to. ³⁰ Bd moha-. ³¹ Ck -to. ³² Bd visatejena. ³³ Bd tehi osadheṭṭi.

rañā vā vijjānā sāvetvā osadhiñ ādāya te¹ paccatthikānañ adassanañ wajanti².
dhammo ti sucaritadhammo, rakkhātīti yena rakkhito tañ paṭirakkhati,
sukhañ ti chasu kāmāggesu³ sukhañ āvahaṭi pāpetīti paṭisandhivasena
upaneti.

Evam M. catuvīsati-gāthāhi⁴ pitu dhammañ desetvā⁵
„maharāja tumhākañ rajjañ tumhākañ eva hotu, na mayhañ
iminā attho, tumhehi pana⁶ saddhiñ⁷ kathentam eva mañ⁸
vyādhi-jarāmarāṇāni⁹ upagacchanti, tiṭṭhatha tumhe“ ti vatvā
ayaṭṭamañ bhinditvā¹⁰ mattahatthi viya Kañcanapañjarañ bhin-
ditvā¹¹ sīhapotako viya kāme pahāya mātāpitaro vanditvā nik-
khami. Ath' assa [pitā „mama pi rajjen' attho n' atthīti“ r.
pahāya tena¹² saddhiñ yeva uikkhami. Tasmim nikkhante¹³
devī pi amaccāpi brāhmaṇaḡahapatikādayo pīti sakalanagara-
vāsīno gehāni chādḍetvā nikkhamimsu. Samāgamo mahā
ahosi, parisā dvādasayojanikā¹⁴ jātā, tañ ādāya M. Hima-
vantañ pāvīsi. Sakko tassa nikkhantabhāvañ űatvā Vissa-
kammañ¹⁵ pesetvā dvādasayojanāyāmañ sattayojanavittihārañ
assamapadañ¹⁶ kāresi, sabbe pabbajitaparikkhāre paṭiyādāpesi.
Tatoparañ¹⁷ M-assa pabbajjā¹⁸ ca ovādadānañ ca Brahma-loka-
parāyanañ¹⁹ ca parisāya anapāyagamanīyatā²⁰ ca sabbā hetthā-
vuttanāyena²¹ eva veditabbā.

S. i. d. ā. „evam bhikkhave pubbe pi T. mahānekkhammañ²²
nikkhanto yevā“ 'ti vatvā j. s.: „Tadā mātāpitaro mahārājakulāni
ahesuñ, parisā²³ Buddhaparisā, Ayogharapaṇḍito aham evā“ 'ti.
Ayogharajātakañ. Visatinipāta-vaṇṇanā nīṭhitā²⁴. 25

¹ Bā tehi osadhehi. ² Bā vadanti. ³ Cā kāmāggesu. ⁴ Bā -tiyā gā-
Cā omīti majj. ⁵ Cā omīti jarā. ⁶ Bā chindetvā. ⁷ Bā omīti mātā - - bhin-
ditvā. ⁸ Bā adda yeva. ⁹ Bā -niyā. ¹⁰ Bā visu-. ¹¹ Bā adda māpetvā. ¹²
Bā ito. ¹³ Bā pabbajjītvā. ¹⁴ Bā anappāyatā, Bā anupāyatā. ¹⁵ Bā mahābhi-
nikkhamanañ. ¹⁶ Bā sesapa-. ¹⁷ Bā -assa vāṇāni nīṭhitā samattā.

Recd. on 3.6.80
R. R. No. 7520
G. R. No. 30916

Formerly published :

Dhammapadam. Ex tribus codicibus hauniensibus palice edidit, latine vertit, excerptis ex commentario palice notisque illustravit V. Fausbell. Hauniæ 1855. 8 Danish crown.

Five Jātakas, containing a Fairy Tale, a Comical Story, and Three Fables. In the Original Pāli Text, with a Translation and Notes, by V. Fausbell. Copenhagen 1861. 3 Danish crowns.

Two Jātakas. The original Pāli Text, with an English Translation and Critical Notes. By V. Fausbell. 1870. (From the Journal of the R. A. S.). 1 Danish crown.

The Dasaratha-Jātaka, being the Buddhist Story of King Rāma. The Original Pāli Text with a Translation and Notes by V. Fausbell. Copenhagen 1871. 1 crown 33 ører Danish.

Ten Jātakas. The Original Pāli Text with a Translation and Notes by V. Fausbell. Copenhagen 1872. 4 Danish crowns.

The Sutta-Nipāta, being a collection of some of Gotama Buddha's dialogues and discourses. Edited by V. Fausbell. Part 1. Text. London. Published for the Pāli Text Society. 1885.

BEST BINDERY
17, Lake Road
Calcutta-700027